THEOLOGIA SCHOLASTICA TRACTATUS OMNES IN...

Anton Mayr, Josè Maria Fonseca de Evora

Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO LIBORENSE
32
4 C
10

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIA SCHOLASTICA

TRACTATUS OMNES

In Univerſitatibus
Provinciæ Germaniæ Superioris,
Societatis JESU
Tradi Solitos,
Et
Quæſtiones in iis præſcriptas
Complexa.
Quibus additæ ſunt complures aliæ,
Recentiores etiam Controverſiæ,

AUTHORE

R. P. ANTONIO MAYR
Soc. JESU SS. Theol. Doctore,
ejusdémque antehac in Univerſitate
Friburgenſi, & Ingolſtadienſi,
Profeſſore Ordinario,
Nunc Studiorum Præfecto.

TRACTATUS IX.
DE INCARNATIONE.

Cum Privilegio Sacræ Cæſar. Majeſtatis,
& Facultate Superiorum.

INGOLSTADII,
Sumptibus JOANNIS ANDREÆ de la HAYE,
Bibliopolæ Academ.
Typis Godefridi Zipper, Typogr. Acad. Anno 1732.

VITT. EM. BIBLIOTECA IN ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX.

Diſputationum, Quæſtionum, & Articulorum.

In Tractatu de Incarnatione.

DISPUTATIO. I.

Num.

De Eſſentia, & Exiſtentia Incarnationis. 2

QUÆSTIO I.

De Eſſentia, & Poſſibilitate Incarnationis.

Art. I. An ſit poſſibilis incarnatio, vel an ſit contraria lumini naturæ. 3

Art. II. An Incarnatio ſit naturaliter cognoſcibilis. 12

Art. III. Solvuntur Objectiones. 19

QUÆSTIO II.

De Convenientia, & Neceſſitate Incarnationis.

Art.

Digitized by Google

Num.
Art. I. An Myſterium Incarnationis fuerit conveniens DEO, & creaturis. 28
Art. II. Solvuntur Objectiones. 31
Art. III. An Incarnatio fuerit neceſſaria. 38
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 45
Art. V. Solvuntur reliquæ Objectiones. 52

QUÆSTIO III.

De Exiſtentia Incarnationis.

Art. I. Referuntur varii errores, & hæreſes circa Myſterium Incarnationis. 66
Art. II. An Chriſtus, ſeu Meſſias jam venerit. 71
Art. III. Solvuntur Objectiones. 88
Art. IV. Solvuntur reliquæ Objectiones. 96
Art. V. An Chriſtus Dominus ſit Meſſias, ac DEUS, & homo. 102
Art. VI. Solvuntur Objectiones. 110

QUÆSTIO IV.

De Communicatione Idiomatum.

Art. I. Quid ſit, & an detur in Chriſto Communicatio Idiomatum. 115
Art. II. Solvuntur Objectiones. 130

DISPUTATIO II.

De Conſtitutivis Intrinſecis Incarnationis. 138

QUÆ-

Num.

QUÆSTIO I.

De Subſiſtentia.

Art. I. *Explicantur termini in hac quæſtione uſitati.* 139

Art. II. *An ſubſiſtentia creata ſit aliquid poſitivum, an negativum.* 147

Art. III. *Solvuntur Objectiones.* 153

Art. IV. *Solvuntur aliæ Objectiones.* 159

Art. V. *Solvuntur denuo aliæ Objectiones.* 168

Ars. VI. *Solvuntur reliquæ Objectiones.* 177

QUÆSTIO II.

De Unione Hypoſtatica.

Art. I. *Quid, & qualis ſit Unio Hypoſtatica.* 183

Art. II. *Solvuntur Objectiones.* 195

QUÆSTIO III.

De Termino Aſſumente, & Aſſumptibili.

Art. I. *Quænam Perſona Divina, & quomodo ſit incarnata.* 203

Art. II. *Solvuntur Objectiones.* 207

Art. III. *Quidnam ſit aſſumptum à Verbo Divino.* 216

Art. IV. *Solvuntur Objectiones.* 225

Art. V. *Quidnam adhuc potuiſſet aſſumi, & quis potuiſſet aſſumere.* 235

Art.

Num.

Art. VI. Solvuntur Objectiones. 240

Art. VII. Solvuntur aliæ Objectiones. 246

Art. VIII. Solvuntur reliquæ Objectiones. 253

DISPUTATIO III.

De Cauſa Finali Incarnationis. 258

QUÆSTIO I.

De Primatu Chriſti in Ordine Decretorum DEI.

Art. I. Prænotanda ad ſtatum quæſtionis rectè intelligendum. 259

Art. II. Statuitur noſtra Sententia. 266

Art. III. Solvuntur Objectiones. 278

Art. IV. Solvuntur reliquæ Objectiones. 285

Art. V. Aliqua quæſita huc ſpectantia. 291

QUÆSTIO II.

De Malitia Peccati.

Art. I. An Malitia Peccati mortalis ſit infinita. 294

Art. II. Solvuntur Objectiones. 301

Art. III. An pura creatura poſſit condignè ſatisfacere pro peccato mortali, vel veniali. 311

Art. IV. Solvuntur Objectiones. 326

Art. V. Solvuntur reliquæ Objectiones. 335

QUÆ-

Digitized by Google

Lector Benevole

CUrſum Theologicum tibi offero, omnes eas quæſtiones complexum, quæ intra quadriennium, à duobus Theologiæ Scholaſticæ Profeſſoribus, in Univerſitatibus Provinciæ Germaniæ Superioris Societatis JESU, ex præſcripto ſolent exponi: tum, ut pateat omnibus, quibus de rebus præcipuè Auditores noſtri edoceantur, nec quiſquam exiſtimet, ſuperfluis tantùm ſubtilitatibus, tempus inutiliter teri: tum præſertim, ut ii, qui ad literarios gradus Sacræ Facultatis aſpirant, quæſtiones omnes, quæ in Elencho, pro Theologicis examinibus conſtru-

Digitized by Google

ſtructo, continentur, ſcholaſticè examinatas, & aſſertionibus ſtatutis determinatas inveniant, addita etiam iſtarum ab objectionibus ſat copioſa vindicatione: quod ſperatur futurum non modico Candidatis illis ſubſidio, & laboris, ac temporis compendio. Adjunctæ quoque ſunt nonnullæ aliæ quæſtiones, etiam recentiores, eæ præſertim, quæ Janſenii errores, & pertinaciam quorundam in acceptanda celebri Bulla Clementis XI. *Unigenitus*. concernunt. Cæterùm conatus ſum (utinam etiam aſſecutus!) ſtudere ubique, quantum in tam ſubtili, & ſublimi materia licuit, claritati: quin tamen propterea difficultates diſſimularem. Inſuper non levem operam in eo poſui, ut Authorum, quas vocant, citationes, eſſent fideles: certè diligentiâ magnâ, omnes SS. Patres, quorum affe-

afferro textus, ipſe inſpexi, & verba ex fonte hauſi: circa quod tamen monendum, quòd, etſi Græcorum Patrum verſiones quoad ſenſum concordent, non tamen omnes quoad verba ſemper conſentiant; unde, ſi fortè vox quædam alia apud alium interpretem occurrat, non ſtatim textus, quaſi malè, aut oſcitanter citatus, eſt rejiciendus. Pariter omnes Authores, quorum non tantùm nudum nomen, ſed, aut verba, aut locum adduco, à me diligenter inſpectos, aut lectos, fidenter aſſerere poſſum: quo labore meo, ſi tibi allubet, fruere, & vale.

FA-

Digitized by Google

FACULTAS
R. P. PROVINCIALIS
CUM
PRIVILEGIO CÆSAREO.

EGo *Magnus Amman Societatis JESU, per Superiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab Admodum Reverendo Patre Noſtro Franciſco Retz, Societatis Univerſæ Præpoſito Generali, librum, cui Titulus:* Tractatus Theologicus de Incarnatione: *à P. Antonio Mayr, Societatis noſtræ Sacerdote, SS. Theologiæ Doctore, & Profeſſore emerito, conſcriptum, à Deputatis ejuſdem Societatis Patribus lectum, probatúmque, typis in lucem edi permitto, & Domino Joanni Andreæ de la Haye Bibliopolæ Academico Ingolſtadienſi, jus concedo, uſurpandi Privilegii Cæſarei, quo Typographis, ac Bibliopolis omnibus adimitur copia, vulgatos à Societatis JESU Patribus libros,*

Digitized by Google

Num.

QUÆSTIO III.

De Valore Meritorum Chriſti.

Art. I. An, & unde Merita Chriſti ſint infinita. 347
Art. II. Solvuntur Objectiones. 353
Art. III. An homo poſſit obligari, vel actu obligetur DEO ex rigore juſtitiæ commutativæ. 366
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 373
Art. V. An DEUS poſſit obligari Creaturæ ex juſtitia commutativa. 381
Art. VI. Solvuntur Objectiones. 386
Art. VII. Solvuntur reliquæ Objectiones. 390
Art. VIII. An Chriſtus ſatisfecerit ex rigore juſtitiæ. 399
Art. IX. An Chriſti ſatisfactio fuerit ſuperabundans. 401
Art. X. Solvuntur Objectiones. 408

DISPUTATIO IV.

De Vi Meritoria Operum Chriſti. 414

QUÆSTIO I.

De Libertate Chriſti.

Art. I. An, & unde Chriſtus Dominus habeat impeccabilitatem. 415

Art.

Num.
Art. II. Solvuntur Objectiones. 420
Art. III. An, & quam libertatem habuerit Chriſtus Dominus ad moriendum. 427
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 436
Art. V. Solvuntur reliquæ Objectiones. 445

QUÆSTIO II.

De Objectis Meritorum Chriſti.

Art. I. Quid, & quotuplex ſit Meritum. 451
Art. II. An Merita Chriſti ſint Impetratoria, vel Compenſativa. 458
Art. III. Solvuntur Objectiones. 466
Art. IV. Solvuntur reliquæ Objectiones. 475
Art. V. An, & quid Chriſtus ſit meritus ſibi, Angelis, & hominibus. 485
Art. VI. Solvuntur Objectiones. 497
Art. VII. Solvuntur reliquæ Objectiones. 507
Art. VIII. An, & quid Beatiſſima Virgo, ac Progenitores Chriſti ſint meriti, in ordine ad Incarnationem. 519
Art. IX. Solvuntur Objectiones. 524

DISPUTATIO V.

De Intellectu, & Voluntate Chriſti. 532

QUÆSTIO I.

De Intellectu Creato Chriſti, Domini.

Num.
Art. I. An in Chriſto detur intellectus creatus, & voluntas creata. 533
Art. II. An Chriſtus ante mortem habuerit viſionem beatificam, vel alias ſcientias. 540
Art. III. Solvuntur Objectiones. 548
Art. IV. Quanam objecta per has ſcientias Chriſtus cognoverit. 559
Art. V. Solvuntur Objectiones. 575

QUÆSTIO II.

De Voluntate Creata Chriſti Domini.

Art. I. An, & à qua forma ſubſtantiali ſanctificetur voluntas creata, ſeu humanitas Chriſti Domini. 584
Art. II. Solvuntur Objectiones. 589
Art. III. Quam gratiam habitualem habuerit Chriſtus, & B. Virgo. 600
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 611
Art. V. An gratia habitualis denominet Chriſtum filium DEI adoptivum. 621
Art. VI. Solvuntur Objectiones. 627
Art. VII. An, & quomodo conveniat Chriſto ratio Capitis. 638

bros, abſque Superiorum, Authorúmque conſenſu, in eadem, vel diverſa lingua excudendi, vel intra Sacri Romani Imperii, & Provinciarum S. C. *Majeſtati hæreditario jure ſubjectarum, fines importandi. Facultatem hanc, de una tantùm impreſſione intellectam, manu mea, & ſolito officii ſigillo firmavi. Ingolſtadii 20. Octobris* 1731.

L.S.

MAGNUS AMMAN
Soc. JESU.

Digitized by Google

APPROBATIO
FACULTATIS THEOLOGICÆ INGOLSTADIENSIS.

TRactatus hic quæſtiones DE INCARNATIONE, in Scholis noſtris explicari ſolitas, non minùs clariſſima brevitate, quàm mira ſoliditate complectens, à pluribus SS. Theologiæ Doctoribus accuratè lectus, & approbatus, non modò in morum, ac fidei orthodoxæ regulas offendit nuſpiam: ſed ob doctrinam inſuper abundantiſſimam, & fundatiſſimam, cum claritate perſpicua, & eruditione ampliſſima conjunctam, omnino digniſſimus eſt, ut ad inſigne literarii orbis emolumentum ſimul, ac ornamentum, in lucem publicam prodeat. ità cenſeo.

FRANCISCUS HALDEN, S. J.
SS. Theol. Doctor, ejúſque Profeſſ. Ordinar. p. t. Sacræ Facult. Decanus.

Digitized by Google

TRACTATUS THEOLOGICUS.

In Tertiam Partem D. Thomæ Aquinatis.

DE INCARNATIONE.

ANgelicus Doctor conſiderationi virtutum, ac vitiorum, quam ſecunda parte abſolvit, ſubjungit in tertia parte tractationem de Chriſto, à quo omniuin virtutum exempla præſtantiſſima, & omnium vitiorum remedia efficaciſſima, nobis obveniunt. Tria autem in hac parte proſequitur. 1. agit de Chriſto Salvatore, & SS. Incarnationis ejusdem myſterio. 2. de ſacramentis. 3. de fine animæ immortalis,

ſeu ſtatu ejusdem poſt mortem. Noſter modò de primo eſt labor, ſeu de Chriſto Redemptore, atque de ejusdem SS. Incarnatione tractatus: cujus objectum attributionis eſt Verbum incarnatum; hoc enim primariò conſideratur à nobis, & in ordine ad iſtud etiam alia attinguntur, de qua re vide dicta *tr. de virt. Theol. n. 32.* De reliquis autem, quæ ulteriùs S. Doctor tertia parte tradere pergit, vel in alijs tractatibus agemus, vel alijs doctoribus exponenda relinquemus. Dicemus autem in hoc tractatu, de eſſentia, & exiſtentia incarnationis, ejúsque cauſis: inde de intellectu creato, itémque voluntate creata Chriſti Domini, ſive de ejus ſcientia, libertate, & gratia. Scire iſta vel maximè decet ſacerdotes, utpote Chriſti miniſtros, ne, dum in ſermonibus ad populum de Capite ſuo loqui volunt, ſæpe turpiter hallucinentur.

DISPUTATIO I.

De Eſſentia, & Exiſtentia Incarnationis.

2. VOx *Incarnatio* per ſynechdochen accipitur, ſeu, ut intelligatur ex parte totum; neque enim tantùm carnem hominis, ſed & animam, totámque hominis naturam, Chriſtus

ſtus aſſump[illegible] attamen juxta modum loquendi Scripturarum, per modò dictum tropum ſæpe *caro* pro toto homine accipitur. Sic dicitur *Gen. 6. v. 12. Omnis quippe caro corruperat viam ſuam.* & *Lucæ 3. v. 6. Videbit omnis caro ſalutare DEI.* Eodem autem in ſenſu dicitur *Joan. 1. v. 14. Et Verbum caro factum eſt.* Potiùs autem hoc myſterium à carne, quàm ab anima, denominatur; quia, ùt advertit Gormaz *de incarnat. n. 1.* caro patentiùs ſignificat exinanitionem Filij DEI, de qua Paulus *ad Philippenſ. 2. v. 7. Semetipſum exinanivit formam ſervi accipiens:* itémque infirmitatem humanam, quam aſſumere dignatus eſt DEUS.

Vocatur hoc myſterium etiam *adventus, deſcenſus, miſſio, & œconomia Verbi:* ſed, ùt habet Valentia *tom. 4. diſp. 1. q. 1. punct. 1.* magis uſitatum eſt vocabulum *incarnatio:* quod ſi hæreticis ùt minùs Latinum diſplicet, non diſplicuit SS. Patribus, Latinæ linguæ optimè gnaris, ùt S. Auguſtino *l. 10. de civit. c. 24. & 29.* & alijs à Valentia *ibidem* citatis: ſed & omnibus nationibus, ac linguis uſitatum eſt, ſæpe novis rebus nova nomina imponere. Nec refert, quòd hæc vox in Scripturis non reperiatur; utique enim licuit Eccleſiæ, ad rem pro varietate temporum meliùs explicandam, novam etiam, & necdum in Scripturis expreſſam vocem adhibere; certè id jam fecerunt antiquiſſimi Patres, quibus aſſurgere debent novelli hæretici.

QUÆSTIO I.

De Eſſentia, & Poſſibilitate Incarnationis.

ARTICULUS I.

An ſit poſſibilis Incarnatio, vel an ſit contraria lumini naturæ.

3. Quæſtio hæc inſtitui poteſt vel de incarnatione univerſaliter, ſeu metaphyſicè accepta: vel particulariter, aut potiùs individualiter, & phyſicè ſumpta. Primo modo accepta incarnatio tantùm ſignificat, DEUM (præſcindendo, an ſit trinus in perſonis, an tantùm unus) eſſe unitum humanæ naturæ: at verò incarnatio in ſecundo ſenſu, ſeu individualiter ſumpta, ſive prout Catholici credimus, eam contigiſſe, ſignificat, ſecundam Perſonam Deitatis aſſumpſiſſe naturam humanam, quin eam aſſumpſerit prima, vel tertia Perſona: atque adeò involvit totum myſterium SS. Trinitatis; ſic enim loquitur Concilium Toletanum XI. *in confeſſione fidei. De his tribus Perſonis ſolam Filij Perſonam pro liberatione humani generis hominem verum ſinè peccato, de ſancta, & immaculata Maria Virgine, credimus aſſumpſiße, de qua novo ordine, novâque nativitate eſt genitus.* Unde *in-*

carnatio rectè definitur *Divinæ naturæ cum humana in eadem hypoſtaſi, ſeu perſonalitate conjunctio*: ſeu *unio hypoſtatica Verbi Divini cum natura humana.*

4. Dico. Myſterium incarnationis poſſibile eſt, & nullatenus contrarium lumini naturæ. ità Catholici omnes. Et quidem poſſibilitas iſta efficaciter probatur ex fide, ex qua, ùt infrà videbimus, habetur, Chriſtum eſſe ipſum Verbum incarnatum, ſeu DEUM, & hominem, adeóque incarnationem actu exiſtere, & conſequenter poſſibilem eſſe. Quanquam autem, ùt infrà dicemus, naturali lumine hæc poſſibilitas cognoſci non poſſit, tamen non ideo eſt lumini naturali contraria: ſicut nec eidem contrarium eſt myſterium SS. Trinitatis, quod eodem modo incognoſcibile eſt; nam lumini naturali (quod eſt participatio ſapientiæ Divinæ) nihil verum poteſt eſſe contrarium; aliàs enim participatio eſſet difformis illi, quod participatur.

Confirm. Vel incarnatio Verbi eſſet contra lumen naturæ, aut rationis ùt ſic: vel eſſet contra lumen naturæ, aut rationis ùt limitatum: neutrum poteſt dici: ergo. prob. mi. non eſt contra lumen rationis ùt ſic; nam etiam lumen Divinum eſt aliquod lumen rationis, & huic incarnatio contraria non eſt: non eſt contra lumen rationis ùt limitatum; quia incarnatio non eſt contra, ſed ſupra hoc lumen; limitatio enim intellectûs creati facit, ut non poſſit hoc

lumen ſe extendere ad myſteria Divina, quæ longè ſunt ſupra ejus captum: imò ipſum lumen naturæ docet, DEUM eſſe ens, quod creatura capere nunquam poſſit.

5. Ob. 1. Si Verbum uniretur humanitati, deberet mutari: ſed Verbum, utpote DEUS, mutari non poteſt: ergo. prob. maj. Verbum unitum ſe haberet intrinſecè aliter, atque haberet novam denominationem intrinſecam; eſſet enim homo, quod priùs non erat: ergo mutaretur. Confirm. 1. Verbum tranſiret à privatione unionis ad habitum: hoc eſt mutari: ergo. Confir. 2. Humanitas Chriſti ſaltem eſſet in ſtatu violento; quia careret propriâ ſubſiſtentiâ: hoc videtur abſurdum: ergo.

Reſp. In hoc utique ſtat difficultas hujus myſterij univerſaliter ſumpti, quæ excedit quidem captum humanum, non tamen eſt contraria lumini rationis; unde neg. maj. ad prob. diſt. antec. Verbum haberet ſe aliter intrinſecè, & haberet novam intrinſecam denominationem, ità, ut melioraretur, vel deterioraretur. neg. antec. ità, ut hoc non fieret. conc. ant. & neg. conſeq. Ad 1, confirm. neg. maj. privatio enim eſt negatio formæ in ſubjecto capaci: Verbum autem non eſt ſubjectum capax formæ; quia omnis forma reddit ſubjectum, vel melius, vel deterius; unde Verbum etiam non eſt capax privationis.

6. Unio autem hypoſtatica non eſt intrinſeca per modum formæ, Verbo tanquam

quam ſubjecto; cùm Verbum non poſſit eſſe ſubjectum; hoc enim ſignificat aliquid perfectibile. Neque tamen etiam poteſt dici unio illa extrinſeca Verbo; cùm Chriſtus verè ſit phyſicè homo, & DEUS, atque Verbum, non tantùm moraliter affectivè, ſeu extrinſecè, ſed phyſicè intrinſecè, ſeu per unionem phyſicè intrinſecam ſit unitum humanitati: attamen ità, ut hæc unio Verbum, nec melius, nec deterius reddat, adeóque iſtud non mutet. Et hic modus eſſendi intrinſecus eſt ſpecialis huic myſterio ob ipſam infinitam DEI perfectionem; hinc quamvis in creatis finis unionis phyſicæ ſit, ut ſe mutuò extrema perficiant, vel unum ſaltem alterum, tanquam ſubjectum, hic tamen non eſt finis unicus, & eſſentialis unionis phyſicæ ùt ſic: ſed finis hujus eſt totum complexum extremorum unitum, vel totum compoſitum inde reſultans.

Ad 2. confirm. neg. ma. Humanitas Chriſti non eſt in ſtatu violento; nam utique defectus ſubſiſtentiæ propriæ plusquam ſufficienter compenſatur Perſonalitate Divina: ſic non patiuntur violentiam Beati in cœlo, etſi careant beatitudine naturali; cùm habeant ſupernaturalem. Quamvis autem Verbum non ſuppleat defectum ſubſiſtentiæ humanæ creatæ, faciendo formaliter id, quod faceret ſubſiſtentia humana creata, ſufficientiſſimè tamen eum defectum ſupplet, faciendo id eminenter, ſeu conferendo aliquid melius.

7. Ob. 2. Si DEUS in tempore de novo aliquid cognoſceret, vel vellet, mutaretur: ergo etiam mutatur, ſi de novo ipſi aliquid uniatur. Confirm. Hæc unio Verbo affert novam perfectionem, ſcilicet poſſe mereri, & condignè ſatisfacere: ergo per eam Verbum perficitur, adeóque mutatur. Reſp. neg. conſeq. Ut dixi *tr. de DEO à n. 521.* actus DEI contingentes ſunt adæquatè ipſi intrinſeci, & identificati, adeóque, ſi DEUS de novo aliquid cognoſceret, de novo actus ei identificaretur: qua ratione utique mutaretur. Qui admittunt complementum extrinſecum, negant, DEUM aliquid de novo intrinſecè recipere: quo poſito clarum eſt, eum nunquam mutari.

Ad confir. Vel argumentum loquitur de DEO ùt incarnato, hoc eſt, de Chriſto: & nego ſuppoſitum; quia Chriſtus poteſt novam perfectionem recipere, non in natura Divina, ſed in humana: vel loquitur de DEO, ſeu Divinitate præciſivè, aut ſeorſim ſpectata: & neg. ant. nam neque poſt unionem poteſt ipſa Divinitas mereri, vel ſatisfacere: ſed tantùm ſe ipſam communicando tribuit actionibus creatis eam dignitatem, & vim infinitam merendi, & ſatisfaciendi: hanc autem dignitatem, aut vim, jam habuit antecedenter ad unionem: applicatio autem, ùt ità loquar, dignitatis (ſi ſtat in unione, de quo infrà) non eſt perfectio adveniens DEO: ſed eſt perfectio adveniens actionibus, vel humanitati Chriſti.

8. Ob.

8. Ob. 3. DEUS, vel Verbum, deberet eſſe pars Chriſti: item Verbum deberet eſſe forma, reſpectu humanitatis tanquam ſubjecti: ſed hæ ſunt imperfectiones: ergo. Confir. 1. DEUS deberet moveri mota humanitate; quia moto uno, movetur etiam alterum unitum, e. g. anima movetur moto corpore: ſed hoc iterum eſt imperfectum: ergo. Confirm. 2. Deberet ſaltem unio DEUM unire, modò in hoc, modò in alio loco: hoc non videtur admittendum: ergo.

Reſp. neg. ma. Verbum non eſſet pars; quia per hanc intelligitur aliquid perfectibile à comparte, & aliquid minus compoſito: quæ DEO non conveniunt; unde à Theologis Verbum vocatur *terminus intrinſecus*, & non pars. Pariter Verbum non eſt forma ſtrictè in ſenſu philoſophorum (nam in aliquo ſenſu latiore eſt forma juxta Apoſtolum *ad Philipp. 2. v. 6. Qui, cùm in forma DEI eſſet*) per formam enim ſtrictè dictam intelligunt philoſophi partem perfectibilem, & complebilem: imò forma ſubſtantialis eſt conſtitutivum naturæ, cujus eſt forma: quod etiam non convenit Verbo reſpectu humanitatis. Sed neque Verbum eſt cauſa materialis; quia unio ex ipſo non educitur.

9. Ad 1. confir. neg. ma. Ratio addita eſſet vera, niſi jam alterum unitum eſſet in loco, quo per motum defertur prius, ſicut tamen DEUS ratione immenſitatis jam eſt ubique. Sic neque debet unum unitum eſ-

ſe ubique, ubi eſt alterum; nec enim debet ubique eſſe humanitas Chriſti, ubi eſt Verbum: ſicut non debet ubique eſſe pes, ubi eſt anima ipſi unita. Ad 2. confir. quomodo ergo unio unit animam, & corpus, modò in hoc, modò in alio loco? in forma. neg. mi. Nec eſt paritas cum cognitione, quæ non poteſt, modò hoc, modò illud repræſentare; nam cognitio eſſentialiter reſpicit objectum: non autem unio locum. Quòdſi veſis dicere, unionem hypoſtaticam debere, modò unire hanc virtualitatem immenſitatis DEI, correſpondentem loco A, & poſtea aliam, correſpondentem loco B, negatur ſuppoſitum, ſeu negatur, dari tales virtualitates, ſive quaſi partes immenſitatis, virtualiter diſtinctas.

10. Ob. 4. Uniri eſt pati, ſeu perfici: ergo repugnat DEO. Confir. 1. DEO nihil poteſt addi: ergo nec uniri. Confir. 2. DEUS non poteſt uniri ſuppoſito creato: ergo nec naturæ creatæ. Confir. 3. DEUS, & homo, infinitè diſtant, adeóque non datur inter eos proportio: ſed inter unibilia debet dari proportio: ergo. Confir. 4. Forma hirci, & forma cervi, magis inter ſe conveniunt, quàm DEUS, & homo, & tamen non poſſunt invicem uniri: ergo minùs poſſunt uniri homo, & DEUS. prob. ant. aliàs daretur hircocervus, qui juxta omnes eſt Chimera: ergo.

Reſp. diſt. ant. uniri ùt ſic eſt perfici. neg. antec. uniri recipiendo unionem

tan-

tanquam ejus ſubjectum, ſaltem informationis. conc. ant. & neg. conſ. non enim DEUS recipit in ſe unionem, tanquam ejus ſubjectum. Ad 1. confirm. diſt. iterum ant. DEO nihil poteſt addi, quod in ipſo tanquam in ſubjecto recipiatur, vel quo ipſe perficiatur, aut deterioretur. conc. ant. nihil prorſus poteſt addi, etiamſi per illud non perficiatur &c. neg. ant. & conſ. Ad 2. confirm. neg. conſ. Suppoſitum, præter naturam, vel dicit negationem unionis cum ente perfectiori: & eſt evidens, quòd hæc negatio in noſtro caſu non poſſit dari, conſequenter neque ſuppoſitum uniri DEO: vel ſuppoſitum dicit modum quendam, eſſentialiter excluſivum unionis cum alio: & iterum eſt clarum, non poſſe, ſtante eo modo, humanitatem Verbo uniri: nihil horum datur in unione cum ſola natura. Sed de hoc pluribus infrà.

11. Ad 3. confirm. diſting. ma. DEUS, & homo diſtant infinitè entitativè. conc. ma. in ordine ad unionem. neg. ma. & diſt. mi. debet inter unibilia dari proportio entitativa, ſeu in eſſentia. neg. min. in ordine ad unionem. conc. mi. & neg. conſeq. Debet tantùm dari aliqua proportio obedientialis, ut humanitati non repugnet, elevari ad ſubſiſtentiam Divinam, itémque, ut humanitas ſit perfectibilis, & Verbum perfectivum. Ad 4. confir. neg. 2. p. ant. ad prob. diſting. ant. daretur hircocervus in eo ſenſu, in quo cenſetur implicare. neg. ant. in alio

alio ſenſu. conc. ant. & neg. conſ. Non repugnat, in una materia mediatè inter ſe uniri formam hirci, & formam cervi; quia non repugnat, eandem materiam ſupernaturaliter informari duabus formis ſubſtantialibus, ùt ſuppono ex philoſophia: quo caſu duæ eæ beſtiæ videntur convenire in unum tertium ſuppoſitum: & tunc fortè etiam dabitur inter eas communicatio idiomatum, & hircus poterit dici cervus, & viciſſim cervus dici hircus: niſi fors quis contendat, communicationem idiomatum non dari, niſi inter duas naturas completas, in eodem ſuppoſito: quod tamen fors gratis diceretur; nam certè propter duas formas accidentales in eodem ſuppoſito dicitur: *Hoc album eſt dulce*. Sed quidquid de hoc ſit, de quo iterum *n. 131. & 182.* cenſetur tantùm implicare hircocervus per identitatem talis, ità, ut forma hirci identificetur formæ cervi: & ſic etiam non poſſunt per incarnationem Divinitas, & humanitas inter ſe identificari.

ARTICULUS II.

An Incarnatio ſit naturaliter cognoſcibilis.

12. DIco 1. Myſterium incarnationis metaphyſicè ſumptum, non poteſt ab intellectu creato, ſolis viribus naturæ relicto, demonſtrari, imò nec poſitivè probari poſſibile. ità ferme omnes Theo-

Theologi apud Gormaz. *de incarn. n. 6.* Prob. concluſio inprimis pluribus textibus Scripturæ: ſic *ad Epheſ. 3. v. 9.* vocatur œconomia incarnationis *diſpenſatio ſacramenti abſconditi à ſæculis in DEO*, & *ad Coloſſ. 1. v. 26.* dicitur *myſterium, quod abſconditum fuit à ſæculis, & generationibus.* Adde SS. Patres, ex quibus S. Ambroſius *in 1. Cor. 2. c. 6.* (vel quisquis eſt auctor illorum commentariorum) ait: *Abſcondita eſt ergo DEI ſapientia, dum non in verbis, ſed in virtute eſt, non humana ratione poſſibilis, ſed ſpiritûs efficaciâ credibilis:* & Concilium Toletanum XI. *in confeſſione fidei: Qui partus Virginis, nec ratione colligitur, nec exemplo monſtratur. Quod ſi ratione colligitur, non erit mirabile: ſi exemplo, non erit ſingulare.* Plura vide apud Lugonem *de incarnat. diſp. 1. ſec. 1. n. 1.*

Prob. concl. 2. ratione. Intellectus creatus non invenit in toto ordine naturæ, rationes evidentes, aut poſitivè probabiles, ex quibus poſſit inferre, ens infinitum, & ſimpliciter perfectiſſimum, poſſe abſque intrinſeca ſui mutatione, uniri intrinſecè, & phyſicè, enti finito in unitatem perſonæ: ſed hoc requiritur ad myſterium incarnationis metaphyſicè ſumptum: ergo. ma. prob. omnia, quæ intellectus naturaliter cognoſcit uniri, videt ſemper mutari, hoc eſt, perfici, vel deteriorari: imò intellectus, ſinè captivitate ſui, vix poteſt aſſentiri, quòd phyſicè unita non mutuò perficiantur: ergo.

Digitized by Google

13. Dixi: *demonſtrari, vel poſitivè probari*; nam, ùt Gormaz *de incarnat. n. 10.* & Cardinalis de Lugo *de incarnat. diſp. 1. ſect. 1. n. 8.* tradunt, potuit intellectus creatus de poſſibilitate hujus myſterii, metaphyſicè ſumpti, naturaliter habere aliquam ſuſpicionem; potuit enim cognoſcere, DEUM eſſe ſimpliciter infinitè perfectum, imperfectibilem, & immutabilem: itemque plura poſſe facere, quàm creatura poſſit capere, juxta illud S. Auguſtini *ep. 3. ad Voluſianum ante medium: Demus, DEUM aliquid poſſe, quod nos fateamur inveſtigare non poſſe.* Ex primo poſſet inferre, vel ſaltem ſuſpicari, quòd DEUS, licèt uniretur alteri, tamen non eſſet perficiendus: ex altero poſſet inferre, aut ſaltem ſuſpicari, quòd DEUS poſſit producere talem unionem, quam nos capere non poſſimus: quæ ſufficerent ad ſuſpicionem de poſſibilitate hujus myſterii habendam, quamvis fortè eam nemo habuiſſet. Non tamen ideo potuiſſet intellectus creatus abſolutè inferre, ne probabiliter quidem, eam unionem eſſe poſſibilem.

14. Confirm. Intellectus humanus cognoſcit DEUM, & humanitatem, Angelicus intellectus cognoſcit etiam ſubſiſtentiam Divinam, & creatam: item, ſi ſubſiſtentia creata eſt tantùm aliquid negativum, cognoſcit, eam aliud non eſſe, quàm negationem unionis cum ente perfectiori: ſi autem ſubſiſtentia iſta eſt aliquid poſitivum, cognoſcit iſta unionem ſubſiſtentiæ cum natura: adeóque poteſt

poteſt intellectus creatus, ſaltem Angelicus, ſuſpicari, an non ſubſiſtentia Divina poſſit uniri naturæ creatæ (cùm natura creata ratione ſui non evidenter excludat unionem cum altero perfectiore) & ſic illam negationem unionis tollere: vel, ſi ſubſiſtentia creata ſit aliquid poſitivum, poteſt ſuſpicari, aut dubitare, an non ſubſiſtentia Divina poſſit ſupplere munus ſubſiſtentiæ creatæ: quod idem eſt, ac Perſonam Divinam uniri humanitati.

Itaque intellectus creatus habet de hoc myſterio ſpecies ſufficientes ad ſuſpicandum; unde paritas hîc inſtitui non poteſt cum aliis, de quibus, cùm intellectus creatus nullas omnino ſpecies habeat, ſuſpicari nullatenus poteſt. Addit Gormaz *de incarnat. n. 12.* poſſe *evidenter negativè demonſtrari* poſſibilitatem hujus myſterii: per quod tamen aliud non intelligit, quàm poſſe monſtrari, quòd hoc myſterium non ſit evidenter impoſſibile, ſed poſſit rationibus in contrarium aliqualis ſolutio reponi, vi cujus oſtendatur, eas non eſſe evidentes. Et hoc utique poteſt naturaliter intellectus creatus oſtendere ex iis, quibus probavimus *n. 4.* quòd myſterium hoc non ſit contra lumen rationis, item ex ſolutione objectionum data *à n. 5.*

15. Dico 2. Incarnationem phyſicè, ſeu individualiter ſumptam, non poteſt intellectus creatus naturaliter, & ſinè ſui captivitate, etiam tantùm ſuſpicari poſſibilem. ità

ità Gormaz *de incarn. n. 14.* & Cardinalis de Lugo *de incarnat. diſp. 1. ſec. 1. n. 5.* ubi docet, myſterium ità acceptum, naturaliter nullo modo eſſe cognoſcibile. Prob. concluſio. Incarnatio in hoc ſenſu accepta, includit myſterium SS. Trinitatis, ùt explicatum eſt *n. 3.* ſed hoc intellectus creatus, naturaliter, ſeu viribus ſuis relictus, nequit ſuſpicari poſſibile: ergò, prob. mi. inprimis intellectus creatus ex rebus creatis tantùm agnoſcit DEUM ùt unum, non verò ùt trinum, nec datur ei ulla anſa ſuſpicandi, eum ſimul eſſe trinum: dein principium illud: *Quæcunque ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe*: intellectum viribus ſuis relictum, ità obruit, ut nec ſuſpicionem de oppoſito concipere poſſit, prout experientia ſatis docet: & certè nemini, niſi fide noſtra inſtructo, vel intellectum captivanti, incidit ſuſpicio in oppoſitum: ergo.

16. Dixi: *ſine ſui captivitate*; nam, ſi quis velit naturaliter captivare ſuum intellectum, in gratiam alicujus alterius creaturæ, aſſerentis, hoc myſterium phyſicè ſumptum eſſe poſſibile, & ſic naturaliter talis creaturæ dicto fidem adhibere, non video, cur id facere nequeat; ſicut enim quis poſſet, naturaliter aſſentiri falſo, e. g. ruſticus credendo quaternitatem in DEO; quia hoc parochus dicit, quo caſu naturaliter captivaret intellectum in gratiam parochi: ità non videtur, cur non poſſit aliquis etiam credere, vel, quod adhuc minus eſt, ſuſpi-

ſpicari, captivando naturaliter intellectum ſuum, in obſequium alicujus creaturæ dicentis, hoc myſterium, metaphyſicè, vel phyſicè ſumptum, eſſe poſſibile.

17. Dico 3. Non poteſt intellectus creatus, ſolis viribus naturæ relictus, ſinè facta revelatione, certò cognoſcere myſterium incarnationis jam factum, ſaltem prout defacto contigit. ità Theologi communiter contra Scotum. Concluſio probatur iisdem argumentis, quibus probatur, Angelos non poſſe naturaliter cognoſcere ſupernaturalia, qua de re egi *tract. de Angelis n. 70.* Scilicet myſterium hoc eſt omnino ſupernaturale quoad ſubſtantiam: ergo tranſcendit omnem ordinem naturæ: ergo etiam ejus intelligibilitas paſſiva, eidem identificata, tranſcendit eundem ordinem naturæ, ſeu naturalem intellectivitatem. Confir. 1. Principium illud: *Quæcunque ſunt eadem uni tertio &c.* vehementiſſimè reſiſtit omnibus rationibus naturalibus: & intellectui, naturæ viribus relicto, videtur, quòd etiam ſe extendat ad DEUM: ergo impedit aſſenſum naturalem certum de hoc myſterio.

18. Dixi: *ſine revelatione;* nam ſi quis aſſentiatur revelationi per actum naturalem, non formaliter, ſed tantùm adhæſivè, & extrinſecè certum (de quo egimus *in tract. de virt. Theol. n. 509.* & quali aliquando aſſentiuntur hæretici, qui non eliciunt actum ſupernaturalem fidei Theologicæ) poteſt myſterium incarnationis certò cognoſcere:

& ſic hoc cognoſcunt hæretici: plures etiam ſic explicant illud *Jac. 2. v. 19. Et dæmones credunt, & contremiſcunt:* ajúntque, dæmones cum tremore credere myſterium incarnationis; eoquòd recordentur revelationis ſibi factæ in cœlo, de Chriſto venturo: quam ipſis factam plures Theologi docent, qui in hoc peccatum Angelorum conſtituunt, quòd extituro Homini-DEO, aut humanitati ſuo tempore uniendæ Verbo (quæ unio olim futura ipſis revelata fuerat) noluerint ſe ſubmittere,

Docent itáque iſti auctores, quòd, cùm dæmones hujus revelationis recordarentur, ſciréntque, ſe propter illam ſuam ſuperbam inobedientiam eſſe damnatos, poſtea etiam viderent miracula Chriſti, habuerint ſaltem ſub mortem Chriſti cognitionem adhæſivè certam de ejus Divinitate, & conſequenter de hoc myſterio. Hæc tamen certitudo orta non eſt ex motivis purè naturalibus, ſed ex fundamento ſupernaturali, naturaliter aliquo modo cognito. Miracula autem ſola, licèt admittatur, ea potuiſſe cauſare in creaturis, e. g. Angelis, cognitionem probabilem de Divinitate Chriſti, non tamen potuerunt cauſare cognitionem certam; cùm miracula illa omnia potuiſſet purus homo facere, per ſpecialem DEI aſſiſtentiam, ùt Chriſtus Dominus ipſemet docet *Joan. 14. v. 12. Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet.*

ARTI-

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

19. OB. 1. contra 1. concluſ. Evidens eſt, DEUM omnia poſſe, in quibus non oſtenditur evidens implicantia: ſed non oſtenditur evidens implicantia in incarnatione Verbi: ergo. Confirm. 1. Evidens eſt, DEUM aliquid poſſe, quod creatura capere non poteſt: ergo etiam evidens eſt, eum poſſe producere unionem hypoſtaticam. Confirm. 2. Poteſt naturaliter argumentis contrarijs reddi ſolutio poſitiva: ſed hæc eſt ſaltem argumentum probabile: ergo naturaliter probari poteſt poſſibilitas incarnationis. Confirm. 3. Naturam humanam eſſe ſeparabilem à negatione unionis cum ente perfectiori, eſt prædicatum identificatum naturæ: ergo naturaliter cognoſcitur ab Angelo, eam naturam comprehendente: ergo ab hoc naturaliter cognoſcitur, poſſe eandem naturam uniri enti perfectiori, adeóque etiam DEO: ergo naturaliter cognoſcitur, myſterium hoc eſſe poſſibile.

Reſp. neg. ma. licèt enim non poſſit oſtendi in aliqua re implicantia evidenter, modò ea oſtendatur probabiliter, jam non eſt evidens, DEUM poſſe illam producere. Quodſi apparenter ſit magna implicantia (qualis eſt in noſtro caſu, in quo, attenta ſola ratione naturali, DEUS, apparenter ſal-

tem, deberet mutari, & non mutari) tunc, neque eſt poſitivè probabile; DEUM eam rem poſſe producere. Quin imò principium illud: *Non implicat: ergo eſt poſſibile*: ſi in hoc ſenſu ſumatur: *Non apparet implicantia: ergo non datur:* vix tantùm valet, ut ex eo poſſit inferri judicium probabile: ſed, omiſſo etiam, quòd plus valeat, tamen nil valet in noſtro caſu, in quo datur magna implicantia apparens.

Ad 1. confirm. conc. ant. neg. conſ. Etiamſi DEUS non poſſet producere unionem hypoſtaticam, tamen adhuc multa poſſet producere ſupra captum creaturæ; cùm enim Angelo etiam perfectiſſimo, ad ſummum debeatur cognitio omnium naturalium in hoc univerſo, non autem cognitio omnium, quæ in alijs univerſis poſſibilibus DEUS operari poſſet: adhuc in ordine naturæ, ſaltem in alijs univerſis, DEUS multa poſſet producere ſupra captum cujuscunque creaturæ, etiamſi poneretur, non poſſe producere incarnationem.

20. Ad 2. confirm. diſt. ma. poteſt argumentis contrarijs reddi ſolutio poſitiva, hoc eſt, quæ poſitivè probat, aſſumi in argumento falſum. neg. ma. poteſt reddi tantùm aliqualiter poſitiva ſolutio, ſeu tantùm talis, quæ præcisè ſufficiat, ad negandam evidentiam contrariorum argumentorum. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſ. Nec dicas, illis argumentis dari ſolutionem, quæ poſitivè probat, DEUM non mutandum per unionem, & conſequenter probat aſſumi fal-

falſum; nam retorquetur argumentum; eodem enim modo probaretur, DEUM non mutari, etſi de novo aliquid cognoſceret; quia DEUS nec per actum vitalem perfici de novo poteſt,

Unde probatur quidem ex una ratione naturali, DEUM non mutari: ſed ſimul ex alia apparenter probatur, eum mutari. Scilicet ratione infinitæ perfectionis non mutaretur DEUS, & ratione unionis intrinſecè receptæ mutaretur, ùt ſaltem videtur intellectui ſolis viribus naturalibus relicto. Inſuper rationibus naturalibus non probatur poſitivè, falſum eſſe, quòd omne unitum perficiatur, & mutetur; quia, ſi hoc probaretur, probaretur ex eo, quòd DEUS immutabilis poſſit uniri: hoc ipſum autem probari nequit ratione naturali: ergo. Non tamen propterea excluditur etiam ſuſpicio de poſſibilitate incarnationis; cùm enim contradictoria iſta non evidenter ſequantur, manet locus ſuſpicioni de oppoſito.

Ad 3. confirm. Inprimis æquè eſt prædicatum identificatum naturæ, eſſe ſeparabilem ab omni ſubſiſtentia creata, modali poſitiva: ergo patroni illius ſententiæ hoc non poſſunt nobis objicere. dein diſt. ant. naturam eſſe ſeparabilem eſt prædicatum identificatum naturæ, reſpiciens tamen terminum, vel actionem, aut effectum ſupernaturalem. conc. ant. reſpiciens terminnm, actionem, aut effectum naturalem. neg. ant. & omnes conſequentias. Non omnia talia prædicata, identificata naturæ, debet cognoſcere e-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tiam cognitio comprehenſiva; quia hæc cognitio tantùm debet cognoſcere naturam, ſeu objectum, quantum cognoſcibile eſt in ordine ad terminos, vel actiones, aut effectus naturales; unde cognitio comprehenſiva non debet cognoſcere potentiam obedientialem objecti ad, neſcio quos, effectus ſupernaturales, ſicut nec potentiam influendi inadæquatè in viſionem beatificam &c.

21. Ob. 2. contra id, quod dicunt Lugo, & Gormaz, citati *n. 13.* nempe poſſe ſaltem haberi ſuſpicionem de iſto myſterio. Myſterium hoc in Scripturis vocatur novum, & noviſſimum: ergo neque poteſt de eo dari ſuſpicio. Confirm. 1. Sunt aliqua DEO poſſibilia, quæ homo nec poteſt ſuſpicari: ergo etiam tale eſt hoc myſterium; quia iſtud videtur præ alijs difficile captu. Confirm. 2. S. Ambroſius, & Patres Concilij Toletani citati *n. 12.* dicunt, hoc myſterium non poſſe ratione humana colligi poſſibile: ergo. Reſp. conc. ant. neg. conſeq. Ille modus loquendi Scripturarum ad ſummum excludit ſuſpicionem actualem, quæ non adſtruitur ab his auctoribus: non autem excludit ſuſpicionem tantùm poſſibilem, quæ ſola aſſeritur. 2. reſpondetur, novum, & noviſſimum vocari hoc myſterium, phyſicè, vel individualiter ſumptum, de quo neque ſuſpicionem poſſibilem eſſe facilè admittitur. Ad 1. confir. neg. conſ. Illa poſſibilia debent eſſe talia, ut creatura nullas habeat de ijs ſpecies: de hoc myſterio autem

tem creatura habet aliquas ſpecies. vide dicta *n. 14.* Ad 2. confirm. neg. conſeq. Sermo illis Patribus ibi eſt de aſſenſu poſitivo probabili: non verò de ſuſpicione tantùm.

22. Ob. 3. contra 3. concluſ. *Luc. 4. v. 41.* de Chriſto dicitur: *Increpans* dæmonia *non ſinebat ea loqui; quia ſciebant ipſum eſſe Chriſtum*: ergo dæmones ſciebant, Verbum eſſe incarnatum: non ſupernaturaliter; quia actûs ſupernaturalis capaces non ſunt damnati: ergo naturaliter. Confir. Sibyllæ, quæ fuerunt gentiles, ſciverunt hoc myſterium, ùt patet ex eorum libris: ſed non ſciverunt id ſupernaturaliter: ergo naturaliter. Reſp. 1. diſt. conſeq. hoc eſt, dæmones habuerunt veram ſcientiam de incarnatione. neg. conſ. jactârunt, ſe habere ſcientiam; cùm tantùm habuerint ſuſpicionem, vel aliqualem probabilitatem, quæ aliquando, latè loquendo in communi uſu, etiam vocatur aliqua ſcientia, id eſt, notitia. conc. conſeq. ſi enim omnino certi fuiſſent dæmones de incarnatione jam poſita, accedens dæmon tentator non dixiſſet Chriſto *Matth. 4. v. 3. Si filius DEI es, dic, ut lapides iſti panes fiant.*

Hæc explicatio traditur à Goneto cum pluribus Thomiſtis, & à Bernal cum pluribus noſtris, apud Gormaz *de incarnat. n. 53.* eſtque conformis S. Ignatio Antiocheno *ep. ad Philippenſ.* ubi dæmonem alloquens ait: *Ignoras tu, quis ſit ingenitus, qui omnium rerum ſcientiam tibi vendicas? At*

multa te latuerunt, *Mariæ virginitas*, *&* *admirandus ille partus.* Eandem explicationem amplectitur S. Thomas *3. p. q. 41. a. 1. ad 1.* citátque etiam S. Ambroſium: & ſanè iſte *l. 4. in c. 4. Luc.* ubi agitur de tentatione Chriſti, à diabolo facta, ait: *Sed quid ſibi vult talis ſermonis exorſus: ſi filius DEI es: niſi quia cognoverat, DEI filium eſſe venturum, ſed veniſſe per hanc infirmitatem corporis, non putabat.* Certè diabolus tunc nondum videtur certò ſciviſſe, hunc hominem eſſe ſimul DEUM.

Reſponderi poteſt 2. eam ſcientiam à dæmone non habitam fuiſſe, tantùm ex ratione naturali, ſed etiam ex revelatione juxta dicta *n. 18.* Reſponderi poteſt 3. eam ſcientiam fortè fuiſſe philoſophicè ſupernaturalem, de qua *numero ſequenti.* Ad confir. neg. mi. SS. Patres communiùs volunt, quòd eas ſacras notitias Sibyllæ hauſerint ex revelatione Divina, eæque fuerint veræ prophetiſſæ gentilium. Poteſt fors etiam dici, eas hauſiſſe ſuam ſcientiam ex lectione Sacrarum Scripturarum, prophetarum &c. nam etiam gentiles legiſſe Sacram Scripturam, quæ illis temporibus extabat, innegabile eſt: & S. Auguſtinus *l. 10. de civitate c. 29.* ſcribit, ſe audiviſſe à S. Simpliciano, Platonicum quendam philoſophum dixiſſe, initium Evangelii S. Joannis (utique à ſe lectum) eſſe *aureis literis conſcribendum, & per omnes Eccleſias in locis enimentiſſimis proponendum.*

23. Ob. 4. Judæi, damnati ob negatam Chri-

Chriſto fidem, cognoſcunt modò in inferno naturaliter exiſtentiam incarnationis; quia cognoſcunt, ſe juſtè fuiſſe damnatos, adeóque Chriſtum, dum ſe aſſeruit Filium DEI, vera dixiſſe: ergo poteſt naturaliter cognoſci myſterium hoc jam factum. Confirm. Angelus naturaliter cognoſcit falſitatem actûs Judæi negantis Chriſtum: ergo infert certò, incarnationem dari. Reſp. 1. antec. poſſe in dubium vocari; dici enim poſſet, actum illum, non quidem Theologicè, ſed tamen philoſophicè eſſe ſupernaturalem, hoc eſt, connexum cum ente ſuperno; quia ſtatus damnationis non excludit ens philoſophicè ſupernaturale, ùt patet in igne, qui philoſophicè ſupernaturaliter cruciat ſpiritus damnatos.

Imò character, tum baptiſmi, tum ordinis, cùm ſit indelebilis, manet in damnatis, & tamen eſt Theologicè ſupernaturalis, ſeu, non tantùm eſt quomodocunque connexus cum ente ſuperno, ſed etiam per ſe ordinatus ad vitam æternam, licèt in damnatis impediatur, quo minùs eam attingat. Ex quo deducitur, quòd quidem in ſtatu damnationis, inordinabili ab beatitudinem, non poſſit incipere ens Theologicè ſupernaturale, poſſit tamen in eo ſtatu perſeverare, ſi non ſit principum elicitivum actûs ſupernaturalis: quale principium non eſt character: attamen ſunt habitus virtutum per ſe infuſi, qui propterea etiam ob defectum finis ſui in inferno ceſſant.

24. Reſ. 2. diſt. ant. Judæi illi cognoſcunt

incarnationem per actum certum certitudine formali. neg. ant. per actum certum certitudine adhæſiva. ſubdiſt. & hoc ex rationibus purè naturalibus. neg. ant. ſimul ex revelatione. conc. ant. & neg. conſeq. Judæi damnati non ex ſolo peccato, tanquam ex ratione purè naturali, cognoſcunt exiſtentiam incarnationis; quia potuiſſent peccare ratione conſcientiæ erroneæ, etiam caſu quo non fuiſſet incarnatio: ſed, ut incarnationem cognoſcant, debet etiam ſupponi præceſſiſſe revelatio de Chriſto, quæ eſt ſupernaturalis, eo ipſo, quòd habuerit connexionem cum Chriſto, tanquam compoſito ſupernaturali: & hæc revelatio debuit ipſis applicata fuiſſe per miracula. Ad confirm. neg. ant. cùm enim ille actus ſit falſus, ex reſpectu ad terminum ſupernaturalem, quem Angelus naturaliter non cognoſcit, etiam non cognoſcit naturaliter falſitatem ipſius actûs.

25. Ob. 5. Angelus naturaliter cognoſcit, humanitatem Chriſti carere ſubſiſtentiâ propriâ: ergo infert, quòd habeat ſubſiſtentiam Divinam. Confir. Angelus, quia naturaliter cognoſcit exigentiam animæ ad unionem, etiam cognoſcit naturaliter, poſſibilem eſſe reſurrectionem: ergo etiam, quia cognoſcit exigentiam humanitatis ad ſubſiſtentiam, cognoſcit naturaliter poſſibilem eſſe incarnationem. Reſp. neg. ant. Si ſubſiſtentia ſtet in negatione, hanc Angelus in ſe ipſa videre non poteſt; nec naturaliter in alio; quia etiam unionem hypoſtaticam naut-

naturaliter videre non poteſt. Si autem ſubſiſtentia ſit aliquid poſitivum, tunc Angelus non ſcit, an deſit, an verò tantùm occultetur; cùm enim utrumque DEUS facere poſſit, & in utroque debeat miraculosè agere, neſcit Angelus, quid DEO præplacuerit facere. Aliud foret, ſi unus caſus eſſet naturalis, alter miraculoſus; tunc enim per ſe credibilius foret, DEUM naturaliter agere.

Inſuper, cùm difficultates ob immutabilitatem DEI, itémque ob principium: *Quæcunque ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe:* valde pugnent contra exiſtentiam incarnationis, forſitan Angelus, puræ naturæ relictus, faciliùs opinaretur, ſubſiſtentiam tunc eſſe occultatam. Ad confir. om. ant. neg. conſ. Equidem communiùs negant, quòd anima exigat ſecunda vice uniri: & ſanè cenſetur miraculum primæ claſſis reſuſcitatio mortui. Si autem omnino probes, reſurrectionem eſſe naturalem, Angelus quidem eam agnoſcet: ſed tamen neg. conſeq. quia unio hypoſtatica non eſt naturalis. Adde difficultates, apparenter oppoſitum ſuadentes, & habebis ſufficientem diſparitatem.

26. Ob. 6. Angelus naturaliter cognoſcit, DEUM poſſe acquirere condignam ſatisfactionem pro offenſa mortali: ergo cognoſcit, poſſibile eſſe hoc myſterium; quia pura creatura condignam ſatisfactionem præſtare non poteſt. Confir. 1. Angelus cognoſcit libertatem DEI in actu ſecundo: hæc ſaltem

in

Digitized by Google

in ſententia auctorum admittentium, actus DEI contingentes adæquatè identificari cum DEO, non eſt minus myſterium, quàm incarnatio: ergo. Confir. 2. Angelus potuit facta revelatione ex miraculis inferre incarnationem: ergo idem potuit antecedenter ad revelationem ex miraculis ſolis. prob. conſ. aliàs miracula haberent majorem vim ſuadendi poſt revelationem, quàm ante: hoc non eſt verum: ergo. Reſp. neg. ant. Naturaliter non agnoſcitur, ad gubernatorem optimum requiri, ut poſſit habere condignam ſatisfactionem pro omni offenſa: ſed tantùm, ut offenſa nulla ipſi noceat, & ipſe poſſit, ex qualibet elicere bonum, licèt illud bonum eſſet minus, quàm offenſa fuerit malum.

27. Et quanquàm S. Auguſtinus dicat, DEUM non permiſſurum mala, niſi ex eis eliceret bona, tamen non videtur velle dicere, quòd eliceret ſemper majora bona: minora autem potuiſſet DEUS habere, independenter ab incarnatione. Sic SS. Patres complures dicunt, DEUM prudenter permiſiſſe tyrannos, & eorum ſævitiam, ut haberet martyres, quanquam martyrium non ſit tantum bonum, quantum malum eſt ſævitia tyrannorum. Ad 1. confirm. diſt. ma. Angelus cognoſcit libertatem DEI, quoad an eſt. conc. ma. quoad quomodo eſt. neg. ma. & om. mi. neg. conſ. ſic etiam Angelus naturaliter quidem cognoſcit DEUM quoad an eſt, ſeu quòd exiſtat: non verò quoad quomodo eſt, ſeu, an tantùm ſit unus

nus, an ſimul trinus. Ad 2. confirm. neg. conſ. ad prob. neg. ma. non enim propterea miracula haberent majorem vim, ſed tantùm haberent vim magis determinatam, ad hoc potiùs, quàm illud probandum; ex ſe enim, independenter à revelatione, miracula erant indifferentia, ut provenirent à DEO homine, vel à puro homine, ùt dictum *n. 18.* nec incarnationem præ alio fidei articulo determinatè ſignificabant.

QUÆSTIO II.

De Convenientia, & Neceſſitate Incarnationis.

ARTICULUS I.

An Myſterium Incarnationis fuerit conveniens DEO, & Creaturis.

28. DIco 1. Myſterium hoc fuit conveniens DEO. ità cum S. Thoma *3. p. q. 1. a. 1. in corp.* omnes. Non autem debet intelligi concluſio, quaſi diceretur, eſſe DEO conveniens, ità, ut DEO afferat utilitatem intrinſecam (hujus enim capax non eſt ſummum bonum) ſed tantùm utilitatem aliquam extrinſecam; unde debet concluſio intelligi de convenientia decentiæ, ſeu, quòd juxta dictamen rationis DEUM decuerit hoc myſterium, vel ei honorificum fuerit: non quidem ità, ut oppoſitum eum poſitivè de-

Digitized by Google

dedeceret, ſed ut ob incarnationem, & ſpeciales per eam manifeſtatas perfectiones, peculiaris ei laus debeatur.

Prob. jam concluſio. Illud eſt conveniens DEO, quod ejus perfectiones manifeſtat: atqui hoc facit iſtud myſterium: ergo. ma. eſt clara; quia id DEO eſt glorioſum. mi. patet; quia ex hoc myſterio elucet ejus bonitas in communicatione ſui ad extra: miſericordia erga hominem lapſum: item juſtitia in danda ſatisfactione condigna pro offenſa gravi Divina: omnipotentia in producendo opere, omnem captum creaturarum excedente: ſapientia in inveniendo remedio, tam apto ad redemptionem generis humani &c. quas perfectiones fusè alii explicant.

29. Dico 2. Myſterium hoc fuit conveniens etiam naturæ humanæ aſſumptæ, ità iterum omnes. Probatur. Incarnatio attulit humanæ naturæ aſſumptæ ſummam gloriam, ſummam utilitatem, & delectabilitatem; fuit enim natura humana in aliquo individuo per incarnationem elevata ſuper omnes Angelos ad dextram DEI, & recepit dona gloriæ, ac gratiæ maxima: reliquis etiam humanæ naturæ individuis attulit incarnatio ſummam honeſtatem, ob conjunctionem, quam habent in natura cum humanitate, Chriſti: inſuper attulit ſummam utilitatem, ob allatum remedium peccati, & ſatisfactionem condignam pro eodem, ac omnia reliqua bona, quæ Chriſtus innumera attulit generi humano. Quando autem

S. Tho-

S. Thomas *3. p. q. 1. a. 1. ad 2.* ait, incarnationem non fuiſſe convenientem carni humanæ, ſecundùm conditionem ſuæ naturæ, intelligit, tantùm, (ùt manifeſtè patet ex ejus verbis) non fuiſſe connaturalem, ſeu juxta ipſius exigentiam, ſed ſupra eam: in quo ſenſu omnes cum S. Doctore facilè admittunt, incarnationem homini non fuiſſe convenientem.

30. Dico 3. Incarnatio fuit etiam conveniens toti univerſo. ità rurſus omnes. Prob. Homo habet quandam quaſi cognationem cum omnibus creaturis; ſic enim ait S. Gregorius *homil. 29. in Evang. Omnis autem creaturæ aliquid habet homo; habet namque commune eſſe cum lapidibus, vivere cum arboribus, ſentire cum animalibus, & intelligere cum Angelis:* ergo ex homine aſſumpto, tanquam cognato, redundat aliqua dignitas in reliquas creaturas: præter complura alia bona, quæ à Chriſto provenêre creaturis rationalibus, & irrationalibus. Arriaga quidem *tom. 6. de incarn. diſp. 1. ſec. 4. n. 54.* putat, eandem cognationem cum omnibus creaturis etiam habere Angelum: ſed certè major eſt cognatio hominis cum entibus materialibus. Verùm, quidquid de hoc ſit, ex eo, quòd conveniens quoque fuiſſet toti univerſo, ſi DEUS aſſumpſiſſet naturam Angelicam, non ſequitur, non fuiſſe conveniens, quòd aſſumpſerit naturam humanam.

Tandem, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 69.* ex meritis Chriſti minuuntur pœnæ dæmo-

dæmonibus, & damnatis :item ex hominibus pauciores damnantur: ex quo iterum ſequitur aliqua pœnarum imminutio (nam ex deſperata illa multitudine, & ſocietate, naſcitur major pœna) unde damnatis quoque fuit conveniens incarnatio. Et quamvis dæmon ex perverſiſſima ſua invidia mallet plus pati, modò plures damnarentur, & ſic myſterium iſtud non ſit conveniens huic inordinatiſſimo ejus appetitui, tamen convenientiſſimum eſt ejus voluntati, ſi rationabiliter velit operari.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

51. OB. 1. contra 1. concluſ. Per incarnationem Verbum fuiſſet converſum in carnem: ſed hoc eſt inconveniens: ergo. prob. ma. *Joan. 2. v. 9.* ait Scriptura, *aquam vinum factam*, quando ſcilicet in nuptijs Canæ Galilææ aqua converſa eſt in vinum: ergo, ſi Verbum factum eſt caro, etiam converſum eſt in carnem. Reſp. neg. ma. nam, quod convertitur in alterum, non manet: ſic aqua in illis nuptijs non permanſit aqua: Verbum autem ſemper manet, & quidem immutatum, etiam poſt incarnationem. ad prob. neg. conſeq.

Vox *factus* eſt indifferens ad ſignificandam converſionem, vel eam non ſignificandam: & ex circumſtantijs debet determinari.

minari: ſic dicitur homo fieri ſanus, quin convertatur in ſanitatem: ſic *Gen. 2. v. 7.* dicitur: *Factus eſt homo in animam viventem:* quin in hanc ſit converſus. In noſtro autem caſu ea vox converſionem ſignificare non poteſt; quia Verbum Divinum ſemper manet. Unde, quando S. Juſtinus Martyr. *apolog. 2. ſub finem* dicit, qnòd ſicut *per Verbum DEI homo factus eſt JESUS Chriſtus*, ità *per preces ſermonis* panis, & vinum, fiant caro, & ſanguis Chriſti: tantùm vult dicere, quòd unum tam verè fiat, ac alterum: non verò, quòd fiat eodem modo, ſeu per ſimilem converſionem. Quod idem dicendum eſt, ſi aliorum Patrum dicta ſimile quid ſonare videntur; nam eſt certa doctrina Eccleſiæ, & Patrum contra Eutychen, duas in Chriſto dari naturas.

32. Ob. 2. DEUS, gubernator mundi, factus eſſet infans, paſſibilis, mortalis: hæc DEUM dedecent: ergo non ſunt convenientia. Reſp. neg mi. DEUS nòn ità factus eſt infans, ut perdiderit infinitam ſuam ſapientiam, qua mundum gubernat: neque ità conſtringebatur infantilibus membris, ut non tamen immenſitate ſua cœlum, & terram impleret, de quo vide S. Auguſtinum *ſerm. 2. de epiph. qui eſt 30. de tempore*, ubi inter alia ait: *In præſepi jacebat, & magos ab oriente ducebat: abſcondebatur in ſtabulo, & agnoſcebatur in cœlo.* Paſſibilitas autem, & mortalitas, non affecit naturam Divinam, ſed tantùm humanam, in qua paſſus eſt Chriſtus: quod non

affert indecentiam, ſed monſtrat infinitam miſericordiam. Neque pati, & mori, eſt malum morale, ſeu dedecens: ſed tantùm eſt malum phyſicum, quod DEUS abſolutè poteſt velle, ùt patet in pœnis damnatorum, quas utique DEUS vult infligi.

33. Ob. 3. Homo, & DEUS, minùs ſunt ad ſe invicem proportionati, quàm caput humanum, & collum equinum: ſed iſta duo non poſſunt convenienter jungi: ergo nec DEUS, & homo. Confir. DEUS depreſſiſſet ſuam majeſtatem ad vilitatem conditionis humanæ: hoc autem eum non decet: ergo. Reſp. neg. ma. Aliud eſt, quòd DEUS, & homo, magis diſtent ab invicem, ſicut etiam magis diſtant inter ſe ſpiritualis anima, & corpus materiale hominis, quàm iſtud, & collum materiale equi: aliud eſt, quòd minùs apti ſint ſe perficere. vide dicta *n. 11.* Ad confirm. neg. ma. nihil enim prorſus de ſua majeſtate, nec ullam perfectionem perdidit DEUS. Occultavit quidem DEUS ſuam majeſtatem in carne, in qua factus eſt ſimilis homini, ùt dicit Apoſtolus *ad Philippenſ. 2. v. 7. Semetipſum exinanivit formam ſervi accipiens*: at hoc indecens non fuit: ſed, ùt ait idem Apoſtolus *1. Tim. 3. v. 16. Magnum eſt pietatis ſacramentum.*

34. Ob. 4. DEUS aſſumpſiſſet naturam infectam peccato: hoc vel maximè dedecet: ergo. prob. ma. *Gen. 6. v. 12.* dicitur: *Omnis quippe caro corruperat viam ſuam ſuper terram*: ergo omnis humana natura

natura eſt lapſa. prob. etiam mi. non poteſt decenter infinita ſanctitas conjungi peccato: dein DEUS non poteſt à ſe excludere naturam innocentem: ergo neque poteſt admittere lapſam, Reſp. neg. ma. Natura individualis, quam aſſumpſit Chriſtus, non fuit infecta peccato (quia non fuit ipſe conceptus ex ſemine Adam, ſed de Spiritu Sancto) imò nec natura individualis B. Virginis Immaculatæ, de qua alibi.

Ad prob. diſt. ma. conſ. eſt lapſa natura humana omnis in ſenſu accommodo. conc. conſ. omnis in ſenſu ſtricto. neg. conſ. imò textus ille literaliter tantùm loquitur de hominibus exiſtentibus ante diluvium, qui peccato actuali infecti erant: nec de illis omnino omnibus; nam Noë ibi excipitur: unde minimè is textus attingit Chriſtum Dominum, vel B. Virginem, tum nondum exiſtentes. Quod attinet ad probationem minoris, ſi per naturam lapſam intelligatur natura individualiter lapſa, & actualiter adhuc in peccato exiſtens, omitto interim totum; nam alibi redibit hæc quæſtio: ſi autem intelligatur tantùm natura in ſpecie lapſa. neg. conſ. nam quod attinet ad 1. p. ant. non conjungeretur ſanctitas cum peccato; hoc enim pro priori deleretur: quod attinet ad 2. partem: ſi DEUS non poteſt à ſe excludere, vel à ſua unione ſeparare, naturam jam ſemel aſſumptam (quod pro hîc, & nunc omitto) ratio eſt; quia videtur eſſe contrarium liberalitati DEI, ſpoliare innocentem donis jam conceſſis: & hoc vide-

tur inſinuare Apoſtolus ad *Rom. 11. v. 29.* dicens: *Sinè pœnitentia enim ſunt dona, & vocatio DEI.* At verò aſſumere naturam lapſam non eſt contrarium liberalitati DEI: ſed eſt opus maximæ miſericordiæ, & liberalitatis. Quodſi per excludere à ſe intelligeretur, naturam excludere ab unione morali per viſionem, id defacto non poteſt DEUS reſpectu naturæ innocentis; quia DEUS non poteſt, ſtantibus ſuis promiſſis, auferre innocenti jus ad hæreditatem, quod per gratiam acquiſivit.

35. Ob. 5. Non eſt conveniens, dare idem juſto, ac peccatori: ſed hoc factum eſſet per hoc myſterium: ergo. Confirm. Peccantibus non debebatur favor, ſed potiùs pœna: ergo non decebat DEUM, præſtare ijs tantum beneficium. Reſp. diſt. ma. non eſt conveniens, idem dare juſto, & peccatori, tanquam præmium, & compenſationem meritorum. conc. ma. tanquam purum beneficium bonitatis Divinæ. neg. ma. & om. mi. neg conſeq. Certè, niſi negemus omnino DEUM, admitti debet, plura beneficia Divina eſſe malis, & bonis communia: ſic ſe habet ipſum beneficium creationis, & conſervationis: ſic ſol omnibus lucet; quare etiam beneficium incarnationit poteſt eſſe commune.

Neque propterea injuſtitia committitur; quia hoc beneficium non datur in præmium malis: & juſti præmiantur præterea vitâ æternâ. Neque DEO deeſt medium aliud, alliciendi homines ad bonum, & abſter-

abſterrendi à malo; habet enim adhuc præmia, & ſupplicia infinita. Ubi tamen notandum, hoc beneficium longè plus fructûs afferre bonis, ſeu electis, quàm malis, ſeu reprobis; quia bonis plus gratiæ, & gloriæ, mediante incarnatione confertur, quàm malis: quibus quidem confertur gratia ſufficiens, ſed non gloria, ob ſua peccata; unde etiam idem beneficium diverſis diverſo modo confertur. Ad confirm. neg. 2. p. ant. Propriè non debetur pœna reo; non enim hic habet jus ad pœnam, ſed tantùm habet debitum eam ſuſtinendi: judex autem habet jus pœnam infligendi, quo tamen aliquando ex miſericordia poteſt cedere, & loco pœnæ favorem facere. vide *tr. de juſt. n. 44.*

36. Ob. 6. Si daretur incarnatio, magis eſſemus obligati Filio Divino, quàm Patri, aut Spiritui Sancto: hoc eſt abſurdum: ergo. prob. ma. illi ſumus magis obligati, qui plura beneficia nobis fecit: ſed plura feciſſet Filius: ergo. Hoc argumentum ex Granado, quem citat, affert Gormaz *de incarn. n. 70.* aitque, eſſe debile. Reſp. neg. ma. ad prob. neg. mi. Debet inprimis diſtingui ipſum beneficium, & ipſe benefactor: beneficio præcisè materialiter ſumpto, tanquam dono, & ſub hac ratione, non ſumus obligati; nemo enim eſt obligatus pecuniis, vel etiam mancipiis, ſi donata fuêre. Rurſus benefacienti non ſumus obligati; præcisè propter bonum collatum, ſed propter benevolam voluntatem, ex qua be-

neficium fecit; ſi enim non ex bona voluntate bene feciſſet, non propterea deberemus ei grates: ſic quidam ab hoſte incluſus carceri, liberatus eſt podagrâ: alius, funibus circa tempora crudeliter ligatus, liberatus eſt prioribus capitis doloribus: non tamen receperunt iſti beneficia, quamvis receperint bona, ſcilicet, ex defectu bonæ voluntatis in conferentibus.

Unde ulteriùs ſequitur, quòd, ubi eſt eadem bona voluntas, ex qua donum oritur, oriatur etiam eadem obligatio gratias agendi: atqui in omnibus tribus SS. Perſonis eſt eadem voluntas Divina; quia tantùm eſt una: ergo eadem eſt obligatio reſpectu omnium trium, nec uni ſumus magis obligati, quàm alteri, maximè, cùm communis etiam omnibus tribus ſit omnipotentia, quæ operata eſt incarnationem, ſeu beneficium produxit. Igitur, quòd Verbum ſimul ſit benefactor, & beneficium, ſeu donum datum, non affert ex hac præcisè ratione majorem obligationem. Tantùm poteſt adhuc peti, an non ſaltem humanitati Chriſti aliquid debeamus, quæ liberrimè pro nobis paſſa eſt, adeóque non tantùm fuit beneficium, ſeu datum, ſed etiam benefactor. Reſpondetur, non eſſe dubium, quòd infinitas ei grates debeamus: ex quo tamen non ſequitur, quòd Chriſto ùt DEO plus debeamus, quàm Patri: ſed ad ſummum aliquo modo Chriſto in complexo debeamus extenſivè plus, quàm Chriſto tantùm ùt DEO; quod abſurdum non eſt

eſt: ſicut non eſt abſurdum, ſi præter DEUM debeamus alteri Sancto, vel etiam homini adhuc in terris degenti, grates ob beneficium, quod DEUS per illum liberè cooperantem nobis contulit: quanquam hæc ipſa cooperatio denuò ſit beneficium DEI, qui auctor eſt omnium bonorum.

37. Ob. 7. contra 2. & 3. concluſ. Incarnatio quibusdam Judæis, & aliis hominibus, fuit in ruinam, juxta illam prophetiam Simeonis *Luc. 2. v. 34. Poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum;* ergo non fuit ipſis conveniens. Confirm. Nihil boni ſaxis, & elementis provenit ex incarnatione: ergo non videtur, quomodo toti univerſo fuerit poſitivè conveniens. Reſp. diſt. ant, Incarnatio fuit quibusdam in ruinam per accidens, & ex malitia ipſorum. conc. ant. per ſe, & ex intentione DEI. neg. ant. & conſ. Plurimi abutuntur alijs beneficijs Divinis, in bonum ipſorum collatis: non tamen propterea iſta ſunt illis diſconvenientia: & ſic nec fuit diſconveniens beneficium incarnationis, per quod DEUS, ùt ait Paulus *1. Tim. 2. v. 4. Omnes homines vult ſalvos fieri.* Ad confir. diſt. ant. nihil illis entibus provenit boni intrinſeci. om. ant. boni extrinſeci, quatenus natura, ipſis aliquo modo cognata, fuit exaltata. neg. ant. & conſeq. Dixi, om. ant. quia Gormaz *de incarnatione n. 89.* ait, fortè ea diutiùs conſervari propter homines redemptos.

ARTICULUS III

An Incarnatio fuerit neceſſaria.

38. PRæmitto, quòd alia ſit *neceſſitas antecedens*, alia *conſequens*. Illa eſt, quæ eſt independens à libertate, vel libera voluntate ejus, qui neceſſitatur: ſic captivus eſt antecedenter neceſſitatus à catenis, ad remanendum in carcere: & quilibet homo ad aliquando moriendum. Altera eſt, quæ dependet à voluntate libera, & eam ſupponit: ſic, qui liberè ſibi pedem abſcidit, eſt neceſſitatus ad claudicanduum. Utraque hæc neceſſitas ſubdividitur in *metaphyſicam*, *phyſicam*, & *moralem*. Prima, ſeu *neceſſitas metaphyſica* eſt, quæ neque ſupernaturaliter poteſt evitari, vel vinci. Altera, ſeu *neceſſitas phyſica* eſt, quæ ſaltem naturaliter non poteſt vinci. Tertia, ſive *neceſſitas moralis* eſt, quæ naturaliter quidem poteſt vinci, ſed tamen cum tanta difficultate, ut moraliter loquendo non ſit vincenda.

In DEO neceſſitas, ſaltem metaphyſica, & phyſica, ſunt idem: imò meo judicio etiam moralis ſtrictè dicta; quia, cùm DEUS æquè facilè ſupernaturaliter, ac naturaliter agat, &, quando poteſt agere, agat ſinè omni difficultate: ſanè, quando res ab eo non poteſt fieri, vel omitti ſinè difficultate, vel non conn turaliter ejus viribus, ſeu omnipotentiæ, tunc omnino fieri, aut omitti non poteſt; adeóque nulla neceſſitas DEI ſtrictè dicta

dicta vinci poteſt. Sed neque DEUS poteſt ab alio agente ſuperiore juvari (ſicut tamen creatura, ſuis viribus impotens aliquid facere, vel aliquam neceſſitatem vincere, poteſt juvari ab agente ſuperiore, nempe à DEO ſupernaturaliter agente; qua de cauſa poteſt tolli, ſeu vinci neceſſitas phyſica, aut moralis creaturæ) non enim datur agens ſuperius reſpectu DEI.

Jam, dum quæritur, an incarnatio ſit neceſſaria, non inſtituitur quæſtio de neceſſitate conſequente; nam ſuppoſito decreto libero DEI de ponenda incarnatione, utique hæc neceſſaria eſt; DEI enim voluntas abſoluta, nec mutabilis, nec impedibilis eſt: ſed quæſtio inſtituitur, an antecedenter ad decretum ſuum liberum DEUS jam neceſſitatus fuerit ad ponendum iſtud myſterium.

39. Dico 1. DEUS antecedenter ad liberum ſuum decretum non fuit abſolutè neceſſitatus ad ponendam incarnationem; imò neque ex ſuppoſitione mundi producti. ità Theologi omnes: ſolus fortè Raymundus Lullus contrarium opinatus eſt, ùt Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. c. 2. n. 10.* refert, ſe ex ejus diſcipulis intellexiſſe. Prob. concluſ. DEUS inprimis ad omnia opera ad extra eſt liber: &, ſicut potuit per totam æternitatem à parte antè, ità etiam potuiſſet per totam æternitatem à parte poſt, eſſe ſinè omni creatura, ſe ſolo feliciſſimus: ergò non fuit abſolutè neceſſitatus, ad ponendam unionem hypoſtaticam, ſeu incarnationem. Sed neque ex ſuppoſitione mundi

creati fuit ad eam neceſſitatus; nam mundus naturalis non exigit ens ſupernaturale: & potuiſſet utique DEUS omnes creaturas in ſtatu puræ naturæ relinquere, ùt eſt clarum ex damnatione plurium propoſitionum Michaëlis Baii, quas vide *tr. de beatitudine n. 27.*

40. Dico 2. DEUS neque neceſſitatus fuit ex ſuppoſitione peccati originalis ad incarnationem. ità Theologi communiſſimè. Prob. Scripturæ, & Patres dicunt ubique, reparationem humani generis eſſe gratiam: ergo non fuit DEUS ad illam neceſſitatus. conſeq. patet; quia, ſi fuiſſet DEUS ad eam neceſſitatus, illa non fuiſſet gratia, ſeu, quod idem eſt, non fuiſſet favor gratuitus, ac liberè, aut non debitus: ergo. prob. ant. ſic dicitur *Joan. 3. v. 16. Sic enim DEUS dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret.* & *ad Tit. 3. v. 5. Secundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit.*

Nec videntur ſufficienter his textibus reſpondere ij, qui dicunt, gratiam DEI in eo ſtetiſſe, quòd DEUS, ſuppoſita præviſione peccati, tamen hominem creaverit, quamvìs ſuppoſita creatione neceſſariò incarnatus fuerit; nam planè textus hi videntur dicere, quòd ſuppoſito jam mundo creato, tamen primùm DEUS ſingularem miſericordiam, & charitatem oſtenderit: & ità ſentiunt communiſſimè Patres; nam hi in redemptione agnoſcunt diſtinctam gratiam à creatione (qualis non foret juxta memoratam explicationem) expreſsè enim Patres dicunt

dicunt, DEUM non debuiſſe hominem liberare à peccato: ergo non neceſſariò, ſed gratuitò facta eſt incarnatio, etiam ſuppoſito peccato. Confirm. Sicut DEUS noluit ſuccurrere Angelis lapſis, ità potuiſſet etiam nolle ſuccurrere hominibus: ergo etiam ſuppoſito peccato Adami, vel aliorum, potuiſſet nolle incarnationem.

41. Dico 3. Neque ex ſuppoſitione decreti reparandi hominem lapſum, DEUS fuit neceſſitatus ad incarnationem. ità SS. Patres, Athanaſius, Euſebius Emiſſenus, Auguſtinus, Gregorius, Leo, Bernardus, & alii; unde Suarez. *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 2. §. Dico ſecundò.* ait, oppoſitum non poſſe dici ſinè temeritate, & incommodo fidei. Prob. S. Auguſtinus *de agone Chriſtiano c. 11.* dicit: *Sunt autem ſtulti, qui dicunt: non poterat aliter ſapientia DEI homines liberare, niſi ſuſciperet hominem.* S. Leo *ſerm. 2. de nativitate. Verax namque miſericordia DEI, cùm ad reparandum humanum genus ineffabiliter ei multa ſuppeterent, hanc potiſſimùm conſulendi viam elegit.* S. Athanaſius *ſerm. 3. contr. Arian. longè ante finem: Poterat etiam ſinè ullo adventu Chriſti ſolummodo loqui DEUS, & ſolvere maledictionem.* Hugo de S. Victore *l. 1. de ſacram. p. 8. c. 10. Veraciter profitemur, quòd redemptionem generis humani etiam alio modo DEUS perficere potuiſſet, ſi voluiſſet.*

S. Thomas quoque *3. p. q. 1. a. 2. in corp.* ità habet: *DEUM incarnari non fuit ne-*

neceſſarium ad reparationem humanæ naturæ; DEUS enim per ſuam omnipotentem virtutem poterat humanam naturam multis aliis modis reparare. Similia habent alii; unde etiam Apoſtolus *ad Hebr. 2. v. 10.* non dicit fuiſſe neceſſarium; ſed conveniens, & decens, DEUM pati pro nobis: *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare.*

Ratione autem probatur concluſio ſic. Potuiſſet DEUS abſque accepta ſatisfactione condigna, vel etiam congrua, remittere liberaliter offenſam, vel per infuſionem gratiæ, independentis à meritis Chriſti, quæ poſſibilis eſſet, vel etiam per condonationem purè extrinſecam, ùt plures, præſertim noſtri, communiùs docent; nec enim in his videtur ulla aſſignabilis implicantia: ergo DEUS potuiſſet hominem reparare, ſeu à peccato liberare abſque incarnatione.

42. Dico 4. DEUS neque moraliter, ſtrictè loquendo, fuit neceſſitatus antecedenter ad liberum ſuum decretum, àd ponendam incarnationem. ità Lugo, Arriaga, Gormaz, & alii. Prob. Moralis neceſſitas, propriè dicta, eſt, quæ ſinè difficultate vinci non poteſt, conſequenter, ùt ait Lugo *de incarnat. diſp. 2 ſec. 1. n. 14.* arguit debilitatem potentiæ, ſentientis difficultatem, circa aliquid phyſicè poſſibile: at quis, ùt ait idem auctor, dicat, dari in DEO difficultatem circa aliquid phyſicè poſſibile? ergo.

ergo, cùm negatio, vel omiſſio incarnationis, phyſicè poſſibilis ſit, ùt probatum eſt, potuit eam omiſſionem DEUS ſuo modo ponere, abſque ulla difficultate: ergo non fuit moraliter neceſſitatus ad ponendam incarnationem.

Confir. Vel res ſunt inter ſe metaphyſicè connexæ, ità, ut poſità unâ, metaphyſicè debeat poni altera: & tunc, ſi DEUS unam velit, vult virtualiter etiam alteram: conſequenter utraque eſt tantùm neceſſaria neceſſitate conſequenti: aut certè ſecunda non eſt tantùm moraliter, ſed metaphyſicè etiam neceſſaria. Vel res ſunt tantùm phyſicè connexæ: & tunc DEUS tam facilè poteſt per ſuam omnipotentiam ſeparare unam ab altera, quàm, ſi non forent connexæ; neque enim neceſſitas, ſe tenens ex parte creaturarum, debet transferri in DEUM; quamvis enim ignis neceſſitate phyſica calidus ſit, non tamen DEUS phyſicè neceſſitatur ad calorem ei relinquendum: ſed facillimè eum illi eripit, ùt contigit in igne Babylonico.

Hinc, quando dicitur, quòd DEUS ùt author naturæ, hoc, vel illud, non poſſit facere, ſignificat idem, ac id non poſſe, ſi liberè velit, ſe accommodare exigentiis creaturarum: quæ eſt neceſſitas ex parte DEI tantùm conſequens. Quare, licèt daretur (quod tamen eſt falſum) incarnationem eſſe phyſicè connexam cum reparatione hominis lapſi, nunquam tamen DEUS ad eam moraliter neceſſitaretur. Rurſus, vel omiſ-

ſio

ſio rei eſt poſitivè dedecens DEUM: & poſitio illius eſt metaphyſicè neceſſaria; quia metaphyſicè neceſſarium eſt, DEUM non agere indecenter: vel omiſſio rei non eſt poſitivè dedecens: & non datur ulla, nec moralis neceſſitas.

43. Reſpondent adverſarii, DEUM eſſe neceſſitatum moraliter ad optimum faciendum: incarnationem autem eſſe optimum: ergo. ità Granado, qui ex hoc principio infert, DEUM ità moraliter eſſe neceſſitatum ad incarnationem, ùt, ſi eam non poneret, non foret DEUS. Sed hæc planè eſſet neceſſitas metaphyſica; DEUS enim eſt metaphyſicè neceſſitatus, ad non ponendum id, ex quo ſequeretur ejus deſtructio. Dein, ùt rectè Arriaga *de incarnat. diſp. 2. ſec. 3. n. 48.* ſi hoc ità ſe haberet, potuiſſet Adamus DEO dicere, quòd ſalvando genus humanum DEUS magis cauſam propriam egiſſet, quàm cauſam Adami, aut generis humani; quia de re graviori periclitabatur DEUS, quàm Adam, vel genus humanum: quod planè eſt abſurdum.

44. Sed neque abſolutè verum eſt, DEUM abſolutè neceſſitari ad optimum; vel enim per optimum intelligitur, quod DEO magis placet: & tunc, cùm ea, quæ DEUS produxit, ei magis placuerint, in ordine ad finem ab eo intentum, quàm alia poſſibilia non producta, iſta fuerunt optima, adeóque DEUS ad iſta producenda fuit neceſſitatus: quod eſt falſum; quis enim dicat, DEUM fuiſſe neceſſitatum, ad producendum quemlibet ſcara-

ra-

Digitized by Google

rabæum? Vel intelligitur, quod eſt optimum, ad finem à DEO intentum: & DEUS potuiſſet omittere ipſum finem, conſequenter etiam medium, neque ad hoc fuit neceſſitatus. Vel intelligitur, quod eſt optimum poſitivè, ſeu entitativè melius, quàm aliæ res: & DEUS neceſſitaretur ad plura poſſibilia, meliora rebus jam exiſtentibus: imò probabiliſſimè ad Chimeram; nam eſt longè communior in philoſophia ſententia, quòd creatura perfectiſſima ſit impoſſibilis. Vel intelligitur optimum aliquod, indeterminatè, ſeu vagè acceptum: & in his datur progreſſus in infinitum, nec unquam poteſt dici, ad quid DEUS neceſſitetur, & in quo hæc ratio optimi ſtet: præterquam, quòd nihil indeterminatum poſſit produci: ergo nullo modo DEUS neceſſitatur ad optimum.

Reſpondent 2. DEUM neceſſitari moraliter ad ponendum optimum; quia neceſſariò ſe amat, & debet ſibi procurare majorem gloriam ſuam extrinſecam. Sed contra eſt. De ratione ſe amantis non eſt, procurare ſibi gloriam, ſeu bonum extrinſecum, cum imminutione boni intrinſeci majoris: atqui, ſi DEUS cum hac neceſſitate deberet ſibi procurare ſuam gloriam extrinſecam, id fieret cum imminutione intrinſecæ ſuæ libertatis, quæ eſt infinities melior, quàm omne bonum extrinſecum, ſeu gloria extrinſeca: ergo. verbo: voluntas DEI eſt ſimpliciter indefectibilis, & ſummè independens à bono creato defectibili: ergo

go nec ab hujus amore, nec ab ulla ejus perfectione neceſſitatur: imò, cùm bonum creatum ſit in ſe finitum, non poteſt dici, quòd ab eo neceſſariò moraliter trahatur DEUS infinitus.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

45. OB. contra 1. concluſ. S. Auguſtinus *l. 3. de lib. arbitr. c. 5.* ſic dicit: *Quidquid enim tibi vera ratione melius occurrerit, ſcias, feciſſe DEUM.* Idem S. Doctor. *l. de quantit. animæ c. 33. poſt medium* ait de juſtitia DEI: *Qua etiam factum eſt, ut non modò ſint omnia, ſed etiam ſic ſint, ut omnino meliùs eſſe non poſſint.* Rurſus. *l. 1. contra adverſarium legis c. 14* ait: *Aut verò uſque adeò deſipiendum eſt, ut homo videat, melius aliquid fieri debuiſſe, & hoc DEUM vidiſſe non putet: aut putet, vidiſſe, & credat, facere noluiſſe: aut voluiſſe quidem, ſed minimè potuiſſe? Avertat hoc DEUS à cordibus piorum*: ergo DEUS neceſſariò facit optimum, adeóque incarnationem. Confirm. Concilium Francofordienſe *an. 794. ſub Hadriano I. in epiſt. ad Epiſc. Hiſpaniæ ſub fine n* ſic ait: *Credamus, eum* DEUM *omnia velle, quæ meliora ſunt, & omnia poſſe, quæ vult*: ergo. Reſp. diſt. conſ. DEUS neceſſariò fecit optimum, ſeu incarnationem, neceſſitate antecedenti. neg. conſeq.

ne-

neceſſitate conſequenti. conc. conſ. Certè primus textus plus non probat: imò nullam prorſus probat neceſſitatem, præſertim, cùm S. Doctor *eodem capite* præmittat: *Cujus profectò largiſſima bonitas juſtiſſimè laudaretur, etiamſi aliquo inferiore creaturæ gradu nos condidiſſet*: ergo juxta S. Auguſtinum potuiſſet nos DEUS entitativè imperfectiores creare.

Secundus textus S. Auguſtini ad ſummum probat, quòd ea, quæ ſunt, ſint optima, in ſenſu explicando *num. ſeq.* non autem, quòd neceſſitate antecedenti talia eſſe debuerint. Accedit, quòd S. Doctor ibi probare velit, quòd anima humana poſſit, adjuvante juſtitia DEI, pervenire, ad talem munditiam, ut non timeat mortem, quam priùs timebat ex eo, quòd fors à DEO tanquam polluta ſit repellenda: ergo loquitur de juſtitia DEI, ùt mundante, & perficiente animas humanas: & hinc de eadem juſtitia addit: *Cui ſe* anima *in opere tam difficili mundationis ſuæ adjuvandam, & perficiendam, piiſſimè, tutiſſiméque committit*: quæ omnia apertè ſignificant perfectionem, & meliorationem per gratiam, quæ à DEO liberrimè fit.

Tertius textus S. Auguſtini non eſt ad rem; quia ex eo, & præſertim ex voce *noluiſſe* tantùm infertur, quòd DEUS omnia, quæ fecit, liberè fecerit modo meliori: non autem infertur, quòd aliqua debuerit facere. Ad confirm. neg. conſ. Textus Concilii Francofordienſis potiùs pro-

bat noſtram concluſionem; nam ait, DEUM *velle*: ergo liberè vult, non ex neceſſitate antecedente; qua enim ratione probabitur, Concilium docuiſſe, DEUM neceſſariò velle? certè ex contextu id probari non poteſt, ùt patet legenti. Plura Patrum teſtimonia ſimilia exhibet Lugo *de incarnat. diſp. 2. ſec. 2. n. 34.* ad quæ omnia reſpondetur, DEUM voluiſſe, & feciſſe optimum, non materialiter, ſed formaliter, de quo plura *n. ſeq.*

46. Hîc etiam obſervo, adverſarios, nec poſſe, nec velle dicere, DEUM eſſe neceſſitatum ad optimum materialiter, ſeu entitativè; (nam ſic evidenter eſſet neceſſitatus ad condendum mundum multò meliorem, qui utique poſſibilis eſt) ſed tantùm dicere, DEUM eſſe neceſſitatum ad optimum formaliter, ſeu, quod hîc & nunc, in his circumſtantiis, eſt convenientiſſimum. Hæc autem ratio optimi ſæpiſſime non ſtat in entitate ipſa rei, nec in ullo alio, quàm in conformitate cum libera voluntate DEI; nam voluntas DEI eſt regula omnis honeſtatis; quin etiam lex (quæ eſt regula honeſtatis, ſeu moralitatis, ùt dixi *tr. de act. hum. n. 176.*) ſtat in voluntate DEI: & quidem ſæpiſſimè in libera voluntate DEI, antecedenter ad quam res plurimæ ſunt indifferentes, adeò, ut, ſi DEUS eas prohibeat, ùt poteſt, ſint inhoneſtæ: at verò, ſi eas præcipiat, vel ſuadeat, ſint honeſtæ.

Quod confirmant Vaſquez. *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. c. 3.* & Gormaz. *de incarnat. n. 103.*

n. 103. ex illo Apoſtoli *ad Rom. 9. v. 19. Voluntati enim ejus* DEI *quis reſiſtit?* nam, ajunt, ideo non dici *poteſtati*, ſed *voluntati*, ut oſtendatur, voluntatem DEI eſſe regulam moralitatis; nam potentiæ obſiſtitur per aliam potentiam: voluntati autem, utpote rationali, reſiſtitur ratione: cùm ergo voluntati Divinæ nulla ratione reſiſti queat, infertur, eam ſemper eſſe conformiſſimam rationi, & honeſtati; imò rationem ei ſe conformare, adeóque ipſam eſſe regulam omnis honeſtatis. Unde, quod voluntati Divinæ eſt conforme, hîc & nunc eſt optimum: & in hoc ſenſu utique DEUS ſemper neceſſariò facit optimum; verùm non neceſſitate antecedenti, ſed conſequenti, ùt manifeſtum eſt; quia non poteſt ante liberam ſuam voluntatem facere, id, quod eſt conforme liberæ ſuæ voluntati.

47. Ob. 2. DEUS eſt perfectiſſimus artifex: ergo debet ſemper facere optimum, adeóque debet ponere incarnationem. Confirm. DEUS habet ſummam inclinationem communicandi ſe mundo: ergo debet incarnari. Reſp. neg. conſ. quia DEUS abſolutè nihil debet facere. vel diſt. conſ. debet facere optimum, ad finem ab ipſo intentum, & ſecundùm rationem liberæ ſuæ voluntatis. conc. conſ. in alio ſenſu optimum. neg. conſ. Regula optimi, ùt jam dictum, eſt voluntas Divina: non perfectio entitatis productæ. Adde, quòd neque in creatis artifex optimus debeat neceſſariò ſemper facere artefactum optimo modo; nam ad

denominationem optimi artificis ſufficit, ut id poſſit. Ad confirm. diſt. ant. DEUS habet inclinationem, antecedentem ad ſuum decretum liberum. neg. ant. conſequentem. conc. ant. & neg. conſeq. ſed de hoc iterum inferiùs.

48. Ob. 3. contra 2. concluſ. Quidam SS. Patres dicunt, DEO indecorum futurum fuiſſe, ſi homines dæmonis fraude perirent: item non potuiſſe ipſum relinquere hominem ſinè remedio; quia neceſſariò debet indigentibus benefacere: adeóque neceſſariò incarnatum fuiſſe: ergo. Reſp. 1. cum Gormaz *de incarnat. n. 111.* ubi ait, hanc ſuam reſponſionem etiam eſſe Eximii Doctoris, & communem noſtrorum: reſpondeo, inquam. diſt. ant. SS. Patres dicunt, futurum fuiſſe indecorum, hominem lapſum relinquere, vel incarnationem ómittere, adeóque hanc neceſſariam fuiſſe, neceſſitate conſequente ad decretum redimendi homines. conc. ant. antecedenter ad iſtud decretum. neg. ant. & conſ. Simili ratione etiam Eximius *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 2.* explicat aliud S. Athanaſii dictum, nempe DEUM non potuiſſe, illæſa ſua veritate, ac juſtitia, homini pœnam condonare, ac mortem remittere; ait enim Eximius, id DEUM non potuiſſe, ſuppoſito ſuo decreto, quo hanc pœnam ſtatuit Adamo, dicens *Gen. 2. v. 17. In quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris.*

Reſponderi etiam poteſt 2. diſt. aliter. ant. & SS. Patres per neceſſitatem tantùm intel-

intelligunt magnam convenientiam. conc. antec. intelligunt ſtrictè dictam neceſſitatem. neg. ant. & conſ. SS. Patres accipiendi ſunt, ut non opponantur aliis ſuis dictis *n. 41.* allatis, nec Sacræ Scripturæ, ex qua ſanè videtur inferri oppoſitum; nam *Sap. 12. v. 12.* dicitur: *Quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas tu feciſti? non enim eſt alius DEUS, quàm tu.* Reſponderi poteſt 3. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 1.* ſimilia SS. Patrum dicta continere nonnullam exaggerationem, adeóque piè interpretanda eſſe, ut ſignificent, non indecentiam aliquam poſitivam, ſed tantùm aliquo modo negativam, ſuppoſita intentione DEI, de oſtendenda maxima ſua miſericordia, vel ſuppoſito alio decreto: qua de re vide plura circa ſimilem caſum dicta *infrà n. 240. & ſeq.*

49. Unde, quando S. Auguſtinus *l. 4. de Gen. ad literam c. 16.* de DEO ait: *Bona facere ſi non poſſet, nulla eſſet potentia: ſi autem poſſet, nec faceret, magna eſſet invidentia:* debet mitiùs exponi; aliàs DEUS per totam æternitatem à parte antè fuiſſet invidus. Pariter, quando Clemens Alexandrinus *l. 6. ſtromat. n. 8. ſeu ſub finem libri.* de DEO dicit: *Cùm ſit bonus, ſi ceſſârit unquam benefacere, DEUS quoque eſſe ceſſabit:* debet etiam mitiùs exponi; aliàs poſſet inferri, DEUM ante conditum mundum, non fuiſſe DEUM: ſaltem debuiſſe aliquando creaturam condere, quod eſt apertè nimium;

Quare debent ſimiles textus explicari,

vel de convenientia tantùm: vel de neceſſitate conſequente ad liberum decretum: vel, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 153.* debet dici, Patres iſtos tantùm eſſe argumentatos ad hominem; cùm enim gentiles dicerent, non decuiſſe DEUM fieri hominem, ipſi viciſſim dicebant, non decuiſſe DEUM, hominibus non benefacere: & ſic etiam S. Athanaſius *de incarnat. Verbi DEI. non longè à principio* dixit: *Abſurdum, indecorúmque erat, ejus opera interire, idque potiſſimùm ſub ipſius opificis conſpectu:* quaſi diceret: Sicut vobis prima fronte videtur indecorum, quòd DEUS ſe demittat, ad aſſumendam naturam humanam, ità poſſet etiam videri indecorum, ſi DEUS non benefaciat, vel creaturam ſuam perire ſinat. Verùm utriuſque indecentia, vel decentia, aſſerenda eſt, non ex eo, quod prima fronte videtur, ſed ex eo, quod DEO liberè placuiſſe probatur, cujus ſanctiſſima voluntas prima eſt regula moralitatis.

50. Solus fortè S. Anſelmus *l. 1. cur DEUS homo. c. 4. & 25.* videri poteſt dicere, quòd eſſet DEO indignum, ſi homo prorſus periret, vel nullus homo ad id perduceretur, ad quod factus eſt, ſcilicet ad cœleſtem gloriam, ad quam peccati reus pervenire non poteſt: ex quibus videtur colligi poſſe, quòd S. Anſelmus ſenſerit, incarnationem, ſinè qua iſta contingere deberent, eſſe omninò neceſſariam. Et tamen hunc S. Bonaventura, & Alexander Alenſis, cum Suarezio *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 2. §. Sed primò.* miti-

mitiùs exponunt, vel de neceſſitate ex ſuppoſitione decreti, vel de neceſſitate majoris decentiæ, & convenientiæ.

Sed difficilius eſt, quod dicit idem S. Anſelmus *l. 1. cur DEUS homo. c. 13. & 16.* ſcilicet eſſe indecens, quòd DEUS peccata impunita dimittat, adeóque DEUM id non poſſe: cúmque etiam, ùt modò dictum, S. Anſelmus doceat, quòd DEO indignum ſit, hominem perire, infertur, DEUM neceſſariò peccata hominis in alio, nempe in Chriſto punire. Hinc Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. c. 4.* & Lugo *de incarn. diſp. 2. n. 41.* videntur, S. Anſelmum relinquere. Arriaga autem *de incarnat. diſp. 2. n. 61.* ait, eum deſerendum eſſe, ſi eſſet contrarius: addit tamen *n. 62.* probabile eſſe, S. Anſelmum adhæſiſſe communi opinioni; cùm eam etiam ipſe defendat ſuper illa verba *ad Rom. 5. v. 8. Commendat autem charitatem ſuam DEUS.* ubi docet, Chriſtum dignatum eſſe pro peccatoribus mori, quod non feciſſet, niſi nimiam charitatem erga nos habuiſſet: dignari enim aliquid facere ex charitate, non eſt eſſe neceſſitatum. Interim Bellarminus *de ſcript. Eccleſ.* dubitat, an illi *commentarii in epiſtolas S. Pauli* ſint S. Anſelmi.

Quare, ſi ſalva communi opinione explicari non poſſint textus hi, ex S. Anſelmo objecti, aſſentiendum eſt Vasquio, atque Lugoni. Attamen videntur textus illi probabiliter poſſe exponi, ut non ſint communi noſtræ ſententiæ contrarij, dicendo, S.

Anſelmum tantùm voluiſſe, DEUM non poſſe impunita relinquere omnia hominum peccata: quod, etſi omittatur, non eſt contra hanc noſtram concluſionem; quia, etſi DEUS deberet, aliqua peccata punire, non inde poſſet inferri, eum debere pro illis quærere ſatisfactionem condignam; potuiſſet enim eſſe contentus ſatisfactione minori, & ſic addita aliqua condonatione perducere hominem ad gloriam. Gormaz *de incarn. n. 115.* putat, DEUM antecedenter poſſe, omnia peccata impunita relinquere, tanquam judex ſupremus, & ab omnibus independens, licèt id non poſſint judices creati; quia iſti, utpote judices non ſupremi, debent obedire legi Divinæ, jubenti malefacta puniri. Mihi difficultas ex eo oritur, quòd multi philoſophi demonſtrationem immortalitatis animæ fundent in eo, quòd DEUS non poſſit, omnia graviſſima ſcelera impunita relinquere. Sed, quidquid dicas, nihil eſt contra hanc noſtram ſententiam.

51. Ob. 4. Si DEO eſſet libera incarnatio, videretur agere contra juſtitiam, exigendo tantam ſatisfactionem ab innocente Chriſto: hoc dici non poteſt: ergo. Confirm. Si incarnatio non eſſet neceſſaria, eſſet inordinatum, liberè ordinare Chriſtum, ejusque vitam infinities nobiliorem, ad ſalutem hominis infinities inferioris: ſed hoc juxta nos fieret: ergo. Reſp. 1. retorq. arg. DEUS neque neceſſariò poteſt injuſtè, aut inordinatè agere, & hinc neque poteſt eſſe neceſſitatus ad injuſtitiam, aut

aut inordinationem. in forma. neg. ma. Chriſtus, ùt infrà dicemus, liberè factus eſt fidejuſſor pro hominibus, & iniit pactum cum Patre de perficienda redemptione humani generis; unde cum omni juſtitia DEUS Pater ab ipſo petiit ſatisfactionem, & mortem.

Ad confirm. Reſp. 1. neg. ma. ordinare enim aliquid perfectius ad aliquid imperfectius, tanquam ad finem proximum, quem illud perfectius perficiat, ſeu cui perfectionem aliquam tribuat, eſt ordinatiſſimum: ſic ſæpe inſtrumentum longè nobilius, e. g. circinus aureus, ordinatur ad perficiendam aliquam figuram, vel ſimile quid longè imperfectius in charta. Reſp. 2. diſt. ma. eſſet inordinatum ordinare Chriſtum, ejúsque vitam, ad ſalutem hominis, tanquam ad finem qualemcunque. neg. ma. ordinare tanquam ad finem ultimum, & ſolum. conc. ma. & diſt. ſic. mi. neg. conſ. licèt enim ordinetur hîc & nunc incarnatio, vel Chriſtus, etiam ad ſalutem hominis, tamen ultimus ejus finis eſt gloria DEI.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

52. OB. 5. ulterius contra 3. concluſionem. Si DEUS voluit reparare hominem lapſum, voluit eum reſtituere in ſtatum gratiæ; hæc enim ſaltem in hac providentia

 ſunt

ſunt inter ſe connexa: ſed ſtatus gratiæ eſt neceſſariò connexus cum Chriſto: ergo, ex ſuppoſitione voluntatis reparandi hominem, incarnatio fuit neceſſaria. prob. mi. ſtatus gratiæ exigit caput; non enim poteſt eſſe acephalus: & exigit caput, non tantùm univerſale, quale eſt DEUS: ergo particulare, quale eſt Chriſtus.

Reſp. om. ma. neg. mi. ad prob. neg. 2. p. ant. cùm enim ſtatus gratiæ non exigat caput phyſicum, ſed tantùm morale, hoc eſt, gubernatorem, & diſpenſatorem gratiæ, potuit tale caput eſſe ſolus DEUS, qui ſimul eſſet caput univerſale omnium creaturarum, & ſimul particulare hominum, ad ſtatum gratiæ elevatorum: ſicut Romanus Pontifex eſt caput univerſale totius Eccleſiæ Catholicæ, & ſimul particulare diœceſis Romanæ: nec in hoc eſt ulla monſtroſitas; neque eſt etiam paritas à corpore phyſico ad morale; aliàs etiam turpe foret, ſi præter Chriſtum DEUS eſſet caput univerſale; in corpore enim phyſico eſſet monſtroſitas, ſi darentur duo capita.

53. Unde Chriſtus non fuit neceſſarius; quamvis valde conveniens fuerit, ut ipſe eſſet caput meritorium, & condignè ſatisfaciens, ſimúlque præbens exempla virtutum. Et hanc convenientiam, ùt dictum *n. 48.* intelligunt SS. Patres per neceſſitatem. Angelicus autem non docet, ùt quidam volunt, quòd Angeli inferiores metaphyſicè exigant ſuperiores: ſed id tantùm congruum cenſet, ùt exponunt interpretes.

pretes. Quòdſi tamen S. Doctor aſſereret, metaphyſicè neceſſarium eſſe inter Angelos ordinem, & connexionem, ex alia cauſa id doceret,& fortè ideo; quia quemlibet Angelum ſpecie ab altero diverſum conſtituit: certè ex connexione Angelorum non putavit poſſe inferri, reparationem hominis lapſi exigere Chriſtum; cùm expreſſè doceat oppoſitum, verbis *n. 41.* citatis.

54. Ob. 6. DEUS tam parùm potuit ponere ſtatum gratiæ ſinè Chriſto, quàm parùm mundum ſinè creatura rationali: ſed mundum non potuit ponere ſinè creatura rationali: ergo. Reſp. Quidam negat mi. atque defendit, DEUM abſolutè poſſe creare mundum plenum, e. g. muſcis, & veſpis, ſinè ulla creatura rationali; eoquòd, ſi ipſe velit, ipſa ejus voluntas, utpote regula honeſtatis, & decentiæ, faciat creationem iſtam decentem: poſſitque præterea DEUS intendere pro fine, habere ſcientiam viſionis de illo mundo infinitè perfectam, ſimúlque exercitè ſibi oſtendere omnipotentiam ſuam: inſuper habiturus eſſet gloriam extrinſecam, ex tali opere, non quidem, quæ ſit formaliter talis, ſeu clara cum laude notitia, quam ſcilicet irrationales creaturæ habere non poſſunt: ſed tamen illam, quàm tales creaturæ dare poſſent, ſcilicet fundamentum talis notitiæ: at non opus eſt, ad hanc reſponſionem devenire.

Reſp. igitur neg. ma. ſi DEUS tale univerſum penitus irrationale ponere nequit, ideo nequit; quia gloriam,& laudem debitam inde

inde habere non poteſt: at hæc ratio nullatenus militat pro adverſarijs; nam etiam ſinè Chriſto DEUS poteſt habere laudem formalem, quamvìs inferiorem illâ, quam Chriſtus daret; hanc autem ordinis altioris neceſſariam eſſe, nunquam probabitur. Similis eſt reſponſio ad id, quod à quibusdam obiicitur, ſcilicet, DEUM non poſſe omnes homines producere ſinè capite, omnem ignem ſinè calore &c. nam, ſi hoc nequit, ideo nequit; quia poſitivè eum dedecent opera imperfecta, vel miracula deturpativa, ùt vocant, naturæ: quæ tùnc darentur, ùt ajunt, quando DEUS aliquam creaturam ſpoliaret aliquo bono debito, nec faceret aliquam compenſationem univerſo: quæ tamen an reverà ſemper DEUM dedeceant, videtur meritò poſſe in dubium vocari; cùm enim DEUS ſit dominus ſupremus, non video, quare non pro libitu poſſit diſponere de ſuis creaturis: & poſſet homini, ſinè capite exiſtenti, tamen omnes ſenſus ei neceſſarios tribuere, vel aliter providere. Quòd autem nobis videantur tales turpes futuri, nil refert: etiam videntur nobis turpes æthiopes; quia raró eos videmus. Sic, ſi etiam homo eſſet ſinè capite, vel tantùm cum una aure, in medio vultûs poſita, nobis videretur turpis: ſi tamen omnes ità conſtituti eſſent, aſſuetis placerent.

55. Ob. 7. S. Auguſtinus *ſerm. 22. de nat. Domini, qui eſt 26. de tempore.* ait: *DEUS ſequendus erat, qui videri non poterat: ut ergo exhiberetur in homine, &*

qui

qui ab homine videretur, & quem homo ſequeretur, DEUS factus eſt homo: ergo Chriſtus neceſſariò venit, ut homo haberet exemplum virtutum viſibile. Confir. Chriſtus dicit *Joan. 15. v. 5. Ego ſum vitis, vos palmites:* in quem locum S. Auguſtinus *tr. 80. in Joan.* ait: *Secundùm hoc dicit, quòd eſt caput Eccleſiæ, nóſque membra ejus:* ergo, ſicut vitis, & palmites connectuntur, ità connectuntur fideles, & Chriſtus: ſed illa connexio eſt neceſſaria: ergo; unde S. Auguſtinus *ibidem* poſt pauca ſubjungit: *Propter quod, cùm eſſèt DEUS, cujus naturæ non ſumus, factus eſt homo, ut in illo eſſet vitis humana natura, cujus & nos homines palmites eſſe poſſemus.*

56. Reſp. neg. conſeq. Non ideo fuit neceſſitas antecedens, mittendi Chriſtum: ſed conſequens tantùm ex congruenti, & miſericordi voluntate DEI; ſi enim DEUS noluiſſet dare exemplum, ſed tantùm præcepta, & gratiam, tamen homines potuiſſent, etſi difficiliùs, bona facere: ſicut potuerunt fideles antiqui teſtamenti. Ad confirm. diſt. conſeq. fideles connectuntur cum Chriſto neceſſitate antecedente ad decretum DEI liberum. neg. conſ. neceſſitate conſequente ad decretum ponendi Chriſtum, tanquam radicem gratiæ, & meriti. conc. conſeq. Si DEUS noluiſſet Chriſtum mittere, hic non fuiſſet vitis: nec nos palmites: eſt autem Chriſtus vitis, poſtquam eum DEUS liberè miſit; unde S. Scriptura non explicat ibi, quid neceſſariò fieri de-

buerit

Digitized by Google

buerit, ſed quid miſericorditer factum ſit.

57. Ob. 8. Gratia facit nos cohæredes Chriſti, ùt ait S. Paulus *ad Rom. 8. v. 17.* ergo debet dari Chriſtus; nec enim poſſunt eſſe cohæredes, ſi non ſit hæres. Confirm. 1. Dona gratiæ ſunt nobiliſſima: ergo debent profluere à capite nobiliſſimo, hoc eſt, à Chriſto. Confirm. 2. Per habitus ſupernaturales, ſeu dona ſupernaturalia, inſtruitur homo, ut habeat mores Divinos, juxta illud *Matth. 5. v. 48. Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt:* ergo iſti habitus habent connexionem cum Chriſto. Reſp. diſt. ant. gratia facit nos cohæredes Chriſti in hac providentia, ſeu poſito hoc decreto libero DEI. conc. ant. in omni providentia, ſeu antecedenter ad decretum. neg. ant. & conſ. Ad 1. confirm. neg. conſ. Illa dona ſufficientiſſimè poſſent profluere à DEO, tanquam capite infinitè perfecto. Ad 2. confirm. iterum neg. conſ. quam non video, quomodo ex antecedenti adverſarij inferant; ſufficit enim connexio habituum illorum cum DEO.

58. Ob. 9. Eſt juxta naturam habitûs fidei credere in Chriſtum, & in ejus verbum miraculis applicatum: ergo iſte habitus exigit Chriſtum. Confirm. Habitus fidei, & alij infuſi, maximè Theologici, reddunt nos aptos, ut agere poſſimus cum Chriſto: ergo exigunt Chriſtum. Reſp. diſt. ant. eſt juxta naturam habitûs fidei credere in Chriſtum, ex ſupoſitione, quòd detur Chriſtus. conc ant. etiam independenter

ter ab hac ſuppoſitione. neg. ant. & conſeq. Chriſtus, prout eſt objectum materiale fidei, non exigitur ab habitu fidei; quia habitus non neceſſariò connectitur cum omni objecto materiali. Etſi autem non daretur Chriſtus, tamen daretur veritas Divina revelans, vel dicens, quæ eſt totum objectum formale, quod habitus fidei exigit; unde, licèt Chriſtus exigat habitum fidei, quo in eum credamus, non tamen viciſſim iſte habitus exigit Chriſtum. Ad confirm. neg. conſeq. in qua iterum confunditur capacitas cum exigentia, quæ tamen ſunt inter ſe valde diverſæ.

59. Ob. 10. contra 4. concluſ. Etiamſi admittatur iſta neceſſitas moralis ſumma, vi cujus DEUS non eſſet DEUS, ſi optimum non faceret, non tamen ſequitur, quòd DEUS poſſit non eſſe DEUS: ergo nihil abſurdi ſequitur. prob. ant. iſta argumentatio non eſt bona: *Si non fieret actus prædefinitus, fruſtraretur prædefinitio: atqui poteſt non fieri: ergo poteſt prædefinitio fruſtrari*: ergo neque iſta eſt bona: *Si DEUS non produceret optimum, ſeu incarnationem, non eſſet DEUS: atqui poteſt, non producere optimum, ſeu incarnationem: ergo poteſt non eſſe DEUS.* Reſp. neg. conſeq. nam tamen ſequitur hoc abſurdum, quòd in DEO detur neceſſitas metaphyſica ad ponendum optimum: ſicut, licèt ex eo, quòd DEUS non foret DEUS, ſi non eſſet trinus, non ſequatur, quòd DEUS poſſit non eſſe DEUS: tamen ſequitur, quòd ſit meta-

metaphyſicè neceſſitatus ad hoc, ut ſit trinus.

Ad prob. inprimis neg. ant. nam ſi ſubintelligitur *in ſenſu compoſito*, tam in majori, quàm minori, prout debet, tunc argumentatio eſt formaliter bona, ſed materialiter falſa; quia falſa eſt minor. Si autem in majori ſubintelligitur *in ſenſu compoſito*, & in minori *in ſenſu diviſo*, qui ſenſus diviſus poſſibilis eſt, tunc argumentatio eſt formaliter mala ob mutationem terminorum, & concluſio eſt nulla: ſed tunc neg. conſeq. quia nihil tale contintingit in ſecundo ſyllogiſmo; nec enim DEUS poſſet in ſenſu diviſo Deitatis non producere optimum; quia hic ipſe ſenſus diviſus eſt impoſſibilis.

Similiter reſpondendum ad hanc argumentationem: *Si homo in ſtatu naturæ lapſæ, inſtructus tantùm auxilijs ordinarijs non peccaret venialiter, non eſſet homo: ſed poteſt non peccare: ergo poteſt non eſſe homo*; eſt enim argumentatio, bona quidem formaliter, ſed non materialiter; quia major eſt falſa; nec enim in eo caſu homo mutaret naturam hominis, ſed tantùm faceret aliquid, quod nemo ſperaret eum facturum: ſcilicet reſiſteret plurimis tentationibus, inclinationibus concupiſcentiæ &c. per vires debiles, phyſicè tamen ſufficientes; debet enim homo phyſicè poſſe non peccare; aliàs non eſſet liber, niſi fortè ratione libertatis habitæ in Adamo, quæ tamen libertas non ſufficit ad peccandum, ùt clarum eſt ex damna-

mnatione propoſitionis 1. ab Alexandro VIII. proſcriptæ: *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum mortale, & demeritum, ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & voluntate Adami peccantis.*

60. Ob. 11. Non obeſt DEO neceſſitas ad non peccandum: ergo neque ad optimum ponendum. Confirm. 1. Melius eſt, creaturas neceſſitari ad optimum: ergo etiam melius eſt, neceſſitari DEUM. Confirm. 2. Si quis nunquam totâ vitâ peccaret, poſſet in fine vitæ à DEO petere gratiam finalis perſeverantiæ, & ſi præſertim Sancti omnes pro eo intercederent, DEUS neceſſitaretur moraliter, ad eam gratiam ipſi dandam: ergo ea neceſſitas moralis non obeſt libertati Divinæ.

61. Reſp. conc. ant. (& eſt hæc neceſſitas metaphyſica) neg. conſ. Si DEUS peccaret, non ampliùs eſſet infinitè ſanctus, adeóque neque DEUS: nihil tale ſequitur ex omiſſione productionis optimi. Ad 1. confir. conc. ant. intellectum de neceſſitate morali (quidquid ſit de neceſſitate phyſica in ſtatu viæ, quæ tolleret libertatem) neg. conſ. Illa neceſſitas creaturis afferret bonum intrinſecum, & æternam felicitatem, qua compenſaretur facultas, vel facilitas, aliter operandi: at verò nullum bonum creatum, quantumcunque ſit magnum, compenſare poteſt libertatem DEI.

62. Ad 2. confirm. neg. ant. DEUS in eo caſu neceſſitaretur non moraliter, ſed

Digitized by Google

metaphyſicè: non tamen antecedenter, ſed conſequenter ad decretum ſuum, quo ſtatuit, ordinariè tales exaudire, & illis dare perſeverantiam. Quodſi etiam fingatur facta exceptio, pro caſu rariſſimo, ſoli Divinæ ſcientiæ reſervato, tamen poſſumus, & debemus prudenter judicare, talem hominem obtenturum perſeverantiam; quia ad prudens judicium ſufficit fundamentum, ordinariè inferens rem, quanquam in caſu rariſſimo poſſit ea non dari. Sic, licèt DEUS in caſu rariſſimo ſtatuerit, non concurrere cum igne ad comburendum, ùt contigit in fornace Babylonica, tamen, quia fecit decretum ordinariè concurrendi, prudenter judicamus, ignem etiam nunc uſturum: nec, niſi imprudenter manum immitteremus in ignem ex ſpe, quòd non ſimus amburendi.

63. Ob. 12. Patres dicunt, quòd Divinus amor compulerit DEUM ad agendum: ergo DEUS fuit moraliter neceſſitatus. Confirm. *Luc. 11. v. 13.* dicitur DEUS habere majorem inclinationem, ad benefaciendum hominibus, quàm habeant patres, ad benefaciendum filijs, & *Iſa. 49. v. 15.* dicitur: quòd, etſi futurum eſſet, ut mater obliviſcatur infantis ſui, non tamen futurum ſit, ut DEUS obliviſcatur hominum: ergo DEUS habet ſaltem neceſſitatem moralem, ad hominibus benefaciendum. Reſp. diſt. conſ. ergo DEUS fuit neceſſitatus conſequenter. conc. conſ. antecedenter. neg. conſ. Ipſe ille amor DEI non eſt neceſſarius, ſed liber;

non

Digitized by Google

non enim eſt in DEO amor per modum appetitûs innati, ſed eliciti: nec DEUS neceſſariò amat creaturas, ſed liberè: ſicut etiam non complacet ſibi in illis neceſſariò, ſed tantùm liberè: habétque voluntas DEI majorem vim ſe retrahendi, quàm habeant creaturæ, eam ad ſe attrahendi; quia DEUS eſſet ſinè omnibus creaturis feliciſſimus, & perfectiſſimus. Etiam cognitio DEI de creaturis non attrahit DEUM ad has amandas, niſi modò, quo ipſi bonum eſt, ſcilicet cum libertate.

64. Ad confirm. diſt. ant. dicitur DEUS habere majorem inclinationem liberam. conc. ant. neceſſariam. neg. ant. & conſeq. Parentes neceſſariò amant liberos; quia ſunt ſubjecti imperfectionibus compaſſionis, ſympathiæ &c. quæ etiam dantur in brutis, ſed non in DEO. Unde ſenſus ibi dictorum eſt iſte: licèt homines ſint mali, tamen ex ſympathia &c. benefaciunt ſuis liberis: quantò magis DEUS, qui malus non eſt, & cònſequenter in ſuis promiſſionibus fidelis, atque in decretis immutabilis, dabit ſpiritum bonum petentibus ſe, quem decrevit rogantibus dare? quæ tamen inferunt neceſſitatem tantùm conſequentem.

65. Ob. 13. Amor DEI etiam erga creaturas eſt infinitus: ergo aliquo modo DEUM neceſſitat. Reſp. neg. conſ. nam etiam libertas DEI eſt infinita ad reſiſtendum. Dein, licèt amor DEI erga creaturas in ſe eſſentialiter ſit infinitus, non tamen movet,

ſeu neceſſitat DEUM infinitè ; aliàs DEUS deberet omnes creaturas producere : ſcilicet complacentia, ſeu amor Divinus, etiam ſuo modo proportionatur objecto ; utique enim DEUS magis complacet ſibi in actibus perfectioribus, quàm imperfectioribus, & magis in B. Virgine, quàm in quovis alio homine, illámque magis amat, quàm alium quemcuncunque.

Ubi etiam notanda eſt differentia, inter volitionem efficacem DEI, & complacentiam. Volitio efficax movet juxta menſuram volitionis ; unde, ſi DEUS efficaciter velit, res debet fieri, quamvis phyſicè ſit imperfectior, quàm altera, quam hîc & nunc DEUS non vult. At verò complacentia movet juxta menſuram objecti, in quod tendit, illud approbando, vel æſtimando : quare, licèt DEUS poſſit efficaciter velle aliquid imperfectius præ perfectiori, non tamen poteſt in illo ſibi magis complacere, quàm in iſto. Ex quibus tandem ultimò infertur, quòd, cùm nullum objectum extra DEUM ſit infinitum, nullum etiam eum phyſicè, vel moraliter neceſſitet.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

De Exiſtentia Incarnationis.

ARTICULUS I.

Referuntur varij Errores, & Hæreſes circa Myſterium Incarnationis.

66. ERrores circa myſterium iſtud poſſunt reduci ad Paganiſmum, Judaiſmum, Mahometiſmum, & Hæreſes. Pagani, ſeu Ethnici (quibus accenſendi hac in quæſtione ſunt ij, qui Philoſophiſmum profitentur) omnino negant, DEUM aſſumpſiſſe humanam naturam, aut eam eſſe aſſumpturum. Judæi credunt quidem, Meſſiam aliquem ſibi eſſe promiſſum in lege, negant tamen, eum jam veniſſe: & communiſſimè etiam negant, eum DEUM futurum, putántque purum hominem fore. Mahometani aſſerunt quidem, Chriſtum eſſe magnum prophetam: ſed negant eſſe DEUM, & Mahometi poſtponunt. Tandem Hæretici, qui ſe ſcilicet à vera Eccleſia Catholica per falſas doctrinas, præſertim circa hoc myſterium, vel etiam circa myſterium SS. Trinitatis (quod, ùt ità loquar, ſupponitur ab Incarnatione) ſe ſeparârunt, varijs temporibus varij fuêre: quorum, ſaltem, plurium, errores circa myſterium incarnationis, & propter connexionem, etiam errores circa myſterium SS. Trinitatis, breviter

Digitized by Google

viter refero, ex Bellarmini brevi chronologia, libro *de ſcriptoribus Eccleſiaſticis* ſubnexa, & ex Francolini *Tyrocinio Theologico*.

67. Itaque. Sæculo I. ſtatim, & adhuc tempore S. Joannis Evangeliſtæ, fuit Cerinthus, quem ſecutus eſt Ebion ejus diſcipulus, Menander, & alij. Hi docuêre, JESUM eſſe purum hominem, ex Joſepho, & Maria natum: & de his intelligendum eſt illud *1. Joan. 4. v. 3. Omnis ſpiritus, qui ſolvit JESUM, ex DEO non eſt*. ità Bellarminus *tom. 1. controv. 2. de Chriſto l. 3. de incarnat. c. 6. §. Præterea. & §. Ad hæc omnia.* quia ſcilicet iſti ſeparabant JESUM, quem dicebant eſſe purum hominem, à Chriſto, quem dicebant eſſe Filium DEI: qui textus etiam valet contra alios hæreticos, præſertim Neſtorianos, qui Cerinthum imitati ſunt, de quibus inferiùs.

Sæculo II. Saturninus, & Baſilides, Menandri diſcipuli, docuerunt, Chriſtum tantùm apparenter, & quoad ſpeciem, hominem eſſe factum: non autem reverà carnem & animam aſſumpſiſſe. Eodem ſæculo fuit Carpocrates, auctor Gnoſticorum, qui etiam docuit, JESUM Chriſtum ex Joſepho eſſe natum.

Sæculo III. Hermogenes ſtatuit in DEO tantùm unam Perſonam. Hoc etiam ſæculo Sabellius docuit, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, eſſe unam Perſonam, ſed nomina tria. Rurſus Paulus Samoſatenus affirmavit, Chriſtum non eſſe DEUM, ſed homi-

hominem tantùm. Eodem etiam ſæculo Manichæi teſte Bellarmino *tom. 1. controv. 2. de Chriſto l. 3. c. 2.* docuêre, Chriſtum non habuiſſe veram humanitatem.

Sæculo IV. Arius presbyter Alexandrinus docuit, Filium DEI eſſe tantùm creaturam, & non eſſe coæternum Patri: Chriſtum hominem non habere animam, ſed ejus loco eſſe Verbum. Quamvis autem dein Semiariani, & alij, viſi ſint admiſiſſe, Verbum eſſe æternum: non tamen voluerunt admittere, eſſe conſubſtantiale Patri. Eodem tempore Photinus Sirmienſis Epiſcopus docuit, Chriſtum non eſſe DEUM, ſed purum hominem: nec DEUM eſſe trinum. Eodem etiam Macedonius Epiſcopus Conſtantinopolitanus docuit, Filium quidem per omnia Patri ſimilem, ſed Spiritum S. eſſe creaturam. Rurſus Aëtius, & Eunomius ejus diſcipulus, docuêre, Filium eſſe omnino diſſimilem Patri, & Spiritum S. eſſe creaturam Filij. Apollinarius Laodicenus, docuit, Verbum accepiſſe carnem ſinè anima rationali: addidit, Divinas Perſonas eſſe inæquales, Spiritum S. eſſe magnum, Filium majorem, Patrem maximum.

68. Sæculo V. Neſtorius Epiſcopus Conſtantinopolitanus *anno 430.* docuit, B. Virginem non eſſe matrem DEI: & in Chriſto duas eſſe perſonas, alteram Divinam, alteram humanam: cui oppoſitam hæreſin mox docuit Eutyches Abbas, ſcilicet in Chriſto unam eſſe Perſonam, & unam naturam.

turam. Thyrſus Gonzalez *in manuduct. ad converſ. Mahumetanor. p. 2. l. 3. c. 5. n. 46.* ait, Eutychetem aſſeruiſſe, ànte incarnationem duas fuiſſe naturas, Divinam, & humanam: poſt unionem verò utramque fuiſſe permixtam, & unam tertiam ex utraque reſultâſſe. Eodem ſæculo Petrus Gnapheus, ſeu Fullo, Epiſcopus Antiochenus ad errores Eutychetis addidit, ut in Triſagio *Sanctus DEUS, Sanctus fortis, Sanctus immortalis:* apponeretur: *Qui crucifixus es pro nobis.* ex quo videbatur ſentire, totam SS. Trinitatem eſſe crucifixam.

Sæculo VI. Julius Halicarnaſſæus fuit auctor eorum, qui docuerunt, Chriſti corpus à conceptione fuiſſe impaſſibile. Eodem ſæculo Agnoitæ, auctore Themiſtio, diacono Alexandrino, docuerunt, Chriſtum ignorare diem judicii.

Sæculo VII. Joannes Philoponus auctor fuit Tritheitarum, qui ſcilicet tres Perſonas Divinas voluerunt eſſe tres DEOS. Eodem ſæculo etiam orti ſunt Monothelitæ, auctore Cyro Epiſcopo Alexandrino, & Sergio Conſtantinopolitano, qui docebant, in Chriſto unam tantùm fuiſſe voluntatem, & unam operationem: ex quo ſequebatur, unam tantùm in eo fuiſſe naturam.

Sæculo VIII. Felix Urgelitanus, & Elipandus Epiſcopus Toletanus, docuerunt, Chriſtum eſſe Filium DEI adoptivum: qui in Concilio Francofordienſi damnati ſunt, tanquam renovantes Neſtorianiſmum.

Sæ-

Digitized by Google

Sæculo XII. Petrus Abeilardus tempore S. Bernardi docuit, gradus eſſe inæquales in Divinis Perſonis &c. reſipuit autem poſtea, & pœnitens obiit.

69. Sæculo XVI. quidam Memnon, ex ſigniferis Anabaptiſtarum (teſte Bellarmino, *tom. 1. controv. 2 de Chriſto l. 3. c. 1.)* docuit, Chriſti corpus ex Patris ſubſtantia cœlitus delatum in uterum Virginis. Eodem ſæculo Michaël Servetus Hiſpanus docuit, nullam eſſe in DEO realem generationem, nec Perſonarum diſtinctionem &c. qui tandem Genevæ *an. 1555.* ipſo Calvino procurante, fuit combuſtus. Eodem tempore David Georgius Batavus prædicavit, ſe eſſe filium DEI, JESU Chriſto majorem, & anno tertio poſt mortem reſurrecturum. Eodem Caſparus Schvvenckfeldius docuit, quòd humana Chriſti natura poſt aſcenſionem mutata fuerit in Divinam. Eodem Joannes Brentius docuit, Chriſti humanitatem ſtatim ab incarnatione ſemper fuiſſe ubique; und nati ſunt *Ubiquiſtæ:* hujus tamen erroris Bellarminus *tom. 1. controv. 2. de Chriſto. l. 3. c. 1.* putat potiùs auctorem fuiſſe ipſum Lutherum, promotorem Brentium, & Jacobum Fabrum, ſeu Schmidelinum. Eodem etiam ſæculo *circa an. 1558.* Valentinus Gentilis docuit, in DEO dari, non tantùm tres Perſonas, ſed etiam tres naturas Divinas, ſeu dari tres ſpiritus æternos, eſſentiali numero differentes. Cùm autem videret Deorum trinitatem, non poſſe ullo modo defendi, deflexit ad Arianiſmum,

ſmum, atque aſſeruit, Patrem eſſe majorem Filio, ac Spiritu S. Quare primò à Genevenſibus, quanquam hæreticis, apud quos retractationem ſuorum errorum ſimulaverat, ad publicam pœnitentiam condemnatus eſt: ſed poſtea denuo Arianiſmum renovans, à Bernenſibus etiam ipſis hæreticis, captus, & capite plexus eſt, de quo videatur Bellarminus *tom. 1. controv. 2. de Chriſto in præfatione.*

Tandem eodem ſæculo Franciſcus David, cum cæteris miniſtris Tranſylvanis, novis Samoſatenis, & Ebioniтis, docuit, ſolum Patrem eſſe DEUM verum, Filium verò, & Spiritum S. eſſe virtutes DEI, quæ à Patre non ſint diſtinctæ perſonâ, vel relatione, vel eſſentiâ: Chriſtum eſſe purum hominem, ſed dici Verbum DEI; quia verba DEI annuntiavit: ſicut Joannes Baptiſta dicitur vox. Hic hæreſiarcha *anno 1580.* cùm negaret, Chriſtum eſſe invocandum, à principe Tranſylvaniæ ad perpetuos carceres damnatus eſt, in quibus paulò pòſt in phreneſin incidit, & poſt biduum extinctus eſt. vide Bellarminum *tom. 1. contr. 2. de Chriſto. l. 1. c. 1.*

70. Hos omnes errores ſingillatim refutare nimis longum foret, nec etiam noſtri eſſet fori: ſufficienter confutati erunt, ſi probatum fuerit, ſolam religionem Catholicam eſſe veram: qua de re vide tractatum *de virtutibus Theol. à n. 262.* Quod attinet ad Paganos, ac Turcas, iis probanda eſt veritas hujus myſterii ex ſignis credibi-

Digitized by Google

dibilitatis (de quibus copioſè actum eſt *in tract. de virt. Theol. à n. 224.*) ex iis enim probatur veritas noſtræ religionis præ aliis; conſequenter etiam veritas doctrinæ, quam ipſa tradit de Chriſto incarnato. Contra Judæos, atque etiam hæreticos, eadem veritas probatur ex iiſdem ſignis, & eodem modo: inſuper contra Judæos efficaciter probatur ex prophetiis legis antiquæ, quas ipſi tanquam veras admittunt, de quibus eſt actum, *eod. tract. de virt. Theol. à n. 238.* item ex pœnis eorundem Judæorum, de quibus *eod. tract. de virt. Theol. à n. 230.*

Unam tamen, & alteram prophetiam, hîc magis examinabimus, quam ibi breviùs inſinuavimus: probabimus quoque, Chriſtum Dominum eſſe DEUM, & hominem: ex quo etiam ruent omnes hæreſes, quæ Chriſtum, aut hominem negant, aut minorem Patre, ſecundùm naturam aſſumentem, aſſerunt: ſed & ex Concilijs probabimus, ſolum Filium Divinum, & non Patrem, aut Spiritum S. aſſumpſiſſe humanam naturam, ſive incarnatum fuiſſe; item ſolum Filium fuiſſe Chriſtum, ſeu Meſſiam, atque in humana natura pro hominibus paſſum: qua ratione omnes hæreſes circa incarnationem erunt refutatæ.

ARTICULUS II.

An Chriſtus, ſeu Meſſias jam venerit.

71. DIco cum omnibus Catholicis, imò Chriſtianis, contra Judæos. Meſſias in lege promiſ-

miſſus jam venit. Præter probationes autem *num. præced.* indicatas, probatur aſſertio 1. ex prophetia Patriarchæ Jacobi *Gen. 49. v. 10. Non auferetur ſceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt: & ipſe erit expectatio gentium.* Hac prophetia promittitur Judæis poteſtas regia, vel ſaltem ducalis, usque ad Chriſtum, ùt vel ipſi Judæi prudentiores fatentur: atqui de facto eſt certum, quòd non habeant, jam à mille ſeptingentis, & ampliùs annis, nec regiam, nec ducalem poteſtatem, ſed ſint vagi, exules, & ſinè principe Judæo, vel liberè ab ipſis electo: ergo Chriſtus jam debuit veniſſe.

Unde, licèt in aſſignando tempore, vel modo, quo prophetia hæc completa ſit, vel principatus omnis Judæorum ceſſârit, diverſitas aliqua auctorum ſit, tamen id certiſſimum eſt, prophetiam jam eſſe impletam, & quoad ſubſtantiam conveniri debere. Cùm inſuper ex hiſtorijs manifeſtum ſit, circa tempus adventûs Chriſti Domini, ablatum eſſe ex integro ſceptrum de Juda, quando ſcilicet poteſtas regia in Judæam à Romanis translata eſt in Herodem Aſcalonitam, clarè colligitur, ipſum Chriſtum Dominum fuiſſe Meſſiam promiſſum, & jam adveniſſe.

72. Nec dicas, ſceptrum Judæ jam translatum fuiſſe tempore captivitatis Babylonicæ, quando Sedecias, vel Joachim, à Nabuchodonoſore captus eſt; licèt enim tunc rex ille captus fuerit, tamen rex manſit:

ſit: quin in ipſa captivitate Judæi habebant poteſtatem etiam in vitam, ùt patet ex hiſtoria Suſannæ *Danielis 13.* quin etiam Joachim, ſeu Jechonias, trigeſimo ſeptimo anno captivitatis, nomen, & ſolium regium iterum obtinuit, ùt habetur *4. Reg. 25. v. 27. & 28.* quando ab Evilmerodacho rege Babylonis fuit iterum in ſolium reſtitutus, & titulus regius ei redditus: quamvis non videatur Hieroſolymam redire permiſſus, ſed Babylone retentus, ùt colligitur *ex v. 29. & 30.* ubi ſic habetur: *Et comedebat panem ſemper in conſpectu ejus* Evilmerodachi *cunctis diebus vitæ ſuæ. Annonam quoque conſtituit ei ſinè intermiſſione, quæ & dabatur ei à rege per ſingulos dies omnibus diebus vitæ ſuæ.*

Poſt captivitatem autem, Zorobabel nepos, vel abnepos Joachimi, ùt habetur *1. Paralip. 3. v. 19.* aliiſque duces ex Juda, populo præfuerunt usque ad Machabæos: quanquam (ùt habet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſect. 1. §. Secunda ergo.* ubi citat Genebrardum, & traditionem Hebræorum) regio diademate propter Perſas non uterentur. In hiſtorijs, etiam illorum ducum genealogia ferme prætermiſſa eſt; quia tunc temporis major auctoritas videbatur reſidere in pontificibus: certè Joſephus *in libris de antiq. Judæor.* de his temporibus agens de pontificibus crebriùs mentionem facit. In Machabæis dein ſceptrum duravit usque ad Herodem Aſcalonitam.

Cornelius à Lapide *in c. 22. Jerem.* *v. 30.*

v. 30. (ubi DEUS prophetæ de Jechonia dicit: *Scribe virum iſtum ſterilem, virum, qui in diebus ſuis non proſperabitur; nec enim erit de ſemine ejus vir, qui ſedeat ſuper ſolium David, & poteſtatem habeat ultra in Juda)* dicit, Zorobabelem Jechoniæ nepotem, inprimis non tenuiſſe ſceptrum, ſeu non fuiſſe regem, ſed tantùm ducem: neque etiam fuiſſe ducem, niſi modico tempore, ſcilicet in reditu Judæorum in patriam, & durante ædificatione templi, ac urbis: poſtea autem rediiſſe Babylonem, ibique fuiſſe mortuum: deinceps autem usque ad Herodem principatum Judæorum fuiſſe penes pontifices: pro qua ſua ſententia citat Joſephum, & Euſebium. Similia habet Tyrinus *in idem c. 22. Jerem. v. 30.* Juxta quam ſententiam, de ſceptro penes Judam illis temporibus permanente, loquendum eſt, ſicut loquemur *n. 75.* de eodem ſceptro penes Judam permanente tempore Machabæorum.

Sed nec objici poteſt, Pompejum cum Romano exercitu jam ſubegiſſe Judæos ante Herodem; ipſe enim Judæam tantùm fecit vectigalem Romanis, idque non proprio motu, ſed advocatus ab Hircano, quem frater Ariſtobulus regno ejecerat: Pompejus autem poſt captum Ariſtobulum Hircano ſceptrum reſtituit. Quòd autem ex eo tempore Judæa Romanis vectigalis manſerit, non infert, eam ſpoliatam fuiſſe ſceptro; nam ſæpe antiquis ſub regibus vecti-

galis

galis fuit, etiam ante Ezechiam, & ſub ipſo, ubi indubitatos reges habebat.

Dices fortè, Chriſtum primùm anno trigeſimo quinto Herodis natum, adeóque jam triginta quinque annis ſinè rege, & duce Judæos fuiſſe: ſed reſpondet Cornelius à Lapide, tam parvum intervallum in tanta ſerie temporum, ſcilicet bis mille ſexcentorum, & nonaginta quinque annorum, à morte Jacobi ad Chriſtum elapſorum, pro nihilo reputari: & ſufficere ad veritatem hujus prophetiæ, quòd ſub eodem rege Herode, ſub quo defecit ſceptrum de Juda, Chriſtus ſit natus; nam, ùt ait, vox *donec* non ſignificat, præcisè annum, menſem, vel diem determinatum adventûs Chriſti, ſed tantùm confusè ſignificat, quòd ſub illud idem tempus, hoc eſt, ſub eodem rege, ſub quo deficiet ſceptrum de Juda, Chriſtus ſit naſciturus.

73. Difficultas apparenter major eſt, an non jam tempore Machabæorum defecerit ſceptrum de Juda; cum Machabæi, teſte Joſepho, alijsque hiſtoricis; & quod caput eſt, teſte ipſa Sacra Scriptura *1. Machabæorum 2. v. 1.* fuerint ex genere ſacerdotali, adeóque ex tribu Levi, & non Juda. SS. Cyrillus, Hieronymus, Epiphanius, Auguſtinus, item Joſephus, & communiter alij apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſect. 1.* putant, Machabæos ſaltem per lineam fœmininam ortos fuiſſe ex tribu Juda; nam habentur exempla in ipſa Sacra Scriptura, ex quibus colligitur, licita fuiſſe matrimonia inter

inter duas has tribus: & ipſa S. Eliſabeth, quæ fuit ex tribu Levi *de filiabus Aaron Luc. 1. v. 5.* cognata fuit B. Virginis, quæ fuit ex tribu Juda.

Iſta ſententia utique probabilis eſt: attamen ei poteſt opponi. 1. ùt ait Cornelius, incertum eſt, an conjugia talia à Machabæis ſint inita. 2. hac ratione prophetia Jacobi videretur æquè tangere tribum Levi, ac tribum Juda, cujus tamen peculiaris benedictio fuit: niſi dicatur, quòd ſaltem diutiùs, ſeu pluribus annis retrò, ſceptrum in tribu Juda fuerit. 3. ùt obſervat Suarez *loc. cit.* hac ratione dici poſſet, etiam B. Virginem duntaxat ſecundùm lineam maternam deſcendiſſe ex tribu Juda, vel ex domo David, & hoc ſatis eſſe, ut Chriſtus dicatur fuiſſe de illa tribu, vel domo: quod videtur eſſe contra communiſſimam omnium.

74. Alij itaque putant, ex tribu Juda conflatum fuiſſe Concilium, *Sanedrim* dictum, quod fuit, ùt ità dicam, Parlamentum Judæorum. At contra eſt 1. iſtud Concilium fuit conflatum ex perſonis variarum tribuum; unde juxta hanc ſententiam ſceptrum non fuiſſet magis in tribu Juda, quàm in aliis tribubus, quod dici non poteſt. 2. juxta Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 1.* fuit *Sanedrim* potius Concilium ſacerdodum, quam aliorum, eique præfuit ſummus ſacerdos, juxta illud *Deutron. 17. v. 8. & 9. Aſcende ad locum, quem elegerit Dominus DEUS tuus: veniéſque ad ſacerdotes*

dotes Levitici generis. quanquam idem Suarez non neget, etiam aliquos de tribu Juda in eo Concilio ſediſſe. 3. Illi, ùt ità dicam, Parlamentarij, non fuêre reges, aut duces, ſed tantùm conſiliarij: nec habebant ſceptrum regni.

Alij videntur velle, Machabæos non poſſediſſe principatum, Judæorum, tanquam proprium, ſed duntaxat quaſi depoſitum, eúmque adminiſtrâſſe tantùm eousque, donec veniret dux promiſſus ex tribu Juda. Sed hoc dici non poteſt; nam planè Machabæi ſe geſſerunt, non ùt adminiſtratores tantùm, ſed ùt verè principes, & quidem per annos circiter centum ſexaginta quinque. Certè, ſi hæc reſponſio admitteretur, eodem modo poſſet quis dicere, Herodem non fuiſſe verè regem, nec ullum unquam fuiſſe Judæorum verè dominum, ſed omnes tantùm fuiſſe depoſitarios regiæ poteſtatis, donec ſuo tempore veniret Meſſias. Aliqui videntur innuere, ſceptrum Judæ promiſſum, tantùm ſignificare ſpecialem aliquam dignitatem, quam habuerit tribus Juda ex eo, quòd Chriſtus ex illa naſciturus eſſet. Sed contra eſt 1. Hæc prærogativa valde impropriè dicitur ſceptrum. 2. Hæc dignitas adhuc perſeveraret, juxta opinionem Judæorum in tribu Juda: nec poſſent Judæi juxta hanc ſententiam convinci de ſceptri ablatione. 3. Non eſt alia dignitas ex eo, quòd Chriſtus ſit naſciturus, quàm ex eo, quòd ſit natus; unde juxta hanc ſententiam ſceptrum non auferretur; dicere enim futu-

titionem nativitatis ex aliqua tribu eſſe aliquam hujus dignitatem, non verò exiſtentiam nativitatis, videtur ſatis abſonum.

75. Mihi itàque cum Eximio noſtro *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 1.* & Cornelio à Lapide *in Gen. 49. v. 10.* item Saliano *ad an. mundi 2345. n. 23. & 25. item 4017. n. 18.* & alijs, veroſimilius videtur, in hac prophetia Jacobi ſignari peculiariter tribum Juda; nam hæc benedictio ei ſpecialis fuit, & propterea *ibidem v. 8.* præmittitur: *Juda, te laudabunt fratres tui .... adorabunt te filij patris tui:* inſuper, ùt aliæ benedictiones, alijs filijs à Jacobo factæ, ipſis ſpeciales ſunt, ità etiam hæc Judæ ſpecialis eſſe cenſenda eſt, nec omnibus ejus fratribus communis, ùt videntur velle ij, qui hîc per Judam totum populum Judaicum intelligi volunt. Id tamen cum auctoribus ſuprà citatis cenſeo, quòd hîc tribus Juda non ità ſtrictè ſumenda ſit, ùt excludantur prorſus omnes, eidem ex alijs tribubus aggregati, & cognatione, ac connubijs commixti; nam ſciendum eſt, tempore Roboami filij Salomonis diviſum eſſe regnum Iſraëlis: & decem tribus deſeruiſſe Roboamum, eiſque tantùm remanſiſſe tribus duas, ſcilicet Juda, & Benjamin.

Hæ dein duæ tribus ſumptæ ſunt per modum unius, & vocatæ ſunt *tribus Juda:* & ſic *3. Reg. 12. v. 20.* dicitur: *Nec ſecutus eſt quiſquam domum David præter tribum Juda ſolam:* quamvis etiam ſequeretur tribus Benjamin, ùt habetur eodem capite

pite ſtatim *v. 21.* ubi dicitur de Roboamo: *Congregavit univerſam domum Juda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum:* adeóque Roboam inter ſuos milites etiam cenſuit Benjamitas: cujus tamen tribûs (vel quia ipſa non fuit integra, ùt habet Suarez, vel quia tribus Juda fuit longè excellentior) ferè non habetur ratio: & ſic rurſus dicitur 4. *Reg. 17. v. 18. Non remanſit, niſi tribus Juda tantummodo.* Mixti autem his erant etiam Levitæ, qui alià̀s jam erant ſparſi per alias tribus. Sed & ſummus ſacerdos Hieroſolymis manſit, prope templum habitans: inſuper, poſt defectionem Iſraëlis ad idololatriam ſub Jeroboam, multi conſtantes in vera religione, tranſtulerunt habitationem ſuam in terram Juda.

76. Poſtea autem à Salmanaſar rege Aſſyriorum regnum Iſraël, ſeu decem tribuum, fuit everſum; nec unquam rediit: at verò regnum Juda etiam quidem fuit concuſſum à Nabuchodonoſore, & vehementer afflictum: ſed tamen poſtea, expletis ſeptuaginta annis captivitatis, reversa eſt tribus Juda, ſeu tribus illæ duæ, quæ in unam quaſi coiverant, unà cùm ſacerdotibus: ex quo tempore, teſte Joſepho. *l. 11. antiquitatum c. 5.* omnes communi nomine vocari cœperunt Judæi, propter hanc fortaſſe cauſam, quòd ſola tribus Juda terram illam colere credita ſit: adeóque tunc idem quaſi fuit tribus Juda, & regnum Juda. Et in hoc ſenſu, paulò latiore, acci-

 pien-

pienda videtur hîc tribus, pro illo ſcilicet complexo, quòd quidem maxima ex parte conſtituebant orti ex ſemine Juda, ſed tamen ex aliqua parte etiam alij. In hoc autem complexo, cujus pars quoque Machabæi fuêre, manſit usque ad Herodem, qui à Romanis per vim rex Judææ impoſitus eſt, ſceptrum regium, vel certè poteſtas ducalis (nam diſiunctivè una perſeveratura promittebatur, ſeu, non ſimul, aut collectivè, utraque defectura prædicebatur) & quidem ſemper manſit ſceptrum ex eo tempore, ex quo in Davide in tribum Juda translatum eſt.

Addit Cornelius cum alijs adhuc aliam explicationem valde probabilem, ſcilicet, ipſam ſtrictè dictam tribum Juda tenuiſſe ſceptrum in hoc ſenſu, quòd ipſa ſemper habuerit jus eligendi, ſibíque reges, vel duces conſtituendi, vel ex gremio ſuo, ſeu dicto complexo, vel etiam aliunde aſſumptos: prout fecit, quando elegit, ſeu conſtituit Machabæos: fermè ſicut ſemper dicebantur imperare Romani, licèt aliquos imperatores Hiſpanos, vel Thraces, aut ex alia natione elegerint: item ſicut etiam nunc ſceptrum, & regnum eſt penes nationem Polonam, licèt exteros quandóque in reges eligat. Nemo autem opponat, hac ratione dici poſſe, neque Chriſtum Dominum fuiſſe ex poſteris Judæ ſtrictè dictis; nam reſpondetur, ex pluribus alijs Scripturæ locis probari, quòd Chriſtus ortus ſit ex poſteris Judæ ſtrictè acceptis; ſæpius enim dicitur

çitur filius David, qui fuit de tribu Juda ſtrictè accepta: ſed & utraque genealogia Chriſti, apud SS. Matthæum, & Lucam, Chriſtum apertè deducit à David, & Juda.

77. Altera prophetia ſumitur ex *Danielis 9. v. 24.* ubi Gabriel Archangelus ità loquitur prophetæ: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, & prophetia, & ungatur ſanctus ſanctorum. Scito ergo, & animadverte. Ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Jeruſalem, usque ad Chriſtum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt: & rurſum* (id eſt interim, ſeu currentibus ſeptuaginta hebdomadibus) *ædificabitur platea, & muri in anguſtia temporum* (ſeu parvo tempore per Nehemiam, ùt *2. Eſdræ c. 6. v. 15.* habetur) *Et poſt hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit ejus populus, qui eum negaturus eſt. Et civitatem, & ſanctuarium diſſipabit populus* Romanus *cum duce* Tito *venturo: & finis ejus vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una* (hoc eſt ultima) *& in dimidio hebdomadis* ultimæ *deficiet hoſtia, & ſacrificium* (abrogata ſcilicet lege veteri, & ſacrificijs ejus per mortem Chriſti) *& erit in templo abominatio deſolationis, & usque ad conſumma-*

mationem, & finem perſeverabit deſolatio: hoc eſt, templum non ampliùs reſtaurabitur: intellige in uſus ſacrificiorum Judaicorum; nam, cùm ſub Juliano Apoſtata Judæi id reſtaurare vellent, varijs prodigijs impediti ſunt: quando autem *anno Chriſti 643.* reſtauratum aliquatenus eſt, factum id fuit in uſus Saracenorum: nec tamen tunc vel à longè antiquam magnificentiam recuperavit: & vel maximè ob ſuperſtitionem Mahometanam deſolatio permanſit.

78. In hac prophetia continentur plurima, ex quibus apertè colligitur, Chriſtum jam veniſſe. Ad eam autem intelligendam nótandum eſt, per hebdomadem, hoc eſt, ſeptenarium, intelligi, hîc non hebdomades ſeptem dierum, neque tantùm hebdomades hebdomadarum, aut menſium; hoc enim eſſet apertè nimis parvum temporis ſpatium; nam ſeptuaginta hebdomades menſium conficerent quadraginta annos, & decem menſes, quòs tantùm fluxiſſe usque ad terminum, à Danjele ſignificatum, nemo aſſerit: certè ipſi Judæi fatentur, usque ad eum terminum longè plus temporis fluxiſſe, quàm conficerent tot hebdomades, aut menſes.

Sed nec intelligi poſſunt hebdomades Jubilæorum paruorum, ſeu ſemper ſepties quadraginta novem anni; tales enim ſeptuaginta hebdomades facerent annos vigeſies quater mille, & decem, quod ſpatium utique eſſet nimis longum, contra quòd ait Aggæus *c. 2. v. 7. Adhuc unum modicum eſt.*

Digitized by Google

eſt..... Et veniet deſideratus cunctis gentibus. Accedit, quòd poſt illas hebdomades deſtruendum ſit templum, & urbs, non autem antè; cùm tamen hæc jam dudum deſtructa ſint, nec tamen illi anni effluxerint.

Sed nec in Scriptura unquam invenitur, quòd ſeptem Jubilæa vocentur hebdomas, ſeu ſeptimana: at verò invenitur in Scriptura hebdomas dierum, & hebdomas annorum: ſic *Lev. 25. v. 8.* dicitur: *Numerabis quoque tibi ſeptem hebdomadas annorum, id eſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt annos quadraginta novem*: ſimilis etiam hebdomas videtur deſcribi *Gen. 29. v. 27.* & tales hebdomadæ annorum hic intelligendæ ſunt, quarum ſeptuaginta faciunt annos quadringentos nonaginta.

An autem anni ſolares, vel lunares, qui undecim diebus breviores ſunt, ſint cenſendi, diſputatur. Diverſitas eſſet annorum circiter quatuordecim, quæ non debet magni æſtimari, in comparatione tanti temporis, nempe quadringentorum nonaginta annorum. Sed neque multùm curari debet, ſi ſcriptores hiſtorici profani non conveniant cùm Scriptura Sacra; cùm ijs temporibus iſti fuerint valde rari, nec adeò ſemper exacti, adeóque facilè potuerint aberrare.

79. Dicuntur autem iſtæ hebdomades *abbreviatæ*, non quòd fuerint breviores factæ, quàm fuerant antè, ſed quòd fuerint præciſæ, & definitæ, ac breves reſpectu illius temporis, quo jam Meſſias expectabatur:

tur: ſicut etiam *Matth. 24. v. 22.* dicuntur dies tribulationis ante mundi finem breviati. Hic autem numerus ſeptuaginta hebdomadarum inferiùs iterum alijs verbis repetitur, cùm dicitur, eſſe hebdomades, ſeptem, & ſexaginta duas, hoc eſt, ſimul ſexaginta novem, quibus accedit hebdomas illa, in cujus medio Chriſtus occidetur, adeóque conficiuntur rurſus ſeptuaginta. Nec debet obeſſe, quòd dicatur Chriſtus occidendus poſt hebdomades ſexaginta duas; rectè enim notat Cornelius, per hebraiſmum ſubintelligendas eſſe, etiam memoratas ſeptem hebdomades: quaſi diceretur: poſt dictas hebdomades ſexaginta duas, quibus ſeptem aliæ conjunguntur; aliàs enim pugnaret hic verſus cum præcedentibus; quia citiùs Chriſtus moreretur, quàm adveniret, ſeu prædicatione, aut miraculis, ſe mundo oſtenderet (ſub qua ratione Chriſtus hîc adveniens intelligitur, nempe prædicans, & thaumaturgus) cùm primùm dicatur advenire, hebdomade ſeptuageſima, quæ incidit in annos prædicationis, ùt rectè advertit Arriaga *de incarnat. diſp. 1. ſec. 1. n. 2.*

80. Jam initium harum hebdomadarum ſumi debet: *Ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Jeruſalem:* ſeu ab eo tempore, à quo permiſſum eſt Judæis, iterum ædificare ſuam civitatem: circa quod tempus, quamvis ſit diſcrepantia auctorum, tamen non obeſt efficaciæ argumenti, ex hac prophetia deducti; nam conſtat, initium

debere ſumi à tempore durantis imperii Perſarum, à quo usque ad noſtra tempora ad minimum quater fluxerunt quadringenti nonaginta anni; unde Meſſias jam dudum debuit veniſſe. A quo autem præcisè anno initium iſtud ducendum ſit, vide Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 2. §. Ex hac ergo.* Cornelium à Lapide *in hunc locum, ſeu c. 9. v. 25. Danielis.* Salianum *ad annum mundi 3596. & 3609.*

81. Duæ autem præ aliis probabiliores ſententiæ ſunt. Prima ſtatuit, initium ſumendum eſſe ab anno ſeptimo regni Artaxerxis Longimani (qui probabiliſſimè idem eſt cum Aſſuero conjuge Eſtheris) ità Cornelius à Lapide. *in c. 9. Daniel. v. 25. §. Dico ſecundò.* & favet vel maximè huic opinioni, quòd ab illo anno uſque ad prædicationem Chriſti (quæ contigit anno decimo quinto Tiberii, quando Chriſtus in baptiſmo maximè apparuit, tanquam dux populi, & à Patre talis declaratus eſt, per vocem cœlo lapſam *Matth. 3. v. 17. Hic eſt Filius meus dilectus)* fluxerint juxta chronologos quadringenti octoginta tres anni, hoc eſt, ſexaginta novem hebdomades: inde Chriſtus poſt tres annos, adeóque poſt ſexaginta novem hebdomades, & tres annos, ſive in dimidio ultimæ hebdomadis, ſeu anno decimo octavo Tiberii, eſt mortuus: & tunc quoque ceſſavit per mortem Chriſti ſacrificium legis antiquæ.

Difficultatibus tamen non caret hæc ſententia: & prima eſt, quòd eo anno qui-

dem data fuerit Judæis poteſtas ædificandi templum, ſed non urbem Jeruſalem: cui tamen reſpondetur, jam tunc, implicitè ſaltem, fuiſſe datam illam poteſtatem; nam *1. Eſdræ. 7. v. 6.* dicitur: *Dedit ei rex ſecundùm manum Domini DEI ejus ſuper eum omnem petitionem ejus:* atqui Eſdras utique petierit etiam ædificationem Jeruſalem. Dein *v. 18.* dicitur: *Sed & ſi quid tibi, & fratribus tuis placuerit, de reliquo argento, & auro, ut faciatis juxta voluntatem DEI veſtri, facite:* ſed utique ei placuerit, reædificare Jeruſalem. Hæc reſponſio præ aliis melior eſt: quamvis adhuc poſſit replicari, hunc non eſſe ſermonem, de quo Danieli Angelus meminit; eoquòd non ſit publicum decretum: ſed rurſus reſpondetur, eſſe ſermonem ſufficienter publicum; quia fuit ad principem populi directus.

82. Secundò opponi poteſt, Nehemiam primùm anno vigeſimo regni Artaxerxis petiiſſe facultatem ædificandi Jeruſalem, ùt videtur colligi *ex 2. Eſdræ 2. v. 5.* certè *ibi v. 6. & 8.* explicitè facta eſt poteſtas ædificandi urbem. Sed ad hoc iterum reſponderi poteſt, priùs jam fuiſſe datam licentiam urbem ædificandi: modò autem fuiſſe de novo conceſſam, ſeu confirmatam: quod probat Cornelius, tum ex jam dictis: tum ex eo, quòd cives tunc jam reducti fuerint, utique non, ut ſinè civitate habitarent: tum ex eo, quòd Nehemias, ùt habetur. *2. Eſdræ. 1. v. 3.* anno vigeſimo audiverit murum Jeruſalem deſtructum, & po-

ſtea

Digitized by Google

ſtea etiam diſſipatum invenerit, ùt habetur *2. Eſdræ. 2. v. 13.* non autem deſtructum à Nabuchodonoſore (hoc enim non erat aliquid ei incognitum, & novum; cùm jam ante ſeptuaginta annos contigerit) ſed modò iterum deſtructum ab inimicis, qui murum, ante tredecim circiter annos reparatum, denuò deſtruxerunt.

Probatur hoc etiam *ex Aggai 1. v. 4.* (de quo etiam fit mentio *1. Eſdræ 5. v. 1.*) qui increpabat populum, quòd domus laqueatas, utique ex permiſſione regis, neglecto templo ædificârint: ſed & *ex 2. Eſdræ. 4. v. 5. & 24.* videtur colligi, Darium permiſiſſe denuo urbem muris cingi; quia permiſiſſe videtur id totum opus, quòd erat cœptum, & ob inimicorum machinationes, atque accuſationes, fuerat prohibitum: atqui erat etiam cœpta ædificatio urbis. item, ùt ſuprà jam dictum, *1. Eſdræ 7. v. 6.* dicitur Artaxerxes dediſſe Eſdræ omnem petitionem; utique autem hic etiam petierit poteſtatem ædificandi urbem, ne templum inter rudera ſolum adſtaret. At verò dein anno Artaxerxis vigeſimo poteſtas præ aliis ampliſſima, data eſt ædificandi urbem, ùt habetur *2. Eſdræ 2. v. 6. & 8.* Et juxta hanc opinionem poſſunt ſumi anni ſolares, qui abbreviati dicuntur, non quòd breves ſint, ſed quòd præciſi, & determinati, & breves tantùm reſpectivè ad tempus expectationis Meſſiæ, ùt ſuprà diximus.

83. Petavius *l. 12. de doctrina temporum c. 32,* ut hanc difficultatem effugiat, ait,

ait, ſeptimum, & vigeſimum annum Artaxerxis eſſe eundem, in hoc ſenſu, quòd ſeptimus annus ſit, ex quo regnavit Artaxerxes ſolus, vigeſimus autem, ex quo ſimpliciter regnavit; cùm jam priùs cum patre tredecim annos regnaverit. Nec gratis conficta eſt hæc aſſumptio Artaxerxis in conſortium regni; nam filios regum ità aſſumptos fuiſſe, ex chronologia regum Juda eſt eruditis notum, & Salianus oſtendit, id ſæpe neceſſariò debere dici: præſertim verò regibus Perſarum id facere moris fuit, dum expeditionem graviorem ſuſciperent: atque hac ipſa ratione Xerxes à ſuo patre aſſumptus eſt, & quidem ante Artobazanem fratrem natu majorem; eoquòd Xerxes porphyrogenitus fuerit, non autem Artobazanes. Hinc etiam incredibile non eſt, Artaxerxem præ fratre natu majore Dario ad ſolium vocatum; cùm probabiliſſimè etiam Darius non fuerit porphyrogenitus; quia Herodotus refert, ei à patre poſt Salaminiam cladem (quæ contigit anno circiter octavo regni Xerxis) jam ſponſam eſſe datam, quo tempore credibiliſſimum eſt, eum plus, quàm octennem fuiſſe, adeóque ex Xerxe necdum rege natum.

84. Altera opinio eſt, initium hebdomadarum iſtarum ſumendum ab anno vigeſimo Artaxerxis, ex quo ſolus regnavit; anno enim vigeſimo Artaxerxis, ùt clarè habetur *2. Eſdræ 2. v. 6.* Nehemias à rege eſt miſſus ad reædificandam ſanctam urbem. ità Salianus *ad annum mundi 3609. n. 3.*

&

& alii, Verùm in hac ſententia difficultas eſt magna in eo, quòd non facilè inveniantur ab eo tempore anni quadringenti nonaginta, vel quadringenti octoginta ſex cum dimidio uſque ad Chriſtum patientem, ut dici poſſit Dominus mortuus in dimidio hebdomadæ: ſed tantùm inveniantur anni quadringenti ſeptuaginta octo. At reſpondet Salianus, annos iſtos ſumendos eſſe lunares, qui, cùm habeant tantùm trecentos quinquaginta quatuor dies, ſunt undecim diebus breviores annis ſolaribus: & addit, hoc videri intelligendum per hebdomades abbreviatas, ſcilicet, quòd futuræ ſint breves, ſeu annorum lunarium. Docet inſuper, Judæis annos lunares in uſu fuiſſe, quamvis negari non poſſit, eos etiam ſolaribus uſos. Si dicas, Judæos conſueviſſe, intercalare annos lunares, hoc eſt, aliquando menſem interponere, ut lunares anni æquarentur ſolaribus, reſpondent patroni hujus ſententiæ, hos menſes omiſiſſe Angelum, tum, ut anni abbreviati manerent, tum, ut prophetia, ſicut ferè ſemper ſolet, aliquid ænigmatis haberet: id quod Suarez non omnino improbat *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſect. 2. §. Nihilominus.*

85. At necdum difficultas omnis exhauſta eſt; nam quadraginti ſeptuaginta octo anni ſolares faciunt, non tantùm quadringentos nonaginta annos lunares, ſed quadringentos nonaginta, & duos, cum trecentis duobus diebus, ſeu ferme quadringentos nonaginta, & tres annos; unde adhuc aliquid reſtat conciliandum, quod hac ratione fieri poſſe putatur.

In-

Inprimis annus vigeſimus Artaxerxis, qui ex Saliano tantùm adhuc tres menſes duravit, negligi poteſt, ſicut & ultimus mortis Chriſti, qui etiam integer non fuit: imò cum illa parte anni vigeſimi Artaxerxis vix dimidium annum facit: adeóque duobus annis ſolaribus rejectis rejiciuntur duo anni lunares cum viginti duobus diebus. Ulteriùs anni ſolares non tantùm undecim diebus, ſed etiam ſex horis circiter, ſunt longiores: quæ horæ intra quadringentos ſeptuaginta ſex annos denuò conficiunt dies centum, & novendecim: qui ſufficienter compenſant illos trecentos, & duos dies reſiduos; neque enim ob incertitudinem chronologiæ profanæ, & durationis imperii Perſarum, atque Græcorum, poteſt iſta res ad momentum determinari.

Opponi tamen adhuc poteſt huic opinioni, hac ratione Chriſtum non eſſe mortuum poſt hebdomadem ſexageſimam nonam, nec in dimidio hebdomadæ ſeptuageſimæ, ſed in fine hujus. Verùm ajunt patroni hujus ſententiæ, aliud eſſe medium, aliud dimidium; iſtud enim eſſe totum illud, quod ſequitur medium: adeóque inferunt, quòd, ſi Chriſtus ultima die hebdomadæ ſeptuageſimæ eſſet mortuus, tamen fuiſſet verificatum, quòd in dimidio, hoc eſt, in parte dimidia, nempe in poſteriori, eſſet mortuus. Hoc tamen, ùt fateor, videtur ſatis tortum, & præplacet mihi ſententia Cornelii, ſeu potiùs Petavii, utpote omnia multò faciliùs componens.

86.

Digitized by Google

86. Tertia prophetia deſumitur *ex Aggæi 2. v. 7.* ubi ità habetur: *Hæc dicit Dominus DEUS exercituum. Adhuc unum modicum eſt, & ego commovebo cælum, & terram, & mare, & aridam: & movebo omnes gentes: & veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebo domum iſtam gloriâ, dicit Dominus exercituum. Meum eſt argentum, & meum eſt aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domûs iſtius noviſſimæ, plùs quàm primæ.* Iſte deſideratus gentibus eſt Meſſias: vel quia inter gentes ſemper fuerunt pii, qui eum deſiderârunt: vel quia ſaltem fuit deſiderabilis: vel, ùt Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 3.* ait, deſideratus ſignificat, more prophetico, deſiderandus; quia prophetæ ſæpe utuntur præterito pro futuro.

Iſte ergo deſideratus ibi promittitur poſt modicum: ergo jam debuit veniſſe; nam, licèt quingenti, & ſeptendecim, vel viginti anni (quot ſcilicet annis ante Chriſtum prophetavit Aggæus) poſſint dici modicum (quia, ùt ait Cornelius *in hunc locum* modicum erant reſpectu temporis jam elapſi ab origine mundi) tamen etiam reſpectu ætatis mundi non poſſunt dici modicum bis mille ducenti, & plures anni, ab Aggæo ad noſtra tempora elapſi: & præſertim tot anni non ſunt modicum ſpatium, reſpectu Judæorum afflictorum, & avidiſſimè jam tunc expectantium conſolationem, & redemptionem.

Adde, quòd gloria illius domûs prædicta, ſit

ſtatura

ſtatura maximè in eo, quòd Meſſias venturus eſſet in illud templum: quod, ſi hucuſque factum non eſſet, non ampliùs fieri poſſet, templo illo jam funditus everſo. Nec dici poteſt, eſſe adhuc prius templum; eo quòd pars, vel fundamenta prioris manſerint; nam propheta expreſsè diſtinguit primam domum à ſecunda, licèt hæc etiam fundamentis prioris fuerit inædificata: ergo in ſenſu hujus prophetæ non poſſunt modicæ prioris templi reliquiæ, vel fundamenta dici prius templum.

87. Nec dicas, Herodem deſtruxiſſe templum Zorobabelis, & novum tertium ædificâſſe, adeóque etiam Chriſtum juxta nos in ſecundo templo non fuiſſe; hoc enim negant Cornelius, & Hegeſippus, dicentes, Herodem tantùm priùs templum ornâſſe. Imò etiam Rabini tantùm duo, Salomonis ſcilicet, & Zorobabelis, templa agnoſcunt. Quàmvis autem Joſephus videatur dicere, Herodem novum templum ædificâſſe, non propterea ei ſtatim eſt aſſentiendum; nam ejus fides ſæpe vacillat, ùt Baronius, Salianus, & alii notant: imò Baronius *anno Chriſti 31.* ait, Joſephum circa fabricam templi ſibi contradicere, dum *l. 15. antiquit. c. 14.* inſinuat, integrum templum Zorobabelis Herodem fuiſſe demolitum, & tamen *l. 20. c. 8.* aſſerit, permanſiſſe porticum, vel ſaltem murum Salomonis, altum quadringentos cubitos, ex lapidibus quadratis, ex quibus quilibet erat viginti cubitos longus, altus verò ſex cubitos. Inſuper idem Joſephus

l. 1.

l. 1. de bello Judaico. c. 16. ſcripſit, templum ab Herode tantùm fuiſſe inſtauratum; ait enim de ipſo: *Anno regni ſui quintodecimo, & templum inſtauravit &c.* quin etiam *l. 15. antiquit. c. 14.* videtur tantùm velle, partem templi fuiſſe à fundamentis de novo erectam, & priori templo additam, idémque templum magis perfectum. Certè refert orationem Herodis, in qua hic dicit, majores Judæorum non potuiſſe perficere templum, & deeſſe illi ſexaginta cubitos altitudinis, aſſeritque, ſe velle, opus ex neceſſitate imperfectum relictum, perficere, & integrum DEO præbere. vide etiam Cornelium à Lapide *in c. 2. Aggæi v. 10.*

Hanc ſententiam validè etiam propugnat Salianus *ad an. mundi 4035.* cum Joanne Ekio, & Serrario, ac aliis, etiam ex eo capite, quòd templum, tempore Chriſti ſtans, ex teſtimonio Judæorum quadraginta ſex annis ſtructum ſit, ùt habetur *Joan. 2. v. 20.* Herodes autem tantùm octo annis ædificaverit, adeóque non totum templum conſtruxerit, ſed tantùm reſtaurationem, & ornatum priori addiderit. Hoc igitur templum Zorobabelis, ab Herode reſtauratum, glorioſius erat futurum ipſo Salomonico; quia in illo tantùm erat *Arca,* quæ diceba- tur *gloria Iſraël 1. Reg. 4. v. 22.* in hoc autem futurus erat ipſe DEUS Salvator; ſic enim hanc gloriam magnam templi ſecundi plus, quàm primi, ſeu majorem, omnes Chriſtiani explicant teſte Cornelio *in Aggæi 2. v. 10.* & S. Auguſtinus *l. 18. de civit. DEI*

c. 45. etiam hunc locum de Chriſto exponit: quamvis non rejiciat etiam illos, qui ex verſione ſeptuaginta interpretum eum explicant, de membris Chriſti electis, ſeu de novo teſtamento.

ARTICULUS III

Solvuntur Objectiones.

88. OB. 1. Catholici varias excogitârunt interpretationes prophetiæ Jacobi: ergo etiam licitum eſt Judæis, ſimiles excogitare: ergo non debet explicari de Chriſto. Confirm. 1. Poteſt dici, quòd debeat auferri ſceptrum à Juda, hoc eſt, transferri in aliam tribum: ſed hoc nondum eſt factum: ergo. Confirm. 2. Ubi vulgata legit: *Donec veniat, qui mittendus eſt:* in Hebræo legitur: *Donec veniat ſiloh*: ergo intelligi poteſt, vel ipſe locus Silo dictus: vel, donec veniat aliquis coronatus in Silo, ubi ſcilicet fuit arca DEI tempore judicum, ſaltem tempore Heli, ùt habetur *1. Reg. 4. v. 4.* talis autem fuit Jeroboam, vel fortè Nabuchodonoſor: ergo.

Reſp. diſt. ant. Catholici excogitârunt interpretationes varias, quoad ſubſtantiam prophetiæ. neg. ant. quoad aliqua accidentalia, quæ non ſunt de fide. ſubdiſt. & id fecerunt cum magna ratione, conſiderando plura Scripturæ teſtimonia, mutuò ſe juvantia, & explicantia, atque admittendo, quantum

tum fieri potuit, proprietatem verborum. conc. ant. ſecus. neg. ant. & conſeq. Judæi autem abſque ratione, & contra Scripturam, tantùm fingunt. Ad 1. confirm. neg. ma. de hoc enim Scriptura altùm tacet; unde gratis omnino fingitur.

89. Ad 2. confirm. neg. conſ. Inprimis Rabbini Chriſto antiquiores, ùt Galatinus refert apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 1.* per vocem *ſiloh* intelligunt Meſſiam, & Chaldaica paraphraſis eam vertit *Meſſias.* Dein vox *ſiloh* ſi derivetur à verbo Hebræo *ſalah* (à quo eam derivaverit vulgatus interpres; eoquòd fortè invenit literis convenientibus ſcriptam) ſignificat miſſum: ſi autem aliis literis ſcribatur, quibus modo vocem *ſiloh* ſcriptam Biblia Hebræa referunt, ſignificat abundantiam pacis, ſeu pacificum, quod Meſſiæ etiam maximè competit. Neque intelligi poteſt locus Silo; nam illi non congruunt ſequentia adjuncta: *Gen. 49. v. 11. Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum: pulchriores ſunt oculi ejus vino &c.*

Ulteriùs nullus poteſt oſtendi, cui illa verba congruant, ità, ut ejus tempore tribus Juda ſceptro privata ſit; nam unà cum Jeroboamo regnavit Roboam: neque etiam uſpiam Scriptura meminit, quòd Jeroboam coronatus ſit in Silo: ſed veroſimilùs id factum in Sichem, quam dein ædificavit, & inhabitavit, ùt habetur *3. Reg. 12. v. 25.* Sed nec Sauli competit ea prophetia; quia ejus tempore necdum tribus Juda po-

tita erat ſceptro, multò minùs ſpoliata; nam poſtea primùm in Davide ea tribus eſt ad thronum evecta. Imò etiam Saul probabiliter non fuit coronatus in Silo; quia Saulis tempore arca erat in Cariathiarim *1. Reg. 7. v. 1.*

Minimè autem dici poteſt, eam prophetiam intelligendam eſſe de Nabuchodonoſore (ùt voluit Julianus Apoſtata apud Cornelium *in Gen. 49. v. 10.*) qui ſuâ vitâ nunquam legitur fuiſſe in Silo: nec ei quidquam convenit de aliis dotibus Meſſiæ; non enim liberavit, ſed perdidit Judæos. Adde, quòd Danielis prophetia prædicat, venturum Chriſtum, ſaltem totis ſeptuaginta annorum hebdomadibus, poſt Nabuchodonoſorem. Si dicas, non intelligi hîc Meſſiam, ſed tantùm alium quomodocunque miſſum, ſicut etiam Nabuchodonoſor miſſus eſt ad Judæos, non ſalvandos, ſed puniendos, falſum dicis; nam miſſus ſimpliciter dictus, in Scripturis intelligitur Meſſias, qui debet eſſe expectatio gentium: Nabuchodonoſor autem tam longè abfuit, ut eſſet expectatio gentium, ut potiùs eſſet metus, & terror earum: inſuper nec alia hujus prophetiæ verba ei conveniunt, ùt expendenti patebit: nec ullus, quantum ſcio, Judæus, ſaltem ante Chriſtum, fuit, qui hanc prophetiam non de Meſſia accipiendam duxerit.

90. Ob. 2. Poteſt dici, imperatorem Veſpaſianum, qui Judæos ſubegit, & in quem à Juda ſceptrum translatum eſt, fuiſſe Meſſiam:

am; nam inſuper fecit aliqua miracula, ſcilicet cæcum ſputo, & manum ægram calcando ſanavit: ergo. Reſp. neg. ant. Certè Veſpaſianus fuit hoſtis Judæorum, & non Meſſias, ruina, non ſalus: ſed neque fuit ex tribu Juda, aut ſemine David, ex quo tamen oriturum Meſſiam Judæis eſt certum: imò Euſebius *l. 3. hiſtoriæ Eccleſiaſt. c. 12.* refert, quòd Veſpaſianus juſſerit, in poſteros omnes Davidis inquiri, ex qua cauſa Judæis graviſſima perſecutio exorta eſt: miracula autem ejus fictitia fuêre, & magiæ vim non ſuperantia. vide *tr. de virt. Theol. n. 100.*

91. Ob. 3. Poſſet ſaltem dici, Meſſiam fuiſſe Herodem Aſcalonitam, qui parvulos innocentes interfecit; nam ipſe ædificavit templum pulcherrimum, quod Meſſiam facturum prædictum eſt: item ille eo tempore vixit, quo ſceptrum à Juda translatum eſt, & quidem hoc ipſum ei à Romanis eſt traditum; unde fuêre orti Herodiani (de quibus *Matth. 22. v. 16.*) qui hunc Aſcalonitam, teſte S. Hieronymo. S. Epiphanio, & aliis, Chriſtum eſſe crediderunt: ergo. Reſp. neg. ant. Non eſt prædictum, Meſſiam ædificaturum templum: ſed tantùm, ob præſentiam Meſſiæ templum poſterius fore præ priori glorioſum. Licèt autem Herodes eo tempore vixerit, non tamen alia ei conveniunt; nam inprimis ipſe non eſt de familia David, non de tribu Juda, non ſalvator, ſed oppreſſor Judæorum, non expectatio, ſed terror gentium, non eſt ſanctus ſan-

ctorum, ſed homo peſſimus: adulatores autem illos Herodianos non moramur.

92. Ob. 4. Poteſt dici, à tempore captivitatis Babylonicæ manſiſſe hucuſque in regione Babylonica principes Judæorum, & iſtos adhuc regnare, de jure ſaltem, in omnes per totum orbem diſperſos Judæos: ergo ſceptrum nondum eſt translatum. Confirm. Poſt Chriſtum Herodes Agrippa, ex Iudæis ortus, regnavit in Judæa: ergo ſceptrum nondum erat translatum. Resp. neg. ant. nam fingere quidlibet non eſt rationabiliter diſcurrere: & ſunt utique multi Judæi adhuc in regione Babylonica: at nullus habet principatum, aut regiam, vel ſimilem poteſtatem: ſed omnes ibi ſubſunt Mahometanis, vel aliis dominis. Dein, ùt rectè Pererius ait, Iacob loquitur de ſceptro in terra promiſſionis, ùt patet ex iis, quæ addit S. Patriarcha de fertilitate illius terræ, quæ ſorte Iudæis obventura eſſet: in Palæſtina autem nullus Iudæus dominatur jam à mille, & pluribus centenis annis.

Ad confirm. neg. conſ. Sub Herode Aſcalonita ablatum eſt ſceptrum: hic autem, cùm duxiſſet Mariamnem Judæam, Hircani principis, ex Machabæis orti, filiam, & ex ea genuiſſet Ariſtobulum, ex hoc ei genitus eſt nepos Herodes Agrippa, qui favore Caji imperatoris regnum Judææ obtinuit; unde ſceptrum iterum quidem reſtitutum eſt, quod futurum prophetia non negat: ſed tantùm affirmat, non antè transferendum, quàm Chriſtus veniret. Quanquam hæc

recu

recuperatio modicum duraverit; nam Agrippa junior, ſupradicti, ſive ſenioris filius, jam non ampliùs rex Judææ, ſed tantùm rex Chalcidis & poſtea etiam Trachonitidis, factus eſt, favore Claudii imperatoris. Imò in aliquo ſenſu, etiam ſub Agrippa ſeniore, ſceptrum ablatum manſit; quia hic Agrippa ſenior ſceptrum Judææ accepit, non ex nativitate, neque ex electione, ſeu collatione facta à tribu Iuda: ſed ex voluntate Romanorum, id eſt, alienigenarum. vide dicta *n. 76.*

93. Ob. 5. Quamvis Machabæi, ſeu ùt etiam vocantur Aſamonæi, fuerint duces ex electione Judæorum, tamen non fuerunt de femore Iudæ: atqui prophetia exigit, ut ſint *de femore ejus*, id eſt, Iudæ: ergo. Reſpondent multi. diſt. ma. Machabæi non fuerunt de femore Judæ per lineam maſculinam. conc. ma. per lineam fæmininam. neg. ma. & diſt. ſic min. neg. conſ. Sed contra eſt; quia ſic etiam potuiſſet Chriſtus dici, ex tribu Levi, modò B. Virgo per lineam fæmininam ab ea deſcendiſſet: qui deſcenſus non omnino improbabilis videtur; quia cognata B. Virginis S. Eliſabeth fuit orta ex tribu ſacerdotali *Luc. 1. v. 5.* & ſic Chriſtus eſſet etiam ſacerdos ſecundùm ordinem Aaron, quod tamen expreſsè negat Apoſtoſtolus *ad Hebræos 7. v. 11.*

Reſpondet tamen Gormaz *de incarnat. n. 221.* ſacerdotium Aaronicum fuiſſe annexum ſexui maſculino; eoquòd fæmina non eſſet capax ſacerdotii: adeóque, ùt Chri-

ſtus diceretur ſacerdos ſecundùm ordinem Aaron, non ſuffeciſſe genus maternum: at non ità ſceptrum fuiſſe alligatum ſexui maſculino; cùm fæmina ejus fuerit capax. Sed quidquid de hoc ſit, ſaltem hac ratione Chriſtus poſſet dici de tribu Iuda, vel de femore Juda, aut etiam David, modò per lineam fæmininam B. Virgo deſcendiſſet à Iuda, vel Davide, quod tamen non videtur poſſe admitti.

Aliter igitur reſpondet Cornelius à Lapide *in Gen. 49. v. 10.* ſeu in hæc verba: *de femore ejus:* & ait, illud: *Donec veniat &c.* non referri ad illud: *Dux de femore:* ſed tantùm ad præcedentia: *Non auferetur ſceptrum;* nam Scriptura ſæpe aliquid ſubjungit duobus, quòd tamen tantùm refertur ad unum: ſic *Gen. 15. v. 13.* dicitur Abrahamo: *Scito prænoſcens, quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua: & ſubjicient eos ſervituti, & affligent quadringentis annis;* cùm tamen verba *quadringentis annis* tantùm referantur ad peregrinationem: non verò ad ſervitutem, & afflictionem; nam Iſraëlitæ tantùm ducentis quindecim circiter annis fuerunt in Ægypto, & ex his per ſeptuaginta, & unum annos, quibus vixit Joſeph, poſt ingreſſum Jacobi in Ægyptum, item annis viginti duobus, quibus Levi vixit ultrà Joſephum, & forte adhuc diutiùs (de quo vide Lorinum *in c. 7. Act. Apoſt. v. 6.*) non fuerunt ſervituti ſubjecti, nec afflicti. Quare, ait Cornelius, iſtud: *Dux de*

de femore: ſignificat tantùm, fore complures reges, & duces, ex ipſo ſemine Judæ ſtrictè dicto, non verò omnes.

Poteſt etiam dici, accipiendo verba prophetiæ ad omnem ſummularum rigorem, quòd ea prophetia, ſeu propoſitio Jacobi Patriarchæ, ſit collectiva, adeóque ſignificet, non eſſe ſimul auferendum ſceptrum, & ducem, ſeu utrumque conjunctim: ex quo non infertur, utrumque ſemper ſimul, ſeu conjunctim manſurum, donec veniat Meſſias; modò enim unum maneat, jam non utrumque aufertur: atqui usque ad Herodem manſit ſaltem ſceptrum, ſeu poteſtas ſuprema in Juda: ergo utrumque non eſt ablatum; unde in forma om. ma. neg. min.

94. Ob. 6. Ubi vulgata Biblia habent *ſceptrum*, Hebræa habent *ſcheveth:* quòd genericè ſignificat virgam: per virgam autem intelligitur quidem aliquando ſceptrum, ùt *Pſalm. 44. v. 7. Virga directionis, virga regni tui:* ſed etiam intelligitur ſupplicium, pœna, vel tribulatio, ùt *Pſalm. 2. v. 9. Reges eos in virga ferrea:* ergo poteſt explicari prophetia, quòd non auferetur tribulatio, vel ſupplicium à Juda, ſeu Judæis, donec veniat Meſſias: ſed hæc nondum receſsêre ab ipſis: ergo. Confirm. 1. *Scheveth.* ſignificat etiam tribum: ſic *Pſal. 77. v. 67.* ubi dicitur: *Tribum Ephraim non elegit*: Hebræa Biblia pro voce *tribum* habent *ſcheveth:* ergo iterum non debet intelligi ſceptrum. Confirm. 2. Poteſt di-

G 5 ci,

ci, prophetiam illam eſſe conditionalem, ſi ſcilicet Judæi ſemper manſerint pij: ergo. Reſp. neg. conſeq. Significatio illius vocis *ſcheveth* hoc loco ſufficientiſſimè determinatur à circumſtantiis, quibus expoſitio adverſa minimè congruit; voluit enim Jacob Judæ prædicere fauſta, ob quæ eum laudent fratres ejus: atqui juxta hanc explicationem prædixiſſet triſtiſſima. Rurſus ſubjungitur: *Dux de femore*: quod non quadrat explicationi adverſariorum, ùt patebit expendenti. Tandem eſt falſum, non receſſiſſe tribulationem per illud tempus, à tribu Juda; cùm tribus Juda ſub Davide, & Salomone, fuerit feliciſſima, & florentiſſima.

95. Ad. 1. confirm. neg. conſeq. Inprímis huic verſioni hoc loco contrarij ſunt communiter Hebræi ipſi, item paraphraſis Chaldæa, ſeptuaginta interpretes, & ferme omnes verſiones. Dein ſic Jacob nihil dixiſſet ſingulare, ſed tantùm prædixiſſet, non auferendam tribum Juda uſque ad Chriſtum, quod commune fuit etiam alijs tribubus, ad minimum tribubus Levi, & Benjamin; nam & ſacerdotes adhuc fuêre, qui debuerunt eſſe ex tribu Levi, & S. Paulus *ad Rom. 11. v. 1.* expreſsè ait, ſe eſſe *de tribu Benjamin.* Ad 2. confirm. neg. ant. nam ſi aliqua prophetia conditionalis eſt, vel habet conditionem expreſsè additam, vel ex alijs Scripturæ locis, aut ratione clara, debet conditio poſſe cognoſci; aliàs poſſemus ſemper dicere, prophetias eſſe conditionatas, & Meſſiam nunquam venturum; eoquòd con-

conditiones non ſint impletæ, neque implendæ: ſic autem eluderentur omnes prophetiæ, nec quidquam certi ex ijs colligi poſſet.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Reliquæ Objectiones.

96. OB. 7. In Danielis prophetia etiam dicitur, quòd in illis ſeptuaginta hebdomadis futurum ſit ſupplicium Judæorum, ſcilicet everſio urbis, ac templi: atqui hoc non contigit tempore Chriſti, ſed primùm quadraginta annis poſt mortem Chriſti: ergo ſeptuaginta hebdomades non ſunt finitæ in morte Chriſti. Reſp. neg. ma. Non dicit Angelus, illis ſeptuaginta hebdomadis futurum etiam excidium urbis &c. ſed tantùm dicit, futurum immediatè poſt illas. Non autem dicas, ex hoc inferri, quòd neque Chriſtus debuerit immediatè occidi poſt illas hebdomades; nam jam priùs dixerat Angelus, ab exitu ſermonis futuras eſſe tot hebdomades ad Chriſtum: quòd clarè indicat, Chriſtum tunc eſſe venturum, & ſignato tempore occidendum.

Rurſus dicitur, in dimidio hebdomadis ſeptuageſimæ ceſſaturum ſacrificium: hoc eſt, Chriſti ſacrificium in cruce conſummandum, poſt quod ceſſent hoſtiæ antiquæ. Dein expreſsè dicit Angelus, ſeptuaginta hebdomades eſſe abbreviatas, hoc eſt, eſſe de-

ter

terminatas ad Chriſtum: non autem dicit, eſſe determinatas ad excidium: ſed tantùm ad confirmationem majorem prophetiæ addit, poſt hæc futuram deſolationem. Nec refert, ait Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 1. ſec. 2. §. Sed quæres.* quòd in ſermone Angeli non omnia prædicantur eo ordine, quo poſtea facta ſunt; hic enim modus loquendi communis eſt apud prophetas, ùt & occultentur myſteria, & nonnulla obſcuritas miſceatur.

97. Ob. 8. Poſſet dici, Cyrum hac prophetia fuiſſe deſignatum, qui Judæos iterum in libertatem aſſeruit: ergo non neceſſariò deſignatur Chriſtus. Reſp. neg. ant. Cyrus enim non eſt ſanctus ſanctorum, nec etiam unctus eſt: nec fuit dux populi fidelis; nec occiſus eſt pro populo: imò Cyrus jam regnabat, cùm Daniel hanc viſionem accepit; unde non potuerunt usque ad illius regimen fluere quadringenti nonaginta anni, ſive ſeptuaginta hebdomades annorum.

Alia eſt quæſtio, an non ſeptuaginta hebdomades incipi jam debeant à Cyro: ad quam probabiliùs reſpondetur negativè; nam Cyrus non dedit poteſtatem ædificandi civitatem, ſed tantùm templum: nec etiam *ex Iſaiæ c. 44. v. 28.* clarè habetur, Cyrum daturum eſſe poteſtatem, vel imperium ædificandi civitatem; nam ibi dicitur tantùm: *Qui dico Jeruſalem: Ædificaberis:* non verò dicitur: *Ædificaberis à Cyro:* certè non videtur ſub ipſo, ſed ſub ejus ſucceſſore Artaxerxe

xerxe primùm ædificata; nam rectè ait Salianus *ad an mundi. 3609. n. 6.* ſi alius præter Nehemiam, templum, & civitatem ædificavit, quare hic ſolus celebratur à Scriptura *Eccleſiaſtici 49. v. 15.* & nullus alius? cùm tamen etiam ij, qui condendis urbibus operam dedêre, etſi non omnino eas abſolverint, ùt Romulus, Ninus &c. ſoleant ab hiſtoricis celebrari; unde, quamvis interpretes dicant, ibi prædici civitatem ædificandam à Cyro, videtur per Cyrum intelligenda eſſe ejus familia, vel ſucceſſores ejusdem.

98. Adde, quòd quadringenteſimo nonageſimo anno à Cyro, nullus inveniatur, in quem poſſint convenire illa, quæ in prophetia adduntur; nam tunc à Saliano *ad ann. mundi 3973.* notatur Jannæus rex, & Pontifex Judæorum, de quo tamen nemo unquam inventus eſt dicere, quòd fuerit Meſſias. In eadem abſurda inciditur, ſi incipiantur iſtæ hebdomades à Darij Hyſtaſpis anno ſecundo; nam nec iſte civitatem ædificare conceſſit, & annus ab eo quadringenteſimus nonageſimus incideret in ſexageſimum annum ante Chriſtum: quo tempore Judææ præfuit Hyrcanus II. ſed nec ſecundus, nec primus Hyrcanus, fuit ſanctus ſanctorum, nec alia prophetiæ verba eis conveniunt: nec primus occiſus eſt, ùt tamen Chriſtus occidi debuit.

Dices. Etſi nec Cyrus, nec Hircanus fuerit ſanctus ſanctorum, tamen de uno ex ipſis poteſt intelligi, prophetia: ergo.

prob.

prob. ant. per illud: *Ungatur ſanctus*: non intelligitur Chriſtus, ſed intelligitur templum, quòd eſt ſanctum ſanctorum: ergo. prob. ant. ubi noſter interpres legit *ſanctus ſanctorum*, in Hebræo legitur *ſanctitas ſanctitatum*: ergo intelligitur templum. Reſp. neg. ant. ad prob. neg. ant. ad hujus prob. neg. conſeq. Etiamſi legatur *ſanctitas*, non refert; quia Chriſtus dicitur ſanctitas: ſicut rex vocatur ſua majeſtas, princeps ſua celſitudo &c. neque dici poteſt, poſt ſeptuaginta hebdomades unctum templum; quia poſt has potiùs fuit profanatum, & à Romanis combuſtum.

97. Ob. 9. Quando Aggæus dicit, majorem fore gloriam templi ſecundi, poteſt intelligi, quòd diutiùs ſit duraturum: atqui diutiùs duravit: ergo non debet dici, in eo præſentem fore Meſſiam. Confirm. Hucusque nondum eſt commotum cœlum, & terra, & mare &c. ergo necdum impleta fuêre ſigna, à propheta iſto prædicta, ante adventum Meſſiæ futura. Reſp. neg. ma. nam inprimis templum ſecundum illis annis, quibus ſtetit diutiùs, quàm primum, ſæpe fuit pollutum ab Antiocho Epiphane, à Pompejo, à Caſſio, & tandem à Tito; unde non tam ad gloriam, quàm ad ignominiam templi fuêre illi anni. Dein propheta gloriam non conſtituit in duratione, ſed in eo, quòd venturus ſit in templum deſideratus cunctis gentibus.

Ad confirm. neg. ant. nam cœli ſuo modo commoti ſunt ideo, quia Angeli ex ijs

ijs deſcendêre ad paſtores: quia ſtella nova regibus in cœlo apparuit &c. Rurſus in baptiſmo Chriſti, vox Patris de cœlo intonuit, & Spiritus S. deſcendit &c. Terra mota eſt plurimis antè bellis, donec Chriſto nato pax univerſalis fuerit orta. Ulteriùs plurima miracula contigerunt, quæ homines in terra moverunt, & in ipſis terram: ſicut ſcilicet *Pſal. 113. v. 7.* dicitur, ob prodigia in Ægypto patrata: *A facie Domini mota eſt terra.* Mare quoque commotum eſt plurimis bellis navalibus, etiam inter Romanos, item quibusdam etiam prodigijs. Gentes motæ ſunt, tum ob bella prævia, tum ob deſcriptionem orbis, ab Auguſto factam, tum ob varia prodigia &c. vide Cornelium *in c. 2. Aggæi v. 7.*

100. Ob. 10. Necdum ſunt viſa ſigna adventûs Meſſiæ, prædicta *Iſaiæ c. 2. v. 2.* ubi dicitur fore *mons in vertice montium.* & *c. 11. v. 6. & 7.* ubi dicitur, leonem, & vitulum, & ovem: item lupum, & agnum, ſimul accubituros: nec ſerpentes nocituros. Rurſus *Amos 9. v. 13.* prædicitur, ſtillaturos montes dulcedinem: & uno verbo, ſummam fore fertilitatem terræ: ergo. Reſp. has prophetias Judæi, qui pro more fabulas plurimas vendunt, literaliter volunt intelligi, dicúntque, tempore Meſſiæ montem Sion per tres leucas attollendum, ac montibus Carmelo, & Thabor imponendum. Eodem modo putant, lupos verè phyſicè tales poſt Meſſiæ adventum agnis non nocituros: item ſperant, Meſſiam temporalem regem futu-

futurum, & omnem temporalem felicitatem, ac terrenas delicias allaturum.

Sed hæ ſunt ſolitæ eorum ineptiæ; nunquid enim etiam, quando in prophetia Iacobi dicitur *Gen. 49. v. 9. Catulus leonis Juda:* ipſe Iudas, vel ejus poſteri, debuêre fieri verè literaliter leones? & quæſo, cur DEUS naturam animalium ità invertat? Iſta igitur ſpiritualiter accipienda ſunt, & metaphoricè, de exaltanda, & fundanda Eccleſia ſuper montes, hoc eſt, Apoſtolos, & Patriarchas: item de moribus hominum, qui priùs brutis fuêre ſimiles, ad omnem virtutem immutandis: de conferendis bonis ſpiritualibus Eccleſiæ, de qua loquitur Amos. videatur Gormaz *de incarnat. à n. 226. & ſeq.* ubi, præſertim *n 228.* rectè docet, bona, ratione Meſſiæ promiſſa, afferre veram ſalutem, & cunctis mortalibus eſſe communia, qualia non ſunt terrena. Adde, quòd Meſſiam Scriptura nobis proponat, maximè *Iſaiæ 53. v. 3. deſpectum, & noviſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem &c.* ergo Meſſias non affert bona iſta terrena, in ſenſu literali accepta: ſed meliora, in ſenſu ſpirituali intelligenda.

101. Ob. II. Ante Meſſiam debet venire Elias, ùt habetur *Malachiæ 4. v. 5.* item debet Meſſias pugnare cùm Gog, & Magog, ùt habetur *Ezechielis 38. & 39.* rurſus debet eſſe Bethlehemita *Mihææ 5. v. 2.* cùm tamen Chriſtus noſter ſit Nazarenus: ergo Meſſias, necdum venit Reſp. Malachiam

chiam loqui, non de primo, ſed de ſecundo adventu Chriſti ad judicium; quia ità ait *loc. cit. Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.* Pariter de ſecundo adventu loquitur Ezechiel; quia loquitur de Gog, & Magog, de quibus etiam loquitur S. Joannes. *Apoc. 20. v. 7.* ſcilicet gentes illæ venient cum Antichriſto ad debellandos fideles Hieroſolymis. vide Cornelium *in c. 38. & 39. Ezechielis.* Quod ad tertium attinet, quamvis Chriſtus ſit origine, & diuturna habitatione Nazarenus, tamen nativitate eſt Bethlehemita, ùt nôrunt omnes *ex Matth. 2. v. 1.* & *Luc. 2. v. 4. & 7.*

ARTICULUS V.

An Chriſtus Dominus ſit Meſſias, ac DEUS, & Homo.

102. Dico 1. Meſſias promiſſus, & jam dudum miſſus, eſt Chriſtus Dominus, quem nos authorem fidei noſtræ veneramur. Concluſio non quidem immediatè, ſed tamen mediatè infertur ex dictis. Primò; quia ſuppoſito, quòd Meſſias jam venerit, in nullum alium cadunt illa ſigna, quæ de Meſſia prædicta ſunt, quàm in Chriſtum. Secundò; quia alii, qui aſſignantur à quibuſdam paucis Iudæis, nullo modo ſalvatores fuêre, ùt patet ex reſponſis, hinc inde datis ad ob-

jectiones præcedentis articuli. Tertiò; quia prophetiæ illæ *à n. 71.* allatæ, maximè congruunt tempori, quo Chriſtus Dominus eſt natus. Quartò; quia Chriſti Domini miracula, vita, & mors, à prophetis tanquam de Meſſia prædicta fuêre. Quintò; quia ejus prodigia, doctrina, aliáque ſigna credibilitatis, clarè probant (ſuppoſito ſaltem, quòd Meſſias jam venerit) hunc fuiſſe ipſum Chriſtum Dominum. Sextò; quia ſuppoſito, quòd Meſſias jam advenerit, non difficulter Iudæi concedunt, eum fuiſſe Chriſtum. Huc ſpectant etiam dicta *in tract. de virt. Theol. à. n. 227.* de auctoritate Chriſti Domini, ejúſque apud alios, etiam non Chriſtianos, maxima æſtimatione.

Quærendum nunc ulteriùs eſt, tum contra Judæos, tum contra hæreticos, an Chriſtus Dominus, ſimul DEUS, & homo fuerit. Dixi *contra Judæos, & hæreticos;* non enim modò agimus contra gentiles, contra quos, ùt expendenti patebit, probationes modò adducendæ ex Scripturis, quas gentiles non admittunt, non ſufficientem vim haberent; hinc gentilibus debet priùs probari, ex ſignis credibilitatis Eccleſia vera, & ex hujus doctrina Chriſtus Meſſias, ejúſque Divinitas, atque humanitas. At verò contra Judæos, & hæreticos, qui Scripturas Sacras admittunt, ex his ipſis efficaciter probari poteſt, Chriſtum eſſe DEUM. Itaque

103. Dico 2. Meſſias non tantùm eſt homo, ſed etiam DEUS. Probatur 1. contra Judæos præſertim, dein etiam contra hære-

hæreticos, ſaltem plures, ex teſtimoniis legis antiquæ, & prophetiis de Meſſia, ſeu Salvatore, in quibus paſſim hic dicitur eſſe DEUS. Sic *Iſaiæ 35. v. 4.* dicitur: *DEUS ipſe veniet, & ſalvabit vos:* quòd autem prophetæ ſermo ſit de ſalute, per Meſſiam facienda, probatur ex eo, quòd ſubjungat *v. 5.* ſigna, & miracula, quæ ſunt prædicta à Meſſia patranda: *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt &c.* & hinc ex hoc teſtimonio contra Judæos argumentantur ſæpe SS. Patres Athanaſius, Cyprianus, Jrenæus, apud Suarez. *tom. 1. in 3. p. diſp. 2. ſec. 3. §. Secundum teſtimonium.*

Idem Iſaias *c. 9. v. 6.* ait: *Parvulus enim natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus: & vocabitur nomen ejus admirabilis, conſiliarius, DEUS, fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis:* quo loco paraphraſis Chaldaica expreſſum habet nomen Meſſiæ. Nec dici poteſt, nomen DEI non ſumi propriè; nam & Hebraicum nomen eſt proprium DEI: & ità etiam ſeptuaginta verterunt: inſuper Scripturæ non tribuunt nomen DEI abſolutè, & ſimpliciter, præſertim cum appellatione fortis, & aliis majeſtatem ſignificantibus, niſi vero DEO. Urgent hoc teſtimonium Euſebius. *l. 7. de demonſtr. Evangel. c. 4.* & *l. 9. c. 8.* S. Chryſoſtomus *homil, 5. de incomprehenſibili DEI natura. apud Suarez. ſec. modò cit. §. Secundò principaliter.*

104. Rurſus *Jeremiæ 23. v. 5.* dicitur: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ſuſcitabo David germen juſtum: & regnabit rex, & ſapiens erit: & faciet judicium, & juſtitiam in terra. In diebus illis ſalvabitur Juda, & Iſraël habitabit confidenter: & hoc eſt nomen, quod vocabunt eum: Dominus juſtus noſter.* Hoc loco clarè eſt ſermo de Meſſia, tanquam germine David, & rege futuro, atque de ejus nomine *Dominus juſtus*: atqui in Hebræo habetur nomen *Tetragrammaton*, ſeu *Jehova* (ùt legunt omnes Latini, Græci, & veteres Hebræi) quod nomen eſt proprium ſolius DEI: ergo Chriſti nomen eſt DEUS: & quia verè ei tribuitur, reverà etiam DEUS eſt.

Simillima prorſus habentur *Jeremiæ 33. v. 14.* Nota tamen, quòd, licèt vulgata Latina legat hîc iterum: *Hoc eſt nomen, quod vocabunt eum:* Hebræi legant: *Hoc eſt nomen, quod vocabit eam*: ſcilicet Jeruſalem, aut Eccleſiam: ubi, cùm iterum habeatur vox *Jehova*, quæ vertitur *Dominus*, advertit Cornelius, juxta hanc verſionem (quæ tamen authentica neutiquam eſt) dicendum eſſe, quòd Chriſtus Dominus communicet nomen ſuum ſponſæ ſuæ Eccleſiæ, ut ipſa Chriſtum ſemper in ore habeat, etiam dum ſe ipſam nominat, & dicat ſemper: *Dominus Chriſtus eſt juſtitia mea.*

105. Iterum *Michææ 5. v. 2.* ſcribitur: *Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Juda: ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſraël: & egreſſus ejus ab initio*

initio, à diebus æternitatis. Hîc agitur de Meſſia, in Bethlehem naſcituro, ùt Judæi facilè concedunt, & teſte S. Matthæo *c. 2. v. 5.* Herodi ex hoc textu ſignificârunt, Chriſtum ibi oriturum: ergo, cùm dicatur: *Egreſſus ejus ab initio, à diebus æternitatis:* ſignificatur eſſe æternus: ſicut, quando *Eccleſiaſtici 24. v. 14.* dicitur: *Ab initio, & ante ſæcula creata ſum:* ergo Chriſtus eſt æternus, non ſecundùm naturam humanam: ergo Divinam. ità arguunt S. Hieronymus, & Euſebius.

106. Ulteriùs *Baruch 3. v. 36.* ità habetur: *Hic eſt DEUS noſter, & non æſtimabitur alius adverſùs eum. Hic adinvenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit illam Jacob puero ſuo, & Iſraël dilecto ſuo. Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.* Hîc ſermo eſt de vero DEO, qui legem, & diſciplinam tradidit Iſraëli: de eo autem dicitur, ipſum viſum eſſe, non tantùm in apparitione quacunque, e. g. mediantibus Angelis (nam ſic non tantùm *poſt hæc*, ſed jam antè ſæpius viſus fuiſſet) ſed per incarnationem, ſive in natura aſſumpta, in qua etiam *cum hominibus converſatus eſt.*

Hinc ex hoc textu Judæos impugnant SS. Gregorius Nazianzenus, Cyprianus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Ambroſius, Baſilius, item Euſebius: quanquam aliqui eorum prophetam Baruch confundant cum Jeremia; quia ſcilicet Baruch fuit ſcriba Jeremiæ, ùt clarum eſt ex ipſa Jeremiæ pro-

phetia; unde etiam ortum eſt, quòd antiquiora aliqua Concilia omiſerint, hunc librum Baruch explicitè ponere in canone ſacrorum librorum; quia ſcilicet ſub Jeremia, tanquam ejus appendix, comprehendebatur. vide Bellarminum *tom. 1. controv. 1. l. 1. de verbo DEI c. 8.* & Cornelium *in proœmio ad Baruch.* Plura ſimilia teſtimonia ex teſtamento veteri vide apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 2. ſec. 3. §. Tertium teſtimonium.* & Gormaz *de incarnat. n. 209.*

107. Probatur jam concluſio ex novo teſtamento contra hæreticos, qui iſtud admittunt: & primò quidem ſic. Quod in veteri teſtamento tribuitur ſoli vero DEO, in novo tribuitur Chriſto: ergo Chriſtus eſt DEUS. prob. ant. ſic *Iſaiæ 6. v. 1.* dixit propheta: *Vidi Dominum ſedentem &c.* & in eadem viſione dictum eſt *v. 10. Excæca cor populi hujus &c.* at *Joan. 12. v. 41.* dicitur, quòd Iſaias tunc viderit Chriſtum: *Hæc dixit Iſaias, quando vidit gloriam ejus, & locutus eſt de eo.* Iterum *Iſaiæ 40. v. 3.* dicitur: *Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini.* & *v. 10. Ecce DEUS veſter, ecce Dominus DEUS in fortitudine veniet:* at *Matth. 3. v. 3.* dicitur illa vox fuiſſe Joannes præcurſor Chriſti. Item *Iſa. 45. v. 24.* dicitur: *Mihi curvabitur omne genu:* at *ad Rom. 14.* id applicatur Chriſto; dicitur enim *v. 10.* nos omnes ſtaturos ante tribunal Chriſti: & ratio additur *v. 11. Scriptum eſt enim: Vivo ego dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu.*

Rurſus

Digitized by Google

Rurſus *Numer. 11. v. 1.* item *c. 21. v. 5.* populus murmurat contra verum DEUM: at *1. Cor. 10. v. 9. & 10.* dicitur populus murmurâſſe contra Chriſtum. Item *Exod. 20. v. 2.* dicitur DEUS eduxiſſe populum de Ægypto: at *epiſt. S. Judæ v. 5.* dicitur, id feciſſe JESUS: ergo novum teſtamentum agnoſcit, Chriſtum eſſe verum DEUM.

108. Probatur ulteriùs ex aliis textibus, in quibus, vel ipſe Chriſtus ſe DEUM dicit, vel ab aliis DEUS dicitur. *Joan. 10. v. 30.* Chriſtus dicit: *Ego, & Pater unum ſumus*: quæ verba ipſi Judæi intellexerunt de unitate conſubſtantiali; nam propterea Chriſtum vocârunt blaſphemum, & minitati ſunt ei lapides; eoquòd faceret ſe DEUM. *Joan. 8. v. 58.* dicit Chriſtus: *Antequam Abraham fieret, ego ſum:* quod *ſum* ſignificat æternitatem, ſeu incommutabilem exiſtentiam, & conſequenter Divinitatem, ùt exponunt Patres: ideóque iterum tanquam contra blaſphemum Judæi ſuſtulerunt lapides. *Joan. 20. v. 28.* dicit S. Thomas ad Chriſtum: *Dominus meus, & DEUS meus.*

Clariſſimè autem *Joan. 1. v. 14.* dicitur: *Et Verbum caro factum eſt:* de quo ſtatim *v. 1.* dictum erat: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum. Hoc erat in principio apud DEUM. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſinè ipſo factum eſt nihil.* Ex quibus ultimis verbis acutè infert S. Auguſtinus *tr. 1. in Joan. circa medium.* ipſum Verbum factum non eſſe; aliàs eſſet factum, aut per ſe

ipſum, aut per aliud Verbum prius, ſeu *Verbum Verbi*: de quo ſubjungit S. Antiſtes: *Ipſum dico ego unicum filium DEI.* Ulteriùs *1. Joan. 5. v. 20.* dicitur: *Filius DEI venit*: & additur: *Hic eſt verus DEUS, & vita æterna.*

S. Paulus quoque de Chriſto ſcribit *ad Phil. 2. v. 6. Qui, cùm in forma DEI eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem DEO.* Idem *ad Hebr. c. 1. & 2.* fusè probat, Chriſtum eſſe DEUM. Iterum *ad Rom. 1. v. 1.* ait, ſe ſegregatum eſſe, nempe ad prædicandum *Evangelium DEI, quod ante promiſerat per prophetas ſuos in Scipturis Sanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine David.* & *c. 9. v. 5.* ait: *Ex quibus* Judæis *eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia DEUS benedictus in ſæcula. Amen.* Plura vide apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 2. ſec. 2.* vide etiam Thyrſum *in Manuductione Mahometanorum p. 2. l. 3. c. 1. & ſeq.*

109. Dico 3. Chriſtus eſt etiam verus homo. prob. Plurima ſunt teſtimonia Sacræ Scripturæ, in quibus Chriſtus abſolutè, & ſimpliciter dicitur homo, atque dicuntur de eo, quæ tantùm vero homini conveniunt: ergo. ant. prob. non adducendo textus; quia nimii forent: ſed tantùm eorum ſenſum inſinuando: ſic Chriſtus dicitur conceptus, filius David, de femore Judæ natus, filius hominis: dicitur comediſſe, fatigatus fuiſſe, paſſus, & mortuus: dicitur etiam homo ſimpliciter abſque omni addito ſæpiſſime: imò ſe ipſum ſæpiſſime vocat hominem,

nem, vel filium hominis. Sic *Joan. 8. v. 40. Qaritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis locutus ſum. Joan. 9. v. 11. Ille homo, qui dicitur JESUS, lutum fecit. Joan. 10. v. 33.* dicunt Judæi: *Homo cùm ſis, facis te ipſum DEUM. Ad Rom. 5. v. 12. & 15.* Chriſtus, & Adamus, dicuntur homines, ille auctor gratiæ, hic cauſa peccati. Superfluum eſſet plura adducere, cùm ſint prorſus ubique obvia ſimilia teſtimonia, quæ omnia in alienum ſenſum, de phantaſtico tantùm homine, velle torquere, planè eſt inſulſiſſimum.

Confirmatur hæc, & ſimul priores etiam concluſiones. Scripturarum teſtimonia, ſi plura ſint, ſéque mutuò juvent, & explicent, debent ſimul conſiderari, & dein inferri id, quòd maximè congruit proprietati verborum, ùt videtur eſſe per ſe clarum: atqui, ſi hoc fiat, videbitur, proprietatem verborum in omnibus textibus, qui pro his concluſionibus adducti ſunt, optimè ſervari, ſi Meſſias dicatur eſſe ſimul DEUS, & homo: debere autem verba valde abſonè torqueri, ſi aliter de Meſſia ſentiatur: ergo.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

110. OB. 1. contra 2. concluſ. Noſtræ probationes deſumptæ ſunt ex S. Scriptura: ſed Manichæi rejiciunt teſtamentum vetus: Judæi

dæi novum: Schvvenkfeldiani utrumque: ergo nihil probamus. Reſp. Idem faciunt ethnici; unde, ſicut contra hos, ità etiam contra illos poteſt, & quandoque etiam debet, priùs probari ex ſignis credibilitatis Eccleſia, & ex hac dein veritas Scripturæ. Interim nos arguimus ad hominem: & contra Judæos, admittentes teſtamentum vetus, ex iſto argumenta depromimus. Solùm poſſet opponi, librum Baruch à Judæis non admitti: ſed etiam dempto eo teſtimonio, abundanter rem conficiunt alia. Dein etiam prudenti homini debet major eſſe auctoritas tot Patrum doctiſſimorum, & piiſſimorum, quàm aliquorum Rabbinorum. Manichæos autem urgemus argumentis ex novo teſtamento. Equidem verum eſt, eos dicere, quòd novum teſtamentum in textibus ſibi contrarijs ſit corruptum: ſed, ſi volunt ſibi credi, debent ſuum aſſertum probare; aliàs utique plus fidei merentur tot Concilia, & Patres, quàm ſtulti illi hæretici, qui abſurdiſſima quæque alia finxêre.

111. Ob. 2. ex Eraſmo Roterodamo; homine dubiæ fidei. Quando *Joan. 1. v. 1.* dicitur: *Verbum erat apud DEUM:* additur in Græco articulus elevans dictionem: quaſi Latinè diceretur: *Erat apud ipſum DEUM:* ut denotetur ſignificari verus DEUS: cùm verò dicitur: *DEUS erat Verbum:* non additur ille articulus: ergo ex hoc textu non probatur efficaciter Chriſti Divinitas. Reſp. eſſe potiùs Grammaticum hoc argumentum, quàm Theologicum: ſicut ipſe

ipſe Eraſmus fuit quidem bonus Grammaticus, non autem Theologus. in forma. neg. conſeq. Non ſemper, ubi etiam certò ſermo eſt de vero DEO, additur articulus, ùt *eodem capite v. 6 Fuit homo miſſus à DEO:* & *v. 18. DEUM nemo vidit unquam.* Econtra *Joan. 20. v. 28.* ad nomen *DEUS* Chriſto attributum additur articulus. Loco autem illo: *DEUS erat Verbum:* omittitur ideo, ùt vult Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 2. ſec. 2. ſub finem:* & Cornelius *in hunc verſum Joan.* ne videretur ſignificari, eadem etiam Perſona; cùm priori loco ſermo ſit de Perſona Patris.

112. Ob. 3. Chriſtus *Joan 14. v. 28.* dicit: *Pater major me eſt*: ergo Chriſtus non poteſt eſſe DEUS. Confir. Moyſes *Deutr. 18. v. 15.* dicit: *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus DEUS tuus:* & hic textus *Act. 7. v. 37.* à S. Stephano explicatur de Chriſto: ergo Chriſtus eſt ſimilis Moyſi: ſed hic fuit purus homo: ergo. Reſp. neg. conſeq. Chriſtus enim eſt DEUS ſimul, & homo: ùt DEUS unum eſt cum patre, quo in ſenſu dicitur *Joan. 10. v. 30. Ego, & Pater unum ſumus:* ùt homo minor eſt Patre, imò etiam paulò minoratus ab Angelis, ſcilicet ſecundùm naturam. Chriſtus autem loco objecto loquitur de ſe tanquam de homine: quòd patet ex verbis immediatè præmiſſis: *Quia vado ad Patrem*; hoc enim ipſi tantùm convenit ùt homini; nam ùt DEUS eſt immenſus, & non vadit, ſed eſt ubique.

Ad

Ad confirm. diſt. 1. conſeq. Chriſtus eſt ſimilis Moyſi, quoad omnia. neg. conſeq. quoad aliqua. conc. conſ. & conc. mi. ſubſumpta neg. 2. conſeq. Erat ſcilicet Meſſias futurus ſimilis Moyſi quoad aliqua; quia erat futurus etiam propheta, legislator, homo, dux populi, mediator inter DEUM, & hominem &c. ſed non erat futurus ſimilis prorſus quoad omnia; aliàs debuiſſet etiam eſſe natus in Ægypto, & mortuus extra terram promiſſam: nec debuiſſet eſſe redemptor &c. Quando autem ibi dicitur, prophetam illum ideo dandum, ne populus debeat audire DEUM loquentem, intelligendum eſt, ne debeat audire loquentem cum tanto terrore, inter ignes, & tonitrua (certè hæc ratio ibidem adducitur) ſicut locutus eſt in Horeb: non autem, quòd populus non auditurus ſit loquentem DEUM in aſſumpta humana natura, totum benignum, amabilem, & affabilem.

113. Ob. 4. DEUS eſt omnipotens, & omniſcius: Chriſtus non eſt talis: ergo. prob. mi. Chriſtus ipſe *Marci 13. v. 32.* ait, ſe neſcire diem judicij. item *Matth. 20. v. 23.* & *Marci 10. v. 40.* fatetur, ſe filijs Zebedæi non poſſe dare ſedes ad dextram, vel ſiniſtram ſuam: ergo nec eſt omniſcius, nec omnipotens. Reſp. Utraque hæc objectio, prout præcisè requireretur ad tuendam hanc noſtram concluſionem, facilè ſolveretur dicendo, quòd Chriſtus iſta nec ſciverit, nec potuerit ùt homo: ſciverit verò, & potuerit ùt DEUS. Quia tamen alia

alia de cauſa dici non poteſt, Chriſtum etiam ùt hominem omnino abſolutè, & ſimpliciter neſciviſſe diem judicij, reſpondi *in tract. de virt. Theol. n. 82.* Chriſtum de die judicij tantùm non habuiſſe ſcientiam communicabilem. vide ibi dicta.

Quod attinet ad poteſtatem dandi ſedes ad dextram & ad ſiniſtram, notandum, Chriſtum non dicere tantùm: *Non eſt meum dare:* ſed: *Non eſt meum dare vobis;* id eſt, ùt explicat Beda apud Cornelium *in Matth. 20. v. 23. vobis ſuperbis.* Quòd ſi urgeas, illud *vobis* deeſſe in textu Græco, & Syro, non refert; nam adeſt in vulgata Latina, quæ eſt majoris authoritatis: quòd ſi etiam abeſſet, facilè ſubintelligeretur. Poteſt etiam dici cum Gormaz *de incarn. n. 238.* quòd Chriſtus non habeat eam poteſtatem, conſequenter ad ſuum decretum, quo cum Patre decrevit, non dare ſedes illas, niſi meritis: qua ratione etiam Pater non habet poteſtatem dandi, niſi ijs, quibus paratum eſt, ſcilicet habentibus proportionata merita.

114. Ob. 5. contra 3. concluſionem. Chriſtus ingreſſus eſt ad diſcipulos januis clauſis *Joannis 20. v. 19.* ergo fuit compenetratus cum illis: ergo non habuit corpus. Confirm. Juxta Apollinariſtas Verbum aſſumpſit carnem ſinè anima rationali, cujus vices supplevit Divinitas: ergo non fuit homo. Reſp. neg. ultimam conſequentiam; penetratio enim corporum admittitur ab omnibus Catholicis, Philoſophis, & Theologis

logis, tanquam ſupernaturaliter poſſibilis, & neceſſariò contingit in Euchariſtia, ubi Chriſti membra in ſacra hoſtia debent eſſe compenetrata: nec poteſt in compenetratione corporum oſtendi ulla implicantia, ob quam omnipotentiæ Divinæ negari poſſit: fines autem habet DEUS ſibi glorioſos in eo miraculo innumeros.

Ad confirm. neg. conſeq. licèt enim hæretici aliquid dicant, non ideo eſt verum: & hæc falſitas eſt clarè contra Scripturam; dicit enim Chriſtus: *Triſtis eſt anima mea usque ad mortem. Matth. 26. v. 38.* & eadem verba repetuntur *Marci 14. v. 34.* Rurſus *Matth. 27. v. 50.* dicitur de Chriſto: *Emiſit ſpiritum.* & *Luc. 23. v. 46.* Chriſtus ait: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum:* ergo Chriſtus habuit animam, & quidem ſpiritualem, ſeu humanam. Taceo alios plures textus, quibus Apollinariſtæ apertè refelluntur.

QUÆSTIO IV.

De Communicatione Idiomatum.

ARTICULUS I.

Quid ſit, & an detur in Chriſto Communicatio Idiomatum.

115. *IDioma* vox græca eſt, & ùt habet Suarez. *tom. 1. in 3. p. diſp. 35. ante ſec. 1.* à Patribus

bus Græcis deſumpta eſt. Latinè autem per eam ſignificatur, in ſpecie quidem, & frequentiori hujus vocabuli uſu *proprietas ſermonis:* at verò in genere ſignificatur quæcunque *proprietas:* & in hoc ſenſu generico à Patribus, ac Theologis hæc vox hîc accipitur: ex quo facilè intelligitur, quòd *communicatio idiomatum* ſit *communicatio proprietatum*, ſeu attributorum: ex quo ulteriùs ſequitur, quòd, ſi in Chriſto detur hæc communicatio, debeant in ipſo proprietates Divinæ, & humanæ naturæ, mutuò de DEO, & homine prædicari, ità, ùt dicatur: *DEUS eſt homo*, *eſt crucifixus*, *& paſſus:* & viciſſim dicatur: *Homo eſt DEUS*, *eſt omnipotens*, *omniſcius &c.*

Magnum autem diſcrimen eſt, inter talem prædicationem, factam abſtractivè, ſive in abſtracto, e. g. ſi dicatur: *Deitas eſt nata*, *paſſa: humanitas eſt omniſcia*: & inter talem prædicationem, factam in concreto. e. g. ſi dicatur: *DEUS eſt natus*, *paſſus: homo eſt omniſcius*; ùt enim ex ſummulis notum eſt, differunt inter ſe valde *termini concreti*, & *abſtracti*. Illi ſignificant ſubjectum, & formam e. g. *Homo eſt habens humanitatem: Album eſt habens albedinem:* at verò iſti tantùm ſignificant ſolam formam, ùt *humanitas*, *albedo*.

Ex hac differentia oritur magnum diſcrimen inter prædicationem terminorum concretorum, & abſtractorum; nam, cùm ad veritatem propoſitionis per ſe requiratur, & ſufficiat, identitas recti ſubjecti cum recto

Digitized by Google

cto prædicati, poteſt aliqua propoſitio, in qua ſubjectum, & prædicatum, ſunt termini concreti, eſſe veriſſima, etſi formæ, ſeu obliqui ſubjecti, & prædicati, inter ſe non identificentur: ſic veriſſimè dicitur de lacte: *Hoc album eſt dulce;* quamvis dulcedo, & albedo in lacte ſint inter ſe, imò etiam à lacte diſtinctæ. At, ſi prædicentur, vel ſubjiciantur termini abſtracti, cùm in hoc caſu ipſæ formæ ſint ſubjectum, vel prædicatum, debet forma ipſa tanquam rectus identificari cum recto prædicati; unde falſa eſt hæc propoſitio: *Albedo lactis eſt dulcedo:* imò etiam falſa eſt iſta: *Albedo eſt dulcis.* Hæc nota ſunt ex ſummulis logices; unde non ulteriùs explicantur, His notatis

116. Dico 1. In Chriſto non datur communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Divinam, in abſtracto ſumptas. Ità Catholici contra hæreticos quosdam Lutheranos Ubiquiſtas apud Bellarminum. *tom. 1. controv. 2. de Chriſto l. 3. c. 9.* qui Ubiquiſtæ hanc communicationem vocant realem inter naturas, ità, ùt humanitas realiter facta ſit omnipotens, & ubique exiſtens. Prob. concluſio. Vel eſſent hæ denominationes tantùm derivatæ à quibusdam accidentibus, ſeu accidentalibus participationibus immenſitatis, omnipotentiæ &c. & inprimis non eſſent in rigore ſimpliciter veræ; quia nulla limitata accidentalis participatio omnipotentiæ e. g. facit ſimpliciter omnipotentem: ſecundò Chriſto non tantùm accidentaliter, ſed ſubſtantialiter, communi-

municata eſt omnipotentia per unionem hypoſtaticam.

Vel eſſent denominationes ſubſtantiales, derivatæ ab ipſa omnipotentia intrinſecè unita, ſicut corpus denominatur vivens ab anima ſubſtantialiter unita: & hoc eſt impoſſibile 1. quia attributa Divina non poſſunt eſſe forma reſpectu humanitatis tanquam ſubjecti, ſicut eſt anima reſpectu corporis. 2. hoc eſſet (ùt ait Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 35. ſec. 1. §. Si autem dicatur ſecundum*) incidere in errorem Eutychetis; quia eſſet admittere unionem in natura: quaſi Divinitas, & humanitas conveniſſent in unitatem naturæ (ſicut ſcilicet anima tanquam forma, & corpus tanquam ſubjectum, conveniunt in unam naturam humanam) & facta eſſet compoſito unius naturæ ex utraque, atque Divinitas unita fuiſſet humanitati per modum formæ.

Confirm. 1. Ut habet idem Eximius *loc. modò cit.* ſi daretur talis communicatio idiomatum, ſeu attributorum, tunc unio hypoſtatica potiùs fuiſſet facta in natura, quàm in Perſona; quia hæc attributa ad naturam, & eſſentiam DEI pertinent: ſed hoc eſt falſum: ergo. prob. mi. quod DEO convenit ratione naturæ, convenit omnibus tribus Perſonis: ergo, ſi unio potiùs facta fuiſſet in natura, conveniret omnibus tribus Perſonis eſſe unitas humanitati: quod eſt apertè hæreticum. Confirm. 2. Ut detur communicatio idiomatum, debent etiam prædicata hominis communicari DEO,

adeóque juxta adverſarios prædicata humanitatis etiam communicari Divinitati: ergo etiam humanitas deberet eſſe forma reſpectu Deitatis, & hæc illius ſubjectum: item Divinitas deberet reddi mutabilis, paſſibilis, mortalis &c. ſed hæc ſunt apertè falſa, & hæretica: ergo.

117. Si autem dicatur, Divinitatem quidem eſſe formam reſpectu humanitatis, non verò humanitatem eſſe formam reſpectu Divinitatis, & ideo attributa Divinitatis denominare humanitatem, non verò viciſſim; tunc inprimis tamen jam admittitur compoſitio unius naturæ ex his duabus; ſicut nempe ex anima, & corpore, fit una natura in quovis homine: dicere autem naturam Divinam, & humanam, coaleſcere in Chriſto in unam naturam, eſt Eutychianum. Dein ſequitur, prædicata humanitatis non poſſe dici de DEO, adeóque non poſſe dici, DEUM eſſe ex B. Virgine natum, ſed tantùm hominem: quòd eſt Neſtorianum. Inſuper, etſi daretur (quod tamen eſt falſum) Divinitatem eſſe formam reſpectu humanitatis, tamen non daretur communicatio idiomatum talis, qualem adverſarij volunt; nam, licèt anima rationalis uniatur corpori, tanquam forma, non ideo datur communicatio idiomatum inter terminos abſtractos; nec enim verum eſt dicere: *Corpus eſt anima, eſt rationalitas &c.* quia non ſufficit ad prædicationem tantùm unio: ſed requiritur identitas rectorum, ſubjecti, & prædicati, ùt dictum *n. 115.* atqui non datur identitas-

dentitas inter Divinitatem, & humanitatem, & oppoſitum dicere eſt falſiſſimum, atque ad minimum Eutychianum: ergo.

118. Dico 2. Communicatio idiomatum in hoc myſterio ſtat in hoc, quòd ratione unionis hypoſtaticæ, prædicata Divina, & humana, de eadem Perſona, ſive de Chriſto, in concreto prædicentur, ità, ùt verè, & propriè poſſit dici: *DEUS eſt homo: Homo eſt DEUS.* ità omnes Catholici. Prob. Hac ratione cum veritate tribuuntur proprietates, ſeu prædicata Divina homini, & humana DEO: ſed in hoc ſtat communicatio idiomatum: ergo hac ratione rectè iſta explicatur. mi. patet *ex n. 115.* ma. prob. ad veritatem prædicationis ſufficit identitas rectorum, ſubjecti, & prædicati, ùt dictum *n. 115.* ſed, quidquid ſit de alijs concretis ſubſtantialibus (de quibus inferiùs) in his concretis, *hic homo*, intelligendo Chriſtum, & *hic DEUS*, intelligendo Filium DEI, rectum eſt Perſona Filij DEI: ergo, quando dicitur: *Hic DEUS eſt homo: Verbum eſt homo:* vel: *Hic homo eſt DEUS:* datur identitas rectorum; quia tam ex parte prædicati, quàm ex parte ſubjecti, rectum eſt Perſona Verbi: conſequenter vera eſt prædicatio, prædicatorum humanorum de DEO, & Divinorum de homine, in quo formaliter ſtat communicatio idiomatum.

119. Confirm. 1. Vera eſt hæc propoſitio de ſaccharo in concreto: *Hoc album eſt dulce, & arridet guſtui*: quamvis albedo non ſit dulcis, nec arrideat guſtui, imò

quamvis nec ipſum ſubjectum, ſeu compoſitum ex materia, & forma, immediatè, & ratione ſui, arrideat guſtui, dummodo arrideat immediatè accidens unitum ei compoſito, ſeu ſubjecto: ergo etiam vera eſt hæc propoſitio: *Verbum eſt homo*: vel: *Hic DEUS eſt homo*: licèt Divinitas non ſit homo, imò licèt ipſum Verbum immediatè, & ratione ſui ſolius, non ſit homo, modò habeat unitam ſibi humanitatem.

Confirm. 2. Juxta omnes de aqua calefacta cum veritate dicitur: *Hæc aqua eſt urens*: licèt ipſa ratione ſui non urat, imò nec ratione accidentis connaturalis, ſed tantùm ratione accidentis violenter uniti: ergo etiam Verbum, vel DEUS, poteſt dici homo in concreto, licèt ratione ſui Perſona Verbi non ſit homo, modò habeat ſibi humanitatem unitam, præſertim, cùm iſta non ſit ipſi violenta, ſicut calor eſt violentus aquæ. Dixi ſemper *hic DEUS*, in quo termino complexo particula *hic* ſumitur in ſenſu reſtrictiori, ut non tantùm determinet hanc naturam Divinam, ſed hanc perſonalitatem, id eſt, ſecundam: ſæpe tamen omittitur ea particula, & ſimpliciter dicitur: *DEUS eſt homo*: ſed tunc *DEUS* ſumitur, ſicut poteſt ſumi, pro Filio DEI, qui vi unionis hypoſtaticæ ſupplet ſubſiſtentiam humanam, & cum natura humana complet hominem.

120. Dico 3. Non ſolùm poteſt dici: *DEUS eſt homo*: *Homo eſt DEUS*: ſed etiam, quæ dicuntur de DEO, ſeu de Filio DEI in con-

concreto, poſſunt dici de homine Chriſto in concreto, e. g. eſſe æternum, omnipotentem, omniſcium &c. verbo: quidquid eſſentialiter, vel perſonaliter prædicatur de Filio DEI, poteſt dici de hoc homine: & viciſſim, quidquid dicitur de hoc homine, poteſt dici de Filio DEI, e. g. eſſe paſſum, mortuum &c. ità rurſus omnes Catholici cùm Concilio Epheſino *in epiſtola ad Neſtorium in capitulis, ſeu anathematiſmis pluribus, maximè verò quarto, ſexto, & præſertim duodecimo.* Adverto tamen, prædicationes has fieri, non reduplicativè, ſed ſpecificativè, ſicut ſcilicet dicitur: *Album eſt dulce.*

Probatur autem hæc concluſio, ſicut prior. Idem eſt rectum in his prædicationibus, ſcilicet eadem hypoſtaſis Verbi: ergo ſunt legitimæ, ac veræ: ſic veræ ſunt hæ propoſitiones: *DEUS eſt natus, paſſus, mortuus, aſcendit ad cælos.* Ex quo rectè infertur, propoſitiones contradictorias: *DEUS non eſt paſſus, non eſt mortuus:* eſſe falſas; nam particula *non* eſt malignantis naturæ, adeóque hæ propoſitiones ſignificant, nullam Perſonam, quæ eſt DEUS, adeóque nullam Perſonam SS. Trinitatis eſſe paſſam in ulla ſua natura: quod eſt falſum, & hæreticum. Nec in iſtis propoſitionibus, juxta receptam communiter à Patribus, & Theologis earum intelligentiam, ſubintelliguntur limitationes, quæ ſi adderentur, propoſitiones poſſent habere ſenſum verum, e. g. ſi limitarentur dicendo: *DEUS Pater non eſt*

paſſus: vel: *DEUS non eſt paſſus ſecundùm naturam Divinam.*

121. Nec dicas cum Arriaga *in ſummulis. diſp. 1. ſec. 9. n. 68.* in hac propoſitione de Chriſto: *Hic homo eſt mortuus:* rectum prædicati non eſſe perſonam; cùm perſona, utpote Divina, non ſit mortua; nam ſic in propoſitione ſuperiori *n. 119. Hæc aqua eſt urens:* etiam non eſſet rectum prædicati aqua; cùm ipſa ratione ſui non urat, conſequenter propoſitio non eſſet vera, quod eſt contra communem ſenſum, & modum loquendi.

Sicut ergo iſta propoſitio habet hunc ſenſum: *Aqua eſt id, quod habet unitam formam immediatè urentem:* & altera: *Album eſt dulce:* habet hunc ſenſum: *Album e. g. ſaccharum, eſt id, quod habet unitam formam immediatè guſtui dulcem:* ità hæc propoſitio: *Hic homo eſt mortuus:* dicendo eam de Chriſto, habet hunc ſenſum: *Hæc perſona Verbi eſt perſona, quæ habet unitam humanitatem, quæ immediatè in ſe eſt mortua;* certè, niſi admitteretur iſta expoſitio ſimilium propoſitionum, non poſſet defendi ùt vera hæc propoſitio: *DEUS eſt mortuus:* quam tamen propoſitionem ùt veram debent omnes admittere, atque etiam admittit Arriaga tanquam veram, & quidem ratione communicationis idiomatum: ſed hoc ipſum optimè explicatur, dicendo, eam verificari ratione identitatis rectorum.

122. Prudenter tamen hîc advertunt auctores, in hac materia plurimùm attenden-

dendum eſſe ad uſum, & auctoritatem Patrum: itémque ad ſenſum, quem communiter propoſitiones facere cenſentur; cautè enim in his materijs loquendum eſt; unde quædam propoſitiones, quæ, licèt per ſe, ratione communicationis idiomatum, verum ſenſum facerent, & conſequenter de Chriſto admitti poſſent, tamen, quia ex acceptione, primò hæreticorum, dein Patrum, qui cum hæreticis diſputantes, in eodem ſenſu cum illis eas propoſitiones acceperunt (aliàs ipſos non potuiſſent impugnare) quia, inquam, illæ propoſitiones ex tali acceptione ſenſum hæreticum, vel falſum acceperunt, neutiquam ſimpliciter proferendæ ſunt, ſed ad ſummum, addita limitatione, quæ eas veritati Catholicæ conſentaneas reddat.

Sic iſtæ propoſitiones: *Chriſtus eſt creatura: Verbum eſt mutatum: Verbum incepit eſſe in tempore: Chriſtus eſt ubique:* non ſunt ſimpliciter admittendæ; nam prima ex acceptione Arianorum, cui ſe accomodârunt Patres, ſignificat, Chriſtum eſſe puram creaturam: ſecunda ex mente Eutychianorum, ſignificat, ipſam naturam Diviam eſſe mutatam: tertia ex mente iterum Arianorum ſignificat, Verbum, ſeu Filium DEI, etiam ſecundùm naturam, quam habet præter humanam, incepiſſe in tempore, & conſequenter non eſſe DEUM: quarta ex mente Ubiquiſtarum ſignificat, Chriſtum etiam ſecundùm naturam humanam eſſe ubique: qui omnes ſenſus ſunt hæretici.

Digitized by Google

Imò nec iſta propoſitio: *Chriſtus incepit eſſe*: ſi ſimpliciter, abſque omni addito limitante, proferatur, eſt admittenda; quia Dominus ait de ſe *Joan. 8. v. 58. Antequam Abraham fieret, ego ſum.* & S. Paulus *ad Hebræos 13. v. 8. JESUS Chriſtus heri, & hodie: ipſe & in ſæcula:* dein falſum eſt, hoc ſuppoſitum incepiſſe, niſi addatur limitatio *ſecundùm humanitatem.* Interim poſſunt admitti hæ propoſitiones cum limitatione, ſeu explicatione adjecta: *Chriſtus eſt creatura ſecundùm humanitatem: Verbum eſt mutatum in humanitate, & quoad iſtam:* ſi non in ipſa unitione (quod negat Suarez *tom. 1. in 3. p. in commentario. q. 16. a. 6. poſt diſp. 35.* ex eo capite, quòd unitio nondum ſupponat unionem, ſed tantùm ſit via ad illam: communicatio autem idiomatum primùm ſequatur unionem) ſaltem ratione aliarum actionum humanitatis poſtea ſecutarum. Similiter Chriſtus quoad naturam humanam incepit eſſe in tempore: non autem quoad Divinam: & viciſſim idem Chriſtus ſecundùm naturam Divinam eſt ubique, non verò ſecundùm humanam.

123. Dices. Tamen DEUS dicitur ſimpliciter homo, natus ex virgine, paſſus &c. ſinè his limitationibus, quæ tamen æqualiter debent ſubintelligi; nam etiam tantùm ſecundùm humanitatem DEUS eſt natus, paſſus &c. non verò ſecundùm Divinitatem: ergo etiam ſimpliciter poteſt dici: *Chriſtus eſt creatura &c.* Confirm. Conceptus hominis

minis eſſentialiter imbibit conceptum creaturæ: ergo non eſt opus his limitationibus. Reſp. neg. conſ. Si hæretici non appropriâſſent ſupradictis propoſitionibus malum ſenſum, tunc quidem eæ poſſent ità intelligi, ac proferri: at modò id facere non licet, ne videamur ipſis conſentire. Illæ autem propoſitiones, quæ in antecedente ſunt poſitæ, non habent appropriatum ſibi malum ſenſum, ſed jam ſubintelliguntur iſtæ limitationes, ſicut & in hac propoſitione ſæpius adducta: *Album eſt dulce:* jam ſubintelligitur *ſecundùm dulcedinem*, non verò *ſecundùm albedinem*. Ad confirm. neg. conſ. Ratio patet ex modò dictis.

124. Plures adhuc propoſitiones examinat S. Thomas, & poſt ipſum Suarez, ac alii auctores, an de Chriſto dici poſſint, an non: & 1. quæritur, an, ſicut dici poteſt: *DEUS factus eſt homo*; quia *Joan. 1. v. 14.* dicitur: *Verbum caro factum eſt*: eodem modo etiam poſſit dici: *Homo factus eſt DEUS.* Reſp. cum S. Thoma *3. p. q. 16. a. 7. in corp.* & Suarez *tom. 1. in 3. p. in comment. q. 16. a. 7. poſt. diſp. 35.* hanc propoſitionem in rigore non eſſe veram; quia ſignificat, vel hanc Perſonam eſſe factam, vel Deitatem eſſe factam: ſive actionem facientem terminatam eſſe, vel ad Perſonam, vel ad Deitatem (iſtæ enim duæ ſe tenent ex parte prædicati) quarum tamen neutra cum veritate dici poteſt facta, nec ad ullam earum actio eſt terminata.

Si aliqui Patres propoſitione iſta utuntur

tur, non ſumunt eam in rigoroſo ſenſu, ſed tantùm in hac ſignificatione: *Factum eſt, ut homo ſit DEUS:* quo in ſenſu æquivalet illi: *DEUS factus eſt homo:* quæ utique, ùt dictum, vera eſt, ideo quoque; quia etiam ſtrictè ſumpta tantùm ſignificat, DEUM per aliquam actionem, terminatam ad humanitatem, acquiſiviſſe humanitatem. Nec eſt legitima converſio: *DEUS factus eſt homo:* ergo: *Homo factus eſt DEUS;* ſicut non eſt bona converſio: *Puer factus eſt ſenex:* ergo: *Senex factus eſt puer:* nec enim ità converti debet prior propoſitio, ſed ſic: *Id, quod factum eſt homo, eſt DEUS:* quæ eſt vera. Aliud eſt, ſi tantùm dicatur: *Homo eſt DEUS;* hic enim nihil ſignificatur factum.

125. Quæritur 2. an dici queat: *Chriſtus eſt homo Dominicus.* Reſp. propoſitionem hanc in ſenſu obvio rejicit S. Thomas *3. p. q. 16. a. 3. in corp.* & Suarez *tom. 1. in 3. p. in comment. q. 16. a. 3. poſt. diſp. 35.* atque etiam alii: imò S. Auguſtinus eam priùs à ſe uſurpatam deinde retractavit *l. 1. retract. c. 19. ſub finem.* Ratio eſt; quia *Dominicus* ſignificat, quòd Chriſtus non tam ſit Dominus, quàm Domini; cùm tamen ipſe ſit Dominus, & non ad Dominum ſpectet. Nec de hac acceptione hujus vocis eſt ulterior ratio petenda; quia ipſa vocum acceptio tota pendet ab auctoritate, & uſu.

Quando autem Chriſtus dicitur *Filius Divinus*, iſtud prædicatum ei rectè tribuitur; nam prædicatum *Divinus* non tantùm ſigni-

ſignificat, quod eſt DEI, ſed etiam, quod eſt DEUS; ab omnibus enim dicitur *eſſentia Divina*, quæ eſt vel maximè DEUS. Quamvis vox *Divinus* utique etiam ſignificet id, quod tantùm eſt DEI, vel ſpectat ad DEUM, aut ab eo productum eſt: & ſic dicitur *cultus Divinus*, *gratia Divina*. Hinc Neſtoriani, ut ſuam hæreſin palliarent, dicebant, quòd Chriſtus ſit *homo Divinus*, intelligendo, eum ſpecialiter ad DEUM referri, non tamen reipſa DEUM eſſe. Quare etiam iſta propoſitio: *Chriſtus eſt homo Divinus*: non eſt admittenda.

Alii dicunt prædicatum *Divinus* tribui Chriſto relatè ad Patrem, cujus eſt; nam, ùt ità loquar, Chriſtus ſpectat ad Patrem. Equidem Suarez. *loc. modò cit.* docet, ſi per Dominum intelligatur DEUS Pater, poſſe Chriſtum dici eſſe Domini, ſeu Dominicum: at, cùm communiter intelligatur illud *Dominicus* non relatè tantùm ad Patrem, ſed ad totam Trinitatem, vel ad DEUM, abſtrahendo à relationibus, hanc propoſitionem, ait, communiter non eſſe admittendam.

Arriaga tamen *diſp. 46. de incarn. ſec. 1.* putat, fundamentum hoc Eximii (quod idem etiam eſt S. Thomæ) per ſe non eſſe undequaque ſolidum; nam, ait, rex dicitur *perſona regia*, & eſſentia DEI dicitur *eſſentia Divina*, Sed, ùt jam dictum eſt, verborum ſignificatio pendet ab acceptione hominum: & vox *Dominicus* ex acceptione communi ſignificat diſtinctionem à Domino (ideo enim à Neſtorianis Chriſtus vocabatur homo

mo Dominicus) unde non eſt paritas cum aliis vocibus, quarum ſignificatio ex communi acceptione non requirit talem diſtinctionem: & tales voces ſunt *regius*, *Divinus*, *humanus* &c. Addit tamen Arriaga *ſec. cit. n. 4..* hunc modum loquendi, ſeu dicendi Chriſtum hominem Dominicum, rejectum fuiſſe à Patribus; eoquòd Neſtorius his phraſibus *homo Dominicus*, *homo Divinus*, ſolitus fuerit ſuas hæreſes tegere.

126. Quæritur 3. quid ſentiendum de his propoſitionibus: *Chriſtus inquantum homo, ſeu ſecundùm quod homo, eſt DEUS, & in quantum DEUS eſt homo.* Reſpondeo, utramque in rigore eſſe falſam; quia particula *in quantum* in rigore reduplicat ſupra naturam: falſum autem eſt, quòd ratione naturæ humanæ Chriſtus ſit DEUS, vel ratione naturæ Divinæ ſit homo. Tolerabilius eſſet, ſi diceretur *in quantum hic homo*; tunc enim ratione vocis *hic* reduplicatio fieret in ſuppoſitum.

Quæritur. 4. quid cenſendum de hac propoſitione: *Chriſtus eſt Divinitas, & humanitas.* Reſp. non eſſe veram, ſi ſubjectum tantùm ſumatur denominativè; nam ſuppoſitum, vel Perſona in Chriſto, non eſt humanitas. Si tamen ſumatur ſubjectum reduplicativè, quidditativè, concretivè, vel potiùs, ùt ità dicam, collectivè, hoc eſt, ut omnia conſtitutiva veniant in recto, propoſitio poteſt dici vera; tunc enim habet hunc ſenſum: *Complexum hoc Chriſtus eſt Divinitas, & humanitas.* ità Gormaz *de incarnat. n. 580.*

n. 580. Suarez *tom.* 1. *in* 3. *p. diſp.* 35. *ſec.* 2. §. *Solet verò hic.* Lugo *de incarnat. diſp.* 10. *n.* 17. *& ſeq.* ubi oſtendit, plures Patres hoc modo loquendi de Chriſto uti.

127. Quæritur 5. de hac propoſitione: *Chriſtus in quantum, ſive ſecundùm quod homo, eſt perſona.* Reſp. cum S. Thoma 3. *p. q.* 16. *a.* 12. hanc propoſitionem habere poſſe varios ſenſus: ex quo ſtatim inferri videtur, ſimpliciter prolatam non facilè eſſe admittendam, ne videamur favere Neſtorio; ſi enim ſenſus ſit: *ſecundùm quod hic homo*: ait S. Doctor, utique eſſe perſonam, ùt etiam diximus. *n. præced.* Si verò ſenſus ſit, Chriſtum habere perſonalitatem, humanæ naturæ naturaliter debitam, propoſitio eſt falſa, & Neſtoriana. Si autem ſenſus ſit, humanam naturam Chriſti eſſe, ùt ait S. Doctor *loc. cit.* in aliqua perſona: ſeu non eſſe, ùt ità loquar, vagam, aut univerſalem, ſed eſſe terminatam ſubſiſtentiâ Divinâ, ſive eſſe ſuppoſitum humanæ naturæ, propoſitio eſt veriſſima.

Quærit tamen Eximius *tom.* 1. *in* 3. *p. in commentario q.* 16. *a.* 12. *poſt. diſp.* 35. ulteriùs, an poſſit dici: *Chriſtus, in quantùm homo, eſt perſona humana*: de qua idem Eximius etiam agit *in comment. ejuſdem q. a.* 1. §. *Sed urget.* & hîc ait, ſi quidem intelligatur perſona propria, & connaturalis humanitati, utique in Chriſto non dari perſonam: ſi autem tantùm intelligatur perſona ſubſiſtens in humanitate, poſſe ità appellari Chriſtum perſonam humanam, & ità

ità appellari à SS. Ambroſio, & Damaſceno: dein *comment. a. 12. §. Solum quæri.* ait iterum, Chriſtum in hoc ſenſu poſſe dici perſonam humanam, & addit rationem; quia Chriſtus, ùt eſt ſub humanitate, eſt perſona compoſita, ùt Patres loquuntur: & licèt ab humanitate non habeat, ut ſit perſona, habet tamen, ut ſit humana. Hanc tamen propoſitionem, in rigore acceptam, omnino reijcit Gormaz *de incarnat. n. 625.* quia, ait, ad rationem perſonæ requiritur, ut natura, cum qua conſtituitur perſona, & à qua hæc denominatur, e.g. Angelica, humana, maneat ſui juris: quod utique non contingit in humanitate Chriſti: & certè, ſi hunc ſenſum faceret ea propoſitio, non eſſet vera; hinc ſinè explicatione non eſt admittenda.

Magis autem mihi videtur attendendum eſſe ad hanc propoſitionem: *Chriſtus eſt perſona creata*: certè enim perſonalitas creata in ipſo non eſt; unde hæc propoſitio, ùt jacet, ob periculum Neſtorianiſmi non eſt ſimpliciter admittenda: ſicut *n. 122.* diximus, ob periculum Arianiſmi non eſſe admittendam iſtam propoſitionem: *Chriſtus eſt creatura.* Si tamen limitetur, vel explicetur, ità, ut tantùm intelligatur, perſonalitatem Divinam conſtituere in Chriſto cum natura humana ſuppoſitum, inadæquatè, ſeu ſecundùm unam naturam creatum, tolerari poteſt. Fateor tamen, ſenſus hic non videtur eſſe obvius hujus propoſitionis. Uno verbo: ſimilibus propoſitionibus non ſinè magna cautela utendum eſt; quia facilè error

ror incurritur; unde Gormaz *de incarn. n. 569.* neque admittit hanc propoſitionem ſimpliciter prolatam: *Chriſtus eſt perſona Theandrica*; quia poſſet latere error Eutychetis.

128. Quæritur 6. an poſſit dici: *DEUS, vel Chriſtus eſt ſanguis, eſt anima, eſt corpus.* Reſp. has propoſitiones non admitti; non enim datur communicatio idiomatum inter partes naturæ, ſeu partiales naturas, ſed tantùm inter naturas completas in concreto. Sic nec de homine puro, e. g. Petro, dicitur: *Petrus eſt ſanguis, eſt anima:* neque enim, ùt rectè ait Gormaz *de incarn. n. 579.* licet fingere pro arbitrio ſignificationes nominum, vel propoſitionum: ſed debemus uti iis, quæ communi uſu receptæ ſunt. Hinc in triduo mortis, licèt Perſona Verbi fuerit unita ſanguini, etiam effuſo, item corpori, & animæ, non tamen potuit dici: *DEUS eſt ſanguis: DEUS eſt effuſus;* minùs: *DEUS eſt corpus;* quia præſertim hæc propoſitio ex acceptione Manichæorum ſignificaret, ipſam Divinam naturam eſſe corporalem.

Interim eſt innegabile, aliquas propoſitiones ſimiles ex uſu Eccleſiæ in ſenſu legitimo eſſe admiſſas: ſic in ſymbolo Apoſtolorum, dicitur de Chriſto Filio DEI, quòd ſit ſepultus, quòd deſcenderit ad inferos; cùm tamen tantùm corpus ſepultum ſit, & ſola anima ad inferos, ſeu limbum deſcenderit. Hic autem modus loquendi ideo admiſſus eſt; quia in ſenſu morali, ab hominibus communiter uſitato, quoad ſepulturam, &

appa-

Digitized by Google

apparitiones hominum, ſumitur, ſaltem per ſynecdochen, pars pro toto, e. g. corpus, vel anima pro toto homine; nam dicimus etiam de puro homine, e. g. Petro, eum eſſe ſepultum, eum apparuiſſe poſt mortem, & auxilium petiiſſe: ſic etiam S. Auguſtinus *tract. 47. in Joan. multùm poſt medium* ait, dici, S. Paulum & eſſe cum Chriſto, ſcilicet ſecundùm animam, & eſſe Romæ in ſepulchro, ſcilicet ſecundùm corpus: & ſic etiam hîc ſumitur pars prò toto Chriſto: legatur S. Auguſtinus *cit. tractatu.* Non tamen licet ubique adhibere ſimiles tropos, ſed tantùm, quando ab Eccleſia, vel doctoribus communiter uſurpantur: multò minùs licet, per communicationem idiomatum quævis prædicare.

129. Quæritur 7. an Chriſtus debeat dici unus, vel duo. Reſp. Debet dici ſimpliciter unus; quia maſculinum ſignificat perſonam: & hinc in SS. Trinitate datur alius, & alius: ſed non aliud, & aliud; quia dantur plures Perſonæ, non plures naturæ: at in Chriſto tantùm datur una Perſona. Si ulteriùs quæratur, cùm in Chriſto dentur duæ naturæ, an non poſſit Chriſtus dici duo neutraliter, hoc eſt, unum, & aliud; genus enim neutrum, ſeu nomen neutraliter acceptum, ſignificat naturam.

Reſp. cum S. Thoma *3. p. q. 17. a. 1. in corp.* & Suarez *tom. 1. in 3. p. in commentario q. 17. a. 1. §. Secunda aſſertio. poſt. diſp. 35.* Chriſtum etiam neutraliter acceptum debere dici ſimpliciter unum tantùm; nam unum

unum neutraliter, vel ſubſtantivè acceptum, ſignificat, vel unum ſuppoſitum, vel unum individuum, vel unum ens: & quandocunque dicuntur duo ſimpliciter, intelliguntur duo individua, vel ſuppoſita diſtincta: atqui Chriſtus eſt ſub triplici dicta ratione tantùm unum (non quidem ſimplex, ſed compoſitum, compoſitione tamen ſubſtantiali, ex qua reſultat ens unum per ſe) nec eſt duo individua, vel ſuppoſita, ergo Chriſtus debet dici unum, & non duo. Dici tamen poteſt, quòd in Chriſto ſit aliud, & aliud, ſcilicet duæ naturæ diſtinctæ: item poteſt dici, quòd Chriſtus ex alio, & alio neutraliter, conſtituatur, ùt expreſsè loquitur Nazianzenus apud Suarez *loc. cit. §. In hac re.* dicens: *Aliud, & aliud ſunt, ex quibus eſt Salvator: non tamen alius, atque alius; ambo enim hac connexione unum ſunt.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

130. OB. 1. *Sap. 14. v. 21.* dicitur de idololatris: *Incommunicabile nomen lapidibus, & lignis impoſuerunt:* hoc eſt, DEOS vocârunt: ergo nomen DEI eſt incommunicabile: ergo non poteſt homo eſſe DEUS. Confirm. 1. Hæc propoſitio: *Homo eſt DEUS:* eſt in materia remota, ſeu impoſſibili: ergo non poteſt eſſe vera. Confir. 2. *Pſal. 80. v. 10.* dicitur: *Non erit in te DEUS re-*

cens: atqui, ſi homo eſſet DEUS, foret DEUS recens: ergo. Reſp. diſt. 1. conſeq. Nomen DEI eſt incommunicabile, per identitatem naturæ, alteri DEO. conc. conſeq. eſt incommunicabile per unionem perſonæ, & communicationem idiomatum. neg. 1. & 2. conſ. Idololatræ pluribus attribuebant per identitatem naturam Divinam, non ità Chriſtiani.

Ad 1. confirm. diſt ant. illa propoſitio eſt in materia impoſſibili, ſi intelligatur, homo eſſe DEUS per identitatem. conc. ant. ſi intelligatur eſſe DEUS tantùm per unionem, & communicationem idiomatum. neg. ant. & conſeq. Sic etiam eſt in materia impoſſibili hæc propoſitio: *Hircus eſt cervus*: quia ſignificatur identitas naturarum, de qua re vide *n. 11.* Ad 2. confir. neg. mi. Homo non eſt alius DEUS, quàm ille, qui jam eſt ab æterno.

131. Ob. 2. Magis conveniunt tres Perſonæ Divinæ ad invicem, quàm humana natura, & Divina, & tamen inter illas tres non datur communicatio idiomatum; non enim eſt vera propoſitio: *Pater eſt Filius, aùt Spiritus S.* ergo nec datur ea communicatio in his duabus naturis. Reſp. neg. conſ. intelligendo communicationem idiomatum, non inter naturas in abſtracto, ùt jam diximus, ſed in concreto. Ratio autem eſt; quia communicatio idiomatum fundatur in convenientia ratione ſuppoſiti, quod eſt rectum propoſitionis: at tres Perſonæ non conveniunt in ratione ſuppoſiti, ſicut

ſicut tamen conveniunt duæ naturæ in Chriſto: adeóque eſt lata diſparitas.

Unde, ut in caſu, quo unirentur eidem materiæ forma hirci, & cervi, poſſet dari communicatio idiomatum (quam aliqui videntur tunc admittere) deberent duæ illæ formæ convenire in unum ſuppoſitum: in quo nunc nullam video implicantiam; nam, ſi ſubſiſtentia ſit negatio, tunc, non quidem daretur ſubſiſtentia hirci, aut cervi; quia tam hircus, quàm cervus, eſſent uniti enti perfectiori nempe compoſito tertio, ex duabus naturis reſultanti: attamen daretur negatio unionis hujus ipſius compoſiti cum ente perfectiore, ſeu cum alio adhuc perfectiore compoſito: ſi autem ſubſiſtentia non ſtet in negatione, ſed ſit modus, etiam non video, quare non ſit poſſibilis modus, terminans ſimul utramque naturam: ſi autem talis ſubſiſtentia foret impoſſibilis, tunc inter hircum, & cervum, communicatio idiomatum non daretur.

132. Ob. 3. Anima, & corpus, non prædicantur de ſe invicem, quamvis ſint unita: ergo neque poſſunt de ſe invicem prædicari DEUS, & homo in Chriſto. prob. conſeq. in ſymbolo S. Athanaſii dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro, unus eſt homo, ità DEUS, & homo, unus eſt Chriſtus:* ergo. Confirm. 1. Verbum non perficitur ab humanitate: ergo non datur iſta communicatio. Confirm. 2. Nihil eſt magis proprium humanitati, quàm eſſe humanitatem: & Divinitati, quàm eſſe Divinitatem: & tamen

 iſtæ

iſtæ proprietates non prædicantur de ſe invicem; non enim eſt vera propoſitio: *Divinitas eſt humanitas:* vel viciſſim: ergo neque poſſunt prædicari aliæ proprietates.

Reſp. conc. ant. neg. conſeq. nam iſta ſunt abſtracta, non concreta, neque naturæ completæ, ſed tantum partes naturæ. ad prob. neg. conſ. Licèt iſta aliquo modo ſimilia ſint, non tamen ſunt omni modo ſimilia, ſive, licèt detur aliqua ſimilitudo, non tamen datur omnimoda. Similia quidem ſunt in hoc, quòd, ſicut anima, & caro faciunt, per unionem ſubſtantialem ens per ſe unum, ità etiam homo, & DEUS, in Chriſto faciant unum ens per ſe per unionem ſubſtantialem hypoſtaticam: at non eodem modo faciunt unum in natura; nec enim, ùt anima, & corpus, faciunt unam naturam completam, ità etiam in Chriſto DEUS, & homo, faciunt unam naturam; cùm in Chriſto ſint duæ integræ naturæ. Secundò (quod maximè huc facit) anima, & corpus, ſunt tantùm termini abſtracti, vel partes concreti, ſeu naturæ incompletæ, quæ ex *n. 128.* non poſſunt de ſe invicem prædicari: at DEUS, & homo, ſunt termini concreti, & involvunt naturas completas, quæ de ſe invicem in concreto poſſunt prædicari.

133. Ad 1. confirm. conc. ant. neg. conſ. Communicatio idiomatum non exigit perfectibilitatem, ſed unibilitatem, & unionem. Ad 2. confirm. diſt. ant. & humanitas, ac Divinitas, ſunt termini abſtracti.

Digitized by Google

cti. conc. ant. ſunt termini concreti. neg. ant. & diſt. conſ. ergo nec prædicantur aliæ proprietates in abſtracto. conc. conſeq. in concreto. neg. conſ. non enim eſt verum dicere: *Chriſtus eſt mortalitas, paſſibilitas:* ſed tantùm: *Chriſtus eſt mortalis, eſt paſſibilis.*

Nec dicas, etiam hominis, in concreto ſumpti, propriam eſſe animam, vel humanitatem; quia non poteſt ſinè iſta eſſe. Reſp. enim, eſſe proprietatem quidem concreti, ſed non in concreto, ſive non eſſe terminum concretum, & proprium, qualis hîc intelligitur: ſive non eſſe prædicatum aliquod, in concreto affirmabile de homine; non enim eſt verum dicere: *Homo eſt anima:* vel: *Homo eſt humanitas.* Unde Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 35. ſec. 2. §. Quarto ſequitur.* ait de hac propoſitione: *Chriſtus eſt Deitas*: eam eſſe tantùm veram in ſenſu identico, quatenus ſcilicet Chriſtus eſt Verbum, ſive DEUS, & Verbum, ſive DEUS, ac Deitas, realiter identificantur, Addit Eximius, hanc locutionem non eſſe propriam, nec formalem, & hinc non poſſe aſſumi ad inferendas aliquas propoſitiones, quæ ſenſum formalem faciunt, & falſæ ſunt, de quibus modò.

134. Ob. 4. contra dicta *n. 126.* Vera eſt iſta propoſitio: *Chriſtus eſt Divinitas, & humanitas:* ſed Chriſtus eſt mortalis, imò paſſus: ergo Divinitas, & humanitas ſunt mortales, paſſibiles, & paſſæ: quod eſt falſum. Reſp. retorq. Petrus eſt anima,

corpus, & unio: ſed Petrus eſt rationalis, liber, & homo: ergo etiam anima, & corpus, & unio, ſunt rationales, liberæ, imò homines. Eodem modo probaretur, quòd in ſaccharo dulci, & albo, etiam albedo eſſet dulcis. in forma. neg. conſ. Major propoſitio eſt identica, & collectiva omnium partium, ſeu conſtitutivorum Chriſti: & Chriſtus in ea eſt quidditativè acceptus: in minori autem eſt denominativè acceptus, ſeu pro ſuppoſito, habente humanam naturam paſſibilem &c. Dein in concluſione partes ſunt diſtributivè acceptæ, & prædicatum, quod ſaltem quibuſdam non convenit, niſi in concreto, eſt tributum ipſis in abſtracto: ergo eſt alia ſuppoſitio terminorum.

Neque etiam concludit iſte ſyllogiſmus: *Chriſtus eſt Deitas: ſed Chriſtus eſt paſſibilis, & mortalis: ergo Deitas eſt paſſibilis, & mortalis;* nam in majore Chriſtus ſumitur formaliter pro Perſona Divina: in minore ſumitur pro natura humana in concreto: ergo eſt mutatio terminorum. Dein Deitas eſt quidem realiter identificata cum ſecunda Perſona SS. Trinitatis: attamen etiam eſt virtualiter diſtincta, eſtque ſyllogiſmus hic ſimilis huic: *Chriſtus eſt Deitas: ſed Deitas eſt Pater: ergo Chriſtus eſt Pater.*

Hæc autem propoſitio, olim aliquando aſſerta: *Deitas eſt paſſa:* excuſari debet, ùt ait Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 35. ſec. 2. §. Sed contra.* nam ſumebatur tunc in ſenſu iden-

identico, & minùs proprio, Deitas pro DEO: atque addebatur limitatio, ſcilicet Deitatem eſſe paſſam ſecundùm carnem; aliàs propoſitio illa, ſimpliciter prolata, in rigore non eſt vera, & in Concilio Chalcedonenſi *action. 5. in definit. fidei.* damnatur dicens, Deitatem eſſe paſſibilem. videatur etiam Lugo *de incarnat. diſp. 23. n. 32.* Nullo autem pacto dici poteſt: *Chriſtus eſt humanitas;* quia humanitas non eſt realiter identificata Perſonalitati Divinæ, quæ datur in Chriſto, uti tamen eſt identificata Deitas: nec etiam humanitas eſt adæquatè homo, nec in ſenſu identico, uti tamen Deitas in ſenſu identico eſt adæquatè DEUS. Alia etiam propoſitio, in qua communicatio idiomatum videtur adſtrui, inter terminos abſtractos, afferri ſolet *ex antiphona Eccleſiæ in feſto S. Crucis. Mors mortua tunc eſt, In ligno quando mortua vita fuit:* ſed rectè reſpondet Eximius *loco modò cit.* per vitam metaphoricè ſignificari Verbum, ſeu DEUM, qui in natura humana eſt mortuus.

135. Ob. 5. Non poteſt de Chriſto in concreto prædicari hoc prædicatum *creatura*: ergo nec iſtud *homo.* prob. conſ. creatura eſt genus: homo eſt ſpecies: ſed de quo non poteſt prædicari genus, etiam non poteſt prædicari ſpecies: ergo. Confirm. Ea, quæ prædicantur de DEO, & ſunt prædicata abſoluta, conveniunt toti SS. Trinitati: ſed tale prædicatum abſolutum eſt prædicatum *homo:* ergo, ſi prædicatur de DEO, convenit toti SS. Trinitati: hoc eſt

falſum; nam nec Pater, nec Spiritus S. eſt homo: ergo. Reſp. diſt. ant. de Chriſto non poteſt hoc prædicatum *creatura* prædicari per ſe. neg. ant. non poteſt prædicari per accidens, ſcilicet ob accidentalem malam acceptionem, & determinationem hujus prædicati ad malum ſenſum. conc. ant. & neg. conſ. ad prob. diſt. mi. ſubſump. de quo per ſe non poteſt prædicari genus, etiam non poteſt prædicari ſpecies. conc. mi. de quo tantùm per accidens non poteſt prædicari genus. neg. mi. & conſ. cùm enim accidentalis illa mala acceptio, & determinatio ad malum ſenſum, non adiit in ſpecie, ſeu prædicato hominis, non eſt, cur iſtud non poſſit prædicari.

136. Ad confirm. neg. mi. ità enim habet S. Thomas *3. p. q. 16. a. 1. ad 4. Hoc nomen homo prædicatur de DEO ratione unionis in perſona, quæ quidem unio relationem importat: & ideo non ſequitur regulam eorum nominum, quæ abſolutè prædicantur de DEO ab æterno.* Scilicet concretum hoc *homo*, prout prædicatur de DEO, involvit ſuppoſitum ſecundæ Perſonæ Divinæ: adeóque eſt relativum. Eodem modo reſpondendum eſt, ſi invertatur hæc objectio, & dicatur: DEUS prædicatur de homine: ſed DEUS eſt Pater: ergo etiam de homine prædicatur Pater; reſpondetur enim: hoc nomen *DEUS*, prout nunc de homine Chriſto prædicatur, formaliter, & concretivè, ſupponit pro Filio DEI: vel, ſi in alia providentia eſſet alia Perſona incarnata

nata, ſupponeret pro illa: & ſemper ſaltem indeterminatè ſupponit pro aliqua ex Perſonis, quæ non eſt communis tribus: non autem ſupponit pro Deitate, ſive natura Divina in abſtracto, quæ communis eſt. Si tamen urgere velis, hoc nomen, ſaltem in ſenſu identico, poſſe ſupponere pro Deitate in abſtracto. Reſp. dari diſtinctionem virtualem. vide etiam *n. 134.*

137. Ob. 6. Hæc propoſitio: *Duæ naturæ, Divinitas, & humanitas. ſunt unus Chriſtus:* eſt quarta inter propoſitiones Huſſij, damnata à Concilio Conſtantienſi *ſeſs. 15.* ergo falſa eſt etiam iſta ei æquivalens: *Chriſtus eſt Divinitas, & humanitas:* quam tamen *n. 126.* admiſimus in aliquo ſenſu. Reſp. cum citatis ibi auctoribus. diſt. antec. illa propoſitio damnata eſt in ſenſu diviſivo, in quo eam affirmabat Huſſius. conc. ant. in ſenſu collectivo, vel reduplicativo. neg. ant. & conſ. Huſſius volebat, quòd illæ naturæ, non tantùm conjunctim, ſed etiam diviſim ſumptæ, ſint Chriſtus, ità, ut hic de ſingulis poſſet prædicari: quod nos utique non admittimus.

Conſtat hoc ex Thoma Waldenſi *tomo 1. l. 1. doctrinalis fidei antiquæ a. 3. c. 39. & ſeq. maximè c. 42.* ubi latè oſtendit, quòd Wicleffus (cujus diſcipulus, & aſſecla fuit Huſſius, atque idem cum illo ſenſit) voluerit, quamlibet illarum duarum naturarum ſeorſim acceptam, eſſe Chriſtum; imò etiam ſingulas partes naturæ humanæ: quas hæreſes ibi Waldenſis impugnat, non verò

K 5 præ-

prædicationem utriusque naturæ, ſeu duarum naturarum conjunctim, quam approbat, ùt patet ex titulo *capitis 39.* quo in capite Waldenſis ſimul excuſat S. Auguſtinum, qui *tr. 47. in Joan. prope finem.* videtur dicere, Chriſtum eſſe animam, eſſe carnem &c. excuſat inquam, eum, quòd per ſynecdochen locutus ſit: quam tamen tropicam locutionem, ſeu per ſynecdochen, reijciebat Wicleffus, ùt habet Waldenſis *c. 40.*

Tandem addendum, de Chriſto non verificari propoſitiones contradictorias; non enim eſt verum dicere: e. g. *Chriſtus eſt paſſibilis, & non eſt paſſibilis*: ùt dictum *n. 120.* verificantur tamen prædicata apparenter contraria: e. g. *Chriſtus eſt ab æterno: eſt natus in tempore: eſt mortuus, eſt immortalis*: quæ tamen reverà non ſunt contraria; quia propriè loquendo ſibi non opponuntur; nam, cùm prædicata iſta conveniant Chriſto ratione diverſarum naturarum, reverà ſibi non opponuntur; nec enim eſt vera, & propria oppoſitio, ſi dicatur: *Chriſtus eſt immortalis ſecundùm naturam Divinam, & mortalis ſecundùm naturam humanam*: ſicut non eſt oppoſitio, ſi dicas: *Æthiops eſt albus ſecundùm dentes, & non albus ſecundùm reliquum corpus*; quia aliud eſt prædicatum *albus ſecundùm dentes*. & aliud *albus ſecundùm reliquum corpus*: particula autem negativa tunc tantùm facit contrarietatem, vel contradictionem, quando ſemel præponitur, ſemel non præponitur eidem prædicato, vel propoſitioni, ùt notum eſt ex ſummulis.

DIS-

Digitized by Google

DISPUTATIO II.

De Conſtitutivis Intrinſecis Incarnationis.

138. EXplicanda hîc veniunt, quæ Chriſtum, ſeu Verbum incarnatum, intrinſecè conſtituunt: atque adeò agendum de ſubſiſtentia, perſona, hypoſtaſi &c. inde de unione hypoſtatica, an ſit aliquid ab extremis diſtinctum, an entitas abſoluta, an modalis, an una, vel duplex. Examinandum quoque, an ſola ſecunda Perſona humanitatem aſſumpſerit, & cur aliæ Divinæ Perſonæ nequeant dici incarnatæ: an potuiſſent aliæ Perſonæ humanitatem aſſumere, & an omnes tres eandem, vel una Perſona tres humanitates: an aſſumi à DEO potuiſſet natura, priùs peccato infecta: an natura etiam irrationalis: an etiam accidens: & ſimilia, quæ vel per ſe, vel ex occaſione tractabimus. Sit igitur

QUÆSTIO I.
De Subſiſtentia.

ARTICULUS I.

Explicantur termini in hac quæſtione uſitati.

139. EXplicandì hîc ſunt aliquot termini, ſcilicet, *natura*, *perſona*, *ſuppoſitum*, *ſubſiſtentia*, *&c.* ſinè

ſinè quorum intelligentia quæſtio hæc clarè decidi non poteſt. *Natura*, ùt à Theologis accipitur, ſignificat eſſentiam, ſeu rationem ſpecificam uniuscujusque ſubſtantiæ, præſcindendo, an ſit una, vel multiplex, an per ſe, vel in alio ſubſiſtat. A Boëtio *l. de duab. naturis, non longè ab initio* ſic *natura* definitur: *Unamquamque rem informans ſpecificâ differentiâ:* paulò autem inferiùs *perſona* ſic definitur: *Naturæ rationabilis individua ſubſtantia:* quæ vox *ſubſtantia* hîc Boëtio idem ſignificat, ac *ſubſiſtentia*; nam adhuc inferiùs ait: *Perſona verò rationabilis naturæ individua ſubſiſtentia.*

Hanc Boëtij difinitionem quoad perſonas creatas admittit etiam Richardus à S. Victore *l. 4. de Trinit. c. 23.* at vero *c. 22.* vult, quòd Perſona Divina debeat definiri: *Naturæ Divinæ incommunicabilis exiſtentia*: quam definitionem etiam quoad perſonas creatas amplectitur Joannes Theologus in Concilio Florentino *ſeſs. 19. in editione Colonienſi. §. Quoniam non me. In editione Severini Binij, quæ eam ſeſſionem in minores §§. dividit §. In genere autem humano.* ubi dictus Joannes ſic loquitur: *Perſona dicitur eſſe naturæ, rationis capax, incommunicabilis exiſtentia.* Jam *ſuppoſitum* differt à perſona, ſicut genus à ſpecie; nam dicitur de omnibus communiter, e. g. dicitur ſuppoſitum equi, ſuppoſitum bovis, ſuppoſitum etiam hominis: at non dicitur perſona equi, aut bovis, ùt rectè advertit Boëtius *loc. cit.* & hinc communiter dicitur,

quòd

quòd perſona ſit nomen dignitatis; unde tantùm dicitur perſona humana, Angelica, Divina: & hinc perſona aliud non eſt, quàm ſuppoſitum rationale, ſeu intellectuale. Definitur autem ſuppoſitum, ferme ùt perſona, omiſſa vix non ſola voce *rationabilis*: ſcilicet: *Suppoſitum eſt natura individua completa incommunicabilis exiſtentia.*

140. Ad ſuppoſitum igitur in genere, & conſequenter ad perſonam, requiritur primò, ut ſit ſubſtantia, vel ens per ſe exiſtens, & non exiſtens in digniori; hoc enim petit etymologia hujus vocis *ſubſiſtens*, ut ſcilicet ſiſtat in ſe, & non trahatur per unionem ad aliud dignius compoſitum, tanquam pars, vel tanquam forma ad ſubjectum; unde accidens non eſt ſuppoſitum: imò neque partes eſſentiales, vel integrales compoſiti naturalis, ùt patet. Hinc etiam humana natura in Chriſto non eſt ſuppoſitum; quia non ſiſtit in ſe, ſed ratione unionis hypoſtaticæ trahitur ad dignius, & ſiſtit in Verbo. Econtra Verbum in Chriſto eſt ſuppoſitum; quia, licèt uniatur humanitati, non tamen unitur digniori, nec ſiſtit in digniori; cùm Chriſtus non ſit aliquid dignius, quàm ſolum Verbum.

Secundò requiritur ad ſuppoſitum, ut ſit ſubſtantia completa, ſeu habens naturam completam; hinc anima ſeparata non eſt ſuppoſitum, ùt docet S. Thomas *1. p. q. 29. a. 1. ad 5.* ſaltem ſimpliciter dictum, ſed tantùm cum addito *incompletum*: multò minùs aliæ partes hominis integrales, e, g, manus,

nus, pedes, ſunt ſuppoſita, ùt *ibidem* docet Angelicus. Addit Gormaz *de incarnat. n. 631.* habere quidem partes eſſentiales, e. g. animam, & materiam, ſubſiſtentias partiales; quia in triduo mortis Chriſti etiam aliquid fuit in anima corpori non unita ſuppletum: non tamen dici, partes ſeparatas ſuppoſitum, ùt modò dictum. Aliter loquitur hic auctor *n. 632.* de partibus continui, e. g. guttis aquæ; ait enim, has quidem, quando unitæ ſunt, non dici plura ſuppoſita, e. g. menſura aquæ eſt tantùm unum ſuppoſitum, quanquam plures guttas contineat: at verò, quando tales partes ſeparantur, ſeu ab invicem ſejunguntur, ait, ſingulas partes, e. g. ſingulas guttas aquæ, eſſe ſuppoſitum; quia ſcilicet quælibet earum guttarum totam ſpeciem continet, quam non continent partes eſſentiales ſeorſim ſumptæ.

Tertiò debet ſuppoſitum eſſe ſubſtantia individua, id eſt determinata, & ſingularis, atque incommunicabilis pluribus realiter diſtinctis per identitatem; unde natura humana, ùt conſtituens univerſale, non eſt ſuppoſitum: ſed nec natura Divina, utpote communicabilis tribus Perſonis realiter diſtinctis, eſt ſuppoſitum, licèt ſit ſubſiſtens, ùt dictum *tract. de DEO. n. 732.* nam, quamvìs admittatur, quòd præter tres ſubſiſtentias relativas, etiam detur ſubſiſtentia abſoluta, naturæ Divinæ virtualiter quoque identificata (quam admiſimus *tract. de DEO n. 733.*) quia tamen iſta non eſt incommunicabilis tribus, facit quidem naturam Divinam

vinam ſubſiſtentem: non verò ſuppoſitum, aut perſonam. Inſuper nec ſpiratio activa, imò nec ſpirator activus qua talis, eſt ſuppoſitum; cùm hoc prædicatum Patri, & Filio, ſit commune: at verò tres Perſonæ Divinæ ſunt tria ſuppoſita realiter diſtincta, de quibus rurſus inferiùs.

141. *Hypoſtaſis* eſt vox, de qua olim tempore S. Hieronymi fuit lis inter Patres; cùm quidam vellent, eâ ſignificari ſubſtantiam, ſeu naturam, & conſequenter tantùm unam admitterent in DEO hypoſtaſin: alij econtrà vellent, per hanc vocem ſignificari perſonam, conſequenter tres in DEO hypoſtaſes ſtatuerent. Et hæc ſententia prævaluit, ac defacto tenemur, in DEO admittere tres hypoſtaſes: ſicque loquuntur plura Concilia, & Patres apud Ruiz *de Trinit. diſp. 31. ſec. 4.* unde modò hæc vox ſignificat idem, ac ſuppoſitum: ſæpe tamen in ſenſu reſtrictiore accipitur pro perſona.

Subſiſtentia olim à pluribus accepta eſt pro ſuppoſito: nunc autem maximè in ſcholis, ſumitur in abſtracto, pro forma, vel ultimo complemento formæ, denominantis rem ſubſiſtentem, vel pro eo, per quod res per ſe ſubſiſtit. *Suppoſitalitas*, aut *perſonalitas*, communiter accipiuntur pro forma, vel ultimo complemento formæ, denominantis ſuppoſitum, aut perſonam, ſeu pro ratione, per quam aliquid ſubſiſtit in ſuppoſito, vel perſona: quanquam, ſaltem in Divinis, ſint realiter idem cum perſona.

142. Supereſt explicanda *prima*, & *ſecunda*

cunda ſubſtantia, qui termini non quidem formaliter, ſed arguitivè deſumpti ſunt ex Ariſtotele 5. *metaphyſ. c. 8. text. 15.* Et quidem aliqui volunt, quòd Ariſtoteles per primam ſubſtantiam intellexerit ſuppoſitum: per ſecundam ſubſtantiam verò naturam, ùt contradiſtinctam à ſubſiſtentia: ſed hoc non facilè crediderim; ùt enim rectè recentior quidam ingenioſus ait, ratio perſonæ, & ſuppoſiti, primùm nobis innotuit ex myſteriis SS. Trinitatis, & incarnationis, quæ myſteria non poſſunt fingi, jam fuiſſe revelata in prædicamentis Stagyritæ: certè ex verbis Ariſtotelis hic ſenſus erui nullatenus poteſt.

Veroſimiliùs Ariſtoteles per primam ſubſtantiam, ſeu ùt loquitur, *ipſum ultimum ſubjectum*, tantùm intellexit individuum, ſeu ſubſtantiam ſingularem, aut illam, quæ non ulteriùs dicitur, ſeu prædicatur de pluribus, ſed tantùm de uno, e. g. Petro: per ſecundam verò ſubſtantiam, ſeu ùt ait, *quod, cùm quod quid ſit, etiam ſeparabile fuerit*, intellexit ſubſtantiam univerſalem, quæ prædicatur de pluribus: e. g. homo univerſaliter ſumptus dicitur de Petro, Paulo &c. ſicque per conceptum à quolibet eſt ſeparabilis: ſub qua acceptione natura Divina non eſt ſubſtantia ſecunda; quia revera eſt una individualis ſingularis ſubſtantia. Interim (ùt dictum) quidam authores docent, per ſubſtantiam primam ab Ariſtotele intelligi ſuppoſitum, ſeu perſonam: per ſecundam verò intelligi naturam, contradiſtinctam à ſubſiſten-

ſiſtentia: cum quibus litigare nolim: quamvis, ùt jam dixi, mihi perſuadere non poſſim, in hoc ſenſu Ariſtotelem hos terminos accepiſſe: in hac autem acceptione etiam natura Divina erit ſecunda ſubſtantia.

143. Jam certiſſimum eſt, ſubſiſtentias Divinas non eſſe puras negationes, ſed eſſe ſubſiſtentias poſitivas, realiter naturæ identificatas (eas tamen virtualiter à natura diſtinctas ſuppono *ex tract. de DEO. n. 722. 732. & 775.*) certum etiam eſt, in creatis ſuppoſitum à natura diſtingui, ſaltem inadæquatè; ità enim docetur *in Generali Synodo VII. ſeu Nicæna II. actione 6. (quæ eſt diviſa in ſex tomos, quæ vox Græcis ſignificat ſectionem) tomo 3. §. Nequaquam*, ubi Epiphanius diaconus, & cubicularius, de Eutychianis hæreticis ſic loquitur: *Nihil aliud agunt, quàm, ut oſtendant, naturam, & hypoſtaſin, idem eſſe, quæ ſanè inter ſe differre veri Eccleſiæ Catholicæ alumni cognoſcunt.* Idem docet S. Joannes Damaſcenus *l. 3. orthodoxæ fidei c. 3.* ajens: *Verùm hoc hæreticis inducit errorem, quòd idem dicant naturam, & hypoſtaſin, ſuppoſitúmve, ac perſonam.* Gormaz *de incarnat. n. 650.* ait, naturam, & ſubſiſtentiam in creatis eſſentialiter eſſe à ſe diſtinctas, ità, ut non poſſit natura creata ob limitationem ſuam habere identificatam ſibi ſubſiſtentiam.

Certè ex hac confuſione perſonæ, & naturæ, ortæ ſunt geminæ contrariæ hæreſes, Neſtorii, & Eutychetis. Ille ſic arguebat: *Dantur in Chriſto duæ naturæ: ergo*

etiam dantur duæ perſonæ. Iſte verò ſic: *In Chriſto datur tantùm una perſona: ergo etiam datur tantùm una natura*: quanquam Eutyches dixerit, ante adunationem, ſeu unionem, fuiſſe duas naturas, ſed poſt unionem, ſeu in unione, factam eſſe tantummodo unam: ex quo eum Gelaſius accuſat, tanquam Neſtorianiſmo propinquum. Voluit autem Eutyches, poſt unionem in Chriſto fuiſſe naturam confuſam, ſeu compoſitam ex Divina, & humana, ad eum modum, quo ex anima, & corpore, ſeu materia, reſultat tertia natura, ùt refert idem Gelaſius *l. 4. de duabus naturis, ſub medium.* qui liber habetur. *tom. 4. Bibliothec. Patrum*: non tamen eſt, ùt quidam volunt, S. Gelaſii Papæ, ſed veroſimiliùs Gelaſii Cyziceni. vide Bellarminum *de ſcript. Eccleſ. in utroque Gelaſio.* videatur etiam Gormaz *de incarnat. n. 578.*

144. Unde non promiſcuè utendum eſt nominibus ſignificantibus ſuppoſitum, & naturam, e. g. termino *homo* pro ſola humanitate, vel termino *humanitas* pro toto homine. Equidem antiquiores nonnulli Patres utebantur termino *homo* pro ſola humanitate, & ſic dicebant, Verbum aſſumpſiſſe hominem. In hoc ſenſu locutus eſt S. Auguſtinus *l. de vera relig. c. 16.* ſic ſcribens: *Unicus Filius, conſubſtantialis Patri, & coæternus, totum hominem ſuſcipere dignatus eſt.* & S. Athanaſius *in ſymbolo* dicens: *Sicut anima rationalis, & caro, unus eſt homo, ità DEUS, & homo, unus eſt Chriſtus.* rurſus SS. Ambroſius, & Auguſtinus *in hym-*

hymno : *Te DEUM laudamus* : ſic canunt: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem, non horruiſti Virginis uterum.*

At verò Patres poſteriores, ne viderentur Neſtorianis accedere, non ampliùs dixerunt, Verbum aſſumpſiſſe hominem, ſed humanitatem. Quare modò non licet dicere, Verbum aſſumpſiſſe hominem; ſed debemus dicere, tantùm aſſumpſiſſe humanitatem; quia perſonam humanam Verbum non aſſumpſit: ſed Perſona Verbi Divini reddita eſt etiam perſona hujus hominis, qui eſt Chriſtus, attrahendo ad ſe hanc humanitatem, & verè efficiendo, ut illa non remaneret ſua, ſed evaderet propria Filii DEI. videatur Gormaz *de incarnat. n.* 586.

145. Quæſtio jam eſt, an id, quod ſuppoſitum, vel perſona, in creatis ſuperaddit naturæ, & per quod ab hac diſtinguitur, ſit aliquid poſitivum, an verò tantùm aliquid negativum. Equidem negari non poteſt, multos, & magnos auctores defendere, ſubſiſtentiam creatam formaliter acceptam, quam ſuppoſitum involvit præter naturam, eſſe aliquid poſitivum, & ùt communiter hodie tradunt, eſſe aliquam entitatem modalem (ſicut eſt unio, actio &c.) cujus officium ſit, reddere naturam hanc in ſe ſubſiſtentem, & alteri incommunicabilem, quæque eſſentialiter excludat unionem cum ente perfectiori. Addunt plures, hac entitate modali naturam nec divinitus poſſe carere, niſi detur ſupplementum illius; eoquòd natura non poſſit exiſtere, ſi nec in ſe, nec in alio

 ſiſtat.

ſiſtat. Ex quibus clarè infertur, Verbum non aſſumpſiſſe perſonalitatem humanam; cùm utique modus, eſſentialiter excludens unionem cum alio, non poſſit cum iſta ſtare.

146. At verò etiam oppoſitum multi, & magni auctores affirmant, ſcilicet, ſubſiſtentiam creatam conſiſtere formaliter in purè negativo, ſeu in negatione unionis cum ente perfectiori: atque adeò ſuppoſitum creatum aliud non eſſe, quàm naturam, vel ſubſtantiam creatam completam, ſingularem, non unitam alteri ſubſtantiæ, cum qua conſtituat totum aliquod perfectius, ac dignius, cui tanquam principio intrinſeco operationes tribuantur. Ex quo iterum clarè infertur, in Chriſto non dari ſuppoſitum humanum, vel perſonalitem, aut perſonam humanam in ſenſu ſtricto, ſeu illo, quem primo loco explicavimus *n. 127.* nam natura humana unita Verbo utique exiſtit in digniori, ſcilicet in Verbo, & conſtituit cum eo nobilius totum, nempe Chriſtum &c. Tenent hanc ſententiam Scotus *in 3. diſt. 1. q. 1. a. 3. §. Contra primam viam.* item Okamus, & Nominales. Maſtrius *in 3. diſp. 1. q. 3. a. 1.* & hoc teſte potiores Scotiſtæ. Ex noſtris tenent eandem Martinon, Platelius, Semeri, Fabri. Salmeron, Molina *in 1. p. q. 29. a. 2. diſp. 3.* Thyrſus *tom. 3. diſput. ſelect. diſp. 27. ſect. 4. n. 23.* & recentiores plurimi in theſibus impreſſis, & manuſcriptis. Quid S. Thomas cenſuerit, mox patebit ex dicendis.

ARTI-

ARTICULUS II.

An Subſiſtentia creata ſit aliquid poſitivum, an negativum.

147. DIco cum ſecunda ſententia. Subſiſtentia in creatis non ſuperaddit naturæ ſingulari, niſi negationem unionis cum ente perfectiori. ità præter auctores citatos etiam S. Thomas, quem rectè ait Thyrſus *tom. 3. diſp. ſelect. diſp. 27. ſec. 4. §. 1. n. 24.* eſſe manifeſtum aſſertorem hujus ſententiæ, non minùs, quàm Scotum: ſic autem loquitur Angelicus *l. 1. contra gentil. c. 25. Hoc* (quòd ſcilicet aliquid dicatur ens per ſe) *non videtur importare, niſi negationem tantùm; dicitur enim ens per ſe ex hoc, quòd non eſt in alio, quod eſt negatio pura.* Iterum *q. 9. de potentia. a. 1. ad. 4.* ait de ſubſtantia, quòd dicatur *ſubſiſtere, in quantum non eſt in alio.* Rurſus *in 3. diſt. 6. q. 1. a. 2. ad 5. Hoc, quod facit, conjunctum ex anima, & corpore, eſſe hominem, non eſt præter animam, & corpus, & unionem, aliquid poſitivè: ſed ex hoc ipſo, quòd ipſum compoſitum ex anima, & corpore, non adjungitur alteri, ſubſiſtenti in natura compoſita, ſequitur, quòd conjunctum ſit homo; unde, ſi Chriſtus humanam naturam, quam aſſumpſit, deponeret, eo ipſo eſſet homo illud conjunctum ex duabus ſubſtantijs.*

Iterum *3. p. q. 2. à. 3.* cùm ſibi oppoſuiſſet

ſuiſſet S. Doctor, quòd in Chriſto ſit quædam alia ſubſtantia particularis præter hypoſtaſin Verbi, adeóque etiam alia hypoſtaſis, reſpondet *ad 2. Humana natura in Chriſto, quamvìs ſit ſubſtantia particularis; quia tamen venit in unionem cujusdam completi, ſcilicet totius Chriſti, prout eſt DEUS, & homo, non poteſt dici hypoſtaſis, vel ſuppoſitum.* Rurſus *3. p. q. 4. a. 2. ad 2.* ait: *Dicendum, quòd naturæ aſſumptæ non deeſt propria perſonalitas propter defectum alicujus, quod ad perfectionem humanæ naturæ pertineat: ſed propter additionem alicujus, quod eſt ſupra humanam naturam, quod eſt unio ad Divinam Perſonam.* Item *3. p. q. 2. a. 2. ad 3.* ait: *Non quodlibet individuum in genere ſubſtantiæ, etiam in rationali natura, habet rationem perſonæ: ſed ſolum illud, quod per ſe exiſtit: non autem illud, quod exiſtit in alio perfectiori:* & paulò poſt addit de natura humana Chriſti: *Licèt ergo hæc humana natura ſit quoddam individuum in genere ſubſtantiæ; quia tamen non per ſe ſeparatum exiſtit, ſed in quodam perfectiori, ſcilicet in Perſona DEI Verbi, conſequens eſt, quòd non habeat perſonalitatem propriam:* quæ verba ità clara ſunt pro noſtra ſententia, ut explicatione non egeant.

148. Prob. concluſio I. Varia Concilia, & Patres docent, Chriſto nullam deeſſe proprietatem humanam, quæ ab auctore DEO hominibus inſita ſit, vel reprehendi non mereatur: atqui, ſi perſonalitas huma-

na eſſet quid poſitivum, eſſet proprietas, humanæ naturæ à DEO inſita, & non mereretur reprehendi: ergo Chriſto non deeſſet: conſequens hoc eſt falſum: ergo etiam antecedens. mi. eſt clara, & conſeq. in forma, ſubſumptum etiam eſt definitum contra Neſtorium: ſola probanda eſt ma. quæ probatur, addúcendo Conciliorum, & Patrum teſtimonia: & inprimis Concilium Lateranenſe ſub Martino I. *celebratum an. Chri. 642. ſub finem. ubi 20 canones ſtatuit, canone 9.* ſic habet: *Si quis ſecundùm Sanctos Patres non confitetur, propriè, & ſecundùm veritatem, naturales proprietates Deitatis ejus, & humanitatis, indiminutè in eo, & ſinè deminoratione ſalvatas, condemnatus ſit.* Concilia etiam alia ubique clamant, Chriſtum aſſumpſiſſe naturam humanam integram cum proprietatibus ſuis.

Ex Patribus S. Auguſtinus *in enchiridio c. 34.* de incarnatione Verbi ſcribit: *Nihil humanæ naturæ in illa ſuſceptione fas eſt dicere defuiſſe: ſed naturæ ab omni peccati nexu omni modo liberæ.* S. Damaſcenus *l. 3. orthodoxæ fidei c. 6. Neque enim DEUS Verbum quicquam eorum, quæ, cùm nos initio fingeret, naturæ noſtræ inſeruit, prætermiſit: ſed omnia aſſumpſit, hoc eſt, corpus, animam intelligentem, & ratione præditam, eorúmque proprietates.* Et hanc ſententiam S. Damaſceni allegat S. Thomas *in 3. diſt. 6. q. 1. a. 2. arg. 5.* ſic ſcribens: *Præterea ſecundùm Damaſcenum Chriſtus aſſumpſit, quidquid in noſtra natura plan-*

tavit. & *3. p. q. 4. a. 2. arg. 2.* ait: *Damaſcenus dicit, quòd Filius DEI aſſumpſit ea, quæ in noſtra natura plantavit.*

149. Confirmatur 1. S. Cyrillus Alexandrinus *in epiſtola, nomine Concilij Alexandriæ congregati ſcripta ad Neſtorium, quæ habetur apud Binium in actis Concilij Epheſini tom. 1. c. 14. & incipit. Cùm Salvator noſter:* aliud à Neſtorio non petit, quàm, ut admittat veram naturalem, ſeu phyſicam unionem: ſive, ut confiteatur, quòd in Chriſto humanitas ſit unita Verbo, *non ità, quaſi homo eam tantùm conjunctionem ſortitus ſit, quæ in ſola dignitatis, vel auctoritatis unitate, hoc eſt, æqualitate, poſita ſit; non enim honoris æqualitas naturas unit .... nec rurſum appoſitione, vel quadam quoque contiguatione, aut conglutinatione, eam unitatem metimur; ea enim ad naturalem unionem conſtituendam ſatis eſſe nequit.* & infrà *capitulo, ſeu anathematiſmo 3.* ſic habetur: *Si quis poſt unionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguit, eáque duntaxat conjunctione easdem inter ſe nectit, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non eâ potiùs, quæ eſt ſecundùm naturalem unionem, anathema ſit.*

Idem S. Cyrillus *in alia epiſtola ad Neſtorium, quæ habetur apud Binium actione 1. Concilij Chalcedonenſis, & quidem duplici editione, quarum prima incipit: Obloquuntur: Secunda: Comperi quosdam:* ſcribit juxta hanc ſecundam editionem, quòd filius DEI

DEI *factus ſit homo, & nuncupatus ſit etiam filius hominis, non nuda tantummodò voluntate, ſed nec aſſumptione ſola perſonæ: ſed quòd diverſæ quidem naturæ in unum convenerint .... per arcanam illam, ineffabilémque copulationem ad unitatem.* Atque hanc epiſtolam tandem ſic finit S. Cyrillus: *Hæc igitur pro charitate in Chriſto ſcribo, quærens te tanquam fratrem, & conteſtans coram Chriſto, & electis Angelis, ut hæc nobiſcum, & ſentias ſimul, & doceas, ut Eccleſiarum pax ſalva ſervetur, & concordiæ, charitatíſque vinculum indiſſolubile maneat ſacerdotibus DEI.* Ubi obiter nota, in editione Conciliorum Colonienſi haberi quandoque unum, aut alterum verbum aliud, ſed ſinè diverſitate ſensûs: item epiſtolam priorem inſcribi nomine Concilij Epheſini, cùm tamen apud Binium inſcribatur nomine Concilij Alexandrini, quod probabilius videtur: rurſus quædam ex ſecunda epiſtola, in editione Colonienſi, fuiſſe translata in primam: ſed hæc omnia ſubſtantiam rei non mutant; quia tamen mens S. Cyrilli, & Concilij, ſatis apertè patet.

Ex quibus rite infertur, quòd, ſi Neſtorius admiſiſſet veram phyſicam unionem inter Verbum, & humanitatem, fuiſſet pax in Eccleſia DEI; ergo tunc non ampliùs admiſiſſet duas perſonas in Chriſto: adeóque, quòd duas admiſerit, inde fuit ortum, quòd admiſerit negationem unionis phyſicæ

 inter

inter Verbum, & humanitatem: adeóque hæc negatio eſt perſonalitas.

150. Theodorus etiam Hagiopolitanus *in diſputatione cum Neſtoriano* (*quæ habetur tomo 2. auctarij Bibliothecæ Patrum*) ſic ait: *Quia igitur pars Chriſti eſt aſſumptum corpus animatum, idcirco non eſt hypoſtaſis, ſed hypoſtaticum.* Ulteriùs, quando Neſtoriani petebant, quid igitur perſona humana præter naturam involveret, SS. Patres non aliam reddiderunt reſponſionem, quàm, quòd humana natura ſit Verbo tanquam digniori unita: certè, ſi agnoviſſent modulum illum adverſariorum, debuiſſent eum aſſignare. Gratis autem adverſarij dicta iſta, vel ſimilia, explicant, non in ſenſu formali, ſed tantùm in arguitivo, quaſi Patres tantùm cauſaliter, non verò formaliter, rationem perſonalitatis collocârint in negatione unionis, ità, ut hæc negatio ſit tantùm cauſa illativa entitatis modalis, in qua formaliter ſtet ratio perſonalitatis, gratis, inquam, hæc dicunt, nec probant.

Confirm. 2. Dicta Conciliorum, & Patrum commodiſſimè explicari poſſunt, modò dicatur, idcirco humanitatem in Chriſto carere ſubſiſtentiâ propriâ; quia natura humana verè eſt Verbo, tanquam digniori phyſicè unita, & cum hoc intrinſecè componit Chriſtum: ergo non debet admitti entitas aliqua modalis, quæ naturæ ſuperaddita faciat eam eſſe perſonam, & quæ in humanitate Chriſti non detur. conſequentia patet ex illo principio, quòd entia non

non ſint multiplicanda ſinè neceſſitate. ant. patebit ex ſolutione objectionum.

151. Probatur concluſio 2. Perſona *ex n. 139.* eſt *natura rationalis individua ſubſtantia*, vel *incommunicabilis exiſtentia*, hoc eſt, non quomodocunque exiſtens, ſed exiſtens, vel ſubſiſtens in ſe, adeóque perſona debet eſſe incommunicabile ſubſiſtens: ergo ad perſonam duo requiruntur, ſcilicet ſubſiſtere, & eſſe incommunicabile: utrumque habetur in quavis ſubſtantia rationali, e. g. humanitate, per ſolam negationem unionis cum ente perfectiori, vel digniori: ergo. prob. ſubſumptum. ſubſiſtere, vel per ſe exiſtere, eſt non exiſtere in alio, tanquam partem in toto, vel tanquam formam in ſubjecto: atqui hoc habet quævis humanitas, quæ habet negationem unionis cum alio, ut per ſe patet; nam tunc ipſa ſiſtit in ſe, & non in alio complexo (quod eo ipſo in creatis eſſet nobilius, quàm ſola natura una) neque eſt forma, nec ſubjectum alteriùs compoſiti majoris, ſeu nobilioris: ergo.

Quod jam attinet ad incommunicabilitatem, hæc non debet ità intelligi, quaſi ſuppoſitum, vel perſona, non debeat poſſe ulli alteri communicari per unionem; aliàs enim Perſona ſecunda in Divinis, quæ communicatur per unionem naturæ humanæ, perderet rationem perſonæ: ſed debet intelligi 1. quòd non debeat poſſe communicari per identitatem alteri perſonæ, ſicut natura Divina communicari poteſt tribus Per-

Perſonis Divinis: & hinc licèt, à multis (quibus *in tr. de DEO n. 733.* conſenſi) admittatur, quòd natura Divina ſit aliqua ſubſiſtentia abſoluta, tamen non admittitur, quòd natura Divina ſit ratione ſui perſona. 2. debet intelligi, quòd ſuppoſitum, vel perſona, non debeat poſſe communicari pluribus per prædicationem, ſicut communicatur natura univerſalis, vel ſubſtantia ſecunda explicata *n. 142.* e. g. homo ùt ſic, vel equus ùt ſic, qui poteſt prædicari de pluribus individuis: & hinc etiam natura, ità univerſaliter ſumpta, non eſt ſuppoſitum, vel perſona, ùt *n. 140.* dictum eſt. 3. debet intelligi, quòd ſuppoſitum, vel perſona, non debeat poſſe communicari per unionem alteri digniori; aliàs enim tollitur ratio ſubſiſtentiæ (ùt dictum *eodem n. 140.*) ſinè qua non datur ratio perſonæ *ex n. 139.* & hinc perſona creata debet eſſe etiam incommunicabilis per unionem; quia, ſi uniretur alteri, eoipſo reſultaret compoſitum dignius, & ipſa non ampliùs in ſe ſubſiſteret.

152. Jam verò quælibet natura ſingularis, ſeu individualis creata, habet ex ſe ipſa, quòd non poſſit per identitatem pluribus communicari (aliàs admitteretur myſterium SS. Trinitatis in creatis) item, quòd ùt talis non poſſit de pluribus prædicari, ùt notum eſt ex logica: inſuper ſtante negatione unionis habet, ùt etiam ſit incommunicabilis per unionem; quia unio non poteſt ſimul dari cum negatione unionis: ergo quælibet natura creata habet, partim per ſe-

ſeipſam, partim per negationem unionis cum alio, tam eſſe incommunicabile, quàm eſſe ſubſiſtens: adeóque habet omnia, quæ in definitione ſuppoſiti continentur: &, ſi inſuper ſit natura rationalis, habet quoque omnia, quæ in definitione perſonæ continentur, conſequenter etiam habet ipſam rationem perſonæ; hinc gratis ab adverſarijs adſtruitur entitas aliqua modalis: certè hæc deberet gravibus rationibus ab ipſis poſitivè probari, quod non fit, ùt patebit ex ſolutione objectionum.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

153. OB. 1. ex Arriaga. S. Thomas, quæ docuit textibus citatis *n. 147.* revocavit *in ſumma:* ergo nihil ex ijs probatur. Confirm. 1. ex Mauro. Poteſt dici, quòd S. Doctor *3. p. q. 4. a. 2. ad 2.* (ejus verba adduximus *n. 147.*) loquatur de defectu proprietatis, pertinentis ad conſtitutionem naturæ in abſtracto, non verò tantùm pertinentis ad conſtitutionem totius ſuppoſiti: atqui ſic textus etiam verificatur juxta adverſarios: ergo. Confirm. 2. S. Thomas *q. 9. de potentia a. 2.* ſic ſcribit: *Perſona ſignificat naturam cum quodam modo exiſtendi, qui modus eſt per ſe exiſtens:* ergo ipſa perſonalitas eſt quid poſitivum. prob. conſ. per ſe exiſtere non convenit negationi: ergo.

Reſp.

Reſp. neg. antec. quod non probatur: imò adduximus plures textus ex ipſa *ſumma*, qui ſtant pro nobis. Ad 1. confirm. neg. ma. nam ibi S. Doctor affert objectionem, quæ volebat, Verbum aſſumpſiſſe perſonalitatem in natura plantatam, adeóque non ùt conſtitutivam, ſed ùt perfectivam naturæ; unde S. Doctor in eodem ſenſu loqui cenſendus eſt. Et hinc etiam eſt, quòd Angelicus ibi dicat: *Natura aſſumptæ non deeſt propria perſonalitas propter defectum alicujus, quod ad perfectionem humanæ naturæ pertinet*: ecce dicit *ad perfectionem*, non *ad conſtitutionem*. Sanè, ſi Angelicus judicâſſet, adverſarios ſuos velle, quòd perſonalitas ſit proprietas conſtitutiva naturæ, facilè eos rejeciſſet, negando, perſonalitatem conſtituere naturam. At non ità reſpondet, ſed ſimpliciter negat, perſonalitatem eſſe proprietatem naturæ, & ait, eam non adeſſe *propter additionem alicujus, quod eſt ſupra humanam naturam, quod eſt unio ad Divinam Perſonam.*

154. Ad 2. confirm. Verba objecta toto illo articulo non habentur: ſed *ad 2.* habenter tantùm iſta: *Nomen perſona* ſignificat *ſolùm naturam rationalem ſub tali modo exiſtendi:* hunc autem modum explicat S. Doctor *ibidem ad 1. & ad 7.* quòd debeat eſſe natura individualis, & incommunicabilis: quod utrumque facilè explicatur in noſtra ſententia: ſcilicet individualitas per hoc, quòd ſit determinatum individuum: incommunicabilitas per hoc, quòd habeat nega-

negationem identitatis, & unionis cum alio, qua negatione ſtante, natura eſt manifeſtè incommunicabilis.

Verùm, etiam omiſſa citatione tanquam legitima, neg. conſ. nam modus individualis exiſtendi, quem S. Doctor expreſsè ait intelligi in nomine hypoſtaſis, vel perſonæ, eſt poſitivus: modus autem incommunicabilis, ſeu per ſe, eſt ſecundùm S. Doctorem negativus, & exiſtit in eo ſenſu, in quo communiter dicimus, negationes exiſtere; hinc ad prob. neg. antec. nam etiam negationes dicuntur exiſtere ſuo modo, ſcilicet per alienationem: nec difficultatem habent particulæ *per ſe*; ùt enim patet *ex n. 147.* ad mentem Angelici, tantùm inferunt puram negationem.

155. Ob. 2. Varii textus S. Thomæ adverſantur noſtræ concluſioni: ergo. prob. ant. Primò *l. 4. contra gentiles c. 49. ad 10.* ait. *Humana natura etiam in Sorte, vel Platone, non eſt hypoſtaſis, ſed id, quod in ea ſubſiſtit, hypoſtaſis eſt. Quòd autem ſubſtantia ſit, & particularis, non ſecundùm illam ſignificationem dicitur, qua hypoſtaſis eſt particularis ſubſtantia; ſubſtantia enim ſecundùm Philoſophum dupliciter dicitur, ſcilicet de ſubjecto in genere ſubſtantiæ, quod dicitur hypoſtaſis: & de eo, quod quid eſt, quod eſt natura rei:* ergo præter naturam datur alia ſubſtantia in homine: ergo ſubſiſtentia eſt modus ſubſtantialis.

Secundò. *1. p. q. 3. a. 3. in corp.* ait: *In rebus compoſitis ex materia, & forma, neceſſe*

neceſſe eſt, quòd differat natura, vel eſſentia, & ſuppoſitum. & poſt pauca: *Humanitas ſignificatur ùt pars formalis hominis.* & iterum: *In his igitur, quæ non ſunt compoſita ex materia, & forma . . . . . oportet, quòd ipſæ formæ ſint ſuppoſita ſubſiſtentia:* ergo humanitas eſt forma, & perſonalitas eſt ſubjectum: atqui negatio non poteſt eſſe ſubjectum humanitatis: ergo. Tertiò. *3. p. q. 2. a. 2. in corp.* ait: *Suppoſitum ſignificatur ùt totum, habens naturam ſicut partem formalem, & perfectivam ſui:* atqui negatio non perficitur à natura: ſed neque eam perficit; quia cæcitas non perficit hominem cæcum: ergo

Quartò *eodem a. 2. ad 2.* ait: *Perſonalitas in tantùm pertinet ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem, in quantum ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem ejus pertinet, quòd per ſe exiſtat:* ergo perſonalitas, qua natura per ſe exiſtit, ſpectat ad ejus dignitatem, & perfectionem: atqui negatio non pertinet ad dignitatem, vel perfectionem ejus: ergo. Quintò. *3. p. q. 16. a. 12. in corp.* ait, quòd in Chriſto non detur *perſonalitas . . . . cauſata ex principiis humanæ naturæ:* ergo in aliis datur perſonalitas ità cauſata: atqui negatio non cauſatur: ergo. Sextò. *l. 4. contra gentiles c. 43.* docet, quòd humana natura ante unionem non habuerit hypoſtaſin propriam: & inter alia ſic ait: *Si verò hypoſtaſis, vel perſona illa non remaneret in ea natura, in qua aſſumenda à Verbo praextitiſſet,*

ſet, hoc ſinè corruptione accidere non potuiſſet : ſimilia habet. *3. p. q. 4. a. 1. ad 3.* atqui negatio non poteſt corrumpi: ergo non eſt perſonalitas. Septimò. *3. p. q. 4. a. 2. ad 3.* ſic ſcribit: *Pro tanto dicitur Perſona* Divina *conſumpſiſſe perſonam* humanam, *licèt impropriè; quia Perſona Divina ſua unione impedivit, ne humana natura propriam perſonalitatem haberet*: atqui negatio non conſumitur; nec enim dicitur cæcitas conſumi in eo, qui recipit viſum: ergo. Hi ſunt potiſſimi textus, qui ex Angelico contra nos ſolent afferri, quos unum in locum conjicere volui, ut ſolutiones, quæ aliquando coincidunt, ſimul poſitæ magis clareſcant.

156. Reſp. neg. ant. ad prob. repono explicationem textuum, ex qua colligetur, eos nihil contra nos probare. Itaque ad primum. Etiam juxta nos veriſſimum eſt, quòd natura particularis, & hypoſtaſis differant: & hypoſtaſis in alio ſenſu dicatur ſubſtantia, quàm natura ſola; ùt enim Ferrarienſis *in hunc locum §. Advertendum.* rectè docet, natura, vel ſubſtantia particularis dupliciter poteſt conſiderari: primò, prout opponitur tantùm ſubſtantiæ communi, ſeu univerſaliter ſumptæ, & adhuc indifferenti, ut ſit in ſe, vel in alio: & ſic conſiderata natura non eſt ſubſtantia particularis in eo ſenſu, in quo hypoſtaſis dicitur particularis ſubſtantia: ſed eſt tantùm natura particularis, ſeu individualis; nam in Chriſto etiam eſt natura humana particularis, ſeu individualis, aut ſingularis, & ta-

men non eſt perſonalitas, ſeu hypoſtaſis humana.

Secundò poteſt conſiderari natura, vel ſubſtantia particularis, non ùt indifferens ad ſubſiſtendum in ſe, vel in alio, ſed ùt jam determinata ad ſubſiſtendum in ſe: &, ſic accepta, eſt ſubſtantia particularis in eo ſenſu, in quo hypoſtaſis eſt ſubſtantia particularis, eſtque ſubjectum in genere ſubſtantiæ. Et certè ſtrictè loquendo de ſubſtantia ùt hypoſtaſi, & ſubſtantia tantùm ùt natura particulari, debet dici, quòd iſtæ non tantùm in hominibus, ſed etiam in Angelis differant; nam Angelicam quoque naturam, eámque particularem, potuiſſet DEUS eodem modo aſſumere, ſicut aſſumpſit humanam, ùt ſupponunt SS. Patres: & plures probant ex verbis S. Pauli *ad Hebr. 2. v. 16. Nusquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* Eo autem in caſu, ait rectè Gormaz *de incarnat. n. 622.* fuiſſet quidem aliud compoſitum, ſed non aliud ſuppoſitum, nec alia perſona, quàm nunc.

Si autem tunc fuiſſet eadem hypoſtaſis, vel perſona, quæ nunc eſt, nempe Divina, & non Angelica, certè debet hypoſtaſis, ſeu perſona Angelica differre, ſeu aliquo modo diſtingui à natura Angelica; nam iſta tunc manſiſſet, ſicut nunc manſit natura humana in Chriſto. Quamvis autem admittenda ſit differentia inter hypoſtaſin, & naturam tantùm quomodocunque particularem, tamen tota differentia unius conceptûs ab altero habetur per puram negationem, ùt ſatis

ſatis hucuſque oſtenſum. Nec adverſarii putent, per vocem *hypoſtaſis* ſolam ſignificari perſonalitatem, ùt contradiſtinctam à natura, ex quo inferretur, ipſam perſonalitatem ùt contradiſtinctam eſſe quid ſubſtantiale; hypoſtaſis enim eſt idem, ac ſuppoſitum.

157. Secundus textus, non video, quomodo magis ſit oppoſitus nobis, quàm adverſariis; ex eo enim ſequitur, in Angelis idem eſſe naturam, ac perſonam; unde S. Doctor ibi vocem ſuppoſitum in latiori ſignificatione accipit pro individuo: quod patet ex contextu; nam *ibidem* dicit, hominem præter humanitatem includere etiam accidentia individuantia: econtrà ait, in iis, quæ non componuntur ex materia, ipſas formas per ſe individuari, adeóque eſſe ſuppoſita. Ad id, quod volunt inferre ex hoc textu, quòd ſcilicet ipſa perſonalitas, ùt diſtincta à natura, debeat eſſe ſubjectum humanitatis, patebit ſolutio ex reſponſione ad tertium textum.

Tertius textus, ſi quid probáret contra noſtram negationem, non minus probaret contra modum adverſariorum, nempe, neque iſtum eſſe perſonalitatem; cùm ipſe potiùs naturam perficeret, quàm ab ea tanquam parte perficeretur; & multò magis eſſet forma reſpectu humanitatis, quàm ejus ſubjectum; unde dicendum, Angelico ibi ſermonem eſſe de parte perfectiva, ſeu perficiente, vel totum concretum, tanquam ſubjectum inadæquatè ſecum identificatum, ſicut omnis pars perficit compoſitum: vel

 de

de parte formaliter perficiente ſeipſam realiter acceptam, ſicut rationalitas dicitur perficere animalitatem realiter identificatam: & ſic humanitas perficit hominem, quatenus conſtituit ipſum in concreto, ſeu ſuppoſitum humanum: & quidem perficit tanquam pars formalis, ſeu aliquo modo forma; nam forma denominans ſuppoſitum non eſt ſola negatio, ſed etiam humanitas eſt forma partialis: ſicut non ſola negatio visûs eſt forma denominans cæcum (aliàs enim denominatio cæci eſſet merè negativa, & non privativa) ſed ipſa humanitas ùt exigens viſum, & carens viſu. Dein, ſicut formæ metaphyſicæ e. g. rationalitas, perficiunt ſeipſas realiter acceptas, tanquam ſubjecta formaliter tantùm diſtincta: ità etiam poteſt humanitas perficere hominem, tanquam ſubjectum formaliter diſtinctum, imò etiam realiter ſaltem inadæquatè. Quòd autem hac ratione perficiat etiam ſeipſam realiter acceptam, non eſt abſurdum, ùt ex dictis patet.

158. Quartus textus etiam juxta nos eſt veriſſimus; quia per ſe, & ordinariè dignius eſt, eſſe ens completum, & ſuppoſitum, quàm tantùm partem ſuppoſiti, ùt eſt manus, pes &c. Dixi *ordinariè*; quia utique dignius eſt ſubſiſtere in Verbo, quàm in ſe: at hæc ſubſiſtentia in Verbo eſt quid extraordinarium. Sed & ſæpe poteſt negatio aliqua ſpectare ad dignitatem, e. g. negatio vinculorum, vel ſigni ſubjectionis in veſtitu, ſpectat ad dignitatem liberi hominis

Quintus textus bene explicatur, dicendo, per-

perſonam cauſari inadæquatè ſumptam, ſeu ſecundùm naturam, ſicut cauſatur cæcus. Sed & dicitur cauſari negatio, e. g. mors à DEO, per puram non conſervationem.

Sextus textus æquè difficilis eſt adverſarijs, ac nobis; nam *l. 4. contra gentiles c. 43.* unde objectio deſumpta eſt, S. Doctor non tantùm dicit, non potuiſſe naturam jam præexiſtentem aſſumi ſinè corruptione perſonalitatis, ſed etiam, non potuiſſe eam aſſumi ſinè corruptione naturæ; ſic enim poſt pauca ait: *Sic igitur oportuiſſet, illum hominem corrumpi, qui unioni præextitiſſet, & per conſequens humanam naturam in eo exiſtentem.* & *3. p. q. 4. a. 1. ad 3. ſeu loco ibidem etiam objecto* ait de illa corruptione: *Quod neque convenit incorruptibilitati naturæ ejus:* id eſt Angeli; unde potiùs ſequitur, perſonalitatem identificari naturæ. Videtur autem explicandus S. Thomas de corruptione tantùm impropriè dicta, qua etiam corrumpuntur negationes, e.g. ſi palmo nectatur alius palmus. Sanè, ſi pictor appingat aliquid ſuperfluum imagini, e. g. naſum longiorem, dicitur corrumpere picturam, quatenus ei aufert negationem, requiſitam ad pulchritudinem.

Septimus textus, quo dicitur, perſonam humanam fuiſſe conſumptam à Verbo, intelligendus eſt, ùt ait ipſe Angelicus *loco objecto*, de conſumptione, quæ *non importat deſtructionem alicujus, quod priùs fuerat, ſed impeditionem ejus, quod aliter eſſe poſſet.* Jam verò etiam negationes impediuntur

 tur

de parte formaliter perficiente ſeipſam realiter acceptam, ſicut rationalitas dicitur perficere animalitatem realiter identificatam: & ſic humanitas perficit hominem, quatenus conſtituit ipſum in concreto, ſeu ſuppoſitum humanum: & quidem perficit tanquam pars formalis, ſeu aliquo modo forma; nam forma denominans ſuppoſitum non eſt ſola negatio, ſed etiam humanitas eſt forma partialis: ſicut non ſola negatio viſûs eſt forma denominans cæcum (aliàs enim denominatio cæci eſſet merè negativa, & non privativa) ſed ipſa humanitas ùt exigens viſum, & carens viſu. Dein, ſicut formæ metaphyſicæ e. g. rationalitas, perficiunt ſeipſas realiter acceptas, tanquam ſubjecta formaliter tantùm diſtincta: ità etiam poteſt humanitas perficere hominem, tanquam ſubjectum formaliter diſtinctum, imò etiam realiter ſaltem inadæquatè. Quòd autem hac ratione perficiat etiam ſeipſam realiter acceptam, non eſt abſurdum, ùt ex dictis patet.

158. Quartus textus etiam juxta nos eſt veriſſimus; quia per ſe, & ordinariè dignius eſt, eſſe ens completum, & ſuppoſitum, quàm tantùm partem ſuppoſiti, ùt eſt manus, pes &c. Dixi *ordinariè*; quia utique dignius eſt ſubſiſtere in Verbo, quàm in ſe: at hæc ſubſiſtentia in Verbo eſt quid extraordinarium. Sed & ſæpe poteſt negatio aliqua ſpectare ad dignitatem, e. g. negatio vinculorum, vel ſigni ſubjectionis in veſtitu, ſpectat ad dignitatem liberi hominis

Quintus textus bene explicatur, dicendo, per-

perſonam cauſari inadæquatè ſumptam, ſeu ſecundùm naturam, ſicut cauſatur cæcus. Sed & dicitur cauſari negatio, e. g. mors à DEO, per puram non conſervationem.

Sextus textus æquè difficilis eſt adverſarijs, ac nobis; nam *l. 4. contra gentiles c. 43.* unde objectio deſumpta eſt, S. Doctor non tantùm dicit, non potuiſſe naturam jam præexiſtentem aſſumi ſinè corruptione perſonalitatis, ſed etiam, non potuiſſe eam aſſumi ſinè corruptione naturæ; ſic enim poſt pauca ait: *Sic igitur oportuiſſet, illum hominem corrumpi, qui unioni præextitiſſet, & per conſequens humanam naturam in eo exiſtentem.* & *3. p. q. 4. a. 1. ad 3. ſeu loco ibidem etiam objecto* ait de illa corruptione: *Quod neque convenit incorruptibilitati naturæ ejus:* id eſt Angeli; unde potiùs ſequitur, perſonalitatem identificari naturæ. Videtur autem explicandus S. Thomas de corruptione tantùm impropriè dicta, qua etiam corrumpuntur negationes, e.g. ſi palmo nectatur alius palmus. Sanè, ſi pictor appingat aliquid ſuperfluum imagini, e. g. naſum longiorem, dicitur corrumpere picturam, quatenus ei aufert negationem, requiſitam ad pulchritudinem.

Septimus textus, quo dicitur, perſonam humanam fuiſſe conſumptam à Verbo, intelligendus eſt, ùt ait ipſe Angelicus *loco objecto*, de conſumptione, quæ *non importat deſtructionem alicujus, quod priùs fuerat, ſed impeditionem ejus, quod aliter eſſe poſſet.* Jam verò etiam negationes impediuntur

 tur

tur; ſic enim ſæpe ſolemus dicere, impeditam fuiſſe ruinam, cæcitatem, mortem &c. & ſic quoque poteſt dici impedita perſonalitas humana in Chriſto, ſive ſuo modo conſumpta per impeditionem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Aliæ Objectiones.

159. OB. 3. Noſtra ſententia facit ridiculas definitiones Patrum, & Conciliorum contra Neſtorium: ergo non eſt admittenda. ant. prob. quando Patres deciderunt, Verbum aſſumpſiſſe naturam humanam, non verò perſonam humanam, juxta nos ſenſus deciſionis fuiſſet, quòd Verbum ſibi univerit naturam humanam, non tamen univerit eam ità, ut careret hac eadem unione: quod idem eſſet, ac multis in ſenatu, & diu perpenſis, tandem ridiculè decidere, hominem, dum currit, non ſedere: ergo. Confirm. Patres ſtatuerunt, ex duabus perſonis, vel naturis completis, non poſſe fieri unum ens per ſe: ſed hoc iterum in noſtra ſententia eſſet evidens, & indignum ullo Concilio propterea habendo: ergo.

Reſp. retorq, arg. Juxta adverſarios etiam Patres decidiſſent, Verbum non aſſumpſiſſe illum modulum, eſſentialiter unioni repugnantem: quod non minùs fuit clarum, quàm currentem non ſedere: & eodem modo eſt evidens, ex duobus, quorum unum

unum affectum eſt modulo adverſariorum, non poſſe fieri unum per ſe, quàm ex duobus, quorum unum affectum eſt negatione unionis cum altero. in forma neg. ant. ad prob. diſt. ant. ſenſus ille fuiſſet directè, formaliter, & explicitè intentus. neg. ant. implicitè ex eo ſequens. conc. ant. & neg. conſeq.

160. Patres primò voluerunt decidere, in Chriſto tantùm dari unam perſonam, in quocunque tandem ſtet ratio perſonalitatis humanæ: nec apertè definiverunt in Concilio, an ſit aliquid poſitivum, vel negativum: quamvis aliquorum dicta, citata *n.* *149.* nobis faveant. Secundò Patres voluerunt vel maximè decidere, quòd Verbum unione phyſica, & ſubſtantiali, ſit unitum humanitati, & non tantùm unione aliqua affectiva, vel morali, qua uniuntur duo amici, ità, ut dicantur eſſe unum, licèt ſint duæ perſonæ. Ad excludendam ergo unionem moralem, & clarè exprimendam unionem phyſicam, quæ facit unum per ſe, deciderunt, non fuiſſe aſſumptam à Chriſto perſonam humanam, nec fuiſſe in Chriſto duas perſonas, tantùm moraliter invicem unitas: quæ omnia non erant ità clara, ùt clarum eſt, hominem currentem non ſedere: ſed erant digna orbis Catholici ſenatu. Quare, ſi Neſtorius unionem phyſicam inter Verbum, & naturam humanam, admiſiſſet, unitatem perſonæ etiam non negâſſet, &, ùt ait S. Cyrillus citatus *n.* *149.* fuiſſet *Eccleſiarum pax ſalva.*

161. Hinc etiam Patres in Concilio Epheſino maximè fuêre ſoliciti de unione phyſica; ſic enim *capitulo*, *vel anathematiſmo 3. hujus Concilij*, *juxta editionem Colonienſem* habetur: *Si quis in uno Chriſto dividit ſubſtantias poſt unitatem*, *ſola eas connexione conjungens eâ* (per errorem typi habetur *eamque*) *quæ ſecundùm carnis dignitatem fit, vel etiam authoritatem, & poteſtatem, ac non potiùs conventu, qui per unitatem factus eſt naturalem, anathema ſit*. Eadem ferme verba leguntur apud Binium *anathematiſmo 3. Cyrilli in Synodo Epheſina, appendice tomi*, *ſeu ſect. 5.* certè ſenſus eſt idem; ſic enim habetur: *Si quis in uno Chriſto dividit ſubſtantias poſt unitionem*, *ſola conjungens eas copulatione*, *quæ eſt ſecundùm dignitatem*, *hoc eſt*, *auctoritatem*, *vel poteſtatem*, *& non potiùs conventu, qui ſecundùm unitionem naturalem factus eſt*, *anathema ſit*.

162. Pariter in Concilio Conſtantinopolitano II. quod eſt Oecumenicum. V. *actione 4. editionis Colonienſis, capitulo, ùt inſcribitur*, *ſeu canone 4.* anathematizantur, *qui non confitentur*, *ſicut SS. Patres docuerunt, unitatem DEI Verbi ad carnem animatam anima rationali, & intellectuali, ſecundùm compoſitionem, id eſt, ſecundùm ſubſiſtentiam factam: & propterea unam ejus ſubſiſtentiam.* in editione Binii, quæ verba hæc ponit *collatione 8.* invenitur una, vel altera alia vox, vel ſyllaba, quæ ſenſum minimè mutat. Ex quibus apparet, Patres, &

& Concilia maximè urſiſſe, ut admitteretur unio phyſica, & ex hac intuliſſe negationem duarum perſonarum. Ad confirm. reſpondèo, Patres potiùs cum Neſtorio ſuppoſuiſſe, quòd ex duabus naturis completis, vel duabus perſonis, non poſſit fieri unum ens per ſe, nec quoad hoc hæreticum hunc ipſis fuiſſe contrarium, nec hac de re litem in eo Concilio motam eſſe; unde poteſt negari ma. non enim Patres id primùm ſtatuerunt, ſed ſuppoſuerunt.

163. Dices. Ergo tota lis inter Patres, & Neſtorium fuit de nomine; nam Neſtorius utique admiſiſſet, quòd Verbum non potuerit ſimul uniri, & non uniri; unde, ſi per perſonalitatem intellexiſſet negationem unionis, facilè admiſiſſet, quòd in Chriſto non fuiſſent duæ perſonæ. Reſp. neg. illatu . Primaria quæſtio fuit de re graviſſima, ſcilicet, an detur unio phyſica inter Verbum, & humanitatem: & hanc negabat Neſtorius. Utique dein ſecundariò etiam quærebatur, in quo ſtet ratio perſonæ: ſed neque iſta eſt quæſtio de nomine; nam quærere, in quo ſtet ratio perſonæ, vel etiam, an perſonalitas dicat negationem, an modum ſuperadditum, non eſt quæſtio de nomine: imò in hac quæſtione, in quo ſtet perſona, & an ſit diſtincta à natura, Neſtorius fundabat ſuam realem hæreſin; nam ideo volebat, naturam, & perſonam, eſſe unum, & idem, ùt, ſicut Patres in Chriſto admittebant duas naturas, ità etiam deberent admittere duas perſonas: cúmque in-

ter duas perſonas non detur unio, niſi moralis, & affectiva, hanc etiam ſolam volebat admitti iſte hæreticus inter Verbum, & humanitatem; unde multum ejus intererat, quid intelligeretur per perſonam, nec hæc quæſtio poterat dici tantùm vocabularia. Sanè, qualiſcunque ea quæſtio fuiſſe dicatur, connectebatur cum alia quæſtione graviſſima, de unione inter Verbum, & humanitatem.

164. Ob. 4. Concilia, & Patres eodem modo accipiunt vocem *hypoſtaſis*, quando agunt de Perſonis Divinis, ac quando agunt de humanis: ſed in Divinis ea vox ſignificat aliquid poſitivum: ergo etiam in humanis. Reſp. 1. retorq. argum. Hypoſtaſis in Divinis non ſignificat entitatem modalem, ſeu modum phyſicum: ergo neque in humanis. Reſp. 2. neg. ma. ùt patet ex jam dictis: vel eam diſtinguo. Patres accipiunt eam vocem aliquo eodem modo, ſeu in aliqua ſignificatione lata, quatenus per eam ſignificatur res particularis in ſe ſubſiſtens. conc. ma. accipiunt eam omni eodem modo, ſeu etiam quatenus ſignificare debet totum poſitivum, nullam involvens negationem. neg. ma. & conc. mi. neg. conſ. Etiam in humanis ea vox juxta adverſarios non ſignificat totum, nullum involvens modum phyſicum, quale totum tamen ſignificat in Divinis.

Unde, ſi dicere nolimus, quòd incommunicabilitas præſcindens, an ſit negativa, vel poſitiva, univocè dicatur de DEO, & crea-

creatura, poteſt omitti, quòd nomen perſonæ quoad id, quod ſuperaddit naturæ, non ſtrictè univocè conveniat Perſonis Divinis, & humanis: neque Chriſto, & aliis hominibus; in illis enim, hoc eſt, in Chriſto, & Perſonis Divinis, involvit negationem tantùm logicam: in aliis autem hominibus phyſicam; in illis incommunicabilitas eſt poſitiva, in his eſt negativa. Nec hoc dicitur abſque authoritate; nam etiam S. Thomas *1. p. q. 29. a. 3. in corp.* ſic ait: *Conveniens eſt, ut hoc nomen perſona de DEO dicatur: non tamen eodem modo, quo dicitur de creaturis, ſed excellentiori modo.* Et nunquid modulus ille phyſicus adverſariorum convenit, univocè in ultima ſpecie, cum perſonalitatibus Divinis? quis hoc dicere audeat?

Interim tamen Chriſtus eſt homo ejusdem ſpeciei nobiſcum; quia ſpecies humana, ſeu homo in ſpecie, nihil aliud dicit, quàm naturam, ſeu animalitatem, & rationalitatem, quæ dantur in Chriſto ejusdem ſpeciei nobiſcum. Ratio autem, cur natura Divina exigat perſonalitates poſitivas, non eſt, ùt quomodocunque ſubſiſtàt (nam juxta multos, cum quibus etiam ſenſi *in tract. de DEO n. 733.* ipſa natura Divina eſt ſubſiſtentia aliqua abſoluta, à tribus relativis virtualiter diſtincta) ſed, quia ex eſſentia ſua, & perfectionè infinita, eſt per identitatem communicabilis tribus realiter diſtinctis, & exigit fieri ſuppoſitum triplex incommunicabile, quale non fieret per negatio-

tionem, quæ tantùm redderet non communicatam: non autem redderet non communicabilem. At verò natura humana, ex limitatione ſua, jam eſt incommunicabilis pluribus per identitatem.

165. Ob. 5. Juſtinianus *in edicto fidei*, quod, licèt non ſtatim ab initio, tamen poſtea fuit approbatum à Vigilio Papa, & Concilio Oecumenico V. ùt videre eſt apud Severinum Binium *tom. 2. Conciliorum. in notis ad hoc edictum. folio mihi 499.* (*ipſum edictum habetur fol. 492. inter epiſtolas Vigilii*) in hoc inquam edicto *ante medium* imperator ſic loquitur: *Omnes enim ſancti Patres conſonanter nos docent, aliud eſſe naturam, ſive ſubſtantiam, & formam, & aliud eſſe ſubſiſtentiam, ſive perſonam: & naturam quidem, vel ſubſtantiam, & formam hoc, quod eſt commune, ſignificare: ſubſiſtentiam autem, ſive perſonam hoc, quod eſt ſpeciale:* atqui eſſe aliud, & quidem ſpeciale, eſt eſſe aliquid poſitivum: ergo. Confirm. 1. S. Damaſcenus *c. 40. dialectica* ait: *Perſona eſt, quæ per ſuas actiones, & proprietates, perſpicuam, atque circumſcriptam eorum, quæ ejusdem naturæ ſunt, declarationem nobis præbet:* ergo perſona eſt aliquid poſitivum.

Confirm. 2. Concilium Epheſinum *can. 3.* ſic loquitur: *Si quis conatur introducere in myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias, anathema ſit; neque enim adjectionem perſonæ, vel ſubſiſtentiæ SS. Trinitas ſuſcepit ex incarnato uno de eadem Trinitate Verbo:* ergo

Digitized by Google

ergo ſupponit ſubſiſtentiam naturæ adjici: ſed quod adjicitur, eſt aliquid poſitivum: ergo. Reſp. diſt. mi. eſſe aliud, & ſpeciale eſt eſſe aliquid adæquatè poſitivum. neg. mi. inadæquatè poſitivum. om. mi. & neg. conſeq. *Aliud* ſignificat *non idem*, quod convenit quoque negationibus: & *ſpeciale* ſignificat *non commune*, ſeu non communicatum, vel non communicabile, juxta explicationem datam *n. 151.* quod iterum non dicit plus, quàm negationem.

Ad 1. confirm. Textum hîc objectum non potui *in capite citato* invenire: ſed neque in aliis capitibus, quamvis frequenter agat S. Pater de hypoſtaſi: ſi tamen fors alia verſio ex Græco ea verba haberet, reſp. om. ant. diſt conſeq. ergo perſona eſt aliquid adæquatè poſitivum. neg. conſ. inadæquatè poſitivum. conc. conſeq. Perſona juxta nos non tantùm ſignificat negationem; ſed naturam ùt affectam negatione, ſeu diviſione ab aliis, & ſic in ſe ſubſiſtentem, aut ſuppoſitum totum, cui actiones, & proprietates attribuuntur. Dein hic textus eodem modo eſt ſolvendus adverſariis; nam modulus, quem illi adſtruunt, non producit actiones, quæ ipſi attribuantur; non enim ens modale agit ùt cauſa. Hinc modus ille tantùm deberet terminare naturam, ac intra ſe cohibere: non autem deberet phyſicè ad actiones concurrere: adeóque non eſt neceſſarius; quia ad naturam intra ſe cohibendam ſufficit negatio. Ad 2. confirm. neg. ant. non ità habet ille canon, ſed prout

ut eum citavimus *n. 149.* aut *n. 161.* Sed neque mi. ſubſumpta eſt univerſaliter vera; nam ſæpe dicitur addi, vel adjici aliquid negativum: e. g. dicitur aliis privilegiis addi immunitas à ſolvendis certis tributis, quæ eſt negatio obligationis. dein, ſicut conſumi perſonam (ùt *n. 158.* dictum) ſignificat, eam impediri, ità addi perſonam, ſignificat eam non impediri, adeóque addi ità, ut augeatur numerus perſonarum: quæ additio non debet eſſe poſitiva.

166. Ob. 6. Quando Patres dicunt, Chriſto nullam deeſſe proprietatem naturæ humanæ, poſſunt intelligi, vel de proprietatibus accidentalibus, vel de metaphyſicis, inter quas non eſt ſubſiſtentia poſitiva: ergo noſtra prima probatio, *n. 148.* adducta, eſt nulla. Confirm. Poteſt dici, aliquas proprietates exigi à natura ſibi ſoli relicta, alias à natura unita Verbo, ſicut charitas exigit aliquas proprietates in via, e. g. fidem, non verò in patria: hoc poſito poteſt ulteriùs dici, Patres tantùm voluiſſe, Chriſto nullam deeſſe proprietatem, quam natura exigit pro ſtatu unionis: atqui pro hoc ſtatu non exigit ſubſiſtentiam, ùt eſt clarum: ergo.

Reſp. neg. ant. nam, cùm Patres dicant, nullam deeſſe Chriſto proprietatem, in aliis hominibus plantatam, vel inſitam, ſignum eſt, eos non loqui tantùm de accidentalibus, aut methaphyſicis proprietatibus, ſed etiam de phyſicis: cùmque S. Thomas nullo modo confugiat ad hanc reſponſionem, ſed

ſed dicat, nullum in Chriſto fuiſſe defectum, ſed tantùm aliquam additionem, ſignum eſt, hanc reſponſionem Patribus non placuiſſe. Ad confirm. neg. ant. Patres ſua dicta non reſtringunt, ad diverſam exigentiam naturæ pro diverſo ſtatu; cùm naturam humanam in Chriſto comparent aliis puris, & in ſe ſubſiſtentibus naturis humanis, adeóque exigentiam illius cum exigentiis aliarum naturarum humanarum.

167. Ob. 7. Juxta nos non erràſſent philoſophi antiqui, non diſtinguendo naturam à ſuppoſito: hoc eſt falſum: ergo. prob. ma. illi tantùm comparàrunt inter ſe creata ſuppoſita, inter quæ negatio unionis eſt neceſſaria, conſequenter identificata naturæ: ergo. Confirm. Juxta nos poſſet dici, Verbum aſſumpſiſſe hominem: ſed hoc eſt contra dicta *n. 144.* ergo. prob. ma. qui dat alteri modium tritici, quamvis non det negationem majoris menſuræ, quæ conſtituit modium, dicitur dare totum modium: ergo etiam, ſi Verbum aſſumpſit omnia poſitiva hominis, licèt non aſſumpſerit negationem, poteſt dici aſſumpſiſſe totum hominem.

Reſp. neg. ma. ad prob. om. ant. neg. conſ. nam ſuppoſitum creatum non tantùm debet comparari cum alio creato, ſed etiam cum increato ſuppoſito; quia non tantùm dicit negationem cum alio ſuppoſito creato, ſed etiam, & magìs cum increato, ſeu digniore; ab hoc enim maximè poteſt ad ſe trahi; unde in hac ipſa comparatione philoſophi antiqui errârunt. Ad confirm. neg. ma. ad

prob.

prob. neg conſeq. Modium tritici ex communi acceptione cenſetur tribuere ille, qui dat, quidquid eſt poſitivum in illo modio: non autem cenſetur, aut dicitur, aſſumere hominem ille, qui non etiam aſſumit perſonalitatem, quæ eſt quid negativum. Et univerſaliter, in his denominationibus, ſpectanda eſt communis acceptio, quæ aliquando tantùm attendit ad poſitivum, aliquando etiam ad negativum: ſic non dicitur dare ſtatuam, qui tantùm dat lignum ſinè negatione partium ſuperfluarum.

ARTICULUS V.

Solvuntur denuo aliæ Objectiones.

168. OB. 8. Commune eſt axioma philoſophorum.: *Actiones ſunt ſuppoſitorum:* nec dicuntur eſſe naturarum: ergo ſuppoſitum debet addere naturæ aliquid poſitivum; nam actio non poſſet adſcribi negativo. ant. eſt communiter admiſſum: & videtur fundari in Ariſtotele *7. metaph. c. 8. vel text. 28.* idémque aſſumpſit Joannes Theologus, ex ordine S. Dominici vir doctiſſimus, in Concilio Florentino contra Græcos diſputans *ſeſs. 19. ante medium.* ubi ait: *Joſeph. enim à Jacob ſuppoſito per ipſius Jacob naturam, ut per principium, quod quidem communicabile eſt. generatur, quandoquidem actiones ſunt ſuppoſitorum, ùt ſæpenumero dictum eſt.*

Reſp. conc. ant. neg. conſ. non enim ideo

ideo debet ſuppoſitum addere naturæ aliquid poſitivum: ſed tantùm debet ſuppoſitum eſſe aliquid inadæquatè poſitivum; nam modò ſit inadæquatè poſitivum, jam poteſt toti ſuppoſito, ſive complexo ex poſitivo, & negativo, adſcribi actio; non enim axioma dicit, quòd actiones ſint ſubſiſtentiarum in abſtracto, ſed tantùm ſuppoſitorum in concreto: imò neque adverſarij audent dicere, quòd modulus ille, quem adſtruunt, phyſicè influat in actionem; cùm hoc entitati modali non congruat: ſed tantùm dicunt, quòd ſit conditio ſubſtantialis, quæ naturam complet, & facit totum concretum, ſeu denominat naturam ſuppoſitum, cui actio adſcribatur.

Unde ſenſus hujus principij eſt iſte: Omnes actiones, quia neceſſariò terminantur ad effectus ſingulares, eliciuntur etiam ab agentibus ſingularibus, & ſubſiſtentibus, ità, ut actiones non tribuantur naturæ ſoli, ùt contradiſtinctæ à ſubſiſtentia, ſed ùt habenti ſubſiſtentiam: & hinc actiones elicitæ ab humanitate Chriſti, ſubſiſtente in Verbo, ſunt infinitæ dignitatis, ùt infrà fuſiùs docebimus. Ex quo etiam deduco, quòd juxta nos, nec natura Divina, nec ſpiratio activa, generet, aut ſpiret; cùm non ſint ſuppoſita, ex dictis *n. 140.* ſed Pater generet per naturam, & Pater, ac Filius ſpiret per ſpirationem activam.

169. Ob. 9. In Concilio Florentino ſupramemoratus Joannes Theologus, nomine Eccleſiæ Latinæ diſputans contra Græcos,

Digitized by Google

negantes proceſſionem Spiritûs S. à Filio, *ſeſs. 19. poſt medium.* inter alia ſic diſſeruit: *Subſtantia duobus modis à doctoribus ſolet intelligi: uno quidem pro rei ratione, quæ definitionem, quod quid eſſe rei ſignificantem, vel alio nomine entitatem, atque naturam rei, ſignificat: altero verò modo ſubſtantia pro ſuppoſito capitur, quemadmodum Ariſtoteles in 5. metaphyſicæ libro, juxta omnium doctorum expoſitionem, dicere videtur: quod quidem ſuppoſitum, in prædicamentali ſubſtantia linea, ſpeciebus, atque generibus, apud Porphyrium ſubſtat, ùt Socrates, atque Plato: quæ alio quoque nomine hypoſtaſis, vel exiſtentia, vel res naturæ, ſolet apellari:* atqui iſta ſignificant aliquid poſitivum: ergo.

Reſp. 1. Mihi valde difficile eſſe creditu, quod Gormaz *de incarn. n. 602.* aſſerit, nempe omnia, quæ Joannes Theologus in ea ſeſſione, & calore diſputandi, protulit, cenſeri debere tanquam dicta nomine totius Concilij, & ipſius Pontificis, non quidem definientis, ſed tractantis, & per eum quaſi diſputantis. Certè ibi multa habentur valde ſubtilia, quæ non omnia cenſenda ſunt doctrina Concilij. Quanquam autem Andreas Archiepiſcopus Coloſſenſis *eadem ſeſs. 19.* de hoc Joanne dicat: *Bene, ſcitéque Pater hic reverendus locutus eſt:* nihil id probat; nam idem ſtatim Marcum Epheſinum alloquens addit: *Túque, Pater præſtantiſſime, acutiſſimè reſpondiſti:* quare his verbis aliud dicere non voluit, quàm

eos

eos non indoctè diſcurriſſe; nam Epheſinus certè vera non dixit.

Dein Coloſſenſis ille Archiepiſcopus tantùm fuit unus ex Patribus, cujus ſolius authoritas non eſt irrefagabilis. Legatur illa ſeſſio, & videbitur difficile creditu, omnia ibi dicta à Joanne Theologo eſſe doctrinam Concilij. Sanè, licèt quis doctor conſtituatur, ut diſputet contra hæreticos in præſentia Catholicorum, non propterea cenſendum eſt, debere acceptari omnia ejus dicta, tanquam dicta communi omnium ore; cùm in genere tantùm ſit conſtitutus. Neque etiam debent ſemper interrumpi talis diſputatoris dicta in calore diſputationis, ad hunc finem, ne cenſeantur approbata; hoc enim eſt omnino inſolitum: & jam aliunde ſcitur, quòd non omnia diſputantium dicta ſtatim ità approbentur.

170. Sed his inſuperhabitis, tandem omnia dicta Joannis Theologi revocantur ad iſta, quòd ſubſtantiam, ſecundo modo acceptam, ſeu aliàs dictam ſubſtantiam primam, vocet ſuppoſitum, hypoſtaſin, exiſtentiam, & rem naturæ: quæ non ſunt contra nos; nam, ùt ex his ipſis verbis habetur, per ſubſtantiam illam non intelligit Joannes modulum adverſariorum; hic enim, ſe ſolo, nec eſt hypoſtaſis, nec ſuppoſitum: ſed intelligit ſuppoſitum in concreto, ſeu naturam in ſe ſubſiſtentem, cui utique iſti tituli omnes conveniunt: cùmque hic idem Theologus *ead. ſeſs.* det definitionem perſonæ, à nobis ſuprà *n. 139.* datam, quæ tota ſal-

vatur per ſolam negationem naturæ additam, ùt ſæpe dictum, non eſt nobis contrarius.

Addo tantùm, Patres Concilij Francofordienſis *in epiſtola ad Hiſpanos* (in qua etiam pro ſe citant Paſchaſium Cardinalem *l. 2. de Spiritu S.* quod opuſculum jam laudavit S. Gregorius *in ſuis dialogis*, ùt ijdem affirmant) ſic loqui *poſt medium epiſtolæ: Perſona perſonam conſumere poteſt: ſubſtantia verò ſubſtantiam non poteſt; ſiquidem perſona res juris eſt, ſubſtantia res naturæ;* unde prædicatum, quod Patres iſti tribuerunt naturæ, hoc Joannes tribuit perſonæ: quæ ut concilientur, Joannis dicta intelligi ità debent (quod etiam videtur ex contextu ſeſſionis illius elucere) ut ſignificent, quòd perſona contrahat naturam generìcè acceptam ad aliquid reale, vel eandem naturam reddat ſui, ac proprij juris, & re ipſa dominantem actionibus à ſe elicitis: quod totum ſalvatur per diviſionem, ſeu ſeparationem naturæ ab alia ſubſtantia, cum qua conſtituat aliud totum, quod ſit principium operationum, & cui natura tanquam ſuppoſito inſit: quæ diviſio, ſeu ſeparatio, ſufficienter habetur per negationem dictam.

171. Ob. 10. Natura humana, quia completa eſt in ratione naturæ, non poteſt ſubſtantialiter uniri naturæ Divinæ, & cum hac conſtituere unam naturam: ergo, ſi etiam natura humana eſt completa in ratione ſubſiſtentiæ, non poteſt uniri ſubſtantialiter in unam perſonam. Reſp. conc. totum,

tum, & nego ſuppoſitum: ſive nego, quòd juxta noſtram ſententiam natura humana ſe ſolâ ſit completa in ratione ſuppoſiti, vel perſonæ; ad hoc enim requireretur, ut natura ſe ſolâ haberet omnia, tam poſitiva, quàm negativa conſtitutiva ſuppoſiti, vel perſonæ: atqui iſta non habet; nam utique negatio unionis cum digniori eſt diſtincta à natura humana, ùt patet in natura humana unita Verbo, quæ eſt natura tota, & integra ſinè illa negatione. Conſequentiam autem facilè concedimus; nam ſi natura eſt completa in ratione perſonæ, ſeu ſi habet negationem unionis, & quamdiu illam habet, utique non poteſt uniri alteri in unitatem perſonæ.

Dices 1. Natura ſaltem eſt completa quoad omnia poſitivè requiſita ad conſtitutionem perſonæ: ergo non poteſt uniri alteri in unitatem perſonæ. Reſp. neg. conſ. ſi enim non etiam habeat negativè requiſita, non eſt perſona: ergo poteſt rationem perſonæ ab alio, cui unitur, recipere. Poteſt etiam aliter diſtingui conſeq. Natura eſt ità completa tantùm naturaliter, ſupernaturaliter autem adhuc complebilis. conc. conſ. eſt etiam ſupernaturaliter completa, & non ampliùs complebilis. neg. conſ. Natura humana, licèt quoad ea, quæ poſitiva ſunt, ſit completa naturaliter in ordine ad ſubſiſtentiam, vel perſonam, ità, ut ad eſſe ſuppoſitum, nihil aliud poſitivum requiratur, ſed tantùm aliquid negativum: tamen ſupernaturaliter eſt adhuc complebilis ulteriùs;

riùs; quia ſcilicet poteſt trahi ad perſonalitatem Divinam; hinc poteſt uniri ſupernaturaliter Verbo in unitatem perſonæ.

Noto hîc, in antecedente objectionis rectè poſitum, naturam humanam completam non poſſe uniri Divinæ, ut conſtituat cum ea unam naturam, ſeu non poſſe uniri in unitatem naturæ: quod cur fieri non poſſit, rationes afferemus *num. ſeq.* An autem natura Divina poſſit immediatè uniri humanitati in unitatem ſubſiſtentis, dependet ex ea quæſtione, an præter tres ſubſiſtentias relativas detur ſubſiſtentia abſoluta, quæ non eſt perſona *ex n. 140.* ſi enim hæc detur (ùt cum pluribus, imò cum communi Thomiſtarum, ac Scotiſtarum, & pluribus aliis dixi *in tr. de DEO n. 733.*) poterit natura Divina ità uniri, & naturam humanam reddere ſubſiſtentem: quo tamen caſu omnes tres Perſonæ Divinæ eſſent incarnatæ. vide Gormaz *de incarn. n. 718.*

Dices 2. Ex duobus entibus completis non poteſt fieri unum ens per ſe: ſed Chriſtus eſt unum ens per ſe: ergo non potuit fieri, nec eſt factus ex duobus entibus completis: ergo natura humana eſt incompleta in ratione perſonæ. Ad hanc inſtantiam multipliciter poteſt reſponderi. 1. diſt. ma. ex duobus entibus completis non poteſt fieri unum ens per ſe, ſi illa entia ſint tantùm ità completa, ut ſolùm naturaliter non poſſint ulteriùs compleri. neg. ma. ſi ſint ità completa, ut nec ſupernaturaliter ulteriùs compleri poſſint (de quo paulò ante di-

dictum) conc. ma. & conc. mi. ſub eadem diſt. conc. vel neg. primam conſ. ſecundum verò conſequens iterum diſt. natura humana eſt incompleta in ratione perſonæ, ità, ut ſupernaturaliter ulteriùs compleri poſſit. conc. conſ. ità, ut naturaliter ulteriùs compleri poſſit. neg. conſ.

Secundò poteſt etiam juxta paulò antè dicta aliter diſtingui ſecundum conſequens. natura humana eſt. incompleta in ratione perſonæ, ità, ut ei deſit aliquid poſitivum, neg. conſ. ut ei deſit tantùm aliquid negativum, conc. conſ. Tertiò poteſt ſimpliciter concedi ſecunda conſeq. quia eoipſo, quòd naturæ deſit aliquid negativum, neceſſarium ad conſtituendam perſonam, eſt in ratione perſonæ incompleta, ùt jam *ſub initium hujus numeri* dictum.

172. Si quæras, cur ergo non etiam poſſit natura humana uniri naturæ Divinæ in unitatem naturæ. Reſp. hoc ideo fieri non poſſe; quia vel utraque natura deberet transmutari, aut corrumpi, ſicut quando ex elementis mutatis exurgit mixtum: & hoc pugnat cum incorruptibilitate, atque immutabilitate Deitatis: vel deberet una natura converti in aliam: & ſic non fieret una ex duabus, ſed maneret tantùm una natura, ſicut, quando lignum convertitur in ignem, non dicitur, lignum, & ignem, conveniſſe in unam naturam: vel denique deberet natura Divina advenire naturæ humanæ tanquam forma, & pars, ſicut ſcilicet ex anima, & corpore, fit una natura hominis: & nequit Dei-

tas eſſe pars, aut forma; quia nequit eſſe complebilis à comparte: quin etiam nequit eſſe intrinſecè ordinata ad alteram naturam, ſicut forma eſt ordinata ad materiam: nihil ſimile repugnat unioni in unitatem perſonæ; nam ad hanc nihil horum requiritur, ſed tantùm opus eſt, ut humanitas non ſiſtat in ſe, ſed à Verbo Divino attrahatur, ùt dictum eſt.

173. Ob. 11. Subſiſtentia Verbi ſupplet perſonalitatem humanam: ſed non poteſt ſupplere negationem: ergò. prob. mi. ſubſiſtentia Verbi non poteſt facere officium negationis illius; non enim poteſt facere humanitatem non unitam: ergo. Confir. Subſiſtentia humana dicitur eſſe conſumpta à Verbo: ſed negatio non poteſt conſumi: ergo. prob. mi. quod conſumitur, debet exiſtere: negatio non exiſtit: ergo. Reſp. 1. retorq. argumentum. Subſiſtentia Divina etiam non poteſt facere officium modi; quia non poteſt facere naturam ſubſiſtentem in ſe.

Reſp. 2. in forma. diſt. ma. ſubſiſtentia Verbi ſupplet perſonalitatem humanam, faciendo formaliter, quod faceret perſonalitas humana. neg. ma. faciendo id eminenter. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Si ſubſiſtentia Verbi formaliter faceret id, quod facit perſonalitas humana, faceret ſuppoſitum humanum, & redderet naturam in ſe ſubſiſtentem: quod utique Verbum non poteſt facere. At verò eminenter id facit, dum facit ſuppoſitum longè nobilius, & Divinum, in quo, tanquam in digniori, ſubſiſtit

ſtit humanitas illa, & cui digniori, tanquam principaliori, attribuuntur actiones Chriſti.

Si dicas, hac ratione etiam poſſe dici, quòd à luce ſuppleri poſſint tenebræ. Reſp. ſi poſſit aſſignari etiam aliquis effectus lucis, eminenter continens effectum tenebrarum, e. g. ſi tam lux, quàm tenebræ poſſint excæcare, poterunt tenebræ ſuppleri à luce, in ordine ad excæcationem. Certè, cùm tam ignis poſſit eſſe cauſa mortis, per aduſtionem, quàm carentia ignis, propter intenſum frigus, poterit in ordine ad hunc effectum, ſuppleri unum ab altero. Unde neque patitur humanitas illa ullam violentiam; quia longè melius ei eſt ſubſiſtere in digniori: ſicut melius eſt nobili virgini nubere regi, cui ſubſit, quàm ruſtico, cui præſit. Hinc etiam non exigit natura humana, non uniri ſuppoſito Divino; quia non exigit privari bono maximo: quamvìs etiam neque exigat uniri; cùm hæc unio ſit ſupernaturalis; quare ab utroque præſcindit.

174. Ad confirm. inprimis retorq. arg. Etiam modus ab adverſariis aſſertus nunquam extitit in humanitate Chriſti; neque enim unquam data fuit in illa humanitate perſona humana: quomodo ergo modus ille conſumptus eſt? Dein diſt. ma. ſubſiſtentia humana dicitur conſumpta, hoc eſt excluſa, vel impedita. conc. ma. priùs phyſicè exiſtens, deinde deſtructa. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. nam etiam negatio poteſt impediri. vide *n. 155. & 158.* ubi *conſumi* ità explicat S. Thomas.

Dices. Etiam natura ùt præciſa involvit negationem, adeóque etiam ipſa erit conſumpta, quod tamen eſt contra SS. Patres, & doctores, & præſertim contra Concilium Francofordienſe, citatum *n. 170.* nam horum communis aſſertio eſt, perſonam poſſe à perſona conſumi, non verò naturam. Reſp. neg. illatum; natura enim, cùm ſit indifferens, ut ſiſtat, vel in ſe, vel in alio, talem negationem non involvit. Dein potiùs deberet dici conſumpta natura juxta adverſarios; cùm juxta ipſos naturæ deſit aliqua proprietas naturalis.

175. Ob. 12. Perſona eſt ens per ſe: ſed ens per ſe non poteſt includere aliquid negativum; alias enim eſſet ens per accidens, ùt homo cæcus: ergo. Confirm. 1. Subſiſtentia eſt fundamentum naturæ: ſed fundamentum non poteſt eſſe nihil; aliàs malè ei inædificaretur: ergo. Confirm. 2. Perſona eſt ſubſtantia prima: ſed ſubſtantia prima eſt magis ſubſtantia, quàm ſecunda: ergo debet præter hanc involvere adhuc aliquid ſubſtantiale poſitivum.

Reſp. conc. ma. & neg. mi. cum S. Thoma citato *n. 147.* Ens per ſe poteſt dupliciter dici: vel prout ſignificat ens in ſe ſubſiſtens: vel prout ſignificat ens primariò ab authore naturæ intentum: in utroque ſenſu perſona, ſecundùm quod involvit naturam, eſt ens per ſe: at ſecundùm quod dicit aliquid ſuperadditum naturæ, diſtinguendum eſt; nam in primo ſenſu perſona etiam ſecundùm id, quod ſuperaddit naturæ, eſt quidem per ſe,

ſed

ſed non eſt ſtrictè ens: in ſecundo ſenſu non eſt illa negatio per ſe, & ratione ſui intenta ab auctore naturæ; cùm in ſe ſit tantùm negatio majoris boni, quæ ratione ſui non intenditur à DEO: ſicut etiam à DEO, ùt authore naturæ, non intenditur per ſe homo cæcus. At verò à DEO ùt authore naturæ, primariò intenta eſt ipſa natura ſingularis, præſcindendo, an affecta ſit ea negatione, an non: & ſic etiam humanitas Chriſti, præſcindendo à Verbo, eſt ens per ſe in ſecundo ſenſu.

Quod autem ſuppoſitum humanum non dicatur eſſe aliquid negativum, ſed aliquid poſitivum, inde eſt, quòd attendatur ad conſtitutiva nobiliora: ſicut etiam dicitur ens abſolutum, quamvìs involvat unionem modalem. Dein ordinariè ſermo de ipſo tantùm eſt ſub ratione individui, ſub qua eſt totum poſitivum. Tandem hæc eſt quæſtio de nomine, & ſæpe ad arbitrium noſtrum loquimur: neque eſt adeò certum, quòd ſuppoſitum ſemper dicatur eſſe totum poſitivum.

176. Ad 1. confirm. neg ma. non enim ſubſiſtentia abſtractivè ſumpta, ſeu perſonalitas, eſt fundamentum naturæ, ſed ſuppoſitum totum ſuo modo vocatur fundamentum denominationum, actionum &c. non autem obeſt fundamento tali, ſi conſtituatur partialiter ex negatione: ſicut non obeſt fundamento phyſico, ſi conſtituatur ex lapidibus quadratis, quorum forma artificialis partialiter ſtat in negatione partium ſuperflua-

ſuarum. Ad 2. confirm. om. ma. diſt. mi. ſubſtantia prima eſt magis ſubſtantia in ſenſu Ariſtotelis. conc. mi. in ſenſu adverſariorum. neg. mi. & conſeq. Subſtantia ſecunda juxta Ariſtotelem citatum *n. 142.* eſt tantùm univerſalis, nondum exiſtens, & nondum habens ſibi identificatum ultimum prædicatum individualitatis At ſubſtantia prima juxta eundem Ariſtotelem, citatum *n. 142.* eſt ſubſtantia ſingularis, & jam habens prædicatum individualitatis ſibi identificatum, adeóque in hoc ſenſu eſt magis ſubſtantia. Quòd autem ſubſtantia prima, ſumpta ad mentem adverſariorum pro ſuppoſito, debeat habere plus ſubſtantiæ, quàm ſubſtantia particularis jam exiſtens, tamdiu à nobis negatur, quamdiu non aliunde probatur.

ARTICULUS VI.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

177. OB. 13. Subſtantia, niſi ſit completa accidentaliter, non poteſt operari accidentaliter: ergo etiam, niſi ſit completa ſubſtantialiter, non poterit operari ſubſtantialiter. Confirm. Accidens inexiſtit ſubjecto ſubſtantiali per modum poſitivum: ergo ſubſtantia, ſeu natura, etiam inexiſtit ſuppoſito per modum poſitivum.

Reſp. 1. om. totum. & neg. ſuppoſitum; quòd ſubſtantia debeat ſubſtantialiter compleri

Digitized by Google

pleri per modum ab adverſariis aſſertum; nam, ſi ſubſtantia eſt compoſitum ſubſtantiale, eſt completa ſubſtantialiter per formam ſubſtantialem: ſi eſt ſubſtantia ſimplex, eſt ſubſtantialiter completa per ſe ipſam, & prædicata intrinſeca: nec indiget alio complemento poſitivo ſubſtantiali.

Reſp. 2. neg. conſ. intellectam de complemento ſubſtantiali, diſtincto à natura; ſubſtantia enim non poteſt operari accidentaliter, ſeu producere accidentia, ſive ad intra, ſive ad extra, ſinè accidentibus præſentibus; quia non poteſt naturaliter exiſtere ſinè iſtis, utpote ſuis proprietatibus. At verò ſubſtantia poteſt eſſe ſinè illo modo ſubſiſtentiæ ſuperaddito adeóque etiam ſinè eo ſubſtantialiter operari: nec adverſarii poſſunt probare, hunc modum eſſe proprietatem ſubſtantiæ debitum: imò nos *n. 148.* probavimus, quòd ſubſiſtentia non ſit proprietas naturæ humanæ.

Ad confirm. neg. conſeq. Unio accidentalis cum ſubſtantia, quæ eſt inexiſtentia accidentis, non poteſt explicari per puram negationem, ùt ſuppono ex philoſophia: at verò poteſt explicari inexiſtentia naturæ in ſuppoſito. Dein inexiſtentia accidentis eſt unio cum alio, tanquam ſubjecto phyſico: non verò inexiſtentia naturæ in ſuppoſito; neque enim modulus, ab adverſariis allatus, eſt ſubjectum phyſicum naturæ. Unde etiam nihil refert, quòd juxta nos ſubſiſtentia humana, abſtractivè ſumpta, ſeu negatio à nobis aſſerta, non ſit perfectior, vel æquè

æquè perfecta, ac unio accidentis, ſeu hujus inexiſtentia; nam ſubſiſtentia non eſt unio ſubſtantiæ cum alia ſubſtantia (quæ unio utique deberet eſſe perfectior unione accidentis) ſuppoſitum autem concretivè ſumptum multùm excedit accidens.

178. Ob. 14. Juxta nos diſtingueretur ſuppoſitum humanum à ſuppoſito equino per negationem neceſſariam unionis impoſſibilis: econtra à ſuppoſito Divino diſtingueretur per negationem contingentem unionis poſſibilis: ergo alia eſſet ſubſiſtentia reſpectu equi, alia reſpectu DEI: ergo ſuppoſitum humanum haberet duas ſubſiſtentias. Reſp. diſt. ant. diſtingueretur ſuppoſitum humanum ab equino, tantùm per negationem unionis impoſſibilis. neg. ant. ſimul etiam per negationem aliarum unionum. conc. ant. & neg. utramque conſeq. Ad ſuppoſitum in quacunque determinata ſpecie, ſive humana, ſive equina, ſive alia faciendum, non ſufficit negatio tantùm unius unionis: ſed requiritur negatio omnis omnino unionis cum quocunque alio, cum quo natura unita faceret aliquod compoſitum perfectius; etſi enim humanitas Chriſti defacto habeat negationem unionis cum equo, tamen non facit, vel conſtituit ſuppoſitum humanum; quia ſcilicet non habet negationem omnis unionis cum perfectiori; nam, licèt negatio unionis cum equo ſufficiat ad hoc, ut humana natura non faciat ſuppoſitum equinum, non tamen ſufficit, ut faciat ſuppoſitum in ſua ſpecie, ùt patet ex modò dictis

de

de humanitate Chriſti: quare ſubſiſtentia humana eſt ſemper negatio omnis unionis, adeóque ſemper eadem unica, & non multiplex.

Quod dicitur, unionem ſuppoſiti equini, & humani, impoſſibilem eſſe, non intelligendum eſt, quaſi repugnaret unio formæ equinæ, & humanæ, vel etiam totius naturæ equinæ, & humanæ (quia hanc repugnare difficulter poſſet probari, de quo vide *n. 182.*) ſed tantùm, quòd non poſſint uniri in unitatem alicujus ſuppoſiti ex prioribus, ſeu humani, aut equini; nam, ſi iſtæ duæ naturæ e.g. anima rationalis, & anima equi unirentur in eadem materia, non maneret ampliùs ſuppoſitum humanum, aut equinum: ſed exurgeret tertium ſuppoſitum perfectius, in quo ambæ naturæ ſiſterent, quod nec eſſet ſuppoſitum humanum, nec equinum. At non ità ſe res habet, nec eodem modo exurgit compoſitum nobilius, ſi uniatur Verbum humanitati; nec enim Chriſtus eſt quid perfectius, quàm ſolus DEUS.

179. Ob. 15. Sophronius Epiſcopus Hieroſolymitanus *in epiſtola ſua, ſeu profeſſione fidei*, quæ probata eſt Patribus Synodi VI. ſeu Conſtantinopolitanæ III. & habetur *actione 11. multò ante medium*, ità ait: *In illo* Verbo *itaque, & non in ſemetipſa habuit* natura hamana *exiſtentiam unam.* & iterum inferiùs: *Quæ enim extat perſona compoſita, ex inconfuſo conſtans temperamento, partitionem convenientium neſcit,* (editio

(editio Colonienſis habet *neſcit*: ſed Binius habet *nec ſcit*: quod videtur eſſe error typi: ſed tamen facit eundem ſenſum) *ſed eſſe, & permanere unum indiviſum ſortitur*: ergo natura humana exiſtit per exiſtentiam Verbi: ergo perſonalitas eſt exiſtentia, etiam in creatis. ità Gonetus *tom. 4. diſp. 8. a. 2.*

Reſp. me ex philoſophia hîc ſupponere, exiſtentiam, & eſſentiam identificari, quod in phyſica ſatis fusè deduxi, nec pauca dixi *tract. de DEO a. n. 435.* unde neg. utramque conſeq. Sophronius ſolùm vult, quòd natura humana habeat tantùm unam exiſtentiam compoſitam, quæ ſcilicet non ſit in duas partes, ſeu duo ſuppoſita, aut duas perſonas, diviſa (ſicut *n. 129.* diximus, Chriſtum debere dici unum, non duo) de hoc enim ibi eſt quæſtio, ùt patet ex tota fermè epiſtola: de altera quæſtione philoſophica, an eſſentia, & exiſtentia identificentur, Sophronius non curavit: imò eodem modò dicit, Chriſtum habere *eſſe unum*: at *eſſe* aliàs ex communi ſignificat eſſentiam: non autem eſt verum, quòd Chriſtus tantùm habeat unam eſſentiam, niſi juxta noſtram explicationem dicatur, intelligi unam eſſentiam, ſeu unum eſſe compoſitum, & non diviſum in duo ſuppoſita, vel perſonas.

180. Ob. 16. ex eodem Goneto. S. Thomas *3. p. q. 17. a. 2. in corp.* & alibi ſæpe docet, Chriſtum tantùm habere unum eſſe: ergo habet tantùm unam exiſtentiam, ac conſequenter exiſtentia, & ſubſiſtentia ſunt

ſunt idem. Confirm. 1. Ex duobus entibus, ultimam actualitatem habentibus, non poteſt fieri ens unum per ſe: ſed entia, quæ habent exiſtentiam, habent ultimam actualitatem: ergo ex duobus entibus habentibus exiſtentiam, non poteſt fieri ens unum per ſe: atqui ex natura humana, & Verbo fit ens unum per ſe: ergo. Reſp. diſt. ant. S. Thomas docet, Chriſtum habere tantùm unum eſſe ſimpliciter. conc. ant. habere tantùm unum eſſe quomodocunque. neg. ant. & conſeq.

S. Thomas *ibi* docet, quòd eſſe perſonale dicatur eſſe ſimpliciter alicujus perſonæ: aliud verò eſſe, quod non pertinet ad eſſe perſonale, dicatur eſſe ſecundùm quid, ùt eſſe album: & talia eſſe ſecundùm quid, ait S. Doctor, poſſe multiplicari in eadem perſona; unde Angelicus ibi per *eſſe ſimpliciter* intelligit eſſe perſonam, quam in Chriſto tantùm unam eſſe, certum eſt omnibus Catholicis: cùm autem dicat, alia eſſe poſſe multiplicari, etiam admittit poſſe multiplicari exiſtentias rerum, quæ realiter diſtinctæ ſunt, quamvìs ſint inter ſe unitæ: & ſic dicimus, in Chriſto dari etiam exiſtentiam humanæ naturæ, ſed unitam Verbo.

Ad confirmationem neg. mi. ſeu nego, quòd exiſtentia ſit prorſus ultima actualitas in omni ſenſu; nam, cùm multa exiſtant cum quibusdam privationibus, poſſunt ùt jam exiſtentia adhuc ulteriùs perfici, vel compleri (hoc enim intelligunt adverſarij per

actuari) etiam ſubſtantialiter: e. g. anima ſeparata compleri poteſt per unionem cum ſubjecto, ſi hoc ei reuniatur: item, quod eſt ultimatò actuatum, vel completum in linea, vel ordine naturali, poteſt eſſe adhuc in potentia quoad ordinem ſupernaturalem, & in hoc ordine, vel in hac linea ulteriùs compleri. Reſp. 2. diſt. ma. ex duobus, ultimam actualitatem in omni ratione habentibus, non poteſt fieri ens unum per ſe. conc. ma. ex duobus tantùm habentibus ultimam actualitatem in ratione exiſtentiæ ſibi identificatæ. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſ. concedo dein ſubſumptum, & iterum neg. conſ.

181. Ob. 17. Si humanitas Chriſti priùs naturâ ad aſſumptionem jam habuiſſet exiſtentiam, B. Virgo non fuiſſet Mater DEI: hoc dicere eſt Neſtorianum: ergo. prob. ma. in hoc caſu concurſus B. Virginis fuiſſet terminatus totaliter ad exiſtentiam humanitatis, antequam hæc aſſumeretur à Verbo (nam exiſtentia eſt ultimus terminus, ſeu effectus cauſæ) atqui ſic B. Virgo non fuiſſet Mater DEI, ſed tantùm hominis: ergo. Reſp. neg. ma. ad prob. iterum neg. ma. maximè quoad id, quod dicitur, concurſum B. Virginis terminatum fuiſſe ad humanitatem Chriſti, antequam hæc aſſumeretur à Verbo; vel enim dicitur, quòd B. Virgo ſupernaturaliter etiam concurrerit ad efficiendam unionem hypoſtaticam, vel non: ſi prius, fuit Mater DEI; quia ejus concurſus fuit terminatus ad illud totum compoſitum Thean-

Theandricum: ſi poſterius, dicat ipſe adverſarius, quare B. Virgo fuerit Mater DEI, quia nec in ſubſtantiam, nec in ſubſiſtentiam, nec in exiſtentiam increatam, influere potuit: ſed ejus influxus ad ſolam humanitatem terminatus eſt.

Dicet, quòd B. Virgo ideo ſit Mater DEI; quia in illo ſigno naturæ, in quo ipſa ſuum influxum præſtitit, nondum humanitas Chriſti habuit ultimum terminum exiſtentiæ, (nempe, ùt Gonetus vult, increatæ) quem in eodem inſtanti acquiſivit: & hoc dicet, ſatis eſſe, ut dicatur Mater DEI: ſed ſic dicemus & nos, ad hoc, ut B. Virgo dicatur Mater DEI, ſatis eſſe, quòd natura humana in illo ſigno naturæ nondum habuerit ultimum terminum ſubſiſtentiæ increatæ, quem eodem inſtanti acquiſivit: cúmque totum ſuppoſitum generari dicatur (nam etiam totus homo dicitur generari, quamvis nec materia, nec anima rationalis generetur) & hoc ſuppoſitum, quod B. Virgo peperit, fuerit DEUS, ipſa verè fuit Mater DEI.

Sic enim Concilium Oecumenicum V. ſeu Conſtantinopolitanum II. (*cujus canones, vel, ùt alij vocant, capitula habentur ſub finem Concilij*) ſic habet *canone 6. Si quis abuſivè, & non verè DEI genitricem dicit ſanctam glorioſam ſemper Virginem Mariam &c. anathema ſit.* & Epheſinum (*cujus anathematiſmi habentur tomo, ſeu ſect. 1. Concilij c. 14. in epiſtola Cyrilli, & Synodi Alexandrinæ ad Neſtorium apud Binium*) ſic definit *anathemat. vel can. 1. Si quis*

Emanuelem verum DEUM, & ob id Sanctam Virginem Theotocon eſſe non confitetur (genuit enim illa incarnatum DEI Verbum ſecundùm carnem) anathema ſit. & Concilium Chalcedonenſe *action.* 1. *in epiſt. Cyrilli ad Neſtorium ſub finem. apud Binium* ait: *Illi* SS. Patres *non dubitârunt, Sanctam Virginem dicere Theotocon, non quòd Verbi natura, Deitásque in Sancta Virgine ſumpſit exordium, ſed quòd ex ea natum ſit ſacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui ſubſtantialiter adunatum DEI Verbum, carnaliter natum eſſe dicitur.* Nota, hæc verba in editione Colonienſi Conciliorum addita eſſe *in 13. capitulo*, ſeu *canone Epheſini:* ſed in Binio id *capitulum 13.* non habetur. vide dicta *n. 149.* Huc ſpectaret objectio, quæ ſolet fieri ex eo, quòd juxta nos naturaliter poſſet cognoſci incarnatio, ſed eam jam ſolvimus *à n. 20.*

182. Sub finem quæſtionis totius noto, me *n. 11. & 130.* item *n. 178. & 182.* dixiſſe, quòd non videam implicantiam in eo, quòd ſaltem duæ naturæ incompletæ, ſeu duæ formæ, poſſint uniri tertiæ naturæ incompletæ, ſeu materiæ, aut ſubjecto, ùt noſtri communiter docent in philoſophia: quo caſu juxta quoſdam videtur danda communicatio idiomatum, tam bene, quàm ſi dicatur de albo homine: *Hoc album eſt rationale:* vel: *Hoc corporale eſt rationale*, de quo vide dicta *n. 11.* Licèt autem in aliquo tali caſu, e. g. quando unirentur eidem materiæ duæ animæ rationales, poſſet contin-

gere,

gere, ut una anima rationalis ageret malè, altera verò bene, & conſequenter toti ſuppoſito imputarentur ambæ actiones, tamen una poſt mortem iret in infernum, altera in cœlum; quia quælibet in abſtracto reciperet juxta opera ſua: quæ autem cuique cederet materia, DEUS deberet determinare.

An autem duæ naturæ penitus completæ, e. g. hirci, & cervi, poſſint unâ ſubſiſtentiâ creatâ terminari, non videtur multùm referre; uniri certè ſupernaturaliter poſſe videntur; nam iſtæ duæ naturæ, penitus completæ in ratione naturæ, aliud non dicunt, quàm duas formas ſubſtantiales, & duas materias cum duabus unionibus: ſi autem duæ formæ poſſunt eidem materiæ diviſibili, & extenſæ uniri, poterunt etiam uniri materiæ magis extenſæ, adeóque utraque forma totalis utrique materiæ totali, ſeu tali materiæ, quæ aliàs duobus animalibus ſufficeret. Dein etiam negatio unionis cum alio perfectiori daretur, & ſic in ſe ſiſteret iſtud complexum, ùt dictum *n. 131.* Non tamen iſtæ naturæ unirentur in unitatem naturæ, *ex n. 172.* & triplici modo ibi aſſignato; nam in primo, & ſecundo, non manerent ambæ naturæ: tertius modus videtur impoſſibilis; una enim forma non poteſt informare alteram, nec unum totum informare alterum. Si urgeas, ex unione phyſica debere oriri ens unum per ſe, reſpondeo, fore in tali caſu unum ens per ſe in ratione ſuppoſiti, non verò naturæ, juxta explicationem perſeitatis *n. 147.* ex S. Thoma allatam.

Digitized by Google

QUÆSTIO II.

De Unione Hypoſtatica.

ARTICULUS I.

Quid, & qualis ſit Unio Hypoſtatica.

183. DIcitur unio, qua Verbum humanitati in Chriſto unita eſt, *hypoſtatica* ab *hypoſtaſi*, ſcilicet Verbi, cui natura humana immediatè unita eſt: quaſi diceretur *unio perſonalis*: & de hac jam quæritur, an ſit aliquid diſtinctum ab extremis: &, ſi quid diſtinctum ſit, an ſit ens abſolutum, an modale: aut in quo tandem ſtet. Hanc autem unionem non tantùm eſſe moralem, ſeu affectionis (quali quandoque amici dicuntur uniti, & unum fieri) nec tantùm ſtare in communicatione morali authoritatis, dignitatis, & poteſtatis: ſed eſſe nexum revera naturalem, phyſicum, & realem, dubitari à Catholicis neutiquam poteſt poſt Concilium Epheſinum, & epiſtolam S. Cyrilli, nomine hujus Concilij ad Neſtorium ſcriptam (cujus verba dedimus *n. 149.*) & poſt canonem, ſeu anathematiſmum 3. ejusdem Concilij, citatum *eod. n. 149. & iterum n. 161.*

Rurſus idem infertur ex Synodo Oecumenica V. (quæ eſt Conſtantinopoli celebrata) *collatione 8. apud Binium vel*

actione

actione 4. in editione Colonienſi, canone, vel capitulo 4. Si quis dicit ſecundùm gratiam, vel ſecundùm operationem, vel ſecundùm dignitatem, vel ſecundùm æqualitatem honoris, vel (apud Binium omiſſa eſt hîc particula *vel*, ſed neceſſariò ſubintelligitur, & in editione Colonienſi habetur) *ſecundùm authoritatem, aut relationem, aut affectum, aut virtutem, unitionem DEI Verbi ad hominem factam eſſe, vel ſecundùm bonam voluntatem, quaſi quòd placuit DEO Verbo homo, eoquòd bene viſum eſt ei de ipſo, ſicut Theodorus inſaniens dicit: vel ſecundùm homonymiam, per quam Neſtoriani, DEUM Verbum filium, & Chriſtum vocantes, & hominem ſeparatim Chriſtum, & filium nominantes & duas perſonas evidenter dicentes, per ſolam nominationem, & honorem, & dignitatem, & adorationem, unam perſonam, & unum filium, & unum Chriſtum confingunt dicere: ſed non confitentur unitatem DEI Verbi ad carnem animatam anima rationabili, & intellectuali, ſecundùm compoſitionem, ſive ſecundùm ſubſiſtentiam factam eſſe, ſicut Sancti Patres docuerunt, & ideo unam ejus ſubſiſtentiam compoſitam, qui eſt Dominus noſter JESUS Chriſtus, unus de Sancta Trinitate, talis anathema ſit.* Hæc verba paucis mutatis, non tamen mutato ſenſu, habentur etiam in editione Colonienſi: quæ mutatio verborum ſæpius accidit, dum ex Græco in Latinum idioma acta Conciliorum (ùt hîc factum) vel ſcripta Patrum, transferenda ſunt.

184. Dico 1. Unio hypoſtatica eſt aliquid realiter diſtinctum ab extremis (id eſt à Verbo, & humanitate) eorúmque diſpoſitione, negatione impedimenti, & decreto DEI. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 8. ſec. 2. §. Rejectis. & §. Dico tertiò.* Gormaz *de incarn. n. 531.* & communiter noſtri. Prob. concluſio omnibus ijs argumentis, quibus in philoſophia ſolet probari unio diſtincta à materia prima, forma, & toto actu primo proximo: ſcilicet iſta omnia per abſolutam DEI potentiam poſſunt dari, quin detur unio: conſequenter ſunt ſeparabilia ab unione, adeóque diſtincta. Dein negatio impedimenti explicari non poteſt; nihil enim aſſignari poteſt, quod negetur, niſi decretum DEI nolens unionem, ùt expendenti conſtabit: ſed, quamvis negetur, vel abſit illud decretum, nondum datur unio; quia debet dari aliud poſitivum decretum, volens extrema uniri, præſertim in hoc caſu ſupernaturali miraculoſo.

Sed neque in hoc decreto DEI ſtare poteſt unio hypoſtatica; tum quia unio ipſamet debet immediatè uniri illi, quod unit: hoc autem decretum non eſt immediatè unitum humanitati; cùm ſit commune toti SS. Trinitati, quæ immediatè unita non eſt; tum quia unio ratione decreti eſt tantùm unio voluntatis, & affectûs, ſeu per bonam voluntatem, & affectum, ſive eſt tantùm unio moralis: at unio hypoſtatica *ex n. 183.* eſt unio verè phyſica, & denominat Verbum phyſicè unitum humanitati: quæ denomi-

nominatio à decreto haberi non poteſt, etiam ideo; quia, licèt per decreta, & varios eorum modos tendendi, explicari poſſint denominationes morales, non tamen poſſunt explicari denominationes phyſicæ; aliàs cur non etiam per decretum DEI, volentis e. g. murum album, jam hic eſt phyſicè dealbatus?

185. Dico 2. Unio hypoſtatica eſt modus, non verò ens abſolutum. ità Suarez, & Gormaz. *loc. cit. n. præced.* & communiter noſtri. *Ens abſolutum* dicitur, quod ſaltem ſupernaturaliter poteſt conſervari ſinè aliis, ad quæ refertur, vel quibus inhæret. *Ens modale* autem, vel *modus* eſt talis naturæ, ut nec ſupernaturaliter conſervari poſſit ſinè eo, cujus eſt modus. Definiri, vel deſcribi poteſt modus ſic: *Ens poſitivum, creatum, eſſentialiter, & per ſe ipſum informans aliquod ſubjectum, & unicè, vel primariò intentum ad hoc, ut actualiter, & indiſpenſabiliter determinet illius indifferentiam ad aliquam denominationem.*

Dixi: *informans aliquod ſubjectum*; non enim debet informare omnia illa, quæ determinat, vel denominat, ſive quæ ſunt ſubjectum tantùm denominationis; unio enim hypoſtatica nec informat Verbum, nec iſtud eſt ſubjectum informationis reſpectu illius. Definitio hæc etiam convenit unioni hypoſtaticæ tanquam modo, ùt patebit ex dicendis. Si quis autem requireret ad modum, quòd deberet omne id informare, cujus eſt determinatio, adeóque negaret unio-

nem hypoſtaticam eſſe modum reſpectu Verbi, faceret quæſtionem de voce, de qua non eſſet operæ pretium litigare: communiter tamen hoc non requiritur Certum autem eſt, unionem hanc non poſſe recipi in Verbo, tanquam ſubjecto, ſive informationis, ſive ſuſtentationis; quia Verbum non eſt perfectibile: itaque recipitur tantùm in humanitate, quæ perfectibilis eſt, adeóque ſubjectum eſſe poteſt.

186. Probatur jam concluſio. Si unio hypoſtatica non eſſet modus, poſſet exiſtere, quin exiſteret humanitas Chriſti: item poſſet exiſtere humanitas Chriſti hîc, & unio Romæ: item poſſet unio exiſtere hodie, & poſt centum annos primùm humanitas: hæc dici non poſſunt: ergo. ma. habetur ex eſſentia entis abſoluti. prob. mi. ſic poſſent dari omnes partes, & non dari totum; nam non exiſteret Chriſtus, ſi non exiſterent ſimul, vel in eodem loco omnes ejus partes. Certè eſſet mirabilis homo, ſi ejus corpus eſſet in terra, anima in cœlo, unio in intermedio aëre: nec minùs eſſet mirabilis homo, cujus corpus daretur nunc, unio poſt quinquaginta, anima verò poſt centum annos. Hæc ſanè ſunt tam imperceptibilia, quàm, quòd albedo exiſtens in Indiis dealbet murum huiatem, ratione unionis exiſtentis Romæ: & certè par eſt ratio de Chriſto, ùt patebit conſideranti.

187. Dices 1. ad totum requiri, præter materiam, formam, atque unionem, etiam ubicationes, & durationes ſimultaneas.

neas. Sed contra eſt. Si iſtæ iterum dicantur abſolutæ, itur in antiquam ſylvam, nec proſunt ad ſolvendam difficultatem: ſi autem iſtæ dicantur eſſe modales, etiam unio poteſt talis admitti. Dein deberet admitti, quòd iſtæ ubicationes, & durationes, ſint partes eſſentiales compoſiti: hoc autem vix ullus admittit, præſertim, cùm ſint entia accidentalia poſitiva, quæ tamen entia poſitiva accidentalia communiter excluduntur ex numero conſtitutivorum compoſiti ſubſtantialis, quale eſt Chriſtus. Adde, hac ratione ſingulis inſtantibus hominem, etiam eſſentialiter ſumptum, mutatum iri: nec futurum indifferentem totum, ut hîc maneat, vel aliò eat: quin ſingulis momentis hominem fore à ſe ſpecie diverſum: quæ utique admitti non debent ſinè maximis rationibus, quales adverſarii minimè afferunt.

Dices cum aliis 2. unionem eſſe talis naturæ, ut exigat, vel ut non exiſtat ſola, vel, ſi exiſtat aliquando ſola, nunquam deinceps materia, vel forma poſſit exiſtere: & ſic evitari abſurdum in probatione noſtra allatum; nunquam enim darentur omnes partes ſinè toto. Sed contra eſt. Hæc exigentia eſſet æquè indiſpenſabilis, & magis mirabilis, quàm ea, quæ à nobis adſtruitur; nos enim dicimus indiſpenſabiliter exigi ab unione coëxiſtentiam materiæ, & formæ: adverſarii dicunt, materiam, & formam ab unione pro omni æternitate excludi: eſt autem longè convenientior exigentia illa unionis, quàm iſta; nam prior eſt ad finem unionis natu-

naturalem: hæc eſt, ad carentiam, & quidem æternam ejuſdem finis.

188. Dico 3. Unio hypoſtatica eſt diſtincta ab actione productiva humanitatis Chriſti: eſtque modus ſubſtantialis. Primam partem probo cum Gormaz *de incarnat. n. 542.* ex S. Thoma, qui *3. p. q. 4. a. 2. in corp.* ait: *Illud, quod aſſumitur, oportet præintelligi aſſumptioni, ſicut illud, quod movetur localiter, præintelligitur ipſi motui:* ergo humanitas debet ante unionem præintelligi, ſeu præſupponi: ſed, ſi unio hypoſtatica eſſet actio productiva illius, deberet ipſa unio hypoſtatica præſupponi ad humanitatem: ergo. Adde, quòd actio, productiva humanitatis Chriſti, non videatur eſſe ſupernaturalis, qualis tamen eſt unio hypoſtatica, ùt mox dicemus.

Secunda pars concluſionis, ſeu quòd hæc unio ſit modus ſubſtantialis, & non accidentalis, non videtur indigere probatione; certum enim hoc eſt, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 529.* apud omnes Catholicos: & ſumitur ex Concilio Lateranenſi *celebrato a. 642. ſub Martino I. conſultatione. 5. canon. 8.* qui iuxta editionem Severini Binii ità habet: *Si quis ſecundùm Sanctos Patres non confitetur, propriè, & ſecundùm veritatem, naturarum ſubſtantialem unitionem, indiviſè, & inconfuſè in eo* Chriſto *cognitam, condemnatus ſit.* vide etiam Cardinalem de Lugo. *de incarnat. diſp. 11. ſec. 4. n. 37.*

Poſſet tamen, ſi opus eſſet, etiam addi hæc

hæc ratio. Chriſtus totus eſt ens ſubſtantiale: communiſſimè autem excluduntur à totis ſubſtantialibus partes poſitivæ accidentales: ergo unio, cùm ſit pars Chriſti, & quidem ens poſitivum, non poteſt eſſe accidentalis. Confirm. Omnis, quæcunque ab authoribus aſſignari ſolet, definitio ſubſtantiæ etiam convenit unioni hypoſtaticæ, non minùs, quàm unioni naturali inter corpus, & animam, quæ tamen communiſſimè ſubſtantialis cenſetur: ergo etiam unio hypoſtatica debet cenſeri ſubſtantialis.

189. Dico 4. Unio hypoſtatica non eſt unio inter corpus, & animam Chriſti. ità omnes. Prob. In Synodo V. *can. 4.* (quem citavimus *n. 183.*) dicitur, quòd unio hypoſtatica Verbi facta ſit *ad carnem animatam:* ergo præſupponitur ad unionem hypoſtaticam unio animæ ad carnem; aliàs enim hæc non eſſet animata: ergo iſtæ duæ uniones ſunt diſtinctæ. Confirm. 1. Tridentinum *ſeſſ. 13. c. 3.* docet, in Euchariſtia adeſſe Divinitatem *propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima, hypoſtaticam unionem:* animam verò adeſſe ſub utraque ſpecie, tam panis, quàm vini, *vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini .... inter ſe copulantur &c.* ergo unio hypoſtatica eſt diſtincta à connexione naturali, ſeu unione animæ cum corpore. Confirm. 2. ex S. Thoma, qui *in 3. diſt. 6. q. 3. a. 1. ad 3.* ait, *quòd compoſitio*, ſeu unio, *animæ rationalis ad carnem* (ſcilicet Chriſti; de hac enim

enim loquitur in objectione, adeóque etiam in reſponſione) *eſt ultima in operibus naturæ*: ſive eſt naturalis: *compoſitio humanitatis ad perſonam Verbi non fit operatione naturæ, ſed virtute Divina*: ſive eſt ſupernaturalis: quòd etiam ulteriùs probabimus concluſione ſequenti: ergo iſtæ uniones inter ſe diſtinguuntur.

190. Dico 5. Unio hypoſtatica eſt ſupernaturalis. De hac concluſione nemo dubitat, & facilè probatur. Unio Perſonæ Divinæ, & naturæ creatæ, ſuperat vires, & exigentiam totius naturæ creatæ, vel omnium ſubſtantiarum, ùt quod ſe habentium: ergo eſt ſupernaturalis. ant. eſt clarum; quis enim dicat, exigi à natura illud myſterium, quod phyſicè ſumptum nec per ſuſpicionem naturaliter attingere potuit ſinè ſui captivitate intellectus quicunque creatus? ùt probatum eſt *à n. 15*. Confirm. Hoc myſterium, ſeu unio iſta, eſt maximus favor Divinus, collatus hominibus, in ordine ad acquirendam beatitudinem æternam: ergo non tantùm eſt philoſophicè, ſed vel maximè Theologicè ſupernaturalis. Imò hoc donum DEI eſt maximum inter dona purè creata; cùm per iſtud verè dicatur homo DEUS, & DEUS homo: quod nullum aliud donum creatum efficere poteſt: cúmque Homo-DEUS contineat omnem perfectionem poſſibilem, in hoc dono unionis hypoſtaticæ continentur eminenter omnia alia. vide Gormaz *de incarnat. n. 543*.

191. Dico 6. Unio hæc eſt unica, ſed divi-

diviſibilis. ità Gormaz *de incarnat. n. 550. & ſeq.* & alii cum ipſo. Concluſio ſic intelligi debet. Unio hypoſtatica Verbi eſt una, hoc eſt, non eſt aliqua unio nectens Verbum cum humanitate, & alia nectens humanitatem cum Verbo: ſed una, & eadem, nectit invicem utrumque, ità tamen, ut ea unio diviſibilis ſit, & alia pars unionis nectat animam, alia corpus. Probatur iisdem rationibus philoſophicis, quibus probatur, inter corpus, & animam, tantùm dari unam unionem; ſcilicet 1. quia una ſufficit, & imperceptibile eſt, unum uniri alteri, quin viciſſim alterum etiam uniatur huic. 2. quia vel duæ uniones eſſent ſeparabiles, & deberent uniri etiam ipſæ unione tertia: vel eſſent inſeparabiles, & haberent probabile ſignum identitatis. Accedit in noſtro caſu ratio ſpecialis; nam, cùm nulla unio in Verbo tanquam ſubjecto recipi poſſit, & illa, quæ terminaretur ad ſolum Verbum, in humanitate non reciperetur, hoc ipſo non haberet ſubjectum, quo tamen indiſpenſabiliter indiget, utpote modus.

Jam quòd illa unio hypoſtatica diviſibilis ſit, probatur. In triduo mortis manſerunt anima, & corpus, unita Verbo, & non unita inter ſe; aliàs enim non fuiſſet vera mors: ergo debuit pars unionis hypoſtaticæ cum anima ſeparari ab altera parte unionis cum corpore; ſicùt anima ſeparata fuit à corpore; gratis enim diceretur, fuiſſe deſtructam totam priorem unionem, & novas duas productas, præſertim, cùm in reſur-

ſurrectione debuiſſent iterum deſtrui iſtæ duæ uniones, paulò ante productæ, & denuo produci una indiviſibilis nova. Imò, licèt unio Verbi cum anima Chriſti fuerit indiviſibilis (quia non erat capax augmenti) tamen unio Verbi cum corpore fuit diviſibilis; nam, ùt habet S. Thomas *3. p. q. 33. a. 1. ad 4.* Chriſtus, ad oſtendendam veritatem humanæ naturæ à ſe aſſumptæ, eodem modo accepit augmentum corporis, quo alii homines: adeóque acquiſivit novas ſemper partes corporis, quæ Verbo fuêre unitæ per uniones partiales ſucceſſivas, ſicut ſcilicet eædem partes uniebantur animæ in ipſo Chriſto, vel etiam in alijs hominibus; dicere enim, quòd ſemper deſtructa ſit totaliter prior unio, & nova producta, eſſet prorſus paradoxum.

192. Præter has autem duas partiales uniones, juxta multos, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 552.* data fuit etiam tertia, quæ univit ipſam unionem naturalem, animæ, & corporis Chriſti cum Verbo, quæque in morte Chriſti, deficiente termino, ſeu unione inter corpus, & animam, etiam ipſa defecit, licèt uniones hypoſtaticæ partiales cum corpore, & anima, tunc manſerint: quæ unio unionis dein poſt reſurrectionem iterum reproducta eſt, vel alia ſimilis: ſicut ſcilicet etiam reproducta eſt prior unio inter corpus, & animam, vel alia ſimilis. Quia autem omnes iſtæ partiales uniones ordinatæ ſunt ad idem indiviſibile Verbum Divinum, tanquam extremum, & ad conſtituendum

endum unum ſolum ſuppoſitum, ex hac coordinatione habent, ut unam totalam unionem conſtituant: ſicut etiam in hominibus, dicitur tantùm eſſe una unio, inter corpus, & animam, licèt ea diviſibilis ſit, & una pars, e. g. unio animæ cum capite, manere poſſit ſinè altera, e.g. unione animæ cum pede.

Iſtæ autem partes unionum non videntur poſſe eſſe inter ſe unitæ immediatè; neque enim uniuntur per aliam unionem; non enim admittuntur uniones unionum; cùm præſertim de his rediret eadem quæſtio, per quid denuo inter ſe unirentur: neque etiam uniuntur inter ſe immediatè per ſe ipſas; quia inter ſe mutuò ſeparabiles ſunt, & poteſt quælibet exiſtere ſinè altera; unde ſufficit, ſi dicantur eſſe inter ſe unitæ mediatè, quatenus ſcilicet uniuntur immediatè partialibus ſubjectis, & omnes ſimul eidem totali ſubjecto: qua ratione ſufficienter conſtituunt unum continuum, ſicut caput conſtituit unum continuum cum pede, licèt non immediatè huic uniatur.

193. Dico 7. Cauſa efficiens unionis hypoſtaticæ eſt tota SS. Trinitas. ità omnes. Prob. 1. ex Lateranenſi, relato *in C. Firmiter. de ſumma Trinitate.* ubi dicitur: *Unigenitus DEI Filius JESUS Chriſtus à tota Trinitate communiter incarnatus.* Prob. 2. ex Toletano VI. quod ità habet *c. 1. Et cùm tota cooperata ſit Trinitas formationem ſuſcepti hominis (quoniam inſeparabilia ſunt opera Trinitatis) ſolus tamen Filius ſuſcepit humanitatem, in ſingularitate perſonæ,*

non in unitate Divinæ naturæ, id eſt, in eo, quod proprium eſt Filij, non quod commune Trinitati. Prob. 3. ex Toletano XI. (quod Innocentius, teſte Binio *in nota marginali ad titulum hujus Concilii*, vocat authenticum) *in profeſſione fidei poſt medium*, ubi ità habetur: *Incarnationem quoque hujus Filij DEI tota Trinitas operata eſſe credenda eſt; quia inſeparabilia ſunt opera Trinitatis: ſolus tamen Filius formam ſervi accepit, in ſingularite perſonæ, non in unitate Divinæ naturæ: in id, quod proprium eſt Filij, non quod commune Trinitati.*

S. Auguſtinus quoque *l. 1. de Trinit. c. 4.* ſic ait: *Quamvis Pater, & Filius, & Spiritus S. ſicut inſeparabiles ſunt, ità inſeparabiliter operentur.* & addit: *Hæc etiam mea fides eſt, quoniam hæc eſt Catholica fides.* Plura ex Patribus in hanc rem affert Didacus Ruiz *de Trinitate diſp. 110. ſec. 2.* quin & Chriſtus Dominus *Joan 5. v. 19.* de ſe ait: *Non poteſt Filius à ſe facere quidquam, niſi quod viderit Patrem facientem &c.* Ratio etiam eſt; quia omnipotentia, quæ operatur ad extra, eſt communis toti SS. Trinitati.

194. Unde dici minimè poteſt, unionem hypoſtaticam ſtare in ſpeciali influxu Verbi in humanitatem; nam, quiscunque adſtruatur influxus, debet is eſſe opus ad extra, quod omne eſt commune toti SS. Trinitati. Sed neque idem ſunt producere unionem, & uniri, ùt eſt per ſe clarum: ergo, etiamſi admitteretur ille influxus, non neceſ-

Digitized by Google

neceſſariò in eo ſtaret unio: præſertim autem, ſi ille influxus non eſſet productio unionis, ſed vel productio humanitatis, vel alicujus partis illius, eſſet omnino impertinens ad unionem.

Quamvis autem in hac concluſione dicatur, SS. Trinitatem eſſe cauſam efficientem principalem hujus unionis, non negatur, potuiſſe etiam B. Virginem, ſupernaturaliter elevatam, eſſe cauſam inſtrumentalem effectricem hujus ipſius unionis; nam effectus ſuperni, etſi principaliter adſcribantur DEO, poſſunt tamen inſtrumentaliter provenire à creaturis. Et juxta hanc ſententiam B. Virgo non tantùm eſſet mater DEI naturalis, prout mater naturalis opponitur matri tantùm adoptánti, aut legali: verùm etiam eſſet mater DEI non minùs, quàm aliæ fœminæ ſunt matres ſuorum liberorum, in quibus nec materiam, nec animam producunt, ſed tantùm unionem: quam etiam in DEO homine produxiſſet B. Virgo. Cæterùm, quamvis teneretur oppoſitum, tamen poſſet ſalvari, quòd B. Virgo ſit mater DEI; quia tamen genuiſſet ſuppoſitum, quod eſt DEUS. vide *n. 181.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

195. OB. 1. contra 1. concluſ. Per id unitur Verbum humanitati, per quod exercet ratio-

 nem

nem ultimi termini: ſed hanc exercet per ſe ipſum: ergo unitur per ſe ipſum. Confirm. Poteſt quis ex dextro fieri ſiniſter ſinè modo: ergo etiam poteſt ſinè modo fieri unitus ex non unito. prob. conſeq. non eſt minùs nova denominatio *ſiniſter*, quàm ſit nova denominatio *unitus*: ergo. Reſp. diſt. ma. per illud, per quod Verbum exercet rationem ultimi termini, unitur humanitati ùt quod. conc. ma. unitur ùt quo. neg. ma. & conc. mi. ſub priori diſt. conc. vel neg. conſ.

Terminus non eſt unio, ſeu illud, quo ipſemet unitur alteri: ſed eſt extremum, quod unitur; aliàs etiam anima rationalis uniretur per ſe ſolam materiæ, quod planè eſt falſum. Ad confirm. neg. ant. Poteſt quidem eſſe, ut factus ſiniſter non acquirat novum modum: ſed tunc debet talem acquirere factus dexter, ſeu, qui motus eſt; unde iſta nova denominatio non datur ſinè nova parte. Hoc tamen verum eſt, quòd, cùm hæc denominatio poſſit eſſe uni extrinſeca, non exigat modum recipi in quolibet denominato.

196. Ob. 2. DEUS poteſt fieri ex non volente volens ſinè modo: ergo etiam poteſt fieri ex non unito unitus ſinè modo. Confirm. Saltem poteſt dici, unionem ſtare in decreto DEI: ergo non eſt neceſſarius modus. Reſp. antecedens negari à Martinez, & alijs adſtruentibus modum, qui ſit complementum extrinſecum decreti Divini: at meliùs neg. conſ. Velle DEI contingens, de-

de quo hîc eſt ſermo, non eſt opus ad extra, ùt eſt unio: ſed eſt exercitium libertatis ad intra, adeóque non indiget modo, præſertim, cùm modus recipi nequeat in DEO. Neque debet myſterium libertatis Divinæ huc transferri, ſi aliter res poſſit explicari. Adde, decreta DEI, ſeu volitiones ejus, eſſe ab æterno: unionem autem eſſe effectum DEI in tempore: ergo, licèt volitiones ſint identificatæ, non ſequitur, etiam debere eſſe identificatam unionem: imò cùm hæc in tempore inceperit, identificata eſſe non potuit. Ad confirm. neg. ant. *ex n. 184.*

197. Ob. 3. contra 2. concluſ. Modus eſt ens imperfectiſſimum: ſed unio hypoſtatica non eſt ens imperfectiſſimum: ergo non eſt modus. prob. mi. unio hæc vocatur paſſim à SS. Patribus admirabilis, incomprehenſibilis, ſuperans omnia dona creata, & gratias, etiam viſionem beatificam: ergo. Reſp. diſt. ma. modus eſt ens imperfectiſſimum ſub aliqua ratione. om. ma. ſub omni ratione. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. ad prob. conc. ant. & ſub priori diſtinctione om. vel neg. conſeq. Modus præcisè ſub ratione modi, eſt imperfectior entibus abſolutis: ſed quia poteſt habere prædicata alia nobiliſſima ſibi identificata, poteſt compenſari defectus in una ratione per exceſſum in alijs rationibus, vel perfectionibus.

Sic accidens ſub ratione accidentis eſt imperfectius ſubſtantiâ: attamen viſio beatifica, licèt ſit accidens, eſt ex alijs rationibus per-

fectior aliquâ ſubſtantiâ, præſertim purè materiali:& pariter unio hypoſtatica eſt longè perfectior, quàm aliquæ ſubſtantiæ, & aliqua accidentia abſoluta; quia eſt maxima conjunctio cum DEO, quæ perfectio longè excedit alia dona creata, quæ remotiùs, vel minùs cum DEO conjungunt. Addit Gormaz *de incarnat. n.* 549. modum debere quidem eſſe imperfectiorem, quàm ſit unum ex extremis ſuis, non tamen neceſſariò debere eſſe imperfectiorem quocunque extremo: ſicut, licèt miniſter ſit inferior ſuo domino, non tamen neceſſariò eſt inferior omni domino; primus enim miniſter regis excedit multos dominos privatarum familiarum.

198. Ob. 4. contra 3. concluſ. Illud, quòd ſupervenit entibus jam completis, eſt accidens, & non ſubſtantia: atqui unio hypoſtatica ità ſupervenit: ergo eſt accidens, adeóque non eſt modus ſubſtantialis. Reſp. certum eſſe ex dictis *n.* 188. quòd hæc unio ſit ſubſtantialis; unde, ſi Patres aliquando dicunt, Verbum unitum eſſe humanitati per accidens, tantùm dicere volunt, Verbum non neceſſariò debuiſſe uniri: ſicut ſcilicet per accidens etiam datur homo. in forma diſt. ant. quod ſupervenit entibus jam completis, & ſimul eſt aliquid ordinis naturalis: vel ſupervenit jam ità completis, ut ſub ea ratione non ſint ulteriùs neque ſupernaturaliter complebilia, illud eſt accidens conc. ma. ſecus. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. vide *n.* 171.

199.

199. Ob. 5. contra 4. concluſ. SS. Patres communiter docent, humanitatem Chriſti non antè extitiſſe, quàm fuerit unita Verbo: id quod etiam habetur in epiſtola Sophronij, Patriarchæ Hieroſolymitani, approbata à Synodo Oecumenica VI. Conſtantinopoli habita. *actione 11.* ubi de corpore, & anima Chriſti Domini dicitur: *Non ante veriſſimum ipſius Verbi conventum in ſeipſis unquam extiterunt, vel cujuspiam ſecundùm nos alterius hominis penitus extiterunt: ſed cum Verbi ipſius naturali conventu ſubſiſtentiam habitura concurrerunt, & nec quantum in ictu oculi, hanc, quàm illam priorem habentia:* ergo ipſa unio Verbi cum humanitate univit etiam partes humanitatis inter ſe. Confirm. Si hoc non dicatur, B. Virgo non erit mater DEI: ſed hoc dicere eſſet Neſtorianum: ergo.

Reſp. diſt. ant. Patres dicunt, humanitatem Chriſti non antè extitiſſe, ſeu non fuiſſe priùs tempore. conc. ant. non fuiſſe priùs naturâ. neg. ant. & conſeq. Imò, cùm SS. Patres doceant, atque etiam de fide ſit (ùt rectè ait Suarez *tom, 1. in 3. p. diſp. 15. ſec. 4. §. Dicendum verò)* Verbum eſſe unitum carni animatæ anima rationali, adeóque caro animata pro priori naturæ ſupponatur ad unionem hypoſtaticam, animatio autem involvat unionem animæ, & corporis, etiam hæc pro priori ſupponetur. Ad confirm. neg. ma. de hac re vide *n. 181. & n. 194.*

200. Ob. 6. contra 5. con luſ. Nulla

alia ſubſtantia eſt ſupernaturalis : ergo nec unio hypoſtatica. Confirm. 1. Si unio eſſet ſupernaturalis, eſſet radix, ſeu principium habituum, & operationum ſupernarum : hoc non videtur poſſe admitti: ergo. prob. mi. tale principium eſſet natura : ergo darentur in Chriſto tres naturæ. Confirm. 2. Totum ſubſtantiale eſt ens per ſe intentum à natura: ſed totum, involvens partem ſupernaturalem, non poteſt eſſe ens per ſe intentum à natura: ergo non poteſt eſſe ſubſtantiale: ergo unio, quæ eſt ſubſtantialis, non poteſt eſſe ſupernaturalis. Reſp. neg. conſ. Licèt nulla alia ſubſtantia ſit ſupernaturalis, poteſt tamen unio hypoſtatica eſſe ſubſtantia ſupernaturalis ; quia pro hac pugnant ſpeciales rationes, allatæ partim *n. 188.* partim *n 190.* Licèt autem impoſſibilis ſit ſubſtantia ùt quod ſupernaturalis, non tamen eſt impoſſibilis ſubſtantia ùt quo ſupernaturalis, qualis duntaxat eſt unio hypoſtatica. Rationem diſparitatis inter ſubſtantias iſtas quoad hoc prædicatum dat Pallavicinus *l. de gratia c. 3. n. 53.* ubi ait, quòd omnis ſubſtantia non modalis, ſeu ùt quod, ſit natura: atqui non poteſt dari natura ſupra omnem naturam : ergo non poteſt dari ſubſtantia ùt quod ſupernaturalis : econtra modus non eſt natura: adeóque hic, etſi ſit ſubſtantialis, poteſt tamen eſſe ſupernaturalis.

Ad 1. cofirm. om. ma. neg. mi. ad prob. neg. ant. non eſt propriè natura; quia hæc non datur reſpectu actuum ſupernaturalium:

Digitized by Google

ralium : ſi autem velis aliquo modo dicere, unionem eſſe quaſi naturam, ſicut gratia ſanctificans in puris hominibus dicitur quaſi natura, exigens habitus ſupernos, non video, quid mali dicas; nec enim vel à longè ſequitur, in Chriſto dari tres naturas, in ſenſu proprio, & Patribus uſitato, dictas. Olim diſputatum fuit inter Theologos, an non Chriſtus dici poſſet, conſtare tribus naturis, Divinitate, anima, & corpore. Sed meliùs omittitur hic modùs loquendi ob periculum, ne in Chriſto videantur prædicari tres naturæ completæ, quæ non dantur: videri tamen poteſt Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 15. ſec. 4. §. Ex dictis.*

Ad 2. confirm. diſt. mi. totum, involvens partem ſupernaturalem, non poteſt eſſe intentum à natura, ob defectum perfectionis, ob quem non eſt intentum totum per accidens. neg. mi. ob exceſſum perfectionis, ſuperantis vires naturæ. conc. mi. & neg. conſeq. Fortè etiam dici poſſet, quòd totum, involvens partem ſupernaturalem, non quidem exigatur, ſed tamen aliquo modo. ſaltem conditionatè, intendatur, ſcilicet ex hypotheſi, quòd ponatur à DEO: certè eſt amabile gratiâ ſui. Quando autem Patres unionem hypoſtaticam vocant naturalem, non accipiunt hunc terminum, prout opponitur ſupernaturali, ſed prout opponitur morali: & tantùm volunt, dicere, eam eſſe unionem phyſicam. vide Cardinalem de Lugo *de incarnat. diſp. 11. ſec. 4. n. 45.*

201. Ob. 7. contra 6. concluſ. Juxta

SS. Patres: *Quod Verbum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit:* ergo in triduo mortis non periit unio hypoſtatica: imò nec unio naturalis inter animam, & corpus, ſi hæc aliquid eſt præter extrema: atqui debuiſſet perire unio inter corpus, & animam, item unio illa hypoſtatica partialis, quæ nectebat unionem animæ, & corporis Verbo, ſi unio eſſet modus diviſibilis: ergo. Reſp. diſt. ant. quod Verbum ſemel aſſumpſit tanquam partem eſſentialem, & ùt quod humanitatis, nunquam dimiſit. conc. ant. quod aſſumpſit quomodocunque. neg. ant. & conſeq.

Certè ex corpore Chriſti Domini expirârunt, ùt in aliis hominibus, particulæ, quæ fuêre priùs unitæ. Rurſus, ùt tenent Suarez, Vaſquez, Gormaz *de incarnat. n. 693.* & alii, dimiſſæ ſunt à Verbo etiam aliquæ guttulæ ſanguinis, quæ manſerunt in ſindone, clavis, ſpinis &c. ergo etiam potuit dimitti hæc unio, quæ in Chriſti morte deſtructa fuit. An autem eadem in individuo poſtea ſit reproducta, decidere non auſim. vide etiam Gormaz *de incarnat. n. 706.*

202. Ob. 8. contra 7. concluſ. Verbum Divinum habet ſpecialem terminationem paſſivam ad humanitatem; nam ipſum ſolum eſt incarnatum: ergo etiam poteſt habere ſpecialem terminationem activam, ſeu influxum: ergo in hoc poteſt ſtare unio hypoſtatica. Reſp neg. conſeq. Terminare paſſivè eſt dari in unione hypoſtatica ſpecialem exigentiam ad Filium, ùt diſtinctum à Patre: terminare activè eſt producere. Termina-

minationes paſſivæ in Divinis non ſunt communes; quia poſſunt convenire ratione prædicati relativi, uti convenit Filio prædicatum *incarnati* ratione Filiationis. At terminationes activæ ad extra, ſeu productiones ad extra, ſunt communes; quia conveniunt ratione omnipotentiæ, quæ eſt communis tribus.

Unde dici non poteſt, quòd Filius, præter omnibus communem productionem ad extra, habeat aliquam ſpecialem; quia non poteſt dari actio, quæ non procedat ab omnipotentia; aliàs iſta non eſſet omnipotens: dein operaretur una Perſona ad extra aliter, ac altera, adeóque diſſimiliter; cùm tamen dicatur *Joan. 5. v. 19. Quæcunque enim ille* Pater *fecerit, hæc & Filius ſimiliter facit.* Non autem dicas, quòd, ſi tota SS. Trinitas produxerit eam unionem, etiam tota fuerit unita; nam uniri non eſt producere unionem, ſed ſpecialiter eam paſſivè terminare.

QUÆSTIO III.
De Termino Aſſumente, & Aſſumptibili.

ARTICULUS I.

Quænam Perſona Divina, & quomodo ſit incarnata.

203. DIco 1. Sola ſecunda Perſona ex SS. Trinitate eſt incarnata. ità fides Catholica. Prob.

Digitized by Google

Prob. 1. In Sacris Scripturis de ſolo Verbo dicitur *Joan. 1. v. 14. Et Verbum caro factum eſt.* & *Joan. 3. v. 16. Sic enim DEUS dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret.* item *ad Galat. 4. v. 4. Miſit DEUS Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret.* iterum ſolus Filius dicitur, in Sctipturis, & in ſymbolo Apoſtolorum, ſimpliciter natus, & in terris converſatus, bibiſſe, manducâſſe, mortuus eſſe: ergo ſolus ipſe eſt incarnatus. Nec dicas, iſta de aliis Perſonis tantùm taceri, non negari; nam contra eſt (& hæc ſit ſimul 2. probatio) Quando de una Perſona aliquid dicitur, & dubium oriri poteſt, an id conveniat ei ſoli, debemus ſtare explicatione Conciliorum, & Patrum: atqui Concilia, & Patres, ubique docent, ſolum Filium eſſe incarnatum: ergo.

204. Minor probatur adducendo textus SS. Patrum, & Conciliorum. S. Auguſtinus *ſerm. 3. de tempore.* ait: *Suſcepit, inquam, Filius carnem in proprietate: ſed tamen, & Pater, & Spiritus Sanctus non defuit majeſtate. In Divinitate æqualitas, in carne ſola Filii proprietas: non autem ab eo Patris, aut Spiritûs S. receſſit aliquando Divinitas. Cùm ergo una ſit Deitas, una ſit Divinitas, implevit quidem carnem Chriſti, & Pater, & Spiritus S. ſed majeſtate, non ſuſceptione.*

Pariter in Synodo Oecumenica V. Conſtantinopoli celebrata *can. 10.* dicitur: *Si quis non confitetur, Dominum noſtrum JESUM Chriſtum, qui crucifixus eſt carne,* DE-

DEUM eſſe verum, & Dominum gloriæ, & unum de Sancta Trinitate, talis anathema ſit: ergo eſt unus incarnatus, & non tres. Rurſus in Synodo Oecumenica VI. quæ eſt etiam Conſtantinopoli habita, *actione 8. longè poſt medium, & propriùs ad finem*, refertur textus S. Dyoniſii Epiſcopi Athenienſis, & Martyris: *Integrè, veréque humanatum eſt Verbum.* & additur, quòd idem Verbum, *& operari, & pati* voluerit, quæ ei congruebant: ac ſubjungitur: *His namque Pater, & Spiritus, nulla ratione communicant, niſi quis dixerit, ſecundùm benigniſſimam miſericordem voluntatem.*

Clariſſimè autem id docet Concilium Toletanum XI. (quod, ùt jam dictum *n. 193.* Innocentius Papa *in epiſtola ad Petrum Compoſtellanum* vocat *Authenticum*) ità enim habet *in profeſſione fidei poſt medium: De his tribus Perſonis ſolam Filii Perſonam pro liberatione humani generis hominem verum ſinè peccato, de ſancta, & immaculata Maria Virgine, credimus aſſumpſiſſe.* & poſt aliqua interjecta rurſus ità loquitur: *Incarnationem quoque hujus Filii DEI tota Trinitas operata eſſe credenda eſt; quia inſeparabilia ſunt opera Trinitatis. Solus tamen Filius formam ſervi accepit, in ſingularitate perſonæ, non in unitate Divinæ naturæ, in id, quod proprium eſt Filii, non quod commune Trinitati.* & iterum *paulò inferiùs. Nec Spiritus S. nec DEUS Pater, ſed ſola Filii Perſona ſuſcepit carnem.* vide plura apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 12. ſec. 1. & 2.*

205. Dico 2. Verbum Divinum unitum eſt immediatè humanitati ſecundùm Perſonalitàtem propriam, non autem ſecundùm naturam communem. ità S. Thomas *3. p. q. 3. a. 2. in corp.* Suarez, Vaſquez, Gormaz. *de incarnat. n. 708. & 709.* & hoc teſte communis Theologorum. Probatur. Si Verbum eſſet unitum immediatè etiam ſecundùm naturam, tunc eſſet unitum, non tantùm ſecundùm id, quod eſt proprium Filii, ſed etiam ſecundùm id, quod eſt commune Trinitati: atqui hoc eſt contra Patres, & Concilia modò adducta: ergo. Confirm. 1. Hac ratione omnes tres Perſonæ eſſent incarnatæ: hoc eſt contra fidem: ergo. prob. ma. quod convenit naturæ communi ratione ſui, convenit cuique ex tribus Perſonis, e. g. eſſe omnipotentem, omniſciam &c. ergo etiam deberet convenire eſſe incarnatam.

Confirm. 2. Quamvis diceretur in hypotheſi adverſariorum, Verbum ex duplici capite, ſcilicet tam ratione perſonalitatis, quàm ratione naturæ, unitum, magis eſſe incarnatum, quàm Pater, & Spiritus S. tamen etiam iſti ratione naturæ communis eſſent verè incarnati: atqui hoc eſt contra fidem: &, ùt teſtatur S. Anſelmus *l. de incarnatione Verbi c. 1.* damnatum eſt in Concilio quodam Rhemenſi: quin eſt hæreſis Theopaſchitarum & Patripaſſianorum, vel Petri Cnaphei, Epiſcopi Antiocheni, de qua hæreſi S. Joan. Damaſcenus *l. 3. de orthodoxa fide c. 10.* ergo.

Ma. videtur innegabilis; nam, ſicut ſi Verbum, præter communem influxum omnipotentiæ, inſuper haberet influxum notionalem in aliquam creaturam, poſſet quidem dici, magis eam produxiſſe, quàm Pater, & Spiritus S. tamen etiam iſti verè eam creaturam produxiſſent: item, ſicut ſi Verbum, præter communem notitiam omniſcientiæ, haberet notionalem ſcientiam de aliquo objecto, & ſic magis id ſciret, tamen etiam Pater, & Spiritus S. illud ſcirent: ità in noſtro caſu, licèt Verbum eſſet magis incarnatum, tamen etiam Pater, & Spiritus S. eſſent incarnati; quia revera ratione naturæ eſſent uniti carni. Ex his autem collige, quòd, quando dicuntur in Chriſto eſſe unitæ duæ naturæ, tantùm ſignificetur, eas eſſe unitas mediatè, quatenus ſcilicet perſonalitas, immediatè unita humanitati, trahit ſecum ratione identitatis naturam Divinam: & ſic etiam intelligitur Deitas mediatè incarnata.

206. Si hîc ulteriùs quæratur, quare potiùs Filius Divinus ſit incarnatus, quàm alia Perſona, reponendum eſt; quia ſic placuit SS. Trinitati in ſecreto Concilio ſuo. Congruentiæ tamen aliquæ afferuntur ab Eximio *tom. 1. in 3. p. diſp. 12. ſec. 1.* Ex his prima eſt, ut, quantum fieri poteſt, idiomata ſint ſimilia, atque idem, qui ab æterno eſt Filius DEI, etiam ſit filius hominis in tempore, & nomen filij non communicetur Patri, & Spiritui S. ità S. Anſelmus *l. de incarnat. c. 4. poſt medium* dicens: *Si Spiritus Sanctus incarnatus eſſet, ſicut Filius eſt*

i...

incarnatus, eſſet Spiritus Sanctus filius hominis. Eſſent igitur duo Filij in Trinitate DEI, ſcilicet Filius DEI, & Filius hominis; unde quædam naſceretur dubietatis confuſio.

Secunda; quia, cùm Verbum ſit ſapientia, per quam omnia facta ſunt, decuit, etiam per idem omnia inſtaurari, ùt *ad Epheſ. 1. v. 10.* loquitur S. Paulus. Tertia, ut naturalis Filius DEI honoraret adoptivos, ſibíque faceret ſimiles. Quarta, ex S. Bernardo *ſermone 1. de adventu Domini.* ne Pater, qui Luciferum, affectantem æqualitatem cum DEO, quæ eſt propria Filij, è cœlo dejecit, & ſic propter Filium Angelos perdidit, etiam hominem, affectantem ſcientiam ſimilem DEO, quæ quoque eſt propria Filij, propter eundem Filium perderet: ſed ut potiùs viciſſim à Filio homo Patri ſervaretur. Quinta ex S. Auguſtino (vel quisquis eſt auctor *Quæſtionum veteris, & novi teſtamenti) q. 113.* ut, quia dæmon primatum Filij DEI appetierat, per hunc ipſum debellaretur. Sexta, ut Filius, qui eſt Perſona media, inter Patrem, & Spiritum S. eſſet etiam mediator inter DEUM, & hominem. vide Gormaz *de incarnat. n. 265.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

207. OB. 1. contra 1. concluſionem. Impoſſibile eſt, quòd una Perſona ſinè alia producat

ducat unionem: ergo etiam eſt impoſſibile, ut una ſinè alia eam terminet, ſeu incarnetur. Confirm. 1. Non poteſt una Perſona ſinè altera terminare viſionem beatificam: ergo neque poteſt terminare unionem. Confirm. 2. Chriſtus ait *Joan. 10. v. 30. Ego, & Pater, unum ſumus:* ergo, ſi eſt incarnatus Filius, etiam Pater eſt incarnatus. Reſp. neg. conſ. vide dicta *n. 202.* Ad 1. confirm. Reſp. 1. neg. ant. cum pluribus Theologis, de qua re vide *tract. de DEO n. 202.* Reſp. 2. om. ant. neg. conſ. Si antecedens admitti deberet ùt verum, ideo admittendum eſſet; quia in ordine ad ſcientiam ſæpe contingit, ut ex duobus unum ſinè altero cognoſci non poſſit, etſi non ſint unita: ſic non poteſt cognoſci cognitio, vel ſcientia, quin ſimul cognoſcatur objectum, per illam cognitionem ſcitum, vel cognitum, quamvis ei non uniatur; relatio enim, quam habet ſcientia ad objectum, exigit, ut etiam cognoſcatur objectum: nihil tale occurrit, in unione.

Ad 2. confirm. neg. conſeq. licèt enim Pater, & Filius ſint unum quoad eſſentiam, vel naturam, non tamen ſunt unum quoad Perſonam, quæ immediatè unitur. Dicuntur tamen Perſonæ non unitæ, ſcilicet Pater, & Spiritus S. eſſe in humanitate Chriſti, quaſi *per circuminſeſſionem*, quatenus, licèt DEUS non eſſet immenſus, tamen Pater, & Spiritus S. ibi exiſteret, ubi humanitas unita Verbo exiſtit: ſcilicet, iſtæ duæ SS. Perſonæ, cùm in alijs creaturis ſint ex

ſolo titulo immenſitatis, in humanitate Chriſti ſunt ex duplici titulo, nempe immenſitatis, & unionis hypoſtaticæ, mediatè terminatæ ad naturam Divinam. vide Gormaz *de incarnat. n. 725.*

208. Ob. 2. contra 2. concluſ. Poteſt dici, quòd indiviſibiler immediatè uniatur humanitati complexum, ex perſonalitate Filij, & natura Divina: ergo non ſola perſonalitas Filij immediatè unitur. prob. antec. ſic jam verificatur, Filium uniri in eo, quod eſt proprium, & non in eo, quod eſt commune: ergo. prob. ant. hoc complexum, indiviſibiliter ſumptum, non eſt commune, ùt eſt per ſe clarum: ergo.. Reſp. neg. ant. ad prob. iterum neg. ant. ad hujus prob. diſt. ant. hoc complexum, adæquatè ſumptum, non eſt commune. conc. ant. inadæquatè ſumptum. neg. ant. & conſeq. SS. Patres, & doctores, utique ſciunt, Filium DEI eſſe complexum ex communi, & ſingulari: & tamen in eo diſtinguunt commune, & proprium: atque de communi dicunt, id non uniri immediatè: de ſingulari verò, uniri immediatè: ergo, quando dicunt, immediatè uniri, quod eſt ſingulare, intelligunt, quod eſt adæquatè ſingulare, quale non eſt dictum complexum. Expendantur textus, præſertim ex Concilio Toletano XI. citati *n. 204.* & facilè apparebit veritas reſponſionis.

209. Ob. 3. Perſonalitas Divina, præſcindendo à natura identificata, non eſt ens, aut perfectio: ergo non potuit præcisè ratione

tione ſui uniri. Confirm. Magis eſt unita natura Divina, quàm perſonalitas Patris: atqui hæc eſt unita mediatè: ergo illa immediatè. Reſp. neg. conſeq. licèt enim perſonalitas, præſcindendo à natura, non ſit ens, aut res, eſt tamen realis. Sed de hac objectione vide *tract. de DEO n. 823.* nam non vacat hîc repetere, quæ ibi jam dicta ſunt, cùm præſertim opus eſſet longiori quæſtionis hujus explicatione, quam potes habere *eodem tract. à n. 810. & ſeq.*

Ad confirm conc. ma. diſt. mi. perſonalitas Patris eſt unita unione mediata, quæ ſit ſubſtantialis ſecundùm hypoſtaſin. neg. mi. unione tantùm aliqua latè dicta circuminſeſſionis, & longè remotiori, quàm, qua unita eſt natura. conc. mi. & neg. conſeq. Natura Divina, utpote realiter identificata hypoſtaſi Verbi, immediatè unitæ, unitur mediatè ſubſtantialiter ſecundùm eandem hypoſtaſin ſibi identificatam: at verò Perſonæ Patris, & Spiritûs S. quæ realiter diſtinctæ ſunt ab hypoſtaſi Filij, non uniuntur ſecundùm hypoſtaſin: & hinc nec dici poſſunt unitæ humanitati, nec incarnatæ: quæ tamen denominationes competunt naturæ Divinæ.

210. Ob. 4. Si Perſona Filij eſt immediatè unita, natura autem identificata non eſt immediatè unita, tunc verificantur contradictoria, & datur diſtinctio virtualis, ratione hujus prædicati, inter naturam, & Perſonam: hoc non poteſt dici: ergo. prob. mi. ex hoc ſequitur, quòd natura neque

poſſit dici *mediatè unita*: hoc eſt falſum: ergo. prob. ma. quia datur virtualis diſtinctio inter Perſonam, & naturam, ratione prædicati *producti*, vel *producta*; eoquòd Filius ſit productus, natura autem non ſit producta, ſequitur, quòd natura neque poſſit dici *mediatè producta*: ergo in noſtro caſu neque poterit dici *mediatè unita*. Reſp. neg. mi. ad prob. neg. ma. ad hujus probat. neg. conſeq.

211. Diſparitas eſt inter hæc prædicata, ſeu has denominationes, *eſſe productum*, & *eſſe unitum*: prioris denominationis, nempe *producti*, vel *producta*, natura capax eſſe non poteſt: non præcisè ideo; quia datur aliqua diſtinctio virtualis inter Perſonam Filij, & naturam, ſed, quia id, quod eſt, ſive mediatè, ſive immediatè productum, debet eſſe diſtinctum à producente (nam filius debet eſſe diſtinctus à patre, & nepos ab avo: & oppoſitio producentis, & producti infert diſtinctionem realem; ex hac enim ipſa infertur diſtinctio realis inter Perſonas Divinas) natura autem in Divinis non poteſt eſſe realiter diſtincta à producente; aliàs non poſſet eſſe identificata cum Patre: ergo non poteſt dici, etiam tantùm mediatè producta.

Econtra, quod eſt unitum in Divinis, non debet eſſe realiter diſtinctum à non unito; cùm neque id, quod eſt identificatum, debeat eſſe realiter diſtinctum à non identificato; aliàs natura Divina, quæ eſt idenficata Filio, deberet eſſe realiter diſtincta à Patre, qui non

non eſt Filio identificatus: ergo prædicatum *uniti*, vel *unita*, non opponitur alijs prædicatis naturæ, vel ejus identificabilitati cum tribus: adeóque natura eſt capax hujus denominationis, & conſequenter, licèt non poſſit dici immediatè unita; quia unio immediatè non ad ipſam, ſed ad perſonalitatem terminatur, poteſt tamen dici mediatè unita, ſive, ùt SS. Patres loquuntur, *unita ſecundùm hypoſtaſin.*

212. Ob. 4. In Concilio Lateranenſi ſub Martino I. *conſultat. 5. can. 6.* ità habetur: *Si quis ſecundùm SS. Patres non confitetur, propriè, & ſecundùm veritatem, ex duabus, & in duabus naturis, ſubſtantialiter unitis, inconfuſè, & indiviſè, unum eundémque eſſe Dominum, & DEUM JESUM Chriſtum, condemnatus ſit:* ergo unio hypoſtatica terminatur immediatè, non tantùm ad perſonalitatem, ſed etiam ad naturam Divinam.

Confirm. 1. In Concilio Rhemenſi, celebrato ſub Calixto II. *an. 1119. ùt habet Binius tom. 3. Concil. part. 2.* ità habetur: *Credimus, ipſam Divinitatem, ſive ſubſtantiam Divinam, ſive naturam Divinam dicas, incarnatam eſſe, ſed in Filio:* qua definitione Concilium intendit, damnare errorem Gilberti Porretani, qui, ùt ibidem habetur, *dixit, quòd Divina natura non ſit incarnata:* ergo ipſa etiam natura ratione ſui eſt incarnata, ſeu unita. vide Gormaz *de incarnat. n. 731.* Confirm. 2. Tridentinum *ſeſſ. 13. c. 3.* docet, in Eucha-

chariſtia adeſſe *Divinitatem ... propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem:* ergo Divinitas, ſeu natura, ratione ſui eſt unita.

Reſp. neg. conſ. Totum hoc verificatur, ſi dicatur, eſſe immediatè unitam ſubſiſtentiam, quæ per identitatem affert naturam; nam, ſi hoc dicatur, jam intelligitur etiam natura unita ſecundùm ſubſiſtentiam; cùm enim natura, ùt patet *ex n. 211.* ſit capax hujus denominationis, rectè ipſi tribuitur. Ad 1. confirm. iterum neg. conſ. ratio patet ex dictis. Addo, quòd eoipſo, quòd vera ſit hæc propoſitio: *Divina natura eſt incarnata in Filio:* falſa ſit ejus oppoſita à Gilberto prolata. Adverte autem, à Concilio addi, *in Filio* (quod idem eſt, ac *ſecundùm ſubſiſtentiam*) adeóque ab eo adſtrui tantùm unionem naturæ, in noſtro ſenſu mediatam. Ad 2. confirm. neg. conſ. Ut in Euchariſtia ponatur etiam Divinitas, ſufficit, ſi hæc uniatur mediatè: quod idem etiam ſufficit, ut dicatur humanitas eſſe unita Deitati, & ab hac delibuta, ſicut loquuntur quidam ex SS. Patribus.

213. Ob. 5. S. Paulus ad *Coloſs. 2. v. 9.* dicit: *In ipſo* Chriſto *inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter:* ergo Divinitas eſt immediatè, ratione ſui unita. Confirm. S. Auguſtinus *in enchiridio c. 34.* ſic ait: *Ita quippe Verbum caro factum eſt, à Divinitate carne ſuſcepta.* & Theodorus ex cænobio Raithau presbyter Antiochenus *in commentat. præparatoria, quæ habetur*

tom. 1.

Digitized by Google

tom. 1. *Biblioth. PP. edit. Pariſ. in expoſit. definitionis fidei* ſic habet : *Sanè finitio hæc duas profitens naturas, ſignat alterius quidem generis, alterius item eſſentiæ naturas in unum conveniſſe, aſſumente Divinitate, aſſumpta verò humanitate.* & S. Bernardus *ſerm.* 1. *in die Sancto Paſchæ circa medium* ait: *Venerat enim ad nos calceata majeſtas, Divinitas incarnata :* ſed iſta indicant, Divinam naturam eſſe immediatè ratione ſui incarnatam, & immediatè aſſumpſiſſe humanitatem, ſeu ipſi immediatè unitam fuiſſe: ergo.

Reſp. neg. conſeq. Plenitudo Divinitatis habitat in Chriſto, & quidem ratione unionis, non tamen immediatæ, ſed mediatæ. Ad confirm. neg. mi. Convenit quidem naturæ Divinæ aſſumere, incarnari, uniri, ſed non primariò, & ratione ſui: ſed ſecundariò, & ratione perſonalitatis. En verba S. Thomæ 3. *p. q.* 3. *a.* 2. *in corp. In verbo aſſumptionis duo ſignificantur, ſcilicet principium actionis, & terminus ejus: eſſe autem aſſumptionis principium, convenit naturæ Divinæ ſecundùm ſe ipſam; quia ejus virtute aſſumptio facta eſt: ſed eſſe terminum aſſumptionis, non convenit naturæ Divinæ ſecundùm ſe ipſam, ſed ratione perſonæ, in qua conſideratur. Et ideo primò quidem, & propriiſſimè perſona dicitur aſſumere: ſecundariò autem poteſt dici, quòd etiam natura aſſumpſit naturam ad ſui perſonam. Et ſecundùm etiam hunc modum dicitur natura incarnata, non quaſi ſit in-*

carnem converſa, ſed quia naturam carnis aſſumpſit; unde Damaſcenus dicit: Dicimus, naturam DEI incarnatam eſſe ſecundùm Beatos Athanaſium, & Cyrillum.

214. Dices. Nihil mediat inter unionem, & naturam Divinam: ergo hæc eſt immediatè unita. prob. ant. Perſona eſt idem cum natura: ergo non eſt medium, diſtinctum, & propriè medians. Reſp. neg. ant. Per *mediatè* hîc non intelligitur, mediante aliquo realiter diſtincto, ſed tantùm mediante aliquo virtualiter diſtincto: quod ſi neges eſſe medium, facis quæſtionem de voce: ſaltem ſufficit hoc medium virtualiter diſtinctum, ut dici queat, non eſſe naturam primariò ratione ſui unitam, ſed tantùm ratione Perſonæ. Non tamen nego, naturam Divinam poſſe dici ſimpliciter unitam: humanitatem autem & unitam, & Divinitate delibutam; quia ad has denominationes ſufficit, ſi ratione Perſonæ, & in Perſona, uniantur duæ naturæ.

Quando autem quidam replicant, nullam eſſe rationem, quare non poſſit natura Divina immediatè ratione ſui eſſe unita, reſponderi debet, quòd, etſi hîc omittatur, poſſe naturam Divinam immediatè ratione ſui uniri, tamen id non ſit factum; quia unio hypoſtatica non habet eſſentialem immediatum reſpectum ad naturam communem tribus. Si quæras iterum, cur eum non habeat. Reſp. quia DEUS noluit unionem, quæ haberet talem reſpectum, producere; eoquòd noluerint omnes tres Divinæ Perſonæ incarnari.

215.

Digitized by Google

215. Ob. 6. Etſi unio immediatè fuiſſet terminata ad naturam, non ſequeretur, quòd omnes tres Perſonæ fuiſſent incarnatæ: ergo noſtra confirmatio, allata *n. 205.* eſt nulla. prob. ant. non omnia prædicata, quæ conveniunt naturæ, conveniunt omnibus tribus Perſonis: ergo neque debet eis convenire prædicatum *uniti.* ant. probatur. natura eſt communicabilis tribus per identitatem: nulla Perſona Divina eſt communicabilis tribus per identitatem: natura eſt Filius: at nec Pater, nec Spiritus S. eſt Filius &c. ergo. Reſp. neg. ant. ad prob. diſt. ant. non omnia prædicata, quæ conveniunt naturæ ùt virtualiter diſtinctæ à Perſonis, conveniunt omnibus tribus Perſonis. conc. ant. quæ non conveniunt ipſi ùt virtualiter diſtinctæ. neg. ant. & conſ. aliàs neque conveniret omnibus tribus Perſonis prædicatum omnipotentis, & omniſcii. Prædicatum autem *uniti*; præſertim cùm non ſit denominatio per identitatem intrinſeca, non eſt tale prædicatum, in quo virtualiter diſtinguatur natura à Perſonis: neque etiam debemus ſinè neceſſitate multiplicare diſtinctiones virtuales.

ARTICULUS III.

Quidnam ſit aſſumptum à Verbo Divino.

216. DIco 1. Verbum aſſumpſit, non quidem ſubſiſtentiam, ſed tamen totam, & integram

naturam humanam. ità omnes Catholici. per *aſſumere* autem intelligitur ſibi unire. Prima concluſionis pars eſt clara ex Synodo Oecumenica III. ſeu Epheſina I. contra Neſtorium., in qua definitum eſt, non eſſe in Chriſto duas perſonas, ſed duas naturas in una hypoſtaſi. Secunda etiam conſtat ex Conciliis, & Patribus citatis *n. 148.* & aliis paſſim, à quibus expreſsè dicitur, humanam naturam fuiſſe in Chriſto integram, cum omnibus proprietatibus naturalibus. Et certè etiam decuit, ut opus, ſpecialiter à Spiritu S. productum, non eſſet mancum, ſed omnino perfectum.

Unde infertur contra Manichæos, aſſumptum eſſe corpus verum, non phantaſticum: quod idem etiam probatum eſt *n. 109.* item contra Arianos, & Apollinariſtas, aſſumptam etiam eſſe animam rationalem, de quo etiam *n. 114.* Rurſus aſſumpta ſunt corpus, & anima, tanquam duo unita, adeóque etiam unio inter corpus, & animam; aliàs non eſſent humanitas: nec aſſumptum fuiſſet corpus animatum, contra quod definit Concilium Chalcedonenſe citatum *n. 181.*

217. Dico 2. Verbum Divinum aſſumpſit etiam ſanguinem; ſive ei immediatè unitum eſt. Hæc concluſio, ùt ait Suarez, *tom. 1. in 3. p. diſp. 15. ſec. 6.* eſt certa, & contrarium non poteſt ſinè errore defendi. Prob. 1. Concilia paſſim de ſanguine aſſumpto à Verbo explicant illud Pauli *ad Hebr. 2. v. 14. Quia ergo pueri communicaverunt*

runt carni, & ſanguini, & ipſe Chriſtus *ſimiliter participavit eiſdem.* Sic in Concilio Oecumenico III. ſeu Epheſino I. *tomo, ſeu ſec. 5. cap. 1. in explanatione anathematiſmi. 5.* dicitur: *Verbum DEI carnem eſſe factum, apertè docet magnus ille Evangeliſta Joannes ...... quia æquè, ac nos carnis, & ſanguinis particeps, & homo effectum eſt.*

In Epiſtola S. Cyrilli *ad Neſtorium, quæ habetur actione. 1. Concilii Chalcedonenſ. apud Binium. tom. 2. Concilior.* ſic habetur: *Verbum verò carnem fieri nihil eſt aliud, niſi quia juxta nos participatus eſt carni, & ſanguini.* Idem S. Cyrillus *in epiſtola, ſuo, & Alexandrinæ Synodi nomine, ad Neſtorium ſcripta (quæ habetur tom. 1. actorum Concilii Epheſini. c. 14. apud Binium. tom. 1. Concilior.) non valde longè ab initio* ait de Verbo: *Verus, naturaliſque DEUS, licèt carnem, & ſanguinem aſſumpſiſſet, conſtanter manens.* Rurſus S. Cyrillus *in lib. de rectâ in Dominum noſtrum JESUM Chriſtum fide (qui habetur eod. tom. 1. Concilij Epheſ. c. 4.) non valde longè ab initio* ait: *Univerſorum conditor, & multus in miſericordia DEUS Verbum, propter nos homo factus, & ex muliere natus, ſemetipſum exinanivit, ut, quoniam pueri, hoc eſt, vos, communicaverant carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter communis eiſdem.* Unde, ùt advertit Lugo *de incarnat. diſp. 14. ſec. 2. n. 10.* Patres dicunt, aſſumpſiſſe, quod Paulus dicit participâſſe, vel communicâſſe.

nicâſſe. Idem deſumitur *ex Extravag. Unigenitus. de pænit. & remiſſ.* in qua Clemens VI. ſub initium dicit, Chriſtum effudiſſe, *non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen, propter unionem ad Verbum, pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet &c.*

218. Dices 1. Hæc omnia verificantur, modò Verbum aſſumpſerit ſanguinem mediatè, ſicut aſſumpſit accidentia, de quibus infrà. Reſp. neg. illatum; nam inprimis SS. Patres ſimpliciter dicunt, dari unionem, quæ juxta ſenſum obvium intelligitur eſſe unio immediata, quando nulla ratio obſtat: certè nunquam eodem modo loquuntur de accidentibus. Secundò, communiùs, & meo judicio meliùs, negatur, ſanguinem phyſicè uniri cum venis, aut reliquo corpore; unde non apparet, quo mediante uniretur ſanguis mediatè: at verò accidentia immediatè uniuntur naturæ, & conſequenter hac mediante aſſumuntur. Tertiò, ùt quidam dicunt, accidentia non poſſunt aliter aſſumi, ſaltem à perſona, quàm mediatè: econtra ſubſtantia ſanguinis poteſt immediatè aſſumi; unde non eſt paritas. Quartò tandem, & optimè, SS. Patres, & Concilia, eodem modo loquuntur de aſſumpto ſanguine, ſicut de carne: nec eſt ulla ratio aſſignandi differentiam tam magnam, qualis eſt inter unionem mediatam, & immediatam: ergo, ſicut caro, ùt nemo dubitat, eſt immediatè aſſumpta, ità etiam immediatè aſſumptus eſt ſanguis.

Dices

Dices 2. S. Thomas *3. p. q. 31. a. 5. ad 1.* loquens de ſanguine ait: *Qui nondum eſt actu pars, ſed eſt potentiâ totum:* ergo Chriſtus eum non aſſumpſit; quia tantùm aſſumpſit partes. Reſp. neg. conſeq. S. Thomas tantùm negat, ſanguinem eſſe tam perfectam partem, quàm perfecta pars ſunt illa membra, quæ formâm ultimam habent, & non ampliùs ad aliam recipiendam ordinantur à natura: Chriſtus autem non tantùm aſſumpſit partes tam perfectas, ſed etiam alias. Et hanc eſſe ſuam mentem prodit Angelicus *in 4. diſt. 44. q. 1. a. 2. quæſtiunc. 3. in corp.* ajens: *Secunda humiditas eſt, quæ nondum pervenit ad ultimam perfectionem, quam natura operatur in individuo, ſed eſt ad illam ordinata à natura: & hæc eſt duplex; quia quædam eſt, quæ habet aliquam formam determinatam, ſecundùm quam continetur inter partes corporis, ſicut ſanguis, & alij tres humores &c.* Ecce ſanguis annumeratur partibus corporis, licèt non ultimatò perfectis.

219. Prob. 2. concluſio ratione. Sanguis, etſi juxta plurium recentiorum opinionem non ſit animatus, tamen eſt pars humanæ naturæ integræ: atqui Chriſtus aſſumpſit naturam humanam integram: ergo etiam aſſumpſit ſanguinem, tanquam partem. mi. habetur ex *n. 216.* ma. etiam conceditur, & videtur ſat clarè deſumi ex Tridentino *ſeſſ. 13. c. 3.* ubi definitur, quòd ſanguis ſit etiam ſub ſpecie panis in Euchariſtia *vi naturalis illius connexionis, & concomitan-*

mitantia, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit, non ampliùs moriturus, inter ſe copulantur. Unde etiam, illi, qui negant vitam ſanguinis, & unionem ejus cum anima, tamen dicunt, eum eſſe partem integralem hominis, & connecti cum corpore.

Connexio autem corporis, & ſanguinis inter ſe, ſtat, ùt ajunt, primò, in conjunctione locali, ſubordinatione, & ſtabili inexiſtentia ſanguinis intra illud corpus, intra quod elaboratus eſt: ſecundò, in jure, quod habet hoc corpus ad hunc ſanguinem, & hic ſanguis ad hoc corpus, de quo plura philoſophi.

Confirm. Generatio vitalis eſt origo viventis à vivente in ſimilitudinem naturæ, tanquam à principio conjuncto: per principium autem, quòd debet eſſe conjunctum, intelligitur ex communi, quòd generans debeat aliquid de ſua ſubſtantia communicare generato, ut adeò ratione hujus partis ſuæ ſubſtantiæ communicatæ maneat conjunctus generato: atqui B. Virgo Chriſto Domino tantùm ſubminiſtravit ſanguinem: ergo ille ſanguis debuit eſſe pars B. Virginis: adeóque etiam aliorum hominum ſanguis eſt pars ipſorum.

220. Dico 3. Verbum immediatè unitum fuit etiam alijs tribus humoribus, ſcilicet bili atræ, & flavæ, ac pituitæ. ità communiter Theologi apud Lugonem *de incarn. diſp. 14. ſec. 8. n. 108.* Probatur. Verbum aſſumpſit id, quod humano modo loquendi voca-

vocatur ſimpliciter ſanguis, ſeu id, quod fluit in venis: atqui hoc non eſt tantùm ſanguis purus, & diſtinctus à tribus alijs humoribus, ſed eſt complexum ex omnibus quatuor humoribus: ergo. ma. eſt communis, & certè SS. Patres non faciunt ullum diſcrimen. mi. eſt clara ex communi modo loquendi; nam dicitur quis miſiſſe, tot, vel tot uncias ſanguinis; cùm tamen etiam emiſerit mixtos alios tres humores: item dicitur, fluxiſſe ex vulnere tantùm ſanguinis propter abſciſſam venam; cùm tamen fluxerit complexum quatuor humorum. Confirm. Iſti humores etiam ſpectant ad integritatem hominis: & ex S. Thoma citato *n. 218.* ſunt ejus partes: ergo etiam ſunt aſſumpti.

221. Dico 4. Verbum etiam immediatè fuit unitum capillis, dentibus, unguibus &c. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 15. ſec. 7. §. Dico ſecundò.* Lugo *de incarn. diſp. 14. ſec. 8. n. 109.* Gormaz *de incarn. n. 694.* & alii. Et de dentibus quidem videtur eſſe eadem ratio, ac de aliis oſſibus, de quibus nemo dubitat, quòd ſint immediatè unita; & à Patribus intelliguntur ſub carne, ſub qua ſcilicet intelligitur totum corpus. De capillis, & unguibus recentiores quidem communiùs docent, eos eſſe informatos animâ, ex quo clarè ſequitur, aſſumptos eſſe à Verbo: at, quamvis non eſſent informati animâ, nec viverent, tamen eſſent partes integrales humanæ naturæ. Ulterius, ùt rectè ait Lugo *cit. diſp. 14. ſec. 8. n. 111.* & Gormaz *de incarn.*

Digitized by Google

carn. n. 694. quis dicat, Chriſtum in Evchariſtia eſſe clavum, exunguem, edentulum? ergo vel ponuntur iſta vi verborum: & erunt partes corporis: vel ponuntur per concomitantiam: & ſunt partes Chriſti. Nec dicas cum Vaſquez, eſſe effectus corporis, & ideo per concomitantiam poni; non enim debent omnes effectus poni, aliàs poneretur etiam chilus, ſaliva, vel ſimilia.

222. Dico 5. Verbum non fuit immediatè unitum accidentibus. ità Lugo *de incarn. diſp. 14. ſec. 8. n. 114* Gormaz *de incarn. n. 695.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 15 ſec 8.* & alii communiſſimè. Aſſumpta quidem ſunt accidentia à Verbo in hypoſtaſi, ſed non ſecundùm hypoſtaſin: hoc eſt, accidentia manſerunt in Perſona Chriſti ſecundùm humanitatem, cui intrinſecè inhærebant: & hinc etiam Chriſtus denominabatur calidus, frigidus &c. non tamen immediatè ſunt terminata ſubſiſtentiâ Verbi. Prob. concluſ. Subſiſtere proprium eſt ſubſtantiæ (nam ſuppoſitum eſt naturæ completæ individua ſubſtantia) ſed Verbum tantùm eſt unitum illi, quod poteſt ſubſiſtere, & hujus ſubſiſtentiam ſupplevit: ergo tantùm eſt unitum ſubſtantiæ, cum qua conſtituit ſuppoſitum. E contra accidentis per ſe eſt inhærere, ſeu inexiſtere, & ineſſe alteri, tanquam ſubjecto inhæſionis, vel informationis, qua ratione DEO nihil ineſſe poteſt; quia hic non poteſt eſſe ſubjectum.

Dixi *per ſe*; nam, an per accidens ſupernaturaliter poſſit uniri accidens imme-
diatè

diatè DEO, non tanquam ſubjecto, ſed tantùm tanquam termino intrinſeco, per unionem accidentalem, receptam in ſolo accidente unito, eſt quæſtio, quam non vacat examinare. Quidam negant, alii affirmant; eoquòd nullam inveniant implicantiam. Non autem propterea DEUS diceretur e. g. quantus à quantitate, vel frigidus à frigore; quia hæ denominationes ab accidentibus tribuuntur tantùm ſubjecto, quale DEUS in natura Divina eſſe non poteſt. Sed ex hoc ipſo videtur mihi oriri difficultas in unione accidentis cum DEO; eoquòd DEUS non videatur habere finem ullum prudenter intendibilem in tali unione: niſi recurras ad ſcientiam viſionis (de qua re *n. 54.)* cùm autem iſta ſcientia, ùt præciſa ab eſſentia, non dicat perfectionem, ùt diximus *tr. de DEO n. 815.* adeóque nullam perfectionem DEO afferat, quam non ſinè illa haberet, vix videtur, ipſa poſſe propter ſe ſolam intendi.

223. Dico 6. Quæ aſſumpta ſunt à Verbo, ſimul aſſumpta ſunt. ità Gormaz *de incarn. n. 696.* & alii. Concluſio hæc habet duas partes, & ità intelligenda eſt 1. ut nulla pars aſſumpta priùs extiterit in ſua ſubſtantia individuali completa, antequam aſſumpta fuerit, e. g. non extiterit priùs hoc corpus, vel hæc anima, ante aſſumptionem. Dico *in ſua ſubſtantia individuali completa;* nam utique priùs jam extiterit materia prima, ex qua dein compoſitum eſt corpus Chriſti: ſed materia tantùm eſt ſubſtantia incompleta: nunquam autem extitit priùs, ùt conſti-

tuens hoc corpus, ſeu hanc ſubſtantiam completam Chriſti. 2. ut nulla pars in ſua ſpecie ante alteram fuerit aſſumpta: non anima ante corpus, nec hoc ante ſanguinem &c. Dico *in ſua ſpecie;* nam videtur innegabile, quòd aliquæ partes individuales Chriſti aſſumptæ fuerint ante alias; nam Chriſtus Dominus fuit naturaliter nutritus, & naturaliter accreverunt ei novæ partes carnis, & oſſium: adeóque iſtæ poſt alias aſſumptæ, ſeu unitæ fuerunt.

Sic intellecta concluſio, quoad ſecundam partem, ſatis probata eſt ex modò dictis: quoad primam partem autem probatur ex epiſtola Sophronii, quam adduximus ſuprà *n. 199.* & quæ approbata eſt à Synodo Oecumenica VI. *actione 11.* ubi ità habetur: *Non ante veriſſimum ipſius Verbi conventum in ſeipſis unquam extiterunt, vel cujuſpiam ſecundùm nos alterius hominis penitus extiterunt: ſed cum Verbi ipſius naturali conventu ſubſiſtentiam habitura concurrerunt, & nec quantum in ictu oculi hanc, quàm illam priorem habentia:* & hæc intelligenda ſunt de ordine, vel ſucceſſione temporis.

224. Si autem quæratur de ordine intentionis, ſive quidnam, propter alterum tanquam principalius, intenderit Verbum aſſumere, reſpondet Gormaz *de incarnat. n. 697.* primò aſſumptam eſſe humanitatem, dein ob hanc corpus, & animam: hanc etiam fuiſſe priùs aſſumptam, quàm corpus; nam corpus propter animam meriti capacem fuit aſ-

ſum-

Digitized by Google

ſumptum. Hæc S. Thomas *3. p. q. 6. a. 1. in corp.* & alii explicant, dicendo, corpus eſſe aſſumptum *mediante anima.* videatur etiam Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 37. c. 5. & ſeq.* Imò idem Angelicus *cit. q. 6. a. 2. in corp.* & cum eo alii dicunt, animam eſſe aſſumptam *mediante mente:* hoc eſt, ùt explicat S. Doctor, propter mentem, ſeu rationem; eoquòd noluerit Verbum aſſumere animam, quæ non ſit capax, ut fieret ad imaginem DEI. Inſuper noluit Verbum, aſſumere animam irrationalem, cum qua mereri non poſſet.

Si ulteriùs quæratur de ordine naturæ, ſeu dependentiæ, tunc humanitas perfecta, ſeu caro animata anima rationali, fuit prior naturâ ad unionem hypoſtaticam; hæc enim dependebat ab humanitate, tanquam à cauſa materiali, hoc eſt, quælibet pars unionis hypoſtaticæ dependebat ab ea parte humanitatis, quam uniebat Verbo, juxta dicta *n. 251. & ſeq.* videatur Lugo *de incarnat. diſp. 15.*

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

225. OB. 1. contra 2. concluſ. Verbum non aſſumpſit duas naturas: ſed ſanguis, juxta ſententiam valde probabilem non vivens, eſt alia natura, quàm corpus vivens: ergo Verbum non aſſumpſit ſanguinem. Confirm. Chriſtus defacto tantùm habet unitas par-

tes animatas: ergo non habet unitum ſanguinem: ergo eum nunquam habuit unitum; aliàs dimiſiſſet, quod ſemel aſſumpſit. Reſp. diſt. ma. Verbum non aſſumpſit duas naturas integras, quarum nulla eſt ſubordinata alteri. conc. ma. non aſſumpſit duas naturas non integras, ſed quarum una eſt pars integralis alterius, & huic ſubordinata. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq.

Certè Verbùm non aſſumpſit hominem tantùm eſſentialiter, ſed integraliter ſumptum, ùt conſtat *ex n. 216.* ad integritatem autem hominis etiam ſpectat ſanguis, item crines, dentes, ungues &c. Et quamvis ſanguis in probabili ſententia, negante ipſum vivere, habeat aliam formam, tamen iſta eſt ordinata ad corpus, & ſubordinata animæ rationali. Ad confirm. neg. ant. præſertim ſuppoſitâ eâ ſententiâ, quæ negat, ſanguinem vivere; eſt enim certum, ſanguinem defacto exiſtere in Chriſto glorioſo in cœlis, ùt docent omnes; aliàs non eſſet ratio, quare in ſacro calice eſſet corpus Chriſti poſt conſecrationem, ùt docet Tridentinum *ſeſſ. 13. c. 3.*

226. Ob. 2. S. Auguſtinus *epiſt. 146. ad Conſentium*, cùm interrogatus fuiſſet, an corpus Chriſti Domini nunc oſſa, & ſanguinem habeat, reſpondit, habere oſſa, probavitque ex illo *Lucæ 24. v. 39. Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet:* de ſanguine autem non voluit idem dicere: ergo videtur potiùs negâſſe, quòd Chriſtus reſurgens habuerit ſanguinem, vel eum aſſumpſerit.

rit. Confirm. Verbum non ſupplet defectum ſubſiſtentiæ in ſanguine: ergo eum non aſſumpſit. Reſp. neg. conſ. S. Auguſtinus, ùt manifeſtum eſt legenti illam epiſtolam, voluit ibi ab hac quæſtione omnino abſtrahere: inclinat tamen ibidem ad ſentiendum, in corpore Chriſti adeſſe defacto ſanguinem; multis enim probat, quòd ex præſentia ſanguinis non eſſet oritura corruptio, cujus tamen ſecuturæ metus ſolus, videtur hunc S. Doctorem retinuiſſe, ne rotundè aſſereret, in Chriſti redivivi corpore præter oſſa, & carnem, etiam ſanguinem eſſe.

Alii autem SS. Patres, quando in Chriſto tantùm adſtruunt duas partes naturæ humanæ, ſcilicet animam, & corpus, ſub ipſo corpore ſanguinem comprehendunt; id quod infertur ex eo ipſo, quòd humanitatem integram, quæ ſanguine conſtituitur, quámque Chriſto concedunt, in duas tantùm partes, nempe corpus, & animam dividant. Ad confirm. neg. ant. quia, ſicut aliæ partes, ità & ſanguis, non ſubſiſtit in ſe, eo ipſo, quòd non habeat negationem unionis cum digniori: ſed ſubſiſtit in Verbo, & ad hoc attrahitur, atque ab iſto ſuppletur ejus ſubſiſtentia.

227. Ob. 3. Si ſanguis fuit unitus Verbò, manſit etiam unitus poſt effuſionem: conſequens non eſt verum: ergo neque antecedens. ma. habetur ex principio jàm aliquoties adducto: *Quod Verbum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit*. prob. mi. ſanguis effuſus, & ſeparatus à corpore, fuit alia

natura totalis: ergo, ſi fuiſſet unitus, data fuiſſet communicatio idiomatum inter Verbum, & ſanguinem: hæc non admittitur: ergo. Confirm. Sanguis effuſus fuit natura irrationalis: ſed Verbum non potuit aſſumere naturam irrationalem: ergo. Reſp. om. ma. de qua plura infrà, neg. mi. ad prob. diſt. ant. ſanguis effuſus fuit natura perfectè totalis, non ordinata ad conſtituendam aliam naturam integram, nec alteri, ſcilicet corpori, ſubordinata, neg. ant. fuit tantùm aliquo modo imperfectè totalis, ſeu potiùs partialis, hoc eſt, ex natura ſua ordinata ad conſtituendum totum corpus integrum, conc. ant. & neg. conſeq.

Ut rectè ait Lugo *de incarnat. diſp. 14. ſec. 4. n. 56*, ex carne mortua, & ſanguine mortuo, integratur cadaver integrum; unde, ſicut non fuiſſet prædicatum Verbum de pede mortuo, ſi hic fuiſſet abſciſſus, ità nec prædicatur de ſanguine, quamvis hic ſit effuſus. Nec dicas, Chriſtum prædicari de anima, cùm dicatur deſcendiſſe ad inferos, quo ſola anima deſcendit. Reſp. enim *ex n. 128.* eam locutionem eſſe ſynecdochen, uſitatam in communi modo loquendi, quæ non eſt ità uſitata in aliis; non enim, emiſſo in phlebotomia ſanguine, dicitur emiſſus homo. Ad confirm. Multi concedunt ma. & neg. mi. quam etiam infrà negabimus: ſi autem minor eſſet vera, ratio deberet eſſe ipſa differentia inter naturam partialem, & perfectè totalem.

228. Quod autem ſanguis etiam poſt effu-

effuſionem, & ſeparationem à corpore, manſerit unitus Verbo, eſt ſententia communis Theologorum cum S. Thoma, Suarezio, Vaſquio, Gormaz *de incarnat. n. 692.* Lugone *de incarn. diſp. 14. ſec. 3. n. 39. & ſeq.* ubi textus plurimorum SS. Patrum, maximè SS. Leonis, Damaſceni, Gregorii Nyſſeni, ac Bernardi affert. Et certè rationes, quæ probant, animam, & carnem manſiſſe in morte unitas Verbo, ferme etiam probant, ſanguinem manſiſſe unitum; potiſſima enim ratio deſumitur, ex eo, quòd caro ſit pars naturæ humanæ in Chriſto: quod idem etiam verificatur de ſanguine. Lugo hanc opinionem ulteriùs probat ex eo, quòd, ſi in triduo mortis calix fuiſſet conſecratus, aut certè paulò antè, quàm ſanguis fuiſſet effuſus, debuiſſet ſanguis ille in calice adorari, de quo vide ipſummet *cit. diſp. 14. n. 42.* itemque *ſec. 7. n. 96. & ſeq.* ubi agit de Bulla Clementis VI. & teſtimonio Pii II. ſed contra hæc.

229. Ob. 4. Si manſit unitus Verbo ſanguis effuſus in paſſione, etiam manſit unitus ſanguis, à Chriſto in circumciſione effuſus: hoc non videtur verum: ergo. Confirm. Etiam partes carnis, vel ſanguinis, quæ in decurſu vitæ per continuam actionem, & reactionem, vel paſſionem, vel evaporationem &c. perdebantur, debuiſſent manere unitæ Verbo: hoc non videtur credibile: ergo. Hoc argumentum, ùt ait Lugo *cit. diſp. 14. ſec. 4. n. 59.* retorqueri poteſt in carne; nam in circumciſione abſciſſa eſt pars

pelliculæ Chriſti Domini, & (ùt adverſarii dicunt, ac etiam Lugo *cit. diſp. 14. n. 62.* itemque Suarez *tom. 2. in 3. p. diſp. 47. ſec. 1. §. Ad traditionem.*) non manſit unita: nunquid etiam non unita manſiſſet aliqua pars, vel plures particulæ carnis, ſi in paſſione abſciſſæ fuiſſent?

Reſp. in forma, minorem non eſſe omnino certam: admittit tamen illam Lugo *cit. diſp. 14. ſec. 6. n. 90.* unde neg. ma. nam, quæ à Chriſto dimittebantur ità, ut non eſſent recuperanda, vel reaſſumenda, non debebant manere unita; quia ſinè his manebat moraliter eadem humanitas, quam Chriſtus aſſumpſit, & quæ in cœlo ad dextram Patris ſedet: atqui ſanguis, in circumciſione effuſus, ità dimittebatur, ut non eſſet ampliùs ipſe recuperandus, aut reaſſumendus; nam abunde compenſatus eſt per nutritionem naturalem. Eodem etiam modo ſe habent partes, per evaporationem, actionem, & reactionem, deperditæ, & per alias dein moraliter recuperatæ; hæ enim non erant in ſeipſis recuperandæ, aut reaſſumendæ; aliàs enim, ſi omnia iſta fuiſſent reaſſumpta à Chriſto, ùt rectè ait Lugo *cit. diſp. 14. n. 61.* additio tantæ materiæ variâſſet moraliter illud corpus, & ſanguinem.

230. At verò ſanguis, immediatè, vel paulò ante mortem, in paſſione effuſus, conſtituebat humanitatem Chriſti, regnaturam in cœlis: nec erat reparandus per nutritionem, aut aliam viam: conſequenter erat in ſeipſo recuperandus, aut reaſſumendus, &

& rurſus venis ingerendus: atque adeò meritò manſit unitus. Ex hoc infert Lugo *cit. diſp. 14. ſec. 6. n. 88.* citans S. Thomam, Suarez, & communem Theologorum, infert, inquam, quòd fuerit à Chriſto reaſſumptus, & conſequenter in triduo manſerit unitus ſanguis, in horto per ſudorem ſanguineum emiſſus.

Supponit autem, quòd iſte copioſus fuerit, & non tantùm modicus, qualis ille, qui in circumciſione eſt effuſus; nam *n. 90.* ait, ſi Chriſtus diu ſupervixiſſet, eum poſt tantam effuſionem non habiturum fuiſſe, ſaltem pro tunc, naturam perfectè integram, ſed debilitatam: ſicut idem contigiſſet, ſi poſt flagellationem diu vixiſſet: adeóque videtur inſinuare, quòd etiam pro illo caſu ſanguis manſurus fuiſſet unitus. Sed tunc debuiſſet etiam iterum in venas redire; aliàs cur ſemper manſiſſet unitus? præſertim, cùm alius ſanguis tunc ſucceſſiſſet per nutritionem, quæ utique in Chriſto, ſi diutiùs vixiſſet, data fuiſſet. Verùm de hoc tacet Lugo; neque etiam neceſſe eſt, omnia definire, quæ in alia providentia facta fuiſſent: quanquam deciſio hujus dubii videatur ſimilitudinem habere aliquam, ſi non omnimodam, cum ſequentis objectionis ſolutione.

231. Ob. 5. Si ſanguis etiam ſeparatus manſiſſet unitus Verbo, debuiſſet omnis iterum à corpore glorioſo fuiſſe reaſſumptus poſt reſurrectionem: atqui non fuit omnis reaſſumptus: ergo. ma. prob. non eſt ratio, cur potiùs una pars fuiſſet reaſſumpta, quàm alte-

altera: ergo debuiſſet reaſſumi omnis. prob. etiam mi. multæ particulæ ſanguinis adhuc videntur aſperſæ ſpinis, clavis, particulis crucis Chriſti, terræ ex monte Calvariæ &c. item ſanguis, qui colitur Mantuæ (cujus particulam fertur poſſidere celeberrimum Aſceterium Weingartenſe) teſte Baronio, & Spondano *ad annum Chriſti 804.* à Leone III. fuit examinatus, & inventus fluxiſſe, non ex imagine Beritenſi, ſed ex corpore Chriſti tempore Paſſionis; additque ibi Spondanus, haberi de hac re Bullas Summorum Pontificum.

Rurſus in revelationibus S. Birgittæ *l. 6. c. 112.* refertur, quòd B. Virgo ſacrum ſanguinem, qui remanſit in vulneribus Chriſti, & poſt ejus de cruce depoſitionem, ex ijs collectus eſt, reliquerit S. Joanni, qui eum iterum aliis tradiderit. Dein refert Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 36. c. 8.* quòd Sylveſter *in roſa aurea tr. 2. ſuper Evangel. fer. 5. infrà octavam paſch.* ſcribat de ſeipſo, quòd *anno 1497.* viderit in antro B. Magdalenæ vitrum, in quo aſſervetur terra, ſanguine Chriſti Domini mixta, quam S. Magdalena ſub cruce collegerit, quæque ebulliret die Paraſceves poſt cantatam paſſionem. videatur Vaſquez *loco modò citato*, & Lugo *de incarnat. diſp. 14. ſec. 6. n. 91.*

Nec ſufficit dicere, tantùm ibi manſiſſe colorem aliquem ſanguinis; nàm accidens non manet ſinè ſubjecto, nec mutat ſubjectum: nec etiam rubedo facit rubrum niſi ratione materiæ, quæ allinitur, & cui rubedo

rubedo inhæret: ſed etiam ſenſus fidelium ibi videtur agnoſcere ſanguinem Chriſti, & non tantùm relictam aliquam qualitatem, quæ priùs fuerit in ſanguine. Dicere autem, ſanguinem illum eſſe replicatum, videtur multiplicare miracula ſinè neceſſitate.

232. Reſp. cum Vaſquez, & Lugo *loc. cit.* item Gormaz *de incarnat. n. 693.* (quorum aſſertionem non negat, quanquam neque omnino affirmet Suarez *tom. 2. in 3. p. diſp. 47. ſect. 3.*) Reſp. inquam, neg. ma. etſi enim excipiantur paucæ aliquæ guttulæ; adhærentes ſpinis, clavis, terræ &c. nihil ſequitur incommodi: certè hoc dicere non eſſe contra fidem, habetur ex Bulla Pij II. quam refert Sylveſter apud Lugonem *cit. diſp. 14. ſec. 6. n. 92.* & in qua Pontifex docet, quòd nullatenus veritati fidei repugnet, affirmare, Redemptorem de ſanguine in cruce effuſo, ob memoriam ſuæ paſſionis, aliquam partem in terris reliquiſſe.

Ad prob. majoris om. ant. neg. conſeq. DEUS debuit determinare particulas, quas voluit in ſui memoriam relinquere in terris: reliquit autem eas in tam modica quantitate, ut tamen moraliter totus ſanguis ſit reaſſumptus. Valde congruenter autem fuit relictus ille, qui adhæſit inſtrumentis, vel terræ à fidelibus collectæ, ad majorem venerationem; unde poſſet etiam negari ant. quod omiſſum eſt; quia hæc ipſa congruentia potuit DEO eſſe ratio, quare has præ aliis particulis relinqueret.

Dices. Quod verbum ſemel aſſumpſit, nun-

nunquam dimiſit. Reſp. cum Suarez *loc. modò cit.* principium iſtud intelligendum eſſe, de natura per ſe primò aſſumpta, & de ijs, quæ pertinent ad ejus veritatem, & integritatem: non verò de ſingulis materialibus partibus: certè aliàs omnia, quæcunque etiam de Chriſti corpore per totam vitam evaporârunt, vel per actionem, & reactionem deperdita ſunt, debuiſſent ſemper manere unita, quod non eſt credibile. Unde Chriſtus quidem non dimiſit partes eſſentiales humanitatis ùt quod: at verò dimiſit aliquam partem ùt quo, nempe unionem naturalem inter corpus, & animam, ùt diximus *n. 201.* Item Chriſtus non dimiſit partes, quæ neceſſariæ erant, ad naturam humanam integram conſtituendam: attamen dimiſit aliquas partes minimas, ſinè quibus tamen humanitas manſit moraliter integra. vide etiam dicta *n. 229.*

233. Ob. 6. In Concilio VII. Oecumenico, ſeu Nicæno II. *action. 4.* Athanaſius, cùm narrâſſet hiſtoriam de ſanguine effluente, ex imagine Chriſti Domini in urbe Berito (poſtquam ſcilicet Judæi eam contumeliis affecerunt, & lanceâ perfoderunt) dicit: *Hic eſt etiam ſanguis ille Dominicus, qui apud pleróſque repertus eſſe dicitur. Nec eſſe aliter æſtimandum à verè Catholicis præter id, quod ſcribitur à nobis, quaſi ex carne, & ſanguine Chriſti, aliquid poſſit in mundo inveniri, niſi illud, quod in ara altaris per manus ſacerdotum quotidie ſpiritualiter efficitur*: ergo nullus eſt ſanguis verus Chriſti

ſti in terris, extra ſacramentum Euchariſtiæ. Reſpondent Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 36. c. 8. n. 42.* & Lugo *de incarnat. diſp. 14. ſec. 6. n. 94.* poſſe dici, reſtare, non ipſum ſanguinem, ſed materiam tantùm ſanguinis, in quam jam introducta ſit alia forma, retento tamen priore colore. Si hoc tibi non placet, dic cum eodem Lugone *ibidem*, inprimis Athanaſium illum non fuiſſe illum magnum Alexandrinum, ſed alium poſteriorem: nec eſſe approbata omnia à Concilio, quæ dixit, ſed tantùm hoc, quòd per imagines ſacras facta ſint miracula; ùt clarè patet legenti, & obſervat *ibidem* etiam Lugo: ſicut etiam in eadem Synodo VII. *actione 5.* approbatur dictum Joannis Theſſalonicenſis, quòd debeant pingi Angeli: ſed non, quod addit, eos eſſe corporeos (de quo vide, ſi placet *tract. de Angelis n. 20. & 22.*) quin imo Bellarminus *de Scriptor. Eccleſ. in S. Athanaſio obſerv. in tom. 4.* de verbis ex Nicæno II. objectis ſcribit, *iſta ... verba non haberi in codice Græco Concilij Nicæni ſecundi, neque in verſione Anaſtaſij Bibliothecarij: ſed eſſe addita ab aliquo, poſt diſputationem habitam de ſanguine Chriſti coram Pio II. Pontifice Maximo: quod etiam apparet ex varietate ſtyli iſtius concluſionis à reliqua narratione &c.*

234. Ob. 7. S. Thomas *3. p. q. 54. a. 2. ad 3.* ait, quòd ſanguis, qui ſervatur in Eccleſiis quaſi ſanguis Chriſti, non fluxerit de latere Chriſti, ſed miraculosè ex imagi-

ne

ne Chriſti percuſſa: ergo. Reſp. S. Thomam intelligi poſſe de ſanguine, qui in quantitate notabili in ampullis ſervatur (nam Beritenſis Epiſcopus, in orientis, & occidentis Eccleſias, de illo ſanguine miſit) non verò de modico, qui ſpinis e. g. adhæſit, vel clavis, vel ſindoni: certè S. Doctor loquitur ibi de particulis ſanguinis, & corporis Chriſti *ad veritatem, & integritatem humanæ naturæ pertinentibus*: ſeu de ijs, ſinè quibus natura humana non eſſet moraliter integra, quales tamen non ſunt minimæ particulæ ſanguinis Chriſti, ſpinis, clavis &c. adhærentes. Accedit, quòd ſanguis adhærens ſpinis, clavis &c. non potuerit eſſe ex aliqua imagine: à quanam enim eſſet?

Quin etiam S. Thomas *in quodlibeto 5. a. 5. in corp.* ait, eum ſanguinem, vel ex imagine eſſe, *vel aliàs ex corpore Chriſti*: quod, licèt *in Summa* omiſerit, ne fortè etiam ad eum ſanguinem, qui in notabili quantitate erat, traheretur, tamen de modico illo dictum voluiſſe, credi poteſt. Semper tamen verum manebit, totum moraliter ſanguinem à Chriſto reaſſumptum eſſe; quia ex ſingulis locis, in quibus ſparſus fuerat, totus moraliter reaſſumptus eſt, relictâ tantùm tenui particulâ in ſuperficie, ad ſolatium fidelium. in form. om. ant. neg. conſ. vide etiam Lugonem *de incarn. diſp. 14. per totam.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS V.

Quidnam adhuc potuiſſet aſſumi, & quis potuiſſet aſſumere.

235. DIco 1. Verbum potuiſſet etiam aſſumere naturam Angelicam. ità communis Theologorum. Prob. ex S. Paulo *ad Hebr. 2. v. 16.* ubi volens ſingularem DEI, erga homines præ Angelis, benignitatem prædicare ait: *Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit:* quem locum paſſim explicant SS. Patres, gloſſæ, & interpretes, de apprehenſione per unionem hypoſtaticam, ùt fatetur Cornelius à Lapide *in hunc locum*, atque probat Tyrinus *in eundem hunc locum:* ergo ſuppoſuit Paulus, quòd Angeli potuiſſent aſſumi; aliàs non rite argumentatus fuiſſet. Quòd autem Cornelius putet, eum locum aliter intelligendum eſſe, non obeſt nobis, quibus ſufficit auctoritas Patrum, gloſſæ utriusque, & aliorum interpretum.

Confirm. 1. Ex hoc ipſo, quòd Patres, & interpretes, hunc textum in noſtro ſenſu explicent, habetur, eos noſtram ſententiam etiam tenuiſſe: ſed hoc ipſo iſta ob ipſam hanc auctoritatem redditur probabilior: ergo. Confirm. 2. Natura Angelica non minùs, quàm humana, diſtinguitur à ſubſiſtentia: ergo poteſt etiam in unitatem Perſonæ à Verbo aſſumi. Confirm. 3. Perfectio

fectio naturæ Angelicæ non debet ipſam reddere incapacem tanti boni, quantum eſt unio hypoſtatica; quia, licèt major ſit perfectione naturæ humanæ, tamen eſt limitata, & ſupernaturaliter magis perfectibilis: ergo. Confirm. 4. Plures Theologi docent, & nos quoque diximus *tract. de Angelis n. 140.* in hoc ſtetiſſe peccatum Luciferi, & Angelorum reproborum, quòd ſuæ naturæ appetierint unionem hypoſtaticam: ergo fuit ſimpliciter poſſibile, ut daretur unio hypoſtatica cum natura Angelica; aliàs eam Lucifer non appetiiſſet: quomodo autem explicandus ſit S. Thomas, qui aliquo modo videtur contrarius, diximus ſuprà *n. 158.*

236. Dico 2. Verbum potuiſſet de abſoluta potentia aſſumere naturam, quæ priùs peccâſſet. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 33. ſec. 2. §. Ex dictis.* Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 61. c. 4.* Gormaz *de incarnat. n. 868.* Lugo *de incarnat. diſp. 26. ſec. 3. n. 35.* & alij. Non dico, quòd talis natura, ſi aſſumeretur, maneret peccatrix; nam in ipſo inſtanti aſſumptionis ſanctificaretur, & mundaretur ab omni, etiam minimo reatu culpæ; ſi enim gratia ſanctificans accidentalis omnem talem reatum delet, quanto magis eum deleret gratia unionis, & ſanctitatis increatæ? unde tantùm dico, quòd, etſi aliqua natura fuiſſet priùs peccatrix, tamen poſſet poſtea à Verbo aſſumi.

Prob. concluſ. ratione Eximii Doctoris. Aſſumptio talis naturæ non ità dedecet DEUM, nec eſt à Divina ſanctitate ità aliena

Digitized by Google

aliena, ut eam fieri repugnet: ergo potuiſſet talis natura à DEO aſſumi. prob. ant. 1. Etiamſi DEUS aſſumeret talem naturam, non tamen ideo poſſet ei attribui peccatum, aut ipſe dici ejus auctor, ſed potiùs eſſet deſtructor. 2. Talis aſſumptio poſſet ſervire ad magis oſtendendam miſericordiam, & benignitatem erga peccatores: itémque ad hos ad pœnitentiam alliciendos; hac certè ratione DEUS monſtraret, peccatores à ſe maximâ benevolentiâ diligi; cùm non dedignaretur alicui naturæ, ipſis ſimiliter lapſæ, in unitatem Perſonæ uniri: qui ſanè finis potuiſſet à DEO prudenter intendi: ergo aſſumptio talis naturæ non ità dedecet DEUM &c. Confirm. Adverſarij, negantes poſſibilitatem talis aſſumptionis, debent poſitivam repugnantiam illius oſtendere: atqui hucusque id præſtare non potuerunt, ùt patebit ex ſolutione objectionum: ergo.

237. Dico 3. Verbum potuiſſet aſſumere etiam naturam irrationalem, e. g. leonis: imò inanimatam, e. g. lapidis. ità Gormaz *de incarnat. n. 689.* & eo teſte communis. Prob. Corpus, & ſanguis, per ſe ſunt naturæ inanimatæ, & tamen fuêre unitæ Verbo in triduo mortis, ùt dictum *n. 228.* ergo non eſt abſurdum ullum, quòd Verbum uniatur naturæ irrationali, vel inanimatæ. Confirm. authoritate S. Thomæ *in 3. diſt. 2. q. 1. a. 1. ad 1.* ità loquentis: *Ad primam ergo quæſtionem dicendum, quòd DEUS de potentia abſoluta creaturam irrationalem aſſumere potuit.* Quodſi igitur

Angelicus videtur alicubi indicare, naturam irrationalem non potuiſſe aſſumi, intelligendus eſt de aſſumptione in ordine ad redemptionem, ſeu per quam fiat compoſitum, potens mereri, & ſatisfacere.

238. Dico 4. Quælibet Perſona ex SS. Trinitate potuiſſet aſſumere humanam, vel aliam naturam, ſicut Verbum: imò una Perſona potuiſſet aſſumere plures humanas naturas. Concluſio quoad primam partem eſt omnium; prorſus enim fuit in libertate Divina, ut hæc potiùs, quàm alia Perſona incarnaretur: & congruentiæ adductæ *n. 206.* ob quas potiùs ſecundam Perſonam, quàm aliam incarnari conveniens fuerit, non probant, quòd non futurum fuiſſet etiam conveniens, aliam Perſonam incarnari, ſi DEO aliter placuiſſet. vide S. Thomam *3. p. q. 3. a. 5.* Quoad alteram verò partem etiam concluſio eſt S. Thomæ *3. p. q. 3. a. 7. in corp.* & communis. Probatur ratione Angelici. Perſonalitas Divina eſt infinita: ergo non poteſt exhauriri ejus potentia perfectiva ab una natura humana, ſed poteſt adhuc plures perficere: imò, ùt ait Gormaz *de incarn. n. 720.* cùm perſonalitas Divina, terminando jam naturam Divinam infinitam, non limitetur, vel impediatur, ne poſſit terminare adhuc aliam naturam creatam, non poterit ab hac creata limitari, ne adhuc terminet aliam; quia creatum omne quaſi nihil eſt ad Divinum.

239. Dico 5. Plures Perſonæ Divinæ, vel omnes tres, potuiſſent aſſumere unam tan-

tantùm naturam creatam, e. g. humanam. ità rurſus Angelicus *3. p. q. 3. a. 6. in corp.* & communis. Prob. ratione S. Thomæ. Una perſonalitas Divina non excludit alteram ab eadem natura; nam omnes tres terminant eandem naturam Divinam: ergo poſſunt etiam omnes uniri eidem naturæ creatæ. Nec dicas, limitationem naturæ creatæ impedire unionem cum tribus Perſonis; nam ſi poteſt natura creata, utut limitata, uniri uni perſonalitati infinitæ, etiam poteſt uniri tribus; quia non magis perficitur à tribus, quàm ab una: ſicut è contra, ſi una perſonalitas uniretur duabus humanitatibus, vel pluribus, non minùs omnes perficerentur, quàm, ſi una humanitas ſola eſſet aſſumpta; ùt enim S. Auguſtinus *ſerm. 38. de tempore, (qui eſt in appendice trigeſimus, agítque de ſanctiſſima Trinitate, & columba)* ait: *Tantus ſolus eſt Pater, vel ſolus Filius, vel ſolus Spiritus Sanctus, quantus eſt ſimul Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus;* unde una Perſona tantùm perficit, naturam aſſumptam, quantùm omnes tres ſimul: ergo ex nullo capite videtur inconveniens, aut impoſſibile, ut omnes tres Perſonæ unam humanitatem, vel unam naturam creatam aſſumant.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

240. OB. 1. contra 2. concluſ. (contra primam enim non poteſt

opponi aliquid alicujus momenti) DEUS non potuit habere matrem peccatricem: ergo multò minùs potuit habere ſibi unitam naturam peccatricem. conſ. videtur clara; cùm multò major indecentia redundaret in DEUM ex aſſumpta natura peccatrice, quàm ex matre. prob. ant. auctores, qui defendunt immaculatam B. Virginis conceptionem, eam vel maximè probant ex indecentia, in DEUM redundatura, ſi habuiſſet matrem peccatricem: ergo ſupponunt, quòd indecens ſit, adeóque impoſſibile, quòd DEUS habeat matrem peccatricem.

Reſp. diſt. ant. DEUS non potuit habere matrem peccatricem, in hac providentia. conc. ant. non potuit habere de abſoluta potentia, etiam in alia providentia. neg. ant. & conſ. ad prob. diſt. ant. auctores illi id probant ex ſuppoſitione hujus providentiæ, reſpectu cujus id fuiſſet aliqua indecentia negativa, ſeu aliqua materialiter minor decentia, quam DEUS in hac providentia noluit admittere. conc. ant. id probant ex intrinſeca, & quidem poſitiva indecentia aſſumptionis fœminæ peccatricis in matrem, quæ indecentia in omni providentia refunderetur in DEUM. neg. ant. & diſt. conſ. ſupponunt, quòd id DEUM dedeceat negativè, hoc eſt, materialiter minùs deceat, vel non deceat in hac providentia. conc. conſ. ſupponunt, quòd id DEUM poſitivè dedeceat in omni providentia, adeóque abſolutè, & metaphyſicè impoſſibile ſit. neg. conſeq.

Cer-

Certè auctores communiter non dicunt, B. Virginem de abſoluta potentia non potuiſſe peccare in Adamo: ſed tantùm dicunt, id non factum, vel non potuiſſe fieri in hoc ordine decretorum, aut hac providentia, in qua, cùm DEUS non voluerit res ordinare, ad oſtendendam illam extraordinariam benignitatem erga peccatores (de qua *n. 236.*) ſed potiùs voluerit res ordinare, ad oſtendendam clariùs ſuam ſanctitatem, & odium erga peccatum (quam DEI intentionem colligimus, ex ijsdem Scripturis, & Patribus, ex quibus colligimus, Verbum nec naturam humanam peccatricem aſſumpſiſſe, nec fœminam peccatricem in matrem elegiſſe) utique, ſuppoſita dicta intentione, non ità DEUM decuit, aut talem naturam ſibi unire, aut talem matrem ſibi eligere.

241. Et hoc vult Eximius *tom. 1. in 3. p. diſp. 33. ſec. 2. §. Ex dictis.* dum ait, quòd *nec ſecundùm ordinariam potentiam fieri*, (hoc eſt, talem naturam aſſumi) *expediat.* Nec plus videtur velle Eſparza *l. 9. de myſter. incarnat. q. 30. a. 1.* ubi ait, non potuiſſe B. Virginem peccare, aut (quod apud ipſum conſeqens eſt) talem naturam aſſumi, *ſaltem ex natura rei.* Accedit, qùòd immaculata Conceptio B. Virginis, alijs longè fortioribus, iisque plurimis argumentis, ex Scripturis, Pontificum Bullis, perſuaſione communi fidelium &c. (quæ fusè dedimus *tract. de peccatis*) ſtabilita ſit: quæ tamen nil probant contra hanc noſtram

 aſſer-

aſſertionem de poſſibilitate tantùm abſoluta aſſumptionis naturæ, quæ priùs peccâſſet.

Dixi, indecentiam aſſumptionis fœminæ peccatricis in matrem, vel naturæ peccatricis in unionem ſuppoſiti, futuram fuiſſe negativam, ſeu minorem decentiam, quatenus DEO materialiter, ſeu objectivè minùs glorioſa fuiſſet illa aſſumptio, quàm nunc ſit aſſumptio immaculatiſſimæ Virginis, & naturæ puriſſimæ. Sicut ſcilicet DEO materialiter minùs glorioſum eſt, quòd produxerit hunc mundum, quàm ſi produxiſſet alium incomparabiliter perfectiorem.

Non tamen ea aſſumptio fuiſſet, minùs glorioſa formaliter, etiam in alia providentia, in qua voluiſſet DEUS aliter agere; quia potuiſſet æqualem laudem, ac gloriam extrinſecam formalem, à creaturis rationalibus obtinere, quæ ipſum potuiſſent ſummè laudare ob oſtenſionem tantæ miſericordiæ. Præterquam, quòd illud ſit formaliter magis glorioſum DEO, vel magis eum decens, quòd ejus voluntati, certum finem intendenti, eſt magis conforme: ſicut illud eſt formaliter optimum, quod eidem voluntati Divinæ eſt conformius, ùt diximus. *n.* 46.

242. Ob. 2. Caſu quo Verbum aſſumpſiſſet naturam, quæ priùs peccâſſet, vera eſſet hæc propoſitio; *DEUS peccavit:* ſed hoc admitti non poteſt: ergo. prob. ma. ratione communicationis idiomatum DEUS dicitur paſſus, & mortuus; quia natura humana aſſumpta, paſſionem, & mortem ſuſtinuit:

nuit: ergo etiam in eo caſu deberet dici, DEUS peccâſſe; quia natura humana aſſumpta peccaviſſet. Reſp. 1. Vasquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 61. c. 4. n. 19.* concedit ma. & negat mi. eoquòd ſit idem homo poſt aſſumptionem, qui fuit ante aſſumptionem; cùm unitas, & multiplicitas hominum, non deſumatur, à multiplicitate, vel unitate ſubſiſtentiæ, ſed naturæ: nec ab hoc modo loquendi valde abhorret Tannerus *tom. 4. diſp. 1. de incarnat. q. 5. dub. 8. n. 257.*

Cardinalis Lugo autem *de incarnat. diſp. 26. ſec. 3. n. 36.* admittit, veram fore hanc propoſitionem: *Hic homo peccavit:* non autem illam: *DEUS peccavit.* Ratio ejus eſt. Propoſitio: *Hic homo peccavit:* juxta ipſum ſignificat duntaxat: *Aliquod ſuppoſitum hujus humanitatis peccavit:* quod ſemper eſt verum: non tamen ſequitur, quod ſuppoſitum Theandricum, ſeu DEUS peccaverit: adeóque ſyllogiſmus, quem objicit Vasquez *modò cit. cap. n. 20. Hic homo peccavit: hic homo eſt DEUS: ergo DEUS peccavit:* juxta Lugonem non rite concludit; nam conſtat præmiſſis purè particularibus: *Aliquod ſuppoſitum hujus humanitatis peccavit: ſed aliquod ſuppoſitum hujus humanitatis eſt DEUS: ergo DEUS peccavit:* ex quibus nil rite infertur, ùt eſt ex ſummulis notum.

243. Reſp. 2. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 33. ſec. 2. §. Dices inde.* neg. ma. ad prob. neg. conſ. Non eſt paritas inter paſſionem, & mortem, quam natura hu-

Digitized by Google

mana ſuſtinuit primùm poſt aſſumptionem, & inter peccatum jam patratum ante aſſumptionem; licèt enim detur communicatio idiomatum inter DEUM, & hominem, quoad proprietates naturales, ſeu naturis debitas, ità, ut dicatur Chriſtus æternus. omnipotens, à natura Divina: & viciſſim paſſibilis, ac mortalis, à natura humana: licèt etiam detur eadem communicatio idiomatum quoad actiones elicitas à naturis, jam in unitatem ſuppoſiti unitis, ità, ut dicatur DEUS locutus fuiſſe, fleviſſe, comediſſe &c. tamen non datur communicatio idiomatum inter naturas, quoad eas actiones, vel paſſiones, quas priùs, ſeu ante unionem illæ naturæ in alijs ſuppoſitis exercuerunt.

Ratio hujus eſt. Actiones, & paſſiones actionibus identificatæ, ſunt ſuppoſitorum: ergo non debet actio, vel paſſio unius ſuppoſiti attribui alteri. Aliud eſt, ſi maneat idem ſuppoſitum, ſicut in Chriſto, in quo non eſt alia Perſona, quàm quæ ab æterno fuit, nempe Verbi; tunc enim poſſunt actiones talis ſuppoſiti, etiam priores, rectè per communicationem idiomatum prædicari: & ſic rectè dicitur: *Chriſtus creavit mundum*: itémque rectè dixit S. Judas *in epiſt. v. 5. JEſus populum de terra Ægypti ſalvans ſecundò eos, qui non crediderunt, perdidit*; unde ad ſyllogiſmum Vaſquij *n. præced.* adductum, Reſp. neg. ma. quia per *hic* intelligitur hoc ſuppoſitum Divinum, quod non peccavit, neque in natura humana: ſed tantùm iſta peccavit in alio ſuppoſito.

Con-

Digitized by Google

Confirm. reſponſio 1. S. Thomas *3. p. q. 35. a. 4. in corp.* dicit: *Negari poſſet, Beatam Virginem eſſe matrem DEI, ſi vel humanitas prius fuiſſet ſubjecta conceptioni, & nativitati, quàm homo ille fuiſſet filius DEI &c.* id, quod etiam Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 16. ſec. 1.* fusè, tum ratione, tum authoritate Patrum probat: & ſanè S. Gregorius Nazianzenus *orat. 51.* ſic ait: *Siquis formatum hominem fuiſſe, Deúmque poſtea ſubiiſſe, dicat, damnationi obnoxius eſt; hoc enim non DEI generatio fuerit, ſed generationis fuga:* & certè veritas fidei, quòd B. Virgo ſit mater DEI, fundatur in eo, quòd Verbum in ipſo conceptionis inſtanti jam fuerit humanitati unitum: ergo etiam actiones, vel paſſiones humanitatis, non tribuerentur DEO, ſi iſta priùs in alio ſuppoſito extitiſſet: ergo neque tribueretur DEO peccatum, ſi humanitas priùs in alio ſuppoſito peccâſſet.

244. Confirm. 2. Ut idem Suarez *tom. 2. in 3. p. diſp. 1. ſec. 1.* & meritò docet, ſi humanitas Chriſti primùm Verbo unita fuiſſet poſt reſurrectionem, vel reſuſcitationem à mortuis, non potuiſſet cum veritate dici, DEUM mortuum eſſe; quia communicatio idiomatum quoad actiones, vel paſſiones actionibus identificatas, fundatur in unione hypoſtatica, ſeu in aſſumptione in ſuppoſitum Divinum: conſequenter, quæ eam unionem, vel aſſumptionem anteceſſerunt in alio ſuppoſito, non prædicantur ratione illius communicationis: ergo

S 5 eodem

eodem etiam modo in caſu noſtro non potuiſſet dici, DEUM peccâſſe. vide eundem Eximium *tom. 2. in 3. p. diſp. 12. ſec. 2.* Sanè hæc communicatio idiomatum originem debet fidei, & myſterio incarnationis: ergo admittenda eſt tantùm in ordine ad ea, in ordine ad quæ eam admittendam eſſe ex eo myſterio docemur: atqui ex hoc myſterio non docemur, eam admittendam eſſe in ordine ad actiones, in alio ſuppoſito priùs elicitas: ergo non debemus eam in ordine ad iſtas actiones admittere: adeóque caſu quo humanitas poſtea aſſumpta priùs in alio ſuppoſito peccâſſet, non deberemus ratione communicationis idiomatum dicere, DEUM peccâſſe.

245. Ob. 3. contra 3. concluſ. Unio hypoſtatica debet reddere naturam aſſumptam ſubſtantialiter ſanctam: ſed non poteſt naturam irrationalem reddere ſubſtantialiter ſanctam: ergo non poteſt terminari ad naturam irrationalem: adeóque DEUS non poteſt iſtam aſſumere. Confirm. 1. Videtur per ſe dedecens, poſſe dicere cum veritate: *DEUS eſt equus: DEUS eſt lapis*: ſed hoc juxta nos poſſet cum veritate dici per communicationem idiomatum: ergo. Confirm. 2. Subſiſtentia Divina eſt perſonalitas: ergo debet naturam aſſumptam facere perſonam: atqui natura irrationalis non poteſt fieri perſona *ex n. 139.* ergo. Reſp. diſt. ma. Unio hypoſtatica debet naturam aſſumptam reddere ſanctam, ſi ea natura ſit capax

hujus

hujus denominationis. conc. ma. ſi non ſit capax. neg. ma. & conc. mi. neg. conſeq.

Denominatio ſanctitatis, eſt denominatio amici DEI: natura autem irrationalis non eſt capax, ut ſit amica DEI; quia non eſt capax amicitiæ. Ubi nota 1. Ad hoc, ut habeatur denominatio, non ſufficit uniri formam: ſed requiritur inſuper capacitas ſubjecti, ùt ſæpe alibi diximus, maxime *in tract. de DEO n. 790.* unde, licèt gratia ſanctificans ſit forma denominans amicum, vel ſanctum, tamen naturam irrationalem non denominat ſanctam: ſic etiam Chriſtus non denominatur à gratia ſanctificante filius DEI adoptivus, quamvìs ipſa ſit forma denominans filium DEI adoptivum, & alios homines ità denominet.

Nota 2. Suppoſitum illud, ex DEO, & natura irrationali compoſitum, foret ſanctum in concreto; quia foret DEUS, qui ſanctus utique eſt: ſed tamen natura illa irrationalis in abſtracto, non denominaretur ſancta, in eo ſenſu, in quo ſanctus idem ſignificat, ac amicus DEI: ſicut tamen in hoc ſenſu humanitas Chriſti, in abſtracto ſumpta, denominatur ſancta ab unione hypoſtatica, de quo inferiùs plura. Sed neque actiones talis naturæ irrationalis denominarentur ſanctæ in eo ſenſu, in quo ſanctitas ſignificat rectitudinem aliquam, vel perfectionem in actibus ſtudioſis, vel meritoriis, aut liberis.

Attamen in alio ſenſu, in quo ſanctus ſignificat tantùm conſecratum, vel veneratione dignum, & in quo dicuntur ſancta vaſa,

vaſa, ſancta imago, ſancta crux, vel columna, poſſet etiam natura irrationalis, DEO unita, dici ſancta. vide Suarez *tom*, *1. in 3. p. diſp. 14. ſec. 2. §. Tertia objectio.* ubi rectè docet, talem naturam irrationalem aſſumptam fore ſanctam, in quantum per ſanctitatem intelligitur Deificatio quædam per intimam unionem, & præſentiam Divinæ Perſonæ, vi cujus natura illa irrationalis eſſet ſpeciali cultu, & veneratione digna, eique deberetur operatio perfecta juxta ſuam naturam: & in hoc ſenſu talis natura poſſet dici ſancta, & quidem ſanctitate incomparabiliter majore, quàm ſint ſanctæ imagines, ſancta vaſa, aut paramenta ad ſacrificium miſſæ, vel ſanctum chriſma, & alia hujuſmodi.

Ad 1. confirm. neg. ma. Si defacto poteſt DEUS denominari per communicationem idiomatum infans, mortalis, crucifixus, cur non etiam in illa hypotheſi equus? Similes tamen modi loquendi non ſunt proferendi coram rudibus, qui non rite intelligerent tales propoſitiones, & ſcandalizarentur. Ad 2. confirm. diſt. 1. conſeq. ſubſiſtentia debet denominare perſonam, ſi natura aſſumpta ſit capax illius denominationis. conc. conſeq. ſi non ſit capax. neg. conſeq. & conc. mi. ſubſumpt. neg. ultimam conſ. In eo caſu eſſet illud ſuppoſitum Perſona Divina, ſed non perſona equina: ſuppoſitum autem equinum dici non aliter poſſet, quàm eo modo, quo fortè Chriſtus ſub certa quaſi

con-

conditione, aut certis limitationibus, poteſt dici perſona humana: de quo vide *n, 127*.

ARTICULUS VII.

Solvuntur aliæ Objectiones.

246. OB. 4. contra 4. concluſ. Si una Perſona Divina aſſumeret plures humanitates, eſſent plura capita Eccleſiæ, vel univerſi: ſed hoc eſt abſurdum: ergo. Confirm. Subſiſtentia quælibet eſt primò, & per ſe unius naturæ: ſed, ſi una Perſona Divina aſſumeret plures humanitates, non eſſet unius naturæ, ſed plurium: ergo. Reſp. diſt. ma. eſſent plura capita, relatè ad creaturas inferiores. om. ma. relatè ad humanitates æqualiter aſſumptas. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Inprimis non eſt per ſe abſurdum, dari plura capita moralia; ſi enim poſſunt dari tres Divinæ Perſonæ, quarum quælibet eſt æqualis auctoritatis, non videtur eſſe monſtroſum, ſi tres humanitates ſint tria capita, habentia æqualem auctoritatem in creaturas inferiores: non tamen viciſſim in ſeipſas. Neque eſſet periculum, ne propterea mundus, ob earum diſcordiam periret; gubernator enim ſupremus DEUS ſemper adhuc adeſſet: & ipſæ humanitates aſſumptæ, ut patebit ex infrà dicendis, eſſent impeccabiles, adeóque nihil turbarent. Dixi. om. ma, nam, ſi omnes iſtæ humanitates aſſumptæ tantùm eſſent unus homo (de quo *num. ſeq.*) viden-

videntur fore tantùm unum caput. Ad confirm. diſt. ma. hoc eſt, ſubſiſtentia per ſe, & neceſſariò, tantùm exigit terminare unam naturam. om. ma. excludit neceſſariò alteram naturam. ſubdiſt. ſubſiſtentia creata. om. increata. neg. ma. & ſic diſt. mi. neg. conſ. Si Divina ſubſiſtentia excluderet alteram naturam, non potuiſſet ſecunda Perſona, utpote jam terminans naturam Divinam, inſuper terminare naturam humanam, adeóque non potuiſſet Filius incarnari, quod dicere eſt hæreticum.

247. Ob. 5. contra 4. & ſimul 5. concluſionem. In utroque caſu, ſive una Perſona aſſumeret plures humanitates, ſive tres Perſonæ unam humanitatem, non eſſet explicabile, an eſſent plures homines, an tantùm eſſet unus homo: hoc eſt abſurdum: ergo. Hæc objectio multùm habet de modo loquendi, & de ea agit Arriaga *diſp. 54. de Trinit. ſec. 1.* & *diſp. 1. in ſummulis.* Lugo *de incarnat. diſp. 13. ſec. 3.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 13. ſec. 2. & 3.* Gormaz. *de incarn. n. 721.* Reſp. breviter cum Angelico *3. p. q. 3. a. 7. ad 2* Suarez, Lugo, Tannero, Gormaz, & communi, in utroque caſu tantùm fore unum hominem.

Nam ad multiplicanda concreta ſubſtantiva ſubſtantialia non ſufficit, tantùm multiplicari ſubjectum, vel rectum; aliàs darentur tres Dii: ſed debent multiplicari ſubjectum, & forma: atqui in neutro caſu id fit; in caſu enim quartæ concluſionis non multiplicatur Perſona, ſeu rectum, & ſuppoſitum;

tum; cùm aſſumat tantùm una Perſona: conſequenter non dantur tres homines: quod ulteriùs confirmat Suarez ex eo, quòd in eo caſu concluſionis quartæ non dentur plura ſuppoſita, ſinè quibus non dantur plures homines. In caſu autem concluſionis quintæ, etſi multiplicentur Perſonæ, non tamen multiplicatur humanitas, conſequenter iterum non erunt plures homines, ſicut non dantur plures Dii, licèt dentur tres Perſonæ Divinæ. ità Theologi longè communiùs loquuntur: & videtur mihi ità loquendum ob auctoritatem S. Thomæ.

Equidem urgeri fors poſſet, hac ratione nec dandas tres Perſonas in Divinis. Sed reſpondet Gormaz, nomen *perſona* eſſe concretum adjectivum, licèt ſubſtantiale, quod multiplicetur per multiplicationem ſubjecti, ſicut album, dulce &c. Arriaga autem *in ſummulis. diſp. 1. ſec. 9. n. 62.* ait, perſonam eſſe concretum ſubſtantivum: verùm ulterius id non probat. Quidquid ſit de hoc: certum ſaltem eſt ex Conciliis, & Patribus, ad multiplicationem Perſonarum Divinarum ſufficere multiplicationem Perſonalitatum: non verò ſufficere ad multiplicationem DEI, ſeu Deorum.

248. Si cui hæc reſponſio communior Theologorum, circa multiplicationem concretorum ſubſtantialium non uſquequaque arridet, poterit mea pace ſequi opinionem Arriagæ, *diſp. 54. de Trinitat.* ubi imprimis *ſec. 1. n, 1.* ſupponit, circa nomina abſtracta non haberi hac in re difficultatem; mul-

multiplicantur enim iſta multiplicato eo, quod immediatè ſignificant, e. g. albedo, ſi ſint plures albedines. Deinde autem ait, concreta multiplicari multiplicatis iis, quæ ſignificantur in recto, ſive concreta ſint ſubſtantiva, ſive adjectiva: ſive ea, quæ ſignificantur in recto, ſignificentur per modum ſuppoſiti, ſive per modum alterius ſubjecti.

Hoc autem probat hic auctor *diſp. 1. in ſummulis n. 64.* his exemplis. Quando quæritur, an cum veritate prædicetur, aliquem eſſe juſtum, attenditur, an id, quod dicitur in recto ſit juſtum, e. g. Petrus: non autem, an omnis obliquus ejus ſit juſtus, e. g. albedo, vel ſcientia Petri: item, quando quæritur, an cum veritate prædicetur, eſſe duo, vel tria, attenditur, an id, quod dicitur in recto, ſit duo vel tria &c. Ratio hujus rei, ùt ait, eſt iſta. Album eſt id, quod eſt habens albedinem: ergo tria alba ſunt tria habentia albedinem: ergo, modò multiplicetur habens albedinem, ſive rectum, etſi non multiplicetur albedo, jam multiplicatur concretum album. Econtra, licèt ſint tres albedines, ſi tantùm eſt unus habens, ſive tantùm unum rectum, non ſunt tres albi: ſicut etiam, licèt quis habeat tria regna, non eſt tres reges, ſed unus rex, habens tria regna. Si autem eſſent duo primarii in uno regno, vel duo in uno principatu, eſſent duo reges, vel principes.

249. Quid autem veniat in recto, quid in obliquo, ait *citat. diſp. 54. de Trinit. ſec. 1.* optimè deſumi ex reſolutione concreti: ſic

ſic *album* reſolvitur ità: *Subjectum habens albedinem:* adeóque in recto venit ſubjectum. Quod autem hoc concretum ità reſolvi debeat, probat hoc diſcurſu: vera eſt iſta propoſitio: *Album eſt dulce*: ergo debet ità reſolvi: *Subjectum habens albedinem eſt ſubjectum habens dulcedinem;* nam propoſitiones iſtæ: *Albedo habens ſubjectum eſt dulcedo habens ſubjectum:* item: *Subjectum, & albedo, eſt ſubjectum, & dulcedo:* item: *Albedo in ſubjecto eſt dulcedo in ſubjecto:* ſunt falſæ: ergo album non poteſt reſolvi, ut ſignificetur albedo habens ſubjectum: vel ſubjectum, & albedo: vel albedo in ſubjecto.

Ratio autem à priori, ùt ait, eſt. Id, quod ſignificatur per modum ſubſtantiæ, per ſe ſtat, & ſignificatur in recto: atqui in creatis ſemper ſubjectum ſignificatur per modum ſubſtantiæ, forma verò per modum adjacentis: ergo ſubjectum ſignificatur in recto. prob. mi. accidentales formæ re ipſa adjacent: ſubſtantiales (quas hic auctor ait, eſſe perſonalitatem, & ſubſiſtentiam) etiam ſuſtentantur à ſubjecto, ſeu natura; modus enim ille (ſi quis tamen eſt modus ſubſiſtentiæ, quem ſuprà dari negavimus) non recipit in ſe naturam, ſed recipitur ab ea: ergo nulla forma ſignificatur per modum ſubſtantiæ ſuſtentantis, aut per ſe ſtantis: ſed ſolum ſubjectum, in quo formæ ſuſtentantur.

Dices. Concreta non eodem modo multiplicantur, & e. g. aliter multiplicatur concretum *monachus*, quod multiplicatur per

quemvis hominem monachum: aliter concretum *monaſterium*; nam hoc concretum neque multiplicatur per homines ſolos; quia, licèt multiplicentur monachi, non ideo ſunt plura monaſteria: neque multiplicatur per ſola ædificia; quia, ſi non ſint ibi monachi, iterum non ſunt monaſteria: ſed multiplicatur tantùm per utrúmque ſimul: adeóque ad hunc terminum *monaſterium* multiplicandum, requiritur multiplicatio utriuſque. Reſpondet Arriaga, in utroque caſu tantùm requiri multiplicationem rectorum: at ait, monaſterium dicere in recto collectionem plurium in domo; neque enim unus monachus eſt monaſterium, neque etiam domus ſola: econtrà, ait, monachum dicere in recto tantùm unum hominem. Fors alii minùs ſubtilitatem iſtam curarent, & dicerent, monaſterium eſſe ſolum ædificium, ùt proximè ordinatum ad habitationem monachorum: ſicut ædificium, proximè aptum ad habitandum, eſt domus, etſi nemo in eo habitet: ſed hæc eſt quæſtio de voce, de qua nolim litigare.

250. Infert ulteriùs Arriaga, *cit. diſp. 54. de Trinit. ſec. 1. n. 7.* vocem *homo* ſignificare in recto naturam: & idem intelligendum eſſe de vocibus *equus*, *leo &c.* eòquòd natura ſignificetur per modum ſubjecti, habentis perſonalitatem, vel ſuppoſitalitatem. Addit, etiam vocem *perſona* in creatis ſignificare in recto naturam, in obliquo perſonalitatem: quod probat ex eo, quòd vera ſit hæc propoſitio: *Homo eſt perſona humana*: quod

quod, ùt ait, verum non eſſet, ſi non etiam perſona in recto diceret naturam; non enim natura humana eſt perſonalitas humana: & hoc ſanè videtur mihi probabile ex eo; quòd non capiam, quòd homo in recto ſignificet, aut negationem, aut modum, & in obliquo naturam: nec capiam, quòd modus, vel negatio, dicatur ſubjectum hujus concreti. Hinc autem ſequitur, quòd ſi, ſive per poſſibile, ſive per impoſſibile, unâ ſubſiſtentiâ creatâ terminarentur plures humanitates, forent plures homines: quod non videtur negare Arriaga.

Ulteriùs *ſubſect.* 3. ait, in Divinis nomina concreta ſignificare in recto ſemper formam, vel quaſi formam, in obliquo verò ſubjectum, vel quaſi ſubjectum: & hinc ea in Divinis multiplicari multiplicatione quaſi formarum; unde, cùm nomen *DEUS* dicat pro quaſi forma Deitatem, & hæc ſit una, non dantur plures Dii, ratione plurium Perſonarum, tanquam quaſi ſubjectorum: econtra, quia nomen *Perſona* in Divinis ſignificat pro quaſi forma perſonalitatem, multiplicatur Perſona multiplicatis perſonalitatibus.

Rationem hujus aſſertionis, ait, eſſe hanc. In Divinis non datur propriè ſubjectum ullum, ſed omnia ſunt realiter idem; unde non eſt, cur aliquid ſignificetur ſemper per modum ſubjecti, ſeu per ſe ſtantis: ſed poteſt modò hoc nomen, modò illud, ità ſignificari: conſequenter cenſendum eſt, directè, & in recto ſignificari id, quod terminus, ſeu

nomen concretum denotat, ſua formali, & explicita ſignificatione: DEUS autem ità denotat Deitatem, & Perſona perſonalitatem. Unde ſubjungit, hoc concretum *DEUS* non rectè reſolvi *habens Deitatem;* nam, cùm ſint tres habentes Deitatem, forent tres Dii: ſed debere reſolvi: *Deitas ſuppoſitata*, vel: *DEUS in ſuppoſito:* id quod videtur etiam ſentire S. Thomas *1. p. q. 39. a. 4. in corp.* ubi ait: *DEUS ſignificat Divinam eſſentiam ùt in habente ipſam.* & *a. 5. in corp. DEUS, quia ſignificat Divinam eſſentiam ut in habente.* & *a. 6. in corp. Hoc nomen DEUS per ſe habet, quòd ſupponat pro eſſentia.*

251. Pergit dein Arriaga, ac dicit, aliam rationem eſſe de voce *homo*, ſi dicatur de puro homine, & aliam, ſi dicatur de Chriſto; nam in puro homine ſignificat in recto naturam, ùt dictum: in Chriſto autem ſignificat in recto Perſonam; quia in hoc concreto *Chriſtus* perſonalitas Divina ſe habet per modum ſuſtentantis humanitatem, & non econtrà. Et ſanè hoc dici debet, ſi velimus firma eſſe dicta *à n. 118.* de communicatione idiomatum, & de modis loquendi Patrum, ex quibus deſumi debet rectus, & obliquus earum propoſitionum, quæ ab omnibus admitti debent tanquam veræ. Ex quo tamen non ſequitur, Chriſtum non eſſe univocè hominem, ſeu ejuſdem ſpeciei nobiſcum; nam ſpecies deſumitur à natura, ſeu prædicatis eſſentialibus, animalitate, & rationalitate, quæ ſunt in Chriſto ſimiliter, ac in nobis; natura enim eſt ſpecies, & non perſonalitas. 252.

252. Adde ex Arriaga *de incarn. diſp. 27. ſec. 3. n. 24.* æquivocationem, & univocationem nominum, non attendi penes rectum, & obliquum, ſed penes res ſignificatas per *expreſſum, ſeu explicitum ſignificatum:* hoc autem, ait, eſſe illud, à cujus abſtracto derivatur vox concreta, ùt à Deitate DEUS, à perſonalitate perſona, ab albedine album, ab humanitate homo; nam, quamvìs e.g. albedo non ſignificetur in recto, tamen explicitè, & expreſsè ſignificatur in concreto *album*:cùm ergo terminùs *homo* expreſsè ſignificet humanitatem, & hæc detur in Chriſto, univocè de ipſo prædicabitur homo: & rectè univocè de equo, & ove, & muro, prædicatur vox *album*, etſi ſubjecta plurimùm differant.

Ex his infert idem auctor *diſp. 54. de Trinit. ſec. 1. ſubſec. 3. n. 11.* ſi una Perſona Divina aſſumeret plures humanitates, non futuros plures homines; quia ſcilicet recti non multiplicarentur: ſi autem duæ Perſonæ aſſumerent duas humanitates, eſſent abſque dubio plures homines: quodſi autem duæ, vel tres Perſonæ, aſſumerent eandem humanitatem, ait, fore plures homines; quia in hoc caſu recti multiplicarentur: in quo recedit à S. Thoma, & communi: habet tamen pro ſe Nominales, Marſilium, Gabrielem, & Cajetanum citatos à Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 13. ſec. 2. §. Quarta difficultas.* & certè, niſi obſtaret auctoritas Angelici, mihi placeret hæc ſententia; quia dilucidè explicat multiplica-

tionem concretorum; quod enim objicitur, ſic etiam fore tres DEOS, jam antè occupatum eſt *n. 250.*

ARTICULUS VIII.

Solvuntur Reliquæ Objectiones.

253. OB. 6. contra 5. concluſionem. S. Anſelmus *l. 2. cur DEUS homo c. 9.* ait. *Plures enim Perſonæ nequeunt, unum, eundémque hominem aſſumere in unitatem perſonæ; quare in una perſona tantùm hoc fieri neceſſe eſt:* ergo. Confirm. Sola Divina natura, utpote infinita, poteſt terminari tribus perſonis: ergo id non poteſt natura creata. Reſp. Arriaga *diſp. 27. de incarn. n. 21.* negat conſeq. aitque, etſi contrarius ſit S. Anſelmus, non tamen propterea deſerendam ſententiam S. Thomæ, & aliorum communiter. Puto tamen, ſi poſſint SS. Patres commodè explicari, id reverentiæ ipſis debitæ dandum, ut exponantur potiùs benignè, quàm apertè deſerantur. Reſp. igitur cum S. Thoma *3. p. q. 3. a. 6. in corp.* & aliis, diſt. conſ. plures Perſonæ non poſſunt aſſumere unam naturam ità, ut fiant una Perſona. conc. conſeq. ut fiant, aut maneant plures Perſonæ. neg. conſeq. S. Anſelmus expreſsè loquitur de aſſumptione *in unitatem perſonæ:* manerent autem ſemper tres Perſonæ; quia, licèt quælibet aſſumeret ſibi hu-

humanitatem in unitatem perſonæ, non tamen illam aſſumeret in unitatem ejuſdem perſonæ, e. g. Pater aſſumeret humanitatem, non in unitatem Perſonæ Filii, ſed in unitatem alterius Perſonæ, ſcilicet Patris. Ad confirm. diſt. ant. ſola Divina natura poteſt terminari tribus Perſonis connaturaliter. conc. ant. ſupernaturaliter, aut obedientialiter. neg. ant. & ſub eadem diſt. conc. vel neg. conſeq.

254. Ob. 7. Non poteſt effectus dependere, nec ſupernaturaliter, à duplici cauſa totali: ergo nec natura à duplici ſubſiſtentia. Confirm. 1. Una ſubſiſtentia Divina jam explet capacitatem naturæ humanæ: ergo altera non poteſt addi. Confirm. 2. Natura creata, ſi jam ſit terminata ſubſiſtentiâ propriâ, non poteſt terminari ſubſiſtentiâ alienâ creatâ: ergo, ſi jam ſit terminata unâ ſubſiſtentiâ Divinâ, multò minùs poterit terminari aliâ ſubſiſtentiâ Divinâ. Reſp. 1. neg. ant. quod negavi in philoſophia cum graviſſimis auctoribus: & certè necdum video implicantiam in actione duplici totali ſupernaturaliter poſſibili: ſed ne videar nimiùm niti ſententiis philoſophicis non certis.

Reſp. 2. om. ant. neg. conſeq. Duplex illa actio eſſet modus, & juxta patronos ſententiæ, negantis ejus poſſibilitatem, non haberet finem prudenter intendibilem. At verò ſubſiſtentia Divina non eſſet modus, & haberet finem prudentiſſimè intendibilem, ſcilicet incarnationem alterius Perſonæ. Imò

in hoc caſu eſſent effectus, ùt ità loquar, vel concreta diverſa: ſcilicet Pater incarnatus, Filius incarnatus &c. ſéque haberent, ùt albedo, & dulcedo, in eodem ſubjecto, quod reddunt album, & dulce: adeóque non eſt paritas formalis cum duplici actione totali. Ad 1. confirm. neg. ant. nam una Perſona non explet capacitatem ſupernaturalem, vel obedientialem naturæ humanæ: & de hac debet loqui objectio; capacitas enim naturalis non datur in natura humana ad perſonalitatem Divinam.

255. Ad 2. confirm. neg. conſeq. In noſtra maximè ſententia, cùm ſubſiſtentia creata ſit negatio unionis cum ente perfectiori, eſt impoſſibile, ut addatur altera ſubſiſtentia creata: econtra Divina ſubſiſtentia non eſt talis negatio. Sed etiam in oppoſita ſententia adſtruente modum, non eſt paritas à ſubſiſtentia creata ad Divinam; natura enim, accedente altera ſubſiſtentia creata, ſemper uniretur perfectiori, ſaltem perfectiori complexo, quod oriretur ex una natura, & duabus ſubſiſtentiis, adeoque jam eſſet complexum perfectius, quàm ſi adeſſet tantùm una ſubſiſtentia: & hinc illa natura non ampliùs haberet ſubſiſtentiam creatam, ſaltem propriam, quæ excludit eſſentialiter unionem cum omni ente perfectiori, in quo ſubſiſtat.

At verò Divina ſubſiſtentia inprimis non eſt modus, nec excludit eſſentialiter aliam ſubſiſtentiam Divinam: ùt patet in natura Divina, quam tres ſubſiſtentiæ Divinæ ter-

Digitized by Google

terminant. Dein complexum ex natura, & duabus ſubſiſtentiis Divinis non eſſet aliquid perfectius, ſicut tota SS. Trinitas non eſt aliquid perfectius, quàm quælibet Perſona, ùt ſentimus omnes cum S. Auguſtino *ſerm. 38. de tempore ſub medium* dicente: *Tantus ſolus eſt Pater, vel ſolus Filius, vel ſolus Spiritus Sanctus, quantus eſt ſimul Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus.*

An autem abſolutè poſſint duæ qualeſcunque creatæ ſubſiſtentiæ (in ſententia eorum, qui defendunt ſubſiſtentiam creatam eſſe quid poſitivum) terminare eandem unam naturam creatam, vide apud Arriagam *diſp. 27. de incarnat. ſec. 3. n. 18.* ubi admittit, id eſſe poſſibile, reclamantibus Vaſquio, & Gormaz, qui poſterior ait, per additionem alterius ſubſiſtentiæ, vel naturæ, jam fieri nobilius compoſitum, adeóque non ampliùs ſiſtere illam naturam in ſe. Mihi non vacat examinare ea, quæ meam ſententiam non attingunt.

256. Ob. 8. Si unirentur plures Perſonæ Divinæ eidem humanitati, daretur communicatio idiomatum inter ipſas, & Pater poſſet dici Filius: ſicut defacto ratione unionis DEUS dicitur homo: ſed hoc eſt abſurdum: ergo. Confirm. Perſonalitas altera faceret tantùm ens per accidens, cum natura jam habente aliquam perſonalitatem aliam: atqui perſonalitas non poteſt facere ens per accidens: ergo non poteſt in tali caſu dari. Reſp. neg. ma. cùm enim recti illorum concretorum non identificarentur (re-

&i enim eſſent Perſonæ, ùt dictum *n. 118.*) non daretur ea communicatio, ùt patet *ex n. 115. & ſeq.*

Ad confirm. retorq. arg. in perſonalitatibus Divinis ùt terminantibus naturam Divinam: an enim perſonalitas Filij facit tantùm ens per accidens cum natura Divinâ, jam habente perſonalitatem Patris? in forma neg. ma. nam etiam altera perſonalitas compleret ſubſtantialiter naturam humanam in alia ratione, in qua id non faceret prior perſonalitas, & faceret aliud compoſitum ſubſtantiale: quin imò quælibet perſonalitas eſſet primum prædicatum ſub ratione hujus perſonæ, adeóque quælibet in ſua ratione eſſet primò, & per ſe, ſubſiſtentia hujus naturæ; nec enim una perſonalitas præſupponeretur ad alteram, nec una attribueretur alteri.

257. Ob. 9. Si ſufficit capacitas ſupernaturalis, vel obedientialis, vel ſi ſufficit, naturam eſſe incompletam ſupernaturaliter, aut obedientialiter, tunc poterit etiam natura humana compleri à natura Divina; nam etiam ab hac poterit perfici: ſed hoc eſt falſum: ergo. Confirm. SS. Patres ſic arguebant: Ubi non datur incomplementum ſubſtantiale, non poteſt fieri ens per ſe: atqui in natura humana, quæ jam eſſet terminata unâ ſubſiſtentiâ Divinâ, non daretur incomplementum ſubſtantiale: ergo non poteſt fieri unum ens per ſe: hoc autem deberet poſſe fieri, ſi aliæ etiam Perſonæ poſſent aſſumere humanitatem eandem: ergo.

Reſp.

Reſp. vel adverſarij ſupponunt, quòd in DEO detur ſubſiſtentia abſoluta: & neg. mi. ex dictis *n. 171.* vel negant iſtud contra communiorem: & neg. ma. diſparitas autem eſt; quia tunc non poteſt uniri natura humana in unitatem ſubſiſtentis; quia non daretur ſubſiſtentia: nec in unitatem naturæ; quia hoc aliunde eſt impoſſibile ex dictis *n. 172.* ergo non poſſunt iſtæ duæ naturæ convenire in unum compoſitum.

Ad confirm. Ut dictum *n. 171.* alia ſunt complementa poſitiva, alia negativa ſuppoſiti. Sed hoc iſthic omiſſo diſt. ma. SS. Patres arguebant, non poſſe fieri ens per ſe, quando non datur incomplementum ſubſtantiale naturale, ſeu quando ſubſtantia in ratione ſuppoſiti completa eſt naturaliter. conc. ma. quando ſubſtantia tantùm completa eſt ſupernaturaliter. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. SS. Patres loquebantur de completione, per quam natura fieret ſui juris, ſeu de ſubſiſtentia naturali; & hinc rectè arguebant; nam, ſi quis eſt ſui juris, nemini alteri poteſt ſimul eſſe ſubjectus, ſub ea ratione, ſub qua ſui juris eſt: & ſic natura, completa naturaliter, ſuo modo per negationem unionis, & ratione hujus ſiſtens in ſe, ac exiſtens ſui juris, non poteſt terminari ullâ aliâ ſubſiſtentia, ùt eſt clarum.

Non autem loquebantur SS. Patres de completione ſupernaturali, per quam natura fit juris alterius; qui enim non eſt juris ſui, ſed alterius, poteſt ſubeſſe pluribus dominis: & ſic natura humana aſſumpta ab

una

Digitized by Google

una Perſona Divina, atque in ea ſubſiſtens, ac juris alieni effecta, poteſt terminari pluribus ſubſiſtentiis, per quas ponitur ſub jure plurium; in hoc enim nullum eſt abſurdum.

DISPUTATIO III.

De Cauſa Finali Incarnationis.

258. MUlta complectitur hæc diſputatio: & primò quidem in ea agendum eſt de fine incarnationis: non quidem de fine increato; hic enim in omnibus rebus eſt DEUS, qui omnia propter ſemetipſum operatur: ſed de fine creato, an hic fuerit ſola redemptio hominis, adeóque Chriſtus non veniſſet, ſi Adam non peccâſſet: vel an etiam finis fuerit excellentia ipſa myſterij, quo caſu Chriſtus veniſſet, etſi Adam non peccâſſet. Quærendum dein de infinito valore meritorum Chriſti: de malitia, ſive finita, ſive infinita peccati: de ſatisfactione pro peccato, an poſſit dari ab homine puro, an à ſolo homine-DEO: & num ab iſto data fuerit ex rigore juſtitiæ, vel an duntaxat ex acceptatione benevola DEI: & ſi quæ aliæ ſunt quæſtiones connexæ, ex quibus dignitas meritorum Chriſti magis elucet. ſit igitur

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De Primatu Chriſti in Ordine Decretorum DEI.

ARTICULUS I.

Prænotanda ad ſtatum quæſtionis rectè intelligendum.

259. SUppono hîc, quod cum S. Thoma docui, & fusè probavi *in tract. de DEO à n. 321*, ſcilicet actus contingentes intellectûs, & voluntatis Divinæ, eſſe adæquatè intrinſecos, nec compleri per aliquam entitatem, ſeu abſolutam, ſeu modalem, extrinſecam, & creatam; etſi enim debeat in hac ſententia admitti aliquod myſterium, ſeu diſtinctio aliqua virtualis inter prædicata neceſſaria, & contingentia DEI, tamen puto, SS. Patres, longè citius admiſſuros fuiſſe aliquod myſterium in DEO, quàm ea, quæ admittere debent adverſarij, e. g. quòd denominatio DEI volentis non ſit ſimultanea, ſed ſucceſſiva, ſicut menſis, & annus: quòd DEUS non ſit liber ad nolendum quidquam creare, & maximè non ſit liber ad omittendam omnem creaturam, ex hoc potiùs, quàm ex alio fine: adeóque, quòd DEUS non potuiſſet ità decernere: *Nolo producere mundum; quia prævideo lapſurum Adamum, quamvis non curarem ſolum lapſum Luciferi;*

ri: cùm tamen eadem nolitio poſſit eſſe ſæpe utilis ad plures fines &c.

Hæc fuſiùs ibi deduxi, & hîc ſuppono; ſi quis enim defenderet, actus DEI contingentes, ſeu decreta Divina, compleri per aliquid extrinſecum, & maximè, ſi vellet ea compleri per ipſam rem volitam, e. g. decretum incarnationis per ipſum Chriſtum, ùt redemptorem; videretur hæc quæſtio fermè eſſe ſublata; nam, ſi decretum involvat Chriſtum, ac ejus paſſibilitatem &c. utique vi præſentis decreti Chriſtus non veniſſet, ſi Adam non peccâſſet; quia tunc non fuiſſet paſſibilis: imò, etiamſi admittatur pro complemento modus, de quo *in tract. de DEO n. 537.* tamen videtur difficulter perceptibile, quomodo modus ille abſtrahat à Chriſto ùt paſſibili. Unde ſaltem faciliùs agitatur hæc quæſtio in ſententia identificantium adæquatè actus contingentes cum DEO, quam proinde ſuppono.

260. Advertendum hîc ulteriùs eſt, duplicem eſſe Theologorum ſententiam circa decreta DEI, etiam adæquatè intrinſeca. Aliqui admittunt in DEO plura decreta virtualiter diſtincta, ità, ut unum non decernat idem, quod alterum, vel etiam unum pro priori præſupponatur ad alterum. Alij verò ſtatuunt in DEO unicum decretum, etiam virtualiter indiviſibile, quo DEUS ſimul, & ſemel, etiam virtualiter indiviſibiliter, omnia decernat: & quidem *in tract. de DEO à n. 557.* defendi unitatem etiam virtualem decreti Divini, in quo ſyſtemate cla-

te clarum eſt, admitti debere, quòd Chriſtus vi præſentis decreti, formaliter talis, non venturus fuiſſet, ſi Adam non peccâſſet; cùm enim decretum hoc indiviſibiliter ſit etiam permiſſio lapsûs Adami: cùm etiam habuerit pro objecto volito omnes fines, ob quos Chriſtus venit, inter quos absque dubio etiam eſt reparatio hominis lapſi, non potuiſſet exiſtere hoc decretum, niſi homo lapſus fuiſſet.

Quæri tamen poteſt, an ſtante hoc ſyſtemate Chriſtus veniſſet vi præſentis decreti, ſaltem arguitivè, ùt ait Eſparza *l. 9. de incarnat. q. 17. §. Ultimo jam ea quæſtio.* hoc eſt, an ex modo tendendi hujus decreti colligi poſſit, quòd eo caſu, quo Adam non peccâſſet, DEUS tamen per aliud decretum, quod non habuiſſet pro objecto, ſeu fine, redemptionem hominis, Chriſtum mittere decreviſſet, ità, ut hoc decretum defacto exiſtens intenderit incarnationem, non tantùm propter redemptionem, ſed etiam propter dignitatem myſterij, vel alium finem, qui independenter à redemptionis neceſſitate, moviſſet DEUM ad Chriſtum mittendum: adeóque decretum defacto exiſtens reſpexerit duos fines incarnationis, quorum unus fuerit dignitas myſterij &c. qui, licèt non fuerit, hîc & nunc, totalis in actu ſecundo (quia in acto ſecundo fuit conjunctus alteri fini, ſcilicet redemptioni hominum) fuerit tamen totalis in actu primo, ità, ut etiam abſente altero moviſſet DEUM ad ponendam incarnationem.

261.

261. Qui verò admittunt decreta DEI virtualiter multa, inter alia adſtruunt etiam duo, quorum unum vocant *intentivum*, alterum *executivum:* de quibus videatur Gormaz *de incarnat. n. 775.* Prius, ſeu *intentivum* eſt, quo DEUS præſcindit ſuo modo à circumſtantijs rei, & rem ipſam tantùm intendit: alterum, ſeu *executivum*, eſt, quod ſubſequitur, & vult rem cum omnibus circumſtantijs; unde executivum quidem intendit idem, quod intentivum: ſed ſæpe intendit adhuc aliquid aliud, & ex alijs finibus. Afferunt hi auctores exemplum *ex 1. Reg. 16.* Ibi DEUS voluit, ut Samuel iret in Bethlehem, & ungeret Davidem in regem: ecce decretum intentivum. Samuel oppoſuit, quòd hac ratione adire debeat periculum vitæ; eoquòd Saul hoc audito ipſum eſſet occiſurus. Reſpondit Dominus, ut ſimul ſumeret vitulum, quem dein offeret, & diceret: *Ad immolandum Domino veni. v. 2.* ecce decretum executivum, quod præter unctionem Davidis, voluit etiam ſacrificium, & conſequenter voluit iter Samuelis ob duplicem finem.

In hac ſententia quæſtio hæc clarè agitari poteſt, & quæri, an Chriſtus, qui ratione decreti executivi venit paſſibilis, ut futurus Redemptor naturæ humanæ lapſæ, etiam veniſſet ratione decreti intentivi, etiamſi Adam non peccâſſet, quamvis non paſſibilis: verbo, an Chriſti adventus jam fuerit decretus ante præviſionem peccati Adami:

quo

quo caſu veniſſet etiam hoc non peccante, quanquam in carne impaſſibili: nec ùt redemptor, ſaltem reparativus, ſed ùt doctor, & exemplum, caput Eccleſiæ, auctor omnis gratiæ, promotor maximus gloriæ DEI &c. An verò prius fuerit præviſum peccatum Adami, abſolutè futurum, & poſtea primùm, tanquam remedium, decretus fuerit adventus Chriſti, non decernendus, ſi peccatum commiſſum non fuiſſet: quo caſu Chriſtus veniſſet tantùm in carne paſſibili, & non aliter, conſequenter non veniſſet, niſi Adamo peccante.

262. Ex hoc etiam intelligi pôteſt, quid ſit *ordo decretorum DEI;* nam, qui adſtruunt decretum unicum, virtualiter indiviſibile, non admittunt alium ordinem, niſi formalem, ſive per conceptum, qui conſiſtit in hoc, quòd, dum una res decernitur prior, quàm altera, vel propter alteram, decretum DEI, quatenus tendit in objectum prius, cenſeatur per hanc formalitatem eſſe prius ſeipſo, ſeu altera ſua formalitate, per quam idem decretum tendit in objectum poſterius. Qui verò admittunt decreta virtualiter diſtincta, non quidem admittunt ordinem temporis inter decreta; cùm omnia ſint ab æterno: nec ordinem prioritatis naturæ realem; cùm omnia decreta ſint realiter identificata: ſed admittunt ordinem quaſi prioritatis naturæ virtualem, quatenus decreta ſunt virtualiter diſtincta, & unum ſuo modo præſupponitur ad alterum.

Hinc diſtinguunt etiam in decretis Di-

vinis ſigna naturæ virtualiter talia: & ſic decretum intentivum eſt in ſigno priori ad executivum: decretum permiſſivum peccati eſt in ſigno priori ad condemnativum peccatoris, vel etiam ad remiſſivum peccati: decretum indifferens eſt in ſigno priori ad decretum prædeſtinativum. Unde hanc quæſtionem aliqui etiam ſub his terminis proponunt, an Chriſtus decretus fuerit in priori formalitate, vel in ſigno priori ad Adamum: quo caſu veniſſet ille, quamvis hic non peccâſſet: an verò in priori formalitate, vel ſigno, decreta fuerit creatio Adami, & poſtea, cùm prævisus fuerit lapſurus ſub his auxilijs gratiæ, in ſecundo ſigno, vel formalitate decreti, permiſſum fuerit ejus peccatum: ac demum in tertia formalitate, vel tertio ſigno, decretus Chriſtus Redemptor reparativus: quo caſu Chriſtus non veniſſet, caſu quo Adam non peccâſſet.

Hîc adhuc notandum, iſta ſigna aliquando ab aliquibus adhuc minutiùs dividi, quatenus ſcilicet pluribus, invicem ſubordinatis objectis, exactiùs explicandis aſſumuntur, vel adſtruuntur plura ſigna: aliquando autem, ne multitudo rerum memoriam fatiget, ab alijs pauciora ſtatui, & objecta plura uno ſigno comprehendi, quæ poſſent accuratiùs pluribus ſignis explicari; quare mirum nemini videri debet, ſi aliquando aliquis auctorum plura talia ſigna ſtatuat, quàm alter.

263. Jam, quòd potuiſſet poni incarnatio, etſi Adam non peccâſſet, nemo dubitat:

tat: ſicut enim fuit in plena libertate DEI, ùt diximus ſtatim à *n. 39.* abſque ulla neceſſitate, vel phyſica, vel morali, mittere, vel non mittere Chriſtum: ità quoque fuit in plena ejus libertate, decernere adventum Chriſti, etiam pro caſu, quo Adam non peccaret, vel eum non decernere. Quare non de poſſibili, ſed de actuali decreto, vel formaliter, vel arguitivè tali, hîc quæritur. Cùm autem hoc quoque decretum fuerit in plena libertate DEI, ex ratione, ſaltem ſola, decidi vix, ac ne vix quidem, hæc controverſia poteſt; hinc maximè authoritate agendum, &, ùt aliæ res, quæ ſtant in liberrimo arbitrio DEI, ità & quæſtionis hujus ſolutio eſt ex Scripturis, & Patribus potiſſimùm inferenda. Eſt autem controverſia hæc inter ſpeculationes tractatûs de incarnatione ſatis celebris, & de ea Maſtrius Scotiſta celeberrimus *in 3. ſent. diſp. 4. de ſatisfactione Chriſti q. 1. n. 1.* ſic ait: *Hæc eſt celeberrima controverſia inter omnes, ad tertiam partem, vel tertium librum ſententiarum ſpectantes, in qua eſt ſermo de cauſa finali incarnationis:* & poſt pauca addit: *Utiliſſima eſt quæſtio, cùm quæratur primarium, & adæquatum incarnationis motivum.* Fortè tamen eam non ità æſtimat S. Thomas, ùt videtur poſſe colligi ex ejus verbis mox referendis.

264. Duplex jam eſt ſententia. Prima eſt communiter Thomiſtarum cum pluribus ex noſtris, qui docent, DEUM in primo ſigno decreviſſe independenter ab incarna-

tione totum rerum ordinem, qui anteceſſit peccatum: in ſecundo ſigno prævidiſſe peccatum: in tertio ſigno decreviſſe incarnationem Verbi, tanquam ejus remedium: & juxta hanc opinionem Chriſtus non veniſſet Adamo non peccante, ſive in innocentia perſeverante. Altera ſententia eſt Scoti *in 3. diſt. 7. q. 3. §. Sed hîc ſunt duo dubia.* quem ſequuntur Scotiſtæ, item Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 2. §. Dico ergo primò.* & *ſec. 4. itidem §. Dico ergo primò.* & rurſus *ſec. 6. initio.* Gormaz *de incarnat. n. 779. & ſeq.* Eſparza *l. 9. de incarnat. q. 17. §. ultimo.* Thyrſus Gonzalez, Ulloa, Pallavicinus, & alij plures.

265. Quid S. Thomas cenſuerit, ex ipſis ejus verbis colligi poteſt: ità autem loquitur S. Doctor *in 1. ad Timoth. c. 1. lect. 4. Hac quæſtio non eſt magna authoritatis; quia DEUS ordinavit fienda, ſecundùm quod res fienda erant: & neſcimus, quid ordinâſſet, ſi non præſciviſſet peccatum: nihilominus tamen authoritates videntur expreſsè ſonare, quòd non fuiſſet incarnatus, ſi non peccâſſet homo, in quam partem ego magis declino.* item *in 3. ſentent. diſt. 1. q. 1. a. 3. in corp.* ait: *Alij verò dicunt, quòd, cùm per incarnationem Filij DEI non ſolum liberatio à peccato, ſed etiam humana natura exaltatio, & totius univerſi conſummatio facta ſit, etiam peccato non exiſtente, propter has cauſas incarnatio fuiſſet: & hoc etiam probabiliter ſuſtineri poteſt.* & poſtea *ad 7. Ad ea verò,*

qua

quæ in contrarium obijciuntur, poteſt reſponderi ſecundùm aliam opinionem, quòd auctoritates illæ loquuntur de adventu in carne paſſibili ad redimendum; redemptio enim non fuiſſet, niſi ſervitus peccati præceſſiſſet: & non de adventu in carne ſimpliciter.

Tandem *3. p. q. 1. a. 3. in corp.* ait: *Cùm in Sacra Scriptura ubique incarnationis ratio ex peccato primi hominis aſſignetur, convenientiùs dicitur, incarnationis opus ordinatum eſſe à DEO in remedium contra peccatum, ità, quòd peccato non exiſtente incarnatio non fuiſſet, quamvìs potentia DEI ad hoc non limitetur; potuiſſet enim etiam peccato non exiſtente DEUS incarnari.* Ex quibus habetur, Angelicum, etſi magis inclinet in ſententiam negantem adventum Chriſti pro caſu omiſſi peccati, eámque dicat convenientiorem, tamen etiam oppoſitam cenſere probabilem: imò fermè ejuſdem cum oppoſita probabilitatis, maximè, cùm etiam pro eadem ad argumenta oppoſita reſpondeat.

Accedit, quòd Angelicus *1. p. q. 98. a. 1. in corp.* ſtatuat principium, ex quo ſententia affirmans, Chriſtum etiam Adamo non peccante venturum fuiſſe, valde probabiliter videtur poſſe inferri: ſic habet: *Dicendum, quòd in ſtatu innocentiæ fuiſſet generatio ad multiplicationem humani generis; alioquin peccatum hominis fuiſſet valde neceſſarium, ex quo tantum bonum conſecutum eſt:* hæc S. Doctor. ſubſumo: at-

qui majus longè eſt bonum incarnatio Verbi Divini, quàm generatio humana: ergo etiam fuiſſet in ſtatu innocentiæ, ne dicere debeamus, peccatum fuiſſe valde neceſſarium ad tantum bonum.

ARTICULUS II.

Statuitur Noſtra Sententia.

266. DIco. Chriſtus probabiliter veniſſet, etiam Adamo non peccante, vi præſentis decreti, non quidem formaliter, ſed arguitivè. Prob. concluſ. 1. ex Scripturis. *Prov. 8. v. 22.* dicitur. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à principio. Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis, antequam terra fieret.* Septuaginta interpretes, & cum ipſis SS. Patres Athanaſius, Ambroſius, Cyrillus, Nazianzenus, Auguſtinus, & alii legunt: *Creavit me*; unde teſte Suarezio *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 2. §. Dico primo.* hoc teſtimonium Patres Latini, & Græci, communiſſimè explicant de Chriſto, ſeu Sapientia incarnata.

Certè S. Athanaſius *ſerm. 3. contra Arianos* ſæpius hoc aſſerit, & *ſub medium* ſic ait: *De eo enim tempore proverbialiter dictum eſt: creavit me: cùm creatitiam induebat carnem.* & poſt pauca. *Illud autem Proverbiorum dictum, ùt jam priùs admonui, non ſubſtantiam Verbi, ſed hu-*

mani-

manitatem declarat. S. Ambroſius *l. 1. de fide c. 7.* ait: *Diſcant, quemadmodum dictum ſit: Dominus creavit me: non dixit: Pater creavit: ſed: Dominus creavit me: caro Dominum cognoſcit: gloria Patrem ſignificat: creatura noſtra Dominum confitetur: charitas Patrem novit.* S. Gregorius Nazianzenus *orat. 36. quæ eſt 4ta de Theologia. ſub initium* apertè iſtud *creavit* de Verbo incarnato explicat, & ait, id *humanitati aſſignandum:* & addit *Sapientia, ſecundùm inferiorem quidem generationem creata, ſecundùm autem primam illam, magíſque incomprehenſibilem genita dicatur.* S. Auguſtinus *l. 1. de Trinit. c. 12.* ait: *Secundùm formam DEI dictum eſt: ante omnes colles genuit me .... ſecundùm formam autem ſervi dictum eſt: Dominus creavit me in principio viarum ſuarum.*

Ex his igitur S. Scripturæ verbis, juncta SS. Patrum interpretatione, infertur, quòd Chriſtus ùt homo fuerit aliquo modo creatus ante omnia: atqui non fuit creatus ante omnia in executione, ùt eſt per ſe clarum; cùm primùm venerit ultima ætate mundi: ergo fuit ante omnia creatus in intentione: non tantùm, quòd intentio, ſeu decretum extiterit ante omnia, ſive ab æterno (nam etiam decretum condendi infantem heri natum ità ab æterno extitit) ſed, quòd ipſe Chriſtus principaliter ante omnia, adeóque ante Adamum, & ejus lapſum, fuerit intentus.

267. Rurſus *ad Coloſs. 1. v. 15.* Chri-

ſtus dicitur: *Primogenitus omnis creaturæ; quoniam in ipſo condita ſunt univerſa, in cælis, & in terra, viſibilia, & inviſibilia, ſive Throni, ſive Dominationes, ſive Principatus, ſive Poteſtates: omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant. Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens; quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare:* hæc verba iterum (ùt ſolidè probat Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 2. §. Secundò probatur.* ubi citat etiam S. Chryſoſtomum) debent intelligi de Chriſto ùt homine; nam ùt DEUS, non eſt primogenitus ex mortuis, nec ſpeciale caput Eccleſiæ.

Ex his verbis autem ſequitur, quòd Chriſtus ùt homo, ſeu Verbum incarnatum, debeat habere primatum in omnibus, adeóque, cùm Chriſtus hunc non habuerit in executione, ſeu actuali phyſica exiſtentia, debeat eum habere in intentione Divina: hoc eſt, ùt rectè exponit Suarez, ipſe debet eſſe finis, propter quem, & ad cujus honorem, vel gloriam, debent eſſe condita univerſa: & non ipſe ex primaria intentione eſſe ordinatus ad alios, ſed potiùs alia omnia ad ipſum: ergo debuit Chriſtus primaria intentione fuiſſe intentus propter ſe, & non propter Adamum, adeóque venturus fuiſſe etiam Adamo non peccante.

268. Reſpondent adverſarij 1. Chriſtum, etſi non venturus fuiſſet, Adamo non pec-

peccante, tamen potuiſſe intendi, ùt caput Eccleſiæ, & primogenitum omnium, atque omnia ad ipſum ordinari, tanquam ad principem, dominum, & habentem primatum &c. Sed contra eſt. Non ſufficit, Chriſtum quomodocunque intendi ùt caput, & principem &c. ſed debet intendi primaria intentione, ut etiam in hac primatum habeat; aliàs enim eum non haberet in omnibus.

Rem declaro in exemplo. Si imperator vult conſcribere novum exercitum, vult etiam ei præficere ducem, qui caput ſit, & primatum teneat quoad honorem, ſtipendium &c: non tamen propterea dux eſt principaliter, ſeu primaria intentione intentus, ſed tantùm intentione ſecundaria: nec propter ipſum conſcriptus eſt exercitus, ſed ipſe potiùs propter exercitum conſtitutus, & exercitus eſt principaliter intentus. Pariter, juxta hunc modum explicandi, Chriſtus eſſet intentus, non aliter, ac talis dux, nec ad ejus gloriam eſſent condita univerſa, nec ipſe primatum teneret in intentione Divina. Quare DEUS erga Chriſtum aliter ſe habuit, nempe ùt imperator, qui filio ſuo vult facere honorem, & in ejus gratiam conſcribit exercitum, & huic dein filium præficit.

269. Reſpondent 2. poſſe dici, quòd Chriſtus fuerit primò intentus, ſed non aliter, quàm, ut eſſet redemptor reparativus, ad cujus gloriam, & honorem, omnia referantur: adeóque etiam Chriſtus habuerit primatum in intentione Divina, nec tamen

veniſſet, ſi Adam non pecâſſet. Contra eſt. Ut rectè Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 3. §. Dico 1.* docet, non potuit DEUS intendere Chriſtum tanquam redemptorem reparativum ùt finem in primo ſigno, vel prima formalitate decreti; aliàs, cùm ad obtinendum hunc finem fuiſſet abſolutè neceſſarium peccatum, etiam hoc ſaltem virtualiter à DEO intentum fuiſſet; qui enim intendit finem, neceſſariò etiam intendit, vel amat medium, ad illum finem neceſſarium: dedecet autem DEUM, intendere, vel amare peccatum.

270. Nec dicas, DEUM tantùm debere intendere permiſſionem, peccati; nam contra eſt. In hoc caſu deberet DEUS intendere hanc permiſſionem, ùt trahentem poſt ſe, neceſſitate metaphyſica, ipſum peccatum, tanquam id, ſinè quo finis intentus, ſeu Chriſtus ùt redemptor reparativus, obtineri non poſſet: quod ipſum eſſet virtualiter velle peccatum. Dein DEUS non potuiſſet, ſtante intentione mittendi Chriſtum ùt redemptorem reparativum, ſimul velle, ut non poneretur peccatum originale; quia hoc fuit ſummè neceſſarium ad ità mittendum Chriſtum, quem mittere jam antecedenter voluit; qui enim vult finem, non poteſt nolle medium unicè neceſſarium ad eum finem obtinendum. Neque ſufficit dicere, hoc decretum DEI eſſe impedibile; nam etiam affectus impedibilis ad peccatum dedecet DEUM.

Si autem dicas, DEUM eſſe ità conſtitu-

ſtitutum, ut antecedenter etiam nollet Chriſtum, ſeu finem, niſi jam priùs præviſum eſſet peccatum futurum, tunc Chriſtus non erit prima intentione decretus redemptor reparativus, ſed priùs jam decreta permiſſio peccati, & ante hanc jam neceſſariò intentus Adamus. Aliud longè eſt in ſententia noſtra, juxta quam DEUS prima intentione voluit Chriſtum, ſed nondum redemptorem: cùm autem propter Chriſtum etiam voluerit Adamum, & reliquas creaturas (nec enim DEUS voluit Chriſtum ſolum, ſed primum, & propter ipſum homines, & reliquas creaturas: non autem primò reliquas creaturas, & tunc primùm propter iſtas Chriſtum) cúmque dein Adamum prævidérit lapſurum, voluit ſecunda quaſi intentione Chriſtum ùt redemptorem: qua ratione peccatum non eſt medium neceſſarium ad finem à DEO primò intentum.

271. Probatur concluſio 2. ex Patribus. Inprimis omnes Patres, qui textus Scripturæ *Proverb. 8.* & *ad Coloſs. 1.* in noſtro ſenſu explicant, qui ſunt plurimi, citati à Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 2.* nobis in hac concluſione conſentiunt; etſi dein alibi dicant, Chriſtum non fuiſſe venturum in carne paſſibili, ſi Adam non peccâſſet, de qua re infrà in ſolutione objectionum. In particulari autem pro nobis ſtant S. Auguſtinus *l. 1. de nuptijs, & concupiſc. c. 21.* docens, in paradiſo, ſeu ſtatu innocentiæ, futura fuiſſe tria bona matrimonij, ſcilicet, quòd adeſſet propagatio ſobolis, immunitas

tas à libidine; & ſacramentum magnum in Chriſto, & Eccleſia; inducit enim matrimonium ſic loquens: *De me ante peccatum dictum eſt in paradiſo: Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una: quod magnum ſacramentum dicit Apoſtolus, in Chriſto, & in Eccleſia:* atqui in ſtatu innocentiæ non potuiſſet matrimonium eſſe ſacramentum magnum in Chriſto, & Eccleſia, niſi Chriſtus etiam in eo ſtatu veniſſet: ergo.

Prob. mi. Sacramentum hoc magnum in Chriſto, & Eccleſia, non quidem ſignificat, matrimonium jam tunc fuiſſe ſacramentum, conferens gratiam ſanctificantem (ad hanc enim dignitatem primò evectum eſt matrimonium per Chriſtum) ſed tamen ſignificat, matrimonium illud Adami, & Evæ, ac dein aliorum, etiam in ſtatu innocentiæ, ſi hic diutiùs duràſſet, fuiſſe ſignum ſignificans conjunctionem illam myſterioſam Chriſti, & Eccleſiæ: atqui non potuiſſet eſſe tale ſignum, ſi Chriſtus non veniſſet in ſtatu innocentiæ; nam fuiſſet ſignum falſum: ergo.

Nec dicas, matrimonium in eo ſtatu tantùm fuiſſe ſignum in actu primo, non verò in actu ſecundo; nam SS. Hieronymus, Chryſoſtomus, Ambroſius, Anſelmus, & alii Patres paſſim, (ùt habent Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. in coment. q. 1. a. 3* & Cornelius *in c. 5, v. 32. ep. ad Epheſ.*) dicunt, matrimonium illud actu ſignificàſſe conjunctionem Chriſti, hoc eſt, Verbi incarnati (Chri-

Digitized by Google

(Chriſtus enim, ùt ibidem obſervat Suarez, non dicitur de ſolo Verbo) cum Eccleſia: & S. Auguſtinus *enarrat. in pſalm. 138.* ſic habet: *Dictum eſt de primo conjugio: Erunt duo in carne una. Hoc autem ad myſterium interpretatur Apoſtolus, non fruſtra eſſe dictum de illis duobus hominibus, niſi quia in eis jam figurabatur Chriſtus, & Eccleſia; nam hoc ſic exponit Apoſtolus: Erunt duo in carne, inquit, una: ſacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Quod autem de iſto matrimonio hîc dicit, hoc dicit S. Auguſtinus *loc. antè cit.* de omni matrimonio, quod futurum erat, ſi ſtatus innocentiæ perſeverâſſet.

272. S. Irenæus *l. 3. adverſùs hæreſes c. 33.* ſic ait: *Prædeſtinante DEO primùm animalem hominem, videlicet ut à ſpiritali ſalvaretur. Cùm praeexiſteret ſalvans, oportebat & quod ſalvaretur, fieri, ut non in vacuum ſit ſalvans*: ergo non propter ſalvandum, ſeu Adamum, creatus, ſive factus eſt ſalvans, ſeu Redemptor: ſed, cùm hic jam in intentione Divina præexiſteret, propter eum etiam creatus eſt Adam, quamvis præviſus eſſet lapſurus. S. Cyrillus Alexandrinus *l. 5. theſauri c. 8. in fine* ait: *Creator noſter Chriſtum, noſtræ ſalutis fundamentum, etiam ante initium mundi fundavit, ùt, ſi prævaricatione caderemus, in ipſo rurſus renovaremur: quantum igitur ad præſcientiam, & conſilium, & propoſitum Patris, & omnis Deitatis, Chriſtus ante ſæcula fundatus eſt:* ergo non primùm poſt permiſſum pec-

peccatum intentus eſt Chriſtus, ſed jam ante; quamvis ſub conditione reſpexerit lapſum hominum; quia etiam intentus eſt eum in finem, ut, ſi laberemur, eſſet, à quo erigeremur. S. Bernardus *ſerm. 3. ſuper Salve Regina.* ait de B. Virgine: *Propter hanc omnis Scriptura facta eſt: propter hanc totus mundus factus eſt*: utique autem Chriſtum matri præponit; unde juxta S. Bernardum multò magis mundus propter Chriſtum factus eſt: hoc eſt: non ipſe propter mundum, ſed hic propter ipſum intentus eſt.

273. Rupertus Abbas *in c. 26. Matth. de gloria, & honore filii hominis l. 13. circa medium* ait: *Religiosè dicendum, reverenter eſt audiendum; quia propter iſtum filium hominis, gloriâ, & honore coronandum, DEUS omnia creavit*: quod multis ulteriùs probat. & *inferiùs eodem libro*, ubi ex propoſito agitat hanc quæſtionem: *Utrum iſte Filius DEI, de quo hic ſermo eſt, etiamſi peccatum, propter quod & nos omnes morimur, non interceſſiſſet, homo fieret, an non*: affirmativam ſententiam ſic probat: *Cùm ergo de ſanctis, & electis omnibus, dubium non ſit, quòd naſcituri forent omnes, uſque ad præfinitum numerum, ſecundùm propoſitum DEI, quo ante peccatum benedicens: creſcite, ait, & multiplicamini: & abſurdum ſit putare, quòd propter eos, ut naſcerentur, peccatum neceſſarium fuerit, quid de iſto capite, & rege omnium electorum, Angelorum, & hominum, ſentiendum, niſi quòd & ipſe maxime, cauſam neceſſa-*

riam

riam non habuerit ipſum peccatum, ut homo fieret ex hominibus?

Idem Rupertus *de glorificat. SS. Trinitatis. c. 20.* ait: *Rectiùs ergo dicitur; quia non homo propter Angelos, imò propter hominem quendam* Chriſtum *Angeli quoque facti ſunt.* & *c. 21. Igitur probabiliùs hoc dicimus, quòd non tam homo propter ſupplendum Angelorum numerum, quàm & Angeli, & homines propter unum hominem JESUM Chriſtum facti ſunt:* ergo Chriſtus prima intentione non eſt factus propter Adamum, & ejus lapſum: ſed propter Chriſtum ſactus eſt Adamus, & omnia reliqua.

274. Hæc paulò fuſiùs ex SS. Patribus; eoquòd ſententia noſtra à quibuſdam ideo minùs æſtimetur; quia in SS. Patribus fundamentum habere non creditur: quod non ità eſſe, hucuſque probatum eſt: & confirmatur ex literis Apoſtolicis Sixti IV. (quas refert Gormaz *de incarnat. n. 801.* & Ripalda *tom. 3. ſeu appendice ad priores tomos de ente ſupernat. diſp. 1. in præmio. ſec. 6.*) in quibus ſic loquitur Pontifex: *Cùm duplex ſit opinio Catholicorum doctorum circa cauſas præcipuas incarnationis Verbi Divini: altera, quòd ſi Adam non peccâſſet, DEI Filius humanam carnem non aſſumpſiſſet: altera, quòd, etiamſi non fuiſſet humana natura in primo parente lapſa, adhuc DEI Filius carnem aſſumpſiſſet: & opinio utraque pietate fidei, authoritatibus, & rationibus ſubſiſtat &c.* ergo neque noſtra ſententia, tanquam authoritate deſtituta eſt parvi habenda.

Con-

Confirm. Petrus Galatinus *de arcanis Catholicæ veritatis. l. 7. c. 2.* refert, traditionem antiquam fuiſſe veterum Judæorum ex Rabbino maximæ auctoritatis, quem per antonomaſiam *Magiſtrum noſtrum ſanctum* vocabant, quòd DEUS, niſi amore Meſſiæ, ejúſque matris, motus fuiſſet ad condendum mundum, eum omnino non condidiſſet, propter præviſum Adami peccatum: ergo hic lapſus non fuit motivum mittendi Chriſtum: ſed, cùm iſte ratione ſui, & propter ſuam dignitatem, à DEO eum amante, mittendus eſſet, tantùm non permiſit ſe DEUS à peccato Adami retrahi à mundo propter Chriſtum condendo.

275. Prob. concluſio. 3. In noſtra ſententia meliùs inter ſe conciliantur Scripturæ, & Patres, quàm in oppoſita: ergo cæteris paribus eſt præferenda. prob. ant. Noſtra ſententia eſt hæc. Chriſtus primò fuit intentus propter ſe, & propter ipſum dein Angeli, & homines, tanquam famulitium ejus: cúmque dein viſus fuiſſet Adamus lapſurus, & in eo lapſuri etiam poſteri, iterum Chriſtus ſecunda quaſi intentione, ſeu formalitate poſteriori decreti, fuit intentus ùt paſſibilis, & moriturus pro populo &c. ſed ſic optimè conciliantur textus *Prov. 8. v. 22.* & ad *Coloſſ. 1. v. 15.* relati. *n. 266. & 267.* item textus SS. Patrum, qui dicunt omnia propter Chriſtum intenta, & condita, adeóque ipſum fuiſſe primum in intentione DEI, conſequenter etiam venturum Adamo non peccante, hi, inquam, textus optimè

optimè conciliantur cum aliis textibus Evangelii, & Patrum, infrà adducendis, quibus Chriſtus dicitur veniſſe in remedium peccati, & hoc fuiſſe cauſam ejus adventûs: ergo.

Prob. mi. Ad hos textus inter ſe conciliandos in noſtra ſententia tantùm opus eſt dicere, priores textus reſpicere primam formalitatem decreti, quæ decernit Chriſti adventum ſimpliciter talem, præſcindendo ſuo modò à paſſibilitate, & impaſſibilitate: poſteriores verò textus reſpicere ſecundam formalitatem decreti, quæ decernit adventum Chriſti in carne paſſibili. videatur Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 2. §. Tertiò probari poteſt.* In oppoſita autem ſententia non poſſunt explicari textus Scripturæ, aut Patrum, adſtruentes primatum Chriſti in omnibus, ſeu in intentione Divina: neque textus, qui aſſerunt, peccatum non fuiſſe neceſſarium ad Chriſti adventum, vel ejus prædeſtinationem: nec alii, in probationibus noſtris adducti.

276. Confirm. 1. ratione, quam Rupertus Abbas affert in textu ſuprà citato, & fundatur etiam in S. Thoma *1. p. q. 20. a. 4. ad 1.* ubi Angelicus ait: *DEUS Chriſtum diligit, non ſolùm plùs, quàm totum humanum genus, ſed etiam magìs, quàm totam univerſitatem creaturarum; quia ſcilicet ei majus bonum voluit.* Eam rationem etiam amplectitur Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 4. § Dico primò.* eſt autem ratio Ruperti iſta. DEUS homines alios, & Angelos, prædeſtinavit ante lapſum Adami: ergo

multò magis Chriſtum, quem plùs diligit, prædeſtinavit ante illum lapſum. ant. ſupponit Rupertus, & Suarez *cit. diſp. 5. ſec. 2. §. Tertio probari poteſt.* ait, eſſe communem Theologorum cum S. Auguſtino: addítque, rationem eſſe claram; eoquòd electio ſit finis, cujus quaſi effectus ſit permiſſio peccati: ídque, inquit, ſaltem de Adamo non poſſe probabiliter negari, neque etiam dubitari de Angelis. conſeq. videtur legitima; cur enim magis neceſſarium ſit peccatum ad prædeſtinationem, ſeu electionem Chriſti, incomparabiliter magis à DEO dilecti, quàm ad electionem aliorum?

Confirm. 2. argumento Scoti. Non videtur ſatis convenienter dici, quòd Verbum incarnatum tantùm ſit bonum occaſionatum, hoc eſt, tale, quod non eſt bonum ſimpliciter, & abſolutè: vel ſaltem non ùt tale amatur, ſed tantùm occaſione alterius, vel ad evitandum malum: e. g. bonum occaſionatum eſt abſciſſio tibiæ, in caſu, & ex occaſione gangrænæ: item pœnitentia in caſu, & ex occaſione commiſſi peccati: ſed in ſententia oppoſita, Chriſtus tantùm fuiſſet intentus ex occaſione peccati Adami, adeóque fuiſſet bonum duntaxat occaſionatum: ergo.

277. Confirm. 3. Decretum intendens Chriſtum propter ſe, & ejus propriam gloriam, eſt Chriſto glorioſius, & ſimul magis commendat charitatem DEI erga homines: ergo eſt adſtruendum. conſeq. non videtur neganda; cur enim dicatur, DEUS potiùs eli-

elicuiſſe decretum minùs glorioſum Chriſto, quem ità amat, & cujus gloriam quærit? nam ipſe Chriſtus ait *Joan. 8. v. 50. Ego autem non quæro gloriam meam: eſt, qui quærat:* ſcilicet Pater. ant. quoad 1. p. eſt clarum. quoad 2. prob. DEUS hac ratione voluit viſitare nos ex alto, ſive ægroti, ſive ſani ſimus, quæ eſt major charitas, quàm ſi tantùm vellet venire ad ægrotos. Et cur DEUS delicias ſuas, quæ ſunt eſſe cum filiis hominum, alligaverit peccato? Certè non malè ait Rupertus *in c. 26. Matth. l. 13. de glorificat. Filii hominis, poſt medium. Tantæ charitatis propoſitum, quo propoſuerat DEUS, DEI Verbum, deliciari cum filiis hominum - . . mirum, & adoratione dignum; quia non evacuavit ex adverſo veniens peccatum.*

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

278. OB. 1. S. Scriptura, & SS. Patres, quando aſſignant motivum, ſeu cauſam incarnationis, nullam aliam aſſignant, quàm redemptionem generis humani: ergo, cùm incarnatio dependeat à liberrima voluntate DEI, cujus rationes, ſeu motiva, non poſſunt nobis innoteſcere, niſi per revelationem, id eſt, per Sacram Scripturam, aut SS. Patres, non debemus alias cauſas, & rationes adſtruere, quàm ab his aſſignatas, adeó-

que non aliam cauſam incarnationis, quàm redemptionem generis humani. Reſp. neg. ant. In probatione noſtræ ſententiæ adduximus pro ea plures S. Scripturæ, & SS. Patrum textus, qui aſſignant aliud motivum, nempe excellentiam myſterii, & primatum Chriſti: quique videntur plùs probare pro nobis, quàm textus in contrarium adducti probent pro adverſariis. Unde meritò motivo redimendi hominem adjungitur aliud, quod etiam ſe ſolo DEUM moviſſet ad ponendam incarnationem.

Textus ab adverſariis adductos non diſſimulabimus: iterim univerſaliter poteſt reſponderi, 1. Etſi Patres aliqui unum motivum aſſignent, non propterea alia excludunt. 2. Quando Patres dicunt, non poſito peccato, incarnationem non futuram fuiſſe neceſſariam, non ideo aſſerunt, eam, non poſito peccato, non fuiſſe futuram. 3. Patres illi, qui alia motiva excludunt, explicandi ſunt, non de adventu ſimpliciter tali, ſed de adventu in carne paſſibili; nam, ſi Adam non peccâſſet, homines carnem paſſibilem non habuiſſent; unde nec talem habuiſſet Chriſtus; præſertim quia tunc paſſus non fuiſſet. Hinc non dicimus, Chriſtum in ſtatu innocentiæ venturum fuiſſe in carne paſſibili, ſed impaſſibili. Et ſic inprimis videntur neceſſariò exponendi Patres illi, qui nobiſcum explicant textum *Prov. 8.* de Verbo incarnato, ùt notavimus *n. 271.* Dein ſic Patres omnes convenienter explicari poſſe expreſsè docet Angelicus ſuprà cita-

citatus, *n.* 265. idémque etiam docet Scotus *in* 3. *diſt.* 7. *q.* 3. §. *Sed hîc ſunt duo dubia.* Ratio etiam eſt, partim; quia Patres ſeipſos itä explicant, dum dicunt, Chriſtum tunc non fuiſſe paſſurum, aut moriturum &c. partim; quia hac ratione ſibi ipſis, & aliis conciliantur, de quo plura in ſolutione objectionum. 4. Patres aliqui etiam convenientiſſimè explicantur, non de adventu ſolo, ſed de toto completo incarnationis myſterio, ùt involvente ipſam redemptionem, de qua vel maximè loquebantur fidelibus, ad eos excitandos, ut DEO pro hoc ſummo beneficio grates agerent.

Licèt autem hæc, vel ſimilis expoſitio, non ſemper videatur quadrare verbis ſeparatim objectis, tamen, ùt benè obſervat Suarez *tom.* 1. *in* 3. *p. diſp.* 5. *ſec.* 5. §. *Ad primam confirmationem.* convenit toti contextui, à quo abſciſſa verba quandoque videntur aliud innuere, ùt patebit ex ipſa textuum expoſitione. Acceſſit, quòd, ùt ibidem advertit Eximius, ipſum nomen carnis, & ſanguinis, in uſu Scripturæ, & Patrum, ſignificet corruptionem, adeóque carnem paſſibilem: & hinc Patres, qui ſimilibus verbis utuntur, tantùm loquuntur de adventu in carne paſſibili.

279. Ob. 2. Dicitur *1. ad Timotheum.* 1. *v.* 15. *Chriſtus JESUS venit in hunc mundum, peccatores ſalvos facere. Luc.* 19. *v.* 10. *Venit enim Filius hominis quærere, & ſalvum facere, quod perierat. Matth.* 20. *v.* 28. *Filius hominis non venit miniſtra-*

ri, ſed miniſtare, & dare animam ſuam redemptionem pro multis. Joan. 3. v. 16. Sic enim DEUS dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Non enim miſit DEUS Filium ſuum, in mundum, ut judicet mundum, ſed, ut ſalvetur mundus per ipſum. Ad Gal. 4. v. 4. Miſit DEUS Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret: ergo Chriſtus non venit, niſi propter redemptionem hominis, adeóque non veniſſet, Adamo non peccante.

Reſp. neg. conſ. Hi textus omnes, uti & alius, qui ex Symbolo Nicæno ſolet afferri: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis, & incarnatus eſt*: ad ſummum probant, Chriſtum defacto veniſſe propter peccatum Adami delendum, & propter redemptionem generis humani: ſed non probant, eum non fuiſſe venturum, ſi peccatum non fuiſſet. Imò illud: *Ut ſalvetur mundus:* exponunt graves authores, non de ſalvatione reparativa, ſed de præſervativa, quali ſalvata eſt Beatiſſima Virgo, cujus ſalus etiam pertinet ad Chriſtum, ut adeò ex illo textu non probetur, peccatum debuiſſe præcedere ad Chriſtum venturum.

280. Dices 1. Si aliud motivum, non aſſignatur, debet hoc fuiſſe ſolum; aliàs poſſemus, neſcio quæ, ubique fingere. Reſp. ad hoc jam ſuprà reſponſum, ſcilicet, etſi in his non aſſignetur, tamen in aliis textibus ali-

aliud motivum aſſignari, & in iſtis ſaltem aliud non excludi. Dices 2. Aliis locis excluditur aliud motivum: ergo. prob. *Matthæi 9. v. 12.* dicitur: *Non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus.* & *v. 13. Non enim veni vocare juſt.s, ſed peccatores.* item *Matth. 15. v. 24. Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt domûs Iſraël.* Antiquus etiam hymnus de Deipara ſic canit: *Peccatores non abhorres, ſinè quibus nunquam fores tanto digna filio.*

Reſp. diſt. ant. aliis locis excluditur aliud motivum adventûs Chriſti genericè talis. neg. ant. ſpecificè talis, ſeu ùt Redemptoris reparativi. conc. ant. & neg. conſeq. Inprimis *Matth. 9.* Chriſtus loquitur de ſe ùt redemptore reparativo; ſub hac enim ratione eſt medicus: & illud: *Non veni vocare juſtos, ſed peccatores*: idem Dominus explicat *Lucæ. 5. v. 31. & 32.* dicendo: *Non egent, qui ſani ſunt medico, ſed qui malè habent: non veni vocare juſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam*; utique enim etiam venit vocare juſtos ad gloriam; non enim quis dicet, Chriſtum nullo modo veniſſe propter Beatiſſimam Virginem. Quidam Patres apud Cornelium *in hunc locum* per juſtos intelligunt, non verè juſtos, ſed Phariſæos, de ſe præſumentes, quòd juſti ſint: qui ſenſus longè aliud probaret.

Textus *Matth. 15.* manifeſtè non intelligitur de cauſa adventûs Chriſti ſimpliciter, ſeu genericè talis; utique enim Chriſtus non fuit tantùm incarnatus propter o-

ves domûs Iſraël, ſed propter oves totius mundi, ut ipſe dicit *Joan. 10. v. 16. Et alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili.* Hinc S. Auguſtinus *ſerm. 74. de tempore. c. 3.* ſcribit: *Hoc ergo ait; Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt domûs Iſraël: ut illis præſentiam ſui corporis exhiberet.* Similiter alii etiam Patres explicant illum textum de miſſione ad prædicandum in propria perſona, quæ facta eſt propter ſolas oves domûs Iſraël. Quod jam ſpectat ad hymnum adductum, eſt is præcisè particularis Eccleſiæ, quem quidem non licet tanquam fidei, aut pietati contrarium, cenſurâ afficere (id enim prohibet Sixtus IV. in literis Apoſtolicis ſuprà adductis *n. 274.*) at non habet authoritatem, Scripturæ, aut Patribus comparandam.

Dices 3. Sabbatho Sancto *in Cantico. Exultet.* exclamat Eccleſia: *O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt! O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere redemptorem!* Reſp. Ex hoc plus non probatur, quàm ad mortem Chriſti fuiſſe neceſſarium peccatum, non autem ad adventum Chriſti ſimpliciter talem cùm autem ex morte Chriſti homini aliqua bona provenerint, quæ ſinè morte non proveniſſent (etſi in eo caſu alia proveniſſent) ideo præ gaudio exultans Eccleſia in hyperbolicas illas voces erumpit; quis enim dicat, in ſenſu ſtricto peccatum meruiſſe redemptorem?

281. Ob. 3. ex SS. Patribus. 1. S. Irenæus

næus *adverſùs hæreſes l. 5. c. 14.* ait. *Si enim non haberet caro ſalvari, nequaquam Verbum DEI caro factum eſſet: & ſi non haberet ſanguis juſtorum inquiri, nequaquam ſanguinem habuiſſet Dominus:* ergo, ſi caro, ſeu homo non peccâſſet, Verbum DEI non fuiſſet incarnatum. 2. S. Cyrillus Alexandrinus *dial. 5. de Trinit. poſt medium.* ait: *Si non peccâſſemus, neque factus eſſet nobis ſimilis, neque ſuſtinuiſſet crucem: & ſi non mortuus fuiſſet, neque aſſecutus eſſet, ut adoretur & à nobis, & à Sanctis:* ergo non veniſſet Chriſtus, niſi peccatum præceſſiſſet. Reſp. ad 1. diſt. conſ. Verbum DEI non fuiſſet incarnatum carne paſſibili, conc. conſ. carne impaſſibili. neg. conſ.

Quid S. Irenæus ſentiat de adventu Chriſti ſimpliciter tali, patet *ex n. 272.* loco autem objecto manifeſtè agit de adventu in carne paſſibili; nam ibi multis contendit probare, Verbum aſſumpſiſſe carnem, ſimilem nobis peccatoribus: & ait, ſi non ſimilem nobis carnem aſſumpſiſſet, noſtram carnem non reconciliâſſet: addit, carnem Domini peccatum quidem non habuiſſe, ſed tamen neque ex altera ſubſtantia fuiſſe. Præterea, quòd S. Irenæus hîc non afferat cauſam adventûs Chriſti ſimpliciter talis, deſumitur ex verbis adjunctis, quibus ait, Dominum non habiturum ſanguinem, ſi ſanguis juſtorum non debuiſſet inquiri: quis enim dicat, Chriſtum omnino non venturum fuiſſe, ſi nulli fuiſſent tyranni, de quorum manibus ſanguis juſtorum deberet à

Digitized by Google

DEO requiri? de qua inquiſitione S. Pater ibi apertiſſimè loquitur.

Ad 2. textum reſp. eodem modo. Inprimis enim, ne S. Cyrillus contradicat verbis ſuis *n. 272.* citatis, debet hîc explicari de carne paſſibili. Dein ex contextu eſt clarum, de hoc eum loqui; addit enim: *Neque ſuſtinuiſſet crucem:* quam utique in carne impaſſibili non ſuſtinuiſſet: item paulò antè de incarnatione loquens ait, quòd Chriſtus veniens cum carne, ſe exinaniverit, & humiliaverit, ſéque ad formam ſervi demiſerit, crucémque ſuſtinuerit, contemptâ ignominiâ. Nec obeſt, quòd dicat, Chriſtum non fuiſſe adorandum à nobis, & à Sanctis, ſi mortuus non fuiſſet; cùm tamen juxta nos in carne impaſſibili veniens, utique etiam adorari debuiſſet; nam id aſſerit ex ſuppoſitione lapsûs Adami; præmittit enim hæc verba: *Neceſſarium hominum lapſibus, & noſtris peccatis, erat unigenitum pati:* ſuppoſito autem peccato, ſi mortuus non fuiſſet Chriſtus, nec nos, nec alij unquam fuiſſemus ſancti, adeóque neque à nobis, neque à ſanctis ille adoratus fuiſſet.

282. Ob. 4. S. Auguſtinus *ſerm. 8. de verbis Apoſtoli. c. 2.* ait: *Si homo non perîſſet, Filius hominis non venîſſet:* ergo. Confirm. 1. Idem S. Doctor *ſerm. 9. de verbis Apoſtoli c. 1.* ait: *Nulla cauſa fuit veniendi Chriſto Domino, niſi peccatores ſalvos facere:* ergo. Confirm. 2. Idem *l. 3. hypognoſticon c. 3.* ait: *Quid enim opus erat DEO, ſi ſtatus integer natura maneret humana,*

Digitized by Google

mana, carnem ſuſcipere noſtram? ergo. Reſp. iterum diſt. conſ. ùt aliàs de adventu in carne paſſibili, & impaſſibili; tunc enim non veniſſet Chriſtus, ùt redemptor reparativus, ſed ùt caput Eccleſiæ, auctor gratiæ, doctor, & exemplum fidelium &c. Loco objecto S. Auguſtinus clarè loquitur de adventu in carne paſſibili ad redimendum hominem; nam poſt pauca ait: *Hanc ſuſcepit naturam, quam ſalvandam eſſe judicavit.* & *c. 1.* præmiſerat: *Venit per infirmitatem humanam.*

Ad 1. confirm. iterum ſervit eadem diſtinctio; nam ſtatim ſubjungit S. Doctor. *Tolle morbos, tolle vulnera: & nulla cauſa eſt medicinæ.* Et certè ea verba: *Nulla cauſa fuit &c.* debent exponi, ut ſignificent: *Nulla fuit cauſa veniendi in carne paſſibili ad moriendum;* aliàs non eſſent vera; utique enim aliæ cauſæ fuerunt veniendi ſimpliciter, abſtrahendo, in qua carne veniret; cùm ipſe Dominus *Joan. 18. v. 37.* Pilato dicat: *Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati.* Ad 2. confirm. Inprimis *libri hypognoſticon* non ſunt S. Auguſtini, ſed incerti auctoris. Quiſquis tamen is ſit, ſervit ad eum textum prior diſtinctio; præſertim cùm illis verbis, *carnem ſuſcipere noſtram*, ſubjungantur hæc alia, *contumelias ſuſtinere à Judæis, perpeti mortem, quæ utique omnia pro noſtra ſalute dignatus eſt ſuſtinere.* Quid autem abſolutè de adventu Chriſti ſimpliciter tali ſenſerit hic S. Doctor,

Digitized by Google

ctor, colligi poteſt *ex n. 266. & 271.*

283. Ob. 5. S. Leo *ſerm. 3. de Pentecoſte.* ſic ait: *Si enim homo, ad imaginem, & ſimilitudinem DEI factus, in ſuæ honore naturæ manſiſſet, nec diabolica fraude deceptus, à lege ſibi poſita per concupiſcentiam deviâſſet, creator mundi creatura non fieret, neque aut ſempiternus temporalitatem ſubiret, aut æqualis DEO Patri Filius DEUS formam ſervi. & ſimilitudinem carnis peccati, adſumeret.* 2. S. Ambroſius *l. de incarnat. Dominic. ſacram. c. 6.* ait: *Quæ erat cauſa incarnationis, niſi, ut caro, quæ peccaverat, per ſe redimeretur?* ergo. Reſp. iterum dando priorem diſtinctionem. Quòd S. Leo loquatur de adventu in carne paſſibili, eſt manifeſtum; cùm loquatur de adventu in forma ſervi, & ſimilitudine carnis peccati. S. Ambroſius autem *eodem cap. ſuperiùs* ſic habet: *Quis autem non horreſcat? quis audiat, quia non ex Maria Virgine, ſed ex Divina ſubſtantia paſſibilem ſibi carnem fecerit DEI Verbum?* igitur & ipſe apertè loquitur de adventu, ſeu incarnatione, in carne paſſibili.

284. Ob. 6. S. Athanaſius *ſerm. 3. contra Arianos (qui eſt inſtar libri) poſt medium.* ſic ait: *Neceſſitas quippe, indigentiáque hominum, anterior eſt, quàm illius nativitas: qua ſublata carnem non induiſſet.* Item S. Gregorius *in 1. Reg. c. 8. l. 4. c. 1.* ſcribit: *Niſi Adam peccaret, Redemptorem noſtrum carnem ſuſcipere noſtram non oporteret; non enim venit vocare juſtos, ſed pec-*

peccatores ad pœnitentiam: ergo. Reſp. denuo, hos Patres poſſe convenienter exponi de adventu Chriſti in carne paſſibili; S. Athanaſius enim *eod. ſerm. non valde remotè ab initio,* ſic habet: *Cùm induiſſet corpus creatum, & factum, quod pro nobis offerre potuit:* & paulò ante verba objecta: *Speciem ſervi aſſumpſit .... humiliavit ſeipſum usque ad mortem, & eam crucis.*

Quanquam etiam dici poſſit, S. Athanaſium per neceſſitatem hominis non intelligere lapſum Adami; nam finis illius ſermonis eſt, probare Verbum DEI, conſubſtantiale Patri, non habere cauſam: at verò habere cauſam Chriſtum, ſeu Verbum ùt incarnatum: & hanc cauſam dicit, fuiſſe neceſſitatem hominis; hanc autem neceſſitatem, ait, fuiſſe, ut impleretur voluntas Patris, ut ipſe ſit lux mundi, & omnium credentium, ut ſit teſtis veritatis &c.

S. Gregorius *loc. cit.* tantùm dicit: *non oporteret:* hoc eſt, neceſſe non eſſet; quod non negamus. Cæterùm ejus intentio eſt probare, quòd DEUS ex malis bona eruat, adeóque ad primùm malum, ſeu peccatum reparandum, miſerit majus bonum, ſeu Chriſtum, qui aliàs non debuiſſet aſſumere hominem in carne paſſibili, ſive aſſumere *carnem*, ùt loquitur S. Gregorius, *noſtram*, ſeu peccatorum, de quibus ad pœnitentiam vocandis ibi eſt ſermo.

AR-

ARTICULUS IV.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

285. OB. 7. S. Baſilius *homil. in ſanct. Chri. nativ.* ait. *Ideo DEUS in carne, quòd maledictam carnem hanc ſanctificari, debilitatam corroborari, alienatam à DEO reconciliari, elapſam è paradiſò ad cœlum ſubvectari oportebat.* 2. S. Gregorius Nazianzenus *orat. 36. quæ eſt 4. de Theolog. 2. de Filio, ſub initium* ait: *Quæ autem humanitatis à DEO propter nos ſuſceptæ cauſa extitit? profecto, ut nobis ſalus pareretur. quid enim aliud cauſa afferri poſſit?* 3. S. Gregorius Nyſſenus *orat. in diem natal. Dom. Qui, malitiam ut tolleret, humanam vitam erat ingreſſurus, expectavit neceſſariò, ut omne ab inimico ſatum, propagatúmque peccatum germinaret:* ergo Chriſtus tantùm venit ad nos redimendos.

Reſp. neg. conſ. vel eam iterum, ùt ſuperiùs, diſtinguo. S. Baſilius clarè loquitur de adventu in carne paſſibili; nam paulò antè ait: *Caro, Divinitatis particeps facta, Divinitati infirmitates ſuas non impartijt:* & iterum: *Mors, quæ in humana natura tyrannidem exercuerat:* adeóque loquitur de carne ſubjecta infirmitatibus paſſibilitatis, & mortis. Adde, S. Baſilium, aſſignando hanc cauſam, non ideo negare aliam, quæ in actu primo fuerit etiam totalis. S. Gregorius Nazianzenus expli-

plicandus eſt (ùt *n. 282.* advertimus circa dicta S. Auguſtini) de adventu in carne paſſibili; aliàs utique alia cauſa aſſignari poſſet. Et ſanè de hoc adventu eum loqui colligitur ex ſequentibus, ubi de DEO incarnato ſcribit: *Etiam ſervus dicitur*: & paulò poſt: *Qui noſtrâ causâ exinanitus eſt, ac Divinam imaginem ſervili formæ conjunxit.* Adde, eum non loqui de adventu, ſeu ſuſcepta humanitate ſimpliciter, ſed de ſuſcepta *propter nos.*

Ex S. Gregorio Nyſſeno tantùm infertur, quòd defacto etiam lapſus Adami fuerit cauſa adventûs Chriſti, ſed non, quòd fuerit cauſa, ſinè qua non fuiſſet adventus Chriſti ſimpliciter talis. Cùm autem Chriſtus reparare voluerit peccatum, non voluit (quod hîc probare intendit S. Gregorius) ſtatim venire ſub mundi exordium: ſed voluit expectare, donec peccatum magis invaleſceret, ut dein, ſicut ait S. Pater, ſecurim admoveret. Inſuper loquitur S. Gregorius de adventu in carne paſſibili; in hac enim erat venturus, ut tolleret malitiam, & ùt medicus, cui S. Pater Chriſtum comparat, dicens, quòd, ùt medici arte præſtantes, artem primùm adhibent, poſtquam totus morbus jam patefactus eſt, ſic Chriſtus, animorum ægrotantium medicus, expectaverit, donec morbus naturæ ſe totum aperiret.

286. Ob. 8. S. Chryſoſtomus *homil. 67. in Matth.* ſic ſcribit: *Hæc quippe curationis ſola cauſa eſt, propter quam in hunc mundum deſcendit*: ergo. Confirm. 1. Idem S. Do-

Doctor *homil. 2. & 3. in Matth. & ſerm. 3. in Lucam* docet, Chriſtum non venturum fuiſſe, niſi Adamo peccante: ergo. Confirm. 2. Idem ait: *Propter nihil aliud DEUS induit noſtram carnem, niſi, ut nos obnoxios à maledicto liberaret:* ergo. Reſp. neg. conſ. S. Chryſoſtomus ibi nullo modo vult dicere, curationem generis humani à peccato, ſolam fuiſſe cauſam incarnationis: ſed ibi agit de eo, quòd Chriſtus ſemper ab ijs, quòs à corporalibus infirmitatibus liberabat, petierit fidem, & hanc voluerit in ijs excitare, vel revelare, ſeu manifeſtare; ſic ait, eum curâſſe cæcos, ſic hæmorrhoiſſam &c. unde ſub particula *hæc* intelligitur fides, adeóque hic textus non eſt ad intentum adverſariorum.

Ad. 1. confirm. Reſp. perlectis illis homilijs *in Matth.* me nil in ijs inveniſſe, niſi defacto Chriſtum ſalvâſſe homines, & eſſe eorum ſalvatorem. Quòd autem non veniſſet, ſi Adam non peccâſſet, ibi neutiquam dicitur. Quod ſpectat ad *ſermon. in S. Lucam*, eum non inveni inter opera S. Chryſoſtomi, quæ mihi ad manum erant. Sed & ille textus facilè explicari poterit, ut nobis non obſit: præterquam quòd Bellarminus *illos ſermones in S. Lucam* non agnoſcat pro legitimo opere S. Chryſoſtomi, ſed tantùm pro aliquo opere, ex S. Chryſoſtomi operibus ab alio excerpto, vel compoſito, in quo, ùt in ſimilibus fieri ſolet, facilè aliqua adduntur.

Ad 2. confirm. Locus, ubi habeatur

textus

textus objectus, non additur: & mirum eſt, eum nec à Vaſquio, nec à Valentia, qui pro adverſa ſententia plurimos Patrum textus congerunt, citari. Si locus oſtenſus fuerit, ex contextu fors plura eluceſcent. Interim ſufficit dicere, etiam hunc textum ſatis apertè loqui de carne paſſibili; nam dicit, DEUM induiſſe *carnem noſtram*, hoc eſt, ſimilem nobis, quos ibidem ait *obnoxios maledicto*. Dein, niſi ità explicetur hic textus, & limitetur, refellitur ex ipſo S. Chryſoſtomo, qui in textu priùs objecto, ex certo ipſius opere, ait, Chriſtum etiam propter fidem revelandam, ſeu docendam, in mundum deſcendiſſe; unde non eſt verum, quòd propter nihil aliud ſimpliciter incarnatus fuerit, ſed tantùm, quòd propter nihil aliud venerit in carne paſſibili; nam ad fidem docendam non opus erat carne paſſibili.

287. Ob. 9. S. Bernardus *ſermon. 1. de vigilia nativit.* ſcribit: *Quare Filius DEI factus eſt homo, niſi, ut nos homines faceret filios DEI?* ergo. Confirm. 1. Rupertus Abbas *l. 2. de operib. Spiritûs S. c. 6.* ait: *Niſi fuiſſemus peccatores, cauſa, cur tu aſſumi in DEUM deberes, nulla fuiſſet .... niſi peccâſſent ſervi, nec aſſumpta fuiſſet in Dominum DEUM natura ſervilis:* ergo. Confirm. 2. Origenes *in lib. Numeror. homil. 24.* ait: *Nam pone (verbi gratia) non fuiſſe peccatum. Si non fuiſſet peccatum, non neceſſe fuerat, Filium DEI agnum fieri, nec opus fuerat, eum in carne poſitum jugulari: ſed manſiſſet hoc, quod in prin-*

Digitized by Google

cipio erat, DEUS Verbum: ergo. Reſp. neg. conſ. Etiamſi non peccaviſſemus, tamen gratiam adoptionis in filios DEI habuiſſemus à Chriſto; unde etiam, ſi incarnatus fuiſſet Chriſtus in carne impaſſibili, factus fuiſſet homo, ut nos faceret filios DEI. Vel poteſt etiam dici, S. Bernardum *loc. cit.* ſatis apertè loqui de adventu Chriſti ùt Redemptoris reparativi in carne paſſibili; nam præmittit hæc verba: *Quare enim vocamus JEſum, niſi quia ipſe ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum?*

Ad 1. confirm. neg. conſ. Rupertus eſt nimis apertè pro noſtra ſententia *locis ſuprà cit. n. 273.* ità, ut, ſi hîc ſententiæ adverſæ faveret, ſibi manifeſtè contradicere cenſendus eſſet. Quare dico, eum hîc loqui tantùm de aſſumptione carnis paſſibilis: quod etiam patet ſat clarè ex contextu; nam paulò antè præmittit: *Ut, qui DEUS erat, & impaſſibilis, atque immortalis, homo fieret, & paſſibilis:* atque ſubjungit: *Nam, pro quibus in cruce pependit, pro ijsdem, ut interpellet, ſedet nunc à dextris DEI.*

Ad 2. confirm. Etſi Origenes oppoſitam ſententiam teneret, non eſſet ejus autoritas multùm curanda; cùm plures hæreſes docuerit, & hoc ipſo in capite varia miſceat, de meritis, & interceſſione Angelorum, tanquam aliqua hoſtia, de ſanguine variorum juſtorum, qui præfiguratus ſit per ſanguinem vitulæ, hirci &c. ſicut Chriſtus per ſanguinem agni: quódque per illorum ſanguinem etiam expiata ſint aliqua peccata populi:

populi: quæ ſaltem in rigore non ſunt vera; certè Chriſtus per omnia ſacrificia fuit præfiguratus.

Dein Origenes non intendit ibi docere, Chriſtum non venturum fuiſſe, ſi Adam non peccâſſet: ſed intendit ibi oſtendere, ad expiandum peccatum opus eſſe hoſtiâ: & hinc ait: *Pone verbi gratia &c.* atque adducit Chriſtum causâ exempli, in quo, ùt eſt proverbium, non requiritur veritas. Saltem congruentiſſimè poteſt dici, illud *manſiſſet* ſignificare *potuiſſet manere*; hunc enim ſenſum exigit contextus, & connexio cum prioribus verbis, quibus dixerat: *Non neceſſe fuerat ... nec opus fuerat.* Et certè ad intentum Origenis omnino ſufficit iſte ſenſus, ùt patet legenti eam homiliam.

288. Dices 1. cum Haunoldo. Juxta noſtram ſententiam SS. Patres multis inculcâſſent, quod jam per ſe erat clariſſimum, ſcilicet, quòd, ſi Adam non peccâſſet, Chriſtus non fuiſſet venturus in carne paſſibili: hoc autem ſentire de SS. Patribus eſt indecorum: ergo. Reſp. neg. ma. Non erat jam clariſſimum, præſertim populo (quem SS. Patres communiſſimè alloquebantur) quòd Chriſtus, ſi etiam veniſſet in ſtatu innocentiæ, non veniſſet in carne paſſibili; cùm plurimi neſcirent, quòd homines in eo ſtatu carnem impaſſibilem habituri fuiſſent, adeóque veroſimiliter putârent, homines tunc quoque paſſibiles naſcituros, conſequenter etiam Chriſtum. Unde debuerunt iſta plebi explicari; maximè, cùm hac ratio-

 ne

ne ipſi vivaciùs proponeretur beneficentia DEI erga peccatores, & gravitas peccati.

289. Dices 2. Hæc propoſitio: *Princeps non veniret ad urbem, ſi ſeditio non eſſet compeſcenda*: malè ità explicaretur: *Princeps non veniret cum exercitu*: ergo etiam hæc propoſitio SS. Patrum: *Chriſtus non veniſſet, ſi Adam non peccâſſet*: malè à nobis explicatur: *Chriſtus non veniſſet cum carne paſſibili*. Reſp. ant. non eſſe certum; quia dependet ab intentione loquentis, & circumſtantijs, quid per adventum intelligatur; ſi enim princeps tali urbi ſeditioſæ minatur ſuum adventum, etſi nullam aliam mentionem faciat, minatur adventum armatum: ſique poſtea à quodam diceretur, princeps non venturus, rectè intelligeretur non venturus armatus. Sic etiam quando Chriſtus Dominus dixit *Joan. 7. v. 8. Ego autem non aſcendo ad diem feſtum iſtum*: intellexit aſcenſum, vel adventum publicum; nam, ùt habetur *ibidem v. 10. quaſi in occulto* poſtea aſcendit. Unde & ſuperior propoſitio poſſet utique ex intentione loquentis determinari, ad ſignificandum tantùm adventum armatum, non autem pacificum, vel occultum, aut incognitum.

In forma diſt. ant. malè explicaretur ità illa propoſitio, niſi aliud ex circumſtantijs colligeretur. conc. ant. ſecus. neg. ant. & conſ. nam, quod ſpectat ad noſtram propoſitionem, ex circumſtantijs, ſaltem æquivalenter talibus, id eſt, ex contextu, vel intento SS. Patrum, aut etiam alijs eorum dictis,

dictis, rectè inferimus, eos non de quocunque adventu Chriſti, ſed tantùm de adventu in carne paſſibili, loqui voluiſſe. Eſt etiam innegabile, ſimiles limitationes, ſeu reſtrictiones dictorum, debere ſæpiſſimè admitti, præſertim, ut dicta Patrum inter ſe, aut cum aliis concilientur.

Dices 3. Hac ratione poſſet etiam ſimpliciter dici: *Chriſtus non reſurrexit*: ſubintelligendo *in carne paſſibili*, in qua non reſurrexit: ſed hoc non poteſt ſimpliciter dici: ergo. Reſp. cur juxta adverſarios non poteſt idem dici, ſubintelligendo *publicè?* nam etiam Chriſtus publicè non reſurrexit: quæ tamen particula *publicè* debet, etiam juxta ipſos, ſubintelligi in propoſitione paulò antè adducta: *Ego autem non aſcendo ad diem feſtum iſtum.* Nempe in quibusdam propoſitionibus, quæ vel ob auctoritatem, vel ob rationem, debent tanquam veræ in aliquo ſenſu admitti, debent quandoque aliqua, quæ vel ex nota intentione loquentis, vel ex alijs circumſtantijs extrinſecis, deſumuntur, ſubintelligi, ut ſcilicet eæ propoſitiones, cum auctoritate, vel ratione apparenter contraria, poſſint concordari.

Et ſic in propoſitione ſuperiore: *Ego autem non aſcendo &c.* debet ſubintelligi *publicè*; tum quia aliàs huic eſſet contraria alia propoſitio *ibidem v. 10. Et ipſe aſcendit ad diem feſtum;* tum quia id deſumitur ex intentione Chriſti loquentis, & circumſtantiis, in quibus loquebatur. Pariter, cùm propoſitio: *Chriſtus non veniſſet, ſi Adam*

non peccâſſet: debeat, propter aliquorum Patrum auctoritatem, tanquam vera in aliquo ſenſu admitti, debet in ea ſubintelligi *in carne paſſibili*; tum, ne opponatur aliis SS. Patrum dictis: tum etiam; quia id colligitur ex intentione loquentium, & circumſtantiis, in quibus loquebantur, & ex verbis præcedentibus, vel ſubſequentibus, ùt videre eſt in ipſis textibus Patrum ſuprà adductis, & etiam *ex n. 278*. At verò propoſitio: *Chriſtus non reſurrexit*: non debet ex ulla auctoritate, aut ratione admitti, tanquam in aliquo ſenſu vera; quia nemo eam adſtruit: & hinc nec intentio loquentis, nec circumſtantiæ ullæ exigunt, ut aliquid ſimile in ea ſubintelligatur. in forma. neg. ma. diſparitas facilè colligitur ex modò dictis.

290. Ob. 10. Chriſtus non veniſſet, niſi habiturus fuiſſet *nomen, quod eſt ſuper omne nomen*: *ad Philipp. 2. v. 9.* atqui hoc non habuiſſet, niſi fuiſſet obediens uſque ad mortem, & conſequenter paſſibilis: ergo non veniſſet, niſi paſſibilis, adeóque non niſi Adamo peccante. Confirm. Certum eſt, Chriſtum veniſſe propter homines redimendos: ergo, ſi etiam venit propter ſe, ſeu propter excellentiam myſterii, habuit duos fines totales ſui adventûs: atqui hoc eſt impoſſibile: ergo. prob. ſubſumpt. impoſſibilis eſt duplex cauſa totalis phyſica in actu ſecundo: ergo etiam duplex cauſa finalis totalis; qualis daretur in noſtro caſu, ùt patet conſideranti.

Reſp. diſt. ma. Chriſtus non veniſſet, niſi

niſi habiturus fuiſſet nomen ſuper omne nomen, ſeu nomen Redemptoris reparativi. neg. ma. niſi habiturus fuiſſet nomen ſuper omne nomen naturalis Filii DEI, & capitis totius mundi &c. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſ. Si Chriſtus veniſſet, Adamo non peccante, non quidem potuiſſet eſſe Redemptor reparativus: potuiſſet tamen eſſe Redemptor præſervativus: & habuiſſet etiam tunc ſubſtantialem exaltationem ad ſupremam dignitatem. verbo: fuiſſet DEUS-homo. Dein debent etiam adverſarii fateri, quòd Chriſtus liberè fuerit redemptor reparativus; nam: *Oblatus eſt; quia ipſe voluit. Iſa. 53. v. 7.* ergo potuiſſet exiſtere, & id nomen non habere.

Ad confirm. diſt. conſ. ſi Chriſtus etiam venit propter excellentiam myſterii, habuit duos fines totales in actu primo. conc. conſ. totales in actu ſecundo. neg. conſeq. eodem modo diſt. ſupſumpt. & neg. ultimam conſ. ad prob. om. ant. (quod probabiliſſimè poteſt negari, atque etiam negatum eſt à me cum plurimis in philoſophia) & neg. ſuppoſitum conſequentis; quòd in noſtro caſu daretur duplex cauſa finalis totalis in actu ſecundo; quia tantùm daretur duplex cauſa finalis totalis in actu primo; darentur nempe duo motiva adæquatè ſufficientia ad movendum DEUM, ut poneret incarnationem, ità, ut quolibet deficiente adhuc eſſet ab altero movendus: hîc, & nunc autem movetur in actu ſecundo ab utroque ſimul, & decretum incarnationis u-

 trum-

trumque indiviſibiliter reſpicit: ſicut ſcilicet, (ùt diximus *n. 261.*) DEUS habuit duo talia motiva mittendi Samuelem in Bethlehem, unctionem Davidis in regem, & oblationem ſacrificii.

ARTICULUS V.

Aliqua Quæſita huc ſpectantia.

291. QUæres hîc 1. An Chriſtus veniſſet, in carne paſſibili, ùt redemptor reparativus, ſi tantùm commiſſum fuiſſet peccatum originale. Reſp. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 6. §. Et ex his.* Lugone *de incarnat. diſp. 7. ſec. 5. n. 52.* Gormaz *de incarnat. n. 811.* & aliis communiter, affirmativè. Ut enim S. Thomas *3. p. q. 1. a. 4. in corp.* habet, *Chriſtus principaliùs venit ad tollendum originale peccatum, in quantum bonum gentis Divinius, & eminentius eſt, quàm bonum unius*: adeóque principaliùs venit propter peccatum originale, quàm propter actuale; quia originale peccatum eſt extenſivè majus, & infecit totam naturam humanam, ad quam reparandam venit Chriſtus.

Quamvis autem etiam actualia peccata fermè totam naturam infecerint, tamen originale fuit radix actualium, & privavit hominem originali juſtitiâ, ac reliquit eum inordinatum, ſuiſque affectibus ſubjectum &c. Dein Chriſtus variis in locis opponitur Adamo, & dicitur, quòd, ſicut hic corrupit naturam,

Digitized by Google

turam, ità ille eam reparaverit: atqui Adam corrupit eam per peccatum originale: ergo Chriſtus maximè venit ad hoc deſtruendum: ex quo infertur, deſtructionem peccati originalis fuiſſe primarium motivum volendi adventum Chriſti in carne paſſibili: adeóque etiam adventus iſte fuiſſet, etſi alia peccata ſecuta non fuiſſent.

292. Quæres 2°. An, ſi Adam non peccâſſet, attamen peccâſſent alii homines, uti tunc poſſibile fuiſſet, Chriſtus veniſſet paſſibilis. Reſpondet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. ſec. 6. §. Ad illa breviter.* & Lugo *de incarn. diſp. 7. ſec. 5. n. 61.* ſi tantùm pauci peccâſſent, uti in eo ſtatu contigiſſet, non talem venturum fuiſſe Chriſtum vi præſentis decreti: idque Lugo contendit probare ex illo, quòd Eccleſia canit Sabbatho Sancto: *O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt!* Sed ratio fors melior eſt; quia, ſi tantùm pauci peccâſſent, non fuiſſet infecta moraliter tota natura, ſed potiùs manſiſſet integra, & veniſſet ad ſuum finem beatitudinis. Quodſi tamen quis fingat, majorem hominum partem lapſam, tunc Chriſtus veniſſet paſſibilis; quia, ùt ait Suarez *loco cit.* eſſet moraliter eadem neceſſitas, quæ nunc eſt, & natura diceretur lapſa: quod idem docet Lugo *cit. diſp. n. 63.*

Neque hîc objici debet, quòd Chriſtus quemlibet hominem eo affectu redemerit, acſi ſolus redimendus eſſet, adeóque propter quemvis in individuo paſſibilis veniſſet; nam (ùt ait Suarez *ſec. modò cit. §.*

 Objici.

Digitized by Google

Obiici. habuit Chriſtus ùt homo illum affectum, ſed ſubditum ordinationi Divinæ, paratus id facere, ſi DEUS ordinâſſet: qui tamen, ſi pauci tantùm peccâſſent, id non fuiſſet ordinaturus. Idem reſponderi poteſt, ſi obiiciatur revelatio illa notiſſima, S. Carpo facta, cui ſcilicet Chriſtus Dominus revelavit, ſe paratum eſſe, ad iterum patiendum, ſi neceſſarium id foret pro ſalute, vel unius animæ. Nec propterea minùs obligati ſumus Chriſto; quia tamen ſinguli tam perfectè redempti ſumus, acſi ſoli fuiſſemus, quod ſolùm indicat S. Paulus *ad Galat.* 2. *v.* 20. dum ait de Chriſto Domino: *Dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.* ità hunc locum explicant S. Chryſoſtomus. S. Anſelmus, & S. Auguſtinus apud Suarez *loco citato.*

293. Quæres 3. An Chriſtus Redemptor defacto venerit, ut ſatisfaceret, non tantùm pro originali peccato, ſed etiam pro actualibus. Reſp. certiſſimò veniſſe ad ſatisfacidum, tam pro illo, quàm pro iſtis, & DEUM etiam ſatisfactionem, tam pro illo, quàm pro iſtis intendiſſe. ſic 1. *Joan.* 1. *v.* 7. dicitur: *Sanguis JESU Chriſti Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* & 1. *ad Timoth.* 1. *v.* 15. *Chriſtus JESUS venit in hunc mundum, peccatores ſalvos facere, quorum primus ego ſum.* item *Matth.* 18. *v.* 11. *Venit enim Filius hominis ſalvare, quod perierat.* Concilium quoque Toletanum VI. *c.* 1. ſic ait: *Solum Filium fatemur, ad redemptionem humani generis, propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ ori-*

originaliter, & noſtro libero arbitrio, contraxeramus, reſolvenda, à ſecreto Patris, arcanóque prodiiſſe. Plura alia paſſim ſuggerunt auctores.

QUÆSTIO II.
De Malitia Peccati.

ARTICULUS I.

An Malitia Peccati Mortalis ſit infinita.

294. DIco cum Suarez *in 1,2. tr. 5. de vitiis, & peccat. diſp. 2. ſec. 3. n. 2.* Lugone *de incarn. diſp. 5. ſec. 3. n. 25.* Gormaz *de incarnat. n. 339.* Vaſquez, Pallavicino, & communi noſtrorum, quibus etiam plures alii conſentiunt. Peccatum mortale non habet malitiam ſimpliciter infinitam: *Dico malitiam ſimpliciter infinitam.* nam poteſt dici, peccatum habere *malitiam infinitam ſecundùm quid*, quatenus pro termino habet DEUM offenſum infinitum, & meretur etiam pœnam in extenſione, ſaltem ſyncategorematicè infinitam: qua ratione quoque amor erga DEUM ſuo modo dici poteſt infinitus, ratione termini amati, & viſio beatifica ratione durationis. Prob. concluſio. Si peccatum mortale eſſet infinitum, tunc eſſet tale, vel in numero, vel in intenſione, vel in perfectione, ſeu quaſi perfectione, aut potiùs im-

imperfectione: nihil horum poteſt dici: ergo. prob. mi. in eo genere aliquid non eſt infinitum, in quo eſt capax augmenti: atqui in omnibus ſuprà dictis peccatum mortale eſt capax augumenti: ergo.

Ma. eſt clara; quia infinito nihil poteſt addi, in ea ratione, in qua eſt infinitum, ùt ſuppono ex philoſophia. mi. prob. inprimis quoad numerum, & intenſionem, res eſt clara; cùm utique ſemper plura, & intenſiora peccata fieri queant: & eadem res quoque eſt clara quoad extenſionem; quia ſemper poteſt dari peccatum, habens plura objecta, in quæ diſtinctè tendat. Sed neque negari poteſt, quòd peccatum mortale capax ſit augmenti, etiam quoad imperfectionem, ſeu malitiam, ſive quatenus eſt offenſa DEI; quia unum peccatum mortale eſt majus altero. ſic Chriſtus Dominus dicit Pilato *Joan. 19. v. 11 Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Habuit tamen etiam Pilatus peccatum, ùt tradit S. Auguſtinus *enarrat. in Pſal. 63. ante medium.* dicens: *Quod fecit Pilatus, in eo ipſo quod fecit, aliquantum particeps fuit: ſed in comparatione illorum, multò ipſe innocentior.* Inſuper, quòd unum peccatum ſit majus altero, apertè docet S. Thomas *1. 2. q. 73. a. 2. in corp.* ajens: *Dicendum eſt, quòd non omnia peccata ſunt paria.* & *in 4. diſt. 17. q. 2. a. 3. quaſtiunc. 3. ad 2.* ait: *Qui dolet de hoc, quòd DEUM offendit, de diverſis implicitè dolet diverſimodè, ſecundùm quod plùs, vel minùs, per ea DEUM offendit.*

Sed

Sed non opus eſt hîc probatione: res eſt omnibus Catholicis clara, quòd unum peccatum ſit majus altero.

Ex hoc etiam habetur, nullum eſſe poſſibile peccatum infinitæ malitiæ; quia ſemper eſt poſſibile majus, aut gravius: quod ùlteriùs confirmatur ſic. Gravitas peccati etiam commenſuratur cognitioni bonitatis Divinæ offenſæ: atqui nulla cognitio creata eſt tanta, ut non poſſit dari major: ergo. prob. ma. qui nullo modo cognoſcit, DEUM per actionem ſuam offendi, non peccat: qui id tantùm imperfectè cognoſcit, ùt in ſemiſomno, non peccat mortaliter: qui magis cognoſcit, magis peccat: ergo malitia peccati etiam commenſuratur cognitioni.

295. Reſpondent adverſarij 1. peccatum eſſe infinitæ malitiæ, quatenus involvit DEUM pro forma phyſica, vel morali: ſimul diſtinguunt inter *offenſam affectivam*, & *effectivam* DEI: illa, ajunt, eſt affectus offendendi DEUM, nec tamen DEUM verè offendit, nec eſt infinita: hæc verò eſt effectus, quo DEUS verè offenditur, ac eſt infinita. Sed inprimis hæc diſtinctio eſt fruſtranea; nam omnis offenſa affectiva DEI eſt ſimul effectiva; aliàs enim non peccaremus ex conſcientia erronea, ex qua facimus, quod eſt materialirer bonum, ſed, cum dictamine, quod ſit malum. Ratio ulterior eſt. Omnis affectus graviter peccaminoſus, quem ſcilicet elicimus cum advertentia ad malitiam gravem, graviter DEO diſplicet, & tam bene effectivè DEUM offen-

offendit, quàm aliud peccatum; quia etiam hic affectus contrarius eſt voluntati Divinæ graviter obliganti.

296. Dein falſum eſt, quòd peccatum involvat DEUM, tanquam formam; nam tantùm reſpicit illum, tanquam terminum. Prob. hoc. Peccatum ſtat in actu, facto cum advertentia ad legem DEI graviter prohibentem, vel in omiſſione, cum advertentia ad legem graviter præcipientem: neutrum involvit DEUM pro forma: ergo. majorem ſi negent adverſarij, probent plùs requiri. mi. videtur patere; unde S. Thomas *q. 2. de malo a. 9. ad 5.* ait: *Peccatum eſſentialiter finitum eſt, licèt habeat aliquam habitudinem ad bonum infinitum.* & *3. p. q. 1. a. 2. ad 2.* ait: *Peccatum contra DEum commiſſum quandam infinitatem habet ex infinitate Divinæ majeſtatis.*

Ubi notandum, quòd dicat *quandam infinitatem*, hoc eſt, *ſecundùm quid*, ratione termini, quem reſpicit, ſcilicet ratione majeſtatis Divinæ. Hinc non eſt paritas inter meritum Chriſti, quod conſtituitur per dignitatem Verbi, & inter peccatum; nam Verbum eſt phyſicè unitum humanitati, & conſtituit cum ea unum ſuppoſitum, cui actiones tribuuntur: & à quo dignificantur: inſuper Verbum immediatè conſtituit meritum actionis, ùt inferiùs dicemus: nihil tale eſt in peccato; nec enim peccans eſt unitus DEO, ſed tantùm cognoſcit DEUM: neque ſuppoſitum Divinum conſtituit peccatum.

Dices.

Dices. DEUS conſtituit actum primum proximum ad peccatum, adeóque (juxta ſententiam adſtruentium libertatem actui extrinſecam, quam etiam tradidi *tract. de act. hum. à n. 127.*) DEUS conſtituit libertatem peccati: ſed libertas peccati intrinſecè conſtituit peccatum: ergo. Reſp. om. ma. (nam dignitas DEI formaliter ſumpta non conſtituit actum primum proximum ad peccatum, ſed tantùm ejus cognitio) diſt. mi. libertas conſtituit peccatum, quidditativè, vel concretivè ſumptum. conc. mi. denominativè ſumptum, ſeu id, quod denominatur malum. neg. mi. & conſ. Illud, quod denominatur malum, eſt ſola actio libera, & difformis præcepto: hæc autem non conſtituitur ex DEO. Poteſt quidem omitti, quòd peccatum ùt liberum, concretivè, ſeu quidditativè acceptum, dicat ipſum DEUM, ſicut actus ùt difformis legi dicit etiam ipſam legem: ſed peccatum ùt liberum concretivè, vel quidditativè acceptum non eſt totaliter malum, ſed tantùm partialiter, ſeu ſecundùm unam tantùm partem, quæ pars non conſtituitur ex DEO. vide *tract. de virt. Theol. à n. 13.*

297. Ulteriùs, dato, & non conceſſo, quòd DEUS, ſeu dignitas DEI, ſit forma peccati, ſeu offenſæ, non reddit tamen peccatum infinitè grave, ſicut ipſa eſt in ſe infinita; aliàs enim omnia peccata eſſent æqualiter gravia, ſicut omnia merita Chriſti ſunt æqualia, (ùt bene urget Lugo *de incarnat. diſp. 5. ſec. 3. n. 26.*) quod dici non

poteſt

poteſt *ex n. 294.* Quare, ùt ità dicam, DEUS, ùt conſtituens juxta adverſarios peccatum, limitatur per cognitionem; qui enim nullo modo cognoſcit, DEUM offendi per ſuum actum, nullo modo peccat, & qui tantùm cognoſcit, vel apprehendit, DEUM leviter offendi, vel etiam, qui id cognoſcit tam imperfectè, ùt tantùm ſequatur ſemideliberatus affectus, tantùm venialiter peccat, ùt *ibidem* dictum: adeóque ſaltem pro diverſitate cognitionis, etiam DEUS diverſimodè eſt forma peccati, ſeu diverſimodè conſtituit peccatum: cùm igitur cognitio creata ſemper ſit limitata, ſemper etiam DEUS tantùm limitatè conſtituit peccatum, ut adeò hoc ſemper ſit finitum. Confirm. DEO magìs diſplicet unum peccatum, quàm alterum, e.g. odium formale DEI magìs ei diſplicet, quàm cogitatio impura: ergo unum peccatum eſt majus altero, adeóque DEUS non omnia æqualiter conſtituit: ergo ea conſtituit diverſimodè pro varietate cognitionis, & objectorum: quæ, cùm ſemper ſint limitata, etiam DEUS ſemper conſtituit peccatum modo limitato.

298. Reſpondent alij 2. peccatum mortale quodlibet affectivè deſtruere DEUM: hoc autem eſſe malum infinitum. Sed contra eſt. Hoc non eſt verum de omni peccato: imò peccator ſæpe vult, DEUM exiſtere; cùm ſinè ipſo nihil poſſet agere. Accedit, quòd ſinè deſtructione DEI ſæpiſſimè peccator poſſit ſuum finem aſſequi: ergo nec æquivalenter vult deſtructionem DEI.

Unde

Unde, quando concionatores, vel aſcetæ, ſimilia dicunt, de quovis gravi peccato, intelligi debent in ſenſu valde lato, quatenus ſcilicet peccatum graviſſimam injuriam DEO infert, dum eum quaſi ſpoliat prædicato ultimi finis, atque ipſi, & ejus amicitiæ, hîc, & nunc, aliam rem præfert: qua ratione in ſenſu aliquo latiore deſtruit in DEO rationem ultimi finis, & ſic aliquo modo ipſum DEUM.

Adde, quòd etiam actus, quo quis formaliter vellet DEUM deſtruere, tamen non eſſet infinitæ malitiæ; quia tantùm eſſet affectiva deſtructio DEI, & limitaretur hic actus à limitata cognitione: ſicut etiam actus volens occidere infinitos homines, non eſt infinitus: & viciſſim actus charitatis volens, quantum eſt in ſe, DEUM ponere, eique tribuere rationem ultimi finis, etiam non eſt infinitus.

Nec dicas, non poſſe aliter explicari, quomodo malitia offenſæ mortalis ſit major quolibet obſequio, à pura creatura exhibito; nam hoc inferiùs explicabimus absque eo, quòd DEUS ſit forma peccati: ſcilicet ex eo, quòd offenſa creſcat ex dignitate offenſi: econtrà obſequium decreſcat ex dignitate honorati. Dein, ſicut actus charitatis eſt æſtimabilior, quàm actus fidei, non ex eo, quòd bonitas Divina ſit forma illius, & non hujus (nam neutrius eſt forma; aliàs, ſicut forma actûs charitatis eſſet bonitas DEI, ità forma actûs fidei eſſet veritas DEI, bonitati æqualis) ſed ex alio capite, nempe ra-

ratione motivi, vel perfectioris, vel perfectiùs attacti: aut ratione intenſionis, vel modi tendendi: ità etiam poteſt eſſe peccatum in ſuo genere gravius, quàm quodvis obſequium DEO exhibitum, quin DEUS ſit forma illius.

299. Reſpondent alij 3. ſaltem vilitatem peccantis eſſe infinitam, & hanc eſſe formam peccati, conſequenter ipſum peccatum eſſe infinitum, ratione iſtius vilitatis. Sed contra eſt. Si vilitas intrinſeca cujusque creaturæ eſt infinita, non poteſt una creatura eſſe imperfectior altera, niſi dicatur, unum infinitum eſſe majus altero, quod eſt abſurdum. Directè reſpondeo, vilitatem eſſe duplicem. Una eſt *vilitas intrinſeca*, altera *extrinſeca*. Prior, ſeu *vilitas intrinſeca* ſunt prædicata ipſius creaturæ: & hæc non ſunt infinitè vilia; quia ſemper poſſunt dari creaturæ viliores; unde, quamvis omittatur, quòd hæc vilitas conſtituat peccatum, tamen iſtud ex hoc capite non erit infinitum. Altera, ſeu *vilitas extrinſeca* eſt negatio pura perfectionum infinitarum, quæ dantur in DEO, & non in creatura: hæc vilitas autem non conſtituit peccatum; quia eſt aliquid prorſus extrinſecum peccanti: & aliàs etiam veniale peccatum eſſet infinitæ malitiæ; tum quia etiam peccans venialiter eſſet infinitè vilis; tum quia ipſe actus ejus, utpote etiam habens negationem infinitarum perfectionum Divinarum, eſſet infinitè vilis.

300. Dices. Iſta vilitas conſtituitur ex com-

comparatione creaturæ cum DEO, ſive ex imperfectionibus creaturæ, & perfectionibus DEI: ergo eſt infinita. Reſp. diſt. ant. conſtituitur ex his iſta vilitas quidditativè ſumpta. conc. ant. denominativè ſumpta. neg. ant. & conſ. ſicut ſcilicet muſca minor elephante conſtituitur etiam ex magnitudine elephantis, ſed tantùm quidditativè, non verò denominativè ſumpta. At vilitas quidditativè ſumpta non conſtituit offenſam, ſed ad ſummum eam conſtituit vilitas denominativè ſumpta.

Alij negant, quòd vilitas iſta, etiam tantùm denominativè ſumpta, conſtituat offenſam, quod probant ſic. Offenſa ſtat in actu ipſo peccaminoſo, facto cum advertentia ad dignitatem offenſi, vel cùm cognitione iſtius: non autem ſtat in actu, facto cum advertentia ad indignitatem, ſeu vilitatem offendentis: ergo. Suppount autem, offenſam per ſe non fieri cum advertentia ad indignitatem offendentis; nam poteſt utique contingere, ut quis ad hanc ſe reflectat: quo caſu tamen vilitas influeret, non ùt eſt in ſe, ſed ùt eſt per cognitionem limitata, ſicut dictum eſt de dignitate DEI. *n. 297.* Sed neque major æſtimatur offenſa facta à viliori, niſi quatenus ex vilitate offendentis arguitur major reſpectivè dignitas offenſi.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

301. OB 1. Honor ſtat in honorante: ergo etiam offenſa ſtat in offenſo: ergo DEUS offenſus conſtituit offenſam. Confir. DEUS eſt ſubjectum morale offenſæ: ergo eſt forma ejusdem, eámque conſtituit. Reſp. neg. utramque conſ. Axioma illud tantùm ſignificat, quòd honor etiam perficiat honorantem; quia oſtendit, ipſum laudabiliter agere: nil tale eſt in offenſa reſpectu offenſi, & adhuc minùs offenſus conſtituit offenſam, ſed tantùm eam moraliter recipit. Ad confirm. neg. conſeq. Materia etiam eſt ſubjectum animæ, & quidem phyſicum, non tamen eſt forma animæ, nec animam conſtituit. Per ſubjectum morale autem hîc aliud intelligi non poteſt, quàm, quòd DEUS ſit id, in quod tendit peccatum, ſeu ſit id, quod per peccatum inhonoratur.

302. Ob. 2. Licèt DEUS ùt conſtituens offenſam ſuò modo limitetur à cognitione, tamen adhuc offenſam reddit infinitam: ergo ruunt dicta *n. 297.* prob. ant. cognitio limitans DEUM, eſt in ordine inferiori ad DEUM ità limitatum: ergo poteſt DEUS, adhuc ùt conſtituens offenſam, manere infinitus: prob. ant. cognitio illa eſt indifferens, ut conjungatur cum offenſa, & ſit in ordine ſuperiori: vel, ut conjungatur cum obſequio, & ſit in ordine inferiori (nam

obſe-

obſequium erga DEUM eſt in longè inferiori ordine, quàm ſit offenſa DEI) ergo.

Hæc objectio ſatis obſcurè proponitur: ut autem declaretur, notandum, ante omne peccatum præcedere cognitionem, ſeu judicium indifferens, quo proponitur bonum, & malum. Si jam homo faciat bonum, tunc facit aliquid in ſuo genere inferius, quàm, ſi faciat malum: ſed interim cognitio manet eadem, nec ipſa in ſe eſt peccatum, nec bonum opus; unde gratis ſupponitur, quòd cognitio, modò ſit in ordine inferiori, modò in ſuperiori: ad ſummum, complexum ex cognitione, & peccato, eſt aliquid ſuperius: ex quo tamen non ſequitur, quod cognitio ſeorſim ſumpta ſit ſuperior.

In forma jam ad objectionem neg. ant. ad prob. conc. ant. & neg. conſ. hoc enim nihil aliud eſt dicere, quàm, quòd judicium indifferens ſit in inferiori ordine, quàm ſit peccatum, cujus (ùt *n. 297.* omiſimus) DEUS ùt limitatus eſt aliquo modo forma: ſive eſt dicere, quòd hoc complexum, *DEUS ùt cognitus conſtituens peccatum*, ſit aliquid amplius, ſeu ſuperius ſolo judicio indifferente: ex quo minimè ſequitur, DEUM conſtituentem peccatum eſſe infinitum; qualis enim eſt hæc ſequela? Eſt aliquid ſuperius: ergo eſt infinitum. ad prob. 2. antecedentis neg. ant. quia cognitio in ſe manet eadem quamvis complexum ex cognitione, DEO, & peccato ſit aliquid ſuperius complexo ex eadem cognitione, DEO, & obſequio. conſ. etiam eſt nulla, ùt patet conſideranti.

Dices 1. Limitatio cognitionis non impedit, quo minùs DEUS, ùt conſtituens peccatum, ſit in ordine ſuperiori: ergo neque impedit, quo minùs maneat infinitus. Reſp. neg. conſeq. nam, quamvis limitatio creatæ cognitionis non excludat lineam ſuperiorem in genere finito, tamen excludit infinitatem: & in hoc ſtat proportio, ùt vocatur, geometrica, ut DEUS extra lineam infinitam, ùt ità dicam, extrahatur: econtra verò actus offenſivus ratione DEI attollatur; qui actus longè eſſet inferior, ſi non tenderet in DEUM: juxta adverſarios autem eſſet proportio omnino arithmetica, & omnia peccata eſſent æqualia, quod eſt falſum. Cui hæc ſolutio videtur difficilior, poteſt expeditiùs negare ſuppoſitum, ex dictis *n. 296.* & dicere, quòd DEUS nullo modo offenſam conſtituat.

Dices 2. Actiones Chriſti, licèt in ſe ſint finitæ, & limitentur ab eſſentia ſua, tanquam actiones creatæ, tamen redduntur infinitæ à Verbo: ergo etiam DEUS, licèt limitetur per cognitionem, tamen poteſt adhuc ùt infinitus conſtituere peccatum, illúdque infinitum reddere. Reſp. neg. ſuppoſitum. Actiones Chriſti in abſtracto, ſivè præcisè in ſe ſpectatæ, ſemper manent finitæ: at ipſæ non ſunt totum meritum, ùt infrà dicemus: ſed alterum conſtitutivum meriti eſt etiam Verbum, & quidem conſtitutivum ipſi merito intrinſecum. Nec tantùm conſtituit merita Verbum ùt cognitum (ſicut tamen ad ſummum poteſt dici DEUS ali-

ùt cognitus conſtituere peccatum) ſed per ſe immediatè; unde non eſt, à quo limitetur infinitas meritorum. At verò per cognitionem finitam ſufficienter limitatur DEUS, qui non niſi ad menſuram cognitionis peccatum conſtituit, ùt dictum *n. 297.* ſi tamen DEUS peccatum conſtituat; hoc enim faciliùs negatur, quàm probetur, ùt dictum *n. 296.*

303. Ob. 3. Gravitas offenſæ creſcit ex dignitate offenſi: ſed DEUS offenſus eſt infinitus: ergo offenſa DEI creſcit in infinitum. Confirm. 1. Offenſa DEI ſuperat offenſas hominum, quantum DEUS ſuperat homines: ſed DEUS ſuperat homines infinitè: ergo etiam offenſa DEI ſuperat offenſas hominum infinitè, adeóque eſt infinita. Confirm. 2. Si eſſent perſônæ perfectiores, & perfectiores in infinitum, tunc etiam offenſæ illarum eſſent graviores, & graviores in infinitum: ſed offenſa DEI ſuperat gravitate ſua omnes illas offenſas: ergo eſt gravior in infinitum. Hoc argumentum vocatur calculatorium, & utique eſt moleſtum: retorqueri tamen poteſt clarè in actu amoris DEI. Actus amoris etiam creſcit ex dignitate amati: ſed DEUS amatus eſt infinitus: ergo actus amoris DEI creſcit in infinitum.

In forma. diſt. ma. gravitas offenſæ creſcit proportione arithmetica. neg. ma. proportione, ùt vocant, geometrica. conc. ma. & conc. mi. neg. conſeq. *Proportio arithmetica* hîc vocatur, quæ eſt æqualis, ità, ùt, ſi unum creſcat uno gradu, vel duobus,

etiam alterum creſcat uno, vel duobus gradibus: e. g. ſi ſtatura hominis crevit palmo, etiam veſtis palmo creſcere debet. *Proportio geometrica* videtur hîc ſumi in alio ſenſu, quam eam ſumant mathematici, & juxta hos proportio, à Theologis dicta geometrica, fortè deberet dici *irrationalis*, ſeu *incommenſurabilis*, & datur tunc, quando creſcente uno creſcit quidem etiam alterum, ſed non certa proportione, nec ità, ut unum tantùm creſcat in ſuo genere, quantum alterum in ſuo, ſed tantùm aliquo augmento ùt ità dicam, incommenſurabili: ſic creſcente perfectione objecti creſcit etiam perfectio cognitionis, ſed non eadem proportione; nec enim cognitio, qua cognoſco Petrum, eſt tanto perfectior altera cognitione, qua cognoſco canem, quanto Petrus eſt perfectior cane: ſed illa cognitio tantùm aliquo modo incommenſurabili perfectior eſt. Pariter etiam offenſa quidem creſcit ex dignitate offenſi: nunquam tamen ità, ùt commenſuretur infinito DEO, ſed ità, ùt ſemper maneat in linea inferiori finita.

304. Ad 1. confirm. neg. ma. ex modò dictis. Ad 2. confirm. retorq. 1. argumentum in amore erga iſtas perſonas, ac DEUM. Reſp. 2. neg. ſuppoſitum, quòd ſint poſſibiles ſemper perfectiores, & perfectiores perſonæ, ità, ut aliquando actu extituræ ſint infinitæ, ſed ſemper manebunt finitæ. Pariter etiam offenſæ talium perſonarum manebunt finitæ; aliàs, cùm etiam poſſibiles ſint creaturæ perfectiores, & perfectiores homine-

ſyn-

ſyncategorematicè in infinitum, quin attingant e. g. ſpeciem ſupremam Angelorum, etiam offenſa Angeli ex illa ſpecie eſſet infinita, quod nec adverſarii admittent.

Reſp. 3. diſt. ma. offenſæ illarum perſonarum eſſent graviores in infinitum categorematicè, ità, ut actu detur infinita gravitas. neg. ma. ſyncategorematicè tantùm, ità ut ſuperarent quidem offenſas omnes præcedentes, ſed tamen ſemper ſiſtendo in gravitate tantùm finita, quamvis ulteriùs augibili. conc. ma. & conc. mi. neg. conſ. Ex hoc autem tantùm ſequitur, quòd tales offenſæ talium perſonarum ſuperent gravitate offenſas reipſa finitas, & ſint in ordine ſuperiori, ſéque habeant ùt homo ad infinitas creaturas poſſibiles inferiores. Sanè, ſicut homo non eſt infinitè perfectus, ſed tantùm in ſuperiori ordine, e. g. reſpectu equi, licèt inter equum, & hominem, ſint poſſibiles creaturæ perfectiores, & perfectiores, ſyncategorematicè, infinitæ, ità neque ſunt infinitæ tales offenſæ. Eodem autem modo offenſa DEI eſt quidem major omnibus offenſis omnium creaturarum, ſeu eſt in ordine adhuc ſuperiore: at non eſt infinita; longè enim aliud eſt, eſſe tantùm in ordine ſuperiori, quàm eſſe infinitè perfectum, vel imperfectum, ùt notum eſt ex philoſophia.

305. Ob. 4. Peccatum mortale meretur pœnam infinitam: ergo etiam ipſum eſt infinitum. prob. conſ. cauſa effectûs infiniti debet eſſe infinita: ergo. Reſp. 1. retorq. arg. opus bonum meretur præmium infini-

 tum,

tum, ſcilicet beatitudinem æternam: ergo etiam debet eſſe infinitum. Ait quidem Hurtadus, nos non mereri ipſam æternitatem beatitudinis; cùm non mereamur perſeverantiam, cui annexa eſt æternitas beatitudinis: ſed rectè reſpondet Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 6.* nos non minùs mereri conditionatè æternitatem gloriæ, quàm pœnæ; nam etiam tantùm perſeverantiæ in malo eſt annexa pœna æterna. Dein perſeverantia in bono, quatenus tantùm dicit negationem averſionis à DEO, & converſionis ad malum, nil meretur, nec etiam præmiatur: quatenus autem dicit continuationem operum meritoriorum, dicit noſtra merita, & iſtam æterno præmio remuneratur DEUS: certè Tridentinum clarè dicit, nos mereri vitam æternam.

Retorq. 2. arg. Angelus, & anima rationalis exigunt durationem infinitam, & tamen non ſunt entia infinita: item anima rationalis eſt finita, & tamen producit peccatum infinitum: ergo effectus infinitus non exigit ſemper cauſam infinitam. in forma om. ant. & neg. conſ. Dixi: om. ant. quia poteſt negari, quòd pœna inferni ſit ſimpliciter infinita; quia in intenſione eſt finita: in duratione eſt tantùm ſyncategorimaticè infinita.

306. Rationem ulteriorem negandi conſeq. dat Gormaz *de incarn. n. 356.* iſtam, nempe quòd cauſa moralis, qualis eſt peccatum, operetur per ſuam vim moralem, ſeu compenſabilitatem: offenſa autem DEI nequit

nequit compenſari à craatura, niſi per pœnam in duratione ſyncategorematicè infinitam; quia nulla pœna, ſatispaſſio, vel ſatisfactio finita poteſt à creatura poni æqualis offenſæ DEI, ùt infrà dicemus; unde ſemper manet adhuc aliquid ſolvendum de pœna, & quidem per totam æternitatem.

Nec dicas, omnipotentiam DEI, etſi non poſſit producere effectus categorematicè infinitos, ſed tantùm ſyncategorematicè infinitos, tamen eſſe infinitam: adeóque etiam peccatum, etſi non mereatur pœnam categorematicè, ſed tantùm ſyncategorematicè infinitam, tamen fore malitiæ infinitæ; nam aliter ſe res habet in omnipotentia DEI, quæ eſt cauſa phyſica omnium effectuum, & omnes effectus creatos continet modo infinito; quia ipſa eſt intrinſecè prædicatum infinitum, & ſe ipſa independenter ab omnia cauſa ſuperiore omnia poteſt operari, & propterea eſt infinita: non autem eſt infinita, quia tantùm poteſt producere ſyncategorematicè infinita; nam etiam Angeli, & animæ immortales, poſſunt effectus ſyncategorematicè infinitos producere, quin ſint infinitæ potentiæ; eoquòd ſuos effectus tantùm continеant modo finito.

307. Ex occaſione hîc addo ex Cardinale de Lugo *de incarnat. diſp. 5. ſec. 3. n. 26.* infinitum indiviſibile in perfectione (vel malitia) eſſe illud, quo majus excogitari non poteſt; cùm enim tale infinitum partes non habeat, non poteſt ejus infinitudo deſumi ex carentia finis, ſeu termini intrinſeci, ſicut id

id fieri poſſet in infinito quantitatis diviſibili, ſi daretur: ſed debet infinitudo infiniti indiviſibilis deſumi ex carentia etiam termini extrinſeci, itá, ut nulla ſit excogitabilis perfectio alia diſtincta major in ea linea, in qua aliquid indiviſibile infinitè perfectum eſt. Et ſic quælibet perfectio Divina eſt infinita, & quodlibet meritum Chriſti eſt infinitum; quia in ratione e. g. potentiæ producendi, nulla eſt excogitabilis major perfectio, quàm ſit omnipotentia: & pariter in ratione meriti nihil eſt excogitabile majus, quàm meritum Chriſti. Par eſt ratio de infinitudine imperfectionis vel malitiæ; nam & iſta exigit, ut non ſit excogitabilis major imperfectio, vel malitia: & hinc, quia quovis peccato excogitabile eſt aliud majus in malitia, nullum eſt malitiæ infinitæ.

308. Dices. Satisfactio Chriſti, quia ſatisfecit pro peccatis ſyncategorematicè infinitis, eſt infinita: ergo etiam debitum, ſeu reatus pœnæ ſyncategorematicè infinitæ, eſt infinitus. Confirm. Satisfactio Chriſti, non tantùm debuit eſſe in ordine ſuperiori, ſed infinita: ergo etiam peccatum non tantùm eſt in ordine ſuperiori, ſed eſt infinitum. Reſp. neg. ant. aliàs etiam Angelus, potens producere actus ſyncategorematicè infinitos, eſſet infinitus; unde cauſalis *quia* non eſt vera: ſed ideo ſatisfactio Chriſti fuit infinita; quia conſtituebatur ex dignitate infinita Verbi, de qua re infrà.

Ad. confirm. neg. ant. non enim ob exi-

exigentiam peccati, ſeu ejus infinitudinem, debuit ſatisfactio pro ipſo eſſe infinita; ſi enim aliqua finita potuiſſet eſſe in ordine æquali cum offenſa DEI, iſta ſufficiens fuiſſet: at nulla ſatisfactio creata potuit eſſe in eodem ordine cum offenſa DEI, vel huic æqualis, ùt probabitur infrà *à n. 317.* adeóque neceſſaria fuit ſatisfactio DEI-hominis; quæ cùm neceſſariò ſit infinita, quaſi per accidens neceſſaria fuit ſatisfactio ſuperabundans, ſeu infinita. videatur Gormaz *de incarnat. n. 369. & 370.*

309. Ob. 5. DEUS per quodlibet peccatum offenditur, quantum offendibilis eſt: ergo infinitè. prob. ant. per quodlibet peccatum tollitur à DEO ratio ultimi finis: ſed non poteſt DEUS magis offendi: ergo. Confirm. Peccatum eſt affectiva deſtructio DEI: ſed deſtructio rei eſt tam mala, quàm bona eſt res deſtructa: ergo peccatum eſt tam malum, quàm bonus eſt DEUS: ergo eſt infinitè malum. Reſp. ſic etiam DEUS amaretur infinitè per actum charitatis; quia per hunc homo DEO vult rationem ultimi finis. in forma neg. ant. ad prob. diſt. ma. tollitur ratio ultimi finis magis, vel minùs intensè, vel ex peiore, aut minùs malo motivo &c. conc. ma. ſemper eadem intenſione, & ex eodem motivo &c. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq.

Ad confirm. neg. ma. *ex n. 298.* & etiam neg. mi. nam affectiva tantùm deſtructio DEI limitatur ex cognitione. Dein deſtructio rei poteſt aliquando eſſe majus malum;

lum, quàm bonum ſit res deſtructa: ſic peccatum eſt majus malum, quàm bonum ſit gratia, per id deſtructa: econtra quando gratia deſtruit peccatum, tunc deſtructio eſt minus bonum, quàm malum ſit res deſtructa; unde non debent eſſe æqualia, & minimè debent eſſe æquales, DEUS, & deſtructio tantùm affectiva DEI: ſicut affectiva poſitio DEI, ſive dilectio charitatis, etiam juxta adverſarios non eſt tam bona, quàm bonus eſt DEUS.

310. Ob. 6. Peccatum mortale quodlibet meretur privationem unionis hypoſtaticæ, beatitudinis cujuscunque poſſibilis infinitæ, ac bonorum infinitorum: ergo eſt infinitæ malitiæ. Hoc argumentum iterum eſt ſolvendum adverſarijs; nam etiam peccatum veniale eſt incompoſſibile cum unione hypoſtatica, ac beatitudine, quamdiu non remittitur. in forma neg. ant. Peccatum mortale meretur pœnam: at privatio unionis hypoſtaticæ non eſt pœna; nam illa tantùm privatio eſt pœna, quæ privat bono debito, quod aliquis haberet, ſi non peccâſſet: talis non eſt privatio unionis hypoſtaticæ; aliàs B. Virgo pateretur pœnam ineffabilem.

Dices 1. Peccatum mortale ſaltem privat beatitudine infinita: ergo. Reſp. neg. conſ. Hac ratione etiam meritum erit infinitum; quia beatitudinem illam meretur: item peccatum veniale etiam erit infinitum; quia incompoſſibile eſt cum beatitudine. Dein negari poteſt, beatitudinem eſſe ſimpliciter infinitam; quia, licèt DEUS, qui eſt obje-

objectum beatificum, ſit infinitus, tamen ejus poſſeſſio eſt tantùm finita, quamvis ſit ſinè fine duratura, ità Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 30.* & alij.

Quodſi etiam dicas, peccatum mortale mereri annihilationem peccantis, etiam iſta non eſſet infinitum malum; quia eſſet tantùm deſtructio rei finitæ. Addo, carentiam boni non eſſe tantum malum, quantum eſt bonum, quo caretur, niſi habeatur jus ad illud bonum, aut abſolutè (ùt in ſtatu puræ naturæ haberet homo ad beatitudinem naturalem) aut ex ſuppoſitione, quòd alterum non poſſit haberi, & hoc ſit ſupplementum illius alterius: qua ratione homo nunc habet jus, vel exigentiam ad beatitudinem ſupernaturalem; & hinc iſtius carentia videtur damnato eſſe tam mala, quàm ipſa beatitudo eſt bona: vel certè, ſi iſta carentia non eſt omnino tam mala, eſt ſaltem tam mala, quàm infelicem reddit carentem.

Dices 2. Deberet priùs eligi carentia unionis hypoſtaticæ, & beatitudinis infinitæ, quàm eligatur patratio peccati mortalis: ergo hoc eſt majus in ſua linea malum, quàm omnia alia in ſua linea ſint bona: adeóque eſt infinitum malum. Reſp. 1. iterum retorquendo argumentum in peccato veniali. in forma neg. conſ. Ex eo, quòd peccatum ſit minùs eligibile, quàm carentia omnium illorum bonorum, non ſequitur, quòd ſit majus malum: ſed tantùm ſequitur, quòd DEUS ſemper habeat jus ad illud prohibendum, illúdque actu prohibeat. Sic, etiamſi per leve mendacium poſ-

ſem

ſem impedire longè majora peccata, non licet mentiri, ſed debeo potiùs illa permittere, quàmvis ſint longè peiora.

ARTICULUS III.

An Pura Creatura poſſit condignè ſatisfacere pro Peccato Mortali, vel Veniali.

311. SUppoſita priore ſententia, qua dictum eſt, malitiam peccati mortalis non eſſe infinitam, quæritur ulteriùs, an non pro finita offenſa potuiſſet pura creatura ſatisfacere de condigno, ponendo ſatisfactionem in ſuo genere tantam, quanta in ſuo genere fuit offenſa: vel an neceſſaria fuerit, ad habendam condignam ſatisfactionem incarnatio Filij DEI. Ubi tamen nota, per incarnationem latè ſumptam hîc intelligi aſſumptionem cujuslibet naturæ creatæ rationalis; nam, ſi Verbum voluiſſet aſſumere naturam Angelicam, in ea quoque potuiſſet mereri: quin etiam pati, non quidem ſenſibiliter; cùm non habuiſſet tunc corpus: ſed tamen ſpiritualiter, quo modo etiam poteſt pati Angelus, ùt patet in dæmonibus. Quæritur autem de ſatisfactione condigna, ſeu, ùt vocant, de condigno, ſive, quæ ſit æqualis offenſæ: non de congrua tantùm, ſive de congruo, quæ non eſſet æqualis offenſæ, ſed tantùm talis, ut eâ poſitâ aliquo modo deceret ſummum bonum, & liberaliſſimum DEUM, offenſam condonare: quamvis,

vis, ſi nollet id facere, ex nullo capite deberet.

312. Notandùm hîc diſcrimen inter offenſas. Alia eſt *offenſa latè ſumpta, ſive realis*, quando alicui damnum infertur in bonis realibus, e. g. per furtum. Alia autem eſt *offenſa ſtrictè ſumpta, ſive perſonalis*, quando aliquis inhonoratur. *Honor* autem eſt exhibitio reverentiæ, vel profeſſio excellentiæ alterius; hinc *inhonoratio* committitur, quando quis irreverenter ſe gerit erga aliquem, non exhibendo ei debitam reverentiam, vel eum poſitivè contemnendo: qua ratione tollit quaſi profeſſionem excellentiæ alterius, & contrarium quaſi profitetur.

Convenit quidem ſæpe utraque hæc offenſa in unam, e. g. quando fit rapina, ſeu aperta ſpoliatio juſti poſſeſſoris, per vim apertam, perſonæ ipſius illatam: eſt tamen inter eas magnum diſcrimen; offenſa enim realis, ſive facta in bonis fortunæ, non creſcit ex dignitate perſonæ offenſæ; ſive enim regi, ſive ruſtico fureris centum florenos, utrique ſatisfacis, ſi reſtituas eosdem centum. Et par etiam eſt ratio (ait Gormaz *de incarnat. n. 270.*) in bonis famæ; quia cuique debet reſtitui fama, & non aliud.

313. At verò offenſa ſtrictè ſumpta, ſive perſonalis, creſcit ex dignitate perſonæ offenſæ, ità, ut, quanto excedit dignitas perſonæ offenſæ ſtatum perſonæ offendentis, tanto major ſit offenſa. Certè res hæc à poſteriori eſt lumine naturæ clara; longè enim major offen-

ſa eſt, ſi ruſticus alapam infligat regi, quàm alteri ruſtico: & minor eſt offenſa, ſi rex percutiat ruſticum, quàm ſi unus ruſticus alterum. Hinc Ariſtoteles 5. *ethic. c.* 5. ait: *Si magiſtratum quis gerens percuſſerit, repercutiendus non eſt: ſi autem magiſtratum gerentem quis percuſſerit, non ſolùm eſt percutiendus, ſed ſupplicio inſuper afficiendus.* & S. Thomas *3. p. q. 1. a. 2. ad 2.* ait: *Tanto enim offenſa eſt gravior, quanto major eſt ille, in quem delinquitur.*

314. Rationem à priori diſcriminis hujus inter offenſas, realem, ac perſonalem, dat Gormaz *de incarnat. n. 271.* Injuria, ait, ſeu offenſa in bonis fortunæ, attingit tantùm bona externa: offenſa in bonis famæ tantùm attingit opinionem aliorum, quæ ſunt aliquid extrinſecum offenſo, & diſtinctum à dignitate ejusdem: adeóque hæ offenſæ non creſcunt creſcente dignitate offenſi: at verò offenſa in honore, ſeu inhonoratio, attingit ipſam immediatè dignitatem perſonæ, quæ eſt bonum, moraliter ſaltem intrinſecum offenſo: adeóque hæc offenſa attingit immediatè perſonam offenſi, ejúſque dignitatem, & conſequenter creſcente dignitate etiam ipſa creſcit. Hæc ratio bona eſt, ſervítque pro aliqua explicatione rationis ſuperioris, à poſteriori datæ, quæ ſola ſufficientiſſima eſt.

Sicut autem offenſa creſcit ex dignitate offenſi, ità obſequium (& conſequenter etiam meritum, atque ſatisfactio, quæ nihil eſt aliud, quàm obſequium meritorium, exhibitum in compenſationem offenſæ) decreſcit ex digni-

tate

tate ejus, cui obſequium fit. Hoc iterum eſt cuivis à poſteriori notum; longè enim minùs æſtimatur obſequium ruſtici erga regem, quàm regis unius erga alterum, aut etiam regis erga ruſticum. Sic, quod ruſticus regi obviam eat, parùm putatur: at multùm, ſi unus rex alteri: & plurimùm, ſi rex ſubdito ſuo obviam eat, vel eum inviſat.

315. Notandum ulteriùs, res ordinis, ſeu lineæ inferioris, ſive inferioris ſpeciei, aut generis, etſi in infinitum multiplicentur, non poſſe adæquare res ſuperioris, vel altioris lineæ, ſpeciei, vel generis: ſic infinita peccata venialia non adæquant unum mortale; non enim illa unquam puniuntur pœnâ inferni: ſic etiam infinita opera naturalia non adæquant unum ſupernaturale; quia nullum præmium cœleſte poſſunt mereri: ſic infiniti lapides non adæquant equum: nec infiniti equi unum hominem; multitudo enim non auget dignitatem, ſed numerum in eadem linea.

Quod autem aliquando ſuperiora commutentur cum inferioribus, e.g. equus, vel etiam homo, cum pecunijs, non probat, ea eſſe æqualia quoad dignitatem, ſed tantùm quoad utilitatem, quæ in his commutationibus potiſſimùm attenditur; unde, cùm æquè ſint utiles, e.g. centum floreni ad emenda varia, quàm ſit equus, hic illis commutatur: imò etiam homo, quamvis majoris ſit dignitatis.

316. Jam peccatum mortale continet in ſe offenſam DEI perſonalem ſtrictè ſumptam, ſeu perſonalem inhonorationem; nam dicitur in Scripturis DEUS ſperni per peccata gra-

 via:

via: ſic queritur DEUS *Iſaiæ 1. v. 2. Filios enutrivi, & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me.* & *ad Hebr. 10. v. 29. ſcribit Apoſtolus: Quanto magis putatis, deteriora mereri ſupplicia, qui Filium DEI conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit.* ubi ſermo eſt de gravibus peccatoribus.

Dein per quodcunque peccatum grave poſtponitur DEI præſentis, & inſpectantis, amicitia, voluntas, præceptum, &, quod bene agentibus promittit, præmium, quódque malè agentibus minatur, ſupplicium, ac inimicitia, iſta, inquam, poſtponuntur voluntati malæ creatæ, ac bonis creatis, avertitúrque peccans à DEO præſente ad creaturam: quod utique eſt vilipendere ejus dignitatem, & excellentiam: certè, ſi ſimile quid fiat regi terreno, præſenti, & inſpectanti, nemo dubitat, eum inhonorari. His poſitis

317. Dico 1. cum S. Thoma 3. *p. q. 1. a. 2. in corp.* & Thomiſtis omnibus, item cum S. Bonaventura *in 3. diſt. 20. a. 1. q. 3.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 7. §. Dico ſecundo.* Vaſquez, ac noſtris communiſſimè. Nulla pura creatura poteſt DEO condignè ſatisfacere pro peccato mortali: adeóque ad hoc fuit neceſſaria incarnatio, ſaltem latè dicta, hoc eſt, unio DEI cum natura rationali creata. Probatur concluſio 1. ex SS. Patribus. S. Leo *ſerm. 1. de nativit. Domini* ait: *Niſi enim eſſet verus DEUS, non adferret remedium: niſi eſſet homo verus, non præberet*

exem-

exemplum. & *ſerm. 12. de paſſione: Quia ergo primi hominis univerſa poſteritas uno ſimul vulnere ſauciata corruerat, nec ulla Sanctorum merita conditionem poterant illatæ mortis evincere, venit è cælo medicus ſingularis.*

S. Auguſtinus *in enchyrid. c. 108.* ſic habet: *Neque per ipſum liberaremur unum mediatorem DEI, & hominum, Chriſtum JESUM, niſi eſſet & DEUS.* S. Baſilius *homil. in pſalm. 48. & illa verba v. 8. Frater non redimit, redimet homo:* ſic ſcribit: *Neque enim fratrem in redemptionem quærit, ſed unum aliquem, qui noſtram exuperet naturam. Non item hominem nudum, ſed hominem DEUM JESUM Chriſtum, qui ſolus pro nobis omnibus DEO propitiationem dare poteſt.* S. Athanaſius *de paſſione, & cruce Domini, longè ante medium,* de Chriſto ait: *Sed, cùm videret malitiam intolerabilem, neque mortale genus idoneum eſſe, quod morti reſiſteret, neque pœnam ſuorum malorum perſolvere poſſe &c.* S. Cyrillus Alexandrinus *de recta fide ad reginas. cap. vel §. cui titulus. Quòd redempti ſimus, & conciliati.* ſic ſcribit: *Jam quomodo non DEUS Chriſtus, ſapientiam, & ſanctificationem, & redemptionem nobis largiens?* & *cap. ſeq. Sed, ſi quidem ùt homo communis intelligeretur Chriſtus, quomodo corpus ejus ad rependendam omnium vitam ſufficeret? At, ſi DEUS fuit in carne, qui digniſſimus, ſufficiens ad redemptionem totius mundi per ſuum ſanguinem meritò fuerit.* videatur Vaſquez *tom. 1. in*

1. in 3. p. diſp. 4. c. 3. ubi adhuc longè plura affert SS. Patrum teſtimonia, Cypriani, Irenæi, Fulgentij, & aliorum.

Non autem dici poteſt, SS. Patres tantùm velle dicere, quòd pura creatura, hoc eſt, relicta in puris naturalibus, ſinè gratia ſupernaturali, non poſſit ſatisfacere; nam, etſi creatura habeat gratiam, etiam copioſiſſimam, non propterea eſt DEUS, nec habet Divinitatem, quam tamen SS. Patres requirunt in citatis textibus, ad condignam ſatisfactionem. Sed nec dici poteſt, SS. Patres tantùm loqui de ſatisfactione ſuperabundanti; cùm enim loquantur de illa, qua indigebamus, loquuntur de neceſſaria. Nec etiam loquuntur de ſatisfactione ex juſtitia rigoroſa; eſt enim valde dubium, an illa etiam à Chriſto potuerit dari: nec auctores, qui eam adſtruunt, ex his textibus opinionem ſuam probant: nec SS. Patres juſtitiæ faciunt mentionem, ſed tantùm loquuntur de ſatisfactione ſimpliciter tali, ſeu condigna.

318. Probatur concluſio 2. ratione. Satisfactio condigna debet eſſe tam æſtimabilis in ratione obſequij, quàm æſtimabilis eſt offenſa in ratione offenſæ: ſed talis ſatisfactio non poteſt haberi à pura creatura, reſpectu DEI graviter offenſi: ergo. major eſt conceptus ſatisfactionis condignæ, ab omnibus admiſſus. mi. prob. obſequium creaturæ decreſcit ex dignitate DEI, & econtra offenſa DEI creſcit ex eadem ratione, ùt explicatum *n. 313. & 314.* ergo nunquam poſſunt coæquari; quia, quantum offenſa creſcit, tantùm obſe-

obſequium decreſcit. Confirm. 1. Infinita etiam obſequia creaturarum ſunt quaſi nihil reſpectu excellentiæ, & dignitatis Divinæ, quæ eſt ſimpliciter infinita; nam ex lumine naturæ ſtatim patet, eſſe quid valde parvum, exhiberi obſequium infinitæ dignitati à creatura finita, & reſpectivè nihili æſtimanda. E-contra ex eodem capite infinitæ dignitatis Divinæ patet, quòd quævis offenſa DEI ſit aliquid valde magnum; nam valde magnum eſt, infinitum DEUM offendi graviter à creatura, quæ reſpectu DEI eſt viliſſimum quid, & vix non nihil: ergo obſequia creaturarum erga DEUM non poſſunt adæquare offenſam DEI.

Confirm. 2. Offenſa gravis DEI eſt major, quàm quævis offenſa alterius creaturæ: & econtra obſequium præſtitum DEO, etiam maximum, eſt longè minus reſpectu DEI, quàm quodvis obſequium, etiam minimum, creaturæ exhibitum ſit reſpectu iſtius, propter infinitam eminentiam DEI: ſed non poteſt injuria gravis, alteri creaturæ illata, compenſari per quodvis minimum obſequium: ergo nulla gravis offenſa DEI poteſt compenſari per obſequium etiam maximum cujusvis creaturæ. Confirm. 3. Juxta judicium prudentum, offenſa DEI non minus excedit obſequium puræ creaturæ, quàm actus ſupernaturalis actum naturalem: ſed actus ſupernaturalis non poteſt adæquari in ratione meriti ſupernaturalis per quoscunque etiam intenſos actus naturales: ergo nec peccatum per ullum obſequium ullius puræ creaturæ.

319. Sed quæri ulteriùs hîc poteſt, an licèt pura creatura non poſſit ſatisfacere de condigno pro peccato mortali, poſſit tamen mereri de condigno remiſſionem ejusdem. Huic quæſtioni occaſionem dedit Ripalda *tom. 2. de ente ſupernat. l. 4. diſp. 96. ſec. 4. n. 40.* ubi aſſerit, poſſe juſtum mereri de condigno peccatori gratiam juſtificantem cum remiſſione peccati, cui, teſte Gormaz *de incarn. n. 304.* conſentiunt aliqui, ſed ſanè pauci. Volunt autem iſti authores, plus requiri ad ſatisfaciendum pro peccato, quàm ad merendam ejus remiſſionem; differunt enim inter ſe (ajunt hi authores) ſatisfactio, & meritum; nam illa exhibetur ab offendente, qui eſt debitor, & reſpicit offenſam, atque, ut ſit condigna, debet eſſe æqualis offenſæ: at verò meritum exhibetur à merente, qui eſt creditor: &, ut ſit condignum, debet tantùm eſſe æquale præmio: ait autem Ripalda, non eſſe tam bonam remiſſionem peccati (quæ eſſet præmium meriti) quàm malum ſit ipſum peccatum: cujus aſſertionis rationes aliquas afferemus in objectionibus.

Docent autem hi auctores tantùm, poſſibile eſſe in alia providentia, ut quis mereatur alteri remiſſionem peccati: non autem docent, id fieri poſſe in hac providentia; cùm enim ex præſenti ordinatione Divina, & decreto DEI meritum juſti totùm impendatur in promerenda ſibi ipſi de condigno gratia, & gloria, jam merens accipit condignam mercedem, & præmium, ſcilicet gratiam propriam: adeóque non meretur ulterius de

con-

condigno etiam alienam: quid autem poſſit mereri de congruo dicemus *n. 322. & 323.*

320. Dico 2. cum Oviedo *tr. 9. de merito*, *controv. 7. punct. 5. n. 58.* Gormaz *de incarnat. n. 305.* & communiter aliis. Non poteſt creatura pura, etiam in alia providentia, mereri de condigno alteri remiſſionem gravium peccatorum. Non dico, non poſſe aliquem mereri in alia providentia alteri augmentum gratiæ; nam, ùt Oviedo *loc. cit. n. 60.* habet, non videtur id repugnare; quòd enim juſtus nunc ſibi ſoli de condigno poſſit mereri gratiam, videtur non aliunde haberi, quàm ex ordinatione Divina: ſi igitur DEUS res aliter ordinaret, & non vellet ipſi merenti determinatè applicare præmium: ſed relinqueret in merentis arbitrio, ut poſſet, vel ſibi, vel alteri, vim meriti ſui applicare, non videtur, cur non poſſet quis alteri jam juſto mereri de condigno augmentum gratiæ: at non ità peccatori, in quo gratia ſimul ſit remiſſio peccatorum.

321. Probatur concluſ. 1. SS. Patres citati *n. 317.* abſolutè docent, non potuiſſe Chriſtum nobis afferre remedium, niſi fuiſſet DEUS: ſed hoc eſſet falſum in oppoſita ſententia: ergo. ma. patet ex textibus ibi allatis. mi. eſt clara; quamvis enim, ſi Chriſtus non fuiſſet DEUS, non potuiſſet, juxta hanc ſententiam afferre remedium per viam ſatisfactionis, potuiſſet tamen id afferre per viam meriti.

Confirm. In peccatore peccatum reſi-

ſtit exigentiæ meriti, petentis remiſſionem: ſed, ubi adeſt reſiſtentia, requiritur tanta, vel major vis ad expellendum impedimentum, quanta eſt hujus reſiſtentia: ergo meritum debet habere, ſaltem tantam vim, ſeu bonitatem, quantam habet reſiſtentiam, ſeu malitiam peccatum. ma. eſt clara. mi. videtur innegabilis: certè, ſi cauſa aliqua vult introducere aliquam formam in ſubjectum, debet habere tantam vim expellendi priorem formam, quantam vim habet iſta reſiſtendi; unde, quamvis concedatur, quòd quis alteri juſto, qui non habet impedimentum, poſſit in alia providentia mereri augmentum gratiæ, ùt docet Oviedo *loc. cit. n. præced.* non tamen ſequitur, quòd etiam poſſit mereri gratiam peccatori.

322. Dico 3. Poteſt homo mereri de congruo remiſſionem peccati gravis. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 8. §. Dico quartò.* Oviedo *tr. 9. de merit. controv. 7. punct. 3. n. 42.* Bellarminus, Vaſquez, & communis Theologorum, qui communiter admittunt, peccatorem, per actum perfectæ contritionis, mereri de congruo remiſſionem peccati. & Suarez *loc. cit.* docet, eum etiam imperfectè, ſeu (ùt ait, alios loqui) de congruo ſatisfacere. Prob. concluſio 1. ex Patribus. S. Auguſtinus *epiſt. 105. non valde longè ab initio* ait: *Sed nec ipſa remiſſio peccatorum ſinè aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetrat; neque enim nullum eſt meritum fidei, qua fide ille dicebat: DEUS propitius eſto mihi peccatori: & deſcendit*

dit juſtificatus, merito fidelis humilitatis. S. Ambroſius *l. 10. in Luc. 22.* agens de lacrymis S. Petri ait: *Lacrymæ veniam non poſtulant: & merentur*: & poſt pauca: *Et tu, ſi veniam vis mereri, dilue culpam lacrymis tuis.*

S. Thomas quoque *in 4. diſt. 15. q. 1. a. 2. in corp.* ait, hominem poſſe imperfectè, ſeu ſecundùm aliquam proportionem, ſcilicet imperfectam, & de congruo, ſatisfacere; ſic enim habet: *Unde non poteſt homo ſatisfacere, ſi ly ſatìs æqualitatem quantitatis importet. Contingit autem*, ſcilicet, ut ſatisfaciat, *ſi importet æqualitatem proportionis, ùt dictum eſt: & hoc, ſicut ſufficit ad rationem juſtitiæ, ità ſufficit ad rationem ſatisfactionis*: ergo poteſt homo aliquod imperfectum meritum, vel imperfectam ſatisfactionem, ponere pro peccato, ſicut poſuit publicanus, & S. Petrus pœnitens: non tamen æqualem offenſæ, ſeu condignam.

323. Prob. concluſ. 2. ratione. Per actum charitatis, quem homo poteſt elicere, præponit is DEUM omnibus, etiam ſibi ipſi: item eſt paratus ad omnia DEO conſecranda, ipſam quoque ſuam vitam, priuſquàm eum graviter denuo offendat: & hoc ſinè ullo reſpectu ad ſuum commodum, ſed ex pura æſtimatione dignitatis Divinæ, & affectu benevolentiæ erga DEUM, atque ex dolore de commiſſa priore offenſa: qua ratione facit homo, quantum DEUS ab ipſo exigit: &, quantum poteſt, reddit illi iterum rationem ultimi finis: ergo, licèt iſte actus

actus non ſit æqualis offenſæ, ùt probatum eſt, tamen non eſt quaſi prodigalitas in DEO, ſi propter talem actum offenſam remittat: ſed eſt congruum, ùt imperfectæ illius actûs exigentiæ ſe accommodet, ac injuriam remittat.

Multò magis autem poteſt homo juſtus alteri peccatori gravi mereri de congruo remiſſionem peccati, vel gratiam expulſivam peccati, ùt probat Oviedo *tract. 9. de merit. controv. 7. puncto 5. n. 57.* & communiter aſſerunt doctores, dum docent, nos poſſe mereri de congruo omne id, quod cadit ſub impetrationem: cadit autem ſub iſtam converſio peccatorum, ſaltem, quæ fiat ordinario modo, ut ſcilicet à DEO efficaciter moti, ſe diſponant ad gratiam, eámque deinde recipiant: quanquam hic effectus meriti non ſit infallibilis, eoipſo, quòd tantùm ponatur eſſe meritum de congruo.

324. Dico 4. Poteſt probabiliùs homo juſtus, inſtructus gratiâ, condignè ſatisfacere pro peccato veniali. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 9. §. Dico tamen primo.* citans etiam S. Thomam, Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 3. c. 3. n. 16.* Gormaz. *de incarn. n. 294.* Lugo *de incarn. diſp. 5. ſec. 7. n. 128.* & hoc teſte communis. Dixi, *inſtructûs gatiâ;* nam carens gratiâ in hoc ſtatu elevationis, ſeu peccator, & inimicus DEI, nihil poteſt præſtare acceptum DEO, ità, ut acceptetur pro ſatisfactione: imò ratione peccati mortalis meretur, ut ejus actiones non ità acceptentur.

Si

Si verò homo conſideretur in ſtatu purè naturali, Lugo *cit. diſp. n. 132.* admittit, eum quidem phyſicè poſſe ſatisfacere pro veniali, non tamen moraliter: ſed Suarez *cit. ſec. 6. Prima ergo ſententia.* omnino contrarius eſt ei opinioni, aitque, eam eſſe *valde falſam.* Sed & Lugo *loc. cit. n. 134.* ait, DEUM in hac providentia, & ſtatu naturæ lapſæ, non attendere ad actus tantùm naturales. Verùm neque de tali homine nos loquimur, ſed tantùm de juſto gratiâ inſtructo, & pro ſuo proprio peccato veniali ſatisfaciente, non pro alieno; nam iterum Lugo *cit. diſp. 5. ſec. 8. n. 154.* putat, in hac providentia pro peccato veniali alieno ſatisfieri non poſſe, quem ibi vide. Loquimur autem de ſatisfactione pro reatu culpæ; nam pro reatu pœnæ omnes concedunt, hominem juſtum ſatisfacere poſſe.

325. Probatur concluſio ratione Suarezii, Peccatum veniale non eſt propriè offenſa DEI, & injuria, ſed ad ſummum aliquo modo analogicè; unde unum mortale major eſt offenſa, quàm venialia infinita; ergo peccatum veniale non ità creſcit ex dignitate DEI offenſi, ut ſit in ſuperiori ordine, reſpectu omnium obſequiorum, quæ creatura poteſt DEO exhibere. prob. antec. non eſt rigoroſè offenſa illud, per quod offenſi gratia non amittitur, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 294.*: ergo. Confir. hæc probatio antecedentis 1. Peccatum veniale non eſt propriè contra DEUM ùt ultimum finem: ſed tantùm eſt contra aliqua media ad illum ducen-

ducentia: nec avertit à DEO, ſed tantùm ab eo retardat: ergo non eſt offenſa DEI. Confirm. 2. Licèt peccatum veniale ſit contrarium voluntati DEI, e. g. verbum otioſum, tamen rigorosè loquendo eum non offendit: ſicut, ſi præceptor diſcipulum jubeat attendere explicationi, & iſte ſemideliberatè aliquantum non attendat, nemo dicit, talem puerum propriè offendere præceptorem, ſed tantùm eſſe inobedientem: ergo vide etiam *tract. de peccat. à num. 111. & 133.*

Confirm. ipſa concluſio. Non debet ſinè efficaci ratione (quæ non affertur ab adverſariis) dici, quòd minimum verbulum otioſum, etiam tantùm ſemideliberatè dictum, ſit tamen grave in genere malitiæ, ut per nulla merita ullius creaturæ, quantavis gratia ſanctificante inſtructæ, poſſit adæquari. Sanè, cùm talis perſona, quæ ſatisfacere deberet, ſit juſta, & amica DEI, videtur planè poſſe levem talem defectum contra DEUM amicum compenſare: ſicut, ùt ait Lugo *cit. diſp. 5. n. 128.* leves defectus tales, qui moraliter ſunt inevitabiles, etiam inter amicos in creatis, poſſunt obſequiis compenſari, etſi amicus, cui aliquid diſplicens factum eſt, ſit dignior: ergo.

Ex his ulteriùs infertur, quòd, cùm peccatum veniale non ſit offenſa, adeóque non creſcat proportionaliter ad dignitatem offenſi, ſed tantùm creſcat proportionaliter ad medium, ſeu virtutem, cui contrarium eſt (e. g. majus eſt peccatum leve contra chari-

charitatem proximi, quàm contra temperantiam) infertur, inquam, quòd ſit adæquabile per actus virtutum, præſertim charitatis Theologicæ, (ùt ait Suarez *loc. cit. num.* *324.*) qui attingunt DEUM ùt ultimum finem, animámque perfectè, ac totaliter ad DEUM convertunt.

ARTCULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

326. OB. 1. contra 1. concluſionem. Bonitas meritorum, ſeu actuum bonorum, eſt major, quàm malitia demeritorum, ſeu peccatorum: ergo poſſunt iſta per illa ad æqualitatem, ſeu condignè, compenſari. antec. prob. bonitas gaudiorum æternorum, quæ ſunt præmium correſpondens meritis, eſt major, quàm malitia ſeu pœnalitas ſuppliciorum, etiam æternorum, quæ ſunt pœna correſpondens demeritis: ergo etiam bonitas meritorum eſt major, quàm malitia demeritorum. Reſp. neg. antec. ad prob. neg. conſeq. Præmium eſt finis meritorum: ergo poteſt eſſe majus meritis in ſuo genere; quia finis poteſt eſſe melior, quàm media, quæ ad eum obtinendum adhibentur: & maximè poteſt DEUS, eum finem meliorem pro ſua magnificentia, & dignitate infinita in præmium offerre.

At verò ſupplicium non eſt finis peccatorum, ſed eſt medium, quo DEUS nos vult à pec-

à peccatis deterrere; unde non debet eſſe tantæ malitiæ, quantæ eſt peccatum, modò afferat majorem dolorem; hinc non omni eodem modo ſe habet, ùt meritum ad præmium, ità peccatum ad ſupplicium. Eadem reſponſio danda eſt, quando dicitur, magìs DEO placere merita, quàm diſpliceant peccata; cùm majorem det ob illa gloriam, quàm ob hæc infligat pœnam; negatur enim iſtud ex eadem ratione, nempe, quòd gloria ſit finis, non autem pœna.

327. Ob. 2. Sicut peccatum aufert DEO honorem, & rationem ultimi finis, ità actus charitatis eam reddit: ergo fit compenſatio. Confirm. 1. Actus charitatis delet peccatum mortale: ergo eſt æqualis compenſatio. Confirm. 2. Actus charitatis quoque creſcit ex dignitate objecti: ergo etiam poteſt creſcere ad æqualitatem offenſæ. Reſp. diſt. ant. actus charitatis reddit DEO rationem ultimi finis materialiter. om. ant. formaliter. neg. ant. & conſeq. Si quis per vim eriperet regi purpuram, & dein eam rurſus redderet, etiam reſtitueret materialiter, quod abſtulit: non tamen compenſaret injuriam; quia nondum reſtitueret ablatum honorem: nec ſatisfaceret pro injuria.

Non aliter ſe habet reſtitutio, quam DEO facit peccator per actum charitatis; nam talis peccator materialiter quidem reſtituit DEO rationem ultimi finis, agnoſcendo, & amando eum, tanquam ultimum finem: ſed non reſtituit formaliter, per actio-

ctionem compenſativam injuriæ ad æqualitatem; quia actus charitatis, qui eſt in linea obſequii, non poteſt eſſe æqualis peccato gravi, quod eſt in linea offenſæ. Ad 1. confirm. diſt. ant. actus charitatis delet peccatum ex magnitudine ſuæ bonitatis, & æqualitate cum peccato. neg. ant. ex benevola voluntate DEI, & miſericordi promiſſione. conc. ant. & neg. conſ. Ad 2. confir. diſt. ant. actus charitatis creſcit, ità tamen, ut ſemper maneat in linea inferiori obſequii. conc. ant. ut exeat ex hac linea. neg. ant. & conſeq. Creſcere etiam poteſt equus in ſua linea, quin fiat homo: & poteſt etiam creſcere peccatum veniale, quin unquam fiat mortale.

328. Ob. 3. Tantùm placet DEO actus præceptus, quantùm diſplicet ejus omiſſio: ergo actus meritorius eſt tam bonus, quàm malum eſt peccatum. prob. ant. diſplicere omiſſionem eſt nolle eam exiſtere: ſed nolle exiſtere omiſſionem eſt velle exiſtere actum: ergo DEUS in tantum non vult exiſtere omiſſionem, in quantum vult exiſtere actum: ergo tantùm vult actum, ſeu placet illi actus, quantùm diſplicet ejus omiſſio Confirm. Tranſgreſſio legis, ſi hæc non ſit lata in utilitatem principis, non eſt offenſa principis (nam debet eſſe diſcrimen inter puram inobedientiam, & contemptum legislatoris) atqui leges DEI non ſunt latæ in utilitatem DEI: ergo tranſgreſſiones legum Divinarum non ſunt offenſæ DEI.

Reſp. neg. ant. ad prob. diſt. ma. diſpli

cere omiſſionem eſt præcisè eam nolle exiſtere. neg. ma. eſt nolle nolitione commenſurata ejus magnitudini. conc. ma. & diſt. proportionaliter. mi. neg. conſ. DEUS quidem nolendo omiſſionem vult actum: ſed nolitio omiſſionis eſt major, ùt ità dicam, quàm volitio actûs; quia illa etiam eſt major, quàm iſte. Ad confir. diſt. ma. niſi tranſgreſſio fiat in præſentia principis, prohibentis aliquid ſub interminatione inimicitiæ ſuæ, adeò, ut tranſgreſſio ſit conjuncta cum virtuali ſaltem comtemptu amicitiæ. conc. ma. ſi fiat in ejus præſentia &c. neg. ma. & om. mi. neg. conſ. Poteſt etiam diſtingui mi. leges DEI non ſunt latæ in utilitatem DEI intrinſecam. conc. mi. in extrinſecam, ſive ad ejus honorem, & bonum majeſtatis ejus, quam DEUS non vult contemni, ſed coli. neg. mi. & conſeq.

329. Ob. 4. Qui ſacit, quantum poteſt, ſatisfacit ad æqualitatem: atqui hoc poteſt facere pura creatura: ergo. Confirm. 1. Qui facit, quantum poteſt, ſatisfacit obligationi gratitudinis, quamvis non adæquet beneficia: ergo etiam, qui facit, quantum poteſt, ſatisfacit obligationi ſatisfaciendi pro peccatis. Confir. 2. Poteſt homo pro peccato mortali ſatispati: ergo etiam ſatisfacere. Reſp. neg. ma. Talis quidem per accidens hîc, & nunc, non poteſt urgeri ad plus faciendum ob impoſſibilitatem: poteſt tamen urgeri ad plus patiendum.

Ad 1. confirm. neg. conſeq. Obligatio gratitudinis, non tendit ad beneficia adæquanda,

quanda: ſed ad ſummum tendit ad hoc, ut quis benefactori ſe gratum exhibeat, quantum poteſt: nec acceptans beneficium contrahit debitum ad patiendum tantum, quantum facere non poteſt. Econtra obligatio ſatisfaciendi tendit ad offenſam adæquandam, &, ſi hoc fieri non poſſit, ad patiendum. Ad 2. confirm. om. ant. neg. conſeq. Satiſpaſſio non decreſcit ex dignitate offenſi; nec enim ideo minor eſt pœna damni in damnatis; quia DEUS eſt major: neque ideo minùs urit ille ignis: at verò ſatisfactio decreſcit, ùt dictum *n. 314.* vide Gormaz *de incarn. n. 393.* Dixi. om. ant. nam non videtur creatura poſſe ſatiſpati pro offenſa gravi: quod videtur inferri ex hoc ipſo, quòd pœna, offenſæ gravi commenſurata, ſit æterna, conſequenter nulla unquam poſſit exiſtere ſatiſpaſſio, vel perpeſſio pœnæ, quæ adæquet offenſam gravem, vel eam deleat.

330. Ob. 5. Actus productus ab homine infinitâ gratiâ inſtructo eſſet infiniti meriti: ergo poſſet adæquare offenſam, quæ eſt finitæ malitiæ. Confirm. Talis actus mereretur gloriam infinitè intenſam: peccatum non meretur pœnam infinitè intenſam: ergo eſſet ſaltem æqualis ſatisfactio. Reſp. 1. neg. ſuppoſitum; nam implicat infinitum creatum actu exiſtens. 2. poteſt omiſſo ſuppoſito negari ant. ſive poteſt negari, quòd talis actus haberet infinitam vim meritoriam; quia plurimi negant, vim meritoriam actuum creſcere arithmeticè ad menſuram gratiæ. 3. poteſt negari conſeq. quia hic a-

ctus tamen eſſet in linea inferiori, & non adæquaret malitiam peccati gravis: ſicut infiniti etiam equi non adæquant hominem finitum. Ad confirm. iterum negatur ſuppoſitum, ſeu quòd ſit poſſibilis gloria creata infinitè intenſa: vel eo omiſſo reſpondetur, iſta eſſe in diverſis lineis, nec invicem adæquari.

331. Ob. 6. Non habet homo majorem poteſtatem ad malum, quàm ad bonum: ergo, ſi poteſt peccare, debet etiam poſſe ſatisfacere. Confirm. Voluntas eſt fortior ad bonum, quàm ad malum: ergo debet poſſe malum iterum tollere. prob. ant. intellectus eſt fortior ad verum, quàm ad falſum; quia illi cognito neceſſariò adhæret, non autem iſti cognito: ergo etiam voluntas fortior eſt ad bonum, quàm ad malum. Reſp. 1. Sic homo, qui poteſt ſe occidere, deberet etiam poſſe ſe reſuſcitare. Reſp. 2. diſt. ant. hoc eſt, non habet homo majorem poteſtatem ad eligendum malum, quàm ad eligendum bonum. om. ant. quàm ad recuperandum bonum, poſtquam jam elegit malum, vel iſtud incurrit. neg. ant. & conſeq.

Ad confirm. diſt. ant. voluntas eſt fortior ad bonum, quàm ad malum, ante malum electum, vel in ſe receptum. om. ant. poſt illud electum. neg. ant. & conſ. ad prob. om. ant. neg. conſeq. Utique magnum quoad multa diſcrimen eſt, inter potentiam neceſſariam, & liberam: nec voluntas ùt libera imitatur intellectum ùt neceſſarium; aliàs etiam neceſſitaretur, & non eſſet libera.

ra. Sed nec intellectus, poſtquam adhæſit falſo, quod exiſtimavit verum, poteſt ſe ab hoc errore ſemper liberare; quia non ſemper habet rationes, oppoſitam veritatem ſufficienter proponentes.

332. Ob. 7. Offenſa tantùm eſt finita, ùt dictum *num. 294.* ergo poteſt vinci meritis ſaltem infinitis. Confirm. Offenſa decreſcit ex levitate materiæ, ex defectu deliberationis &c. ità, ut, quæ aliàs eſſet graviſſima, fiat reſpectivè levis: ergo poteſt viciſſim ſatisfactio ex certis circumſtantiis creſcere, ut adæquet offenſam. Reſp. 1. neg. ſuppoſitum, quòd poſſint dari merita actu infinita. Reſp. 2. neg. conſ. Offenſa tamen ſemper manet in linea ſuperiori, & merita, vel ſatisfactio, manent in inferiori, ùt dictum *n. 330. & alibi.* Ad confirm. om. ant. neg. conſ. Non ſunt poſſibiles ullæ circumſtantiæ, ratione quarum obſequium erga DEUM poſſit creſcere ad æqualitatem cum offenſa gravi ejuſdem DEI. Dixi: om. ant. quia, quando ex defectu deliberationis &c. ex mortali peccato fit veniale, tollitur omnino ratio offenſæ; cùm peccatum veniale non ſit offenſa DEI ſtrictè dicta: ſi tamen adhuc maneat peccatum mortale, quamvis levius, tunc omnino concedi debet antecedens.

333. Ob. 8. Poſſet ſaltem creatura ſatisfacere pro peccato gravi nomine Chriſti, ſicut poteſt e. g. ſacerdos conficere ſacramenta nomine Chriſti: ergo. Reſp. neg. ant. nam etiam actio, nomine Chriſti elicita, non eſt infinitæ dignitatis, & manet adhu-

intra limites obſequii, ac meriti finitæ dignitatis, adeóque in inferiore linea, proportionaliter ad peccatum grave; actio enim mandatarii non eſt tam digna, quàm actio mandantis, ſi hic ſit ſuperior; unde nec actiones miniſtri ſacramentorum ſunt infinitæ dignitatis, quanquam ſint dignitatis altioris, quàm, ſi fierent tantùm nominè proprio ſacerdotum: actiones autem infinitæ dignitatis ſunt ſolæ actiones perſonales Chriſti; quia, ut ſint infinitæ dignitatis, debent dignificari à ſuppoſito Divino, & eſſe phyſicè productæ à DEO-homine; dignitas enim eſt perſonalis, quæ non dignificat actionem alienam, ſaltem non eodem modo.

334. Sic etiam in creatis actiones, legati non ſunt tam dignæ, quàm actiones ipſius regis; quia ſcilicet regia dignitas eſt perſonalis, nec eodem modo influit in actionem legati, quo in actionem regis, legatum mittentis, vel mandantis. Sicut etiam quædam actiones in genere phyſico reſpiciunt peculiariter perſonam mandantis: ſic, ſi mandans pulchrè ſcribere ſciat, id autem neſciat mandatarius, quantumvis hic mandatum habeat ſcribendi nomine mandantis, non ideo elegantes formabit characteres. Nec dicas, procuratorem poſſe nomine alterius contrahere matrimonium, adeóque ejus conſenſum eſſe tantæ dignitatis, quantæ eſt conſenſus mandantis; nam reſpondetur, conſenſum procuratoris tantùm eſſe conditionem, qua poſita conſenſus mandantis eouſque conditionatus tranſit in abſolutum, & matrimoni-

monium abſolutè perficit.

Dices. Saltem homo ùt membrum Chriſti poteſt pro peccato condignè ſatisfacere: ergo. Reſp. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 4. ſec. 10. §. Ex hac verò.* neg. ant. quia homo ſatisfaciens ùt membrum Chriſti (ùt habet idem Suarez *citat. ſec. 10. §. In hac re.*) nihil eſt aliud, quàm homo ſatisfaciens ùt inſtructus gratiâ, à Chriſto capite in eum derivatâ, ſeu ſatisfaciens ſatisfactione, non tantùm fundata in gratia habituali per Chriſtum accepta, ſed etiam fundata in gratiis actualibus, per eundem collatis.

His tamen omnibus poſitis non poteſt homo juſtus, qui eſt membrum Chriſti, & quidem vivum, ponere obſequium, vel meritum æquale offenſæ gravi DEI. Aliud eſt, quòd propter Chriſtum, & ejus merita, noſtra ſatisfactio acceptetur, ùt habet Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 8.* ſic docens: *Neque verò ità noſtra eſt ſatisfactio hæc, quam pro peccatis noſtris exolvimus, ut non ſit per Chriſtum JESUM .... in quo meremur, in quo ſatisfacimus.* Unde & illud, quod deeſt valori noſtræ ſatisfactionis, ſuppletur ex conjunctione cum ſatisfactione Chriſti: & his de cauſis dicitur ſatisfactio noſtra fundari in ſatisfactione Chriſti, ùt habet idem Eximius *modò citato. §. In hac re.*

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

335. OB. 9. contra 2. concluſ. Licèt homo poſſet mereri remiſſionem peccati, tamen adhuc neceſſarius eſſet Chriſtus: ergo SS. Patres non ſunt contrarii adverſæ ſententiæ. prob. ant. licèt meritum ſit æquale remiſſioni peccati, tamen non tenetur illud DEUS acceptare: ergo nondum eſſet hominibus conſultum ſinè Chriſto, cujus ſcilicet meritum, & ſatisfactio debuit acceptari; quia fuit ex rigore juſtitiæ. Reſp. 1. retorq. argum. ad hominem; nam hi adverſarii dicunt, non poſſe purum hominem ſatisfacere pro peccato gravi, ideo; quia non poteſt ponere ſatisfactionem æqualem demerito: ſed eodem modo poſſet dici, quòd homo quidem poſſet ponere ſatisfactionem æqualem, DEUS tamen non teneatur eam acceptare. Certè, ſicut non debet DEUS à puro homine acceptare meritum, aut pretium, ità nec ſatisfactionem. in forma diſt. antec. eſſet adhuc neceſſarius Chriſtus ea neceſſitate, quam adſtruunt SS. Patres. neg. ant. alia qualicunque. om. ant. & neg. conſ.

Licèt fortè juxta aliquos Theologos, qui volunt, Chriſtum ſatisfeciſſe ex rigore juſtitiæ, adhuc in hac ſententia eſſet neceſſarius Chriſtus, ad habendam ſcilicet ſatisfactionem ex rigore juſtitiæ, quæ deberet à DEO acceptari: tamen non eſſet amplius neceſſarius, juxta

juxta alios Theologos, qui negant, Chriſtum ſatisfeciſſe ex rigore juſtitiæ, atque etiam negant, ſatisfactionem Chriſti debuiſſe à DEO in hunc finem acceptari, quod etiam nos inferiùs negabimus: & ſic negabimus ſuppoſitum adverſariorum: quo negato per ſe ruit hæc reſponſio.

Dein SS. Patres non intenderunt docere, Chriſtum pro peccatis ſatisfeciſſe ex rigore juſtitiæ commutativæ: ſed neceſſitatem Chriſti intulerunt ex eo, quòd aliter haberi non potuiſſet ſatisfactio condigna: condignitas autem ſatisfactionis non dependet ab acceptatione, vel non acceptatione DEI, ſed ab eo, an ſatisfactio habeat condignum valorem, id eſt, offenſæ æqualem. Sic equus e. g. poteſt eſſe dignus pretio centum florenorum, etſi nemo eum nunc emere velit: poteſt etiam eſſe indignus tanto pretio, etſi quis ob ſpecialem affectum, vel aliam ſpecialem cauſam, tantum pretium pro eo expendere velit, vel eum acceptare loco ſolutionis, debiti centum florenorum, quod aliàs e. g. periclitaretur. Nec dicas, Chriſtum tamen fuiſſe neceſſarium, ut influeret gratiam in talem hominem merentem, ſinè qua meritum non habuiſſet valorem; nam reſpondetur, gratiam non habere indiſpenſabilem connexionem cum Chriſto, & potuiſſe ſinè ipſo à DEO conferri.

336. Ob. 10. Qui poteſt mereri, quod eſt plus, poteſt etiam mereri, quòd eſt minus: ſed homo poteſt mereri gloriam æternam, quæ eſt plus, quàm remiſſio peccatorum: ergo

go poteſt etiam mereri hanc remiſſionem, quæ eſt minus. Confirm. Poteſt homo mereri gratiam, quæ eſt expulſiva peccati: ergo etiam poteſt mereri ipſam expulſionem, ſeu remiſſionem peccati. Reſp. 1. neg. mi. quoad id, quod dicit, gloriam eſſe majus bonum, quàm malum ſit peccatum; communiter enim Theologi cum S. Thoma docent contrarium. Reſponderi poteſt 2. diſt. ma. qui poteſt mereri, quod eſt plus, poteſt etiam mereri, quod eſt minus, niſi quoad id, quod eſt minus, inveniat majorem reſiſtentiam. conc. ma. ſecus. neg. ma. & om. mi. neg. conſeq. vide dicta *n. 321.* Adde, cuilibet clarum eſſe, quòd e. g. Petrus amicus Pauli poſſit faciliùs ab iſto aliquid impetrare, vel mereri ſibi, quàm poſſit alteri, e. g. Jacobo Pauli inimico, impetrare, vel mereri amicitiam ejusdem Pauli.

Ad confirm. diſt. ant. poteſt homo mereri de condigno gratiam peccatori. neg. ant. ſibi, vel alteri jam juſto. conc. antec. & neg. conſeq. in peccatore enim datur reſiſtentia prævalens. Eadem reſponſio ſervit, ſi obijciatur, poſſe aliquem mereri præſervationem à peccato, quæ eſt aliquid majus, ùt patet in B. Virgine; nam reponitur, in peccatore eſſe majorem reſiſtentiam. Poteſt etiam reſponderi, præſervationem illam eſſe quidem aliquid majus in ratione privilegij, vel beneficij, & eſſe aliquid magis eligibile: non verò eſſe aliquid majus in ratione doni; eoquòd ceſſio illa juris Divini contra peccatorem ſit ali-

aliquid amplius: ſic magis eligibile eſt carere peccato veniali, quàm habere unionem hypoſtaticam: non tamen ea carentia eſt tantùm bonum, quantum eſt unio hypoſtatica, nec peccatum veniale tantum malum.

337. Ob. 11. Meritum juſti includit gratiam: ſed hæc eſt remiſſio peccati gravis: ergo meritum juſti eſt condignum remiſſione peccati, Confirm. Poteſt quis mereri auxilium efficax ad habendam contritionem: ſed hæc expellit peccatum: ergo poteſt etiam mereri expulſionem peccati. Reſp. diſt. mi. gratia eſt remiſſio peccati in habente illam. conc. mi. in alio. neg. mi. & conſeq. Si hoc argumentum vim haberet, poſſet quilibet per quodcunque meritum, à gratia dignificatum, alteri impetrare remiſſionem peccatorum. Ad confirm. diſt. mi. contritio expellit peccatum de condigno, ob ſuam bonitatem, aut vim meritoriam. neg. mi expellit peccatum de congruo ex liberali promiſſione DEI. conc. mi. & ſub data diſtinctione conc. vel neg. conſeq.

Dices. Gratia ſaltem eſt digna remiſſione peccati alterius: ergo etiam meritum, includens gratiam, eſt dignum ea remiſſione. Reſp. neg. ant. nam gratia non eſt æqualis magnitudinis cum peccato: ſed ad ſummum eſt forma phyſicè contraria peccato gravi, & iſtud expellens ex ſubjecto, cui ipſa ineſt; non verò ex alio; forma autem phyſicè alteri contraria non debet eſſe tantæ dignitatis, aut æſtimationis in ſua linea, quantæ eſt alterum contrarium in ſua; ſic e. g. frigus nimi-

nimium eſt phyſicè contrarium formæ ſubſtantiali animalis, & hanc expellit ex materia, quin frigus accidentale ſit tam æſtimabile, quàm illa forma ſubſtantialis.

338. Ob. 12. Deſtructio rei non eſt tanta, quanta eſt res deſtructa: ergo deſtructio peccati non eſt tam bona, quàm malum ſit peccatum: ergo, licèt non poſſit dari meritum æquale peccato, poteſt tamen dari æquale deſtructioni ejusdem. Confirm. Meritum condignum non exigit proportionem arithmeticam cum præmio, ſed tantùm geometricam: ergo meritum non debet eſſe æquale remiſſioni peccati, adeóque multò minùs æquale ipſi peccato. Reſp. diſt. antec. deſtructio rei, ſumpta ſeorſim, & præſcindendo à jure alterius in re deſtruenda, non eſt tanta. om. ant. ſumpta cum tali jure. neg. ant. & ſub eadem diſtinctione conc. vel neg. primam, & neg. abſolutè ſecundam conſequentiam. Si quis velit ante ſuam domum habere amplam plateam, & ad hanc habendam deſtruere debeat ædes ibi ædificatas, quæ ſpectant ad alios, certè debebit illam deſtructionem ſolvere tanti, quanti ædes; quia ſcilicet deſtructio illa deſtruit etiam jus dominorum. Pariter deſtructio peccati tendit contra jus DEI offenſi, & cum hoc jure tanta eſt, quanta eſt ipſa offenſa, in qua, vel ratione cujus DEUS habet jus contra peccatorem.

Ad confirm. diſt. ant. meritum condignum non exigit proportionem arithmeticam cum præmio, ſi conſideretur meritum in

Digitized by Google

in ſe tantùm, & præſcindendo à dignitate præmiantis. conc. ant. non exigit proportionem arithmeticam, ſeu aliquam æqualitatem cum præmio, ſi conſideretur meritum unà cum dignitate præmiantis, quæ ſuo modo conſtituit dignitatem meriti. neg. antec. & conſeq. Etiam attenta dignitate DEI præmiantis, non meretur ulla actio creata de condigno tantum præmium, ut DEUS propter eam remittat gravem ſuam injuriam. Majorem hujus diſtinctionis explicationem deſumere poteris ex dicendis infrà *n. 452.* de merito condigno.

339. Ob. 13. Licèt vaſallus ſit in linea inferiori, poteſt tamen offenſam regi factam condignè compenſare, ſi e. g. maximo vitæ ſuæ periculo regem ex mortis faucibus eripiat: ergo etiam creatura poteſt compenſare injuriam DEI, licèt reſpectu hujus ſit in linea inferiori. Reſp. diſt. ant. vaſallus id poteſt, licèt ſit in linea inferiori quoad omnia. neg. ant. quoad aliqua tantùm. conc. ant. & neg. conſeq. Creatura eſt in omni linea inferior DEO: at vaſallus poteſt eſſe quoad aliqua in linea æquali cum rege: ſic eſt regi æqualis in linea humanitatis. Poteſt etiam in aliqua linea eſſe rege ſuperior, e. g. in linea fortitudinis, qua regi poteſt vitam ſervare, quam ipſe rex ſervare non poſſet. Unde, ſi iſtam ei ſervet, maximè cum periculo vitæ ſuæ, poteſt dari compenſatio offenſæ.

Imò, ſi vaſallus eſſet quoad gloriam bellicam in longè ſuperiore linea, quàm rex, poſſet cedendo e. g. regi honorem maximum victo-

victoriæ, ſive eam ipſi adſcribendo, cùm potiùs deberetur ſibi, aliquam offenſam priùs illatam compenſare. Adde, ſæpe in humanis offenſas remitti, non ob æqualem ſatisfactionem, ſed ob magnam etiam utilitatem præſtitam; quia ſcilicet datur etiam in his commutatio, ùt in alijs, e. g. commutatio equi pro pecunijs: eſt autem utique regi utiliſſima conſervatio vitæ propriæ: conſequenter facilè propter ipſam ſervatam remittet aliquam offenſam priorem.

340. Ob. 14. contra 3. concluſ. Si homo poteſt de congruo ſatisfacere pro peccato gravi, vel de congruo mereri ejus remiſſionem, falſum eſt, quod Apoſtolus dicit *ad Rom. 3. v. 24. Juſtificati gratìs per gratiam ipſius:* ſed hoc non poteſt admitti: ergo. prob. ma. quod fit ex merito de congruo, non fit gratis: ergo. Confirm. 1. Pelagiani tantùm volebant, poſſe haberi naturaliter meritum de congruo vitæ æternæ, vel gratiæ ulterioris: & tamen à S. Auguſtino, & Eccleſia ipſa repulſi ſunt: ergo.

Confirm. 2. S. Paulus *1. Cor. 13. v. 3.* ait: *Si tradidero corpus meum, ità, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt:* ergo actus à peccatore, non ex charitate habituali, quæ ibi intelligitur, elicitus, nihil prodeſt, conſequenter non eſt meritum de congruo. Confirm. 3. Tridentinum *ſeſs. 14. c. 4.* ait de contritione: *Præparat ad remiſſionem peccatorum:* ergo non eſt meritum de congruo illius remiſſionis. Confirm. 4. Sententia noſtra præjudicat meritis

ritis Chriſti, quaſi hæc ſe ſolis eſſent inſufficientia: ergo non eſt admittenda.

341. Reſp. neg. ma. ad prob. neg. ant. tamen adhuc gratis juxta nos remittitur peccatum; neque enim ibi *gratìs* ſignificat abſque omni actu peccatoris; nam adulti utique debent gratiæ cooperari; unde illud *gratìs* ſignificat tantùm *ſinè merito de condigno, & ex liberalitate*, quam in noſtra juſtificatione DEUS utique exercet: præterquam, quòd peccatum etiam remittatur omnino gratìs in radice; nam omnino gratìs DEUS priùs dedit gratiam, ex qua tanquam radice actus contritionis prodijt.

Ad 1. confirm. neg. conſeq. Non eſt paritas cum illo errore, & noſtra ſententia; aliàs, ſicut naturalis actus non poteſt eſſe diſpoſitio poſitiva ad gratiam, aut gloriam, ità nec actus contritionis eſſet talis diſpoſitio ad remiſſionem peccati: quòd eſſet apertè contra Tridentinum modò citatum. Quòd autem actus naturalis non poſſit eſſe meritum de congruo, reſpectu entis ſupernaturalis, probatur ex Concilijs, & Patribus, à quibus docemur, nos prorſus nihil poſſe naturaliter, aut ſinè gratia facere, vel cogitare, prout oportet ad ſalutem: quod etiam infertur ex dictis Chriſti *Joan. 15. v. 5. Sinè me nihil poteſtis facere*, & S. Pauli *2. Cor. 3. v. 5. Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis.* Accedit, quòd tale meritum nec radicaliter eſſet omnino gratìs; quia non fundaretur in aliqua gratia

priùs

priùs collata, ſed in ſola naturæ debita libertate, vel poteſtate.

Ad 2. confirm. neg. conſeq. S. Apoſtolus ibi primariò loquitur de condignitate actûs ad gloriam æternam : vel certè loquitur de actu, qui non tantùm charitatem habitualem pro priori non præſupponit, ſed neque eam pro poſteriori ſecum affert; unde, cùm in hac providentia peccatum non remittatur ſinè infuſione habitûs charitatis, actus contritionis, ſicut de congruo meretur eam remiſſionem, ità etiam meretur eum habitum, præſertim, cùm ipſe actus contritionis ſit charitas actualis.

Ad 3. confirm. neg. conſeq. Tridentinum uti voluit vocabulo certiore: nec propterea negat actui contritionis alia prædicata: imò *ibi* paulò poſt addit de contritioge, eam *hominemque DEO reconciliare, priusquàm hoc ſacramentum* pœnitentiæ *actu ſuſcipiatur*. Ad 4. confirm. neg. ant. Meritis Chriſti, ùt *in tr. de merito* apertè oſtenditur, non obſtant merita hominum, etiam de condigno : multò minus igitur merita de congruo. Accedit, quòd homo ſatisfaciat pro peccatis, ùt membrum Chriſti (de qua re vide *n. 334.*) adeóque tandem ultimatò omnis vis, & valor meritorum noſtrorum, etiam tantùm de congruo, proveniat originaliter à Chriſto.

342. Ob. 15. contra 4. concluſionem. Peccatum veniale non poteſt ſtare cum gloria cæleſti: ergo eſt majus malum, quàm bonum ſit iſta gloria: ergo non poteſt purus homo

homo pro illo ſatisfacere; quia meritum puri hominis non poteſt plus valere, quàm gloria æterna. Confirmatur Per peccatum veniale præferimus bonum creatum DEO, ejúsque voluntati, ac legi: ergo eſt offenſa DEI. Reſp. retorq. argum. Peccatum veniale etiam non poteſt ſtare cum unione hypoſtatica, & minimè poteſt ſtare cum Divinitate: an igitur etiam erit majus malum, quàm iſta ſint bona? in forma neg. conſeq. Ratio, cur non poſſint peccatum veniale, & gloria cæleſtis ſimul ſtare, non eſt magnitudo malitiæ in veniali peccato, ſed magnitudo perfectionis in gloria cæleſti, cum qua nec minimum malum, maximè morale, ſtare poteſt.

Ad confirm. neg. ant. nam cum veniali peccato ſtat, vel habitualis, vel actualis præparatio animi, rem quamcúnque faciendi, aut vitandi, ſi DEUS eam graviter prohibeat, aut jubeat; unde ſemper præferimus bono creato amicitiam DEI, & ejus legem graviter obligantem: omittimus tamen bonum intentum à lege. Quare peccatum illud non eſt contra legislatorem DEUM (aliàs non eſſet cum ejus amicitia compoſſibile) ſed eſt tantùm contra aliquod bonum, ab eo intentum; ità enim loquitur de peccato veniali Angelicus *1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. Non enim eſt contra legem; quia venialiter peccans non facit, quod lex prohibet, nec prætermittit id, ad quod lex per præceptum obligat: ſed facit præter legem; quia non obſervat modum rationis, quem lex intendit.*

343. Ob. 16. Peccatum veniale diſplicet DEO: ergo eſt offenſa DEI, & creſcit ex dignitate offenſi, atque eſt in altiori ordine, ut non poſſit adæquari merito humano. Confir. 1. Peccatum veniale creſcit etiam ratione DEI: ergo eſt ejus offenſa: conſequenter non eſt compenſabile à pura creatura. Confirm. 2. *Jacobi 3. v. 2.* dicitur: *In multis enim offendimus omnes:* ergo veniale peccatum eſt vera offenſa; neque enim omnes mortaliter peccamus: ergo creſcit ex dignitate offenſi, ſicut mortale.

Reſp. diſt. ant. Peccatum veniale diſplicet DEO, ùt oppoſitum ejus dignitati, ac amicitiæ. neg. antec. ùt oppoſitum alicui bono, per legem ejus intento. conc. ant. & neg. conſeq. ità S. Thomas citatus *num. præced.* Idem Angelicus *3. p. q. 88. a. 2. ad 2.* ſic habet: *Homo, peccando venialiter, non facit contra DEUM, ſed præter ipſum.* iterum *3. p. q. 86. a. 2. in corp.* ſic ait: *Offenſa autem directè opponitur gratiæ; ex hoc enim dicitur aliquis alteri eſſe offenſus, quòd repellit eum à gratia ſua:* ſed peccatum veniale non opponitur gratiæ, neque propter hoc DEUS aliquem repellit à gratia ſua: ergo non eſt offenſa. Ad 1. confirm. neg. ant. Peccatum veniale non creſcit ratione DEI: ſed tantùm creſcit ratione boni neglecti majoris: e. g. majus eſt peccatum intra venialia otiosè garrire in templo, quàm otiosè garrire in foro; quia bonum religionis neglectum eſt majus, quàm tantùm neglectum bonum temporis, præſcindendo

do etiam ab omni alia circumſtantia, quæ garritionem illam aggravet.

Ad 2. confirm. neg. conſeq. Illud *offendimus* non ſignificat: *offenſam committimus;* nec enim dicitur: *offendimus DEUM:* ſed tantùm genericè *offendimus:* quod propriiſſimè explicatur, *ceſpitamus*, *erramus;* nam in græco habetur πταίομεν à verbo πταίω, quod ſignificat *impingo*, *offendo*, *titubo.* Imò, cum S. Jacobus *ibidem v. 1.* præmittat: *Nolite plures magiſtri fieri:* & hujus ſui dicti rationem reddat: *In multis enim offendimus omnes:* videtur velle ſignificare, quòd offendamus, aut erremus intellectu: ut ſic cohibeat pruritum docendi, ne ſcilicet, poſtea errorem docentes grave judicium ſuſtinere debeamus, & hinc immediatè præmittit: *Scientes, quoniam majus judicium ſumitis.* vide etiam dicta *n. 325.* ubi probavimus, non omnem transgreſſionem qualiscunque præcepti eſſe offenſam.

344. Dices 1. Etſi non quævis transgreſſio præcepti humani ſit offenſa præcipientis, tamen quævis transgreſſio præcepti Divini eſt offenſa DEI: ergo dicta *n. 325.* non ſubſiſtunt. prob. ant. ſuperior humanus in ſuis præceptis non ſemper intendit ſuum honorem: at verò DEUS, ùt in omnibus alijs, ità etiam in ſuis præceptis, ſemper intendit ſuum honorem: ergo, licèt transgreſſio legis, vel præcepti humani, non ſit ſemper contra honorem præcipientis, tamen transgreſſio præcepti Divini eſt ſemper contra honorem DEI, adeóque eſt ejus offenſa.

Digitized by Google

Reſp. diſt. ant. quævis transgreſſio præcepti Divini gravis, eſt offenſa DEI. conc. ant. quævis transgreſſio præcepti Divini levis, eſt offenſa DEI. neg. ant. & conſ. ad prob. diſt. 2. p. ant. DEUS in omnibus ſuis præceptis gravibus intendit ſuum honorem, hoc eſt, intendit, ne hic lædatur. conc. ant. intendit ſuum honorem etiam in omnibus præceptis levibus. ſubdiſt. intendit illum tanquam finem intrinſecum præcepti etiam levis, & quidem intendit immediatè, ac ordinatione particulari. neg. ant. intendit illum tanquam finem extrinſecum præcepti, & mediatè tantùm, ac ordinatione univerſali, quatenus ſcilicet omnia ultimatò tandem refert ad ſuum honorem. conc. ant. & neg. conſ. Sic. e.g. DEUS prohibendo verbum otioſum, immediatè, & in particulari, intendit bonum uſum temporis; hoc enim eſt bonum, per hanc legem intentum, contra quod eſt peccatum veniale.

345. Quamvis autem DEUS tandem mediatè, & ultimatò, omnia referat ad ſuum honorem, non tamen propterea ſemper obligat immediatè, ſub motivo proximo ſui honoris ſtrictè offendendi, ſeu ſub comminatione incurrendæ ſuæ offenſæ, ſtrictè talis. Sic etiam omnes leges humanæ tandem debent referri ad bonum communitatis, quin tamen omnis, qui contra eas leges offendit aliquam perſonam particularem, eoipſo dicendus ſit ſtrictè offendere communitatem. Et cur non dicunt adverſarij, quòd DEUS etiam ſtrictè offendatur transgreſſione conſiliorum ſuo-

ſuorum? nam etiam proponendo conſilia ſua DEUS intendit ſuum honorem.

Dicent, DEUM ad conſilia non obligare. Reſp. eum ad ea, ſaltem ſæpe, obligare ſub imperfectione morali. Dicent, hanc non eſſe ſtrictè dictam obligationem. Reſp. ſi hoc poſſit dici, tunc etiam poſſe dici, non eſſe ſtrictè dictam obligationem, prohibentem in caſu culpæ venialis, cui modo loquendi favet S. Thomas citatus *n. 342.* ubi ait, peccatum veniale non eſſe contra legem. Saltem obligatio ad vitandum peccatum veniale non eſt obligatio ſub reatu offenſæ Divinæ ſtrictè talis, ſed tantùm ſub reatu culpæ levis: qui reatus ex Suarez, & Gormaz, citatis *n. 324. & 325.* non eſt offenſa ſtrictè dicta. Aliud eſt de præceptis gravibus, quæ, cùm ſemper obligent ſub amiſſione gratiæ, & amicitiæ Divinæ, eoipſo, qui hanc poſtponit alteri bono creato, facit injuriam DEO, amicitiam ſuam bene agentibus offerenti, ùt probabitur infrà *à n. 371.*

246. Ob. 17. Peccatum veniale minuit fervorem charitatis: ergo minuit amicitiam DEI, quæ ſtat in charitate. Reſp. diſt. ant. minuit, hoc eſt, aliquid tollit de charitate jam habita. neg. ant. hoc eſt, facit, ut charitas non tantum creſcat, quantum creviſſet, ſi peccatum veniale commiſſum non fuiſſet. conc. ant. & ſub eadem diſt. conc. & neg. conſ. quamvis fortè meliùs ſimpliciter negaretur conſequentia; quia amicitiam minuere videtur ſignificare, aliquid de amicitia priùs habita auferre. Poteſt etiam dici,

 quòd

quòd peccatum veniale minuat fervorem charitatis actualis; quia ſcilicet non tam ferventes actus charitatis eliciuntur cum peccato veniali, ſed ab iſto impediuntur.

Dices. Hac ratione peccatum veniale non magis minuit fervorem charitatis, quàm pura negatio actûs charitatis; hoc non poteſt admitti: ergo. Reſp. neg. ma. quia, cùm peccatum veniale animum affigat terrenis bonis, eúmque in obſequio Divino languentem reddat, facit, ut hic etiam ſequenti tempore, difficiliùs ſe exerceat in actibus intenſis charitatis: quod pura negatio non facit pro ſequenti tempore. Tandem peccatum veniale DEO dat jus ad pœnam, quæ poteſt ſtare in negatione auxiliorum majorum, etiam ad eliciendum actum charitatis, quæ aliàs conferrentur: qua ratione utique minuitur fervor charitatis: hanc autem pœnam iterum non trahit poſt ſe pura, & omnino inculpata negatio: ſi autem negatio culpabilis eſſet, objectio ex ſeipſa rueret.

QUÆSTIO III.
De Valore Meritorum Chriſti.

ARTICULUS I.
An, & unde Merita Chriſti ſint Infinita.

347. TRia diſtinguunt Theologi in operibus Chriſti, vel etiam alio-

aliorum, ſcilicet valorem genericè ſumptum, ſatisfactionem, & meritum. Valor actionis, ſeu æſtimatio in genere, deſumitur ex dignitate operantis; unde etiam ineſt actionibus neceſſariis, & non tantùm liberis: imbibitur autem aliquis valor in merito, & ſatisfactione, ùt per ſe patet conſideranti. Meritum reſpicit remunerationem, ſive præmium. Satisfactio tandem reſpicit compenſationem injuriæ.

Unde, cùm præmium non competat, niſi actionibus liberè factis, neque etiam remittatur offenſa, niſi ob præſtitum liberè obſequium, ratio meriti, & ſatisfactionis exigit libertatem; nam, ſi judex aliquem phyſicè cogat ad compenſandam injuriam, non datur propriè ſatisfactio, ſed ſatispaſſio: ſi autem cogat tantùm moraliter, e. g. minis, non tollit libertatem. Dixi: *ratio ſatisfactionis;* nam ſatispaſſio poteſt etiam ſtare in pœna neceſſariò tolerata, ùt patet. Addendum autem hîc 1. Quando in hac quæſtione nominatur valor, intelligitur valor, non tantùm genericè ſumptus, ſed meritorius, aut ſatisfactorius. 2. Meritum Chriſti latiùs patet, quàm ſatisfactio; nam Chriſtus meritus eſt ſibi, & nobis: non autem pro ſe ſatisfecit.

348. Certum jam eſt apud omnes Theologos, merita Chriſti, ejúſque ſatisfactionem, eſſe valoris aliquo modo infiniti; ità enim definit Clemens VI. *in Extrav. Unigenitus. 2. de pœnit. & remiſs.* dicens: *De cujus* theſauri Eccleſiæ *conſumptione, ſeu minutione, non eſt aliquatenus formidandum, tam*

propter infinita Chriſti, ùt prædictum eſt, merita &c. Quæſtio ergo tantùm eſt, an merita Chriſti dicenda ſint ſimpliciter infinita: circa quod eſt aliqualis diſſenſio. Scotus videtur dicere, eſſe tantùm infinita ſecundùm quid. Lugo *de incarnat. diſp. 6. ſec. 1. n. 14.* vult, eſſe quidem infinita in ratione valoris, ſed non infinita in ratione meriti. At verò Suarez, Vasquez, & noſtri communiter ſentiunt, merita Chriſti eſſe ſimpliciter infinita in ratione valoris, meriti, & ſatisfactionis, cum quibus

349. Dico. Merita Chriſti ſunt in triplici hac ratione infiniti valoris. Prob. Illud eſt ſimpliciter infinitum in ratione meriti (& par eſt ratio de valore, & ſatisfactione) quod in ſe continet, vel formaliter, vel eminenter, vel æquivalenter, omnem rationem poſſibilem meriti, ità, ut in ratione meriti non ſit excogitabile aliquid majus, ùt dictum *n. 307.* ſed ità ſe habent merita Chriſti, & quodlibet etiam eorum ſeorſim: ergo. ma. negari non poteſt, niſi negetur, DEUM eſſe ſimpliciter infinitè perfectum; nam & hic non omnes perfectiones formaliter, ſed plures tantùm æquivalenter, vel eminenter continet, e. g. perfectiones pœnitentiæ, vel fidei.

Probatur mi. Quodlibet meritum Chriſti conſtituitur ex dignitate Verbi, quaſi forma condignificante: ſed illa dignitas eſt ſimpliciter infinita, & meritum ità dignificat, ut habeat omnem rationem poſſibilem meriti, vel formaliter, vel æquivalenter, vel emi-

Digitized by Google

eminenter, ità, ut majus meritum excogitari non poſſit: ergo. ma. probabitur concluſione ſecunda. mi. eſt clara; quia, quo major eſt dignitas conſtituens, eo dignius etiam eſt meritum, ex illa conſtitutum: ergo, cùm dignitas Verbi ſit ſimpliciter infinita, etiam meritum, ex ea conſtitutum, erit ſimpliciter infinitum, ſeu infinitè dignum.

Confirm. Illud eſt infinitum *ex Ariſtotele 3. phyſic. c. 6. vel textu 61. cujus ſecundùm quantitatem* (intellige, vel realiter, vel virtualiter talem) *accipientibus, ſemper aliquid accipere extra eſt:* ſive quod ſub ea ratione, ſub qua eſt infinitum, exhauriri non poteſt: ſed merita Chriſti in ratione meriti, & ſatisfactionis, exhauriri non poſſunt: ergo. ma. eſt definitio infiniti. mi. prob. *ex Extravagante citata n. 348.* ubi Pontifex dicit, non eſſe unquam timendum de conſumptione theſauri Eccleſiæ, propter infinita merita Chriſti: ergo non eſt timendum, ne exhauriantur illa merita.

350. Dico 2. Merita, vel ſatisfactio Chriſti Domini, habent valorem, vel dignitatem infinitam à Perſona Verbi. ità Gormaz *de incarnat. n. 385.* & alij. Et inprimis, quòd merita Chriſti vim ingentem, ſeu valorem, aut dignitatem trahant à Perſona Verbi, negari non poteſt; nam id clarè infertur 1. ex illis verbis Apoſtoli *ad Hebr. 5. v. 7.* ubi de Chriſto Domino ait: *Exauditus eſt pro ſua reverentia:* hoc eſt, pro dignitate ſuæ Perſonæ: ergo dignitas Chriſti vim meritoriam confert ejus meritis 2. infertur

ſertur id *ex Extavag. cit. n. 348.* ubi Clemens VI. ait de Chriſto: *Non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, ſed copiosè, velut quoddam profluvium, noſcitur effudiſſe.* 3. infertur idem ex Bullis S. Pii V. & Gregorii XIII. contra Bajum, quibus damnata eſt hæc propoſitio 19. *Opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate Perſonæ operantis non traxerunt majorem valorem:* ergo propoſitio contradictioria, quòd opera illa inde traxerint majorem valorem, eſt vera.

351. Quòd autem merita Chriſti traxerint à Perſona Verbi valorem ſimpliciter infinitum, probatur ſic. Meritum eſt concretum morale, quod conſtituitur ex operatione libera, & ex dignitate perſonæ operantis: ſed dignitas Filii DEI naturalis, ſeu Verbi, eſt infinita: ergo meritum Chriſti eſt concretum morale, conſtitutum ex operatione Chriſti, & dignitate infinita: ergo eſt infinitum. minor eſt clara, & conſequentia prima in forma: altera verò conſequentia jam probata eſt *n. 349.*

Sola ſupereſt probanda major, quæ ſic probatur. Meritum hominis juſti conſtituitur ex operatione libera, & dignitate filii DEI adoptivi, ſeu dignitate ſtatûs gratiæ: ergo meritum Chriſti conſtituitur ex operatione libera, & dignitate Filii DEI naturalis, ſeu dignitate Verbi. prob. ant. inter propoſitiones Bajanas etiam hæc propoſitio 15. eſt

da-

damnata: *Ratio meriti non conſiſtit in eo, quòd, qui bene operatur, habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum S. ſed in eo ſolùm, quòd obedit Divinæ legi:* ergo ipſa ratio, ſeu eſſentia, aut intrinſecus valor meriti, ſtat in habita gratia ſanctificante, quæ eſt filiatio adoptiva DEI, ſeu dignitas filii adoptivi. prob. etiam conſequentia ſuperior, & quidem facilè à pari. non eſt ulla ratio, quare potiùs dignitas filii adoptivi, quàm filii naturalis, conſtituat meritum: ergo, ſi illa conſtituit meritum filii adoptivi, iſta conſtituit meritum filii naturalis, ſive Chriſti.

Confir. Eſt communis perſuaſio hominum, quòd meritum regis conſtituatur ex dignitate regis, & meritum ducis ex dignitate ducis: cujus perſuaſionis fundamentum, aut ratio aliqua etiam eſt, quòd actiones ſint ſuppoſitorum, & conſequenter totum ſuppoſitum cenſeatur iis impendi, adeóque etiam dignitas regia, vel ducalis, licèt hæc phyſicè in actiones non influat; cùm ſit aliquid purè morale. Quare, licèt etiam Verbum non influat in actiones meritorias Chriſti, influxu aliquo ſpeciali, ſed tantùm influxu communi toti SS. Trinitati, tamen eas ſpecialiter dignificat.

Unde notandum bene eſt diſcrimen, inter operationem, ſeu actionem Chriſti, tantùm denominativè acceptam, & inter meritum Chriſti; nam actio Chriſti ſola, non eſt totum meritum: imò, licèt iſta utique valde dignificetur à Perſona Verbi, tamen manet in ſe finita. At verò meritum involvit

volvit pro conſtitutivo ipſum Verbum, & dignificatur infinitè; quia conſtituitur ex ipſa dignitate infinita Verbi, adeóque eſt infiniti valoris: ſicut ſcilicet humanitas Chriſti ſe ſola non eſt totus Chriſtus, nec infinita, ſed finita, quanquam maximam dignitatem trahat à Verbo unito: at verò Chriſtus totus eſt infinitus.

352. Ex his infertur, quòd unum meritum Chriſti non ſit majus altero, in ratione meriti; nam, licèt actus charitatis, à Chriſto elicitus, ſit in ſe perfectior, quàm actus temperantiæ, tamen non conſtituit perfectius meritum; quia exceſſus actûs prioris ſupra alterum eminenter continetur jam in dignitate Verbi; quare, ſicut complexum ex DEO, & creatura, non eſt aliquid perfectius ſolo DEO, ità nec complexum ex actu charitatis, & DEO: conſequenter, cùm DEUS, ſeu dignitas DEI, aut Verbi, etiam jungatur cum actu temperantiæ, non poterit hoc complexum eſſe imperfectius altero. Sic etiam Chriſtus defacto non eſt complexum minùs perfectum, quàm ſi componeretur ex Verbo, & Angelo.

Ex quo ulteriùs deducìtur, etiam unum meritum Chriſti eſſe tantum, quantum ſunt omnia ſimul: imò tantum, quantum eſſet meritum, ſi dignificaretur ab omnibus SS. tribus Perſonis; quia dignitas trium Perſonarum non eſt major, quàm dignitas unius ſolius. Quòd autem Chriſtus nos non redemerit per quodlibet meritum, ſed neceſſaria fuerit ejus mors, provenit, non ex eo, quòd

quòd alia merita fuiſſent inſufficientia, ſed quòd pactum de obeunda morte iniverit Chriſtus cum Patre, de quo inferiùs.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

353. OB. 1. Quo magis operans eſt obligatus alicui, eo minùs ab iſto meretur: ſed Chriſtus fuit maximè obligatus DEO; quia præ aliis omnibus majora beneficia accepit: ergo eſt minimum meritus: adeóque ejus merita non fuêre infinita. Confirm. DEUS vi ſupremi dominii potuiſſet meritis Chriſti nihil retribuere: ergo non habent vim infinitam. Reſp. diſt. ma. quo magis operans eſt obligatus, eo minus meretur, ſi obligatio ſit tantùm orta ex gratitudine. neg. ma. ſi aliunde ſit orta. om. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Certè aulicus ob acceptum officium primarium eſt magis ex gratitudine obligatus principi, quàm ruſticus, & tamen ejus obſequium eſt æſtimabilius, quàm obſequium ruſtici.

Si autem obligatio ſit ex titulo alio, e. g. ſervitutis, poteſt major obligatio reddere minùs æſtimabile obſequium; nam ratione debitæ ſervitutis minùs æſtimatur, ſi ſervus obſequatur domino, quàm ſi amicus ratione gratitudinis obſequatur amico. Ad confirm. diſt. ant. DEUS potuiſſet nihil retribuere meritis Chriſti, ſi voluiſſet ſe accom-

commodare valori meritorum. neg. ant. ſi hoc noluiſſet, ſed voluiſſet agere ex ſupremo dominio. om. ant. & neg. conſeq. Hoc autem non tollit valorem meritorum in actu primo, ſed tantùm in actu ſecundo, de quo infrà.

354. Ob. 2. Valor monetæ dependet à voluntate principis: ergo valor meritorum Chriſti dependet à DEO: ergo iſta non ſunt ex ſe infinita. Confirm. Saltem poteſt dici, merita Chriſti non eſſe infinita in ratione meriti, ſed tantùm in ratione valoris: ergo. Reſp. 1. neg. ant. ſaltem, ſi dicatur valor tantùm dependere à voluntate principis; nam non poteſt ſtatim princeps nummo cupreo aſſignare valorem centum florenorum: ſed debet etiam attendere ad intrinſecum valorem monetæ; quia tamen hic valor non ſemper eſt ſat cognitus principi, poteſt ipſe aliquem, quem meritò æquum exiſtimat, determinare, vel aliquando etiam propter neceſſitatem publicam eum moderatè augere; unde Reſp. 2. om. ant. neg. conſ. quia DEUS jam ſcit, quid valeant merita Chriſti in actu primo: de actu ſecundo infrà dicemus.

Ad confirm. Explicat hanc rem Lugo *de incarn. diſp. 6. ſec. 1. n. 15. & ſeq.* ſic, quòd quidem merita Chriſti per ſe non mereantur præmium infinitum, ſed tantùm præmium congruum perſonæ merenti, ſeu magnum reſpectu Chriſti: ſicut opera beneficiati merentur ſuſtentationem, congruam perſonæ, quæ reſpectu unius major eſt, quàm reſpectu alterius: cùm autem nullum præmium

mium ſit congruum, ſeu ſatis magnum reſpectu Chriſti, niſi ſit infinitum, vult hic auctor, quòd correſpondeat præmium infinitum operibus Chriſti, non propter rationem meriti, ſed ob valorem. Verùm reſpondet recentior quidam, ex hoc non inferri, merita Chriſti eſſe infiniti valoris, ſed tantùm valoris quaſi ſupremi in genere finito: ſicut ipſa unio hypoſtatica tranſcendit omnia alia creata, & tamen non eſt infinita: hoc tamen omiſſo.

Contra eſt. Vel opera beneficiati propter dignitatem perſonæ ſunt magis digna, & etiam ſunt magis meritoria: vel non ſunt magis digna, & exceſſus ſuſtentationis neceſſariæ, e. g. ob morbum, vel debilitatem habitualem, non correſpondet operibus, ſed datur ex liberalitate Eccleſiæ, & fundatorum. in forma. neg. ant. nam, ſi opera ſunt majoris, vel infiniti valoris, & ſimul libera, eo ipſo etiam ſunt majoris, vel infiniti meriti: nec limitatur dignitas ab actione creata, ſicut non limitatur Chriſtus; nec enim complexum ex DEO, & creatura, eſt minus, quàm ſolus DEUS; quia DEUS non vitiatur ex conſortio creaturæ; nec creatura addita aliquid ab eo tollit.

355. Ob. 3. Meritum Chriſti non continet eminenter omnem valorem poſſibilem: ergo non eſt infinitum. prob. ant. valor volitionis liberæ Divinæ eſt major; quia eſt infinitus per eſſentiam: meritum autem Chriſti tantùm eſt infinitum per unionem: ergo. Confirm. Meritum Chriſti poteſt adæquari præ-

præmio: ergo non eſt infinitum. ant prob. poſſet dari in præmium volitio libera DEI, vel incarnatio alterius Perſonæ Divinæ, aut actus meritorius alterius Perſonæ incarnatæ: iſta adæquarent meritum Chriſti: ergo. Reſp. neg. ant. ad prob. neg. 2. p. antec. nam, ùt jam aliquoties diximus, meritum Chriſti eſt etiam infinitum, non per unionem, ſed per eſſentiam; quia non tantùm unitur, ſed intrinſecè conſtituitur per ipſam dignitatem Verbi infinitam.

Ad confir. Reſp. 1. diſt. ant. meritum Chriſti poteſt adæquari præmio finito. neg. ant. præmio infinito. om. ant. & neg. conſ. ſi enim præmium eſſet infinitum, quo adæquaretur meritum, non deberet iſtud eſſe tantùm finitum. ad probat. om. ant. neg. conſ. ſi enim iſta præmia adæquarent meritum Chriſti, deberent eſſe præmia infinita. Poteſt etiam reſponderi 2. neg. antec. ad prob. neg. ſuppoſitum; quæ enim realiter ſunt identificata DEO, non poſſunt eſſe præmium Chriſti; præmium enim debet eſſe aliquid eſſentialiter indebitum antecedenter ad meritum, ùt eſt omnibus clarum; nam res jam antecedenter ſuas nemo primùm meretur: atqui, quæ ſunt DEO identificata, jam antecedenter debentur Chriſto. Quæ autem in ſupradductis, e. g. in incarnatione alterius PerſonæDivinæ,non ſunt identificata DEO, e.g. unio hypoſtatica nova creata, non ſunt infinita in ſe ſpectata, conſequenter nec ſunt præmium condignum meritorum Chriſti. Non autem debet etiam meritum eſſe obſe-

obſequium, antecedenter indebitum ei, cui offertur; aliàs enim nullum daretur meritum reſpectu DEI: ſed de hoc infrà.

356. Ob. 4. Si merita Chriſti eſſent infinita, tunc DEUS eſſet iniquus, exigendo hæc merita in ſatisfactionem pro peccatis finitis, & finitæ malitiæ: conſequens admitti non poteſt: ergo nec antecedens. Confir. DEUS juxta nos non poſſet ſufficienter præmiare merita Chriſti; quia nunquam poſſet dare præmium actu infinitum: hoc eſt abſurdum: ergo. Reſp. neg. ma. cùm enim merita Chriſti deberentur DEO ratione dominii abſoluti in creaturas, non fuit DEUS iniquus, dum iſta petiit. 2. cùm non potuerit haberi ſatisfactio condigna tantùm finita, non fuit iniquum, petere infinitam. 3. Chriſtus liberè, & ſponte, fidejuſſionem pro nobis ſubiit, & pactum de ponendis obſequiis infinitè dignis cum Patre iniit: ergo nulla ei facta eſt injuria.

Ad confir. neg. ma. Cùm infinitum categorematicum ſit Chimæra, non poteſt eſſe præmium meritorum Chriſti; quare Chriſtus tantùm meritus eſt præmium ſyncategorematicè infinitum, quod DEUS poteſt producere. Sicut autem Chriſtus ſemper poteſt plus petere, ità DEUS ſemper poteſt plus producere. Hoc quidem eſt verum, quòd meritum Chriſti nullo præmio actu poſito ſit unquam adæquandum: ſed neque exhaurietur omnipotentia DEI; quare non magis merito Chriſti, quàm omnipotentiæ Divinæ, debetur effectus infinitus, ſcilicet u

trique infinitus ſyncategorematicè. Hinc, ſicut omnipotentia Divina debet determinati per voluntatem Divinam, qualem effectum debeat actu producere: ità meritum Chriſti debet determinari per pactum, inter Patrem, & Filium initum, quale præmium actu debeat conſequi.

357. Ob. 5. contra dicta *n. 352.* Si omnia merita Chriſti ſunt æqualia, non poteſt explicari charitas DEI erga nos: hoc eſt abſurdum: ergo. Confir. Quòd tres Divinæ Perſonæ non ſint aliquid plus, quàm una, inde eſt, quòd una non poſſit eſſe ſinè altera: hæc ratio non pugnat pro meritis Chriſti, ab invicem ſeparabilibus: ergo non eſt paritas. Reſp. neg. ma. modò enim ſit diverſitas inter ipſos actus denominativè ſumptos, & unus ſit altero difficilior, utique facilè oſtenditur charitas Chriſti ex eo, quòd voluerit potiùs actus difficiles ponere, & dignificare ſua dignitate, quàm faciliores. Certè SS. Patres charitatem Chriſti nobis ex eo maximè commendant, quòd pro nobis Dominus voluerit tam acerbam mortem pati, & totum ſanguinem ad ultimam uſque guttam profundere; cùm, ùt habet Clemens VI. citatus *n. 350.* ſuffeciſſet gutta unica: imò unicum ſuſpirium. Ad confir. neg. ma. nam, ſi per impoſſibile tres iſtæ SS. Perſonæ non eſſent immenſæ, nec metaphyſicè inter ſe connexæ, vel neceſſariæ, modò haberent identificatam ſibi Deitatem, eſſet una tanta, quantæ omnes tres.

358. Ob. 6. Inter æqualia non datur liber-

bertas: ergo Chriſtus non fuiſſet liber ad merita, ſi fuiſſent omnia æqualiter infinita; atqui fuit liber: ergo. Confir. Juxta nos darentur plura infinita ſub eodem genere: hoc eſt impoſſibile: ergo. Reſp. diſt. ant. non datur libertas inter æqualia in omnibus. om. ant. inter æqualia duntaxat in uno aliquo, non autem in omnibus. neg. ant. & conſeq. dein conc. ſubſumpt. & iterum neg. conſeq. Ut non ſit poſſibilis electio inter aliqua, debet in iis dari omnimoda in omnibus æqualitas; aliàs, licèt ſint æqualia in uno, ſi tamen ſint inæqualia in aliis, poteſt inter illa dari electio, ut cuique conſideranti facilè patet. Cum itaque merita Chriſti tantùm fuerint æqualia quoad formam, vel quaſi formam dignificantem, ſeu quoad dignitatem Verbi, non autem quoad ſpeciem, vel etiam intenſionem actuum, potuit utique ad ea dari libertas, & inter ea electio. Sed de hoc iterum infra, ubi de libertate Chriſti.

Ad confir. diſt. ma. darentur plura infinita, ità, ut ſub eadem forma, & materia, eſſent infinita. neg. ma. ità, ut tantùm ſub eadem forma, vel quaſi forma, non tamen ſub eadem, ſed ſub diverſa materia, eſſent infinita. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſ. ſcilicet datur tantùm una infinitudo, nempe dignitas Verbi, quæ tamen denominat plura merita infinita: ſicut ſæpiſſimè eadem forma tribuit pluribus ſuam denominationem.

359. Ob. 7. contra 2. concluſionem. Opera, ſine gratia facta, non ſunt grata

 DEO

DEO: ergo omnis valor meritorum ſupernaturalium debet deſumi ex gratia: ergo etiam valor operum Chriſti non eſt deſumendus ex dignitate Verbi, ſed ex gratia infuſa Chriſti. Confir. In compenſandis injuriis non attenditur ad dignitatem offenſi, vel offendentis, ſed ad quantitatem læſionis: ergo dignitas non venit ad rem. Reſp. diſt. ant. opera ſinè gratia non ſunt grata DEO, niſi aliunde dignificentur. conc. ant. ſi aliunde dignificentur, ùt fit in Chriſto. neg. ant. & ſub eadem diſt. conc. vel neg. primam conſequentiam, & neg. abſolutè ſecundam. Ad confir. diſt. ant. non attenditur ad dignitatem in compenſandis injuriis realibus. conc. ant. in perſonalibus. neg. ant. & conſeq. diſcrimen autem inter has injurias vide *n. 312.*

360. Ob. 8. *Actor. 10. v. 34.* dicitur: *Non eſt perſonarum acceptor DEUS*: ergo DEUS non reſpicit dignitatem operantis, ſed præcisè opus: ergo meritum, quod utique DEUS reſpicit, non conſtituitur ex dignitate operantis. Confir. 1. *Apoc. 22. v. 12.* dicitur venturus DEUS, *reddere unicuique ſecundùm opera ſua*: & non ſecundùm dignitatem: ergo dignitas non facit ad præmium, adeóque nec ad meritum. Confirm. 2. Actio humana non dignificatur à dignitate naturæ humanæ: ergo neque actio Chriſti à dignitate Chriſti.

Reſp. neg. conſeq. Textus ille tantùm vult, in DEO non eſſe vitioſam acceptionem perſonarum: non autem non eſſe pruden-

tem;

tem; datur enim & vitioſa, & prudens perſonarum acceptio. Sic in humanis non eſt vitioſa acceptio perſonarum, ſi regi habeas majorem honorem, quàm ruſtico: at eſt vitioſa, ſi e. g. conſanguineum indignum, vel minùs dignum, promoveas ad officium, neglecto alio dignore. Hoc tamen addendum, DEUM non reſpicere dignitatem temporalem, aut naturalem, ſed tantùm ſupernaturalem, nempe filiationem DEI, vel adoptivam, vel naturalem.

361. Ad 1. confir. neg. conſ. quia ipſa dignitas operantis reddit opus melius, & dignius. Nec DEUS reſpicit tantùm opus materialiter ſumptum; aliàs, ſi hoc abſque omni bona intentione fieret, deberet id DEUS tamen remunerari. Ad 2. confir. neg. ant. Utique dignior eſt actio hominis, quàm equi: e. g. ſi homo portet alterum hominem, quàm ſi eum portet equus. Quòd autem aliquæ actiones magis videantur æſtimari in brutis, e. g. in ſimia, vel elephante, quàm in homine, id non fit, quòd eæ actiones ſint digniores (eſt enim manifeſtum, eas eſſe digniores in homine, ratione principii nobilioris, & rationalis modi agendi) ſed quòd ſint mirabiliores. Hoc tamen etiam eſt verum, quòd, cùm omnes homines in natura humana ſint æquales, utique in compenſandis injuriis ad hanc dignitatem non attendatur. Adde, dignitatem conſtituentem actiones humanas ſæpe non attendi; quia, quod communiſſimum eſt omnibus, quaſi non curatur: &, ſicut ab aſſuetis

non ſit paſſio, ità neque ſit ad ea ſpecialis attentio.

362. Ob. 9. DEUS potuiſſet nolle merita Chriſti; non autem potuiſſet nolle dignitatem Verbi; ergo hæc eſt magis æſtimabilis, neque conſtituit meritum. Confir. Saltem actus remiſſus Chriſti Domini non eſt capax tantæ dignitatis, quantæ capax eſt actus intenſior: ergo unus non eſt tam dignus, quàm alter: ergo non conſtituitur uterque ex dignitate Verbi. Reſp. retorq. arg. DEUS etiam potuiſſet nolle Chriſtum: ergo nec Chriſtus conſtituetur ex Verbo. in forma diſt. 1. p. antec. DEUS potuiſſet nolle merita Chriſti adæquatè ſumpta, ità, ut omnia conſtitutiva eorum nollet, neg. ant. potuiſſet ea nolle inadæquatè ſumpta, ut tantùm nollet ipſas operationes, conc. ant. & neg. conſeq. ſic etiam potuiſſet DEUS nolle Chriſtum ſecundùm humanitatem.

Suppoſito autem, quòd DEUS voluerit exiſtere operationes Chriſti, non potuit nolle earum dignificationem, nec potuit merita Chriſti non infinitè æſtimare. Ad confir. neg. ant. nam capacitas ad dignificationem non ſtat in intenſione, nec in alio prædicato, quàm in hoc, quòd ſit actus virtutis, liberè à Chriſto elicitus, in quo prædicato omnes actiones Chriſti conveniunt. Sicut non minùs eſt capax natura humana ad dignitatem Filii DEI, quàm ſit natura Angelica. Quòd autem actus neceſſarii Chriſti non ſint capaces meriti, provenit ex defectu liber-

libertatis: interim tamen ſunt valoris infiniti, ut dictum *n. 347.*

363. Ob. 10. Verbum non reddit meritum Chriſti æternum, vel immenſum; nec infinitum in intenſione &c. ergo nec reddit illud infinitum in ratione meriti. Reſp. 1. retorq. argum. Verbum etiam non reddit meritum Chriſti magis antiquum, quàm e. g. meritum Abrahæ: ergo neque reddit magis dignum, quàm meritum Abrahæ: quod eſt apertè falſum. in forma neg. conſeq. Meritum non eſt capax illarum denominationum: attamen eſt capax, ut denominetur infinitum. Æternum eſt, quod non incepit in tempore; at meritum Chriſti ſecundùm rectum, ſeu operationem, incepit in tempore (non ità Chriſtus; nam rectus hujus concreti, ſcilicet perſonalitas Verbi, non incepit in tempore) Rurſus infinitè intenſum eſt, non quod habet aliquam infinitatem quamcunque, ſed infinitatem intenſionis: at infinitas Divina non eſt infinitas intenſionis: & ſic de alijs loquendo. E contra infinitum in ratione meriti, eſt omne id, quod eſt meritum, & habet infinitam dignitatem: hanc habet meritum Chriſti, ratione ipſius ſuppoſiti Divini, cui actio illa tribuitur, & cujus dignitas meritum illud conſtituit.

364. Ob. 11. Dignitas præmiantis non auget præmium: ergo etiam dignitas merentis non auget meritum. ant. probatur. ſi dignitas præmiantis augeret præmium, tunc DEUS minimo præmio condignè præmiaret

maxima merita: hoc non poteſt admitti: ergo. Reſp. ant. non eſt univerſaliter verum; nam certum eſt, quòd ſæpe dignitas præmiantis, ſi conſtituat præmium, iſtud augeat: certè ſæpe actio perſonalis regis, facta in gratiam alterius, æſtimatur magnum præmium, e. g. ſi rex vaſallum inviſat, propria oratione laudet, funus ejus comitetur, aut ſuo ſepulchro inferat &c.

Verùm neque etiam univerſaliter dici poteſt, quòd dignitas præmiantis augeat præmium; nam, ſi rex bene merito e. g. duci juberet tantùm dari obulum, ſi actio illa non eſſet ſignum honoris, vel illi non eſſet annexus quidam honor (ùt fuit olim annexus coronæ quercinæ, vel lauro) certè videretur, eum potiùs velle ridere, quàm remunerari. in forma om. ant. neg. conſeq. ad prob. om. totum. In præmio attenditur potiùs utilitas merentis, quæ non habetur per ſe ex dignitate remunerantis: at verò in obſequio attenditur dignitas obſequentis, ùt ſatis probatum.

365. Ob. 12. Pœna, ſeu ſatispaſſio, non creſcit ex dignitate patientis: ergo nec ſatisfactio. prob. conſeq. ſatispaſſio ſubſtituitur ſatisfactioni: ergo, ſi illa non creſcit ex dignitate patientis, neque creſcit iſta. Reſp. 1. ant. poteſt negari; utique enim minore ſupplicio cenſetur culpam expiare princeps, quàm ruſticus: certè principes non ſtatim plectuntur capite ob homicidium, etiam maximè voluntarium. Nec objicias, animas purgantes, licèt inæquales in gratia, tamen ob æ-

qua-

quales culpas æqualiter puniri; nam propter hanc inæqualitatem nulla eſt dignior alterâ quoad ſtatum; cùm omnes ſint æqualiter filiæ DEI adoptivæ: & ſecundùm hunc gradum genericum hujus ſtatûs attendatur dignitas ſatisfacientis, vel ſatiſpatientis: non verò ſecundùm intenſionem gratiæ.

Res hæc ſe habet, ſicut, ſi quis ex pluribus cauſis, vel titulis, eſt factus Cardinalis; hic enim propterea non habet majorem dignitatem, nec merita ejus ſunt majora, quàm alterius, qui factus eſt Cardinalis ex paucioribus titulis. Id quod alij non malè explicant etiam hac paritate: ſi duo ſunt nobilitatis æquè antiquæ, licèt unus ſit tantùm nobilis, alter comes, prior non eſt minùs dignus, vel minùs capax canonicatuum cathedralium, quàm poſterior; quia tantùm attenditur gradus genericus nobilitatis antiquæ. Aliud eſt, quòd habens majorem gratiam aliquando faciliùs aliquid impetrare poſſit à DEO; nam impetratio non tantùm habet vim ex dignitate perſonæ, ſed ſæpe ex affectu dantis, vel alijs circumſtantiis &c.

Reſp. 2. om. ant. neg. conſeq. ad prob. diſt. ant. ſatiſpaſſio ſubſtituitur ſatisfactioni quoad omnia. neg. ant. quoad aliqua tantùm. conc. ant. & neg. conſeq. Satisfactio, & ſatiſpaſſio, non debent in omnibus convenire: ſufficit, ſi conveniant in hoc, quòd ſatiſpaſſio in ſuo genere ſit tam æſtimabilis, quàm ſatisfactio in ſuo. Cæterùm, ſi verum eſt, quòd ſatiſpaſſio non creſcat ex dignitate pa-

Dd 5 tientis,

Digitized by Google

tientis, id inde eſſe debet, quòd dignitas in ſatispaſſionem non influat, nec ullam cauſalitatem exerceat, adeóque non impendatur in illam, nec eam conſtituat: quæ tamen ſunt valde dubia.

Quærendum nunc eſt, an ſatisfactio Chriſti fuerit ex rigore juſtitiæ commutativæ; nam legalis, & diſtributiva, hîc non veniunt ad rem. Ut autem hæc quæſtio ritè intelligatur, quærendum priùs eſt, an homo poſſit obligari, vel actu obligetur DEO ex rigore juſtitiæ commutativæ: & viciſſim, an DEUS actu obligetur, vel obligari poſſit ex rigore juſtitiæ commutativæ homini, vel alteri creaturæ: quas duas quæſtiones ex tractatu *de juſtitia* in iſtum rejeci, ut ex earum tractatione altera de ſatisfactione Chriſti faciliùs explicari queat.

ARTICULUS III.

An Homo poſſit obligari, vel actu obligetur DEO ex rigore Juſtitiæ Commutativæ.

366. JUſtitia commutativa eſt illa, cujus officium eſt adæquare, vel compenſare *jus proprietatis* alterius: quod jus, ut diximus *tr. de juſt. n.* 5. rectè definitur *poteſtas legitima voluntariè obligandi alios ad actionem, vel omiſſionem actionis in bonum proprium.* Sic, qui emptione completa, ſeu pretio dato, & tradi-

traditione facta, comparavit ſibi jus in aliqua re, e.g. in equo, acquiſivit legitimam poteſtatem obligandi alios ad omiſſionem actionis, ad quam adhiberi poteſt hic equus, e.g. ad omiſſionem equitationis in hoc equo, ſe invito: & hoc in bonum proprium, ut ipſe ſcilicet poſſit pro libitu uti equo: qui emit cenſum, acquiſivit poteſtatem legitimam obligandi alterum ad actionem, ſeu dationem cenſûs annui. Pariter, qui ex rigore juſtitiæ ſatisfecit pro injuria, acquiſivit legitimam poteſtatem obligandi offenſum ad remittendam offenſam, ſeu, quod idem eſt, ad cedendum jure offenſi, aut jure ad vindictam, ità, ut non poſſit exigere ulteriorem compenſationem. Hæc videntur ſupponenda; aliàs enim fiet multiplex, ſed inutilis quæſtio de voce.

367. Conditiones ulteriùs requiſitas ad condignam ſatisfactionem ex rigore juſtitiæ, examinat Lugo *de incarnat. diſp. 4. per plures ſectiones*, & alias adhuc addit Gormaz *de juſtitia à n. 520.* certiores paucas adduco. Prima. Satisfactio debet eſſe ad alterum: quod tamen Lugo *cit. diſp. ſec. 1. n. 2.* rectè docet, intelligendum eſſe tantùm ità, ut fiat alteri naturæ: & hoc neceſſariò dicendum eſt ob ſatisfactionem Chriſti Domini; cùm enim tota SS. Trinitas per peccatum offenſa fuerit, debuit Chriſtus etiam ſibi ipſi ùt DEO ſatisfacere: de quo vide *tr. de juſtit. n. 49. & 55.* Imò ſufficere poteſt aliquando alteritas, non in natura, ſed in munere, e. g. ſi quis ſit tutor, & ſimul

mul debitor pupilli, tunc ſolvit debitor ſibi ùt tutori, & quidem ex juſtitia.

Secunda conditio. Solutio, ſeu ſatisfactio, fieri debet ex bonis, quæ non jam antea fuerunt creditoris, vel offenſi. Equidem huic conditioni poteſt opponi, quòd fur ſatisfaciat, ſi ſtatim reſtituat eandem rem, quam abſtulit, quamvis tunc non reſtituat aliquid, quod non ſit creditoris; cùm iſte nondum perdiderit dominium morale illius rei. At ad hanc objectionem poteſt reponi, aliud eſſe tantùm reſtitutionem, aliud ſatisfactionem, prout hîc ſumitur; ſatisfactio enim non fit per idem, ſed per æquivalens: quod certè non debuit priùs fuiſſe creditoris; aliàs, ſi furatus eſſem equum Pauli, ſatisfacerem, ſi redderem ei pretium ex pecunijs, jam antè ipſi proprijs.

Tertia conditio ex his conſequens eſt. Satisfactio non debet fieri ex rebus, alio jam titulo creditori, vel offenſo debitis; aliàs poſſem duo debita una ſolutione expungere: quod juſtè fieri non poteſt. Quarta. Satisfactio talis debet extinguere debitum, pro quo ſatisfit, ità, ùt, ſi creditor ſatisfactionem accipiat, & non cedat jure ſuo, faciat debitori injuriam. Hæc quoque conditio admittitur ab omnibus: & videtur clarum eſſe, quòd neceſſaria ſit; aliàs inexplicabilis eſſet condignitas ſatisfactionis, ad juſtitiæ rigorem exactæ; nec enim pro uno jure plùs, quàm una ſolutio, vel adæquatio exigi poteſt. His poſitis

268. Dico 1. DEUS habet jus proprietatis

tatis in omnes homines, imò in omnes creaturas. ità communiſſimè auctores, à quibus aliqui recedentes faciunt potiùs quæſtionem de nomine, quàm de re, de qua plura in objectionibus. Prob. concl. ex Scripturis. Inprimis de ſeipſo dicit DEUS *Pſalm. 49. v. 12. Meus eſt enim orbis terræ, & plenitudo ejus.* & *Pſalm. 23. v. 1.* dicitur: *Domini eſt terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & univerſi, qui habitant in eo:* ergo DEUS eſt dominus orbis, & omnium in eo habitantium: nec tantùm eſt dominus juriſdictionis, ſed etiam proprietatis; quia dominium juriſdictionis non eſt in orbem terræ inanimatum, qui tamen hîc intelligitur, utpote diſtinctus ab inhabitantibus: & idem dominium tribuitur DEO in habitatores, quod in ipſum orbem inhabitatum.

Rurſus *Iſaia 64. v. 8.* dicitur de DEO: *Fictor noſter es tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* & *Job. 34. v. 19. Opus enim manuum ejus ſunt univerſi:* ergo omnes ſumus opus, ſeu effectus DEI: adeóque, ſicut artificis eſt artefactum, ab ipſo productum, jure proprietatis, ità eodem jure nos ſumus DEI. Confirm. Omnis creatura eſt eſſentialiter ſerva DEI: ſed ſerva, aut ſervus, ſpectat jure proprietatis ad dominum: ergo omnis creatura ad DEUM. Et hæ rationes, deſumptæ ex eo, quòd opera, & creaturæ, & ſervi DEI, ſpectent ad ipſum jure proprietatis, probant, non tantùm homines, ſed & Angelos, & omnes poſſibiles creaturas, eſſe

ſub-

Digitized by Google

ſubjectas dominio proprietatis DEI, ùt cuique conſideranti facilè patet.

369. Dico 2. DEUS vi ſui juris proprietatis poteſt obligare homines ad ponendas quascunqne actiones ipſis poſſibiles, vel etiam ad eas omittendas. ità Haunoldus *l. 4. tract. 1. n. 166.* idémque ſupponit Suarez, *opuſc. de juſtitia. ſec. 2. n. 9.* Prob. Homines ſunt ſervi DEI, eique pleno jure ſubjecti: ergo vi hujus juris poteſt DEUS de ipſis, eorúmque actionibus, pleniſſimè diſponere: & incomparabiliter magis, quàm dominus creatus de ſuis ſervis, quos tamen iſte poteſt obligare ad plurimas actiones, quæ ſcilicet ad ipſius utilitatem ſerviunt, & à ſervis moraliter poni poſſunt. Certè ex hoc jure DEUS poteſt, non tantùm bona fortunæ pro libitu uni eripere, & alteri dare, ùt fecit in Ægypto *Exodi 12. v. 36.* ſed etiam poteſt pro libitu vitam dare, vel eripere: poteſt obſequia omnia homini poſſibilia ab iſto exigere, quin ad ullam mercedem retribuendam teneatur, niſi liberaliter eam promittere velit.

370. Dico 3. Actus tales, quos DEUS ab homine exigit, titulo juris proprietatis, vel juſtitiæ commutativæ, non ſunt actus perfectæ juſtitiæ, ſaltem talis, qualis deſcribitur à S. Thoma *2. 2. q. 57. a. 1. ad 3.* ubi ait: *Juſtitia æqualitatem importat: DEO autem non poſſumus æquivalens recompenſare: inde eſt, quòd juſtum ſecundùm perfectam rationem non poſſumus reddere DEO:* & iterum. *3. p. q. 85. a. 3. ad 2. Medium juſtitiæ*

ſtitia eſt æqualitas, quæ conſtituitur inter illos, inter quos eſt juſtitia, ùt dicitur in 5. ethicorum: in quibusdam autem non poteſt perfecta æqualitas conſtitui propter alterius excellentiam, ſicut inter patrem, & filium, inter DEUM, & hominem, ùt Philoſophus dicit in 8. ethicor. unde in talibus ille, qui eſt deficiens, debet facere, quidquid poteſt: nec tamen hoc erit ſufficiens ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm acceptationem ſuperioris.

Prob. Hæ actiones nunquam poſſunt eſſe æquales juri Divino: & quidem per ſe; quia per ſe jus Divinum non poteſt adæquari, & non tantùm per accidens, uti fit, ſi debitor e. g. mille florenorum non eſt ſolvendo (nam jus ad eos florenos per ſe utique adæquari poſſet, licèt hîc & nunc, per accidens ob inopiam debitoris adæquari non poſſit) vel ſi ſervus non omnia facit, quæ poteſt; quia dominus non exigit; nam ſaltem poſſet ſervus, tantum facere, quantum dominus vi juris ſui poſſet, hîc & nunc exigere; cùm id jus non ſe extendat ad exigenda infinita, ſicut tamen ſe extendit jus DEI: ergo. Quare actiones, ad quas ponendas DEUS obligat vi ſui juris proprietatis, poſſunt quidem dici actus juſtitiæ in ſenſu latiori, hoc eſt, debiti ex jure proprietatis: ſed non poſſunt dici actus juſtitiæ in ſenſu ſtrictiori, hoc eſt, juſtitiæ compenſativæ, vel adæquativæ juris Divini, quod tamen requiritur ad actum juſtitiæ ſimpliciter dictum.

Et hæc eſt etiam ratio, cur juxta communem Theologorum, & Philoſophorum, cum

cum Ariſtotele, & S. Thoma, religio erga DEUM, & pietas erga parentes, non ſint partes ſubjectivæ, ſed tantùm poteſtativæ juſtitiæ; quia ſcilicet non poteſt reddi æquale titulo excellentiæ Divinæ, & beneficentiæ parentum. Hinc non ſufficit illa quorundam reſponſio, quòd juri Divino ſaltem reddi poſſit æquale quoad illud, quod hîc & nunc petit; nam ſic etiam religioni, & pietati erga parentes, poſſet reddi æquale, & hæ eſſent partes ſubjectivæ juſtitiæ; quod eſt contra communem. Itaque requiritur ad juſtitiam ſtrictè talem, ut reddi poſſit æquale toti illi, quod quis vi ſui juris petere poteſt, ſeu æquale toti juri, aut titulo.

371. Dico 4. DEUS, dum præcipit, vel prohibet, ſub gravi aliquam actionem, obligat ſimul ex jure proprietatis. ita Suarez *opuſculo de juſtitia. ſec. 2. n. 9.* & plures alij: imò teſte Lugone (quamvis nobis non omnino conſentiente) *de incarnat. diſp. 3. ſec. 3. n. 54.* communis. Prob. ratione Eximij Doctoris. Quando violatur præceptum grave DEI, fit DEO injuria ſtrictè dicta, quæ obligat ad aliquam ſatisfactionem, qualis poſſibilis eſt: ergo læditur jus proprietatis DEI: ergo DEUS obligat ex hoc jure. ant. eſt communis doctrina Patrum, & Scripturæ. Sic dicitur *Iſa. 1. v. 2. Filios enutrivi, & exaltavi: ipſi autem ſpreverunt me.* & *Jerem. 33. v. 8. Deliquerunt mihi, & ſpreverunt me.* item *ad Rom. 2. v. 23. Per prævaricationem legis DEUM inhono-*

honoras. Patres etiam, & Theologi omnes dicunt, quòd per peccatum grave DEO inferatur injuria, dum nempe poſtponitur creaturæ, & ſaltem virtualiter contemnitur: addunt, quòd homo propterea obligatus ſit ad agendam pœnitentiam, ut reparetur læſus DEI honor.

Prob. jam 1. conſeq. Inobedientia purè talis, & non ſimul conjuncta cum inhonoratione ſuperioris, vel læſione alicujus juris proprietatis ejusdem, non eſt injuria propriè dicta, multò minùs obligat ad ſatisfactionem: ergo per peccatum grave non læditur tantùm jus jurisdictionis Divinum, quatenus DEO non obeditur: ſed læditur verò jus proprietatis DEI. Prob. etiam 2. conſeq. Si DEUS non obligat vi juris proprietatis, iſtud non læditur, ùt eſt clarum: ſed, ùt probatum eſt, læditur: ergo DEUS ex eo obligat.

372. Alij pro ratione adducunt, DEUM in Scripturis millies vocari dominum: item peccata vocari injuſtitias, iniquitates &c. Sed reſpondet Lugo, DEUM dici dominum ob dominium jurisdictionis, à quo ipſe ſe dominum denominat, dicens *Malachiæ 1. v. 6. Si Dominus ego ſum, ubi eſt timor meus?* qui timor non incutitur per ſe à domino proprietatis, ſed à domino jurisdictionis. Quod ſpectat ad injuſtitias, & iniquitates, tales vocantur, non tantùm actiones contra juſtitiam commutativam, ſed etiam, quæ ſunt contra juſtitiam legalem &c. imò quæcunque malitia formalis vocatur in Scri-

pturis injuſtitia, vel iniquitas: quamvis per iniquitatem etiam poſſit intelligi peccatum injuſtitiæ contra proximum.

Unde mihi ſufficit ratio prior, quæ etiam univerſaliter procedit de omnibus actionibus graviter præceptis, quæ ſi non exhibeantur, fit injuria DEO: ſicut etiam, ſi ponantur actiones graviter prohibitæ: adeòque DEUS ad eas, in tali circumſtantia præcepti, vel prohibitionis gravis, ponendas, vel non ponendas, obligat ex jure proprietatis. Multò magis autem prohibet DEUS ex hoc jure actiones, immediatè, & per ſe læſivas honoris DEI, e. g. blaſphemias, contumelioſas de DEO doctrinas, & ſimiles. Dixi autem, DEUM obligare ex jure proprietatis, ſi obliget ſub gravi; nam, cùm venialia peccata non ſint inhonoratio DEI, nec virtualis ejus contemptus, nec propriè dicta injuria DEI, non debet dici, DEUM etiam iſto titulo juris proprietatis prohibere, vel actiones ſub veniali præceptas ex hoc titulo exigere.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

373. OB. 1. contra 1. concluſ. DEUS non poteſt ex rebus creatis percipere utilitatem, vel commodum: ergo non habet jus proprietatis in eas. prob. conſeq. jus proprietatis eſt jus diſponendi de re in proprium commodum:

modum: ergo. Reſp. diſt. ant. DEUS non poteſt ex rebus creatis percipere commodum, vel utilitatem intrinſecam, ſeu qua intrinſecè meliùs ſe habeat. conc. ant. non poteſt percipere utilitatem extrinſecam. neg. ant. & conſ. ad prob. diſt. eodem modo. ant. & neg. conſ. DEUS poteſt percipere ex creaturis honorem, laudem, & gloriam extrinſecam, atque ad hanc illas pro libitu ordinare: quod ſufficit ad jus proprietatis; nam etiam in creatis, qui donat aliquid alteri, ut liberalitatis laudem referat, aliam utilitatem non percipit. Dein probabiliter dicitur, ſufficere ad jus proprietatis ſolum bonum exercendæ libertatis, ſeu hoc commodum, quod quis pro libitu ſuo poſſit de re diſponere, abſque alia utilitate neceſſariò intendenda. vide Haunoldum *l. 4. tr. 1. n. 164.*

374. Ob. 2. DEUS non poteſt voluntariè, ſed debet neceſſariò obligare ad ea, quæ ſunt juris naturæ: atqui honor e. g. & alia plurima, debentur DEO jure naturæ: ergo DEUS non poteſt ad ea voluntariè obligare: ſubſumitur: jus proprietatis tantùm datur ad ea, ad quæ quis voluntariè poteſt obligare: ergo DEUS ſaltem ad plurima non habet jus proprietatis. Reſp. neg. ſuppoſitum majoris. *Voluntariè*, & *neceſſariò*, non ſibi opponuntur: ſed tantùm *liberè*, & *neceſſariò*; adverbium autem *voluntariè*, in definitione juris proprietatis poſitum, non ſignificat determinatè voluntarietatem liberam, ſed quamcunque in genere voluntarietatem, ſive liberam, ſive neceſſariam: qua de re vi-

de plura *in tract. de juſtitia n. 13.* Poteſt etiam diſtingui ma. DEUS non poteſt ad illa obligare voluntariè neceſſariò. neg. ma. non poteſt obligare voluntariè liberè. om. ma. & om. etiam mi. iterum ſub priori diſtinctione conc. vel neg. conſ. ad ſubſumptum rurſus eodem modo diſt. ant. & neg. conſ. Omiſi primum antecedens intellectum de libertate; quia poſſet diſtingui inter obligationem mediatam, & immediatam, de qua re vide *tract. de juſtitia n. 14.*

375. Ob. 3. contra 2. concluſ. Nulla actio poteſt fieri, vel omitti, invito DEO: ergo nulla poteſt eſſe contra ejus voluntatem, ſeu obligationem juris proprietatis Divini: ergo DEUS non poteſt obligare ad ullam actionem ex jure proprietatis. prob. ant. nulla actio poteſt fieri, ſi DEUS eam efficaciter nolit: nec ulla omitti, ſi DEUS eam efficaciter velit: & hinc nulla fit, vel omittitur, niſi DEO permittente: ergo nulla fit, vel omittitur ipſo invito. prob. etiam ſuperior conſeq. illa actio non eſt contra jus proprietatis, quæ non fit contra voluntatem habentis jus: atqui actio, quæ non fit invito habente jus, non fit contra ejus voluntatem: ergo. Reſp. neg. ant. ad prob. diſt. 1. membrum ant. nulla actio poteſt fieri, ſi DEUS eam nolit efficaciter effectivè. conc. ant. ſi eam nolit tantùm efficaciter affectivè. neg. ant. eodem modo diſt. 2. membrum: tertium autem ſimpliciter concedo: at iterum neg. conſeq.

Utique DEUS eſt ſatis invitus, quòd fiant

fiant peccata, dum ea prohibet, dum peccantibus minatur æterna ſupplicia, eáque etiam ſæpiſſimè infligit; quamvis abſolutè peccata non velit impedire; ut enim res aliqua fiat altero invito, non eſt opus, ut hic eam efficaciter impedire conetur, ſed tantùm, ut illam improbet, nolítque efficaci affectu, eam fieri, quamvis dein illam permittat. Sic ſæpe potentiores aliqua faciunt, quæ debiliores, ſeu inferiores, ex metu, vel alio reſpectu permittunt; quibus in caſibus utique tamen læduntur: ſufficit nempe etiam involuntarietas, qua quis rem efficaciter affectivè nolit.

Imò poteſt quandoque ſufficere ſola involuntarietas, ſeu nolitio cedendi ſuo jure, etſi quis actionem in ſe ſpectatam non omnino nolit. Id probat Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 173*, exemplo domini, qui cuperet, ut ſervus modicum quid furaretur, ſicque daret ſibi occaſionem, ut poſſet ei infligere pœnam. Dein ex modo arguendi adverſariorum ſequeretur, peccatum etiam non eſſe actum inobedientiæ: quod nemo dicit. Ratio eſt; quia etiam actus inobedientiæ debet eſſe aliqua actio, exercita invito ſuperiore: atqui, ſi DEUS permittens peccatum non eſt invitus, peccatum non erit actus, exercitus invito ſuperiore (nam DEUS peccatum permittit) ergo neque erit actus inobedientiæ: quod, cùm falſum ſit, clarum eſt, DEUM etiam permittentem poſſe eſſe invitum.

376. Ob. 4. contra 4. concluſ. Provi-

 den-

dentia DEI utitur peccatis, etiam qua talibus, ad ſuos fines, ùt teſtantur Scripturæ, & Patres: ergo ipſa peccata ſunt uſus liber, ſeu exercitium Divini dominii, aut juris proprietatis: atqui tale liberum exercitium non poteſt eſſe læſio juris proprietatis Divini: ergo peccata non poſſunt eſſe læſio, ſeu offenſio juris proprietatis Divini, adeóque neque contra hujus obligationem. *Reſp.* Peccata nullo modo ſunt exercitium liberum Divini dominii; quia DEUS nullo modo ea liberè producit; neque enim eſt cauſa peccatorum libera, ùt eſt de fide: ſed tantùm DEUS peccatis jam patratis ſuo modo utitur, vel ea ordinat ad ſuos fines, e. g. ad pœnitentiam, vel vindictam: ſicut aliquando is, cui pèr injuriam exciſa eſt arbor, eâ utitur ad excitandum ignem. Hinc peccata vel maximè ſunt contraria juri proprietatis Divino; quia DEUM privant honore ſibi debito, àtque etiam actu præcepto, qui DEO ratione juris proprietatis debetur. in forma conc. ant. neg. conſ. omiſſo dein, vel conc. ſubſumpto, iterum neg. 2. conſeq.

377. Ob. 5. Nullum peccatum eſt injuria DEI: ergo nullum peccatum eſt contra jus proprietatis Divinum. prob. ant. nullum peccatum poteſt DEO aliquod bonum auferre, vel aliquod damnum inferre: ergo nullum eſt injuria DEI. Confirm. Contemptus, & inhonoratio DEI, ſunt tantùm finis extrinſecus præcepti, quo DEUS e. g. prohibet abſtinere à furto (ſicut præcepti Eccleſiaſtici, de ſervando jejunio in vigilia alicu-

Digitized by Google

jus Sancti, finis non intrinſecus, ſed tantùm extrinſecus, eſt cultus Sancti, ùt habet communis) ergo DEUS non obligat ſub iſta ratione: adeóque actus, e. g. furtum, non contrahit malitiam inhonorationis, ſeu contemptûs DEI, & conſequenter non eſt contra jus proprietatis Divinum.

Reſp. neg. ant. ad prob. diſt. ant. nullum peccatum poteſt DEO auferre bonum intrinſecum, vel ei damnum intrinſecum inferre. conc. ant. nullum poteſt auferre bonum extrinſecum, ſeu inferre damnum extrinſecum. neg. ant. & conſ. Ut rectè ait Suarez *opuſculo de juſtitia num. 10.* ſi nulla DEO inferretur injuria per peccatum, non deberetur ei ſatisfactio propter peccatum, præſtanda per pœnitentiam: ſaltem non deberetur ex alio capite, quàm præcisè ex charitate, quæ obligaret ad redintegrandam cum DEO amicitiam: quod tamen eſt contrarium perſuaſioni omnium, qui non ſunt præoccupati ſententiâ adverſâ. Sed & omnes ſentiunt, injuriam etiam fieri illi, cui aufertur bonum extrinſecum, vel infertur ſimile damnum.

Ad confirm. neg. ant. Inprimis plura præcepta gravia, quibus DEUS prohibet blaſphemias, ſeu convitia contra ſe, & ſanctiſſimum ſuum nomen: aut prohibet doctrinas ſibi contumelioſas: item quibus præcipit, ſe coli, tanquam ens ſupremum, & ſimilia, apertè pro fine intrinſeco habent honorem DEI. 2. In omni præcepto gravi, eoipſo, quòd DEUS præcipiat ſub amiſſione ſuæ amicitiæ,

& præmiorum æternorum, prohibet, ſaltem implicitè, ne iſta poſtponantur bono creato, aut temporali, & ſic contemnantur, atque ipſe in iſtis. Saltem datur lex quaſi reflexa, & univerſaliter in omnes obligationes graves influens, ne DEI amicitia, & bona ab ipſo oblata, contemnantur. Aliud eſt de peccatis venialibus, ſeu obligationibus levibus, ùt jam ſuprà dictum *n. 344. & 372.*

378. Ob. 6. Plurimi non agnoſcunt hanc obligationem: ergo non peccant contra illam. Confirm. 1. Juxta nos quodlibet peccatum grave haberet ſpeciem injuſtitiæ, quæ deberet in confeſſione exponi: atqui hoc gratis dicitur: ergo. Confir. 2. Juxta nos peccato gravi etiam propter hanc circumſtantiam ſpecificam correſponderet gravior pœna in inferno, vel etiam in purgatorio, caſu quo poſt remiſſam culpam gravem, adhuc aliquis deberet luere pœnam temporalem pro illa: hoc iterum gratis dicitur ergo. Reſp. neg. ant. Omnes utique agnoſcunt, peccatum grave eſſe injuriam DEI, & virtualem ejus contemptum, ac inhonorationem; hoc enim omnes docentur in catecheſi à pueritia. Si autem ponatur aliquis, e. g. gentilis, non agnoſcere in quovis peccato injuriam DEI, ſed tantùm aliquam inobedientiam, tunc, ſi invincibiliter eam ſpeciem peccati ignoret, ipſam non contrahet, ſicut contingit in plurimis aliis.

Ad 1. confirm. Reſp. neg. mi. nam ſufficienter probatum eſt, peccatum eſſe injuriam, adeóque continere in ſe ſpeciem injuſtitiæ

ſtitiæ; hæc tamen ſpecies ſufficienter exponitur in confeſſione, dum exponitur, quòd peccatum commiſſum fuerit mortale; nam hoc ipſo confeſſarius intelligit, quòd DEO illata ſit gravis injuria, adeóque peccatum fuerit contra jus proprietatis Divinum. Ad 2. confirm. neg. ant. ſaltem quatenus dicit quòd juxta nos gravior ſubeunda eſſet pœna, quàm in aliorum, imò omnium ſententia; nam juxta omnes peccatum grave eſt gravis injuria DEI &c. & pœna correſpondens gravi injuriæ DEI eſt illa ipſa, quæ reſpondet ſpeciali malitiæ contra jus proprietatis DEI: neque aliam novam adſtruimus.

379. Ob. 7. Non poteſt pro peccato gravi dari DEO ſatisfactio propriè dicta: ergo peccatum non eſt propriè dicta injuria contra jus proprietatis Divinum. prob. ant. quidquid datur DEO, jam eſt ex alio titulo ipſius, nec poteſt facere DEUM ditiorem: ergo nulla res poteſt eſſe reſpectu DEI ſatisfactio. Reſp. diſt. ant. Non poteſt DEO dari ſatisfactio, quæ ſit ex ſe, & independenter ab acceptatione DEI, ſatisfactio in actu ſecundo. conc. ant. quæ ſit ſatisfactio, ſaltem in actu primo. neg. ant. & conſ. ad prob. conc. ant. & ſub data diſtinctione iterum conc. vel neg. conſeq.

Quando dicimus, quòd debeat DEO aliquid, ratione peccati commiſſi, exhiberi à creatura in ſatisfactionem, inprimis non intelligimus debere exhiberi ſatisfactionem condignam à creatura ſola; hæc enim, independenter à meritis Chriſti, talem ſatisfactio-

nem exhibere non poteſt ; unde DEUS eam ab illa ſola etiam nequit exigere: non ex defectu juris ſui, tanquam creditoris: ſed ex defectu poteſtatis in creatura, tanquam debitore: ſed tantùm dicimus, debere exhiberi à tali creatura ſatisfactionem, quæ ipſi poſſibilis eſt, ùt notavimus in probatione ſententiæ. *n. 369.*

Secundò. Non dicimus, quòd pro peccato debeatur ſatisfactio, quæ ex ſe talis ſit in actu ſecundo ; hoc eſt, quæ actualiter ſatisfaciat pro debito, illúdque extinguat, & ità quidem, ut DEUS obligetur ad eam acceptandam, & injuriam faceret ſatisfacienti, ſi eâ poſitâ peccatum non remitteret ; nulla enim ſatisfactio creata, etiam conjuncta cum meritis Chriſti, vel ex his habens valorem, eſt talis independenter à liberali acceptatione DEI; quia, cùm omnes actiones creatæ jam ex alio titulo ſint DEO debitæ, nec iſte fiat ullo modo, ùt ita dicam, ditior, per poſitionem talium actionum, non debet eas acceptare in ordine ad extinguendum debitum: ſed poteſt eas ſibi accipere altero titulo, nempe juris proprietatis. Hinc talis ſatisfactio tantùm habet potentiam, vel valorem in actu primo, ut ſcilicet, ſi DEUS eam velit acceptare, in ordine ad delendum peccatum, iſtud virtute illius deleatur: qua de re paulò poſt plura, quando agemus de ſatisfactione Chriſti, & dicemus, quòd non fuerit ex rigore juſtitiæ.

380. Dices 1. Quid ergo novi juris tribuit DEO peccatum? Reſp. Non tribuit ipſi no-

novum jus novitate objecti, ſeu ad novum objectum; cùm DEUS ad omnia jam priùs jus habeat: ſed tribuit ipſi ſuo modo novum jus novitate tituli, ſeu tribuit illi novum titulum, quem priùs non habuit, ut nempe actio ſatisfactoria ipſi debeatur ex duplici titulo, ſcilicet titulo communi, quatenus creatura eſt, & titulo particulari, quatenus ſatisfactio eſt. Dices 2. Si hæc actio jam alio ex titulo ad DEUM ſpectat, non erit ſatisfactio. Reſp. diſt. illat. ſi DEUS non velit eam in hunc finem acceptare. conc. illat. ſi velit eam ità acceptare. neg. illatum.

Dices 3. DEUS poteſt pro libitu ſuo hanc actionem à creatura obtinere, & cum illa producere: ergo, ſi eſt ſatisfactio, ipſe ſibi ſatisfacit: ſicut, ſi tutor ſua in poteſtate habet bona pupilli, ut poſſit ſe ex ijs pro libitu ſolvere, ipſe ſe ſolvit, accipiendo ſibi debita ex illis bonis. Reſp. diſt. ant. poteſt DEUS eam actionem obtinere, & producere, ità tamen, ut creatura liberè cooperetur. conc. ant. ità, ut hæc non liberè cooperetur. neg. ant. & conſ.

Ille, qui immediatè liberè ponit ſatisfactionem, dicitur ſatisfacere: ſicut etiam ille, qui immediatè liberè ponit actionem meritoriam, dicitur mereri: hoc autem facit creatura. Quod ſpectat ad paritatem additam de tutore, reſpondeo, in eo etiam caſu moraliter ſolvere pupillum, licèt non phyſicè (cùm ſinè hujus concurſu phyſico ſolutio fiat) unde multò magis ſolvit, ſeu ſatisfacit creatura, ſinè cujus phyſico, & libero

libero influxu, ſatisfactio, vel ſolutio non datur.

ARTICULUS V.

An DEUS poſſit obligari Creaturæ ex Juſtitia Commutativa.

381. DIco. Non poteſt DEUS obligari creaturæ ex juſtitia commutativa ſtrictè dicta. ità Vaſquez *in 1. p. tom. 1. diſp. 85. c. 2.* ubi ait, neminem antiquorum oppoſitum docuiſſe. Lugo *de incarnat. diſp. 3. ſec. 1. n. 4.* ubi plures citat. Gormaz *de juſtit. n. 523.* qui *n. 522.* adhuc alios addit, Bernal, Eſparza, Molina, Pallavicinus, Leſſius, & recentiores complures: & quod majoris ponderis eſt, ſentit nobiſcum S. Thomas, qui *1. p. q. 21. a. 1.* in DEO tantùm admittit juſtitiam aliquam diſtributivam: & hinc docet, retributionem pro meritis, vel peccatis, à DEO factam, reducendam eſſe tantùm ad condecentiam; quia ſcilicet decet DEUM, dare id, quod eſt ordinatum ſecundùm ordinem Divinæ ſapientiæ.

Sic enim ait *art. cit. in corp. Dicitur à Philoſopho in 5. ethic. juſtitia commutativa, vel directiva commutationum: & hæc non competit DEO, ùt dicit Apoſtolus Rom. 11. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* dein *ad 3.* ait S. Doctor: *Et licèt DEUS hoc modo debitum alicui det, non tamen ipſe eſt debitor; quia ipſe ad alia non ordinatur,*

ſed

ſed potiùs alia in ipſum: & ideo juſtitia quandoque dicitur in DEO condecentia ſuæ bonitatis, quandoque verò retributio pro meritis. Et utrumque modum tangit Anſelmus dicens: Cùm punis malos, juſtum eſt; quia illorum meritis convenit: cùm verò parcis malis, juſtum eſt; quia bonitati tuæ condecens eſt.

Idem Angelicus *l. 1. contra gentiles c. 93. n. 7.* ait: *Similiter etiam juſtitia, quantum ad commutationis actum, DEO competere non poteſt; cùm ipſe à nullo aliquid accipiat: unde Rom. 11. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei: & Job. 41. Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? Per ſimilitudinem tamen aliqua DEO dare dicimur, in quantum DEUS noſtra data acceptat: non igitur ſibi competit commutativa juſtitia, ſed ſolùm diſtributiva.* iterum *in 4. diſt. 46. q. 1. a. 1. in corp.* ait: *Juſtitia commutativa, per quam æqualitas conſtituitur inter DEUM dantem, & creaturam recipientem, DEO competere non poteſt ſecundùm propriam acceptionem.*

382. Nec dicas 1. S. Thomam, quando negat in priori textu, DEUM ex juſtitia remunerari merita, tantùm conſiderare merita, prout ſunt in ſe, & non prout fundantur in gratia; nam planè indifferenter loquitur de meritis, utroque modo conſideratis: ſanè in objectione, ſeu argumento tertio, ſibi abſolutè objicit, DEUM nulli eſſe debitorem: in reſponſione autem non diſtinguit inter debitum ex meritis, prout ex gra-

Digitized by Google

tia facta ſunt, & ex meritis, prout præſcindunt à gratia: ſed ſimpliciter dicit, DEUM non eſſe debitorem, niſi ex condecentia ſuæ bonitatis.

Nec dicas 2. Ariſtotelem *loc. cit. ſeu 5. ethic. c. 4.* dicere, juſtitiam tantùm dari inter æquales, & conſequenter, ſi S. Thomas abſolutè ejus doctrinam amplecteretur, nec dandam juſtitiam commutativam in homine erga DEUM. Reſp. enim conc. totum, in hoc ſenſu, quòd S. Doctor velit cum Philoſopho, actus creaturæ erga DEUM non eſſe actus ſtrictè dictos juſtitiæ commutativæ reſpectu DEI, ut diximus *n. 370.* & probavimus ex S. Thoma: quamvis ex hoc non ſequatur, DEUM non habere jus proprietatis in creaturis, ut *ibidem* probatum eſt.

383. Prob. jam concluſio 1. ex SS. Patribus. S. Auguſtinus *l. 1. confeſſ. c. 4.* alloquens DEUM ait: *Reddis debita, nulli debens, donas debita, nihil perdens.* & *l. 3. de lib. arbit. c. 16.* ait: *DEUS autem nulli debet aliquid; quia omnia gratuitò præſtat.... quid ergo ei prærogas, ut tanquam debitum poſcas?* S. Anſelmus *in proſolog. c. 10.* ait de DEO: *Juſtus es, non quia nobis reddis debitum: ſed quia facis, quod decet te ſummè bonum.* S. Bernardus *ſerm. 1. in feſto annunc. B. V. Neque enim talia ſunt hominum merita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, aut DEUS injuriam aliquam faceret, niſi eam donaret.* Hi textus ſanè ſat clarè negant, DEUM obligari homini ex juſtitia commutativa: econtra illi, quos adver-

verſarij afferunt, valde commodè explicantur de juſtitia, non commutativa, ſed generali, de qua ſæpe in Scripturis fit mentio: ſic *Matth. 5. v. 6.* dicitur: *Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam.* & *v. 20. Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quàm ſcribarum &c.* item *Matth. 3. v. 15. Sic enim decet nos implere omnem juſtitiam*: ubi certè non eſt ſermo de juſtitia commutativa: ſic etiam Tridentinum *ſeſs. 6. c. 7.* gratiam ſanctificantem vocat juſtitiam.

384. Probatur concluſ. 2. ratione. DEUS eſt dominus omnium creaturarum, & non tantùm dominus altus ſeu juriſdictionis, ſed etiam dominus proprietatis, & quidem dominium ejus eſt ipſi eſſentiale: ergo non poteſt hoc à ſe abdicare: ergo non poteſt creaturæ tribuere jus proprietatis contra ſe: ergo nulla creatura poteſt DEUM ex jure proprietatis ſibi obligare: conſequentiæ ſunt legitimæ; nam, quod eſt eſſentiale, non popoteſt deponi, ſeu abdicari; non enim poteſt ab homine abdicari animalitas, vel rationalitas, vel riſibilitas; ſi autem jus abdicari non poteſt, neque poteſt alteri tribui.

Antecedens quoad 1. & 2. partem probatum jam eſt *n. 368.* prob. nunc. quoad 3. partem, ſive probatur, hoc dominium eſſe DEO eſſentiale. Omne dominium, quod habet DEUS, competit ipſi ratione eſſentiæ, vel naturæ Divinæ (ſicut ratione ejuſdem ei competit poteſtas omnia producendi; nam, ſicut omnipotentia eſt communis tribus Perſonis, ità etiam dominium: & ſicut omnes

tres

tres ſunt tantùm unus omnipotens, ità ſunt tantùm unus dominus, ùt expreſsè dicitur in ſymbolo S. Athanaſij) ſed quod DEO competit ratione naturæ, vel eſſentiæ Divinæ, ei eſſentialiter competit, ùt clarum eſt; aliàs dicam, quòd nec omnipotentia eſſentialiter ei competat: ergo dominium competit eſſentialiter DEO, ſive ipſe eſt eſſentialiter dominus proprietatis.

385. Confirm. 1. & ſimul explicatur hæc ratio. Quævis creatura, adeóque quævis actio creata, eſt eſſentialiter, & inabdicabiliter ſubjecta Divino dominio, vel juri proprietatis Divino: ergo DEUS quamlibet actionem creatam liberrimè, abſque omni ullius injuria, ſibi aſſumit, quin pro ea aliquid reddat: ergo nunquam ex juſtitia poteſt obligari à creatura; aliàs enim accipiendo e. g. actionem creaturæ, & eam non compenſando, faceret illi injuriam.

Confirm. 2. Servus ùt ſervus non poteſt acquirere, vel habere jus proprietatis contra dominum: atqui omnis creatura ſub omni prædicato eſt ſerva DEI, & quidem eſſentialiter: ergo non poteſt acquirere, vel habere jus contra DEUM. ma. eſt certa in omni jure; nam, quidquid habet, vel acquirit ſervus ùt ſervus, domino acquirit, vel habet. Quòd autem aliquando inter creaturas ſervus aliquid habeat proprium, inde eſt, quòd hæc ſervitus non ſit eſſentialis, ſed accidentalis, & poſſit tolli, vel partialiter, vel totaliter, & ſæpius partialiter tollatur: quo caſu homo ille ſub ea ratione

non

non eſt ſervus, potéſtque habere jus etiam contra dominum ſuum. At verò ſervitus creaturæ reſpectu DEI eſt eſſentialis, & nec partialiter poteſt tolli; tum quia eſſentia Divina indiviſibilis eſt, adeóque etiam jus DEI; tum quia non eſt vel minimum quid in creatura, quod non ſit eſſentialiter dependens à DEO, ejúſque dominio.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

386. OB. 1. Sacræ Scripturæ pluribus in locis dicunt, DEUM eſſe juſtum: item præmium æternum vocant coronam juſtitiæ, debitum, mercedem, denarium diurnum, depoſitum &c. ſed hæc ſignificant juſtitiam commutativam: ergo DEUS obligatur creaturæ ex juſtitia commutativa. Confirm. SS. Patres (quos vide apud Lugonem *de incarnat. diſp. 3. ſec. 2. n. 33.*) DEUM vocant juſtum debitorem coronæ: ergo DEUS obligatur ex juſtitia. Reſp. neg. mi. Iſtæ locutiones tantùm ſignificant juſtitiam aliquam generalem, vel latè ſumptam, de qua *n. 383.* vel fidelitatem, vel aliquam æqualitatem proportionis, aut juſtitiæ diſtributivæ.

Audiatur S. Thomas *in 4. diſt. 46. q. 1. a. 1. quæſtiunc. 1. ad 4. Inter dominum, & ſervum, non poteſt eſſe juſtitia commutativa propriè dicta; non enim poteſt aliqua æqualitas ſecundùm quantitatem inter eos*

conſtitui; cùm totum, quod eſt ſervi, ſit domini: ſervatur tamen aliquis modus juſtitiæ commutativæ, prout inter eos invenitur æqualitas proportionis; unde etiam Philoſophus in 5. ethicorum diſtinguit dominativum juſtum à juſto politico, quod eſt propriè dictum: & per hunc etiam modum poteſt eſſe juſtitia DEI ad creaturam. Ad confirm. neg. conſeq. & dico, etiam SS. Patres loqui de juſtitia latè ſumpta; aliàs contradicerent alijs Patribus, à nobis citatis: quod dici non debet ſinè aperta neceſſitate.

587. Ob. 2. Omnis virtus, quæ non involvit imperfectionem, debet attribui DEO: ſed juſtitia commutativa non involvit imperfectionem: ergo debet attribui DEO. Confirm. 1. Etſi juſtitia commutativa in creaturis dicat aliquas imperfectiones, poteſt tamen depurari ab illis, & ſic DEO attribui: ergo. Confirm. 2. DEUS utique poteſt cuique tribuere jus ſuum: ſed hoc eſt exercere juſtitiam commutativam: ergo. Reſp. conc. ma. neg. mi. involvit enim juſtitia commutativa, exercenda à DEO erga creaturam, abdicationem juris Divini, ſaltem partialem, & exemptionem creaturæ à ſervitute erga DEUM, quæ eſt imperfectio reſpectu DEI.

Nec dicant adverſarij, manere tamen DEO dominium altum, etſi abdicet jus baſſum; nam non tantùm dominium altum, ſive juriſdictionis, ſed etiam dominium proprietatis DEI, eſt inabdicabile; cùm æquè fundetur in eſſentia Divina: imò ſi DEUS tantùm

tùm retineret dominium altum, ſeu juris-dictionis, non poſſet, niſi exigente majore utilitate creaturarum, ſinè injuria earum, diſponere de rebus creatis (ſicut princeps creatus ex dominio alto id tantùm poteſt ob majorem, ſeu publicam utilitatem) quod admitti non poteſt; cùm utique DEUS debeat poſſe, pro ſuo libitu, liberè de omnibus diſponere, ſinè cujusquam injuria.

Ad 1. confirm. neg. ant. quia non poteſt manere conceptus juſtitiæ commutativæ, ſi depurari debeat à dictis imperfectionibus, niſi fiat quæſtio de voce. Equidem videntur talem quæſtionem de voce facere aliqui, dum ajunt, dari in DEO longè aliam juſtitiam commutativam, quàm in creatis, quæ nullam poſt ſe trahat abdicationem juris: ſed hac ratione poterimus etiam dicere, dari in DEO pœnitentiam, intelligendo per eam longè aliam virtutem, quàm intelligamus in creaturis: quod eſſet paradoxum. Scilicet debet poſt demptas imperfectiones manere adhuc conceptus virtutis verus, & communiter adſtrui ſolitus, ſi ea virtus debeat poſſe DEO attribui: quod de juſtitia commutativa dici non poteſt.

Ad 2. confirm. diſt. ma. DEUS poteſt utique cuique tribuere jus ſuum, quod ſit jus adverſùs DEUM. neg. ma. quod ſit jus adverſùs alias creaturas. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Cùm creatura habere non poſſit jus contra DEUM, ùt probatum eſt, etiam DEUS non poteſt hoc illi tribuere: tribuendo autem tantùm jus Petro, quod ha-

bet adverſùs Paulum, non verò adverſùs DEUM, tam parùm exercet DEUS juſtitiam commutativam, quàm parùm judex, adjudicando Cajo litem contra Titium.

388. Ob. 3. Promiſſio, facta ſub conditione oneroſa, poſt impletam eam conditionem obligat ex juſtitia commutativa: ſed DEUS promiſit hominibus, ſub conditione oneroſa bonorum operum, vitam æternam, & Chriſto Domino, ſub conditione mortis, remiſſionem peccatorum generis humani, & iſtæ ambæ conditiones ſunt impletæ: ergo DEUS Chriſto, & hominibus, in gratia decedentibus, eſt obligatus ex juſtitia commutativa. Reſp. neg. ma. nam, ſi promittens nolit ſe obligare, vel non poſſit ex juſtitia, obligatur tantùm ex fidelitate.

Exemplum affert Lugo *de incarn. diſp. 3. ſec. 2. n. 48.* in ſubdito Religioſo, cui ſi Prælatus, ſub conditione oneroſa, aliquid promittat, ad Religioſi uſum ſpectans, e. g. librum, nullo modo obligatur ex juſtitia; quia Religioſus non poteſt habere jus, nec Prælatus poteſt à ſe abdicare poteſtatem, quovis momento revocandi uſum illius libri: de quo etiam videri poteſt Layman *l. 4. tr. 5. c. 7. n. 19.* ſed certè non magis poteſt à ſe abdicare DEUS jus ſuum in omnem creaturam, nec magis poteſt creatura habere jus contra DEUM.

Unde etiam falſum eſt (quod adverſarij ſupponunt) poſſe DEUM omnino donare, ſtrictè loquendo; non enim poteſt DEUS transferre jus ſuum in alium, & alteri dare jus

jus contra ſe, quod requiritur ad donationem ſtrictè dictam: ſed tantùm poteſt transferre jus unius creaturæ in aliam, dando ipſi jus contra alias creaturas, ità, ut DEUS nunquam abdicet jus ſuum proprietatis in eandem rem: in ordine autem ad ſe poteſt creaturæ tantùm dare purum uſum facti, de quo *in tract. de juſt. n. 89. & n. 174. & ſeq.*

Aliud exemplum affert Gormaz *de incarnat. n. 491.* de uſura. Propoſitio 42. inter 65. ab Innocentio XI. damnatas ità habet: *Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum: ſed ſolùm, ſi exigatur tanquam ex juſtitia debitum*: ex damnatione autem, & conſequenter falſitate hujus propoſitionis infertur, quòd poſſit dari promiſſio ſub conditione oneroſa dandi mutuum, quæ non obliget ex juſtitia, ſed tantùm ex benevolentia, & gratitudine: quæ obligatio, cùm homini honeſto ſat gravis ſit, vitium uſuræ poſt ſe trahit.

Diſcrimen tamen adhuc eſt inter talem promiſſionem ſub conditione oneroſa, & ſimplex propoſitum; quia iſtud non exigit conditionem oneroſam: neque etiam obligat ex fidelitate, ſed ad ſummum ex virtute oppoſita inconſtantiæ: & minor cauſa juſtificat mutationem propoſiti, quàm non impletionem promiſſionis. vide *tract. de juſt. n. 481.* Quòd autem in humanis ordinariè promiſſio ſub conditione oneroſa obliget ex juſtitia, inde eſt; quòd taliter promittens cenſeatur, ſe ex juſtitia obligare; eoquòd alias pro-

Digitized by Google

promiſſarius ſæpe graviter deciperetur, dum ipſe, quod ſuum eſt præſtat: non autem viciſſim alter, quod ipſius eſt.

389. Ob. 3. Non repugnat DEO obligatio ex fidelitate: ergo nec ei repugnat obligatio ex juſtitia. Confirmatur. Non repugnat DEO, habere jus ligatum, circa aliquas operationes creaturæ: ergo, ſi creatura illas operationes eliciat, poterit acquirere jus contra DEUM, adeóque per illas DEUM ſolvere, ſolutione ſpectante ad juſtitiam commutativam. Reſp. conc. ant. & neg. conſeq. Obligatio ex fidelitate eſt tantùm obligatio ad aliquod exercitium dominij Divini; cùm ergo non repugnet exercitium dominij Divini, neque libertas Divina, etiam non repugnabit libera illa obligatio. At verò obligatio ex juſtitia non eſſet tantùm exercitium, ſed etiam abdicatio alicujus dominij Divini, & quaſi translatio ejuſdem in aliquam creaturam, quæ translatio, ſeu abdicatio impoſſibilis eſt.

Sic etiam Prælatus Religioſus poteſt ſe obligare ex fidelitate, ad dandum aliquid ſubdito in ordine ad ejus uſum: non verò poteſt ſe obligare ex juſtitia. Et nunquid DEUS poteſt, ex fidelitate etiam ſe obligare ad non producendum aliquid? an poteſt etiam abdicare ſe, vel partialiter omnipotentiâ ſuâ, ut aliquid reddat abſolutè, & antecedenter, non amplius ab omnipotentia producibile, vel etiam ſinè ejus concurſu producibile, ſive non ampliùs ſubjectum omnipotentiæ?

Ad confirm. diſt. ant. Non repugnat, DEO

DEO, habere jus ligatum ex fidelitate, vel veracitate. conc. ant. ligatum ex juſtitia. neg. ant. & conſeq. Ligari ex fidelitate eſt ligari ex libera determinatione ſuipſius: quod utique DEO fideliſſimo, & ſimul immutabili, non eſt contrarium: at verò ligari ex juſtitia eſt ligari ex jure alterius, quod hic habet contra ligatum: ſed, ùt jam dictum, creatura nullum jus habere poteſt contra DEUM: ſicut etiam DEUS non poteſt ſubeſſe ulli creaturæ; unde omnes Patres, & Theologi explicant in ſenſu metaphorico illud *Joſue 10. v. 14. Obediente DEO voci hominis.*

ARTICULUS VII.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

390. OB. 4. Non repugnat, quòd jus DEI adæquetur, vel extinguatur: ergo noſtra probatio eſt nulla. ant. prob. 1. ſi creatura deſtruatur, tunc etiam perit jus DEI in illam. 2. ſi fiat actus præceptus, adæquatur jus DEI præcipientis. 3. ſi peccatum remittatur, extinguitur jus puniendi, quod DEUS priùs habuit: ergo. Reſp. diſt. ant. Non repugnat, quòd extinguatur jus DEI eſſentiale, ſuo modo conditionatum. neg. ant. abſolutum. ſubdiſt. quòd extinguatur quoad totam ſuam eſſentiam. neg. ant. quoad aliquod quaſi complementum, vel quoad purificationem conditionis. conc. ant. & neg. conſeq.

Digitized by Google

DEO non eſt eſſentiale totum abſolutum dominium actuale in creaturas; hoc enim clarè exigit pro aliquo quaſi complemento ipſas creaturas exiſtentes: ſed tantùm eſt DEO eſſentiale dominium conditionatum, hoc eſt, ut, ſi creaturæ exiſtant, neceſſariò ipſe ſit actualiter earum dominus proprietatis: ſicut omnipotentia non neceſſariò actualiter influit in productionem creaturarum, ſed tantùm conditionatè, hoc eſt, ſi aliqua creatura producatur, omnipotentia eſſentialiter in eam influit: atque adeò exiſtentia creaturæ eſt purificatio conditionis, vi cujus dominium DEI quaſi conditionatum (intellige non conditionatè exiſtens, ſed conditionatè reſpiciens creaturas, ſive non conditionatum ſubjectivè, ſed objectivè) fiat abſolutum.

391. Quare potuiſſet quidem contingere, ut DEUS non haberet ullius creaturæ actuale dominium, ſi ſcilicet nullam produxiſſet (& ſic id non habuit ante creationem mundi) at, poſtquam creaturæ productæ ſunt, neceſſariò ſub jure, & dominio DEI exiſtunt. Hinc quidem poteſt extingui, ſeu tolli aliquod quaſi complementum dominij Divini actualis (ſicut etiam poteſt tolli hæc denominatio, partialiter extrinſeca DEO: *actualis dominus creaturæ*) non tamen poteſt adæquari, vel extingui ipſum jus eſſentiale, & conditionatum, ità, ut non ſtatim, poſita conditione, fiat abſolutum: atque adeò ſemper verum eſt, quòd jus DEI, etiam actuale, tamdiu ſit inabdicabile, & inextin-

extinguibile, quamdiu exiſtit creatura: in quo ſtat ratio noſtræ concluſionis.

Addendum hîc, quòd nec illud quaſi complementum dominij actualis, ſive exiſtentia creaturæ, poſſit ab ulla creatura tolli ex juſtitia; cùm id nulla creatura poſſit, niſi habendo jus contra DEUM, quod ex dictis, neque habere; neque acquirere poteſt; nam, ſi id acquirere poſſet, deberet id poſſe, exhibendo DEO aliquam actionem creatam: at quamcunque actionem creatam exhibeat, eam DEUS ex alio titulo, nempe dominij ſui, poteſt ſibi aſſumere, quin propterea creaturæ ad aliquid ex juſtitia faciendum, vel omittendum obligetur; quare creatura nunquam poteſt DEUM obligare, ad non conſervandum, vel ulteriùs permittendum, illud quaſi complementum juris ſui actualis. Hinc ad 1. prob. reſp. diſt. ant. ſi perit, vel deſtruitur creatura, perit jus DEI, quoad aliquod quaſi complementum. conc. ant. quoad eſſentialia ſua. neg. ant. & conſeq. nam, ſi creatura denuo reproducatur, iterum eſſentialiter erit ſub dominio DEI.

392. Ad ſecundam probationem, ſeu ad paritatem cum actu præcepto. Reſp. Inprimis videtur falſum, quòd poſito illo actu præceptum neceſſariò adæquetur; nam, ſi DEUS nollet eſſe contentus eo actu, poſſet ſemper dicere: *Nolo hunc actum accipere tanquam adimpletivum præcepti, ſed eum mihi aſſumere ex alio fine, & jure, & hinc peto alium, & alium actum, ratione hujus præcepti.* Si dicas, ità homini fore impoſſibile

bile ſatisfacere præcepto. Reſp. 1. non debere hominem poſſe adæquare jus Divinum. Reſp. 2. etſi DEUS non poſſit ſemper plura, & plura in infinitum petere, ſed debeat aliquando eſſe contentus; quia impoſſibilia præcipere non poteſt: hoc tamen non provenire ex defectu juris præcipiendi, ſed ex defectu virium in creatura, à qua DEUS infinitum expectare non poteſt.

Sed dato etiam, at non conceſſo, quòd ſatisfiat præcepto, actum eliciendo, maximè ſi DEUS præciperet actum in individuo, per hoc tamen non adæquaretur totum Divinum jus præcipiendi; cùm DEUS ſtatim poſſet alium actum præcipere: & ſic etiam, ſi exhiberetur DEO unus actus, quem ex jure proprietatis exigeret, etſi fors dici poſſet, adæquari illam formalitatem juris Divini, quæ reſpicit præcisè illum actum, non propterea poſſet dici, totum jus DEI eſſe adæquatum; quia ſemper alios actus poſſet DEUS exigere: nec poſſet per unum actum poſitum acquiri jus contra DEUM, ne alios exigeret.

Quando autem dicitur, jus adæquari, intelligitur totum; aliàs, qui Petro deberet centum, ſi daret decem, quibus adæquaret aliquam partem juris ejus, diceretur adæquare jus Petri, quod eſt falſum. Adde, in ordine ad præceptum, quòd præcisè per obedientiam impletam creatura non acquirat jus contra DEUM, ſicut nec ſervus contra dominum: adeóque hæc paritas non facit ad rem. Ad tertiam probationem, ſeu

pari-

paritatem cum jure Divino puniendi, dico, quòd jus puniendi in DEO, quoad eſſentiam ſuam, ſit conditionatum, ſi ſcilicet detur peccatum necdùm remiſſum: ſit autem abſolutum, & actuale poſito peccato nondum remiſſo: at verò ſublato peccato non datur ampliùs jus actuale, & abſolutum puniendi: ſi tamen peccatum ìterum rediret, ſtatim eſſentialiter rediret jus puniendi. Et ſic ſuo modo etiam ſe habet jus proprietatis Divinum, ùt explicatum eſt *num. præced.*

393. Ob. 5. In DEO non tantùm datur jus altum, ſed etiam jus baſſum: ſed jus baſſum poteſt abdicari: ergo hoc jus poteſt DEUS in creaturam transferre, & dein vi illius obligari ex juſtitia. Confirm. Poteſt princeps creatus manente jure alto contrahere cum ſubdito ex juſtitia commutativa: ergo etiam DEUS cum creatura. Reſp. om. ma. neg. mi. Jus baſſum aliàs dicitur jus privatorum, vel partis ad partem, quod datur etiam in principibus; quia iſti non ſub omni ratione ſunt ſuperiores; cùm non ſint domini proprietarii reſpectu bonorum, ſubditis propriorum; unde poſſunt contrahere cum ſubditis, & obligari ex juſtitia commutativa: non ità ſe habet res in DEO, & hinc in iſto ſenſu non datur jus baſſum in DEO.

Sed & ob aliam rationem omiſi majorem, non conceſſi; quia non videtur aliquod jus DEI dicendum baſſum; omne enim jus DEI fundatur in natura Divina, quæ baſſa, ſive inferior, non eſt. Quodſi tamen velis, in aliquo ſenſu valde lato, jus proprie-

tatis

tatis DEI dicere jus baſſum, iſtud, quomodocúnque vocetur, non eſt abdicabile in DEO; cùm ſit ei eſſentiale: quamvis ſit abdicabile in principibus creatis, in quibus eſt accidentale. Ad confirm. conc. ant. neg. conſeq. vel certè ejus ſuppoſitum, quòd ratio noſtra, ob quam DEUS contrahere non poſſit cum creatura, ſit dominium altum; non enim iſtud, ſed inabdicabilitas juris Divini, & impoſſibilitas exemptionis creaturæ à ſervitute omnimoda reſpectu DEI, eſt ratio noſtra. vide *n. 387.*

394. Ob. 6. Creatura habet verum dominium libertatis in ſuos actus, ut ipſos poſſit elicere, vel non elicere pro libitu: ergo poteſt cum DEO inire contractum ex juſtitia, de iis eliciendis, & recipiendo ob eos præmio. Confirm. Creatura poteſt facere contra DEUM injuſtitiam ſtrictè dictam: ergo etiam actum juſtitiæ: ſed per hunc poteſt DEUM obligare ex juſtitia: ergo. Reſp. Etiam ſervus habet dominium libertatis in ſuos actus, & labores; quia certè phyſicè eſt liber, quin poſſit ex juſtitia inire contractum cum domino de præmio. in forma diſt. ant. creatura habet dominium ſubjectum dominio DEI. conc. ant. independens à dominio DEI. neg. ant. & conſeq. eo ipſo enim, quòd creatura eliciat actus, ponit eos ſub jure proprietatis DEI, ut hic eos poſſit ſibi aſſumere ſinè ulla compenſatione, ſicut dominus poteſt ſibi aſſumere actiones ſervi. Quòd autem DEUS bene agentibus debeat proponere præmium (nam ex hoc probant

plures

plures immortalitatem animæ) non provenit ex titulo juris, reſidente in creaturis, ſed ex titulo rectæ providentiæ, reſidente in DEO.

395. Ad confirm. conc. ant. neg. conſ. Licèt poſſit aliquid contra jus DEI fieri: tamen ipſius jus non poteſt adæquari. Diſparitas autem inter juſtitiam, & injuſtitiam eſt, quòd peccatum injuſtitiæ ſit malum, quod dicitur oriri ex quocunque defectu; unde, licèt non poſſit adæquari jus totum DEI, ſi tamen poſſit aliquid dari, & illud non detur, fit jam injuſtitia; quia jus domini, ſeu DEI poteſt ad hoc obligare. At verò virtus juſtitiæ eſt bonum, quod debet eſſe ex integra cauſa; unde juſtitia ad ſuos actus non tantùm requirit, ut aliquid detur, ſed etiam ut jus adæquetur: quod non poteſt creatura erga DEUM. Si velles inferre, hac ratione etiam à filio poſſe contra patrem fieri injuſtitiam, ſi ille non faciat, quod huic debet ex pietate. Reſp. neg. illatum; nam pater non habet ad illa ſtrictum jus proprietatis. Aliud eſſet, ſi filius patrem læderet in iis, ad quæ pater habet jus proprietatis: e. g. pater habet tale jus, ut à filio non infametur, & utique fieret à filio injuſtitia contra patrem, ſi eum infamaret.

396. Ob. 7. Servitus erga dominum creatum impedit etiam, ne ſervus aliquid mereri poſſit à domino: ſervitus erga DEUM hoc non impedit: ergo non eſt paritas inter unam, & alteram ſervitutem. Confir. Ideo ſervus in creatis nihil juris poteſt acquirere

con-

contra dominum; quia cenſetur una perſona cum ipſo: atqui creatura non cenſetur una perſona cum DEO: ergo. Reſp. diſt. 1. p. ant. ſervitus illa impedit, ne ſervus aliquid mereri poſſit ex juſtitia. conc. ant. ex fidelitate. neg. ant. & diſt. proportionaliter 2. p. antec. neg. conſeq. Etiam in creatis poteſt dominus ſervo ex fidelitate aliquid promittere, ſi hoc, vel illud faciat, quo caſu merebitur ſervus ex fidelitate.

Nec dicas, S. Thomam. *in 4. diſt. 15. q. 1. a. 2. ad 2.* docere, non eſſe ſimilem ſervitutem erga dominum creatum, ac erga DEUM; eoquòd ſervi reſpectu domini creati nihil ſit proprium: at verò ſervi DEI ſit aliquid proprium propter libertatem arbitrii. Reſp. enim, S. Thomam non docere, quòd aliquid ſit proprium ſervi DEI, ſed tantùm, quòd hic habeat libertatem circa ſuos actus, quam non habet ſervus domini creati circa ſuos: ex quo infert S. Doctor, nos poſſe DEO aliquam compenſationem facere, ſeu præſtare ſatisfactionem pro injuriis, quam ſervus domini creati non poteſt præſtare ſuo domino: adeóque juxta S. Doctorem diſparitas ſtat in hoc, quòd dominus creatus non relinquat ſervo ſuo libertatem applicandi opera ſua ad faciendam compenſationem pro injuria, ſed ea ſibi aſſumat ex titulo juris proprietatis: DEUS autem ſervis ſuis relinquat hanc libertatem, & eorum opera acceptet in ordine ad ſatisfactionem ſibi dandam pro injuriis: quod tamen non facit ex ulla obligatio-

gatione juſtitiæ, ſed ex mera liberalitate, & benignitate.

Ad confirmat. Reſp. diſt. ma. & hæc unitas perſonæ eſt ratio à priori. neg. ma. eſt tantùm ratio à poſteriori. om. ma. & conc. vel omiſſa. mi. neg. conſeq. ideo enim cenſetur ſervus in creatis una perſona cum domino; quia nihil poteſt ſibi acquirere, & omnia ipſius ſunt ſub jure domini: quod jus oritur ex alio titulo antecedente, ſcilicet ex lege, vel jure gentium &c. in DEO autem jus oritur ex ejus eſſentia. Dein, licèt unus titulus, ex quo incapacitas juris proprietatis naſcitur in ſervo, non adſit reſpectu DEI, ſufficit, ſi adſit alius: nec probari poteſt, quòd illa moralis unitas perſonæ ſit eſſentiale requiſitum ad incapacitatem juris.

397. Ob. 8. Servitus creaturæ erga DEUM non impedit, quo minùs creatura ſit filia adoptiva, & amica DEI: ergo neque impedit, quo minùs habeat jus contra DEUM. Reſp. neg. conſ. Quòd creatura ſit filia, & amica DEI, non infert, quòd habeat, aut poſſit habere jus contra DEUM, ſed tantùm, quòd DEUS eam benevolentiâ ſuâ complectatur, & ex amore, vel fidelitate, ei multa bona conferat. Sed nec filiatio iſta, aut amicitia, tollit ſtatum ſervitutis; quia hic eſt eſſentialis creaturæ. Hinc quoad iſtud non eſt paritas cum ſervitute erga dominum creatum; hæc enim, cùm accidentalis ſit, & per legem inducta, poteſt per eandem legem tolli: & tollitur defacto per adoptionem, ut habetur *§. ultimo Inſtit. de adoptionibus.*

non

non ità poteſt tolli ſervitus eſſentialis creaturæ reſpectu DEI.

398. Ob. 9. Non repugnat dominium duorum in ſolidum, nec repugnat juxta nos, ut quis in eodem inſtanti ſit ſervus, & liber, ùt dictum *in tract. de juſt. n. 111. & 114.* ergo creatura poteſt ſimul eſſe ſerva DEI, ſimul libera, itémque habere jus in aliquam rem contra DEUM, etſi DEUS etiam habeat jus in illam rem: ergo poteſt cum DEO contrahere ex juſtitia. Reſp. diſt. ant. non repugnant iſta inter creaturas reſpectu aliarum creaturarum. conc. ant. non repugnant inter DEUM, & creaturam. neg. ant. & conſeq. Ideo diximus *loc. cit.* poſſe dari dominium tale; quia poteſt unus donare, vel vendere alteri jus ſuum, vel libertatem, ità, ut in ſequenti inſtanti donans, vel vendens, non ampliùs habeat jus; non enim admiſimus dominium duorum in ſolidum perſeverans. At DEUS non poteſt ità donare; quia non poteſt pro ſequenti inſtanti jus ſuum in creaturam abdicare.

Sed neque pro primo illo inſtanti DEUS hoc poteſt; quia, ùt *eod tr. n. 119.* diximus, donans poſt factam donationem, ſeu ex ſuppoſitione, aut in ſenſu compoſito hujus, faceret injuriam donatario, ſi etiam in eodem inſtanti rem ei non relinqueret: DEUS autem non poteſt unquam facere creaturæ injuriam, quandocúnque, vel quomodocúnque velit, quamcunque rem creatam ſibi aſſumere, & nulli alteri eam relinquere. Unde, etiamſi, ùt rectè ait Lugo *de incarn. diſp.*

diſp. 3. n. 27. donatio DEI, quæ eſt actus voluntatis, æternùm duret, & quidem ùt libera, adeóque DEUS ſemper habeat libertatem eandem, tamen, ſi aliquod jus in creaturam transferret, non ampliùs haberet libertatem, ſinè injuria creaturæ de illa re diſponendi. Videtur etiam mihi iſte actus DEI penitus otioſus, adeóque eum dedecens: ad quid enim dem alteri jus, quod ille nunquam poteſt abſolutè contra me habere, & quod ego omnino abdicare abſolutè non poſſum?

ARTICULUS VIII.

An Chriſtus ſatisfecerit ex Rigore Juſtitiæ.

399. DIco. Satisfactio Chriſti Domini non fuit ex rigoroſa juſtitia commutativa. ità Vaſquez. *in 1. p. diſp. 85. c. 4. n. 25.* Lugo *de incarn. diſp. 3. ſec. 1. n. 4.* Gormaz *de incarnat. n. 494.* & plures ab his citati. Probatur. Chriſtus non potuit acquirere per ſuas actiones tale jus adversùs DEUM, ùt, ſi hic acceptata ſatisfactione non voluiſſet remittere peccata humani generis, feciſſet injuriam Chriſto: ergo ejus ſatisfactio non fuit ex juſtitia rigoroſa. conſequentia, niſi fiat quæſtio de voce, eſt legitima, & explicata eſt *n. 366. & 367.* ant. autem prob. omnis actio meritoria Chriſti eſt creata: ergo jam antecedenter eſt ſub eſſentiali dominio pro-

prietatis DEI: ergo potuit eam DEUS abſque injuria Chriſti ſibi aſſumere, quin voluerit eam compenſare, vel ob eam peccata remittere.

Confirm. Vel conſideratur in Chriſto Divinitas, vel humanitas: neutro modo poteſt habere jus contra DEUM: ergo. prob. ma. ſi conſideratur Divinitas, vel etiam perſonalitas Verbi, hæc non poteſt habere jus contra DEUM; non enim poteſt habere jus contra ſeipſam: nec etiam poteſt habere jus contra Patrem; quia jus proprietatis Divinum, cùm fundetur in natura, eſt tribus commune, & idem in omnibus SS. Perſonis: ergo jus Verbi eſt etiam jus Patris: adeóque tam parùm poteſt eſſe hoc jus Verbi contra Patrem, quàm parùm poteſt eſſe contra ipſum Verbum. Si autem conſideretur humanitas Chriſti, hæc eſt illa *forma ſervi*, quam Chriſtus accepit juxta Apoſtolum *ad Philipp. 2. v. 7.* & hujus actiones, utpote creaturæ, ſunt ſub eſſentiali dominio proprietatis DEI *ex n. 368.* potéſtque eas DEUS titulo hujus dominii, vel juris, ſibi accipere, quin aliquid pro iis reddat *ex n. 385.* ergo neque humanitas Chriſti, ratione actionum à ſe elicitarum, poteſt acquirere ius contra DEUM &c.

Unde, quod aliqui hîc dicunt, Chriſtum non accepiſſe liberè, ſeu gratis, naturam Divinam à Patre, non facit ad rem; quia Chriſtus ùt DEUS non poteſt habere aliud jus, quàm habeat Pater; præſertim cùm perſonalitas Verbi non habeat ſpecialem influxum

in

in humanitatem, ùt probatum *n. 193. & 194.* Chriſtus autem, ùt homo gratis accepit humànitatem. Nec etiam venit ad rem, quod alii dicunt, nempe, meritum Chriſtî, dignificatum à Verbo, eſſe infiniti valoris; licèt enim ſit infiniti valoris, tamen propterea non eximitur dominio proprietatis DEI eſſentiali; nam dicit tamen actionem creatam, & quidem in recto: dignitas autem îpſa, ſeu Verbum, eſt DEI per identitatem, nec poteſt fundare jus contra DEUM, ùt modò dictum.

400. Ob. Peccatum eſt injuſtitia ſtrictè dicta contra DEUM: atqui ſatisfactio, ut ſit condigna pro injuſtitia ſtrictè dicta, debet etiam ipſa eſſe ex juſtitia ſtrictè dicta: ergo ſatisfactio Chriſti pro noſtris peccatis debuit eſſe ex juſtitia ſtrictè dicta. Confir. DEUS neceſſariò amat opera Chriſti, tanquam habentia infinitum valorem: ergo ea neceſſariò ex juſtitia præmiat.

Reſp. conc. ma. neg. mi. Satisfactio non debet fieri per actum virtutis oppoſitæ vitio, ad quod ſpectat peccatum commiſſum; ſed poteſt fieri per alios actus aliarum virtutum; aliàs Chriſtus non potuiſſet ſatisfacere pro peccatis infidelitatis, aut impœnitentiæ; cùm ipſe non potuerit elicere actum fidei, vel pœnitentiæ. Unde, licèt Chriſtus non ſatisfecerit ex juſtitia, ſatisfecit tamen ex amore, ex fidelitate, & ex innumeris motivis aliarum virtutum. Ad confirm. conc. ant. neg. conſeq. quia, ſicut homines ſæpe res ſibi proprias maximè amant, quin velint pro

Digitized by Google

eis aliquid dare: ità etiam DEUS merita Chriſti, jam aliunde ſua, potuiſſet ſimul amare, & ſimul nolle compenſare: imò ſi etiam hoc argumentum probaret, quòd DEUS ea merita neceſſariò compenſare deberet, tamen non probaret, quòd à juſtitia, ſed quòd ab amore neceſſitaretur.

ARTICULUS IX.

An Satisfactio Chriſti fuerit ſuperabundans, & in quo ſteterit.

401. DUpliciter poteſt conſiderari ſatisfactio, vel meritum; nempe, vel in actu primo, ſive ùt habens dignitatem, & vim motivam, ad obtinendam offenſæ remiſſionem: vel in actu ſecundo, ſive ùt actu movens, aut cauſans remiſſionem. Et ſiquidem ſatisfactio aliqua talis ſit, ut obliget offenſum ad remittendam offenſam, ſicut poteſt contingere in creatis, ſolet dici *ſatisfactio ſtrictiſſima:* ſi autem ſatisfactio ſit quidem æqualis offenſæ, tamen non obliget ad eam remittendam; eoquòd offenſus ex alio titulo eam rem, pro ſatisfactione ſibi oblatam, poſſit ſibi aſſumere, ſicut DEUS potuiſſet ſatisfactionem Chriſti, ex titulo dominii proprietatis in omnes actiones creatas, ſibi aſſumere, ſolet tantùm dici *ſatisfactio ſtricta:* ſi autem omnino non ſit æqualis offenſæ, ſed tantùm ex liberalitate, vel miſericordia acceptetur, non eſt ſatisfactio ſtricta; quia non

Digitized by Google

non eſt condigna, ſed eſt tantùm *ſatisfactio de congruo.*

402. Dico 1. Satisfactio Chriſti non fuit tantùm condigna, ſed ſuperabundans. ità Catholici omnes, & ſumitur *ex pſal. 129. v. 7. Quia apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio.* Prob. concl. Satisfactio Chriſti plus valoris continet, quàm requiratur ad condignam ſatisfactionem pro offenſa DEI: ergo eſt ſuperabundans. conſequentia eſt clara. antec. probatur à quibuſdam hac ratione. Si Chriſtus Dominus unicam guttam ſui ſanguinis effudiſſet, ea *pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet*, ùt expreſsè docet Clemens VI. *in Extrav. Unigenitus. cit. n. 217.* ergo, cùm effuderit totum ſanguinem, fuit ſatisfactio ſuperabundans. Sed replicari poteſt, totum effuſum ſanguinem Chriſti non plùs mereri, nec ſatisfactionem majorem dare, quàm unicam guttam, ex dictis *n. 352.* quare efficaciùs

Prob. ant. ex S.Paulo *ad Rom. 5. v. 15.* ubi ait: *Sed non ſicut delictum, ità & donum; ſi enim unius delicto multi mortui ſunt, multò magis gratia DEI, & donum in gratia unius hominis JESU Chriſti in plures abundavit:* ex quo textu SS. PP. Cajus, Leo, Agapitus, apud Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 5. c. 2. & 3. n. 10. & 20.* inferunt, majoris valoris fuiſſe meritum, & ſatisfactionem Chriſti ad vitam, quàm Adami peccatum ad mortem. Hinc etiam S. Chryſoſtomus *homil. 10. in epiſt. ad Rom. ante medium:*

volens explicare noſtræ redemptionis abundantiam, ſic ſcribit: *Quemadmodum enim, ſi quis eum, qui obolos decem ſibi debeat, in carcerem conjiciat, nec eum tamen ſolum, ſed ejus cauſâ, tum uxorem, tum liberos, tum famulos: atque hîc ſuperveniens unus aliquis decem, quos dixi obolos, non numeret modò, ſed .. infinita item auri talenta largiatur &c.* vide etiam Gormaz *de incarnat. n. 468.*

Prob. concl. 2. Satisfactio Chriſti continet valorem ſimpliciter infinitum ex dictis *n. 349.* econtrà omnia peccata ſimul ſunt finita, & finitæ malitiæ *ex n. 294.* ergo valor ſatisfactionis Chriſti ea excedit. Hanc autem ſuperabundantiam, ſeu dignitatem, habuit ſatisfactio Chriſti independenter ab omni favore extrinſeco; quia in ſe neceſſariò fuit infiniti pretii, ùt patet ex iiſdem dictis *à n. 349.*

403. Dico 2. Satisfactio Chriſti, quamvis fuerit ſuperabundans, non tamen poterat ſe ſola obligare DEUM ad remittendas offenſas: adeóque non fuit ſatisfactio ſtrictiſſima. ità Martinus Perez, & teſte Gormaz *de incarnat. n. 464.* plures alii, quos ipſe ſequitur *n. 470.* Prob. concluſ. DEUS eſt abſolutus dominus omnium creaturarum, ſub cujus abſoluto dominio, & eſſentiali jure proprietatis, etiam ſunt actiones meritoriæ, ſeu ſatisfactoriæ Chriſti, ità, ut DEUS abſque ulla injuria Chriſti potuiſſet, eas ſibi aſſumere, quin aliquam pro iis compenſationem facere debuiſſet: ergo ſatisfactio Chriſti

ſti ſe ſola non potuit DEUM obligare ad remittendas offenſas. conſequentia eſt clara. ant. probatum jam eſt à *n. 384.*

404. Dico 3. Satisfactio Chriſti obligavit DEUM ad remittendas offenſas, ex pacto, quod initum eſt inter Patrem, & Filium Divinum, ſeu Chriſtum: quo pacto Pater ex fidelitate ſe obligavit, ad remittenda peccata, ſi Chriſtus pro iis moreretur: quam conditionem Chriſtus Dominus acceptavit, & implevit. ità Gormaz *de incarnat n. 473.* Prob. Satisfactio Chriſti, quamvis fuerit in actu primo condigna, tamen non potuit, ſe ſola DEUM obligare in actu ſecundo ad remittenda peccata, ùt modò eſt dictum: aliunde autem eſt certum, quòd Chriſtus ſatisfecerit in actu ſecundo, & deleverit peccata, atque DEUS ceſſerit jure offenſi: ergo debuit accedere aliqua acceptatio, ordinatio, aut aliquod pactum DEI, quo hic promitteret, ſe ceſſurum jure offenſi, ſi ſcilicet Chriſtus iſta præſtaret: conſequenter tale pactum acceſſit, ſeu initum eſt inter Patrem, & Filium: quo poſito facilè intelligitur, quomodo DEUS obligatus fuerit ad remittendas offenſas.

Confirm. Poſito tali pacto facilè explicatur, quare non ſtatim ſimus redempti prima actione Chriſti meritoria, in utero adhuc materno elicita, quamvis fuerit tanti valoris, quanti fuerunt omnes reliquæ actiones meritoriæ ſubſecutæ *ex n. 352.* nam merita ſe ſolis non poterant DEUM obligare ad remittendas offenſas: ergo DEUS liberè po-

tuit exigere, non tantùm qualiacunque merita, ſed aliqua determinata, & inter ea etiam mortem crucis, pro offenſis hominum: quam mortem DEUM petiiſſe conſtat ex Paulo *ad Hebr. 10. v. 14.* dicente: *Una enim oblatione conſummavit in æternum ſanctificatos:* hoc eſt, per unam oblationem ſui in cruce. Idem Apoſtolus *ad Hebr. 9.* fusè oſtendit, debuiſſe intercedere mortem Chriſti teſtatoris, ſive auctoris novi teſtamenti. Iterum *ad Rom. 5. v. 10.* ait: *Reconciliati ſumus DEO per mortem Filii ejus.* Unde remiſſio peccatorum, quamvis non fuerit purè gratioſa; quia reſpexit merita Chriſti, ùt digna tanto dono: tamen neque fuit ex juſtitia, ùt ſuprà fusè probatum eſt.

405. Hoc pactum inter DEUM, & Chriſtum, infertur ulteriùs ex pluribus locis Sacræ Scripturæ: ſic *Eccleſiaſtici. 29. v. 20.* habetur: *Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris; dedit enim pro te animam ſuam.* & *Iſaiæ 53. v. 6.* dicitur: *Poſuit Dominus in eo iniquitatem omnium noſtrûm:* hoc eſt, imputavit illi peccata noſtra, in ordine ad ſuſtinendam pro illis pœnam: non autem in ordine ad culpam, cujus Chriſtus Dominus capax non fuit. Et hinc de reatu pœnæ, non culpæ, intelligendum eſt illud *pſalmi 21. v. 1.* ubi ait Chriſtus: *Longè à ſalute mea verba delictorum meorum:* hoc eſt, ùt explicat Cardinalis Bellarminus *in explanatione hujus pſalmi: Delicta totius mundi, quæ in me ſuſcepi, non poſſunt conjungi cum mea ſalute,* id eſt, vitâ; quia ſcilicet in pœnam eorum

eorum ſubeunda mihi mors eſt. Rurſus *eodem c. 53. Iſaiæ v. 11. & 12.* dicitur: *Iniquitates eorum ipſe portabit; ideo diſpertiam ei plurimos, & fortium dividet ſpolia, pro eo, quòd tradidit in mortem animam ſuam.*

Ex quibus colligitur, Patrem Divinum per pactum impoſuiſſe Filio, ſeu Chriſto, peccata hominum, ut pro ijs moreretur: & viciſſim ex pacto eodem eidem Chriſto plurimos, hoc eſt, homines redemptos dediſſe: rurſus ſpolia fortium dæmonum ei conceſſiſſe, ſive animas ſub dæmonum captivitate, & poteſtate ſtatutas, in ejus gratiam libertati reſtituiſſe: itémque ei dediſſe infideles, & impios, ut ſcilicet ad fidem Chriſtianam converterentur.

Hoc autem pactum Chriſtus liberè iniit, ùt iterum *Iſaiæ 53. v. 7.* dicitur: *Oblatus eſt; quia ipſe voluit.* Et hinc SS. Patres charitatem Chriſti erga nos ſummè commendant. De hoc pacto etiam intelligitur illud *Pſalm. 2. v. 8.* ubi Pater alloquitur Chriſtum dicens: *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ:* itémque illud Apoſtoli *ad Hebr. 7. v. 22. Melioris teſtamenti ſponſor factus eſt JESUS.* videatur etiam Cornelius à Lapide *in c. 9. epiſt. ad Hebr. v. 15. n. 166.*

406. Dico 4. Vis ſatisfactionis Chriſti in actu ſecundo, eſſentialiter, vel ſaltem principaliter, ſtat in eo, quòd Chriſtus obtinuerit omnibus hominibus media ſufficien-

ria ad ſalutem. ità Gormaz *de incarnat. n. 520.* & alij. Prob. Chriſtus non obtulit ſua merita, & ſatisfactionem, ea intentione, ut ſtatim remitterentur quæcunque peccata, ſinè cooperatione libera adultorum, vel ſinè ullo adhibito remedio parvulis; nam eſt de fide, quòd peccata non ità remittantur, & etiam eſt de fide, quòd DEUS non ſit infidelis: ergo Chriſtus eatenus ſatisfecit pro peccatis, quatenus Patri obtulit ſua merita, ea intentione, ut omnes homines haberent auxilia ſufficientia, quibus adulti ipſimet pro ſua voluntate poſſent ſe à peccatis propriis liberare, & parvuli ope aliorum, ea media applicantium, à peccato originali mundari: adeóque vis ſatisfactionis Chriſti in actu ſecundo ſtetit in obtentione, vel impetratione iſtorum mediorum.

Prob. conſ. Qui ſuppeditavit, vel obtinuit alteri media, quibus hic potuit ſe ab aliquo malo liberare, dicitur eum ab illo liberâſſe: e. g. qui incarcerato ob debita dedit, vel impetravit pecunias, quibus debita expunxit, & carcere exiit, dicitur eum carcere liberâſſe, vel ab eo redemiſſe, & pro tali reo ſatisfeciſſe: ergo etiam Chriſtus, impetrando nobis media ſufficientia, quibus poſſimus liberari à peccatorum debitis, & captivitate dæmonis &c. verè nos ab his liberavit, redemit, & pro nobis ſatisfecit &c.

Quòd autem Chriſtus media ſaltem ſufficientia obtinuerit hominibus, probatur ex eo; quia aliter non eſt explicabile, quomodo liberaverit homines à peccato, quomodo

eis

eis aperuerit januas cæli, quomodo eos eruerit à poteſtate dæmonis: quæ tamen omnia de ſatisfactione Chriſti Scripturæ, & SS. Patres nos docent; nam, ſi non conferantur auxilia ſufficientia, nemo poteſt ijs cooperari, nemo ea parvulis adhibere: & tamen ſinè cooperatione adultorum, vel remedio adhibito parvulis, nemo in hac providentia poteſt à peccato liberari: & pariter etiam nemo poteſt cælum ingredi, aut è poteſtate dæmonis erui: ergo Chriſtus debet nobis obtinuiſſe ſaltem media ſufficientia, quibus cooperando, vel utendo, homines à malis hiſce liberari poſſint.

407. Dixi *ſaltem media ſufficientia*; nam, etſi plurimi ex meritis Chriſti recipiant, non tantùm media ſufficientia, ſed etiam efficacia, nempe omnes illi, qui iſta recipiunt, & innumeri ſunt: non tamen ea conferuntur omnibus, nec debent conferri, ad hoc, ut Chriſtus poſſit dici, pro ijs ſatisfeciſſe; modò enim habeant ſufficientia auxilia, poſſunt, ſi velint, ijs cooperari, & ſe à peccatis liberare; neque enim excluditur cooperatio adultorum ad ſalutem; nam Chriſtus ſatisfactionem ſuam applicare voluit ad modum cauſæ univerſalis, quæ, licèt ſit in ſe infinita, tamen non excludit concurſum cauſæ ſecundæ finitæ: certè omnipotentia DEI non omnia ſe ſola agit, quamvis ſit infinitæ virtutis. Sicut autem non eſt inhonorare omnipotentiam DEI, ſi quis dicat, eam ſe ſola non omnia facere, ità non eſt inhonorare ſatisfactionem, aut merita Chri-

Digitized by Google

Chriſti, ſi quis dicat, ea non tollere ſe ſolis reatum culpæ, ſed exigere etiam cooperationem peccatoris adulti pœnitentis, ejúsque bona opera: vel factam parvulis applicationem remedij, pro iisdem à DEO inſtituti.

ARTICULUS X.

Solvuntur Objectiones.

408. OB. 1. contra 1. concluſ. Per peccatum contraximus debitum carendi redemptore: ſed pro hoc debito non potuit Chriſtus ſatisfacere: ergo non fuit ſatisfactio condigna, minùs ſuperabundans. Confir. Chriſtus non poteſt reddere DEO grates æquales beneficiis, ab ipſo acceptis: ergo neque poteſt reddere æqualem ſatisfactionem pro offenſis. Reſp. diſt. ma. per peccatum contraximus debitum indignitatis, ſeu redditi ſumus indigni redemptore. conc. ma. debitum excluſionis, ſivè poſitivè excluſimus, vel impedivimus exiſtentiam redemptoris. neg. ma. & diſt. mi. Chriſtus non potuit ſatisfacere pro debito excluſionis. om. mi. pro debito indignitatis. neg. mi. & conſeq.

Nos non potuimus per noſtra peccata excludere exiſtentiam Chriſti, nec impedire DEUM, ne illum pro libitu mitteret. Quamvis autem eſſemus indigni, ut propter nos Chriſtus veniret: attamen ipſe, ſuppoſitâ exiſtentiâ ſuâ, potuit etiam pro hoc debito, in

in quantum fundabatur in culpa, ſatisfacere; quia potuit pro toto hujus reatu ſatisfacere. Ad confirm. Reſp. 1. neg. conſeq. ſi antecedens eſt verum, ideo verum eſt; quia ipſa gratiarumactio eſt novum beneficium DEI; per ipſum enim novum concurſum DEI ad ipſam gratiarumactionem, fit novum beneficium, & nova gratia: at ſatisfactio pro offenſa non eſt nova offenſa. Reſp. 2. neg. ant. quia ipſa gratiarumactio poteſt eſſe actio reflexa in ſe ipſam, & pro ſe ipſa gratias agere: quo caſu utique eſt æqualis beneficiis acceptis omnibus; cùm ſit infiniti meriti.

409. Ob. 2. Paſſio Chriſti non fuit tam intenſa, quàm intenſæ ſunt pœnæ infernales: ergo non eſt condigna ſatisfactio pro iſtis. Confirm. Juxta nos merita Chriſti fuiſſent ſuperflua: hoc eſt indignum DEO: ergo. Reſp. neg. conſeq. Valor, & dignitas meritorum Chriſti, non habetur ab intenſione actionis, vel paſſionis, ſed à dignitate Verbi. Ad confirm. neg. ma. Non eſt ſuperfluum, quod habet alium finem, prudentiſſimè intendibilem, qualis fuit oſtenſio miſericordiæ, & liberalitatis Divinæ. Dein, quamvis fuerit ſatisfactio ſuperabundans, quia tamen non fuit ex juſtitia commutativa, potuit DEUS nolle aliâ eſſe contentus, & defacto non fuit: ſed ex pacto voluit, non tantùm aliquam ſuperabundantem, ſed etiam mortem crucis. Accedit, quòd non potuerit DEUS habere ſatisfactio-

nem

nem tantùm condignam, & æqualem; cùm hæc ſit impoſſibilis.

410. Ob. 3. Rex debet mori pro regno, ſi hoc aliter non poſſit liberari ab interitu: ergo etiam Chriſtus debuit mori pro hominibus; cum aliter à peccato liberari non potuerint: ergo Chriſtus non eſt liberè mortuus; quia peccare non potuit: ergo nec eſt mortuus meritoriè, adeóque ſatisfactio ejus eſt nulla. Confirm. Chriſtus ſaltem tenebatur ex charitate ſuccurrere nobis miſerrimis: ergo. Hoc argumentum evertit ſeipſum; ſi enim Chriſti ſatisfactio non fuit libera, etiam non profuit, adeóque per illam Chriſtus nobis ſuccurrere non potuit, conſequenter nec debuit. in forma conc. ant. neg. conſeq.

Alij reges terreni ſunt propter regna, non autem regna propter reges: & majus bonum eſt totum regnum, quàm ſolus rex; unde non eſt mirum, quòd minus bonum debeat exponi pro majore. Non ità ſe habet Chriſtus Dominus, qui, utpote Filius DEI, non eſt propter nos, nec ipſe eſt bonum minus, quàm nos omnes ſimul, præſertim, cùm ipſe ſit caput noſtrum, non ſicut alij reges; nam hi ità ſunt caput, ut etiam recipiant influxum à membris, ſcilicet ſuſtentationem, dignitatem, opes &c. Chriſtus econtra gratias nobis tribuit, at à nobis nil accipit: ſicut ergo rex non debet mori propter vitam ſervi viliſſimi, ità nec Chriſtus debuit propter nos mori; quia ipſe longè magis excellit ſupra nos, quàm rex ſupra ſervum.

Ad

Ad confirm. neg. ant. ex eadem ratione; non enim ordo charitatis obligat ad hoc, ut bonum majus expendatur pro minore: quamvis id Chriſtus ex maxima, & liberrima charitate facere potuerit; cùm damnum paſſionis potuerit facilè reparari. Nec dicas, quòd Chriſtus ſaltem obligatus fuerit ex amicitia, aut charitate erga Patrem, ùt ejus offenſas deleret; nam amicitia non opponitur offenſis, niſi factis ab amico: neque charitas obligat ad ſatisfaciendum pro alienis offenſis, maximè cùm hæ amico, vel Patri, intrinſecè non nocuerint, & is potuerit pro libitu, vel reos punire, vel iis offenſas condonare.

411. Ob. 4. contra 3. concluſ. S. Paulus *ad Hebr.* 5. *v.* 7. dicit de Chriſto: *Exauditus eſt pro ſua reverentia*: ergo ejus ſatisfactio non eſt acceptata ex pacto, ſed propter ejus dignitatem. Confirm. Videtur inconveniens, ut Pater non acceptet ſatisfactionem à Filio oblatam: ergo per ſe abſque acceptatione, & pacto, Chriſti ſatisfactio debuit in actu ſecundo acceptari. Et hinc S. Anſelmus *l.* 2. *Cur DEUS homo. c.* 19. ait: *Neceſſe eſſe video, ut Pater Filio retribuat; alioquin, aut injuſtus eſſe videretur, ſi nollet, aut impotens, ſi non poſſet: quæ aliena ſunt à DEO.* Reſp. neg. conſeq. non enim Chriſtus exauditus eſt propter ſuam reverentiam, vel dignitatem, in ſe ſola ſpectatam, ſeu præciſè propter dignitatem Filij, ſed propter dignitatem ejus, ùt conſtituti fidejuſſoris, qualis factus eſt per pa-

pactum, & voluntatem DEI. Ad confirm. neg. ant. nam Patri ex alio titulo jam debebatur ea ſatisfactio: & hinc etiam S. Anſelmi textum explicant Suarez, Bernal, ac plures alij apud Gormaz *de incarnat. n. 487.* in ſenſu latiore, nempe, quòd Pater eſſet injuſtus, injuſtitiâ latè ſumptâ pro infidelitate, ſi non acceptaret ſatisfactionem, poſtquam Chriſtum conſtituit fidejuſſorem, ac cum eo pactum inivit.

412. Ob. 5. DEUS non poteſt relinquere ſinè præmio omnia merita juſtorum; quia ſic triumpharent vitia, & jaceret virtus: ergo multò minùs poteſt relinquere ſinè præmio merita Chriſti, quæ infinitùm excellunt omnia aliorum merita: ergo iſta independenter à pacto ſunt ſatisfactio in actu ſecundo. Reſp. om. ant. neg. conſeq. nam ratio quæ hîc adducta eſt, & quæ probat antecedens, non probat conſequens; primò enim ex ea ratione DEUS non debet præmiare merita juſtorum propter eorum dignitatem, ſed propter infirmitatem hominum, qui ad virtutis exercitium aliter non poſſunt ſufficienter incitari: hæc autem infirmitas non eſt in Chriſto, qui ex charitate tamen DEO ſerviret ſinè omni præmio. 2. Etſi DEUS non remitteret noſtra peccata propter merita Chriſti, poſſet tamen iſta aliter præmiare, ſcilicet, dando Chriſto maximam aliquam gloriam, vel aliud bonum &c. Gormaz *de incarnat. n. 488.* negat antec. & ait, modò DEUS puniret vitia, jam non triumpharent: imò addit, hæc etiam

etiam aliis viis poſſe impediri: interim tamen alij multi volunt, ex hoc antecedente probari efficaciter immortalitatem animæ: & hinc nolui illud negare.

413. Ob. 6. contra dicta *n. 405.* Si Chriſtus nos liberavit è captivitate dæmonis, tunc debuit dæmoni præſtare ſolutionem pro nobis: hoc autem non fecit: ergo. Confirm. Chriſtus etiam eos redemit, qui fuêre in antiquo teſtamento: ſed iſti manſerunt in captivitate, ſeu ſub poteſtate tyrannica dæmonis: ergo. Reſp. neg. ma. dæmon enim quaſi lictor habuit nos captivos ex permiſſione Divina, usque dum DEO præſtaretur condigna ſatisfactio; unde hæc non debuit præſtari lictori, ſed DEO offenſo. Ad confirm. diſt. mi. manſerunt ij, qui fuerunt in antiquo teſtamento ſub omnimoda captivitate dæmonis. neg. mi. ſub aliqua, ſi comparetur eorum ſtatus cum ſtatu novi teſtamenti. conc. mi. & neg. conſequentiam.

Captivitas, vel poteſtas dæmonis, patitur latitudinem magnam. Dæmon in antiquo teſtamento non habuit nec à longè tantam poteſtatem, quantam habuiſſet, ſi Chriſtus nos non redemiſſet: & ſic homines tunc exiſtentes liberati fuerunt, ab aliqua ſervitute, & captivitate. Habuit tamen dæmon in antiquo teſtamento majorem poteſtatem, quàm habeat in novo; quia ante adventum Chriſti rariores, vel remiſſiores, erant vocationes infidelium ad fidem, aut fidelium ad ſanctitatem: gratiæ etiam, licèt

Digitized by Google

darentur ſufficientes, erant tamen minores; unde dæmon tunc erat magis ſolutus, & potentior: homines verò adhuc poſiti ſub ſatis dura ejus ſervitute, à qua nos Chriſtus liberavit, obtinendo nobis ampliores gratias, plures illuminationes, & inſpirationes, inſtruendo nos prædicatione Apoſtolica, & inſtituendo ſacramenta &c. Accedit, quòd in antiquo teſtamento ſemper eſſet clauſum cælum, adeóque omnes tunc defuncti manere deberent quaſi in exilio, quod non erat parvum malum, à quo etiam Chriſtus nos liberavit.

DISPUTATIO IV.

De Vi Meritoria Operum Chriſti.

414. HUcusque explicavimus finem, quem DEUS in incarnationis myſterio intendit, ſeu ob quem Verbum fuit incarnatum: qui nempe fuit, tum ipſa dignitas myſterij, & gloria ex illo reſultans in DEUM, tum redemptio hominum: qua occaſione dictum etiam eſt de infinito valore meritorum Chriſti, ut inde oſtenderetur, quomodo ſatisfactionem condignam pro peccatis, tum Adami, tum aliorum, Chriſtus præſtiterit. Dictum etiam eſt, eundem Servatorem meritum eſſe omnibus gratias ſaltem ſufficientes, plurimis autem etiam efficaces. Supereſt adhuc examinandum, an, & quæ alia Chriſtus meritus ſit, tum ſibi ipſi, tum Angelis, tum pro-

progenitoribus ſuis: qua occaſione quoque diſcutiendum eſt, quid progenitores Chriſti ſint meriti. Cùm autem ad meritum requiratur libertas, quæremus primò, an Chriſtus fuerit liber, præſertim ad moriendum: & quomodo libertas ipſius componatur cum ejus impeccabilitate ſimul, & præcepto moriendi: pro quibus dilucidandis ſit

QUÆSTIO I.

De Libertate Chriſti.

ARTICULUS I.

An, & unde Chriſtus Dominus habeat Impeccabilitatem.

415. DIco 1. Chriſtus non tantùm quà DEUS, ſed etiam quà homo, peccare non potuit. Ità communiſſimè Theologi. Prob. concl. Vel Chriſtus potuiſſet peccare ex natura rei, vel ſupernaturaliter: neutrum poteſt dici: ergo. prob. mi. non poteſt dici primum; quia Chriſtus ratione unionis hypoſtaticæ exigebat viſionem beatificam, quæ non ſtat cum peccato. Neque poteſt dici ſecundum; quia communiſſimè SS. Patres, & Theologi, dicunt, Chriſtum ſimpliciter non potuiſſe peccare: & quidem Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 33. ſec. 2. §. Dico tamen primò* dicit, oppoſitam opinionem ſinè temerita-

te defendi non poſſe: quod idem aſſerunt alii apud Lugonem *de incarnat. diſp. 26. n. 4.* Vaſquez quoque *tom. 1. in 3. p. diſp. 61. c. 3.* eam opinionem ſaltem aliquâ notâ dignam judicat.

Dicta SS. Patrum aliqua adduco. S. Dionyſius Alexandrinus *epiſt. contra Paulum Samoſat. (quæ habetur tom. 2. auctarij biblioth. Patrum, & incipit: Reſcripſimus ad ea) circa finem.* ſic ait: *Nemo enim eſt, qui peccare non poſſit, niſi unus Chriſtus, ſicut Pater Chriſti, & Spiritus Sanctus.* S. Auguſtinus *l. 2. de peccat. mer. & remiſs. c. 11.* ait de Chriſto: *In cujus non tantùm Divinitate, ſed nec in anima, nec in carne, ullum potuit eſſe peccatum.* Similia habet *l. de corrept. & grat. c. 11.* item *enchirid. c. 40.* quem textum dabimus *num. ſeq.* S. Cyrillus Alexandrinus *l. adversùs Antropomorphitas c. 23.* ait: *Stolidi verò, ac dementes prorſus ſunt, qui ipſum etiam Chriſtum, neſcio quo pacto, peccare potuiſſe affirmant.* Similia habent alij, quos vide apud Vasquez, *loco modò citato.*

Confirm. Videtur per ſe abſurdum, dicere, quòd DEUS ſupernaturaliter reddat Chriſtum expeditum ad peccandum: vel quòd poſſit concurſu ſupernaturali (vi cujus ipſi potiùs, quàm alteri agenti, actio adſcriberetur) concurrere ad peccatum, ùt ex Eſparza obſervat Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 281.* Nec dicas, DEUM non intendere in tali caſu peccatum; nam, quidquid DEUS intendat, abſurdum eſt dicere, DEUM poſſe ſuper-

ſupernaturaliter concurrere ad actum peccaminoſum; quia ipſi hic adſcriberetur.

416. Dico 2. Ratio, vel origo prima impeccabilitatis Chriſti, eſt unio hypoſtatica. ità Gormaz *de incarnat. n. 862.* & plures alij. Prob. 1. auctoritate S. Auguſtini, qui *in enchyridio c. 40.* ait, factum eſſe per gratiam DEI, ut Chriſtus, *in ipſo exordio naturæ ſuæ, quo eſſe cæpit, Verbo DEI copularetur, in tantam perſonæ unitatem, ut idem ipſe eſſet filius DEI, qui filius hominis, & filius hominis, qui filius DEI, ac ſic in naturæ humanæ ſuſceptione fieret quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum poſſit admittere:* ergo unio hypoſtatica fecit Chriſto gratiam quaſi naturalem, & impoſſibilem admiſſionem peccati.

Prob. 2. Unio hypoſtatica facit, ut actiones Chriſti ſint actiones DEI (nam facit unum ſuppoſitum ex Verbo, & humanitate, & conſequenter, cùm actiones ſint ſuppoſitorum, actiones, quæ ab humanitate, tanquam principio ùt quo, proveniunt, ſunt actiones DEI) atqui eſt impoſſibile, ut actio DEI ſit peccatum; cùm DEUS ſit omninò impeccabilis: & utique dedeceat DEUM, ſi ipſi attribuatur peccatum: ergo. Nec dicas, non dedecere DEUM in aſſumpta natura alias imperfectiones, e. g. eſſe paſſibilem, famere, ſitire &c. nam iſtæ tantùm ſunt imperfectiones phyſicæ, quæ non trahunt poſt ſe indecentiam moralem: at verò peccatum eſt imperfectio moralis, quæ dedecet creaturam, & multò magis DEUM.

417. Dico 3. Altera ratio, vel origo Impeccabilitatis metaphyſicæ in Chriſto, eſt viſio beatifica, ſeu clara intuitio DEI ità communis. Prob. Viſio beatificæ neceſſitat ad amandum DEUM clarè viſum, ùt fatentur omnes in Beatis; nam intuitio infiniti boni, abſque ulla mixtione minimi mali, rapit omnem voluntatem, ad bonum illud appetendum, & intenſiſſimè amandum: ergo non ſtat cum peccato, etiam tantùm veniali, quod opponitur amori intenſiſſimo, & à bono illo abſtrahit, vel ſaltem retardat. Confirm. Viſio beatifica non ſtat cum judicio indifferente, requiſito ad peccandum; hoc enim debet proponere aliud objectum, DEO diſplicens, & amorem DEI minuens, ùt eligibile, vel amabile, aut dignum amplexione: tale autem judicium ſtare non poteſt cum viſione ſummi boni, & infinitè amabilis, ùt magis adhuc patebit ex infrà dicendis *n. 424.* ergo viſio illa non ſtat cum libertate ad peccandum, adeóque neque cum peccato.

418. Dico 4. Chriſtus neque peccare potuit in ſenſu diviſo unionis hypoſtaticæ, ſeu deſtruendo unionem hypoſtaticam per peccatum, ità Gormaz *de incarnat. n. 864.* & alij. Prob. SS. Patres dicunt, Chriſtum ſimpliciter non poſſe peccare, ùt Pater & Spiritus S. peccare non poteſt, prout expreſſè habet S. Dionyſius Alexandrinus, citatus *n. 415.* ergo volunt, quòd Chriſtus neque poſſit peccare per deſtructionem unionis hypoſtaticæ, ſed metaphyſicè à ſe excludat peccatum, ſicut Pater, & Spiritus S. Ex quibus

bus, & ſimilibus dictis SS. Patrum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 33. ſec. 2. §. Quod ſecundo.* infert, eſſe communem Patrum traditionem, quòd Chriſtus impeccabilis ſit. Confirm. S. Hilarius *l. 10. de Trinit. ante medium* ait: *Homo Chriſtus JESUS, & in veritate nativitatis eſt, dum homo eſt: & non eſt in proprietate peccati, dum Chriſtus eſt; quia &, qui homo eſt, non potuit non homo eſſe, qui natus eſt: &, qui Chriſtus eſt, non potuit amiſiſſe, quod Chriſtus eſt:* quibus in verbis ſupponit S. Pater, Chriſtum amiſſurum fuiſſe, quod Chriſtus eſt, ſeu unionem hypoſtaticam, ſi eſſet in proprietate peccati, ſeu peccâſſet: & ſimul aſſerit, eum non potuiſſe hanc unionem amittere, quàm parum poteſt amittere, quòd homo ſit: adeóque vult, Chriſtum neque per deſtructionem unionis hypoſtaticæ peccare potuiſſe.

419. **Prob.** 2. concluſ. Si Chriſtus ità peccaret, tunc pro priori naturæ præſupponeretur unio hypoſtatica: adeóque principium ùt quod, ad eam actionem peccaminoſam pro priori præſuppoſitum, eſſet ſuppoſitum Divinum, & illa actio, pro priori eſſet actio DEI, ſeu ſuppoſiti Divini, licèt hoc poſtea deſtrueretur: ſed hoc ipſum eſt abſurdum: ergo. ma. videtur clara; nam e. g. licèt bellidux committat perfidiam in principem, & ità dignitatem ipſo facto (ùt poni poteſt) perdat, tamen, in ſenſu ſaltem morali, adhuc ùt belli dux peccatum illud commiſit. mi. negari non poteſt: &, ſi quis

eam negaret, Capreolus apud Lugonem *de incarn. diſp. 26. ſec. 1. n. 4.* eum potiùs pœnis, quàm rationibus coërcendum ediceret.

Unde admiſi quidem ſuprà *n. 236.* cum alijs ibi citatis, quòd Verbum potuiſſet aſſumere humanitatem, quæ priùs peccâſſet, ſi illud peccatum fuiſſet priùs remiſſum, ſaltem in inſtanti aſſumptionis; quia tunc DEUS non fuiſſet cauſa illius peccati præteriti. At non admiſi, Verbum potuiſſe aſſumere talem humanitatem, peccato non remiſſo; quia in tali caſu DEUS fuiſſet ſpecialis quaſi cauſa conſervativa peccati, & ſuo modo habitualis peccator, contra eſſentialem exigentiam infinitæ ſanctitatis Divinæ.

Prob. concl. 3. Unio hypoſtatica ſecum trahit viſionem beatificam, ùt probabimus *n. 422.* & hæc excludit judicium indifferens, neceſſarium ad peccandum, ùt diximus *n. 417.* ergo non habuit Chriſtus actum primum proximum neceſſarium ad peccandum, ſive ad ſe dividendum ab unione per peccatum, de quo iterum *n. 424.* ergo non potuit peccare deſtruendo unionem hypoſtaticam. Nec dicas, unionem poſſe ceſſare per peccatum; nam reſpondetur 1. Non poteſt dari peccatum, niſi pro priori detur actus primus proximus ad illud: hic autem, ùt modò oſtenſum, in Chriſto non datur. Reſpondetur 2. Non poteſt dari peccatum, quod eſt actio peccaminoſa, niſi præſupponatur pro priori ſuppoſitum, cujus ſit peccatum: atqui in noſtro caſu hoc non poſſet ſup-

ſupponi aliud, quàm Divinum: ergo hujus deberet eſſe peccatum: quod utique admitti non poteſt. prob. ma. actiones ſunt ſuppoſitorum: & inſuper in noſtris principiis natura non poteſt exiſtere, niſi ſit ſuppoſitum: ergo hoc ſemper præſupponitur ad actiones, & iſtæ illi adſcribuntur. prob. etiam mi. ſuperior. non poteſt in noſtro caſu præſupponi negatio unionis, ſeu ſuppoſitum humanum; quia hæc unio primùm tollitur pro poſteriori ab ipſo peccato: ergo deberet præſupponi ſubſiſtentia Divina, conſequenter ſuppoſitum Divinum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

420. OB. 1. contra 1. concluſ. Humanitas Chriſti ratione unionis hypoſtaticæ non eſt in ſe ipſa perfectior, quàm foret ſinè illa: ſed ſinè illa poſſet peccare: ergo etiam poteſt cum illa peccare. Confirm. Subſiſtentia Verbi ratione unionis non reddit humanitatem immortalem: ergo nec eam reddit impeccabilem. Reſp. diſt. ma. humanitas Chriſti ratione unionis hypoſtaticæ non eſt perfectior per identitatem. conc. ma. non eſt perfectior per unionem. neg. ma. & conc. mi. neg. conſeq. Hoc argumento probaretur, quòd unio hypoſtatica non det Chriſto jus ad gloriam: item quòd etiam gratia ſanctificans non det jus ad gloriam: imò quòd

Digitized by Google

albedo unita non denominet murum album: quæ ſunt falſa.

Ad confirm. neg. conſ. *Immortale* ſignificat *incapax mortis*, quam denominationem non neceſſariò ſecum affert unio hypoſtatica, ùt eſt clarum; cùm Chriſtus fuerit mortalis, ſicut & paſſibilis. Neque etiam DEUS jam voluit Chriſtum frui hoc dono in via, ut nempe pro nobis poſſet pati, & mori. At verò poſt reſurrectionem ſuam Chriſtus utique etiam fruitus eſt dotibus corporis glorioſi, immortalitate, & impaſſibilitate &c. ſicut iis fruentur poſt reſurrectionem ſuam omnes Beati. Sed neque humanitas Chriſti in via jam potuit dici immortalis per communicationem idiomatum; quia hæc non datur inter abſtracta, ùt ſæpe jam dictum. Jam verò *impeccabile* ſignificat tantùm *habens impedimentum peccandi*, vel *non habens potentiam expeditam ad peccandum*: hoc autem convenit humanitati Chriſti jam in via; quia jam tunc habuit unionem hypoſtaticam, & viſionem beatificam, quæ ſunt impedimenta peccandi, ùt probatum eſt *à n. 416*. Quare humanitas Chriſti fuit tantùm remotè potens peccare, quatenus potuit abſolutè produci, quin uniretur Verbo.

421. Ob. 2. Poteſt ſaltem dici, quòd humanitas Chriſti in primo inſtanti incarnationis, in priori ſigno naturæ ad unionem, fuerit libera ad peccandum: ergo. prob. ant. poteſt dici, quòd DEUS decreverit illi humanitati ſub conditione actûs liberi, boni,

vir-

virtuoſi, dare unionem hypoſtaticam: &, quòd DEUS, cùm præviderit actum illum, ab ea humanitate ponendum, ſtatim pro ſequenti ſigno naturæ, adhuc in eodem inſtanti, unionem hypoſtaticam contulerit: ergo humanitas Chriſti fuit libera ad impediendam unionem, ſeu faciendum ſenſum diviſum ab ea unione; quia fuit libera ad actum illum virtuoſum omittendum: ergo etiam fuit libera ad peccandum; quia impedita unione, ſeu in ſenſu diviſo, potuit peccare.

Reſp. 1. neg. ant. ad prob. neg. antec. nam hac ratione unio hypoſtatica dependere debuit à libertate Chriſti, quòd, ùt ait Ulloa *tom. 5. de incarnat. diſp. 2. c. 2. n. 22.* dicitur præcisè arbitrariò, & ſinè omni fundamento in Sacra Scriptura, aut ratione: imò dicitur contra communem Theologorum, atque contra S. Auguſtinum *l. de prædeſtin. Sanctorum c. 15.* ubi ait: *Eâ gratiâ fit ab initio fidei ſua homo quicunque Chriſtianus, qua gratia homo ille* Dominus JESUS *ab initio ſuo factus eſt Chriſtus:* atqui gratia, qua homo fit Chriſtianus, præſertim quæ datur ad ipſum initium fidei, non eſt impedibilis ab homine; nec enim homo poteſt impedire collationem gratiæ, præſertim primæ, ſed tantùm poteſt impedire modum conferendi (quia ſcilicet poteſt impedire tam decretum prædefinitivum, quàm permiſſivum) ergo neque Chriſtus potuit impedire collationem unionis hypoſtaticæ.

422. Reſp. 2. iterum neg. ant. ad probationem autem, ſi ſupponatur, quòd omiſ-

ſio

ſio illius actûs fuiſſet peccaminoſa, reſpondeo negando ſuppoſitum, ſive nego, quòd tunc actus bonus liber potuerit elici, aut in præmium actûs liberi unio conferri; quia in eo caſu humanitas debuit eum actum neceſſariò ponere; cùm non potuerit peccare. Ratio eſt; quia pro toto inſtanti, quo datur unio, non poteſt dari libertas ad peccandum (etiamſi unio ponatur impedibilis, per omiſſionem actûs non peccaminoſam) nam unio hæc eſt incompoſſibilis cum actu primo proximo ad peccandum, & per eam neceſſariò tollitur unum ex conſtitutivis actûs primi requiſiti ad peccandum. prob. unio hypoſtatica indiſpenſabiliter poſt ſe trahit in eodem inſtanti viſionem beatificam: & hæc neceſſariò trahit poſt ſe negationem judicii indifferentis, eſſentialiter requiſiti ad liberè peccandum, de quo *n. 417.* ergo cum unione iſta non ſtat libertas ad peccandum.

423. Prob. 1. p. ant. ex communiſſima Theologorum, qui, ne debeant admittere, Chriſtum aliquo tempore caruiſſe viſione beatifica, malunt admittere miraculum vix perceptibile, in ipſo agonizante in monte oliveti, & in cruce: ſcilicet malunt admittere, tunc in Chriſto ſimul fuiſſe ſummum gaudium, & ſummam triſtitiam, illud ob viſionem beatificam, hanc ob internos, & externos ſummos dolores. Sanè, ſi unio hypoſtatica poſſet eſſe ſinè viſione beatifica, longè faciliùs, & perceptibiliùs diceretur, DEUM tunc diſpenſaſſe in exigentia unionis, & eam ad tempus privâſſe viſione beatifica. Certè

Theo-

Theologis communiſſimè videtur, minimè decuiſſe DEUM hoc facere, & hoc ipſo impoſſibile eſſe.

Et ſanè non videtur decere, ut Pater Divinus Filium ſuum naturalem, & innocentiſſimum arceat à facie ſua, ſeu à ſuo conſpectu, quod vel peſſimus Abſalom morte acerbius cenſuit *2. Reg. 14. v. 32.* & filiæ DEI adoptivæ, ſeu animæ purgantes, dolentiſſimè ferunt, dum ratione culparum pœnam damni aliquamdiu ſuſtinere debent. Accedit, quòd ex ea privatione viſionis nulla oriretur Chriſto utilitas; neque enim ſerviret ad meritum, aut ſatisfactionem; cùm merita Chriſti, elicita etiam ſtante viſione, ſint tamen infinita: neque ſerviret ad noſtrum exemplum; cùm nil inde imitandum nobis veniret: quæ tamen ſunt rationes, ob quas Theologi dicunt, DEUM voluiſſe, ut Chriſtus ſenſibiles in corpore dolores pateretur. Saltem dici non poteſt, Chriſtum ullo inſtanti fuiſſe privatum viſione beatifica, ùt probabimus infrà *à n. 541.*

424. Prob. jam 2. p. ant. Viſio beatifica, ſeu clara intuitio DEI, etiam illa non ſuprema, debita Filio naturali DEI, ſed tantùm communis Beatorum, juxta omnes neceſſitat creaturam ad DEUM amandum, & nihil culpabile, eique diſplicens agendum (qua de cauſa juxta omnes, Beati peccare non poſſunt) adeóque excludit potentiam, ſeu actum primum ad peccandum, & præſertim excludit unum ex conſtitutivis ejuſdem, ſcilicet judicium indifferens: ergo.

Prob.

Prob. ult. pars ant. Judicium iſtud indifferens non tantùm deberet proponere aliquid quomodocunque indifferens: ſed deberet aliquid à DEO prohibitum, & ei diſplicens, amorémque ejus imminuens, vel impediens, proponere ùt eligibile, aut comparabile, vel præferibile DEO, vel ſaltem ùt comparabile, vel præferibile beneplacito Divino, aut rei à DEO volitæ: ſed ùt talè nihil poteſt proponi videnti DEUM, ſeu illi, qui infinitum bonum (reſpectu cujus omnia alia quaſi minus nihilo ſunt) clarè, & revelata facie videt: ergo in vidènte DEUM non poteſt dari tale judicium indifferens. Et quamvìs omittatur, quòd viſio non excludat ab intellectu Chriſti cognitionem aliquam abſtractivam DEI, tamen iſta in conſortio viſionis non poteſt repræſentare creaturam aliquam ùt præferibilem DEO, vel cuicunque ejus beneplacito, ſeu rei volitæ à DEO intenſiſſimè amato; quia, ſtante viſione intuitiva DEI, omnia alia objecta perdunt omnem vim abſtrahendi animum ab amore DEI: ſicut cognitio probabilis in conſortio evidentiæ perdit omnem vim excitandi dubium, vel formidinem de oppoſito.

Et eàdem ratio eſt, ſi ponatur in caſu objectionis, omiſſio etiam non peccaminoſa, ſed tantùm moraliter poſitivè imperfecta; nam etiam iſtam excludit viſio beatifica, ùt patet conſideranti modò dicta. Si verò poneretur omiſſio prorſus inculpabilis, neque etiam moraliter imperfecta, eam humanitas

Chri-

Chriſti non potuiſſet admittere, niſi ex ignorantia invincibili; ſi enim ſciviſſet, huic omiſſioni DEUM alligâſſe maximum ſuum bonum, nempe unionem hypoſtaticam, utique omittendo poſitivè imperfectè egiſſet: at ignorantia, præſertim rerum, ad ſtatum ſuum ſpectantium, non cadit in eum, qui habet viſionem beatificam, ùt Theologi communiſſimè docent de Beatis; præterquam, quòd Apoſtolus dicat *ad Rom. 11. v. 29. Sine pænitentia enim ſunt dona, & vocatio DEI*: hoc eſt, non eripiuntur homini, niſi culpam admittenti: adeóque deſtructio, vel perſeverantia unionis hypoſtaticæ, alligata non fuit omiſſioni prorſus inculpatæ, & nullam etiam imperfectionem includenti.

Quare in tali caſu humanitas Chriſti, licèt in ſtatu conditionato, ſeu hypotheſi ſcientiæ mediæ, fors viſa fuiſſet libera ad peccandum, vel moraliter imperfectè agendum, tamen in ſtatu abſoluto non fuiſſet libera ad peccandum, vel moraliter imperfectè agendum; quia non daretur in ſtatu abſoluto tota hypotheſis ſcientiæ mediæ, ſed deeſſet unum conſtitutivum, ſcilicet judicium indifferens: ſicut in ſimili diximus *tract. de actib. hum. n. 162.* eum non eſſe liberum in ſtatu abſoluto, quem DEUS, quia prævidit per ſcientiam mediam malè operaturum, privat uſu rationis.

425. Dices 1. Unio hypoſtatica, vel viſio beatifica, non datur in eodem ſigno naturæ cum libertate Chriſti: ſed viſio datur primùm in ſigno poſteriori ad actionem liberam

beram Chriſti: ergo pro primo ſigno naturæ datur tota libertas, etiam ùt involvens judicium indifferens. Reſp. neg. ſuppoſitum ant. Hac ratione ſigna naturæ accipiuntur, tanquam partes phyſicæ inſtantis, quaſi iſtud in plura ſigna realiter diviſibile ſit; cùm tamen juxta omnes per inſtans intelligatur tempus indiviſibile; unde, quod datur pro aliquo inſtanti, debet pro toto illo dari: & nemo admittit, poſſe in eodem inſtanti pro diverſis ſignis dari duo contradictoria.

Imò, ſi contradictoria non poſſunt dari pro eodem ſigno, minùs poſſunt dari pro diverſis; cùm ſigna ſint tantùm cauſalitates, vel ſubordinationes rerum, in eodem inſtanti coëxiſtentium, e. g. ſolis, & lucis: ſi autem duo contradictoria omnino non poſſunt ſimul eſſe in eodem inſtanti, multò minùs poterit unum ab altero pro eodem inſtanti cauſari: e. g. ſi vita, & mors, lux, & tenebræ, non poſſunt ſimul in eodem inſtanti exiſtere, minùs poterit unum pro eodem inſtanti eſſe cauſa alterius: & pariter, ſi non poſſunt in eodem inſtanti ſimul eſſe judicium indifferens, & ejus negatio, neque poterit unum, e. g. judicium indifferens pro eodem inſtanti eſſe cauſa ſuæ negationis, ſeu dari pro diverſo ſigno naturæ: adeóque à primo ad ultimum, non poterit in eodem primo inſtanti exiſtentiæ Chriſti, pro quo toto datur unio hypoſtatica, & viſio beatifica, dari pro priori ſigno judicium indifferens, neceſſariò requiſitum ad libertatem ad peccandum, & pro poſteriori ſigno dari nega-

negatio ejusdem judicij, utpote neceſſariò excluſi à viſione beatifica. vide etiam *tr. de beatit. n. 135. & tract. de act. human. n. 161.*

Dices 2. Etſi judicium indifferens ſit conſtitutivum libertatis, tamen non debet eſſe conjungibile cum utroque libertatis extremo: ſicut habitus charitatis, etſi ſit conſtitutivum libertatis ad eliciendum actum charitatis, pro determinato inſtanti ſub gravi præceptum, tamen non eſt conjungibilis, vel compoſſibilis cum altero extremo, ſeu cum omiſſione actûs: ergo, licèt judicium indifferens non detur in eodem inſtanti cum actu, tamen actus eſt ſufficienter liber: adeóque, etiamſi judicium indifferens non fuerit datum cum viſione beatifica in eodem inſtanti, tamen Chriſtus adhuc fuit ſufficienter liber.

Reſp. neg. ant. Actus liber neceſſariò debet eſſe electio: eſt autem imperceptibile, quòd poſſit dari electio, quando non datur judicium indifferens. Et quamvis ponatur judicium indifferens ſtare in duabus cognitionibus, una alliciente ad actum, altera trahente ad oppoſitum; tamen debet in eo caſu utraque ſimul cum utroque eſſe componibilis; quia aliàs non eſt poſſibilis electio. Aliud eſt, quòd non debeat ab actu extrinſecè libero utraque cognitio eſſentialiter reſpici, de quo in *tr. de act. hum. n. 137.* Paritas cum habitu charitatis eſt nulla; quia habitus eſt tantùm principium per accidens, & poteſt ſuppleri ab omnipotentia DEI: quæ

in eo caſu debet eſſe parata ad influendum loco habitûs (ſi tamen hujus influxus ſuppleri debeat; nam habitus non poteſt influere in oppoſitam peccaminoſam omiſſionem actûs, vel actum oppoſitum malum) nec etiam ad eliciendum actum charitatis eſſentialiter exigitur habitus: at verò ad eliciendum actum liberum eſſentialiter requiritur judicium indifferens.

426. Ob. 3. contra 4. concluſ. Si per peccatum deſtrueretur unio hypoſtatica, tunc ſanctitas Divina non conjungeretur cum peccato: ergo nulla eſt in hac re implicantia. Reſp. 1. neg. ant. eſt enim inexplicabile, quomodo peccatum illud non conjungeretur, ſaltem pro uno inſtanti, cum unione hypoſtatica, quæ eſt ſanctitas Divina; nam, ſi unio iſta jam pro priori ad peccatum eſſet deſtructa, non ampliùs daretur Chriſtus, ſed tantùm purus homo, adeóque phyſicè non ampliùs Chriſtus peccaret; unde in ſententia oppoſita poſſent quidem pro ſequenti inſtanti non ampliùs conjungi hæc duo; at in primo deberent neceſſariò conjungi. Reſp. 2. om. ant. neg. conſeq. quia tamen hoc peccatum imputaretur DEO; cùm fuiſſet actio ſuppoſiti Divini, quomodocunque hoc explicetur: dicere autem, DEO peccatum imputari poſſe, eſt ex ſe abſurdum.

ARTI-

ARTICULUS III.

An, & quam habuerit Chriſtus Dominus Libertatem ad moriendum.

427. CErtum debet eſſe Catholicis, Chriſtum Dominum liberum fuiſſe aliquo ſaltem modo ad mortem; dicitur enim *Iſaiæ 53. v. 7. Oblatus eſt; quia ipſe voluit:* & ipſe Dominus ait *Joan. 10. v. 17. Propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam, ut iterum ſumam eam. Nemo tollit eam à me: ſed ego pono eam à me ipſo, & poteſtatem habeo ponendi eam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo.*

Ex quibus verbis habetur, Chriſtum meritum fuiſſe dilectionem Patris Divini, ponendo animam ſuam, ſeu moriendo: adeóque liberè eſſe mortuum: item eum habuiſſe poteſtatem moriendi, vel non moriendi, & neminem ei invito potuiſſe vitam tollere, ſed ipſum ſponte ſua eam poſuiſſe. Ex ultimis autem verbis: *Hoc mandatum &c.* habetur, mortem Chriſto Domino à Patre eſſe præceptam: quod etiam docet Apoſtolus, dum ait de Chriſto *ad Philippens. 2. v. 8. Humiliavit ſemetipſum factus obediens usque ad mortem.*

428. Difficultas jam eſt, quomodo componatur libertas Chriſti Domini cum hoc præcepto; nam non videtur poſſe eſſe

liber ad implendum præceptum, qui neceſſariò, & quidem neceſſitate antecedente, illud debet implere: atqui Chriſtus, cùm antecedenter ratione unionis hypoſtaticæ ſit impeccabilis (ùt diximus *à n. 415.*) adeóque impotens præceptum transgredi, videtur neceſſitate antecedenti conſtringi, ad iſtud implendum: ergo non videtur fuiſſe liber,

In varias opiniones abiêre Theologi, ùt videre eſt paſſim, maximè autem apud Lugonem *de incarnat. diſp. 26. ſec. 6.* & Gormaz *de incarnat. n. 870. & ſeq.* quidam autem modi componendi hæc duo, vel non congruunt principiis ſcientiæ mediæ, vel etiam ipſam non rite applicant; unde à nobis acceptari non poſſunt: alij in alias difficultates incurrunt. Mihi præ alijs placet ſententia Cardinalis de Lugo *cit. diſp. 26. n. 102.* Gormaz *de incarnat. n. 875.* Rhodes *diſp. 3. de incarnat. q. 3. ſec. 2. §. 5.* & plurium aliorum, præſertim recentiorum, cum quibus

429. Dico. Chriſtus fuit liber ad moriendum, non quidem in ſenſu compoſito præcepti, ſed in ſenſu diviſo, qui ſenſus diviſus fuit in ipſius poteſtate; quia potuit impedire præceptum moriendi, atque impetrare à Patre negationem hujus mandati, & ſic non mori. Probatur concluſ. 1. Chriſtus *Matth. 26. v. 53.* in horto dicit Petro: *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum: & exhibebit mihi modò plus, quàm duodecim legiones Angelorum?* quibus verbis Chriſtus ſignificavit, ſe potuiſſe tunc

tem-

Digitized by Google

temporis paſſionem ſuam impedire, & omnia ad eam impediendam neceſſaria poſſe ſe à Patre impetrare, inter quæ fuit etiam negatio illius præcepti. Nec dici poteſt, Chriſtum ibi loqui de ſe tanquam DEO; nam non ùt DEUS, ſed ùt homo, poterat rogare.

430. Probatur concluſ. 2. ratione. In hac ſententia omnium optimè conciliatur libertas Chriſti cum obſervatione præcepti, quod juxta alias opiniones non ità bene fit: ergo hæc debet aliis præferri. ant. partim probatur ſolutione objectionum, partim oppugnatione aliarum opinionum.

Itaque primò aliqui dicunt, Chriſtum non quidem fuiſſe liberum ad mortem, ſed tamen meruiſſe per quandam animi præparationem, & conditionalem voluntatem, qua voluit actus illos exercere, etiamſi non eſſent præcepti. Sed contra eſt. Sic Chriſtus non eſſet meritus per voluntatem obediendi, ſed per aliam, cui accidentale fuiſſet præceptum: quod non poteſt dici; cùm per obedientiam meritus ſit nobis remiſſionem, ſibi autem nomen ſuper omne nomen.

Secundò alij, maximè Thomiſtæ, dicunt, Chriſtum fuiſſe liberum in ſenſu diviſo præcepti. At hi auctores in ſuo ſyſtemate non oſtendunt, quomodo Chriſtus potuerit pro libitu ſuo habere hunc ſenſum diviſum; eodem enim modo loquuntur de Chriſto, ac de hominibus aliis prædeterminatis, & conſequenter impugnatur hæc ſententia iiſdem rationibus, quibus prædetermina-

minatio phyſica, quas hîc ſuppono validas eſſe.

431. Tertiò alij dicunt, unionem hypoſtaticam non immutare modum operandi voluntatis humanæ in Chriſto, nec eſſe principium operativum; unde ajunt, Chriſtum operari cum auxilijs gratiæ omnino indifferentibus, adeóque liberè. Sed hoc non eſt verum; nam, licèt unio non ſit principium operativum actionis bonæ, eſt tamen principium impeditivum actionis malæ, ùt ſuprà *n. 416.* probatum. Eadem unio eſt impeditiva omnis gratiæ, quæ prævideretur conjungenda cum non adimpletione præcepti, adeóque eſt exigens decretum DEI, non conferendi auxilium ullum, niſi efficax: quod decretum eſſet antecedens, & inimpedibile per actionem Chriſti, ſicut ipſa unio impediri à Chriſto non potuit: hoc autem decretum repugnat libertati ad peccandum, vel transgrediendum præceptum, ùt probatum *tr. de DEO n. 634.* Rurſus unio hypoſtatica poſt ſe trahit viſionem beatificam, quæ utique ſecum fert modum agendi alium, quàm ſit in eo, qui caret ea viſione. verbo: unio iſta immutat actum primum proximum; quia non relinquit eum expeditum ad peccandum, adeóque neque relinquit liberum ad omiſſionem actûs præcepti.

432. Quartò alij hîc confugiunt ad puram omiſſionem liberam, quàm volunt Chriſto fuiſſe poſſibilem. Sed, etſi hæc poſſibilis ſit, ut tanquam probabilius docui *tract. de act. hum. n. 110.* tamen, cùm in hoc

hoc caſu peccaminoſa foret (licèt enim juxta multos pura omiſſio libera non poſſit eſſe meritoria, poteſt tamen eſſe peccaminoſa, ùt nemo negat, qui eam poſſibilem aſſerit) non potuit Chriſtus ad eam eſſe liber.

Quintò alij dicunt, Chriſtum quidem non fuiſſe liberum ad mortem præceptam, fuiſſe tamen liberum ad circumſtantias mortis non præceptas, e. g. ad tempus mortis ad acceptationem mortis ex hoc potiùs, quàm ex alio motivo, ad intenſionem actûs acceptationis &c. Sed certè Sacræ Scripturæ, citatæ *n. 427.* dicunt, Chriſtum fuiſſe liberum ad ipſam mortem: nec eſt ratio, eas ad alium ſenſum torquendi. Dein ſic Chriſtus non redemiſſet nos, nec meritus fuiſſet acceptatione libera ipſius mortis, à qua mors ipſa denominata fuiſſet libera: ſed tantùm acceptatione libera circumſtantiarum mortis; cùm tamen Scripturæ paſſim ipſi morti, hoc eſt, ipſi ùt liberæ, ſeu in concreto cum ſua acceptatione ſumptæ, redemptionem ſimpliciter attribuant: quod patet ex verbis S. Scripturæ. *Iſaiæ 53. v. 7. Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* & *ibid. v. 10. Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longævum.* item *v. 12. Diſpertiam ei plurimos, & fortium dividet ſpolia, pro eo, quòd tradidit in mortem animam ſuam.* rurſus *ad Philipp. 2. v. 8. Humiliavit ſemetipſum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & DEUS exaltavit illum &c.*

433. Sextò aliqui dicunt, Chriſtum

non habuiſſe rigoroſum præceptum moriendi, ſed præceptum tantùm latè dictum, in quo ſenſu ſignificat duntaxat ordinationem, directionem, aut regulam ſuperioris, cui Chriſtus absque peccato contravenire potuit: atque adeò liberè ei obedivit. Hæc ſententia, ùt eam explicat Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 301.* ſupponit triplicis generis leges, ſeu præcepta. 1. quæ obligant in conſcientia, ſub reatu culpæ, & pœnæ. 2. quæ obligant tantùm ſub reatu pœnæ, transgreſſori inferendæ. 3. quæ obligant tantùm ſub conditione non conferendi alicujus boni indebiti, quod tamen conferretur, ſi actio præcepta facta eſſet. Hujus tertii generis præceptum fuiſſe Chriſto impoſitum tradit Haunoldus *cit. lib. n. 302.* ſcilicet præceptum obligans ſub conditione non conferendi nobis (quibus Chriſtus optimè volebat) gratiam, & remiſſionem peccatorum, niſi ipſe moreretur.

Hæc ſententia, quamvis probabilis ſit, eſt tamen, ùt ait Lugo *de incarnat. diſp. 26. ſec. 8. n. 101.* ſingularis, & contra communem Theologorum (intellige, tempore Lugonis; nam modò multi docti recentiores eam amplectuntur) Meritò etiam ei opponitur, quòd in Sacra Scriptura præceptum, quod Chriſto in ordine ad mortem impoſitum eſt, vocetur ſimpliciter præceptum, aut mandatum, quæ vox ſimpliciter prolata ſignificat obligationem obedientiæ, cujus transgreſſio ſit meritò ſaltem diſplicens præcipienti; unde dicendum eſt Chriſto, impoſitum

ſitum fuiſſe præceptum rigorosè tale; nec enim absque neceſſitate debemus à ſimplici Sacræ Scripturæ acceptione recedere. Quòd autem Sacra Scriptura vocet ſimpliciter præceptum, & mandatum, quod Chriſto in ordine ad mortem impoſitum fuit, patet ex pluribus textibus. *Joan. 10. v. 18. Hoc mandatum accepi à Patre meo.* & *Joan. 14. v. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio.* item *Joan. 15. v. 10. Sicut & ego Patris mei præcepta ſervavi.*

434. Accedit, quòd præceptum, & lex propriè talis, non inveniatur ſinè omni obligatione in conſcientia (ùt probant Lugo *de incarnat. diſp. 26. ſec. 8. n. 101.* & Suarez *de legibus l. 3. c. 22. n. 9.*) ſcilicet vel faciendi rem præceptam, vel ſaltem ſubeundi pœnam: ergo debet aliqua obligatio talis admitti in Chriſto: niſi velint adverſarij dicere, reſpectu Chriſti fuiſſe omnia mera conſilia, quod tamen non videtur eſſe ad mentem Patrum. Sanè non video, quomodo ſufficienter hoc præceptum, ùt quidem ipſi explicant, diſtinguatur à conſilio; nam nullam obligationem prorſus imponit, nec peccati, nec etiam moralis imperfectionis poſitivæ, cujus etiam incurrendæ Chriſtus capax non eſt. Dein etiam conſilium poteſt dari à ſuperiore, ſi nolit obligare, aut non poſſit, ùt adverſarij dicere debent, DEUM non poſſe obligare Chriſtum.

Nec dicant, conſilium non imponere moralem neceſſitatem. Reſp. enim, hoc non eſſe verum reſpectu Chriſti; nam Chriſtus

fuit moraliter ſaltem neceſſitatus ad melius, conſequenter ad ſequenda conſilia Patris. Appoſita autem conditio de non conferendo aliquo bono, aliàs indebito, non facit præceptum; nam talis etiam adjici poteſt ab alio non ſuperiore, quando aliquid ſuadet: & hæc conditio quidem probat, initum fuiſſe aliquod pactum, non verò datum præceptum. Dicere autem, appoſitionem talis conditionis, ſi à ſuperiore fiat, conſtituere præceptum, & diſtinguere iſtud à conſilio, eſt planè arbitrarium, & gratis dictum.

435. Septimò alii dicunt, præceptum Chriſto impoſitum fuiſſe aliquo modo conditionatum (quidquid ſit, an ſtrictè conditionatum dicendum ſit, quod negat Ulloa *de incarnat. diſp. 2. c. 2. n. 28.*) ſcilicet ſub conditione, ſi Judæi vellent eum occidere (nec enim obligabatur Chriſtus ad ſe ipſum occidendum, ùt ait idem Ulloa *diſp. 2. modò citata c. 2. n. 30.*) quam conditionem Chriſtus potuiſſet pro ſuo libitu impedire, e. g. oſtendendo Judæis diutiùs gloriam ſuam, ùt oſtendit diſcipulis in Thabor. Hæc opinio valde probabilis eſt: ei tamen objici poſſe videtur, quòd eo ipſo, quòd mors fuerit Chriſto præcepta, etiam præceptum fuerit, ne ipſe, ſtante præcepto, impedimentum ejus poneret: adeóque hæc ipſa manifeſtatio gloriæ ſuæ ei prohibita fuerit; nam in præcepto videtur tacitè involvi, ut, cui aliquid præceptum eſt, is executioni illius actionis, vel paſſionis, non ponat impedimentum, vel phyſicum, vel morale; aliàs

cur

cur non poſſet dici, Chriſtum etiam ſtante præcepto potuiſſe ſuum corpus impaſſibile reddere, vel fugere ex Judæa, & ſic mortem vitare? eoquòd præceptum mortis tantùm conditionatum fuerit; ſi ſcilicet non velit fugere &c. quod non videtur admitti poſſe.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

436. OB. 1. Gratis dicimus, præceptum, Chriſto impoſitum, fuiſſe impedibile: ergo noſtra ſententia non ſubſiſtit. prob. ant. verba Chriſti ad S. Petrum *Matth. 26. v. 53.* tantùm ſignificant, quid Chriſtus poſſet ex natura rei facere, ſi non impediretur præcepto Patris: ergo non probant impedibilitatem præcepti, Confir. Si Chriſtus potuiſſet pro libitu impedire præceptum, ſive mortem, non dixiſſet *Matth. 26. v. 39. Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte*: ſed dixiſſet: *Volo, ùt tranſeat*: ergo.

Reſp. neg. antec. ad prob. neg. antec. Certè per illa verba voluit Chriſtus oſtendere Petro, ſe tunc non ex neceſſitate, ſed liberè mori. Illud autem additum ibidem à Domino *v. 54. Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia ſic oportet fieri?* ſignificat quidem, Scripturas, ſeu prophetias de ſua morte, factas fuiſſe: ſed hæ ipſæ factæ erant conſequenter ad ſcientiam mediam de non impe-

impediendo per Chriſtum præcepto: quæ ipſa ſcientia media erat à Chriſto impedibilis unà cum illis Scripturis, & revelationibus.

Ad confirm. neg. ant. Cùm Chriſtus non potuerit impedire ſuam mortem, niſi ea conditione, ut humanum genus non redimeretur, noluit ſinè ea redemptione mortem impedire; unde ſenſus verborum Chriſti eſt: *Si poſſibile eſt, ut ſinè paſſione mea redimatur genus humanum, tranſeat calix &c.* Adde, quòd S. Hieronymus, & S. Catharina Senenſis apud Cornelium à Lapide *in hunc locum Matthæi* accipiant hæc verba Chriſti, in alio, quàm communiter uſitato ſenſu, qui tamen adhuc minùs nobis contrarius eſt.

437. Ob. 2. Eo perfectior eſt obedientia, quo minùs præcepti obligatio pendet à voluntate ſubditi: ergo, cùm Chriſtus habuerit obedientiam perfectiſſimam, obligatio præcepti non pendebat ab ejus voluntate, ſive ab eo volente, vel non volente petere negationem præcepti. Confirm. Præceptum DEI fuit decretum DEI: ſed decretum DEI fuit inimpedibile: imò illud decretum DEI ſimul fuit prædefinitio mortis Chriſti: ergo etiam præceptum DEI fuit tale: ergo Chriſtus non potuit obtinere ejus negationem, mutationem, vel diſpenſationem. Reſp. neg. ant. ſed eo perfectior eſt obedientia, quo magis is, qui obligatus eſt præcepto, ſtante obligatione ſe illi conformat: quod Chriſtus perfectiſſimè fecit.

Ad

Digitized by Google

Ad confirm. conc. ma. diſt. mi. decretum DEI fuit antecedenter inimpedibile. neg. mi. fuit tantùm inimpedibile, ex ſuppoſitione, quòd exiſtat. conc. mi. & ſub eadem diſt. conc. vel neg. primam conſeq. ſecundam verò quoad mutationem præcepti, abſolutè concedo: nego autem ſuppoſitum, quòd mutatio hîc ſit neceſſaria: ſufficit, ſi decretum impediatur. Quod ſpectat ad diſpentioem, om. quòd in ſenſu ſtricto Chriſtus non potuiſſet habere diſpenſationem; quia hæc dicitur dari, quando lex manet: non autem potuiſſet Chriſtus non mori, ſtante hoc decreto, vel præcepto; cùm iſtud ſimul fuerit prædefinitio mortis Chriſti: ſi autem in ſenſu latiore tantùm intelligatur per diſpenſationem negatio, vel inpeditio obligationis, hanc potuit Chriſtus obtinere.

438. Ob. 3. Ad petendam diſpenſationem ſupponitur pro priori præceptum obligans: ſed præſuppoſito jam pro priori præcepto, non poterat impetrari diſpenſatio: ergo hæc abſolutè non potuit impetrari à Chriſto; quia ex ſuppoſitione, quòd decretum jam detur, non poteſt hoc mutari. Confirm. Saltem in ultimo inſtanti, in quo præceptum obligaret, non poſſet haberi diſpenſatio: ergo. prob. ant. in eo inſtanti daretur præceptum obligans, ùt ponitur: & ſi etiam diſpenſaretur, ſimul non eſſet obligans: quæ ſunt contradictoria: ergo.

Reſp. me jam omiſiſſe, Chriſtum non potuiſſe obtinere diſpenſationem ſtrictè dictam,

ctam, ſed tantùm latè talem, hoc eſt, negationem, ſeu impeditionem præcepti; unde neg. ſuppoſitum tam objectionis, quàm confirmationis. Impeditio autem præcepti, vel negatio ejuſdem, aut poteſtas impediendi præceptum, nunquam pro priori præſupponit præceptum, nec in primo, nec in ultimo inſtanti: ſed tantùm præſupponit poteſtatem præcipiendi: ne autem iſta exiret in actum ſecundum, ſeu actu præceptum poneret, poterat à Chriſto impediri: verbo, hoc præceptum, vel decretum DEI, fuit à Chriſto impedibile, ſicut, in ultimo etiam vitæ inſtanti, ab homine eſt impedibile decretum reprobativum, vel etiam prædeſtinativum.

439. Ob. 4. SS. Patres non agnoſcunt præceptum Chriſto datum: ergo neque nos debemus aliquod agnoſcere. Reſp. neg. antec. imò SS. Patres communiùs cum Theologis, & S. Thoma *3. p. q. 47. a. 2. in corp. & ad 1.* admittunt præceptum: & certè, niſi Patres præceptum adſtruerent, etiam Scholaſtici paulò antiquiores, non communiter id adſtruerent. videatur Suarez *tom. 1, in 3. p. diſp. 43. ſec. 1.* ubi citat S. Auguſtinum, & Euthymium *in pſalm. 39. v. 8.* & *ſec. 3.* ubi citat alios Patres. S. Anſelmus autem, qui videtur adverſariis favere *l. de meditatione redemptionis humanæ c. 4.* tantùm ſic dicit: *Non enim illi homini Pater cogendo præcepit, ſed ille, quod Patri placiturum, & hominibus profuturum intellexit, hoc ſponte fecit*; atqui etiam juxta nos eſt veriſſi-

veriſſimum, quòd Chriſtus non fuerit coactus, ſed ſponte præcepto obediverit, ùt ex dicendis patebit.

S. Chryſoſtomus, qui *homil. 59. in Joan.* & *homil. 7. in epiſt. ad Philippenſ.* videtur negare præceptum, primo loco veroſimiliter, & ſecundo loco apertè, agit contra Arianos, qui ex præcepto iſto volebant inferre, Chriſtum eſſe purum hominem; unde (ùt Suarez *cit. ſec. 3. §. Ad argumenta.* docet) vel loquitur de Chriſto ùt DEO, cui utique præceptum datum non eſt: vel certè tantùm removet à Chriſto imperfectum illum modum accipiendi præceptum, quo accipiunt alii homines, qui neceſſariò debent ſubdi præcepto; cùm Chriſtus hoc potuerit impedire. Hæc reſponſio firmatur *ex homil. 7. in epiſt. ad Philipp.* ubi ait: *Filius Patri obedivit, non quaſi in ſervilem conditionem decidiſſet.*

Quando autem *homil. 59. in Joan.* dicit: *Nihil aliud hoc in loco præceptum ſignat, quàm cum Patre concordiam:* planè non poteſt hoc accipi de Chriſto ùt homine, ſed de ipſo ùt DEO; nam ipſius ùt hominis, fuit non tantùm concordia cum Patre, quæ nullam dicit ſubjectionem: ſed fuit vera, & ſtrictè dicta obedientia. Sic etiam, quando *homil. 7. in epiſt. ad Philipp. ait: Et amicis nos obedimus:* planè non videtur comparatio eſſe perfecta cum obedientia Chriſti; hæc enim fuit rigorosè talis: illa autem in rigore obedientia non eſt. Magis favet adverſariis Theophilactus: ſed, licèt hic eſſet

no-

nobis contrarius, non deberet ejus auctoritas contra alios prævalere, maximè, cùm, ùt ſcribit Bellarminus *de ſcript. Eccleſiaſt.* fuerit ſchiſmaticus.

440. Ob. 5. SS. Patres, & maximè aſcetæ docent, quòd illa obedientia ſit perfectior, qua non tantùm obeditur præceptis, ſed etiam tantùm voluntati ſuperioris, etſi hic non velit obligare: ſed Chriſtus habuit perfectiſſimam obedientiam: ergo obedivit, quin habuerit præceptum. Reſp. S. Thomas. *2. 2. q. 104. a. 2. in corp.* hac de re ità ſcribit. *Voluntas enim ſuperioris, quocunque modo innoteſcat, eſt quoddam tacitum præceptum. Et tanto videtur obedientia promptior, quanto expreſſum præceptum obediendo prævenit, voluntate ſuperioris intellecta.* unde, ùt rectè advertit Arriaga *diſp. 42. de incarnat. ſec. 2. n. 24.* ipſa voluntas ſuperioris quà ſuperioris, aliquid volentis, etiamſi non velit obligare ſub culpa, etiam tantùm veniali, tamen jam obligat, ſaltem ſub imperfectione morali.

Certè non videtur explicabilis obedientia, niſi in ordine ad aliquod præceptum, ſaltem ſub imperfectione morali obligans, ùt docet Gormaz *de incarnat. n. 873.* quæ tamen etiam imperfectio Chriſto repugnavit: nec etiam nos dicimus, quòd præceptum, Chriſto impoſitum, fuerit impoſitum ſub obligatione gravis peccati. in forma diſt. ma. perfectior eſt obedientia, qua obeditur voluntati ſuperioris, etſi non velit obligare expreſsè, vel ſub culpa, aut pœna. conc. ma. etſi

non

non velit obligare, neque etiam tacitè, neque ſub imperfectione morali. neg. ma. & conc. mi. neg. conſeq.

441. Nec dicas, illam obedientiam eſſe perfectiorem, qua etiam obeditur voluntati ſuperioris tantùm præſumptæ. Reſp. enim, ſi præſumitur voluntas ſuperioris, hoc ipſo, ex S. Thoma modò citato, etiam præſumitur aliquod tacitum præceptum, adeóque aliqua obligatio, ſaltem ſub imperfectione morali. Dein hæc præſumptio in Chriſto locum non habuit; quia non habuit ignorantiam voluntatis Divinæ. Tandem obedientia ſæpe eſt tantùm affectiva, non effectiva, quando nullum prorſus ſub ulla ratione datur præceptum; quia ſcilicet tunc ſubditus tantùm oſtendit magnum affectum erga obedientiam: ſicut, ſi quis aliquid alteri dat, quod putat debitum, cùm revera non ſit debitum: vel ſi debitum, jam priùs expunctum, ſecunda vice ſolvit, ſi fortè priùs non rite ſolviſſet: dicitur valde juſtus; cùm tamen talis ejus actus ſit potiùs actus juſtitiæ affectivus, quàm effectivus: in Chriſto autem debet admitti obedientia, non tantùm affectiva, ſed effectiva. Hinc etiam quidam Sancti non contenti obedientiâ affectivâ, ut certiores eſſent de obedientia effectiva, voluerunt, ut certæ res difficiles ſibi ſub præcepto obedientiæ imponerentur.

442. Ob. 6. Si Chriſtus ideo fuit liber in præcepto moriendi; quia potuit obtinere impeditionem præcepti, tunc non fuit liber in ordine ad obſervanda præcepta natu-

ralia: ergo non eſt meritus per eorum obſervationem: hoc non eſt verum: ergo. Confirm. Ipſum præceptum moriendi in Chriſto fuit naturale: ergo neque per hujus obſervationem eſſet meritus. antec. prôb. Chriſtus ex naturali præcepto charitatis debuit mori pro hominibus: ergo. Reſp. diſt. ma. tunc Chriſtus non fuit liber in ordine ab obſervanda præcepta naturalia quoad ſubſtantiam, nec per eam obſervationem fuit meritus. conc. ma. non fuit liber quoad circumſtantias varias obſervationis illorum præceptorum, nec per eas eſt meritus. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Chriſtus utique non fuit liber ad blaſphemandum Patrem, vel non blaſphemandum: neque fuit liber ad eum colendum: ſed illud neceſſariò omiſit, hoc neceſſariò fecit: attamen adhuc fuit liber (ſaltem tali libertate, quali fuit liber ad moriendum, de qua re iterum *n. 449.*) ad circumſtantias cultûs, de nocte, vel de die, diutiùs, vel breviùs, per hos, vel illos actus virtutum, plures, vel pauciores, magis, vel minùs intenſos &c. & per has circumſtantias eſt meritus infinitè. Ad confirm. neg. ant. de quo vide *n. 410.*

443. Ob. 7. Chriſto non potuit imponi præceptum rigoroſum: ergo noſtra concluſio non ſubſiſtit. prob. antec. rigoroſum præceptum moriendi haberet hunc modum tendendi: *Si tu non moriaris, incurres meam inimicitiam, & reatum pœnæ æternæ: vel ſaltem peccatum veniale, aut moralem imperfectionem poſitivam*: ſed talis modus ten-

tendendi non poteſt afficere Chriſtum: ergo. prob. mi. Chriſtus non potuit incurrere peccatum, nec inimicitiam DEI, nec reatum pœnæ æternæ, nec culpam venialem, aut moralem imperfectionem poſitivam: ergo non potuit ei imponi præceptum ſub tali modo tendendi; aliàs, ùt ait Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 308.* præceptum tale ferme idem diceret, ac: *Si tu produxeris Chimæram, ego ſuperaddam hircocervum:* quod eſt ridiculum.

Reſp. 1. Hoc argumentum retorquetur in præceptis naturalibus, quibus etiam juxta Haunoldum, & alios adverſarios, Chriſtus fuit ſubjectus: quomodo ergo illa præcepta explicantur in ordine ad Chriſtum? Dicit quidem Haunoldus *cit. tr. n. 307.* Chriſtum non teneri præceptis illis, tanquam obligantibus in conſcientia, ſed tantùm in hoc ſenſu, quòd illa objecta, e. g. blaſphemia, odium DEI &c. ratione hujus præcepti, fuerint reddita Chriſto impoſſibilia. At interim ſemper verum eſt, quòd iſta reſpectu Chriſti non fuerint mera conſilia, ſed ſtrictè, & rigoroſè loquendo, præcepta, quæ Chriſtum affecerunt, quemcunque tandem effectum habuerint: ergo etiam poteſt præceptum moriendi eſſe rigoroſum, & Chriſtum afficere, eiſque fugam mortis, ſtante præcepto, vel in ſenſu compoſito præcepti, impoſſibilem facere: quod ſufficit noſtræ concluſioni. Secundò videtur hic ipſe effectus impoſſibilitatis difficulter explicabilis, niſi admittatur aliqua obligatio in conſcientia ſequendi præceptum, quamdiu obligat: imò ipſa obliga-

tio, & nihil aliud, reddit in hoc ſubjecto impeccabili impoſſibilem tranſgreſſionem præcepti.

Reſp. 2. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 43. ſec. 1. §. Secundò dicitur.* neg. antec. ad prob. diſt. ma. præceptum rigoroſum haberet hunc modum tendendi formaliter, vel explicitè. neg. ma. virtualiter, vel arguitivè. om. ma. & diſt. mi. talis modus tendendi explicitè talis non poteſt afficere Chriſtum. om. mi. modus tendendi tantùm aliquo modo virtualiter, & arguitivè talis. neg. mi. & conſeq. ad prob. quæro, quomodo explicent adverſarii has propoſitiones communiſſimè dici ſolitas: *Si DEUS non ſtaret promiſſis, eſſet infidelis: ſi mentiretur, eſſet fallax:* certè eſt eadem difficultas; unde neg. conſ.

444. Præceptum non habet dictum ſenſum formaliter: imò, ſtrictè loquendo, nec arguitivè, reſpectu ſubjecti impeccabilis, ſed tantùm reſpectu ſubjecti peccabilis; hinc rectè ait Suarez *loc. cit.* præceptum meliùs explicari per hanc propoſitionem abſolutam: *Hoc præſcribitur tanquam neceſſarium ad virtutem:* quamvis dein reſpectu ſubjecti peccabilis, & capacis comminationum, virtualiter habeat dictum modum tendendi conditionatum. At verò reſpectu ſubjecti impeccabilis, & impunibulis, adeóque incapacis minarum, neque virtualiter debet habere ſupradictum ſenſum conditionatum de futuro: ſed ad ſummum hunc: *Si hoc faceres, tunc incurreres meam inimicitiam:* in quo nihil eſt abſurdi.

Quod

Quod declaratur ulteriùs per ea, quæ Suarez *ſec. num. præced. cit. §. Neque contrarium.* docet, ſcilicet in legibus conſiderandam eſſe vim duplicem, directivam, & coactivam. Vis directiva facit, ut actus ſit neceſſarius ad rectitudinem, & honeſtatem virtutis: coactiva reſpicit comminationem pœnæ: & hæc non eſt ſimpliciter neceſſaria ad legem, vel præceptum; cùm in præcepto per ſe tantùm intendatur determinatio moralis, & directio ad actus morales, quæ ſufficienter habetur per intentionem voluntatis ſuperioris, inducentis obligationem: comminatio verò ad ſummum ſecundariò pertineat ad legem, & accommodanda ſit capacitati ſubjecti, cui lex fertur; unde, ſi ſubjectum impeccabile eſt, nulla comminatione, aut coactione indiget: & præceptum in tali ſubjecto locum habet quoad vim directivam, non verò quoad coactivam.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

445. OB. ulteriùs 8. Chriſto præcepta eſt mors, non qualiſcunque, ſed libera, & meritoria, ut ſcilicet per eam liberaretur genus humanum: atqui mors libera involvit ipſam non impeditionem præcepti: ergo etiam hæc fuit præcepta: ergo Chriſtus non potuit petere, vel habere impeditionem præcepti; aliàs violâſſet aliquod præceptum, & malè

Digitized by Google

egiſſet. Reſp. om. ma. neg. mi. Inprimis Chriſto præcepta non fuit mors libera in ſe ipſa, & intrinſecè; nam mors talis eſſe non poteſt: ſed tantùm præcepta fuit mors libera denominativè, & extrinſecè, ab actu voluntatis, ſeu ab acceptatione: quæ tamen ipſa acceptatio in noſtris principiis tantùm denominatur extrinſecè libera, ab actu primo libero, ſeu ab ipſo Chriſto ùt habente libertatem, eam acceptationem ponendi, vel non ponendi; hinc meliùs diceretur, Chriſto ùt libero fuiſſe præceptam mortem: Chriſtus autem, ùt liber ad acceptandam mortem, non involvit præceptum; ſed ab eo prorſus præſcindit; nam, ùt ſufficienter probavimus *à n. 429.* Chriſtus ùt liber potuit hoc præceptum impedire.

Aliud eſt, quòd ipſa voluntaria acceptatio mortis ex obedientia ſupponat præceptum, vel poſitum, vel certò ponendum: quod licèt concedatur, non obeſt; quia hæc ipſa acceptatio fuit impedibilis, ſaltem in ipſo præcepto: vel ea impedibilitate, qua impediri potuit præceptum; hoc enim impedito eo ipſo impedita etiam fuiſſet ea acceptatio. Unde Chriſtus in primo ſigno potuit impedire præceptum: in ſecundo autem noluit id impedire, & hinc præceptum ſuppoſuit, vel poſitum, vel certò ponendum: in tertio ſigno ex amore obedientiæ acceptavit mortem præceptam, & quidem liberè; quia liberè non impedivit præceptum, ùt magis patebit ex ſtatim dicendis.

446. Ob. 9. Juxta nos Chriſtus non fuiſſet

ſet meritus per acceptationem mortis, ſed tantùm per non impeditionem præcepti: hoc dici non poteſt: ergo. prob. mi. ſic Chriſtus non eſſet meritus per obedientiam; nam obedientia eſt voluntas implendi præceptum: atqui Chriſtus meritus eſt per obedientiam: ergo. Reſp. neg. ma. Ipſà etiam acceptatio mortis in Chriſto fuit meritoria; nam inprimis, etſi non fuiſſet in ſe immediatè libera, tamen adhuc eſſet libera mediatè, & denominativè, à libera nolitione impeditionis præcepti, quæ ſimul imperâſſet acceptationem mortis: ſufficit autem libertas mediata actuum internorum ad meritum, ùt probavi cum multis *in tract. de act. hum. à n. 151.*

Imò, quæ ità libera ſunt, juxta communem dicuntur formaliter libera; quia pro libitu poſſunt poni, vel omitti. Sic dicitur quis formaliter liber ad videndum, quamvis priùs debeat aperire oculos, & iis apertis neceſſariò videat: & ſedens dicitur formaliter liber ad ambulandum, etſi priùs ſurgere debeat. Sic etiam Chriſtus dici poteſt formaliter liber ad moriendum ex obedientia, quamvis priùs præceptum acceptare debuerit.

Dein, etſi non ſufficeret libertas mediata, poteſt dici, ipſam acceptationem mortis in ſe ipſa immediatè fuiſſe liberam; quia acceptatio hæc potuit ipſam nolitionem impeditionis præcepti præcedere, adeóque etiam præceptum (quo caſu præceptum nondum impedire potuit libertatem Chriſti ad

eam acceptationem ponendam, vel non ponendam) potuit enim Chriſtus ſic dicere: *Volo obedire Patri uſque ad mortem crucis, & hinc nolo impedire præceptum:* qua ratione formaliſſimè liberè voluit mortem, adeóque per hanc volitionem, ſeu acceptationem potuit mereri. An autem actus acceptans mortem, & nolens impedire præceptum, fuerit unus, & indiviſibiliter idem, non refert; modò enim Chriſtus pro priori acceptârit mortem, & propterea noluerit impedire præceptum, ſive uno, ſive duobus actibus, id fecerit, clarum eſt, acceptationem mortis immediatè in ſe liberam fuiſſe.

447. Urgebis. Hac ratione acceptatio mortis, præcedens præceptum, non erit actus obedientiæ, hoc ipſo, quòd non præſupponat præceptum: ergo Chriſtus non meritus fuiſſet per actum obedientiæ. Reſp. neg. ant. Actus, maximè internus, obedientiæ non neceſſariò exigit præceptum pro priori jam poſitum, ſed tantùm præceptum ponendum, cui ille actus internus ſe conformet, & ſimul actum dein externum conformare decernat; ſicut enim diximus *in tr. de DEO n. 683.* quòd voluntas ſolvendi debitum poſt confectum laborem, licèt ipſa non ſit debita, ſed ſit liberalis, tamen ſpectet ad juſtitiam; quia ejus objectum, ſcilicet ſolutio poſt laborem eſt debita ex juſtitia, & actus ſpecificatur ab objecto: ità etiam hæc acceptatio mortis, licèt ipſa non ſit præcepta, tamen ſpectat ad obedientiam; quia ejus objectum, ſeu mors, eſt præcepta (nam præceptum datum

tum eſt ante mortem Chriſti) unde diximus *n. 445.* actum obedientiæ ſupponere præceptum, vel poſitum, vel certò ponendum.

Si tamen neceſſe foret (quod tamen nunquam probabitur) ut ad quemcunque actum obedientiæ præſupponeretur præceptum actu exiſtens, tunc quidem illa prima acceptatio mortis in Chriſto non eſſet actus obedientiæ ſtrictè talis: eſſent tamen actus obedientiæ ſtrictè tales ſequentes plurimæ acceptationes mortis, quas Chriſtus Dominus per totam ſuam vitam ſæpiſſime repetiit, offerendo ſe Patri victimam, ad mortem uſque obedientem, pro humano genere: & iſti actus erant immediatè liberi, ac meritorii; quia, licèt una acceptatio mortis fuerit præcepta, & ea, ſi poſt præceptum jam actu poſitum elicita fuit, non fuerit immediatè libera (quamvis meritoria, ut dictum *n. 446.*) tamen non fuêre præceptæ innumeræ illæ acceptationes, quas Chriſtus in terris degens frequentiſſimè elicuit.

Inſuper hi actus verè fuerunt actus formales obedientiæ; quia habuerunt pro motivo præceptum jam poſitum, & objectum etiam præceptum, à quo ſumitur ſpecies actûs. Quòd autem inſuper ad actum obedientiæ requiratur, ut non tantùm ejus objectum, ſed etiam ipſe in ſe ſit præceptus, nunquam poterit probari: imò nos ſuprà probavimus oppoſitum. Ab his autem actibus obedientiæ, immediatè in ſe liberis (ſi hoc neceſſe eſſet) potuit mors Chriſti denominari libera, & meritoria, adeóque veriſſi-

mè dici, per obedientiam Chriſti Domini, ad mortem uſque Patri exhibitam, eámque liberam, genus humanum eſſe redemptum: quamvis (ùt ſub initium jam ad hanc objectionem reſponſum eſt) ſufficiat etiam ad meritum, & ſatisfactionem, libertas tantùm mediata: & inſuper ad actum obedientiæ ſufficiat præceptum, certò, & abſolutè ponendum.

448. Ob. 10. ex Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 290.* Chriſto non tantum fuit præcepta mors, ſed omnes circumſtantiæ, imò omnes actiones, quin & omnia verba, quæ locutus eſt: quod etiam Maldonatus putat manifeſtè probari ex illo *Joan. 12. v. 49. Ego ex me ipſò non ſum locutus, ſed qui miſit me Pater, ipſe mihi mandatum dedit, quid dicam, aut quid loquar:* ergo etiam Chriſto præcepta fuit nolitio impeditionis præcepti. Reſp. neg. ant. quod negant Theologi omnes, qui adſtruunt libertatem Chriſti, quoad circumſtantias mortis: quæ ſententia cùm ſit Doctoris Eximii, Vaſquii, Valentiæ, Leſſii, & tempore Lugonis, ùt ait ipſe *de incarn. diſp. 26. n 82.* communis, non videtur authoritas Maldonati, quamvis aliàs magna, eſſe irrefragabilis.

Textus certè objectus non plùs probat, quàm prædicationem Chriſti ad Judæos factam eſſe ex præcepto Patris: non verò probat, nihil aliud unquam dictum, aut factum, vel omiſſum à Chriſto, niſi quod fuerit præceptum: neque eſt ullus alius textus, qui id dicat. Et quæ neceſſitas dicendi, quòd

etiam

etiam oratio Chriſti in horto, inefficaciter petens liberationem à morte, fuerit Chriſto præcepta? quamvis non negem, etiam iſtam potuiſſe præcipi. Adde, quòd apud eundem Maldonatum fermè immediatè antè SS. Auguſtinus, & Ambroſius, Beda, & Theophilactus dicant, ibi Chriſtum loqui de ſe ùt DEO, & per acceptum mandatum intelligi acceptam à Patre naturam Divinam; addátque S. Ambroſius, doctiores olim ea verba ſic interpretari ſolitos; unde mirum eſt, Maldonatum ſtatim ſubjungere, hîc manifeſto argumento refutari opinionem Theologorum, docentium, Chriſtum non omnia prorſus ex mandato Patris feciſſe.

Poteſt etiam juxta noſtra principia facilè reſponderi. om ant. diſt. conſeq. ergo etiam Chriſto præcepta fuit illa nolitio, præcepto antecedenti, & inimpedibili. neg. conſ. præcepto conſequenti, & impedibili. conc. conſeq. Hoc nihil aliud ſignificat, quàm fuiſſe Chriſto præceptam, etiam acceptationem mortis ex obedientia faciendam, ſed poſtquam ejus determinatio ad mortem acceptandam fuit à DEO per ſcientiam mediam prævisa: quæ tamen ſcientia media impediri potuiſſet à Chriſto.

Dices. Præceptum diſpenſabile, vel impedibile, non eſt rigoroſum præceptum: ergo juxta nos præceptum Chriſto impoſitum non fuit rigoroſum. Reſp. neg. ant. Qui ſic loquuntur, contradicunt communiſſimæ ſententiæ Theologorum: & debent admittere, quòd nulla humana, etiam Eccleſiaſtica præcepta

cepta, ſint rigoroſa præcepta; imò omnino nulla, exceptis naturalibus primi ordinis. Si dicas, præcepta ſaltem non debere eſſe diſpenſabilia, vel impedibilia, ad petitionem illius, quem obligare intendunt, iterum dicis aliquid contra communiſſimam, & admittere debes, quòd præcepta obedientiæ, Religioſis ad eorum inſtantiam impoſita, quæ inſtantiâ illâ omiſſâ fuiſſent impedita, non ſint rigoroſa præcepta, quòd nemo dicit. Certè definitio præcepti, aut legis, æquè convenit præceptis, vel legibus diſpenſabilibus, aut impedibilibus qàum aliis.

449. Ob. 11. Chriſtus non fuit liber ad actum minùs perfectum præ perfectiori: ergo non potuit impeditionem, vel negationem præcepti petere; quia perfectius fuerat obedire. prob. ant. relinquere actum perfectiorem præ imperfectiori eſt imperfectio moralis: hæc non cadit in Chriſtum: ergo. Reſp. 1. diſt. ant. Chriſtus non fuit liber ad actum minùs perfectum conſequenter. conc. ant. non fuit liber antecedenter. neg. ant. & conſ. Sicut hucusque diximus, Chriſtum fuiſſe liberum ad mortem, non conſequenter (quia ſuppoſito præcepto debuit mori) ſed antecedenter (quia potuit præceptum impedire) ità poteſt dici, Chriſtum fuiſſe liberum ad actum materialiter minùs perfectum, non quidem conſequenter (quia ſuppoſitâ complacentiâ, & voluntate Patris, aliquo modo exigentis à filio actum materialiter perfectiorem, Chriſtus à viſione beatifica videtur neceſſitari ad eum actum eliciendum) at fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe liberum antecedenter; quia hanc ipſam complacentiam, & voluntatem Patris, Chriſtus potuit impedire, ſicut potuit impedire præceptum; neque enim Pater, ſeu DEUS, neceſſariò ſibi ità complacet in actu materialiter perfectiori, ut eum neceſſariò à Chriſto exigat: ſed poteſt velle etiam minùs perfectum.

Reſpondent alij 2. neg. ant. quia, ajunt, aliàs Chriſtus non fuiſſet liber, libertate æſtimabili in genere moris, ad meritum, vel demeritum; nam libertas, præcisè inter duo individua æqualia, non videtur ſufficere ad meritum, vel demeritum: cur enim tibi ſim obligatus ideo, quòd dederis mihi potiùs aureum A. quàm aureum B. omnino æqualem, ſi mihi debebas ex juſtitia aliquem aureum dare? cur etiam mereatur pœnam, qui neceſſitatus, in caſu perplexitatis, ad unum malum, ex duobus omnino æqualibus facit hoc potiùs, quàm alterum?

Quare talem hominem omnes excuſant; & meritò; nam, ſi eum velles reprehendere, quòd fecerit hoc, dicere poſſet: ſi feciſſem oppoſitum, etiam æqualiter me reprehendiſſes, & utrumque vitare non potui. Quarè, ajunt, debet in Chriſto admitti major libertas, ſaltem phyſica, non quidem ad aliquid poſitivè imperfectum, ſed ad negativè tale: hinc ad prob. negant ma. non enim eſt hæc imperfectio moralis, hoc eſt, moraliter imputabilis ad vituperium: ſed eſt tantùm imperfectio phyſica, &, ùt communiùs vocant, negativa, ſeu non major laudabi-

dabilitas, quæ non affert veram indecentiam, ſeu vituperabilitatem.

Nec omiſſio actûs perfectioris ſe habet ùt omiſſio pura peccaminoſa; hæc enim utique ſecum fert veram moralem indecentiam, & in hoc ſenſu poteſt dici imperfectio poſitiva, hoc eſt, afferens poſitivam vituperabilitatem. Interim tamen in noſtris principijs, ſicut explicatur libertas, & meritum mortis, vel acceptationis ejusdem, per liberam non impeditionem præcepti, ità etiam libertas, & meritum actûs perfectioris, explicatur per non impeditionem complacentiæ, & voluntatis Patris Divini, ùt rem hanc penitiùs examinanti facilè patebit.

Admittunt tamen Cardinalis Lugo *de incarnat. diſp. 26. ſec. 10. n. 134.* Gormaz *de incarnat. n. 886.* & alij, Chriſtum non fuiſſe moraliter liberum ad actum imperfectum præ perfectiori, ratione viſionis beatificæ; unde moraliter debuit ſemper eligere perfectius, quamvis juxta hos auctores phyſicè potuiſſet eligere minùs perfectum. Hanc moralem neceſſitatem nonnemo negat ex eo, quòd etiam negetur in DEO moralis neceſſitas ad optimum, uti etiam nos negavimus *n. 42.* ſed, ſi quis rem benè expendat, videbit, rationes illas non militare in hoc caſu; Chriſtus enim ùt homo fuit capax difficultatis: neque voluntas Chriſti humana erat regula ſuprema moralitatis, quæ faceret rem formaliter perfectiorem &c. quas rationes ibi attulimus.

450. Ob. 12. Martyres dicuntur liberè mor-

Digitized by Google

mortui pro fide, quamvis non fuerint liberi ad mortem quoad ſubſtantiam; quia aliquo tempore debuerunt mori: ſed tantùm fuerint liberi ad circumſtantias mortis, e. g. ad tempus, & modum; quia potuiſſent negando fidem aliquanto diutiùs vivere, & morte mitiori defungi: ſic etiam dicuntur milites liberè mori pro patria: ergo etiam Chriſtus poterit dici liberè mortuus pro humano genere, quamvis non fuerit liber quoad ſubſtantiam mortis, ſed tantùm quoad circumſtantias: & maximè quoad tempus mortis; cùm enim potuiſſet naturaliter longiori tempore vivere, liberè citiùs mortuus eſt: ergo potuit habere præceptum moriendi indiſpenſabile, & inimpedibile.

Reſp. 1. ex Lugone *de incarnat. diſp. 26. ſec. 7. n. 90.* neg. conſeq. Martyres dicuntur liberè mortui; quia mortui ſunt multò ante tempus, quod naturaliter adhuc vivere potuiſſent; nam, ùt ait hic auctor, ſi quis damnatus ad mortem tantùm brevi tempore mortem acceleraret, e. g. per ſemiquadrantem, eundo velociùs, vel breviore via ad locum ſupplicio deſtinatum, non diceretur liberè mortuus. At ſuppoſito præcepto indiſpenſabili, Chriſtus Dominus non ità multò antè mortuus fuiſſet; quamvis enim id velit Arriaga *de incarnat. diſp. 42. n. 40.* tamen non probat, & videtur poſſe impugnari *ex Joan. 13. v. 1.* ubi dicitur: *Sciens JESUS, quia venit hora ejus:* hoc eſt, hora paſſionis, conſtituta à Patre, ùt explicat S. Chryſoſtomus, & Theophilactus *apud*

Maldonatum in hunc locum Joannis : hæc autem conſtitutio, vel determinatio facta eſt per præceptum, per quod ſimul mors, & tempus mortis decretum eſt.

Reſp. 2. & meliùs cùm eodem Lugone *loc. cit.* ac Gormaz *de incarnat. n. 872.* diſt. ant. martyres dicuntur liberè mortui in ſenſu morali, & juxta modum loquendi humanum, hoc eſt, eo modo, quo homines poſſunt liberè mori. conc. ant. in ſenſu ſtricto, ut etiam liberi fuerint quoad ſubſtantiam mortis. neg. ant. & ſub eadem diſtinctione conc. vel neg. conſeq. Inprimis ad martyrium præcisè non eſt neceſſaria libertas, ùt docent Theologi, agentes de innocentibus infantibus pro Chriſto occiſis; unde martyrium cauſat etiam gratiam aliquo modo ex opere operato, ùt plures dicunt: dein martyribus ſufficit libertas ad circumſtantias mortis. At verò Chriſto tribuenda eſt libertas quoad ipſam ſubſtantiam mortis; nam ipſe dicit de anima, ſeu vita ſua *Joan. 10. v. 18. Nemo tollit eam à me: ſed ego pono eam à me ipſo: & poteſtatem habeo ponendi eam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam:* quod nullus martyrum dicere potuit.

QUÆ-

QUÆSTIO II.
De Objectis Meritorum Chriſti.

ARTICULUS I.
Quid, & Quotuplex ſit Meritum.

451. CErtum eſt, Chriſtum Dominum, non tantùm nobis tempore poſterioribus, ſed etiam B. Virgini matri ſuæ, & alijs quoque progenitoribus ſuis, meritum eſſe varias gratias, & dona ſupernaturalia, quæ ipſis collata fuêre jam ante exiſtentiam actualem Chriſti. Viciſſim Theologi communiſſimè tradunt, etiam B. Virginem, & alios quoque progenitores Chriſti, meritos fuiſſe, ſaltem circumſtantias incarnationis, ſi non de condigno, ſaltem de congruo, de quo agemus paulò inferiùs. Difficultas jam, quam aliqui maximam totius hujus tractatûs exiſtimant, naſcitur ex eo, quomodo hæc merita mutua debeant conciliari, & an admittenda ſit aliqua mutua naturæ prioritas inter illa, vel an omnis mutua naturæ prioritas tanquam impoſſibilis ſit reijcienda: quo caſu dein quæritur, quo in genere, vel qua in ſpecie, fuerint merita Chriſti

452. Ad hæc clariùs exponenda, paucis repeto aliqua *ex tractatu de merito:* Meritum ſupernaturale (de hoc enim eſt modò quæſtio) in genere rectè definitur ex Oviedo *in 1. 2. tr. 9. contr. 1. pun. 1. n. 4. Ob-*

ſequium factum DEO, *ex ſe potens movere ad retributionem doni ſupernaturalis.* Dividitur in *meritum de condigno*, & *meritum de congruo*, de qua diviſione ità habet S. Thomas *in 2. diſt. 27. q. 1. a. 3. in corp. Dicitur autem aliquis mereri ex condigno, quando invenitur æqualitas inter præmium, & meritum, ſecundùm rectam æſtimationem: ex congruo autem tantùm, quando talis æqualitas non invenitur, ſed ſolùm ſecundùm liberalitatem dantis munus tribuitur, quod dantem decet.* Quare *meritum de condigno*, quod aliqui vocant *meritum ſimpliciter*, dicitur illud, quod eſt æquale præmio: at *meritum de congruo*, quod quidam vocant *meritum ſecundùm quid*, eſt illud, quod non eſt æquale præmio, ſed quod tantùm habet aliquam imperfectam exigentiam ad præmium: interim tamen multùm debet accedere de liberalitate, & affectu donandi in præmiante.

453. Ubi tamen notandum ex Oviedo *cit. tr. 9. controv. 5. punct. 5.* Gormaz *tract. de merito n. 11.* & aliis, quibus præit S. Thomas, hanc æqualitatem non debere eſſe ſtrictè arithmeticam, ſed ſufficere geometricam, ſeu aliquo modo proportionalem; ſic enim habet Angelicus *loc. cit. num. præced. Eſt enim duplex æqualitas, ſcilicet quantitatis, & æqualitas proportionis. Secundùm quantitatis æqualitatem ex actibus virtutum vitam æternam ex condigno non meremur; non enim tantum bonum eſt in quantitate actus virtutis, quantum præ-*

mium

Digitized by Google

mium gloriæ, quod eſt finis ejus. Secundùm autem æqualitatem proportionis ex condigno meremur vitam æternam; attenditur enim æqualitas proportionis, quando æqualiter ſe habet hoc ad illud, ſicut alius ad alterum; non autem majus eſt DEO vitam æternam tribuere, quàm nobis actum virtutis exhibere: ſed ſicut hoc congruit huic, ità illud illi: & ideo quædam proportionis æqualitas invenitur inter DEUM præmiantem, & hominem merentem.

Nempe, ut rite determinetur æqualitas, ſeu proportio inter meritum condignum, & præmium, attendi debent etiam circumſtantiæ, & maximè dignitas præmiantis; nam, quo major eſt dignitas præmiantis, eo majori præmio etiam dignum eſt meritum; neque enim decet, ut idem meritum, vel obſequium, in ſe materialiter ſumptum, eodem modo remuneretur rex, ac alius inferior: e. g. ſi vitam ſerves ruſtico, ac regi, non debes parem remunerationem expectare ab utroque, ſed majorem longè à rege; nec enim deceret, regem pro hoc obſequio tantùm dare aliquot florenos, qui ſatis eſſent pro paupere ruſtico: nec exceſſus ille doni regij erit tantùm liberalis donatio, ſed ſpectabit ad condignitatem præmij, reſpondentis tali merito.

454. Nec dicas, obſequium præſtitum perſonæ digniori decreſcere in ratione meriti; nam, licèt hoc ſit verum, tamen non ideo etiam meritum decreſcit in ratione condignitatis ad præmium; cùm hæc condi-

 gnitas

gnitas partialiter conſtituatur, ſaltem aliquo modo geometricè, ex dignitate præmiantis, nec ſtet in ſolo intrinſeco valore, aut æſtimabilitate actionis meritoriæ. Quarè, licèt meritum, regi exhibitum, e. g. defenſio vitæ illius contra hoſtem, minus in ſe ſit, quàm ſit idem meritum exhibitum ruſtico, tamen meretur de condigno majus præmium à rege, quàm à ruſtico, ut eſt modò dictum. Et hoc eſt, quod S. Thomas dicit, meritum debere eſſe æquale præmio *ſecundùm rectam æſtimationem*; recta enim æſtimatio planè judicat, plus in præmium dare debere regem, quàm tantùm nobilem, & hunc plus, quàm ruſticum.

Quantum autem debeat ab hoc, vel illo præmiante dari, non poteſt deſumi aliunde, niſi ex morali prudentum judicio, ſive æſtimatione. Hoc fermè idem dicere volunt alij, quando dicunt, meritum condignum debere habere æqualitatem, non quidem quoad quantitatem, ſeu arithmeticè, ſed tamen quoad virtutem, hoc eſt, quoad vim movendi, quæ dependet etiam à dignitate præmiantis. Idem etiam intelligitur, ſi dicatur, debere meritum condignum habere æqualitatem ſimilem illi, quam habet ſemen cum arbore, quam continet in virtute.

455. In merito autem de congruo, non quidem requiritur hæc æqualitas: requiritur tamen, prout ait Haunoldus *l. 2. tr. 3. c. 3. n. 842.* ut ſit tam æſtimabile, ut præmians poſſit prudenter moveri ad dandum illud

illud præmium: e. g. ſi ſupremus militum ductor inſignem referat victoriam de hoſtibus, meretur de condigno triumphum: de congruo inſuper augmentum magnum redituum, aut vectigalium: alius locumtenens, ſe egregiè gerens meretur de condigno dignitatem centurionis: at de congruo meretur dignitatem altiorem: aliquis gregarius, qui extraordinariè ſe egregiè gerit, meretur de condigno promoveri juxta ſuum ſtatum: de congruo autem talis gregarius meretur etiam, ut altiùs promoveatur; quia non agitur imprudenter, ſi talis etiam per ſaltum promoveatur.

At verò, ſi rex puerum ſtabularium, ob habitam diligentem curam equi, ſtatim adoptaret in filium, meritò, ùt ait Haunoldus, diceretur imprudenter agere; nec enim iſtud vel de congruo meretur. Addit rectè Gormaz *tr. de merito n. 19. & ſeq.* quòd meritum congruum patiatur magnam latitudinem, & quòd debeat quidem eſſe congruentia aliqua cum præmio, ea tamen inferenda ſit, vel ex auctoritate, vel ex ratione, vel ex comparatione cum alijs meritis certò congruis.

456. Ex his deſumitur, quomodo intelligendum ſit illud, quod videtur eſſe commune axioma Theologorum, ſcilicet: *DEUS punit infra condignum, & præmiat ultra condignum*: item illud S. Pauli *ad Rom. 8. v. 18. Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis:* & quidem axiomatis illius

ſenſum multiplicem afferunt Oviedo *in 1. 2. tr. 9. contr. 5. pun. 6.* atque Haunoldus *l. 2. tr. 3. c. 3. n. 850.* & hic rectè obſervat, quòd, ſicut datur pretium rei triplex, ſummum, medium, & infimum, ità etiam detur triplex condignitas meriti.

Quare poteſt hoc axioma 1. explicari in hoc ſenſu, quòd DEUS ſemper det præmium ſummum, ſive correſpondens ſummæ condignitati. 2. poteſt dici, quòd DEUS præter præmium eſſentiale condignum, addat etiam alia accidentalia. 3. poteſt dici, quòd merita, in ſe præcisè ſpectata, ſeu materialiter, ſecluſa gratia condignificante, non mereantur tantum, quantum DEUS rependit. In hoc ultimo ſenſu Haunoldus *loc. modò cit. n. 849.* & apud ipſum Bellarminus, Suarez, ac Ruardus, explicant ſuprà adductum textum S. Pauli: & videtur hic ſenſus deſumi ex ipſo contextu; quia S. Paulus præmittit *v. 14. Quicunque enim Spiritu DEI aguntur, ij ſunt filij DEI:* quaſi diceret: niſi paſſiones eas toleremus ùt filij DEI, non ſunt condignæ. Poteſt etiam dici cum eodem Haunoldo, S. Paulum tantùm negare æqualitatem ſtrictè arithmeticam: quod idem etiam poteſt reſponderi ad ſuprà allatum axioma Theologorum.

457. Dividitur *meritum* ulteriùs à recentioribus in *meritum impetratorium*, & *compenſativum*. Prius, ſeu *impetratorium*, quod etiam vocatur *remunerandum*, vel *attractivum*, eſt illud, quod per modum

cauſæ

cauſæ moralis, ſeu *quia eſt*, movet ad retribuendum præmium: ſic e. g. victoria obtenta movet, ad decernendum belliduci triumphum: bona opera ſupernaturalia, in ſtatu gratiæ facta, movent ad dandum augmentum gratiæ. At *meritum compenſativum*, vel, ùt alij vocant *ſolutivum*, juxta ſuos auctores eſt illud, quod non movet, *quia eſt*, ſed, *ut ſit*, per modum cauſæ finalis: e. g. ſi quis anticipatò ſolvit mercedem operario, labor, ſubſequens dationem mercedis, eſt meritum compenſativum; quia movet alterum ad dandam mercedem anticipatam, non quia eſt, ſed, ut ſit, & ut per laborem compenſetur, vel viciſſim quaſi ſolvatur merces.

Dicunt tamen iſti auctores, ex hoc non ſequi, quòd quilibet finis ſit tale meritum; nam, ajunt, ſi merces non detur intuitu habendæ compenſationis, non erit tale meritum. Attamen opponi poteſt, quòd, quandocunque intenditur finis, ſaltem ordinariè intendatur in eo utilitas, vel bonum, quod aliquo modo compenſet media, vel uſum eorum; aliàs non prudenter viderentur ea media adhiberi. Hoc tamen verum eſt, quòd, ſi contingeret, ut finis obtentus non compenſaret media, utique non foret meritum realiter compenſativum. Hæc paucis præmittenda viſa ſunt, ad meliùs intelligenda ſequentia de condignitate, vel congruitate, aut qualitate meritorum Chriſti, B. Virginis, & progenitorum Chriſti.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

An Merita Chriſti ſint Impetratoria, vel Compenſativa.

458. PLures ſunt Theologorum de meritis Chriſti, B. Virginis, ac progenitorum, diverſæ ſententiæ, dum varij variè hanc difficultatem enodare conantur, quas videre eſt apud Haunoldum *l. 4. tr. 1. n. 344. & ſeq.* Tres præ alijs celebriores affero. Prima eſt Suarezij, & aliorum, dicentium, merita Chriſti, ùt exiſtentia intentionaliter, fuiſſe priora ad gratias B. Virgini, & progenitoribus collatas: econtra merita B. Virginis, & progenitorum fuiſſe priora ad Chriſtum ùt actualiter exiſtentia: & ſic volunt evitari mutuam naturæ prioritatem in eodem genere.

Sed inprimis, cùm cauſa moralis, tantùm influat movendo potentiam rationalem, non autem phyſicè efficiendo, videtur ejus prioritas deſumenda ab ea exiſtentia, quam habet tunc, quando movet potentiam ad decretum, ſeu volitionem: & cenſenda eſt, eſſe prior naturâ ad effectum, ratione illius exiſtentiæ, ſub qua movet ad decretum: atqui merita B. Virginis, & progenitorum, dum ſuo modo moverunt ad decretum DEI (quod ab æterno extitit) non potuêre eſſe exiſtentia, niſi intentionaliter, vel, fortè meliùs loquendo, objectivè; cùm non potuerint eſſe phyſicè ab æterno: ergo

etiam

etiam tantùm ſecundùm exiſtentiam intentionalem, vel potiùs objectivam, fuêre priora ad Chriſtum, adeóque in eodem genere. Quod autem poſtea actualiter priùs extiterint, nihil videtur ad rem facere; cùm jam priùs debuerint moraliter cauſare, ſeu movere.

459. Secundò, ùt urget bene recentior quidam, exiſtentia intentionalis rei non cauſat moraliter, ſeu non movet; cùm ſit tantùm cognitio motivi, ſive ejus intentionalis applicatio: ſed tantùm movet exiſtentia realis, intentionaliter, ſeu objectivè exiſtens: ſicut non movet cognitio finis, ſed ipſe finis cognitus: ergo tam exiſtentia realis meritorum Chriſti eſt prior ad exiſtentiam realem meritorum B. Virginis, quàm exiſtentia realis meritorum B. Virginis eſt prior ad exiſtentiam Chriſti: adeóque non videtur, quomodo evitetur mutua naturæ prioritas.

Dices. In hoc caſu una cauſa moralis exiſtit per ſtatum, nempe merita B. Virginis, & altera tantùm per alienationem, nempe merita Chriſti. Reſpondeo. Inprimis etiam merita B. Virginis, dum jam ab æterno moverunt ad decretum DEI, tantùm extiterunt per alienationem: dein, etſi omittatur, dari hanc diverſitatem, tamen poteſt dici, per eam non tolli prioritatem naturæ in eodem genere; aliàs motivum præteritum, vel cauſa moralis præterita, quæ jam non ampliùs exiſtit per ſtatum, e. g. injuria olim illata, non cauſaret in eodem genere morali, in quo

injuria in præſenti accepta cauſat: quod eſt incredibile. Nec dicas, injuriam præteritam adhuc exiſtere in effectu, e.g. in memoria ſui; nam iterum reſpondetur, quòd non moveat memoria, ſed ipſa injuria.

460. Secunda ſententia eſt eorum, qui cum Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 356.* & alijs recentioribus, quos citat Gormaz *de merito n. 28.* dicunt, merita Chriſti non fuiſſe naturâ priora ad exiſtentiam, vel merita B. Virginis, ac progenitorum: ſed fuiſſe naturâ poſteriora, adeóque Chriſtum B. Virgini, & anteceſſoribus ſuis, meritum fuiſſe gratias merito compenſativo: ſive gratias, & dona, progenitoribus data fuiſſe, tanquam præmium anticipatò collatum, quod dein compenſatum fuerit per merita Chriſti, poſteriori tempore exhibita: atque adeò merita Chriſti causâſſe per modum cauſæ finalis, ùt explicatum fuit *n. 457.* Sed, licèt hæc ſententia probabilis ſit, tamen non videtur admittenda; quia meritum, quod adſtruit, non eſt meritum propriè dictum.

Probatur. SS. Patres tantùm faciunt mentionem meriti impetratorij, ſeu remunerandi: nec licet fingere ſignificationem vocum pro libitu: ergo non debet admitti aliud novum genus meriti. Nec dicas, SS. Patres tantùm loqui de meritis reſpectu totius generis humani; nam ſanè loquuntur univerſaliter de meritis Chriſti, etiam prout iſta reſpiciunt patriarchas, & alios homines antiqui teſtamenti. Dein S. Thomas *q. 29. de veritate (quæ eſt de gratia Chri-*

ſti.

ſti) a. 6. in corp. ait: *Meritum eſt cauſa præmij, non quidem per modum finalis cauſæ; ſic enim magìs præmium eſt cauſa meriti:* quibus verbis apertè negat, quòd meritum poſſit cauſare per modum cauſæ finalis, qualiter tamen juxta ſuos patronos cauſaret meritum compenſativum.

Addit *ibidem* S. Doctor: *Quod autem in humanis aliquis pro accepto beneficio domino ſuo ſervit, magìs habet rationem gratiarum actionis, quàm meriti.* Unde, ùt rectè ait Gormaz *de merito n. 29.* qui propter acceptam anticipatò pecuniam laborat, e. g. ut debitum expungat, non dicitur mereri, ſed ſolvere, & compenſare. Quin etiam antiqui Theologi putârunt, non minùs requiri ad meritum, ut moveat ad remunerationem, *quia eſt*, quàm requiratur, ut ſit obſequium: ergo non agnoverunt hoc meritum compenſativum.

461. Accedit, quòd in hac ſententia difficulter explicetur, quomodo probari poſſit, quòd prima gratia non cadat ſub meritum: & quidem probari poſſit ad mentem SS. Patrum ex illis textibus *1. Cor. 7. v. 25. Miſericordiam conſecutus ſum à Domino, ut ſim fidelis.* & *ad Epheſ. 1. v. 4. Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti:* ex quibus tamen Patres, & Concilia, hoc probant, ùt videre eſt apud Oviedo *in 1. 2. tr. 9. contr. 1. punct. 4. n. 66.* ſi enim meritum propriè dictum, etiam eſt illud, quod movet, ut ſit, ratio hæc nulla eſt; nam, ſicut merita Chriſti juxta adverſarios

rios moverunt ad dandas gratias anteceſſoribus, non, quia fuerunt, ſed, ut ſint, ità etiam potuiſſent fidelitas, & ſanctitas, eſſe meritum, & movere ad dandas gratias, ut ſint, ſeu ut gratiæ compenſarentur ſequenti fidelitate, & ſanctitate.

Nec dicas 1. primam gratiam tantùm in hac providentia non cadere ſub meritum; nam, quidquid de hoc ſit, non quæritur hîc de eo, quid poſſit fieri, ſed de bonitate illationis, & argumentationis SS. Patrum, qui ex eo, quòd aliquid moveat, ut ſit, intulerunt, quòd non poſſit eſſe meritum: ex quo legitimè deducitur, eos non agnoviſſe meritum compenſativum. Nec dicas 2. hoc meritum admitti debere; eoquòd aliter non poſſit ſolvi difficultas circa merita Chriſti; hoc enim, ùt ait Gormaz *de merito n. 37.* eſt potiùs vitare, & fugere difficultatem, vel ei ſuccumbere, quàm eam ſolvere; unde communiter auctores paulò antiquiores hoc meritum nunquam afferunt.

Neque dicas 3. SS. Patres tantùm velle dicere, quòd prima gratia non cadat ſub meritum impetratorium, ſeu remunerandum; nam hoc dici non poteſt; quia SS. Patres contra Semipelagianos (qui dicebant, primam gratiam cadere ſub meritum, quin diſtinguerent inter meritum impetratorium, & compenſativum) ſimpliciter dicunt, primam gratiam non cadere ſub meritum: & nec ipſi diſtinguunt inter unum, & alterum: ergo ſignum eſt, quòd ipſi non agnoverint

aliud

aliud meritum propriè dictum, quàm impetratorium.

462. Tertia tandem ſententia (quàm præ alijs tenendam exiſtimo) eſt eorum, qui admittunt mutuam aliquam prioritatem naturæ, inter has duas cauſas morales: ſicut defacto plures philoſophi eam admittunt inter aliàs cauſas morales naturales: & ejus exemplum communiter dare ſolent recentiores in eo, cui revelatum eſſet, quòd ſit incarcerandus, quiſque propterea ex ira blaſphemet, & propter hanc ipſam blaſphemiam incarceretur: quo in caſu incarceratio eſt prior naturâ ad blaſphemiam, & viciſſim blaſphemia ad incarcerationem; neque enim iſta tantùm ſe habent ùt cauſæ finales; non enim ille homo blaſphemat, ut incarceretur, ſed quia aliunde, ſaltem præciſivè, eſt incarcerandus: multò minùs autem incarceratur, ut blaſphemet.

Equidem hanc etiam ſententiam ſecutus ſum in philoſophia: nec mihi videtur poſſe contra eam, in caſibus præſertim naturalibus, alicujus momenti difficultas opponi: & quæ ſolet opponi, eſt potiſſimùm de nomine, ſeu de eo, quid tandem ſignificetur per priùs naturâ, an tantùm illud, quod eſt realiter aliunde exiſtens, vel etiam illud, quod eſt præciſivè aliunde exiſtens: quidquid autem de hoc ſit, ſaltem hoc videtur admittendum, quòd duo ad ſe invicem poſſint movere, non *ut ſint*, ſed *quia ſunt*.

Sed neque videtur hæc qualiſcunque prio-

prioritas mutua evitari poſſe in ordine ad Chriſtum; nam multa peccata ſupponebant pro priori mortem, & dolores Chriſti, e. g. incredulitas eorum, quibus Evangelium poſt Chriſti mortem eſt prædicatum: atqui hæc ipſa peccata fuêre priora ad paſſionem Chriſti; quia etiam propter iſta Pater Divinus eum pati voluit: & maximè Chriſtus in cruce afflictus eſt ex eo, quòd videret hæc peccata ſecutura. Dicere autem, Chriſtum non doluiſſe, quia ea peccata erant ſecutura, ſed, ne ſequerentur, planè eſt incongruum; nam Chriſtus non tantùm voluit ea impediri: ſed quia vidit, ea non eſſe impedienda, adeóque omnino abſolutè eſſe futura, propterea doluit.

463. Sed tamen reſtat difficultas, non adeò parva in noſtro caſu, qui ſat multùm differt ab illo blaſphemiæ, & incarcerationis; nam ibi inprimis cauſalitas moralis, & prioritas, datur reſpectu diverſorum intellectuum: dein (quod magis eſt advertendum) datur reſpectu intellectuum, capacium ignorantiæ, & cognitionis confusæ, ac præciſivæ: in noſtro autem caſu daretur reſpectu ejusdem unici intellectûs Divini, incapacis omnis ignorantiæ, confuſionis, & præciſionis.

Reſponderi tamen poteſt, nec iſta obeſſe; nam poteſt dici, quòd ad cauſalitatem cauſæ moralis non requiratur, ut res putetur aliunde exiſtere, vel ignoretur, quòd dependenter ab hac cauſa exiſtat: ſed quòd ſufficiat, ut res non moveat, ùt dependens

pendens, ſeu ùt futura dependenter; hac ratione enim jam non movet tanquam finis, ſeu ùt ſit dependenter ab hac cauſa: ſed quia eſt. verbo: movet quidem res dependens, ſed non ùt dependens: quòd, ùt docent recentiores, ſufficit ad cauſam moralem; nam certè cauſa ità movens non eſt cauſa finalis; quia hæc movet ùt dependens, hoc eſt, ut fiat, vel exiſtat, per hæc media, & dependenter ab illis: neque eſt cauſa exemplaris; nam hæc cauſat, non movendo, ſed dirigendo: quæ directio utique hîc non habetur in merito: ergo movet ùt cauſa moralis; quia non datur alia cauſa inter intentionales: inter phyſicas cauſas autem utique meritum Chriſti locum non habet.

464. Ubi ulteriùs hoc notandum. Merita Chriſti præter dependentiam à B. Virgine, ejúsque meritis, habent etiam aliquam independentiam, ſaltem in intentione Divina; quia ſcilicet erant futura, vel formaliter, vel arguitivè, etiam vi præſentis decreti, etſi B. Virgo non fuiſſet futura mater DEI, nec iſti futuri fuiſſent progenitores Chriſti, præſertim in noſtra ſententia, iuxta quam Chriſtus veniſſet, etſi Adam non peccâſſet; unde potuerunt merita Chriſti DEUM movere tanquam independentia, ſeu ùt intenta in priori ſigno rationis ante merita B. Virginis &c.

Hinc videtur mihi modus tendendi ſcientiæ, & volitionis Divinæ, ſeu decreti Divini, virtualiter, ùt ſuppono, indiviſibilis, ità poſſe ad captum noſtrum explicari:

Cùm

Cùm videam varijs modis à me mitti poſſe Chriſtum, & obtineri ejus merita, volo exiſtentiam Chriſti, ejúsque meritorum: & propter hæc ipſa merita volo has cauſas Chriſti, ſcilicet hanc ejus matrem, & hos ejus progenitores; potiùs quàm alios: volo etiam B. Virgini, ejus matri, & progenitoribus, propter eadem merita Chriſti conferre has, & has gratias: quibus, quia cooperabuntur, & orabunt adventum ſalvatoris, volo etiam propter has orationes, vel hæc merita, tanquam propter alterum motivum, exiſtere Chriſtum citiùs, vel volo accelerationem adventûs Chriſti, & alias ejusdem circumſtantias. In hoc toto decreto nulla videtur intercedere imperfectio, aut confuſio, vel ignorantia: ſed ad ſummum reſpicitur duplex motivum à DEO, unum majus, alterum minus ponendi Chriſtum, vel potiùs celeriorem ejus adventum, aliáſque circumſtantias, in quo nihil eſt abſurdi: ſicut non fuit abſurdum, quòd DEUS miſerit Samuelem prophetam propter duplex motivum in Bethlehem, de quo vide *n. 261.*

An autem hæc dicenda ſit ſtrictè dicta mutua naturæ prioritas, vel non, quæſtio eſt tantùm de nomine. Negant quidam ex eo, quòd merita Chriſti, & B. Virginis &c. non ſint mutuò priora ſecundùm omnia eadem; nam merita Chriſti moverunt DEUM ad ponendam hanc matrem, & hos progenitores, ac dandam ijs gratiam &c. moverunt, inquam, ùt independentia à matre, & progenitoribus (intellige independentia ſuo modo

modo intentionaliter, ſeu in tantum, in quantum non movit DEUM dependentia illa phyſica, qua dependebat Chriſtus, & conſequenter etiam merita ejus, à matre, & progenitoribus in ſtatu phyſico: merita autem matris, & progenitorum moverunt ad Chriſtum, ùt dependentem à ſe, ſeu ad ipſam dependentiam Chriſti à ſe; quia impetrârunt, ut ipſe ex ſua progenie naſceretur &c.

465. Alii autem affirmant, dari in hoc caſu aliquam mutuam naturæ prioritatem, & dicunt, ſufficere ad talem mutuam prioritatem, quòd una pars complexi, ſeu concreti, ſit mutuò prior ad alteram, ſeu ad alterum partialiter acceptum: ſive, quòd merita Chriſti ſint priora ad merita matris &c. atque viciſſim, licèt non ſit prior eorum dependentia in ſtatu phyſico; quia in illa prioritate ſola involvitur tota difficultas mutuæ prioritatis, ſcilicet, quòd ſe mutuò cauſent. Sed, cùm hæc mutua cauſalitas non repugnet, quoad rem convenitur: quæſtio autem de nomine non eſt digna longiore lite: ſufficit, ſi utrinque admittatur, quòd iſta merita ad ſe invicem moveant, non, *ut ſint*, ſed, *quia ſunt*, ùt ſuperiùs diximus. Scio utique, non carere hanc ſententiam ſuis difficultatibus: at videntur in aliis ſententiis eſſe majores; unde, ùt ſuprà jam dixi, iſtam ſic explicatam præ aliis tenendam exiſtimo.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

466. OB. 1. Si DEUS decrevit Chriſtum propter merita B. Virginis, & progenitorum, tunc decrevit eum, non, *quia jam eſt*, ſed, *ut ſit*: ergo eum tantùm decrevit ùt finem, vel ad ſummum tanquam habiturum merita compenſativa: adeóque debet admitti, quòd merita Chriſti reſpectu progenitorum ſint compenſativa. Confirm. 1. Si DEUS decreviſſet merita B. Virginis, ac progenitorum, & conſequenter etiam gratias, ad hæc merita prærequiſitas, propter Chriſtum, aut ejus merita, decreviſſet faciendum id, quod vidiſſet aliunde jam exiſtens: hoc eſt ridiculum, & DEO indignum: ergo.

Confirm. 2. Juxta nos decretum DEI haberet hunc ſenſum: *Quia Chriſtus per hanc actionem, dependenter ab hac matre, & his progenitoribus, priùs extituris, hoc tempore, ac loco, primò productus, ſuis meritis dignus eſt, volo in ejus gratiam, matri, ac progenitoribus ejus, anticipatò dare exiſtentiam, & hæc dona, quibus eaſdem circumſtantias mereantur, & Chriſtum per hanc ipſam actionem, hoc loco, ac tempore, primò producant:* ſed ſapientiſſimus DEUS non poteſt tale decretum concipere: ergo.

Reſp. diſt. ant. Si DEUS decrevit Chriſtum propter merita B. Virginis, & progenitorum, tunc decrevit eum, non, *quia jam eſt*

eſt, ſed, *ut ſit*, hoc eſt, formalitas decreti, decernens Chriſtum venturum & præſertim formalitas decernens, eum venturum propter merita B. Virginis, & progenitorum, non decrevit, aut reſpexit Chriſtum, tanquam jam aliunde exiſtentem, ſeu quia jam eſt. conc. ant. formalitas decreti, decernens gratias, & conſequentia merita B. Virginis, & progenitorum, propter Chriſtum, non reſpexit Chriſtum, tanquam jam aliunde exiſtentem, ſeu quia jam eſt. neg. ant. & conſ.

467. Tres diſtinguendæ ſunt in decreto DEI formalitates. Prima eſt, quæ decernit Chriſtum, venturum propter excellentiam myſterii, vel redemptionem generis humani, tanquam motivum primum, independenter ab hac matre, vel his progenitoribus. Secunda eſt, quæ propter Chriſtum, ab his progenitoribus, ſaltem in prima intentione Divina, independentem, ſeu independenter ab his extiturum, decernit gratias conferendas B. Virgini, ac progenitoribus, ex quibus gratiis dein oriantur merita B. Virginis, & progenitorum. Tertia eſt, quæ propter merita B. Virginis, ac progenitorum, tanquam alterum motivum, decernit Chriſtum, ſeu potiùs circumſtantias adventûs ejus.

Hæc quidem tertia formalitas non reſpicit Chriſtum, ùt aliunde jam exiſtentem, & hinc nullo modo decernit eum venturum, *quia jam eſt*. Similiter neque prima formalitas reſpicit Chriſtum jam aliunde exiſtentem: ſed primùm eum decernit, venturum propter primum motivum. At verò

formalitas ſecunda reſpicit Chriſtum, ùt jam ratione primæ formalitatis exiſtentem, atque etiam præſuppoſitum ad gratias, & conſequenter ad merita B. Virginis, & progenitorum: atque adeò ad has gratias, & merita movet Chriſtus, *quia eſt;* unde, cùm ratione ſecundæ formalitatis Chriſtus ſit prior ad merita B. Virginis, & ratione tertiæ formalitatis, merita B. Virginis ſint priora ad Chriſtum, ſaltem aliquo modo in complexo cum circumſtantiis ſumptum, datur aliqua mutua naturæ prioritas, vel quaſi naturæ prioritas, quæ tamen non repugnat.

Ex quibus omnibus patet, quòd Chriſtus ad merita B. Virginis, & progenitorum, moverit ùt exiſtens, ſivè, *quia eſt*: quod non competit cauſæ purè finali; unde voluntas DEI ſe determinavit ad conferendas has gratias B. Virgini, & progenitoribus, propter ipſa merita Chriſti, ità, ut hæc collatio gratiarum non ſit facta præcisè ad obtinendum Chriſtum tanquam finem, ſive, ùt exiſtat Chriſtus tanquam finis; ſed ſit facta propter ipſam excellentiam Chriſti, & propter ejus merita jam priùs intenta, ſeu ùt intentionaliter non dependentia à matre, vel progenitoribus: quod ſufficit ad cauſam meritoriam, ac moralem. verbo: finis purè talis tantùm movet ùt dependens ab his mediis, & ad hæc ipſa media ideo movet, ut per ea ipſe obtineatur: non autem movet finis ùt independens à mediis, vel quia eſt, aut erit aliunde: adeóque Chriſtus ad has gratias &c. non movit tanquam finis.

468.

468. Ad 1. confirm. neg. ma. DEUS juxta nos non decrevit faciendum, quod jam aliunde abſolutè fuit factum, ſeu exiſtens: ſed tantùm decrevit, ut id, quod vidit extiturum ex uno motivo, etiam exiſtat ex alio motivo, in quo nihil eſt abſurdi, ſicut in decernendo itinere Samuelis, de quo *n. 261.* imò, cùm juxta nos DEUS decreverit ex utroque motivo per unicum indiviſibile decretum, nunquam vidit per viſionem aliquam, realiter, vel virtualiter priorem, quòd Chriſtus ſit abſolutè extiturus ex uno motivo, quin ſimul viderit, quòd Chriſtus etiam ſit extiturus ex altero motivo; nam non datur una ſcientia viſionis, realitèr, aut virtualiter prior alterâ, neque unum decretum ità prius altero: ſed tantùm datur prioritas aliqua in ſenſu formali, quatenus una formalitas decreti, vel viſionis, præcedit formaliter, non autem virtualiter, aut realiter alteram. Cum quo tamen ſtat, quòd unum motivum, vel objectum decreti, poſſit eſſe prius naturâ ad alterum, ùt fuſiùs explicatum *tr. de DEO n. 556. & ſeq.* Sic e. g. DEUS unico decreto decernit ſolem, & lucem; quo caſu, licèt ſol ſit prior naturâ ad lucem, tamen decretum producendi ſolem, non eſt prius ad decretum producendi lucem; cùm ſit realiter, & virtualiter idem. Adde, quòd DEUS præcipuè ex altero motivo decreverit circumſtantias exiſtentiæ, vel adventûs Chriſti.

469. Ad 2. confirm. neg. ma. ſed ſenſus decreti eſt, quem dedimus *n. 464.* ne-

que decretum ità tendit, ut dicat: *Quia Chriſtus eſt productus:* ſed ad ſummum: *Quia eſt producendus.* Dein Chriſtus movet ad dandas matri, & progenitoribus gratias, non ùt dependens; quia formalitas prima decreti præſcindit ab actione productiva, & matre, ac progenitoribus, ùt patet *ex n. 467.* & ex modo tendendi, quem explicavimus *n. 464.* Neque in noſtra illa explicatione eſt ullum abſurdum; nam utique DEUS poteſt priùs formaliter velle finem, & pro poſteriori primùm ſigno eligere, vel determinare aliqua media ex iis, quæ videt ſibi ſuppetere, ad eum finem obtinendum infinita; hoc enim eſt tantùm dicere: volo finem, eúmque volo obtinere per hæc media: in quo nihil eſt DEO indignum.

Nulla etiam in hoc modo decernendi eſt cæcitas, vel ignorantia; cùm DEUS pro priori rationis ad omne decretum habeat omnem ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & omnem ſcientiam mediam, de omnibus medijs poſſibilibus: ex quibus dein pro poſteriori ſigno rationis aliqua eligit. Sed nec eſt ulla neceſſitas, ut DEUS ſemper, antequam determinet finem, priùs determinet media: ſed tantùm debet in executione priùs ponere media, quàm finem; unde neque eſt impoſſibile, ut aliquid necdum realiter exiſtens, ſed tantùm exiſtens in intentione Divina, moveat DEUM tanquam finis ad productionem ſui, potiùs per hanc, quàm per aliam cauſam, ſive potiùs per hoc, quàm per aliud medium. Sicut autem non eſt imperfectum,

fectum, aut cæcum, dicto modo velle priùs aliquid tanquam finem, ità neque erit imperfectum, aut cæcum, velle priùs aliquid tanquam cauſam moralem.

470. Dices 1. DEUS debet abſolutè prævidere merita abſolutè futura, antequam decernat præmium, vel aliquid propter illa: ergo. Reſp. 1. neg. ant. quia poteſt DEUS decernere gloriam ante merita abſolutè præviſa, ùt diximus *tract. de DEO n. 684.* Reſp. 2. diſt. ant. DEUS debet prævidere merita ùt dependentia ab omnibus circumſtantiis, dependenter à quibus realiter exiſtent. neg. antec. quaſi præſcindendo ab iſtis, om. ant. neg. conſeq. DEUS non debet prævidere merita Chriſti, ùt dependentia jam ab omnibus circumſtantijs, matris, majorum &c. ſed in illa formalitate decreti, primò intentiva meritorum Chriſti, potuit ea videre, imò actu vidit, tanquam independentia, & quaſi præciſa à cauſis illis, & circumſtantiis: quamvis ſimul viderit infinita media, & cauſas, per quas poſſit Chriſtus immediatè, & conſequenter ejus merita mediatè, produci, quas cauſas, & circumſtantias, primùm pro poſteriori rationis determinavit: ſicut ſcilicet DEUS etiam poteſt videre finem (quem formaliter priùs determinat) antequàm media.

Dices 2. Merita abſolutè futura præſupponunt decretum DEI abſolutè exiſtens. Reſp. diſt. illatum. præſupponunt decretum exiſtens ad exiſtentiam ſuam phyſicam actualem. conc. illatum. ad exiſtentiam tantùm

intentionalem, ſeu ad ſcientiam viſionis. ſubdiſt. præſupponunt illud tantùm formaliter prius, ſeu prius prioritate rationis. om. illatum. priùs realiter, vel virtualiter. neg. illatum. Plura vide *in tract. de DEO n. 559. & ſeq.*

471, Ob. 2. Chriſtus non potuit prævideri à DEO, ùt eliciens meritum, antequam viderentur ejus progenitores: ergo non potuit DEUS ab his quaſi præſcindere. Confirm. Chriſtus meritus eſt ùt hic homo, ſeu ùt habens hanc carnem: ſed hanc carnem habuit à B. Virgine: ergo ùt hic homo non potuit videri à DEO, niſi ſaltem in obliquo videretur Beatiſſima Virgo. Reſp. diſt. ant. Chriſtus non potuit prævideri ùt eliciens meritum, tanquam jam à parte rei, & actualiter exiſtens, antequam viderentur ejus progenitores. conc. ant. non potuit prævideri ùt eliciens meritum, tantùm tanquam exiſtens objectivè, aut intentionaliter in mente, & voluntate Divina. neg. ant. & conſeq.

Diſcrimen magnum eſt inter hos duos ſtatus. Repugnat aliquid à parte rei exiſtere, quin exiſtat per determinatas cauſas, & in determinatis circumſtantijs: ergo, conſideratum ùt exiſtens à parte rei, non poteſt movere ad productionem ſui, per has potiùs, quàm illas cauſas; quia jam ſupponitur per aliquas determinatas productum. (taceo, quòd non poſſit movere ad ſui productionem illud, quod jam ſupponitur productum) At verò res exiſtens tantùm objectivè,

ctivè, ſeu intentionaliter, eſt necdum producta, ſed eſt adhuc indifferens ad cauſas, ùt patet in fine, objectivè, vel intentionaliter exiſtente: ergo poteſt cognoſci, quin pro priori cognoſcantur ejus cauſæ, vel circumſtantiæ determinatæ.

472. Ad confirm. neg. conſeq. Syllogiſmus non eſt in forma; infertur enim terminus in concluſione, qui nunquam fuit poſitus in præmiſſis. diſt. tamen mi. Chriſtus habuit hanc carnem à Beatiſſima Virgine, ità tamen, ut hæc caro abſolutè potuiſſet haberi ab alia matre, vel à ſolo DEO. conc. mi. ſecus. neg. mi. & conſeq. ſic enim jam potuit DEUS quaſi præſcindere modo explicato à B. Virgine. Idem reſpondetur, ſi objiciatur, quòd Chriſtus ſit meritus, tanquam filius B. Virginis. Hoc tamen non obſtante, debemus grates maximas Beatiſſimæ Virgini, tanquam genitrici Divinæ, & merenti accelerationem adventûs Chriſti &c. quia, licèt in prima formalitate decreti ab ipſa, ùt dictum eſt, ſuo modo præſcinderetur, non tamen præſcindebatur in formalitate ſecunda, quatenus ob ejus merita de congruo, non quidem adventus Chriſti ſecundùm ſubſtantiam, attamen ejus acceleratio, & aliquæ aliæ ejus circumſtantiæ fuêre decretæ. Dein ab ipſa, tanquam cauſa phyſica, productus eſt Chriſtus, adeóque ipſa fuit mediatè aliquo modo cauſa ejus meritorum.

473. Ob. 3. DEUS non poteſt velle Chriſtum, vel aliam rem, aut finem, niſi

per determinata media: ergo neque poteſt prævidere, niſi per determinata media exiſtentem. Confirm. 1. Repugnat DEO decretum disjunctivum: ſed tale deberet eſſe juxta nos decretum DEI, intendens Chriſtum: ergo. Confirm. 2. Decretum DEI juxta nos eſſet determinatum, & indeterminatum: hoc repugnat: ergo. prob. ma. eſſet determinatum; quia determinaret media, & cauſas Chriſti: eſſet indeterminatum; quia eadem media, & easdem cauſas non determinaret: ergo. Reſp. diſt. ant. DEUS non poteſt velle Chriſtum actu, & realiter in executione exiſtere, niſi per determinata media. conc. ant. non poteſt velle, ſeu per aliquam formalitatem decreti, pro priori ſigno rationis præſuppoſitam, ad electionem mediorum, intendere Chriſtum, niſi per determinata media. neg. ant. & ſub eadem diſtinct. conc. vel neg. conſeq. ſenſus diſtinctionis patet *ex n. 469. & 471.*

Nec dicas, DEUM debere videre rem exiſtentem eo modo, & ordine, quo poſtea exiſtet; hoc enim tantùm verum eſt de ſcientia fundata in formalitate decreti, decernente ipſam executionem, & pro poſteriori ſigno rationis poſita: non verò de formalitate intentiva, & pro priori ſigno rationis poſita; nec enim debet DEUS intendere media ante finem, nec etiam neceſſariò cauſas ante effectum: & conſequenter nec debet in intentione ſua, pro priori ſigno rationis poſita, res hoc ordine videre, hoc eſt, media ante finem, vel cauſas ante effectum:

fectum: quamvis omittam, id fieri in formalitate decreti ùt executivi, ſeu in formalitate pro poſteriori ſigno poſita.

474. Ad 1. confirm. Reſp. 1. om. ma. neg. mi. Noſtrum decretum non eſt disjunctivum, ſed potiùs ſcientia prævia eſt aliquo modo æquivalenter disjunctiva; quia DEUS per eam videt, ſe poſſe, vel per hæc, vel per alia media, Chriſtum producere. Reſp. 2. diſt. ma. repugnat DEO decretum realiter disjunctivum. om. ma, repugnat DEO decretum tantùm formaliter, aut æquivalenter disjunctivum. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. Non repugnat DEO decretum tantùm formaliter, ſive in conceptu noſtro, & quidem duntaxat æquivalenter disjunctivum, in hoc tantùm ſenſu, quòd prima formalitas decreti, intendens, vel volens tantùm Chriſtum, necdum eum velit per determinata media, ſed ſuo modo præſcindat, an per hæc, vel per alia ſit producendus.

Ad 2. confirm. neg. ma, nam decretum realiter acceptum, revera eſt determinatum, atque etiam determinat cauſas Chriſti, & tantùm formalitas, pro primo ſigno rationis præſuppoſita, nondum concipitur determinare cauſas Chriſti: ſicut in prima formalitate decreti Divini, intendentis iter Samuelis in Bethlehem, propter unctionem Davidis in regem, nondum concipitur alterum motivum offerendi ſacrificij, qua de re *n. 261. & 464.* verbo: in hoc noſtro decreto admittitur, quòd DEUS primò velit Chriſtum, &, cùm vi hujus voluntatis, ſeu in-

intentionis, Chriſtus exciturus ſit, velit propter ipſum, ſeu propter ejus merita, ſimpliciter in ſe ſpectata, & non ùt dependentia ab his, vel illis progenitoribus, dare alijs, nempe progenitoribus ejus gratias: in quo prorſus nihil abſurdi, nihil DEO indigni, ſed omnia Divinam munificentiam maximè decentia.

ARTICULUS IV.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

475. OB. ulteriùs 4. Chriſtus non potuit merito impetratorio mereri gratias progenitoribus: ergo noſtra concluſio non ſubſiſtit. prob. ant. mereri merito impetratorio eſt mereri petendo, & orando per merita ſua: ſed Chriſtus non potuit petere, nec orare per merita ſua gratias progenitoribus conceſſas: ergo. prob. mi. ridicula fuiſſet oratio Chriſti petentis, ut darentur gratiæ, quæ jam ante mille, & plures annos, fuerant collatæ. Reſp. neg. ant. ad prob. reſp. 1. neg. ma. cum Rhodes *de incarnat. diſp. 4. q. 4. ſec. 3. §. 2.*

Ad meritum impetratorium non eſt neceſſaria oratio, vel petitio formalis, aut etiam applicatio meriti, ad aliquid determinatum impetrandum, ùt patet in actu charitatis, qui, licèt abſtrahat ab omni proprio bono, tamen meretur aliquid. Item, etſi bellidux, qui reportavit inſignem victoriam, non

non petat triumphum, nec ſuas actiones, quæ fuerunt cauſa victoriæ, in hunc finem applicet, tamen eum eſt meritus, & quidem merito impetratorio, ſeu merito movente, *quia eſt*. Pariter, etiamſi Chriſtus non petiiſſet gratias, nec determinatè applicâſſet merita ſua matri, vel progenitoribus, tamen potuiſſet iſtis eas mereri merito verè impetratorio. Neque etiam ex eo, quòd uni, e. g. matri, plùs meritus fuerit, quàm alijs, ſequitur, ipſum neceſſariò debuiſſe ſpecialiter pro ea orâſſe, vel ei merita ſua applicâſſe; potuiſſet enim DEUS ea merita ità applicare, ac ordinare.

476. Quia tamen eſt communior modus loquendi Theologorum, Chriſtum petiiſſe, vel orâſſe pro ſuis progenitoribus, & impetrâſſe iis gratias, videtur hoc non eſſe negandum, etſi ſat difficulter explicetur, quomodo Chriſtus oraverit; nam videtur ridicula hæc oratio Chriſti: *Rogo te Pater, ut dederis ante mille, & plures annos, Abrahamo propter mea merita gratias, & ante annos quindecim mea matri.* Sed rectè advertit Arriaga *tom. 6. ſeu de incarnat. diſp. 17. n. 20. & 24.* hanc difficultatem eſſe communem omnibus orationibus, aut petitionibus ad DEUM factis, etiam quando nos futura petimus; nam, quandocunque etiam aliquid futurum petimus à DEO, petimus, ut DEUS velit dare; neque enim petimus, ut det ſinè voluntate: ſed ut miſericorditer exaudiat preces, eáſque benignè reſpiciat.

Sic ipſe Chriſtus *Pſalm. 21.* (qui totus

de

de ipſo eſt, adeò, ut quidam dicant, à Chriſto in cruce totum recitatum fuiſſe) ad Patrem ait *v. 20. Ad defenſionem meam conſpice.* & *v. 25. Cùm clamarem ad eum, exaudivit me.* item David *in Pſalm. 118. v. 170. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo.* ergo petimus, ut DEUS habuerit jam ab æterno ſcientiam noſtrarum precum, & ſimul voluntatem petita concedendi; nam primùm in tempore, DEUS nec cognoſcere, nec velle aliquid poteſt. Nec dicas, noſtras actiones in tempore non cauſare ſcientias, vel decreta DEI, ſed tantùm objecta; nam, licèt noſtræ actiones non cauſent ſcientias, aut decreta DEI; quia iſta cauſari non poſſunt, tamen ad ea determinant DEUM, ùt eſt innegabile.

477. Imò, ùt idem Arriaga *modò cit. diſp. n. 22.* obſervat, etiam rogant ſæpe homines DEUM, ut aliquid fecerit; ſic, ait, mater jam gravida ſæpe per ſe, & alios orat, ut pariat prolem maſculam, quin tamen petat, ut, ſi fœtus ſit alterius ſexûs, DEUS per miraculum eum convertat in maſculum (hoc enim, ùt ait hic author, eſſet tentare DEUM) ergo orat, ùt conceperit maſculam prolem. Aliud eſt de petitionibus factis ad creaturas; cùm enim creaturæ primùm incipiant habere volitionem concedendi poſt petitionem, eſſet nimis tardum, iis dicere: *Habe volitionem pro heſterna die:* at verò DEUS, ab æterno jam omnia prævidens, poteſt ab æterno jam moveri à petitione primùm

hodiè

hodie phyſicè exiſtente; quia hæc objectivè jam extitit ab æterno.

Quare, in aliquo bono ſenſu, potuit Chriſtus Patrem rogare, ut voluerit ab æterno dare, & in tempore, ſuam exiſtentiam præcedente, dederit gratias progenitoribus ſuis, ob merita ſua, quæ ab æterno jam abſolutè futura prævisa ſunt: & DEUS poteſt merita ità prævisa, ùt abſolutè futura, præmiare, antequam exiſtant; nam jam movent, *quia ſunt*: & ità prævenire eſt liberalitatis: quamvis non econtra poſſit DEUS peccata ante abſolutam eorum exiſtentiam punire; quia hoc ſaperet ſævitiam.

478. Nec etiam obeſt, quòd Chriſtus, quando oravit, jam ſciverit, eas gratias eſſe collatas; nam etiam ſcivit, voluntatem de conferendis futuris jam fuiſſe ab æterno, quin propterea non potuerit DEUM rogare ut velit, vel voluerit, in futurum propter merita ſua gratias conferre: ſcilicet ab ea cognitione ſuo modo præſcindebatur in ordine ad orationem: ſicut etiam, quando Chriſtus actum liberum exercere voluit, quem tamen ſe eliciturum certiſſimò ſcivit, ab hac ſcientia præſcindebatur.

Modus tendendi orationis Chriſti non malè ſic exponitur cum Arriaga *cit. diſp. n. 21. Pater æterne, ſcio, quòd ego hodie meo actu libero, & meritorio, efficiam, ut tu ab æterno eum actum prævideris, ìſque tibi placuerit, non minùs, acſi jam ab æternitate extitiſſet: rogo ergo, ut, ſicut meus hic actus te determinat, ut ipſius jam ab æterno*

no habueris ſcientiam, ità etiam te determinet, ut habueris voluntatem dandi matri, & progenitoribus meis gratias, priùs tempore, quàm mihi: in qua petitione, ſuppoſitis præcedentibus hîc dictis, nullum eſt incommodum.

479. Ob. 5. Noſtra concluſio accedit ad errorem Maſſilienſium, ſive Semipelagianorum: ergo non eſt admittenda. prob. ant. juxta nos moverunt DEUM merita Chriſti tantùm conditionatè præviſa: hic eſt error Maſſilienſium: ergo. Reſp. neg. ant. ad prob. neg. ma. Jam dictum eſt, non movere merita conditionatè præviſa, ſed abſolutè præviſa.

Dices. Juxta nos, qui admittimus decretum virtualiter indiviſibile, non præcedit ad decretum ſcientia viſionis de meritis, ſed tantùm ſcientia media: ergo tantùm moverunt merita conditionatè præviſa. Reſp. In noſtra ſententia diſtinguendas eſſe in decreto indiviſibili plures formalitates. Prima eſt, quòd decretum velit exiſtentiam meritorum: ſecunda, quòd decretum hoc realiter acceptum videat ea merita abſolutè futura (nam in hac ſententia ſcientia viſionis eſt realiter identificata decreto) tertia, quòd decretum velit præmium conferre meritis: quarta, quòd velit præmium conferre per talem tendentiam, quæ velit præmium propter merita, & non viciſſim. in forma diſt. ant. ſcientia viſionis non præcedit realiter, vel virtualiter ad decretum. conc. ant. non præcedit formaliter, ſive prioritate

ritate rationis. neg. ant. & conſeq. vide plura *in tract. de DEO à n. 559.*

480. Ob. 6. Hac ratione Chriſtus potuiſſet mereri unionem hypoſtaticeam, vel propriam exiſtentiam: hoc autem communiter non admittitur: ergo. prob. ma. Chriſtus eſt cauſa ſuæ cauſæ, ſcilicet B. Virginis, & progenitorum: ſed, quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati: ergo Chriſtus eſt cauſa ſui ipſius. Reſp. neg. ma. ad prob. diſt. ma. Chriſtus eſt cauſa ſuæ cauſæ adæquatæ. neg. ma. eſt cauſa ſuæ cauſæ inadæquatæ. om. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſequentiam ſimpliciter prolatam. Chriſtus ad ſummum eſſet cauſa meritoria mediata alicujus inadæquati influxûs, quem habuiſſet B. Virgo in unionem hypoſtaticam: hoc autem non eſt ſimpliciter mereri unionem hypoſtaticam: & minimè eſt mereri eam de condigno; aliàs, qui adderet unum florenum ad decem millia, quibus expungeretur aliquod debitum, poſſet dici ſolviſſe totum debitum de condigno. Dein difficultas hæc eſt communis omni ſententiæ; quia in omni ſententia debet admitti, Chriſtum redemiſſe etiam B. Virginem, ac progenitores, ijsque multas gratias fuiſſe promeritum; unde omnis reſponſio, quæ ab alijs datur, etiam nobis poteſt ſervire.

481. Adde, quòd illud axioma (vel quomodocunque vocatur) *Quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati:* juxta Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 4. §. Ad ſecundam,* fallat, ſi mutetur genus cauſarum; docet

enim ibi Eximius, nihil dici cauſam ſui ipſius, etſi tanquam finis moveat cauſas phyſicas ad ſe ponendum: atqui etiam in noſtro caſu mutatur genus cauſarum; nam à morali fit tranſitus ad phyſicam; meritum enim Chriſti tanquam cauſa moralis movet ad ponendam B. Virginem, tanquam cauſam phyſicam. Idem quoad ſenſum tradit Haunoldus *l. 4. tr. 1. n. 364.*

Inſuper hoc axioma vel maximè fallit in noſtro caſu ideo; quia, quod cauſatur à meritis, debet eſſe eorum præmium: ergo, ſi unio hypoſtatica cauſaretur à meritis Chriſti, deberet eſſe eorum præmium: atqui non poteſt eſſe præmium meritorum Chriſti: ergo neque poteſt eſſe, vel dici cauſata à meritis Chriſti. Subſumptum probatum eſt *n. 355.* ubi diximus, quòd præmium debeat eſſe aliquid diſtinctum à merito; ridiculum enim eſſet, aliquem præmiare ipſo merito. Item præmium debet eſſe aliquid, antecedenter ad merita indebitum: ergo Chriſtus non poteſt tanquam præmium mereri ſeipſum; quia utique ipſemet non eſt aliquid indebitum ſibi ipſi. Adde, quòd Chiſtus totus cum ſua exiſtentia, & unione, conſtituat meritum (ut fusè probatum *à n. 351.*) adeóque præſupponatur ad præmium: conſequenter debeat ab hoc eſſe diſtinctus.

482. Ob. 7. Juxta nos principium meriti caderet ſub meritum: ſed hoc eſt contra commune axioma Theologorum: ergo. prob. ma. juxta nos poteſt dari mutua naturæ prioritas: ergo meritum poteſt eſſe prius natura

râ ad ſuum principium, adeóque iſtud mereri. Confirm. 1. Juxta nos etiam poteſt prima gratia cadere ſub meritum: hoc eſt Semipelagianum: ergo. ma. prob. ex eodem capite poſſibilis mutuæ prioritatis naturæ. Confirm. 2. Maſſilienſes fuêre in triplici errore. Primus fuit, DEUM præmiare etiam merita tantùm conditionatè futura: ſecundus, DEUM præmiare merita, abſolutè quidem futura, ſed naturalia: tertius, DEUM conferre primam gratiam propter ejus bonum uſum abſolutè futurum: ſed hic tertius error nobis imputari poteſt; quia dicimus, DEUM dediſſe primam gratiam B. Virgini, ac progenitoribus, propter merita Chriſti abſolutè futura: ergo noſtra ſententia non debet admitti.

Reſp. neg. ant. Inprimis in hac providentia DEUS non vult moveri, ad dandum principium meriti, propter ipſum meritum, conſequenter hoc non eſt cauſa moralis ſui principij; nam principium meriti eſt prima gratia actualis, quam DEUS vult nobis dare gratis, hoc eſt, absque intuitu meritorum noſtrorum, quamvis non absque intuitu meritorum Chriſti: reſpectu quorum tamen gratia illa non eſt principium. Quod autem DEUS non velit, eam gratiam primam dare intuitu noſtrorum meritorum, patet ex Patribus, & Theologis communiſſimè id docentibus.

483. Quid autem de abſoluta potentia DEI fieri potuiſſet, non eſt neceſſe decidere. Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 4. 5. Ad*

fundamentum. item Coninck *de act. ſuper-nat. fide &c. diſp. 8. dub. 7. n. 109.* ac alij admittunt, principium meriti, ſeu primam gratiam, poſſe de abſoluta potentia, cadere ſub meritum. Negat econtrà id Haunoldus *l. 4. tr. 1. v. 361.* cujus tamen ratio, quòd gratia actualis, ſeu illuſtratio ſuperna, ſit unicè amabilis propter ſequentem actum meritorium, fortè non eſt efficax.

Alijs tamen videtur efficacior ratio ſequens. Meritum non poteſt movere ùt aliunde exiſtens, ſive ùt ſaltem præciſivè independens ab eo, à quo ipſum eſſentialiter dependet: atqui meritum quodvis supernum, ſaltem in infima ſpecie, vel individuo acceptum, eſſentialiter dependet à prima gratia (quæ nempe eſt illuſtratio, ſeu actus intellectûs, qui eſſentialiter præſupponitur ad meritum tanquam actum voluntatis) ergo meritum non poteſt movere ùt aliunde exiſtens, vel ùt præciſivè independens à prima gratia: ſubſumitur: atqui meritum ad id, ad quod movet tanquam ad præmium, debet movere ùt ſaltem præciſivè independens, ſive ùt aliunde exiſtens (quod ſaltem illi facilè concedunt, qui meritum compenſativum nobiſcum pro ſtrictè dicto merito non agnoſcunt) ergo meritum ſupernum non poteſt movere ad primam gratiam tanquam ad præmium, adeóque prima gratia non poteſt eſſe præmium meriti ſuperni: ſeu, quod idem eſt, non poteſt prima gratia cadere ſub meritum. Et hæc de prima gratia actuali.

484. Quod autem attinet ad primam gra-

gratiam habitualem, dignificantem meritum, equidem poteſt homo eam mereri de congruo, ſed non de condigno; quia condignitas meriti conſtituitur per ipſam gratiam ſanctificantem, ùt dictum *n. 351.* atqui meritum debet eſſe diſtinctum à præmio, *ex n. 481.* ergo &c. Ex hac ratione auctores etiam inferunt, non poſſe Chriſtum mereri ſuam incarnationem, vel unionem hypoſtaticam. Dico *ſuam*; nam aliam, e. g. Patris incarnationem, potuiſſet mereri; cùm Chriſti merita fuerint ſimpliciter infinita, adeóque condigna omni præmio poſſibili. At non videtur poſſe mereri incarnationem ſuam; cùm ipſum meritum Chriſti conſtituatur ex Chriſto, ſeu dignitate Verbi ùt uniti humanitati. Ex quo patet etiam reſponſio ad 1. confirmationem.

Ad 2. confir. Reſp. errores Maſſilienſium nihil ad nos attinere. Merita conditionata non præmiat, aut punit DEUS; aliàs quilibet homo deberet ſimul damnari, & ſimul beari; nam ſub diverſis conditionibus utrumque mereretur, ùt jam dictum *tract. de DEO n. 416.* Nec etiam vel à longè ſequitur ex noſtra ſententia, quòd DEUM moveant merita naturalia ad conferendum præmium ſupernaturale: cujus oppoſitum hîc ſuppono *ex tract. de gratia.* Tertius error an fuerit Maſſilienſium, dubitat Suarez: verùm, quidquid de hoc ſit, à nobis prorſus negatur; neque enim dicimus, hominibus dari ullam gratiam, & multò minùs primam, propter merita hominum

tantùm futura: ſed dicimus, omnem gratiam dari hominibus, vel ex opere operato propter merita Chriſti, & reſpectu hominum gratis: vel propter merita ipſorum hominum actu exiſtentia: & tantùm de meritis Chriſti dicimus, quòd propter illa, nondum abſolutè exiſtentia, ſed tantùm præviſa ùt abſolutè futura, datæ ſint gratiæ B. Virgini, & progenitoribus alijs Chriſti, ac patriarchis, atque alijs hominibus antiqui teſtamenti: quod nemo poteſt negare.

ARTICULUS V.

An, & quid Chriſtus ſit meritus ſibi, Angelis, & Hominibus.

485. Dico 1. Nec anima, nec natura humana Chriſti, merita eſt merito præcedente pro priori temporis, vel naturæ, unionem hypoſtaticam, ſeu incarnationem. Prima pars concluſionis eſt omnium Catholicorum contra Origenem, qui voluit animam Chriſti pro priori tempore ad incarnationem extitiſſe: & contra Photinum, ac Neſtorium, qui dixerunt, totum hominem præceſſiſſe unionem hypoſtaticam. Ratio autem hujus primæ partis concluſionis, ſivè, quòd Chriſtus non meruerit incarnationem, aliquo merito, quod fuerit prius tempore, eſt clara; quia Chriſtus non potuit mereri, antequam exiſteret: ſed non extitit, nec momento temporis, aut anima, aut homo ille, ante

ante unionem cum Verbo, ſeu incarnationem: ergo. ma. eſt clara. mi. definita in Synodo VI. ubi approbata eſt epiſtola Sophronij, in qua hæc propoſitio minor clarè habetur. vide *n. 223.*

Secunda autem pars concluſionis, ſive, quòd Chriſtus neque meruerit incarnationem merito, quod fuerit prius naturâ, eſt communis Theologorum cum S. Thoma *1. p. q. 2. a. 11. in corp.* Prob. 1. Scripturæ paſſim incarnationem tribuunt unicè benignitati, & miſericordiæ DEI: ergo indicant, eſſe aliquid purè gratuitum. ant. prob. ſic *Luca 1. v. 78.* dicitur: *Per viſcera miſericordiæ DEI noſtri, in quibus viſitavit nos.* item *ad Epheſ. 2. v. 4. DEUS autem, qui dives eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, & cùm eſſemus mortui peccatis, convivificavit nos in Chriſto.* & *v. 8. Gratiâ enim eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis; DEI enim donum eſt.*

486. Prob. 2. S. Auguſtinus *tr. 82. in Joan. in fine.* ait: *Neque enim illam ſuſceptionem hominis ulla merita præceſſerunt, ſed ab illa ſuſceptione merita ejus cuncta cœperunt.* & *l. de prædeſt. Sanctor. c. 15.* ſic quærit de Chriſto: *Qui hoc ut eſſet*, nempe ſalvator, & mediator, *quibus tandem ſuis, vel operum, vel fidei, præcedentibus meritis natura humana, quæ in illo eſt, comparavit?* & poſt pauca ait: *Iſta omnia ſingulariter admiranda, & alia, ſiqua ejus propria veriſſimè dici poſſunt, ſingulariter*

in illo accepit humana, hoc eſt, noſtra natura, nullis ſuis præcedentibus meritis: ergo. Plura teſtimonia S. Auguſtini citat Suarez *tom.1.in 3.p.diſp.10.ſec.3.§. Secundò hanc.*

Prob. 3. ratione Doctoris Eximij, quam *loco modò cit. §. Ultimo arguitur.* affert. Actiones ſunt ſuppoſitorum: ergo etiam actiones meritoriæ, ſeu merita ſunt ſuppoſitorum: ergo præſupponunt ſuppoſitum jam completum: ergo merita non poſſunt eſſe priora naturâ ad ſuppoſitum: atque adeo nec in Chriſto potuerunt eſſe priora ad unionem hypoſtaticam, quæ conſtituit hoc ſuppoſitum, & ante quam natura humana Chriſti non fuit ſuppoſitum; quia hæc natura nunquam habuit aliam ſubſiſtentiam *ex n. 223.* Et hæc ratio, junctâ præſertim alterâ allatâ *n. 483.* item aliâ allatâ *n. 484.* probat quoque, quòd Chriſtus etiam totus non ſit meritus unionem hypoſtaticam: imò iſtam nec mereri potuerit.

487. Intelligenda autem concluſio eſt, de prima unione hypoſtatica, qua primò corpus Chriſti, ejúſque anima ſanctiſſima fuêre unita Verbo; nam non probatur ex his rationibus, Chriſtum non potuiſſe mereri augmentum unionis, ſive novas ejus partes, quæ de novo producebantur ratione nutritionis, de qua re dictum *n. 191.* Neque etiam probatur, quòd Chriſtus non potuerit mereri reproductionem unionis hypoſtaticæ quoad illam partem, quæ uniebat priùs Verbo unionem naturalem inter corpus, & animam, atque in morte deſtructa eſt, at verò

verò in reſurrectione, vel iterum reproducta fuit, vel nova ejus loco producta; ſicut enim Chriſtus meritus eſt reſurrectionem, ità potuit abſolutè etiam mereri illam unionem.

Dixi, non probari ex his rationibus; nam, cùm jam antecedenter ad hæc daretur ſuppoſitum, Chriſtus, ejúſque dignitas, eſſétque hoc præmium diſtinctum à merito, rationes illæ contra hunc caſum non pugnant: an verò id non probetur ex alia ratione, quòd ſcilicet hæ uniones novæ jam antecedenter ad meritum fuerint debitæ, nolim decidere. Equidem partiales illæ uniones, acquiſitæ de novo ratione nutritionis, videri poſſunt fuiſſe debitæ Chriſto, ferè ſicut aliis hominibus debitæ ſunt partes novæ unionis naturalis, ratione nutritionis accreſcentes. At verò unio, reproducta in reſurrectione, non videtur fuiſſe magis debita, quàm ipſa reſurrectio, adeóque potuit, ſaltem in complexo cum reſurrectione, eſſe præmium meritorum, ùt docet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 4. §. Hæc reſponſio.* ſi tamen reſurrectio ipſa præmium fuit, ùt multi volunt, quamvis alii videantur velle, reſurrectionem Chriſto, tanquam naturali Filio DEI, debitam fuiſſe. Sed, etſi Chriſto non fuerint debitæ illæ uniones, adeóque eas mereri potuerit, non ſequitur, quòd eas actu meritus ſit; quia, ſi ipſe merita ſua noluit in eum finem applicare, vel ſi Pater noluit ea ità acceptare, Chriſtus non eſt eas actu meritus.

488. Dico 2. Probabilius ex ratione eſt, quòd nec anima, nec natura humana Chriſti

in abſtracto, potuerit merito ſtrictè congruo mereri unionem hypoſtaticam, ſeu incarnationem quoad ſubſtantiam. Dico, *nec anima, nec natura humana*; nam de Chriſto in concreto aliunde habetur, eum nihil poſſe mereri de congruo; cùm ejus merita, utpote ſimpliciter infinita, ſemper neceſſariò mereantur de condigno. Hæc concluſio quoad rem ipſam coincidit cum ea, an pura creatura poſſit mereri de congruo hypoſtaticam unionem.

Theologi quidem ſatis communiter docent, id fieri poſſe: at videntur meritum congruum non ſtrictè accipere, ſed in ſenſu latiori, ſcilicet pro omni obſequio ſupernaturali, ac libero, quo quis ſe præparat ad aliquod donum recipiendum, quod dein DEUS liberaliſſimus ex ſua benignitate ei conferat: quo in ſenſu meritum de congruo aliquo modo accipi poſſe inſinuat Angelicus *in 3. diſt. 4. q. 3. a. 1. in corp.* ubi de hac ipſa quæſtione noſtra, ſeu de merito creato reſpectu incarnationis agens, ſic ſcribit: *Meritum humanum non ſe extendit ultra conditionem humanam, quæ in hoc conſiſtit, ut quis mereatur aliquam Divinitatis, & beatitudinis participationem: ſed quòd tota plenitudo Divinitatis habitet in homine, hoc excedit, & conditionem, & meritum humanum; unde nullo modo poteſt cadere ſub meritum, niſi largè meritum dicamus omnem præparationem ad aliquid habendum, quod præceſſit in humano genere.*

489. Videntur, inquam, Theologi nobis

bis contrarii accepiſſe meritum congruum, non in ſenſu ſtricto, in quo nos id ſumimus, nempe pro obſequio ſupernaturali, ac libero, quod habeat quandam poſitivam proportionem, & imperfectam aliquam exigentiam, vi cujus quidem DEUS non teneatur, dare tantum præmium, ſed tamen deceat illud dare. In hoc ſecundo ſenſu procedit noſtra concluſio: non autem in primo; nam in dicto ſenſu latiori non negamus, potuiſſe in alia providentia, animam, vel humanam naturam, aut etiam B. Virginem, ſeu alios progenitores Chriſti, mereri de congruo incarnationem etiam quoad ſubſtantiam.

Et in hoc latiori ſenſu etiam explicandus eſt S. Thomas, dum *3. p. q. 2. a. 11. in corp.* ait: *Ex congruo tamen meruerunt SS. Patres incarnationem, deſiderando, & petendo; congruum enim erat, ut DEUS exaudiret eos, qui ei obediebant.* & *ibid. ad* 3. ait: *B. Virgo dicitur meruiſſe, portare Dominum omnium: non quia meruit ipſum incarnari: ſed quia meruit ex gratia ſibi data illum puritatis, & ſanctitatis gradum, ut congruè poſſet eſſe mater DEI*: ſi enim hîc intelligeretur meritum, ſtricto in ſenſu congruum, iſta cum prioribus dictis Angelici non convenirent. Alii verò Theologi, quos tacito nomine citat Lugo *de incarnat. diſp. 8. ſec. 4. n. 24.* nobiſcum ſentiunt, & eorum, ſeu noſtram ſententiam, Arriaga *tom. 6. de incarnat. diſp. 18. ſec. 1. n. 3.* ait, eſſe valde probabilem: & ſanè videtur etiam nobiſcum

Digitized by Google

ſentire S. Thomas, ſi ejus verba *num. prac.* citata perpendantur.

490. Prob. jam concluſio. Merita puræ creaturæ, quantumvis maxima, tamen ſemper finita, condignè compenſantur præmio finito gratiæ, & gloriæ: ergo non poſſunt eſſe meritum congruum propriè dictum præmii, quod ſit condigna, & connaturalis radix gratiæ, & gloriæ, majoris, & majoris in infinitum: tale autem præmium eſt incarnatio quoad ſubſtantiam ſuam, quæ incomparabiliter ſuperat quodvis determinatum præmium gratiæ, & gloriæ: ergo.

Prob. 1. conſeq. Qui de condigno ſolvitur uno aureo, non meretur ſtrictè loquendo de congruo mille aureos, & multò minùs millionem aureorum, ùt videtur ex communi ſenſu hominum clarè haberi: ſed eſt incomparabiliter major diſtantia, inter gratiam, & gloriam, in quolibet determinato gradu, & ſubſtantiam incarnationis, quàm inter unum aureum, & millionem aureorum: ergo. Imò nulla videtur inveniri poſſe proportio inter meritum creatum, & incarnationem: & tamen, ut remunerator moveatur, non ex pura benignitate, ſed ex merito congruo, ſtrictè dicto, debet aliqua proportio adeſſe. Ex dictis collige, multò minùs B. Virginem, aut progenitores Chriſti, potuiſſe mereri ſubſtantiam incarnationis.

491. Dico 3. Chriſtus ſibi non eſt meritus habitus ſupernaturales, gratiam ſanctificantem, lumen gloriæ, & viſionem beatificam

eam quoad ſubſtantiam: meritus eſt tamen ſibi circumſtantias incarnationis, gloriæ &c. itémque gloriam corporis, & exaltationem ſui nominis. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 40. ſec. 2. §. Nihilominus. & §. Dico primò.* & hoc teſte communior. Prob. 1. pars. Habitus ſupernaturales, gratiam habitualem, lumen gloriæ, & viſionem beatificam, habebat Chriſtus tanquam proprietates ſibi connaturales, atque ùt entia abſolutè ſua, & non dependenter à futuris operibus: ergo ea non habuit dependenter à ſuis meritis, quæ erant futura. Confir. Iſta in Chriſto connaturaliter præſupponebantur ad actus meritorios: ſimúlque Chriſtus pro priori cognovit ea æternùm duratura: ergo non cadebant ſub meritum. prob. conſ. ex natura rei debet meritum antecedere præmium; nam meritum per ſe eſt via ad præmium: ergo, quod connaturaliter præſupponitur ad meritum, non poteſt ex natura rei eſſe præmium. Dein, ſi Chriſtus ſcivit, ſibi ea jam independenter à ſuis meritis pro tota æternitate eſſe collata, non applicavit ſua merita ad ea impetranda: ergo.

Equidem negari non poteſt, gratias progenitoribus Chriſti collatas, tanquam præmium meritorum ejus, anteceſſiſſe merita: adeóque præmium poſſe eſſe prius tempore meritis: ſed hoc factum eſt ex diſpenſatione Divina (ùt ait Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 40. ſec. 2. §. Dico primo.*) propter aliquam cauſam neceſſariam; aliàs enim Patres in antiquo teſtamento nimis diu debuiſſent carere

carere amicitiâ Dei: imò perpetuò periiſſent, ùt rectè docet idem Eximius *tom. 1. in 3. part. diſp. 41. ſec 1. §. Sed ulteriùs.* atqui nulla talis ratio pugnabat in Chriſto: neque debemus difficultatem illam ſatis magnam, quam ſuprà examinavimus, quomodo ſcilicet potuerint merita Chriſti eſſe impetratoria, reſpectu illarum gratiarum, non, inquam, debemus, illam difficultatem etiam ad alia transferre: ergo.

492. Probatur jam ant. primi enthymematis, ſcilicet iſta omnia connaturaliter fuiſſe priora ad actus meritorios Chriſti. Inprimis actus meritorii Chriſti fuerunt utique ſupernaturales actus; nam actus præcisè naturalis non eſt meritum condignum apud Deum: atqui ad actus ſupernaturales in Chriſto præſupponebantur habitus ſupernaturales: ergo. prob. mi. Chriſtus operatus eſt modo maximè connaturali, ſive maximè convenienti: atqui hic modus eſt operari per habitus &c. ergo. Unde habitus non dati ſunt Chriſto; quia eſt operatus, ſed, ut operaretur.

Ex hoc infertur, etiam gratiam ſanctificantem, quæ eſt quaſi natura, & radix habituum, adeóque ad habitus præſupponitur, non fuiſſe datam Chriſto ex meritis, ſed etiam ad ejus merita fuiſſe præſuppoſitam. Quod attinet ad lumen gloriæ, iſtud eſt quaſi prima proprietas gratiæ conſummatæ, qualis fuit in Chriſto; nam, quòd in nobis gratia exigat fidem, eſt propter imperfectionem ſtatûs viæ: de ſe autem gratia poſtulat

lu-

lumen gloriæ ad ſuam perfectionem conſummatam; unde, ſicut Chriſtus independenter à meritis, & actibus ſuis, accepit alios habitus, ità etiam accepit lumen gloriæ.

Jam, ſi Chriſtus habuit independenter à meritis lumen gloriæ, habuit etiam independenter à meritis viſionem beatificam; quia hoc lumen priùs determinavit animam Chriſti ad viſionem, quàm ulla alia illuſtratio, vel ſpecies, ad aliam qualemcunque cognitionem: ergo antecedenter ad omnem actum intellectûs, & multò magis voluntatis, ſeu antecedenter ad omnem actum meritorium, jam anima Chriſti elicuit viſionem beatificam, adeóque eam habuit; præſertim, cùm hoc lumen potentiſſimum, & expeditiſſimum ſit, & eſſentiam Divinam per modum ſpeciei conjunctam habeat; hinc in Chriſto primus actus intellectûs fuit viſio beatifica. Quod confirmatur quoque ex eo, quòd hac ratione Chriſtus fuerit DEO ſimilior, cujus primus, ratione noſtra, intuitus eſt ſui ipſius. Inſuper non debemus cogitare, Chriſtum fuiſſe ab imperfecto progreſſum ad perfectius, prout nos facimus; ab optimo enim actu ſtatim inchoavit. vide Suarez *tom.* 11. *in* 3. *p. diſp.* 40. *ſec.* 2. Aliam rationem affert Lugo *de incarnat. diſp.* 27. *ſec.* 2. *n.* 10.

493. Altera pars concluſionis, quòd Chriſtus ſibi ſit meritus circumſtantias incarnationis, probatur ex eo, quòd meritus ſit B. Virgini maternitatem, aliáſque gratias progenitoribus, & maximè iſtam, ut ipſe ex illis naſceretur. Meritus eſt etiam, ut ha-

habet Arriaga *de incarnat. diſp. 17. ſec. 4. n. 17.* accelerationem incarnationis ſuæ, & conſequenter accelerationem ſuæ viſionis beatificæ; nam ſicut, ſi quis decrevit (ait Arriaga) ſibi procurare cras muſicam, poteſt dein ex vehementi apprehenſione illius ſuavitatis moveri, ut eam hodie jam procuret: ità DEUS volens ponere Chriſtum, fuit ex ipſa complacentia in meritis Chriſti pro ſequenti ſigno rationis, determinatus, ad eum citiùs producendnm.

Equidem verùm eſt, Chriſtum hanc accelerationem non alio modo potuiſſe mereri, quàm eo modo, quo promeritus eſt gratias progenitoribus, ſcilicet per merita, quæ primùm ponerentur poſt præmium, ſeu cum aliqua diſpenſatione Divina, ex dictis *num. 491.* ſed hoc ipſo, quòd iſtam accelerationem aliter mereri non potuerit, nec tamen ea jam aliunde ipſi debita fuerit, eſt diſparitas inter hanc accelerationem, & gratiam, ac lumen gloriæ &c. quoad ſubſtantiam accepta, de quibus *n. 491.*

494. Tertia pars concluſionis, quantum ad gloriam corporis, videtur Eximio ità certa, ut *tom. 1. in 3. p. diſp. 40. ſec. 3. §. Dico tamen.* aſſerat, non poſſe ſinè temeritate negari, eam Chriſtum ſibi meritum fuiſſe: & par eſt ratio de exaltatione nominis ſui. Prob. autem concluſio hæc ex S. Scriptura. *Lucæ 24. v. 26.* dicitur: *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ità intrare in gloriam ſuam.* iterum *ad Philipp. 2. v. 9. Propter quod & DEUS exaltavit illum, & donavit illi nomen,*

nomen, quod eſt ſuper omne nomen. rurſus. *Apoc. 5. v. 12. Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem, & Divinitatem:* hoc eſt, ùt interpretes explicant, Divinitatis ejus manifeſtationem. Ratio autem concluſionis eſt. Illud eſt meritus Chriſtus, quod ei dependenter à meritis eſt collatum: ſed gloria corporis, & exaltatio nominis &c. eſt ei collata dependenter à meritis paſſionis; inde enim habet gloriam ſanctorum quinque vulnerum, & glorioſum nomen Redemptoris &c. ergo.

495. Dico 4. Chriſtus Dominus meritus eſt Angelis omnem gratiam, & gloriam, etiam ſubſtantialem. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 42. ſec. 1. §. Dico tamen.* & *§. Ex hac concluſione.* Gormaz *de incarn. n. 972.* Valentia, Tannerus, Cornelius à lapide, Godoy, & alii. Prob. Chriſtus eſt intentus in primo ſigno ante omnes alias creaturas, etiam Angelos, ac iſti quoque in ipſo, ſeu propter ipſum creati ſunt, & ipſe etiam reſpectu Angelorum primatum tenet in omnibus, adeóque etiam in hoc, quòd ſit caput, influens in eos gratiam: ergo ex meritis Chriſti Angeli quoque habuerunt omnem gratiam.

Prob. antec. ex textu S. Pauli *ad Coloſs. 1. v. 15.* quem adduximus *n. 267.* qui apertè loquitur etiam de Angelis: & ſi etiam non ità apertè loqueretur, tamen deberet ità amplè explicari; quia debet ſemper admitti explicatio Chriſto Domino glorioſior, qualis utique eſt explicatio amplior, & ſe extendens ad omnem collationem gra-

tiæ factam Angelis. conſeq. per ſe fluit ex antecedente. Confirm. S. Paulus *ad Coloſs. 1. v. 20.* dicit de DEO: *Pacificans per ſanguinem crucis ejus, ſive quæ in terris, ſive quæ in cælis ſunt:* ſed in cælis tantùm fuerunt Angeli: ergo etiam per crucem Chriſti DEUS eos pacificavit, hoc eſt, pacem cum ijs ſervavit, ſeu eos præſervavit ab inimicitia cum DEO.

Probatur concluſio 2. ex Patribus. Origenes *tract. in Levitic. homil. 1.* ait: *Non ſolùm pro terreſtribus, ſed etiam pro cæleſtibus, oblatus eſt hoſtia JESUS:* quæ eadem verba etiam habet S. Cyrillus Alexandrinus *l. 1. in Leviticum.* ubi noto, inter opera S. Cyrilli eſſe ſexdecim libros *in Leviticum*, qui tamen libri, cùm de verbo ad verbum conveniant cum Origenis *homilijs*, rectè à Bellarmino *de Scriptor. Eccleſ. in Cyrillo.* negantur eſſe Cyrilli, & dicuntur eſſe Origenis. S. Gregorius Papa *l. 1. expoſitionis in 1. Reg. c. 2. & illa verba v. 2. Non eſt enim alius extra te:* ſcribit: *Subauditur ſanctus. Extra eum ſanctus aliquis eſſet, ſi abſque dono unigeniti ſanctificationis ſpiritum habere potuiſſet. Sed quis hoc aſſerere audeat de hominibus, quod de Angelis nequaquam conſtat . . . ſi ergo etiam Angeli ſanctificati creduntur in Filio, multo magis id de hominibus creditur.*

S. Bernardus *ſerm. 22. in cantic.* ait: *Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo, ne laberetur, ſic illum de captivitate eruens, ſicut hunc à captivitate de-*

ſen-

fendens, & hac ratione fuit æquè utrique redemptio, ſolvens illum, & ſervans iſtum. & poſt pauca ſubjungit: *Sic ergo omne, quod erat Angelis, factus eſt nobis. quid? ſapientia, juſtitia, ſanctificatio, redemptio.* Similiter S. Hieronymus *tom.6. comment. in c.1. epiſt. ad Eph. v. 22. Et omnia ſubjecit ſub pedibus ejus:* ait de Angelis: *Poteſt itaque reſponderi, quòd absque peccato nullus ſit .... unde & crux Salvatoris, non ſolùm ea, quæ in terra, ſed etiam ea, quæ in cælis erant, purgâſſe perhibetur:* quæ, cùm non poſſint intelligi de peccato actu contracto, vel de purgatione reparativa Angelorum, debent intelligi tantùm de purgatione præſervativa à peccato, quod Angeli aliàs commiſiſſent, ùt doctè exponit Suarez *tom. 1. in 3.p. diſp. 42. ſec. 2. initio.* ſcilicet ex meritis Chriſti conceſſa eſt Angelis gratia, qua à lapſu præſervati ſunt.

S. Thomas *in c. 1. Joan. lect. 10.* exponens *v. 16. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus:* ait: *Scilicet omnes Apoſtoli, & patriarchæ, & prophetæ, & juſti, qui fuerunt, ſunt, & erunt: & etiam omnes Angeli.* & infrà: *Plenitudo gratiæ, quæ eſt in Chriſto, eſt cauſa omnium gratiarum in omnibus intellectualibus creaturis:* ergo eſt cauſa, non tantùm gratiarum accidentalium, ſed omnium, adeóque etiam illius, quæ requiſita fuit ad gloriam Angelorum eſſentialem.

496. Dico 5. Chriſtus hominibus omnibus, ſive ante, ſive poſt ſuum adven-

tum extiterint, meritus eſt omnem gloriam, & gratiam ſupernaturalem. Concluſio eſt omnium, ùt ait Suarez, *tom. 1. in 3. p. diſp. 41. ſec. 1. & ſec. 2.* ubi eam etiam fusè probat. Et intelligitur tam gratia actualis, quàm habitualis, ſeu ſanctificans. Prob. Omnia auxilia ſupernaturalia gratiæ habentur per Chriſtum, ùt clamant omnes Patres: itémque per eundem habetur adoptio in filios DEI, ſive gratia ſanctificans, ùt iterum traditur à Patribus, & habetur *Joan. 1. v. 12. Dedit eis poteſtatem, filios DEI fieri*: tandem regnum quoque cæleſte habetur per Chriſtum ex illo *Act. 4. v. 12. Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri.* item *ad Rom. 5. v. 17. Multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & juſtitiæ, accipientes, in vita regnabunt per unum JESUM Chriſtum*: ergo vide Suarez *locis cit.*

Adde, damnatam eſſe ab Innocentio X. hanc propoſitionem Janſenij 5. tam: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.* Similiter etiam damnavit Alexander VIII. hanc 4. tam. *Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem DEO, non pro ſolis electis, ſed pro omnibus, & pro ſolis fidelibus.* & 5 tam. *Pagani, Judæi, hæretici, aliíque hujus generis, nullum omnino accipiunt à JESU Chriſto influxum: adeóque hinc rectè inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem, ſine omni gratia ſufficienti.*

Ex

Ex quibus habetur, etiam infidelibus, gentilibus, reprobis, & præſcitis, collatam eſſe gratiam ex meritis Chriſti; quia Chriſtus pro omnibus mortuus eſt. Quòd autem DEUS omnibus hominibus conferat gratias ſufficientes, fusè probatum eſt *in tr. de DEO à n. 615.* Quòd attinet ad gratias naturales, ſaltem negativè conducentes ad ſalutem (poſitivè enim non poteſt conducere ad ſalutem æternam ulla gratia purè naturalis) etiam rectè dicitur, quòd omnis talis gratia, negativè conducens ad ſalutem, ſit ex meritis Chriſti.

Quòd autem præterea etiam matri ſuæ, meritus ſit Chriſtus Dominus præſervationem à culpa originali, ejúsque debito proximo, ſatis dictum eſt *tract. de peccatis. n. 307. & 321. ac 337.* ubi præſertim *n. 307.* explicata eſt *redemptio præſervativa*, quæ data eſt reſpectu B. Virginis. Tantùm ibi dictis addo textum S. Auguſtini, quo eam redemptionem, ſeu liberationem præſervativam, clariſſimè adſtruit, & explicat. Sic habet *enarrat. in pſalm. 85. longè poſt medium, in illa verba v. 13. Eruiſti animam meam &c. Quemadmodum ſi medicus videat tibi imminentem ægritudinem, fortè ex aliquo labore, & dicat: Parce tibi: ſic te tracta: requieſce; his cibis utere; nam, ſi non feceris, ægrotabis: tu autem, ſi feceris, & ſalvus fueris, rectè dicis medico: Liberâſti me ab ægritudine: non in qua jam eras, ſed in qua futurus eras. Neſcio quis habens cauſam moleſtam mittendus erat in car-*

carcerem: venit alius: defendit eum. Gratias agens quid dicit? Eruiſti animam meam de carcere. Suſpendendus erat debitor: ſolutum eſt pro eo: liberatus dicitur de ſuſpendio. In his omnibus non erant: ſed quia talibus meritis agebantur, ut, niſi ſubventum eſſet, ibi eſſent, inde ſe recte dicunt liberari, quo per liberatores ſuos non ſunt permiſſi perduci. Similiter eidem B. Virgini Chriſtus meritus eſt maternitatem Divinam, & gratias eam conſequentes, ùt eſt communis omnium: imò pro priori Chriſtus Beatiſſimæ Virgini meritus eſt maternitatem; nam ei priùs à Patre impetravit, ùt ipſa ſit mater, & dein ideo impetravit ipſi conceptionem ſinè macula; quia elegit eam in matrem.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

497. OB. 1. contra 1. concluſ. *Pſalm. 44. v. 8.* dicitur de Chriſto: *Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te DEUS, DEUS tuus, oleo lætitiæ:* atqui humana natura Chriſti dicitur ungi Divinitate Verbi: ergo propter juſtitiam, ſeu propter merita, Chriſtus accepit unctionem, ſive unionem hypoſtaticam. Confirm. *Apoc. 5. v. 12.* dicunt Sancti: *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem, & Divinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem,*

nem, *& honorem*, *& gloriam*: ergo per mortem meritus eſt Chriſtus unionem hypoſtaticam. Reſp. Textus hic apud Bellarminium *in pſalmos*, *in hunc locum*, duplicem poteſt habere ſenſum.

Primus ſenſus poteſt eſſe, ut particula *propterea* ſignificet idem, ac *quia*, ut ſenſus ſit: *Quia te DEUS unxit unione hypoſtatica, ideo dilexiſti &c.* & ſic eum explicat S. Auguſtinus, quem videtur ſequi S. Baſilius: atque hanc expoſitionem Bellarminus *in v. 3.* ubi eſt ſimilis caſus, ait præferendam. Et ſanè videntur Patres, per unctionem intelligere unionem hypoſtaticam, cujus cauſa non potuit eſſe meritum Chriſti, ſeu dilectio juſtitiæ. Secundus ſenſus poteſt eſſe, ut illud *propterea* ſignificet *ideo*, ſive hac de cauſa: ſed tunc unctio non ſignificat Divinitatem, ſed tantùm manifeſtationem Divinitatis, vel gloriam corporis, & exaltationem nominis. Juxta primam explicationem neg. conſeq. nam deberet potiùs inferri: ergo dilexiſti juſtitiam; quia te DEUS unxit: juxta ſecundam explicationem neg. mi. Ad confirm. neg. conſeq. Per Divinitatem ibi non intelligitur Divinitas quoad ſubſtantiam, ſed tantùm ejus manifeſtatio, ſive, ùt homines eum agnoſcant, & credant DEUM, ùt habet Cornelius *in hunc locum*.

498. Ob. 2. Glorioſius fuit Chriſto, ſi meritus fuit unionem hypoſtaticam: e[rg]o eſt eam meritus. prob. ant. glorioſius fuit Angelis, quòd ſe diſpoſuerint ad primam gratiam, & meriti ſint primam gloriam, ùt com-

communiter admittitur: ergo multò magis glorioſius fuit Chriſto, quòd meritus ſit unionem hypoſtaticam. Confirm. 1. Angeli, qui ſunt puræ creaturæ, ſe ipſos diſpoſuerunt, & meriti ſunt de congruo primam unionem moralem cum DEO per gratiam: ergo multò magis Chriſtus eſt meritus unionem phyſicam. Confirm. 2. DEUS noluit concipi, niſi ex matre optimè præparata: ergo multò minùs voluit uniri humanitati, niſi optimè præparatæ: hæc autem præparatio eſt meritum, ſaltem de congruo: ergo.

Reſp. neg. ant. ad prob. neg. conſeq. licèt enim in puris creaturis glorioſius, aut perfectius ſit, aliquod donum mereri: non ità eſt glorioſius Chriſto; ſicut enim in DEO non eſſet perfectius, habere gloriam ſuam ex merito (quod impoſſibile eſſet) ità nec in Chriſto; quia, ſicut DEO glorioſius eſt habere omnem perfectionem per naturam, ità etiam glorioſius eſt Chriſto, habere gratiam unionis per naturam, nempe Divinam, ratione cujus hæc unio Chriſto naturalis eſt, ùt docet S. Thomas *3. p. q. 2. a. 12.* prætérquàm, quòd probabiliter Chriſtus non potuerit mereri unionem hypoſtaticam, ùt probatum ſuprà *n. 486.* Accedit, quòd hac ratione commendetur magis liberalitas DEI, quæ maximam gratiam voluit omnino gratis dare: & hujus ſanctiſſima voluntas eſt regula omnis honeſtatis, ùt dictum *n. 46.*

499. Ad 1. confirm. neg. conſeq. Diſparitas eſt nimis magna inter unam, & alteram unionem: ad moralem poteſt dari

pro-

proportionatum meritum, ſaltem de congruo, non verò ad phyſicam: dein in puris creaturis poteſt quidem eſſe perfectius, habere omnia ex merito: in Filio DEI perfectius eſt, habere gratiam, & gloriam per naturam. Ad 2. confirm. neg. conſeq. ſi intelligatur de præparatione prævia, quæ ſit meritum congruum; quia DEUS unionem illam, tanquam primam radicem omnis gratiæ, voluit gratis dare: nec potuit dari meritum illius ſtrictè congruum, ùt dictum *n. 488.* An autem illa præparatio B. Virginis fuerit meritum de congruo, ſtrictè dictum maternitatis Divinæ, infrà videbimus: certè non fuit meritum de congruo reſpectu ipſius incarnationis.

500. Ob. 3. Sicut actiones aliæ ſunt ſuppoſitorum, ità etiam actiones ſupernaturales ſunt ſuppoſiti DEO grati: & tamen Angeli potuerunt mereri gratiam: ergo etiam potuit Chriſtus mereri ſubſiſtentiam Divinam, vel unionem cum illa Reſp. neg. 1. p. ant. quia etiam peccator poteſt actus ſupernaturales elicere absque gratia habituali, ſeu absque eo, quòd ſit ſuppoſitum DEO gratum, & poteſt hoc fieri absque extraordinario miraculo: inſuper gratia ſanctificans probabiliùs non influit in ipſos actus ſupernaturales. At non poteſt elici actus ullus, niſi detur ſubſiſtentia, vel propria, vel aliena. Poteſt etiam om. antec. & neg. conſeq. nam inter actus Angelorum ſupernaturales, & gratiam ſanctificantem, datur proportio: non autem datur proportio inter

actus humanitatis Chriſti in abſtracto, & unionem hypoſtaticam *ex n. 490.*

501. Dices. Merita humanitatis Chriſti poſſunt per ipſam unionem ſuperadditam dignificari, ut habeant proportionem cum unione hypoſtatica: ergo. prob. antec. ut dictum *tract. de Angelis n. 114. & ſeq.* Angelus meritus eſt primam gratiam ſanctificantem tantùm de congruo: at hæc ipſa gratia dignificavit ità ejus meritum, ut primam gloriam meritus ſit de condigno: ergo poſſet, per ſuperadditam dignitatem Verbi, etiam dignificari meritum Chriſti, ut de condigno mereretur unionem hypoſtaticam.

Reſp. neg. ant. ad prob. neg. conſeq: nam, in eo caſu de Angelis, gratia, & gloria, ſunt duo diſtincta præmia; unde præmium prius, poteſt dignificare ad alterum; quia ſic meritum tamen eſt diſtinctum à præmio. At hîc unio deberet dignificare meritum ad ſe ipſam, adeóque ipſa eſſe meritum, & præmium; unio enim jam priùs debet dari ad hoc, ut detur meritum, proportionatum ipſi unioni hypoſtaticæ, tanquam præmio; quia pro priori præſupponitur ipſa unio ad hoc, ut dignitas Verbi poſſit dignificare meritum; nam, ſi Verbum non ſit unitum, ejus dignitas non poteſt ſufficienter dignificare meritum, ad unionem hypoſtaticam tanquam præmium, ùt ſuprà probatum *n. 485. & 490.*

502. Ob. 4. contra 2. concluſ. Pertinet ad omnipotentiam DEI, ut poſſit tot gratiis prævenire humanitatem Chriſti, ut

poſſit

poſſit de congruo mereri unionem hypoſtaticam: ergo ſecunda concluſio non ſubſiſtit. Confirmatur. Qui poteſt mereri finem, poteſt etiam mereri media: ſed creatura pura, & conſequenter vel maximè humanitas Chriſti, poteſt mereri finem ultimum, ſcilicet DEUM: ergo poteſt quoque mereri media, inter quæ etiam eſt unio hypoſtatica. Reſp. neg. ant. quod non probatur. Et quare non etiam debet omnipotentia poſſe tot gratias creaturæ puræ conferre, ut etiam de condigno eam unionem poſſit mereri? ſcilicet eſt nimia improportio unius ad alterum.

Ad confirm. iterum retorq. argum. in merito condigno, quale poteſt pura creatura habere reſpectu ultimi finis; quamvis fortè potiùs debeat dici, creaturam mereri poſſeſſionem ultimi finis, ſeu viſionem beatificam: quæ, cùm ſit longè inferior unione hypoſtatica, melius quid eſt iſtud medium, ſeu unio, quàm finis, ſeu viſio beatifica. Sed neque unio hypoſtatica eſt medium ſimpliciter neceſſarium ad beatitudinem noſtram, ùt dictum *à n. 41. & 52.* unde poteſt facilè eſſe melior, quàm ſit noſtra beatitudo. in forma. neg. ma. maximè ſi aliquod medium ſit præſtantius fine, nec ſimpliciter neceſſarium, uti eſt in noſtro caſu unio hypoſtatica. Adde, quòd unionis hypoſtaticæ finis non tantùm ſit viſio beatifica, de quo vide *num. ſeq.*

503. Ob. 5. Humanitas illa innumerabilibus gratiis fuit præventa, & elicuit præſtan-

ſtantiſſimos actus virtutum, qui DEO maximè placuerunt: ergo ſaltem de congruo potuit mereri incarnationem. Confir. Meritum humanitatis Chriſti habuit proportionem cum tali præmio: ergo non eſt paritas inter actum naturalem, reſpectu ſupernaturalis præmii, & meritum Chriſti, reſpectu unionis hypoſtaticæ. prob. ant. meritum illud fuit ejusdem ordinis ſupernaturalis cum unione: ſpectavit eundem finem beatitudinis, & gloriæ cæleſtis: dein unio etiam eſt bonum finitum: ergo meritum illud habuit ſufficientem proportionem. prob. etiam conſequentia ſuperior. actus naturalis non habet proportionem cum præmio ſupernaturali: ergo non eſt paritas ab actu naturali ad meritum Chriſti.

Reſp. neg. conſeq. ob noſtras probationes: & quare non dicitur, humanitatem Chriſti etiam poſſe mereri unionem de condigno? Ad confirm. neg. ant. ad prob. conſ. reſp. me non fuiſſe uſum in probatione concluſionis ea paritate: & hinc, etiamſi non eſſet bona, nil obeſſet noſtræ aſſertioni. ad prob. antecedentis autem om. ant. (quod mox magis explicabitur) neg. conſ. Meritum puræ creaturæ, eſt quidem ordinis etiam ſupernaturalis, ſed non eſt in eodem ordine ſupremo ſupernaturalium, in quo eſt filiatio naturalis DEI, & perſonalis dignitas Divina (ſicut peccatum, licèt ſit finitum, eſt in ordine altiori, quàm omnis ſatisfactio finita) neque etiam meritum unionis hypoſtaticæ deberet tantùm tendere ad finem viſio-

nis

nis DEI, ſeu beatitudinis ſupernaturalis, ſed deberet tendere ad altiorem finem, ad quem ſcilicet tendit ipſa unio hypoſtatica, nempe ad operationes Theandricas, pleniſtudinem Divinitatis, & filiationem naturalem DEI: ad quod culmen in linea ſupernaturali non poteſt tendere meritum, tantùm à gratia adoptionis dignificatum; unde, quamvis unio ſit quid finitum, eſt tamen in longè altiori linea. Et hinc meritum creatum non habet proportionem, ſeu exigentiam etiam tantùm imperfectam, ſtrictè dictam, ad unionem hypoſtaticam: ſed tantùm habet aliquam convenientiam genericam in prædicato ſupernaturalitatis.

504. Ob. 6. Peccator poteſt de congruo mereri, per unicum actum contritionis, remiſſionem peccati, amicitiam, & filiationem adoptivam DEI: imò gloriam poteſt mereri de condigno: ſed non videtur major proportio, inter meritum peccatoris inimici DEI, & iſta præmia, quàm inter meritum maximi amici DEI, & unionem hypoſtaticam, non ex condignitate, ſed ex congruitate tantùm dandam: ergo.

Reſp. conc. ma. neg. mi. longè enim major eſt convenientia, & proportio contritionis perfectæ ſupernaturalis cum remiſſione peccatorum, quàm cujusque gratiæ habitualis cum unione hypoſtatica; nam inprimis actus contritionis eſt etiam ſupernaturalis, adeóque in eodem ordine cum gratia, ſeu remiſſione peccati: dein amor DEI ſuper omnia, licèt non procedat ab homine,

ut

ùt pro priori jam amico DEI, tamen neque procedit ab homine, ùt formaliter inimico; quia pro eodèm inſtanti non ampliùs datur peccatum, ſed tantùm pro priori temporis præceſſit; eodem enim inſtanti pro poſteriori ſigno naturæ cum illo actu conjungitur gratia, & amicitia DEI. At verò dignitas perſonalis DEI eſt ordinis longè altioris, reſpectu meriti cujuscunque creati, ùt probatum *n. 490.* adeóque ſuprà omnem ejus ſphæram.

505. Ob. 7. Quid ſit meritum congruum propriè dictum, optimè deſumitur ex communi ſenſu prudentum: ſed iſti communiter cenſent, puram creaturam poſſe de côngruo mereri incarnationem: ergo. Confirm. 1. Juxta S. Thomam ad meritum de congruo plus non requiritur, quàm, ut deceat dare tale præmium, ſecundùm liberalitatem dantis; ſeu tantùm requiritur, ut accipiens præmium poſſit dici illud propriè meritus, & non omnino ex liberalitate accepiſſe: ſed hoc totum haberetur, reſpectu unionis hypoſtaticæ, caſu quo creatura aliqua perfectiſſima eliceret maxima merita: ergo. Confirm. 2. Meritum de congruo non conſiſtit in indiviſibili, ſed poteſt eſſe magis, vel minùs congruum: ergo poteſt etiam aliquod meritum puræ creaturæ eſſe congruum, ſaltem in infimo gradu, reſpectu incarnationis.

Reſp. diſt. mi. & ſimul iidem prudentes, dum id judicant, loquuntur tantùm de merito congruo latè dicto, vel tantùm de circum-

circumſtantiis incarnationis. conc. mi. loquuntur de merito ſtrictè dicto, & ſimul de ſubſtantia incarnationis. neg. mi. & conſeq. Certè ſic loquitur S. Thomas Theologorum anteſignanus, citatus *n. 488.* alij autem loquuntur tantùm de incarnationis circumſtantiis. Dein communis ſenſus, præſcindendo ſaltem ab hac quæſtione, magis favet nobis, ùt patet ex probatione *n. 490.* adducta; quis enim dicat, merentem de condigno aureum à rege; eoquòd modicum obſequium ei præſtiterit, e. g. equi curam diligentem aliquamdiu habuerit, ſtatim de congruo mereri millionem aureorum; cùm tamen adhuc diſtantia ſit incomparabiliter major inter filiationem adoptivam, & naturalem DEI, quàm inter aureum unum, & millionem aureorum.

Ad 1. confirm. diſt. ma. Juxta S. Thomam plus non requiritur ad meritum de congruo latè dictum. conc. ma. ſtrictè dictum, neg. ma. & om. mi. neg. conſeq. nam juxta Angelicum non omnis præparatio eſt meritum de congruo, in ſenſu ſtricto dictum, ùt *n. 488.* ex S. Doctore eſt probatum: quamvis poſſit eſſe tale in ſenſu latiore, in quo loquitur S. Doctor, citatus *n. 489.* Ad 2. confirm. conc. ant. neg. conſeq. Etiam meritum de condigno videtur capere magis, & minus, præſertim inter homines, quin propterea poſſit dari meritum creatum de condigno incarnationis; ſcilicet nunquam meritum puræ creaturæ eousque aſcendit, ut infimum

infimum gradum meriti ſtrictè dicti, reſpectu incarnationis attingat.

506. Ob. 8. De B. Virgine canit Eccleſia, quòd merita ſit portare Regem cælorum, ac Dominum: ergo merita eſt incarnationem: ergo pura creatura poteſt eam mereri. Confirm. Patriarchæ antiqui teſtamenti petebant incarnationem: ſic *Iſaias 16. v. 1.* ſuſpirat: *Emitte agnum Domine dominatorem terræ.* & *45. v. 8. Rorate cæli deſuper, & nubes pluant juſtum:* ergo meriti ſunt incarnationem. Reſp. diſt. 1. conſeq. ergo B. Virgo eſt merita incarnationem quoad circumſtantias. conc. conſeq. merita eſt eam quoad ſubſtantiam. neg. 1. & etiam 2. conſeq. Et hæc eſt mens S. Thomæ, ut patet ex ejus textu, citato *n. 489.* ſcilicet B. Virgo de congruo eſt merita maternitatem, vel, ut Chriſtus ex ipſa naſceretur.

Ad confir. diſt. eodem modo conſ. meriti ſunt incarnationem quoad ſubſtantiam. neg. conſ. quoad circumſtantias accelerationis, aut alias. conc. conſeq. ità docet S. Thomas *in 3. diſt. 4. q. 3. a. 1. ad 4.* ſcribens: *Ipſi* Patres antiqui *non petebant incarnationem, quam indubitanter credebant futuram, ſed petebant ejus accelerationem.* Vel, ſi ſenſus ſit de ipſa incarnatione, diſt. aliter conſequens. Patriarchæ meriti ſunt incarnationem merito propriè dicto. neg. conſeq. latè tantùm dicto. conc. conſeq. certè Angelicus *art. modò cit. in corp.* dicit, incarnationem nullo modo ſub meritum

crea-

Digitized by Google

creaturæ puræ cadere poſſe: verba S. Doctoris dedimus *n. 488.*

ARTICULUS VII.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

507. OB. 9. contra 3. concl. Chriſtus meritus eſt videre, ſeu cognoſcere progreſſum felicem Eccleſiæ, item ſanctitatem Chriſtianorum &c. ſed hæc viſio, vel congnitio, ſpectat ad gloriam animæ Chriſti: ergo meritus eſt gloriam animæ. Confirm. Etiamſi Chriſto jam aliunde deberetur gloria corporis, tamen adhuc potuit eam mereri: ergo etiam potuit ità mereri gloriam animæ. conſequentia habetur à pari. antec. prob. Chriſtus gloriam corporis eſt meritus, ùt ipſi diximus *n. 491.* ſed etiam ipſi, tanquam Filio DEI, ratione viſionis beatificæ jam debebatur hæc gloria corporis, imò & exaltatio nominis: ergo. Reſp. diſt. mi. viſio hæc ſpectat ad gloriam accidentalem animæ Chriſti. conc. mi. ſpectat ad gloriam ſubſtantialem. neg. mi. & pariter conſeq. Non nego, Chriſtum meritum ſibi eſſe accidentalem gloriam animæ; nam expreſsè concluſio loquitur de gloria quoad ſubſtantiam.

Ad confirm. Inprimis illa gloria corporis, quæ ſtat in quinque ſacris vulneribus, non jam debebatur antecedenter, neque exaltatio nominis, tanquam Redemptoris reparativi generis humani; unde quoad hæc

negatur antecedens. Si autem objectio loquatur de alia glorificatione, vel alijs dotibus corporis, impaſſibilitate &c. item de exaltatione nominis Filij DEI, aut capitis mundi &c. probabiliter poteſt negari antecedens, & dici, Chriſtum iſta non fuiſſe meritum, merito propriè dicto.

Equidem negari non poteſt, eandem rem, aliàs jam debitam, poſſe iterum deberi ex novo titulo; quia poteſt res alicui deberi ex duplici titulo: e. g. poteſt regis filio regnum, hæreditate jam debitum, etiam ob egregia facinora, aut victorias, deberi: interim tamen videretur, nullo, vel certè parvo præmio affectus talis princeps, ſi præter regnum, aliàs jam debitum, nihil acciperet.

Sanè videtur ex communi ſenſu, præmium debere eſſe aliquid, quod antecedenter ad meritum eſt indebitum; unde aliud videtur eſſe, quòd talis princeps ex duplici titulo ſit dignus regno: aliud, quòd tale regnum etiam ſit præmium meritorum. Si tamen etiam omittatur antecedens, adhuc negari poteſt conſequentia; nam ſunt aliæ rationes in oppoſitum adductæ *n. 491. & ſeq.*

508. Ob. 10. contra 4. concluſ. S. Paulus *ad Hebr. 2. v. 11.* ſcribit: *Qui enim ſanctificat, & qui ſanctificantur, ex uno omnes: propter quam cauſam non confunditur fratres eos vocare:* atqui fratres Chriſti ſunt ſoli homines: ergo homines ſoli, & non etiam Angeli, ſunt ſanctificati per Chriſtum. Confirm. 1. Idem *eodem cap. v. 16.* ait de Chri-

Chriſto: *Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit:* ergo Chriſtus non eſt Angelis meritus gratiam. Confirm. 2. SS. Patres nuſpiam dicunt, Angelos per Chriſtum accepiſſe gratiam: ergo nec nos debemus id dicere. Confirm. 3. Angelus ad paſtores ait *Luc. 2. v. 10. Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo; quia natus eſt vobis hodie ſalvator:* atqui, ſi etiam Angeli fuiſſent ſanctificati per Chriſtum, Angelus non tantùm dixiſſet *vobis*, ſed etiam *nobis:* ergo.

Reſp. Dubium eſt, an illud *ex uno* ſignificet *ex*, ſeu *ab uno DEO*, vel *ab uno Adamo*. Si intelligatur *ex DEO*, etiam Angeli ſunt ex eo: ſi *ex Adamo*, tunc ſanctificare non ſignificat, tantùm quomodocunque conferre gratiam, ſed gratiam reparativam à lapſu. Cùm autem in objectione, & aliàs ſatis communiter, intelligatur *ex Adamo*; hinc conceſſo textu, & omiſſo ſubſumpto cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 42. ſec. 1. §. Ad illud verò.* diſt. illatum conſeq. ergo homines ſoli ſunt ſanctificati per ſanctificationem reparativam à peccato, quod incurrerunt. conc. conſeq. ſoli ſunt ſanctificati per ſanctificationem præſervativam. neg. conſeq.

509. Legatur caput illud S. Pauli, & videbitur, eum ibi loqui de redemptione reparativa hominum, quos *ibi v. 14.* vocat pueros, qui *communicaverunt carni, & ſanguini:* quibus, ut mundarentur à peccatis, opus erat ex decreto DEI, ùt *ibid. v. 10.* dicitur, *auctorem ſalutis eorum per paſſionem*

 con-

conſummare, ſive Chriſtum pati: quem in finem opus erat, ut naturam humanam aſſumeret, quæ aſſumptio, adeóque convenientia in natura, eſt ratio, cur homines præ Angelis fratres Chriſti appellentur: non autem quaſi ſoli gratiam per Chriſtum acceperint; cùm *eod. v. 10.* tam homines, quàm Angeli, filii vocentur, per Chriſtum in gloriam adducti: *Qui multos filios in gloriam adduxerat*: adeóque etiam adducti ſint ad gratiam, quæ ad gloriam præſupponitur. videatur Suarez *loc. modo citato.*

Ad 1. confirm. neg. conſeq. Textus ille Apoſtoli: *Nusquam enim Angelos apprehendit &c.* vel juxta communem expoſitionem ſignificat, naturam humanam præ Angelica fuiſſe aſſumptam à Verbo: vel juxta aliam aliquorum, apud Cornelium à Lapide, ſignificat, homines fuiſſe apprehenſos, tanquam fugientes à DEO, adeóque reparativè redemptos. Cùm autem Angeli à DEO non fugerint, non debuerunt ità apprehendi, ſeu quaſi ex fuga retrahi, ſed tantùm præſervativè ſanctificari.

Ad 2. confirm. neg. ant. quod falſum eſſe probavimus. *n. 495.* Addo cum Suarez *ſec. num. præced. citata §. Secundum fundamentum.* SS. Patres quosdam de Angelis quidem tacere, ſed eos non excludere, & fortè in re tunc dubia noluiſſe ſuam ſententiam proferre: quin etiam S. Ambroſius, qui præ alijs poſſet fortè videri aliquo modo nobis oppoſitus, tantùm loquitur dubitanter, dicendo *fortaſſe.* Ad 3. confirm. neg. mi. ibi enim

enim Angelus tantùm voluit explicare utilitatem percipiendam à paſtoribus, non verò ab Angelis. Certè aliquam gratiam, ſaltem accidentalem, etiam juxta adverſarios acceperunt Angeli per Chriſtum: & tamen etiam de hac ille Angelus tacuit.

510. Ob. 11. Chriſtus ijs tantùm meritus eſt gratiam, pro quibus eſt mortuus: atqui non eſt mortuus pro Angelis: ergo. mi. prob. ex S. Auguſtino *in enchyrid. c. 61.* dicente: *Filio proprio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; non enim pro Angelis mortuus eſt Chriſtus.* Reſp. retorq. argum. Chriſtus neque eſt mortuus pro ſe ipſo; nam *tom. 5. Concilij. Epheſini apud Binium c. 1. anathematiſ. 10.* ſic habetur: *Si quis Chriſtum, non pro nobis tantùm, ſed pro ſeipſo quoque, ſacrificium obtuliſſe dixerit (nulla enim oblatione egebat, qui peccatum nullum nôrat) anathema ſit:* & tamen Chriſtus ſibi aliquid eſt meritus. in forma neg. ma. nam, ùt ait Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 42. ſec. 2. §. Dicendum.* Chriſtus dicitur ſimpliciter mortuus pro iis, non quibus morte ſua aliquid meritus eſt (nam, ùt dictum, etiam ſibi ipſi eſt meritus) ſed quibus mors neceſſaria fuit, & pro quibus primò intenta mors eſt (quod patet etiam ex verbis anathematiſmi modò citati, quibus dicitur, non egere ſacrificio mortis, qui peccatum non habet) hi autem ſoli fuêre homines; nam, ſi Adam non peccâſſet, pro Angelis Chriſtus mortuus non fuiſſet: & merita Chriſti impaſſibilis acceptata fuiſſent

pro gratia conferenda Angelis, quæ bonos à peccato præſervâſſet: non autem fuiſſent acceptata ea merita pro reparando homine poſt lapſum.

Pariter Suarez *ſec. num. præc. citata ſ. Dico ſecundò.* docet, quòd ſtrictè redempti tantùm dicendi ſint illi, qui fuerunt in peccato, vel habuerunt debitum aliquod peccatum incurrendi: cúmque neutrum inveniatur in SS. Angelis, negat Eximius, eos eſſe in ſenſu ſtricto redemptos, vúltque, S. Bernardum, citatum *n. 495.* non in rigoroſo, ſed minùs proprio ſenſu, locutum fuiſſe, dum dixit, Chriſtum eſſe redemptorem Angelorum. Econtra Gormaz ait, Angelos abſolutè eſſe redemptos, non ab originali, ſed ab actuali peccato, non reparativè, ſed præſervativè. videatur hic auctor *de incarnat. n. 986.*

511- Ob. 12. Chriſtus non eſt caput Angelorum: ergo non eſt meritus illis gratiam. antec. prob. Angeli non ſunt membra Chriſti, nec habent proportionem, aut convenientiam in natura cum Chriſto: ergo Chriſtus non eſt eorum caput. Confirm. Chriſtus non eſt ſponſus Angelorum: ergo neque caput. Reſp. neg. ant. ſaltem ſi intelligantur Angeli ſancti; Eccleſia enim triumphans, cujus totius caput eſt Chriſtus, complectitur etiam Angelos ſanctos: & in hos quoque gratia à Chriſto eſt derivata, ùt ſufficienter eſt probatum. Aliter loquendum de Angelis lapſis; licèt enim Chriſtus etiam horum caput fuerit antè lapſum, dum adhuc

Digitized by Google

adhuc erant in via: attamen nunc non ampliùs eſt; quia nullum ampliùs in eos influit auxilium. ad prob. neg. ant. quia ſufficiens datur proportio inter Chriſtum, & Angelos: non quidem in natura, ſaltem ſubſtantialiter, aut ſtrictè tali, quod neceſſe nón eſt: ſed in eo, quòd Chriſtus ſit perficiens, ſeu dans gratiam, Angeli autem perfectibiles, ſeu potentes recipere gratiam, & eam actu recipientes.

512. Ad confirm. inprimis om. ant. diſt. conſeq. Chriſtus non eſt caput Angelorum in ſenſu ſtrictiſſimo, in quo ratio capitis exigit convenientiam in natura cum membris, om. vel conc. ant. non eſt caput in ſenſu aliquo vero, in quo ratio capitis tantùm exigit præeminentiam ſupra membra, & influxum in ea. neg. conſ. Et hæc eſt mens S. Thomæ. *in 4. diſt. 49. q. 4. a. 4. ad 5.* ubi ſic ſcribit: *Nec etiam Chriſtus propriè dicitur caput Angelorum ſecundùm illam rationem, qua caput requirit conformitatem naturæ. Tamen ſciendum, quòd, licèt caput, & alia membra, ſint partes individui unius ſpeciei, non tamen, ſi unumquodque per ſe conſideretur, cum alio eſt ejusdem ſpeciei; manus enim habet aliam ſpeciem partis à capite. Unde loquendo de membris ſecundùm ſe, non requiritur inter ea alia convenientia, quàm proportionis, ut unum ab alio accipiat, & unum alij ſubſerviat: & ſic convenientia, quæ eſt inter DEUM, & Angelos, magis ſufficit ad rationem capitis, quàm ad rationem ſponſi.* Negat autem S.

 Doctor

Doctor *cit. art. in corp.* Chriſto rationem ſponſi reſpectu Angelorum ex eo, quòd inter ſponſum, & ſponſam requiratur conformitas naturæ, qualis nempe datur inter Chriſtum, & homines.

Alij tamen negant ant. volúntque, Chriſtum etiam poſſe dici ſponſum Angelorum; nam, ajunt, in Angelis datur gratia, & charitas, quæ eſt vinculum perfectionis, & conjunctionis Angelorum cum Chriſto: & licèt Chriſtus, & Angeli, non ſint duo in una carne (cùm Angeli carnem non habeant) ſunt tamen duo in uno ſpiritu: & quamvis in homine detur major convenientia, ſcilicet in ſpiritu, & carne, tamen etiam convenientia, vel conformitas in ſpiritu ſufficit: & huic ſententiæ favet S. Bernardus *ſerm. 27. in cantic. ante medium* dicens: *Cùm haberet ſponſam inhærentem ſibi à principio multitudinem Angelorum, placuit ei, & de hominibus convocare Eccleſiam, atque unire illi, quæ de cœlo eſt, ut ſit una ſponſa, & ſponſus unus.* Addi poteſt, dari etiam inter Chriſtum, & Angelos aliquam convenientiam in natura: non quidem in natura ſubſtantialiter, aut ſtrictè tali: ſed tamen in quaſi natura, ſcilicet gratia ſanctificante, quæ dicitur quaſi natura in ordine ſuperno (qua de re vide *tract. de grat. à n. 263.*) in hac enim gratia convenit Chriſtus cum Angelis, & hominibus, ùt probabimus infrà *n. 601. & ſeq.*

513. Ob. 13. Chriſtus ùt homo non eſt judicaturus Angelos: ergo neque meritus eſt

ipſis

ipſis gratiam. Confir. Chriſtus *Matth. 18. v. 12.* in parabola paſtoris dicit, relictas à ſe in deſerto nonaginta novem oves, ut una centeſima inquireretur: & hanc parabolam SS. Ambroſius, Gregorius, & Beda, intelligunt, de relictis Angelis, & inquiſito humano genere: ergo Chriſtus ſolùm meritus eſt hominibus. Reſp. neg. antec. nam S. Thomas *3. p. q. 59. a. 6. in corp.* clarè docet, Chriſtum ùt hominem judicaturum eſſe Angelos, idque probat *ex 1. Cor. c. 6. v. 3.* ubi dicit Apoſtolus: *Neſcitis, quoniam Angelos judicabimus?* nam, ſi ſancti homines ſunt judicaturi Angelos, quanto magis Chriſtus?

Nec obeſt, quòd *ibidem* Angelicus dicat, Angelos jam judicatos fuiſſe à principio mundi, quoad gloriam, aut pœnam eſſentialem, à Chriſto ùt Verbo Dei; nam, ſicut homines judicantur ſtatim poſt mortem quoad pænam, vel præmium, in judicio particulari, & tamen rurſus judicabuntur in univerſali: ità & Angeli judicati ſunt olim quidem per Chriſtum ùt Deum, quando nondum fuerat Verbum incarnatum: poſtea verò judicabuntur per Chriſtum ùt hominem, quod S. Doctor nullo verbulo negat. Ad confir. neg. conſeq. Ex illa parabola tantùm ſequitur, quòd Chriſtus hominibus ſit meritus etiam gratias dandas poſt lapſum, ſive cùm jam periiſſent: non item tales gratias ſit meritus Angelis: imò, cùm Chriſtus ibi etiam Angelos appellet oves, inſinuat, ſe etiam eſſe eorum paſtorem, adeóque eorum caput, per merita ſua in ipſos influens.

514. Si quis fors hîc ex occaſione quærat, quare Angeli ante Chriſtum in cœlum, ſeu ad gaudia beatifica, admiſſi ſint; cùm tamen nulli hominum ante Chriſtum ingreſſus in cœlum patuerit. Reſpondet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 42. ſec. 1. §. ultimo.* Chriſtum nemini clauſiſſe januam cœli, qui eam ſibi ipſi non clauſerit; unde, cùm Angeli ſibi eam non clauſerint per peccatum, potuerunt ſtatim, transactâ viâ cœlum ingredi: quin imò, ùt idem Suarez *ibidem* ait, etiam homines, fuiſſent ſtatim cœlum ingreſſi, ſi in ſtatu innocentiæ perſeverâſſent. At verò, cùm homines ſibi ipſis peccando cœlum clauſerint, hoc apertum ipſis non fuit, donec plenè pro tota natura rea fuerit ſatisfactum: & ideo ante Chriſti mortem nullus hominum in cœlum eſt admiſſus. Poſt Chriſti mortem autem meritò expectârunt Sancti, donec eorum Rex Chriſtus negotia Eccleſiæ per quadraginta adhuc dies compleverit juxta ſanctiſſimam ejus voluntatem: & poſtea cum ipſo aſcenderunt.

515. Ob. 14. contra 5. concluſ. Chriſtus non eſt meritus, niſi iis, pro quibus petiit à Patre gratias: ſed eas non petiit pro omnibus hominibus; aliàs enim impetrâſſet: ergo. Reſp. neg. mi. Chriſtus petiit pro omnibus, & omnibus etiam impetravit gratias, ſeu media ſufficientia: efficacia autem non petiit efficaciter, & abſolutè pro omnibus: & hoc eſt diſcrimen inter reprobos, & prædeſtinatos; illis enim petiit, & impetravit media ſufficientia, ut culpa ipſorum ſit, ſi

non

Digitized by Google

non cooperando reddant ea in actu ſecundo inefficacia: iſtis autem petiit determinatè ea media, quæ prævisa ſunt futura efficacia: ſic e.g. pro Apoſtolis *Joan. 17. v. 9. & 17.* magis rogavit, quàm pro mundo, ut ſcilicet ſanctificarentur in veritate: & *Luc. 22. v. 32.* pro Petro, ut non deficeret fides ejus (de quo Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 41. ſec. 2.*) qui favor erga prædeſtinatos utique eſt tantus, ut propterea ſalus eorum multo magis adſcribenda ſit Chriſto merenti, quàm ipſis cooperantibus: quòd autem Chriſtus meritus ſit omnibus omnino hominibus gratias ſufficientes, probatum eſt ſuprà *n. 496.* item *in tract. de Deo. à n. 615.*

516. Ob. 15. Si Chriſtus eſt nobis meritus gratiam, tunc gratia non datur gratis: hoc autem eſt contra Scripturas, & Patres, unanimiter docentes, gratiam gratis dari; ergo. Reſp. neg. ma. Inprimis, quamvis non detur gratia gratis reſpectu Chriſti, datur tamen gratis reſpectu noſtri; quia nobis non debebantur merita Chriſti, nec eorum applicatio. Dein, ùt habet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 41. ſec. 2. §. Ad rationes.* etiam ſumendo ipſum Chriſtum, & meritum ejus, ac modum merendi, & offerendi ſua merita pro nobis, in ordine ad negotium noſtræ ſalutis, totum hoc duxit originem ex ſola gratuita Divina voluntate, & electione, quæ prima radix eſt omnium donorum iſtorum: adeóque totum etiam in radice dici poteſt gratuitum.

517. Ob. ultimò. Si Chriſtus eſt nobis meri-

meritus gratiam, & gloriam, tunc nos non habemus merita condigna gratiæ, & gloriæ: atqui hoc eſt falſum: ergo. Reſp. neg. ma. Merita noſtra, etiam condigna, non obſtant, quò minùs ſimul ex meritis Chriſti conſequamur gratiam, & gloriam: nec à meritis Chriſti exiguntur merita noſtra tanquam ab inſufficientibus, ſed tanquam à volentibus etiam noſtram cooperationem (ſicut ſcilicet ab omnipotentia exigitur cooperatio cauſarum ſecundarum) quia nempe ſic expediens fuit, ut etiam nos cooperemur.

Ad majorem aliquam hujus rei declarationem, ſciendum eſt, merita hominis juſti eſſe condigna gratiâ, & gloriâ: quod tanquam certiſſimum omnes tenent; ex hoc autem naſcitur quæſtio, quomodo igitur dici poſſit, quòd Chriſtus nobis ſit meritus gratiam, & gloriam: de qua quæſtione agit Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 41. ſec. 3.* & oſtendit, id ob multiplicem rationem dici poſſe. Primò enim (ait) Chriſtus meritus eſt nobis omne auxilium gratiæ, per quod meretur, quicunque meretur (ſive peccator mereatur de congruo, ſive juſtus de condigno) omnem gratiam, & gloriam: & ſic ſaltem Chriſtus meritus eſt nobis omnia in radice, vel in cauſa. Secundò meritus eſt Chriſtus nobis, ut opera noſtra acceptentur à Deo, tanquam merita gratiæ, & gloriæ; cùm aliàs Deus ea ex alio titulo poſſet ſibi accipere: & hinc SS. Patres gratiæ attribuunt, quòd Deus velit eſſe noſtra merita, quæ ſunt dona ſua; ſicque merita Chriſti influunt in merita noſtra,

ſtra, ut hæc verè ſint merita in actu ſecundo.

518. Tertiò ait, poſſibile eſſe, quòd merita juſtorum referantur ad majus præmium, quàm quod de ſe præcisè poſtularent, idque ex meritis Chriſti. Quartò dicit, præmium dari ob duplex meritum, ſcilicet Chriſti, & noſtrum, nec repugnare, ut ità detur; cùm utique duæ cauſæ, univerſalis, & particularis, poſſint concurrere ad eundem effectum: & ità ſe habent iſta duo merita, ùt ait Eximius, nempe meritum Chriſti, ùt cauſa univerſalis, meritum noſtrum, ùt cauſa particularis, & proxima. Et certè, niſi hoc admittatur, non eſt explicabile, quomodo vita æterna, ſeu gloria, detur ſimul ex meritis Chriſti, tanquam gratia, & ex meritis hominis, tanquam merces, ùt docet Tridentinum *ſeſſ. 6. c. 16.*

Neque tamen ex hoc ſequitur, quòd vel unum meritum redundet, vel imperfectè concurrat; aliàs etiam omnipotentia Dei, cum cauſis ſecundis concurrens, imperfectè concurreret, de quo vide *n. 407.* Concurrunt itaque (ùt paulò antè dictum) duo merita ùt duæ cauſæ, ſcilicet univerſalis, & particularis, ſeu ſecunda: nec meritum Chriſti excludit meritum noſtrum, ſed potiùs vim, & efficaciam huic tribuit: imò tanquam cauſa iſtud infert: noſtrum meritum autem manifeſtat, & illuſtrat gloriam meriti Chriſti.

ARTI-

ARTICULUS VIII.

An, & quid Beatiſſima Virgo, ac Progenitores Chriſti, ſint meriti in ordine ad Incarnationem.

519. Diximus jam *n. 488. & ſeq.* humanitatem Chriſti Domini non potuiſſe, nec de congruo, ſtrictè loquendo, mereri ipſam incarnationem filii Dei, quoad ſubſtantiam: ex quo *n. 490. ſub finem* intulimus, multò minùs incarnationem potuiſſe mereri B. Virginem, aut patriarchas antiqui teſtamenti, ſeu progenitores Chriſti. Quæſtio ergo nunc inſtituitur de aliis, ad incarnationem ſpectantibus, e. g. de maternitate B. Virginis, de acceleratione incarnationis, de ſtirpe, vel familia, ex qua Chriſtus eſſet naſciturus, de loco, ubi eſſet mundum ingreſſurus, quæ vocantur *circumſtantiæ incarnationis:* de his, inquam, quæritur, an potuerint cadere ſub meritum progenitorum Chriſti, vel ejus ſanctiſſimæ matris.

Ubi nota, valde diverſum eſſe, mereri iſta, & mereri ipſam incarnationem; licèt enim iſta ſint connexa cum incarnatione, tamen, ſi DEUS jam priùs decrevit incarnationem ex aliis motivis, ùt ſupponimus, longè minus eſt, poſita jam hac voluntate, tantùm movere DEUM, ut potiùs nunc, quàm ſeriùs, ex hac, quàm ex alia matre, hoc potiùs, quàm alio loco, ex his, quàm aliis majori,

joribus, velit naſci Chriſtum. Sic utique longè minus eſt, mereri tantùm, ut per ſe potiùs, quàm per alium, mittatur alicui corona, vel pileus cardinalitius, quàm mereri illi ipſam coronam, vel pileum: item longè minus eſt, impetrare, ut potiùs hodie, quàm cras, donetur toparchia (ſi ipſa donatio jam antecedenter eſt decreta) quàm impetrare ipſam donationem quoad ſubſtantiam.

520. Dico 1. Nec Beatiſſima Virgo, nec progenitores, meriti ſunt de condigno circumſtantias incarnationis. ità plerique Theologi. Prob. Merita puræ creaturæ, etiam ùt condignificata à gratia, vel ex ſua natura, vel ex ordinatione Divina, vel ex utraque ſimul, defacto tendunt ad promerendam vitam æternam, & ad gratiæ, gloriæque augmentum, tanquam proprium, ſeu connaturale præmium condignum: ergo condignè compenſantur per iſta; ergo non merentur aliud adhuc præmium de condigno; aliàs enim prius non eſſet condignum. Cùm igitur nulla ratio efficax ſuadeat, quòd DEUS aliâ, quàm ordinariâ viâ, voluerit remunerari merita Beatiſſimæ Virginis, ac progenitorum, etiam nulla ratio ſuadet, quòd has circumſtantias de condigno ſint meriti; nam textus Scripturæ, & Patrum, poſſunt convenienter exponi de merito congruo.

521. Alia autem quæſtio hîc inſtitui poſſet, an ſaltem de potentia abſoluta B. Virgo potuiſſet de condigno mereri maternitatem Divinam, ſi ſcilicet DEUS voluiſſet,

ejus

ejus merita ordinare, non ad gratiam, & gloriam, ſed ad maternitatem promerendam. Suarez *tom. 1. in 3. p diſp. 10. ſec. 7. §. Dices: Poſſet.* ait, ſe non dubitare, quin id fieri potuiſſet; quia merita puræ creaturæ habent ſufficientem valorem ad hoc præmium, & dignitatem proportionatam; dignitas enim matris non eſt tam infinita, quàm unio hypoſtatica: imò, ùt ait hic auctor, quibusdam videtur minoris æſtimationis, quàm filiatio adoptiva, ſeu gratia, ùt inſinuare videtur S. Auguſtinus *l. de ſancta virginit. c. 3.* dicens: *Beatior ergo Maria percipiendo fidem Chriſti, quàm concipiendo carnem Chriſti.*

Ait etiam Maldonatus *in Luc. 11. v. 28.* S. Auguſtinum, & alios Patres, ſolitos eſſe dicere, quòd Beatiſſima Virgo magis fuerit beata; eoquòd mente, quàm quòd corpore Verbum DEI conceperit. Et ſanè etiam Venerabilis Beda *l. 4. c. 49. in Luc. 11.* ait. *Eadem DEI Genitrix, & inde quidem beata; quia Verbi incarnandi miniſtra eſt facta temporalis: ſed inde multò beatior; quia ejusdem ſemper amandi cuſtos manebat æterna.* Sed, quidquid de hoc ſit, ſaltem probari non poteſt, eam dignitatem eſſe tantam, ut nullum meritum Beatiſſimæ Virginis, quæ ineffabilibus gratiis præventa fuit, potuerit reſpectu illius eſſe condignum.

522. Dico 2. Beatiſſima Virgo merita eſt de congruo, ut eſſet mater DEI. Hæc concluſio teſte Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 8. §. Dico ſecundo.* recipitur ab omnibus

bus ſuprà citatis: ſuprà autem, ſive *ſec. 7.* citaverat complures. Prob. 1. ex SS. Patribus, quos plurimos refert Suarez *diſp. modò cit. ſec. 7. & 8.* Sic S. Auguſtinus *de nat. & grat. c. 36.* ait: *Quæ concipere, ac parere meruit eum, quem conſtat, nullum habuiſſe peccatum:* intellige de congruo; quia de condigno mereri non potuit, ut jam probatum. Similiter etiam meritum de congruo intelligendum eſt in ſequentibus, & alijs textibus.

S. Hieronymus *epiſt. 22. ſub finem* ait: *Propone tibi Beatam Mariam, quæ tantæ extitit puritatis, ut mater Domini eſſe mereretur.* S. Anſelmus *de excellentia glorioſæ Virginis c. 9.* ait: *Incomparabili ſublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditi orbis benigniſſimè fieret.* Eccleſia quoque *in antiphona: Regina cæli.* ſic canit: *Quia, quem meruiſti portare.* item *in oratione ad DEUM poſt Salve Regina.* dicitur: *Ut dignum Filij tui habitaculum effici mereretur.* Idem infertur ex verbis S. Eliſabethæ ad B. Virginem *Luc. 1. v. 45. Beata, quæ credidiſti; quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino:* ergo B. Virgo ſua fide meruit eſſe mater DEI; unde etiam S. Thomas *3. p. q. 2. a. 11. ad 3.* ait de B. Virgine: *Meruit ex gratia ſibi data illum puritatis, & ſanctitatis gradum, ut congruè poſſet eſſe mater DEI:* quæ verba apertè ſignificant, Beatiſſimam Virginem meritam fuiſſe de congruo maternitatem DEI.

Prob. concluſio 2. ratione Eximii. Bea-

tiſſima Virgo per ſuos actus digniſſimè ſe diſpoſuit, ut Filium DEI conciperet, ità, ut, ſuppoſito decreto de Verbo incarnando, ex nulla alia matre ità congruenter potuiſſet incarnari: ergo B. Virgo per ſuos actus, de congruo meruit, ut Filium DEI ipſa conciperet. Confirm. Abraham per oblationem filij Iſaac de congruo meruit, ut Chriſtus ex ipſo deſcenderet; hoc enim ſignificant illa verba *Gen. 22. v. 18. Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ; quia obediſti voci meæ:* ergo multò magis B. Virgo id meruit. Licèt autem modus deſcendendi ex B. Virgine fuerit longè dignior, quàm modus deſcendendi ex Abraham, non refert; nam etiam diſpoſitio Beatiſſimæ Virginis longè fuit excellentior, quàm illa diſpoſitio Abrahæ.

523. Dico 3. SS. Progenitores Chriſti, ſeu Patriarchæ, meruerunt de congruo circumſtantias incarnationis. Hoc ad minimum admittit S. Thomas *locis modò citatis*, & communiter Theologi, indicántque id Sacræ Scripturæ; nam, ùt modò diximus, Abraham per meritum illud, quo voluit immolare Iſaacum *Gen. 22.* meruit de congruo, ut DEUS diceret *v. 18. Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ; quia obediſti voci meæ:* quæ verba S. Paulus *ad Galat. 3. v. 16.* exponens dicit: *Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus:* adeóque ſemen illud eſt Chriſtus, Abrahæ propter ejus obedientiam, tanquam meritum de congruo, promiſſus. Similiter Davidi etiam propter merita ſua,

præ-

præſertim propter religioſam voluntatem ædificandi templum, promiſſus eſt Chriſtus ex eo naſciturus *pſalm. 88. v. 4.* & *pſalm. 131. v: 11. ac. ſeq.* vide Bellarminum *in hos pſalmos, & verſus.* item Davidi promiſſus eſt Chriſtus ex ipſo naſciturus *2. Reg. 7. v. 14.* ubi de ſemine Davidis dicitur: *Ego ero ei in Patrem, & ipſe erit mihi in Filium;* nam, licèt hæc verba etiam intelligantur de Salomone, tamen ea etiam intelligenda eſſe de Chriſto, clarè dicitur *ad Hebr. 1. v. 5.* ubi S. Paulus hæc verba apertè exponit de Chriſto.

Pariter accelerationem adventûs Chriſti Patres vehementer petebant, ùt patet ex illis vocibus *Iſaiæ 45. v. 8. Rorate cæli deſuper, & nubes pluant juſtum.* & *64. v. 1. Utinam dirumperes cælos, & deſcenderes!* ergo etiam eam accelerationem de congruo meriti ſunt: certè promiſſio accelerationis adventûs Chriſti Patribus facta eſt, ſeu ipſis ſignificatum eſt, quòd preces eorum ſint exauditæ. *Iſa. 51. v. 3. Conſolabitur ergo Dominus Sion.* & *v. 5. Propè eſt juſtus meus: egreſſus eſt Salvator meus.* & *Habacuc. 2. v. 3. Veniens veniet, & non tardabit.* item *Daniel. 9. v. 24. Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt.* Sic etiam SS. Simeon, & Anna propheciſſa, meruerunt de congruo, ut ſuo tempore veniret Chriſtus, & in templo ſe ſiſteret. Nec dubitandum eſt, eodem modo ſanctos illos patriarchas meritos fuiſſe circumſtantiam loci, ut ſcilicet ibi Chriſtus appareret, ubi ipſi habitaverunt, & ipſorum po-

ſteri etiam habitaturi eſſent, in quorum ſalutem Chriſtus primò mittendus erat, ut eo præſente meliùs frui poſſent.

ARTICULUS IX.

Solvuntur Objectiones.

524. OB. 1. contra 1. concluſ. In oratione poſt *Salve Regina.* loquens Eccleſia DEO de B. Virgine ait: *Ut dignum Filij tui habitaculum effici mereretur, Spiritu Sancto cooperante præparâſti:* ergo B. Virgo merita eſt de condigno maternitatem Divinam. Confirm. 1. Meritum Beatiſſimæ Virginis fuit ſecundùm proportionem æquale majori præmio, ſcilicet gratiæ: ergo etiam fuit æquale minori, ſcilicet maternitati: ergo etiam hanc eſt merita. Confirm. 2. Si merita B. Virginis nil ultrà poſſunt mereri de condigno; quia jam ſunt compenſata præmio gratiæ, tunc neque poſſunt aliquid mereri de congruo: ſed hoc non poteſt admitti: ergo. Reſp. neg. conſeq. Illa verba orationis Eccleſiæ ad ſummum probant, quòd B. Virgo meruerit de condigno gratiam, per quam eſt diſpoſita, ut congruenter eſſet mater DEI, ſeu per quam diſpoſita eſt ad recipiendam dignitatem maternitatis. Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 7. §. Dico ſecundo.* ait, Beatiſſimam Virginem conſecutam eſſe hanc diſpoſitionem, partim ex Divina gratia præveniente, partim per opera, & merita ſua.

Ad

Ad 1. confirm. om. ant. & 1. conſeq. at neg. 2. conſeq. Cùm meritum B. Virginis jam aliunde fuerit compenſatum, non potuit adhuc aliquid aliud mereri de condigno. Ad 2. confirm. neg. ma. Facilè conceditur, quòd quis, præter præmium condignum, adhuc aliud præmium de congruo mereri poſſit; aliàs enim nullum poſſet dari meritum de congruo; quia præmium, correſpondens merito de congruo, ſemper debet eſſe majus, quàm ſit præmium condignum, ſeu tantùm æquale merito; nam aliàs meritum eſſet condignum hujus præmij, & non tantùm meritum congruum: conſequenter illa pars præmij, quæ ex congruitate tantùm ſuperadditur, debet eſſe ultra condignitatem meriti: adeóque meritum, quod eſt condignum unius, poteſt ſimul eſſe meritum congruum adhuc alterius præmij: non ità res ſe habet in merito condigno, ùt patet conſideranti.

525. Ob. 2. contra 2. concluſ. B. Virgo *in cantico: Magnificat:* ait: *Fecit potentiam in brachio ſuo &c.* adeóque dignitatem matris DEI, & omnia, quæ accepit, privilegia, adſcribit potentiæ, ac miſericordiæ DEI: ergo eam dignitatem, & cætera, non eſt merita. Confirm. 1. Angelus *Luc. 1. v. 30.* dixit B. Virgini: *Inveniſti enim gratiam apud DEUM: ecce concipies:* ergo fuit pura gratia, & non meritum B. Virginis. Confir. 2. SS. Hieronymus, Fulgentius, & Bernardus, videntur nobis eſſe oppoſiti apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 7. §. Unde juxta.* ergo.

Reſp. neg. conſeq. utique enim Virgo humillima optimè adſcribebat DEO, quod tantùm de congruo erat merita; cùm etiam merita noſtra condigna adſcribenda ſint DEO: inſuper ipſa independenter à ſuis meritis præventa fuit ingentibus gratiis. Ad 1. confirm. neg. conſeq. Inveniſſe gratiam ſignificat, juxta modum loquendi Scripturæ, DEO placere: quod non excludit meritum. Ad 2. confirm. neg. ant. SS. Patres iſti, ùt rectè Suarez ait, tantùm volunt excludere meritum condignum, vel meritum tale, quod non præſupponeret gratiam DEI, qua ingenti B. Virgo præventa fuit, & adjuta ad elicienda merita maxima, quibus ſe dignè diſponeret ad hoc, ut eſſet mater DEI.

526. Ob. 3. Si B. Virgo eſt merita aliquid circa Chriſtum, & Chriſtus eſt meritus gratias B. Virgini collatas, tunc datur mutua naturæ prioritas inter cauſas morales: hæc non poteſt admitti: ergo. Confirm. Electio B. Virginis in matrem fuit ex meritis Chriſti: ergo non potuit ipſa electionem ſuam mereri. Reſp. neg. mi. Non eſt jam inter auctores, præſertim recentiores, difficultas in admittenda mutua aliqua prioritate, motione, vel cauſalitate, de qua re vide *n. 462. & ſeq.* Alij negant ma. eo quòd B. Virgo fuerit merita tantùm circumſtantias, non autem ſubſtantiam Chriſti: econtra Chriſtus fuerit potiùs meritus per ſuam ſubſtantiam, & per actiones à ſubſtantia ſola profluentes.

Ad confirm. conc. conſeq. quamvis non ſequa-

ſequatur ex antecedenti. Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 8. §. Dico ergo primo.* probat, Beatiſſimam Virginem non potuiſſe mereri illam electionem, atque, hanc eſſe certam ſententiam, ac ſupponi à Theologis; nam ipſa electa eſt in matrem DEI, antequam eligeretur ad gloriam, dignitati talis matris convenientem; cùm tamen electionem ad ſuam gloriam nemo poſſit mereri, ùt hîc ſupponitur. Unde Beatiſſima Virgo tantùm merita eſt de congruo executionem, ſeu actualem collationem hujus dignitatis: ſicut ſcilicet nemo meretur electionem ſuam ad gloriam: attamen quivis adultus debet mereri actualem collationem gloriæ.

527. Ob. 4. Maternitas Divina conſiſtit in productione unionis hypoſtaticæ: ſed hanc B. Virgo non potuit mereri: ergo. Confirm. B. Virgo debuiſſet mereri, ùt pars ſanguinis ſui, vel carnis ſuæ, uniretur DEO: hoc eſt ſupra meritum puræ creaturæ: ergo. Reſp. 1. poſſe negari ma. etſi enim non influxiſſet B. Virgo in unionem hypoſtaticam, tamen fuiſſet verè mater DEI, ùt dictum *n. 181.* an autem influxerit, non ſat liquet. Sed etiam. om. ma. poteſt negari mi. cùm enim B. Virgo tantùm inſtrumentaliter influxiſſet in eam unionem, ille influxus, maximè quatenus reſpexiſſet B. Virginem, non fuiſſet ejusdem ordinis cum ipſa unione; nec enim actio debet eſſe ejusdem rationis, & ordinis cum effectu; nam actio eſt modus accidentalis, cùm effectus ſæpe ſit ens abſolutum, & ſubſtantiale: ſic etiam viſio beatifica non eſt

ejuſdem ordinis cum DEO. Dein B. Virgo non eſt merita hunc influxum abſolutè, & antecedenter ad aliam intentionem, qua DEUS jam ſtatuit producere Chriſtum: ſed tantùm ex ſuppoſitione, quòd DEUS jam voluerit, tanquam cauſa principalis, eum producere, merita eſt B. Virgo, ut etiam ipſa, tanquam cauſa inſtrumentalis, poſſet influere.

Ad confirm. diſt. ma. B. Virgo debuiſſet ſimpliciter, & abſolutè mereri, ut pars ſui ſanguinis, vel carnis, uniretur DEO. neg. ma. debuiſſet id mereri tantùm ex ſuppoſitione, ſive debuiſſet mereri, ut ex ſuppoſitione, quòd aliqua caro eſſet unienda, potiùs hæc, quàm alia uniretur. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. non enim dicimus, quòd B. Virgo ſit merita ipſam unionem, vel incarnationem, ſed tantùm, quòd merita ſit maternitatem, ex ſuppoſitione, quòd caro aliqua ſit unienda. Unde etiam ex noſtra concluſione non ſequitur, quòd B. Virgo merita ſit ſimpliciter incarnationem, ùt rectè habet Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 10. ſec. 7. in fine §. Reſpondetur ergo.* nam tantùm dicimus, quòd merita ſit eſſe mater DEI ex ſuppoſitione, quòd Chriſtus eſſet naſciturus: hanc autem ſuppoſitionem non eſt merita.

528. Ob. 5. Quod eſt cauſa actionis, eſt etiam cauſa effectûs: ergo, ſi B. Virgo eſt cauſa meritoria maternitatis, ſeu actionis productivæ incarnationis, etiam eſt cauſa meritoria ipſius incarnationis. Reſp. diſt. antec. quod eſt cauſa phyſica actionis,

eſt

eſt etiam cauſa effectûs. conc. ant. quod eſt cauſa meritoria. ſubdiſt. quod eſt cauſa meritoria actionis ſimpliciter, & antecedenter ad omnem ſuppoſitionem, ſeu intentionem, ejusdem actionis jam aliunde ponendæ, eſt etiam cauſa meritoria effectûs. conc. antec. quod tantùm eſt cauſa meritoria actionis, ex ſuppoſitione jam præcedentis intentionis, eam actionem abſolutè ponendi. neg. antec. & conſeq.

Si cauſa moralis (de qua nunc loquimur) movet tantùm ad hanc potiùs actionem, quàm illam, & ex ſuppoſitione, quòd effectus, ſi non per hanc, ſaltem per aliam actionem, ſit abſolutè producendus, tunc ipſa non movet ſimpliciter cauſam principalem ad hunc effectum: ſed hæc jam eſt mota ab alia cauſa morali ad ipſum effectum, & ab ab iſta ſecunda cauſa morali tantùm movetur ad ponendum effectum, potiùs per hanc actionem, quàm per aliam: quod non eſt moveri ſimpliciter ad effectum, ſed tantùm ad accidentalem ejus circumſtantiam. Aliter tamen loquendum videtur de cauſa phyſica actionis: & hinc, ſi admittitur, quòd B. Virgo fuerit cauſa phyſica actionis, per quam unio hypoſtatica eſt producta, debet etiam admitti, quòd ſit cauſa phyſica unionis: ſed inſtrumentalis tantùm, in quo nulla videtur difficultas.

529. Ob. 6. Maternitas DEI eſt veluti radix majoris, & majoris gratiæ in infinitum: ſed talem radicem nulla creatura poteſt mereri, etiam tantùm de congruo: ergo.

go. prob. ma. maternitas DEI eſt dignitas quodammodo infinita, & altioris ordinis, ſupra omnem aliam dignitatem puræ creaturæ: ſicut etiam in humanis plus eſt, eſſe matrem naturalem, quàm filium adoptivum regis; unde ipſi debentur majores gratiæ, quàm ulli alteri puræ creaturæ, ùt Suarez *tom. 2. in 3. p. diſp. 1. ſec. 2.* oſtendit: ergo. Reſp. neg. ma. ad prob. diſt. ant. maternitas, tantùm phyſicè ſumpta eſt talis, neg. ant. moraliter ſumpta. om. ant. & neg. conſ. Si maternitas iſta tantùm phyſicè conſideretur, jam dictum eſt *n. 521.* eam non eſſe majorem gratiâ, ſeu filiatione adoptiva: & inter homines etiam pluris æſtimabitur filiatio adoptiva regis, cum jure ſucceſſionis ad regnum, quàm maternitas ſinè tali jure.

Si autem accipiatur maternitas Divina moraliter, ſive cum omni præparatione, qua DEUS matrem effecit dignum habitaculum Filii ſui (de qua tamen noſtra concluſio non debet neceſſariò intelligi; cùm omnes gratias illas B. Virgo non ſit merita, ùt dictum *n. 524.*) poteſt quidem dici, quòd maternitas Divina, ſic accepta, ſit major dignitas, quàm alia qualiscúnque alterius puræ creaturæ, & etiam ſit ordinis altioris: ſed tamen non poteſt dici, quòd ſit infinita, aut radix majoris ſemper gratiæ in infinitum. Sicut autem iſta dignitas eſt major, quàm aliæ creatæ, ità etiam potuit DEUS efficere, ut B. Virgo majora haberet merita, quàm aliæ creaturæ. Interim, etſi datæ ſint ipſi plures gratiæ, quàm ulli alteri creaturæ, imò etiam

quàm

quàm omnibus ſimul ſumptis, ſemper tamen fuerunt finitæ.

530. Ob. 7. contra 3. concluſ. *Quod eſt cauſa cauſa, etiam eſt cauſa cauſati*: ergo progenitores Chriſti fuiſſent cauſa ſui ipſius; quia fuiſſent cauſa Chriſti, qui viciſſim fuiſſet cauſa ipſorum: hoc eſt implicatorium: ergo. Confir. 1. Chriſtus accepiſſet à Patribus magnum beneficium: hoc non videtur decuiſſe ipſum: ergo. Confir. 2. Patres illi meriti fuiſſent primam gratiam: hoc iterum dici non poteſt: ergo. Reſp. 1. diſt. antec. ût *n. 480. & ſeq.* Reſp. 2. om. enthym. neg. mi. ſubſumptam; nec enim implicat talis mutua naturæ prioritas qualiscunque inter duas cauſas morales. Reſp. 3. neg. conſeq. quia non eſt verum, quòd Patres meriti ſint Chriſtum quoad ſubſtantiam: ſed meriti ſunt tantùm aliquas circumſtantias ejus. vide etiam. *n. 526.*

Ad 1. confirm. neg. ma. ſed Patres præſtitiſſent Chriſto obſequium, vel maximè debitum; nam, quidquid ipſi fecerunt, ex gratia per Chriſtum accepta fecerunt. Dein Chriſtus abſolutè veniſſet, etiamſi hi progenitores non fuiſſent. Ad 2. confirm. neg. ma. nam ante hoc meritum Patres jam receperunt gratiam primam. Neque etiam mediatè meruerunt primam gratiam; quia non meruerunt Chriſtum, aut ejus merita ſecundùm ſubſtantiam, ſecundùm quam tamen Chriſtus, aut ejus merita fuêre priora ad gratias progenitoribus conceſſas; non enim Chriſtus eſt meritus per hoc, quòd ci-

tiùs

tiùs, vel ex hoc avo, vel hoc loco, ſit natus. Tandem fallit etiam hîc illud principium: *Quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati*; cùm hîc etiam mutetur genus cauſarum. vide rurſus *n. 480. & ſeq.*

531. Ob. 8. Chriſtus non venit, niſi tempore convenientiſſimo, quo, ut veniret, ab æterno erat decretum: ergo progenitores non meruerunt accelerationem adventûs. Confirm. S. Auguſtinus *l. quæſtionum veteris, ac novi teſtamenti*, negare videtur, quòd progenitores fuerint meriti accelerationem adventûs Chriſti: ergo. Reſp. neg. conſeq. Quidquid defacto nos meremur, jam eſt ab æterno decretum: ſed decretum iſtud etiam reſpicit noſtras preces, & conſequenter etiam decretum, mittendi Chriſtum hoc tempore, reſpexit preces patriarcharum, & DEUS, ſi non fuiſſent preces patriarcharum, non decreviſſet, Chriſtum tam citò mittere. Ad confirm. neg. ſuppoſitum. Ille liber non eſt S. Auguſtini, ſed cujusdam hæretici, varias hæreſes miſcentis, quas vide apud Bellarminum *de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in obſervatione librorum S. Auguſtini ad tom. 4.* & fuſiùs adhuc in editione Operum S. Auguſtini Antvverpienſi, qua uſus ſum, in *cenſura* huic libro præfixa; unde, quid in hoc libro dicatur, parùm eſt curandum.

DISPU-

Digitized by Google

DISPUTATIO V.

De Intellectu, & Voluntate Chriſti.

532. SUperſunt examinanda hac diſputatione ea, quæ ad intellectum, ſeu ſcientiam Chriſti Domini quà hominis, attinent, itémque ea, quæ ad ejus voluntatem, ſeu ad gratiam, & habitus ſupernaturales pertinent; nam ea, quæ ad libertatem ejus, cum præcepto moriendi compoſſibilem, ſpectant, jam ſuprà examinata ſunt. Itaque modò, ſeu prima quæſtione inquirendum, an Chriſtus jam in terris habuerit viſionem beatificam: an præter eam habuerit etiam alias ſcientias, ſeu infuſas, ſeu acquiſitas: & quænam objecta cognoverit. Secunda autem quæſtione agendum de voluntate Chriſti, & quærendum, an Chriſtus præter gratiam unionis habuerit quoque aliam gratiam habitualem, ſimilem noſtræ, quæ eum ſanctificaverit: an præterea habuerit gratiam capitis: an per gratiam fuerit factus filius adoptivus DEI, &c. Hæc, & ſimilia tractanda ſuperſunt; quia tamen quæſtio, an Chriſtus habuerit intellectum creatum, exactè tractari non poteſt, quin ſimul examinetur, an habuerit etiam voluntatem creatam, hinc ſimul ſtatim ſub initium de utraque hac potentia agemus.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De Intellectu Chriſti Domini.

ARTICULUS I.

An in Chriſto detur Intellectus creatus, & Voluntas creata.

533. DIco 1. Chriſtus Dominus præter voluntatem Divinam, habet etiam humanam, ſeu creatam. Hæc concluſio eſt de fide, definita in Synodo VI. ſeu Conſtantinopolitana III. *ubi actione 4. in epiſt. Agathonis Papæ ad Imperatorem*, habentur hæc verba: *Cùm duas autem naturas, duáſque naturales voluntates, & duas naturales operationes, confitemur, in uno Domino noſtro JEſu Chriſto, non contrarias eas, nec adverſas ad alterutrum dicimus, ſicut à via veritatis errantes Apoſtolicam traditionem accuſant: abſit hæc impietas à fidelium cordibus:* in quibus clarè habetur noſtra concluſio. Idem definitum eſt in Synodo VII. ſeu Nicæna II. *actione 7. in Definitione* his verbis: *Dein duas voluntates, & actus, ſecundùm naturarum proprietatem in Chriſto prædicamus, quemadmodum ſexta Conſtantinopolitana Synodus definiit.* Idem definitum jam priùs fuerat in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. *a. 642. conſultatione 5. canon. 10. Si quis ſecundùm SS. Patres non confitetur propriè, & ſecundùm veritatem duas unius,*

unius, ejuſdémque Chriſti DEI noſtri voluntates, coharenter unitas, Divinam, & humanam... condemnatus ſit. Tandem idem rurſus definitum eſt in Florentino *in Decreto Eugenii pro Armenis*, ubi iisdem Armenis traditur definitio ſexti Concilii, & dicitur: *Et duas voluntates naturales in eo, & duas naturales operationes, indiviſè, inconvertibiliter, inſeparabiliter, inconfusè, ſecundùm Sanctorum Patrum doctrinam adæquè prædicamus, & duas naturales voluntates, non contrarias, juxta quod impii aſſeruerunt hæretici &c.*

534. Colligitur hæc veritas etiam clarè ex Scripturis. Sic dicitur *Luc. 22. v. 42. Veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat*: ergo datur in Chriſto voluntas, quæ non ſit Divina. Rurſus *ad Philippenſ. 2. v. 8.* dicitur de Chriſto: *Factus obediens uſque ad mortem*: hæc obedientia non poteſt eſſe in voluntate Divina: ergo eſt in humana. Quare ex his clarè habetur; in Chriſto fuiſſe duplicem voluntatem, ſive per hanc intelligatur potentia volendi, ſive ipſe actus, ſeu volitio: imò ex his locis Scripturæ apertè infertur actus voluntatis, ex quo facillimè infertur quoque potentia. Ratione etiam Theologica facilè probatur hæc veritas. In Chriſto dantur duæ naturæ integræ cum ſuis proprietatibus naturalibus: ergo debent etiam dari duæ voluntates. prob. conſeq. inprimis voluntas Divina eſt identificata cum natura Divina: ergo in Chriſto debet dari. 2. Voluntas humana, vel etiam eſt identifi-

cata

cata cum natura humana, ſeu cum anima, ùt eſt communis noſtrorum: vel ſaltem eſt proprietas, aut potentia naturalis, & neceſſariò à natura humana emanans: ergo etiam iſta adeſt in Chriſto, adeóque utraque, tam Divina, quàm humana.

535. Dico 2. In Chriſto etiam datur duplex intellectus, Divinus, & humanus. Eſt iterum de fide. Prob. Suppoſitis definitionibus Conciliorum, allatis *n. 533.* de duabus naturis, & voluntatibus, in Chriſto datæ ſunt duæ naturæ integræ, & earum proprietates naturales: id quod etiam clariſſimè habetur in Synodo VI. *action. 4. in epiſt. Agathon. Papæ, paulò ante verba n. 533. cit.* ubi dicitur: *Omnia duplicia unius, ejusdémque Domini Salvatoris noſtri JEſu Chriſti, ſecundùm Evangelicam traditionem aſſerimus, id eſt, duas ejus naturas prædicamus, Divinam ſcilicet, & humanam, ex quibus, & in quibus, etiam poſt admirabilem, atque inſeparabilem unitionem ſubſiſtit. Et unamquamque ejus naturam, proprietatem naturalem habere, confitemur, & habere Divinam omnia, quæ Divina ſunt, & humanam omnia, quæ humana ſunt abſque ullo peccato*: atqui ad quamvis naturam rationalem ſpectat etiam intellectus, non minùs, quàm voluntas: ergo in Chriſto etiam datus fuit duplex intellectus, Divinus, & humanus.

Confirm. In eadem Synodo VI. *action. 18. in edicto Conſtantini Pogonati, approbato à Leone II. ante medium,* dicitur Chriſtus *car-*

carnem ſumpſiſſe nobis conſubſtantialem, & hanc ſibi, mediante anima rationali, & intellectuali, compaginâſſe, atque formâſſe: ergo Chriſtus habuit animam præditam intellectu, adeóque etiam habuit intellectum. Rurſus S. Gregorius Nazianzenus *orat. 2. in paſcha, quæ eſt 42. longè ante medium* ait: *Qui nullo loco contineri poteſt, interventu animæ intellectualis, inter Divinitatem, carníſque craſſitiem interjectæ, continetur.* S. Damaſcenus *l. 3. de orthodoxa fide. c. 6.* ait: *DEI Verbum per mediam mentem carni unitum eſt, interjectam videlicet inter DEI puritatem, & carnis craſſitiem.* Similia plura dabit Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 37. c. 5.* atqui hæc ſignificant, Verbum aſſumpſiſſe carnem propter animam rationalem, ùt explicavimus *n. 224.* adeóque etiam aſſumpſiſſe ipſam animam rationalem, ſeu intellectum, ſive animam præditam intellectu.

Confirm. 2. Chriſtus Dominus habuit voluntatem humanam, ùt probatum: ergo etiam habuit intellectum humanum. prob. conſeq. voluntas præſupponit intellectum; nam volitio præſupponit intellectionem, & hæc intellectum: ergo. Confirm. 3. Natura humana Chriſti (ùt mox ſequenti concluſione probabitur) non intellexit per intellectionem Verbi: ergo intellexit per intellectionem humanam: ergo habuit intellectum humanum. prima conſequentia eſt clara; non enim natura humana caruit omni intellectione, per quam aliquid intelligeret: ſecunda conſeq. etiam eſt clara, & proba-

tur facilè ſic. Ad intellectionem humanam præſupponitur intellectus, qui, tanquam principium neceſſariò requiſitum, ſeu tanquam potentia vitalis, eam intellectionem producat, & tanquam ſubjectum, reſpectu cujus intellectio, vel cognitio ſpecialiter immanens eſt, eam recipiat: atqui tale principium vitaliter producens, vel ſubjectum recipiens intellectionem humanam, non potuit eſſe intellectus Divinus, quantumvis Chriſto unitus: ergo debuit Chriſtus habere intellectum humanum.

536. Dico 3. Natura humana Chriſti non intellexit per intellectionem Verbi. ità omnes. Prob. Intellectio, qua aliquis intelligit, eſt actio vitalis ipſius (nam intellectiones, & volitiones, ſunt vita in actu ſecundo, DEI, Angelorum, & animarum rationalium) ſed actio vitalis neceſſariò debet produci ab eo, qui vivit per ipſam (quia juxta omnes eſt actio immanens ſuo principio productivo, per eam viventi: eſtque per ſe clarum, quòd nemo formaliter vivat per actionem ab alio productam; cùm ipſum vivere in actu ſecundo ſit exercere ſuam vitam) ergo etiam intellectio, per quam intellexit, ac vixit natura humana Chriſti, & reſpectu cujus neceſſariò fuit actio vitalis, debuit eſſe producta ab eadem natura: atqui intellectio Verbi non potuit à natura humana produci: ergo neque potuit natura humana Chriſti per intellectionem Verbi intelligere.

Licèt autem fors obiici poſſet, quòd intellectio Verbi unita fuerit humanitati, ſicut unita

unita fuit ipſa natura Divina, tamen facilè reſpondetur, quòd non fuerit unita ùt actio vitaliter immanens ipſi humanitati, tanquam ſubjecto inhæſionis, ex quo generata, vel producta fuerit; cùm intellectio Verbi, neque ex humanitate potuerit produci, neque eſſe exercitium vitæ humanæ, neque etiam humanitatem denominare viventem: quæ omnia debent reperiri in illa intellectione, per quam humanitas debet reddi intelligens. Aliud non videtur quidquam, alicujus momenti, contra hanc concluſionem obiici poſſe.

Alia tamen eſſet quæſtio, an non humanitas Chriſti poſſit cauſaliter intelligere per intellectionem Verbi: per quod ſi aliud non intelligatur, quàm quòd intellectio Verbi, quæ realiter eſt omnipotentia DEI, ſit etiam aliqua cauſa intellectionis humanæ in Chriſto, facilè poteſt concedi; nam ſic quilibet homo intelligit per intellectionem Verbi (ſed non videtur in hoc ſenſu inſtitui quæſtio) ſi autem intelligatur, quòd Verbum habeat ſpecialem influxum in intellectiones humanitatis Chriſti, id negandum eſt; nam ad extra ſunt indiviſibilia opera Trinitatis ex Concilio Toletano XI. citato *n. 204.*

537. Dico 4. Voluntas humana Chriſti non fuit contraria voluntati Divinæ. ità iterum docet fides, ùt patet ex Conciliis Conſtantinopolitano, & Florentino *n. 533.* citatis, & aliis, quæ citat Lugo *de incarnat. diſp. 25. n. 6.* Habetur etiam eadem veritas in Scripturis: ſic dicitur *Joan. 4. v. 34. Me-*

us cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus, qui miſit me. & *Joan. 8. v. 29. Ego, quæ placita ſunt ei, facio ſemper.* Confirm. Quidquid DEUS circa Chriſtum voluit, hoc pertinuit ad ſtatum Chriſti: ergo Chriſtus illud ſcivit: ergo etiam fecit. primam conſequentiam ſuppono infrà probandam: ſecunda patet ex eo, quòd Chriſtus omnem voluntatem DEI fecerit, imò probabiliùs ad eam faciendam, moraliter, vel etiam phyſicè conſequenter, neceſſitatus fuerit ex dictis *n. 449.* Sanè, ſi voluntas DEI fuit efficax, & præceptiva, Chriſtus non potuit aliter facere, ſaltem, niſi impediiſſet præceptum: quo tamen impedito, eo ipſo voluntas DEI abſolutè efficax non fuiſſet.

538. Ob. 1. contra primam concluſionem. Voluntas non poteſt dari, niſi ſit domina ſui actûs: ſed in Chriſto voluntas humana non potuiſſet eſſe domina ſui actûs: ergo. prob. mi. voluntas humana Chriſti neceſſariò debuiſſet ſequi ductum, & motum voluntatis Divinæ: ergo non potuiſſet eſſe domina ſui actûs. Confirm. 1. Honorius I. *in literis ſuis ad Sergium Conſtantinopolitanum Monothelitam (quæ habentur in Synodi VI. action. 12. ante medium)* ſcribit: *Unam voluntatem fatemur Domini Noſtri JESU Chriſti:* ergo tantùm datur una, eadémque Divina voluntas in Chriſto. Confirm. 2. Omnis operatio Chriſti eſt Theandrica, ſive Divino-humana: ergo tantùm datur una operatio, quæ ſimul eſt naturæ Divinæ, & humanæ: non autem datur duplex.

Reſp. diſt. ma. voluntas non poteſt dari

ri, niſi ſit domina actûs ſui liberi. conc. ma. niſi ſit domina actûs ſui neceſſarii. neg. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſeq. ad prob. diſt. ant. voluntas Chriſti neceſſariò debuiſſet ſequi ductum voluntatis Divinæ in actibus neceſſariis. conc. ant. in actibus liberis. neg. ant. & conſeq. Voluntas Divina non omnia abſolutè efficaciter à Chriſto voluit, ſed reliquit ei libertatem in multis, de quo vide à *n. 427. & ſeq.*

Ad 1. confir. neg. conſ. Inprimis aliud eſt voluntas *una*, aliud eſt *tantùm una*: ſic omnes Catholici admittimus, fidem juſtificare, ſed non ſolam: & fidem neceſſariam eſſe ad ſalutem, ſed non tantùm. Dein per voluntatem unam intellexit Honorius tantùm unam moraliter, id eſt, conformem voluntati Divinæ. ſive huic non contrariam; cùm enim Sergius Conſtantinopolitanus ſcriberet, prædicare quoſdam in Chriſto duas voluntates contrarias, reſpondit Honorius, unam voluntatem eſſe dicendam. Et hanc fuiſſe mentem Honorii, eſt clariſſimum legenti illas literas totas. Inſuper id teſtatus eſt ſecretarius Honorii, qui eas literas ſcripſit. videantur dicta *tract. de virt. Theol. à n. 388.* ubi de hac controverſia fusè eſt actum.

Ad 2. confirm. Reſp. neg. conſeq. Hæc vox *Theandrica* originem habuit à Dionyſio, ùt teſtatur Petavius: ſenſus autem tantùm eſt, quòd ſint actiones DEI, & hominis, quatenus ſcilicet illud ſuppoſitum, cui actiones tribuuntur, eſt DEUS-homo. Speciatim autem hoc nomen tribuitur operibus

 Chri-

Digitized by Google

Chriſti Domini miraculoſis, ſeu actionibus mixtis, ut vocat Petavius, in quibus utraque natura ſpecialiter operata eſt: e. g. quando ambulavit Chriſtus ſuper mare, vel oculos cæci linivit luto, ubi tactus oculorum eſt actio ſpecialis naturæ humanæ: illuminatio verò eſt actio naturæ Divinæ.

539. Ob. 2. contra 4. concluſionem. *Marc. 7. v. 24.* dicitur de Chriſto: *Ingreſſus domum neminem voluit ſcire, & non potuit latere:* hæc voluntas humana Chriſti fuit contraria Divinæ; quia DEUS efficaciter decrevit, ut Chriſtus non lateret: ergo. Confirm. 1. Chriſtus *Matth. 26. v. 39.* ait: *Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte:* ergo voluit mortem evitare, adeóque habuit voluntatem contrariam voluntati Divinæ. Confirm. 2. Si Chriſtus non potuit habere voluntatem contrariam Divinæ, non fuit liber: ſed fuit liber; ergo. Reſp. neg. mi. Voluntas Chriſti tantùm inefficax, neque fuit prohibita, neque fuit contraria voluntati efficaci DEI. Sic etiam mercator, qui in periculo naufragii vult inefficaciter retinere merces, attamen efficaciter vult eas proiicere, dum videt, ſe eas unâ cum vita ſervare non poſſe, non habet voluntates verè contrarias. Fuit autem voluntas latendi in Chriſto tantùm inefficax, qua quidem incitabatur, ad adhibenda aliqua media occultationis: ſed etiam iſta non erant prohibita; quamvis DEUS noluerit, ea habere effectum.

Ad 1. confirm. neg. conſ. Chriſtus verbis

verbis objectis ſtatim addidit hæc alia: *Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu:* ùt ſcilicet oſtenderet, ſe tantùm inefficaciter mortem nolle. Hinc, ùt obſervat Gormaz *de incarnat. n. 860.* voluntas Chriſti efficax, & abſoluta, ſemper fuit impleta, ſaltem ex ſpeciali providentia, ac directione ſcientiæ mediæ: voluntas autem Chriſti tantùm inefficax non fuit ſemper impleta: quòd non eſt abſurdum; cùm nec voluntas Divina, licèt affectivè efficax, tamen effectivè tantùm inefficax, ſemper impleatur: e.g. voluntas, qua DEUS vult, omnes homines ſalvos fieri, in plurimis non impletur. Ad 2. confirm. neg. ma. Libertas in Chriſto non eſt ad peccandum, vel poſitivè imperfectè agendum; hæc enim libertas eſt defectuoſa, & tantùm aliis hominibus conveniens; unde in Chriſto fuit tantùm libertas inter bonum, & bonum, vel ſpecie diverſum, vel melius: eáque vel antecedens, vel conſequens, (de qua re *n. 449.*) ſic etiam DEUS, licèt ſit liberrimus, non tamen eſt liber ad bonum, & malum.

ARTICULUS II.

An Chriſtus etiamnum Viator in terris habuerit viſionem Beatificam, vel alias ſcientias.

540. TRiplex, ſeu ſtrictè loquendo quadruplex, à Theologis examinari ſolet in Chriſto ſcientia. Prima eſt *ſcientia viſionis beatifica,*

cæ, quæ eſt illa, qua Beati vident intuitivè DEUM, & probabiliter in DEO etiam aliquas creaturas: in qua viſione, ſaltem, quatenus repræſentat DEUM, partialiter conſiſtit beatitudo formalis. Secunda eſt *ſcientia infuſa*, qua quis res creatas in ſe directè, DEUM verò indirectè, & quaſi ænigmaticè videt, quæque eſt habitus, non acquiſitus per actus noſtros, ſed à DEO infuſus: & alia quidem dicitur *ſcientia per ſe infuſa*; quia non poteſt acquiri per actus noſtros: ſed exigit infundi ſinè illorum præcedentia: alia verò dicitur *ſcientia per accidens infuſa*; quia per ſe acquiri quidem potuiſſet per actus noſtros, ſed tamen, hîc & nunc, ſinè illis à DEO infunditur, uti Adamo fuêre infuſæ multæ ſcientiæ, quas per actus frequentatos acquirere potuiſſet. vide *tract. de virt. Theol. à n. 21.*

Tertia eſt *ſcientia acquiſita*, quæ aliquando confunditur cum experimentali: at, ſi ſtrictè ſumatur, ſeu ùt diſtincta à ſcientia experimentali, eſt illa, quæ acquiritur, dum intellectus à phantaſmatis abſtrahit ſpecies, & per has juvatur ad eliciendas cognitiones abſtractivas, de qua iterum *n. 544.* Quarta eſt *ſcientia experimentalis*, quæ ſcilicet dependenter ab actibus experimentalibus ſenſuum acquiritur, de qua rurſus *n. 544.* Differt ſcientia acquiſita, & experimentalis à ſcientia infuſa, ſaltem ſi ſit per ſe infuſa, quòd operando per iſtam, ſeu infuſam, non debeamus converti ad phantaſmata, nec dependenter ab his operari: at verò, ſi operemur

mur per ſcientiam acquiſitam, vel experimentalem, debeamus operari dependenter à phantaſmatis; nam, cùm ſcientiæ iſtæ acquiſitæ ſint per ſenſus, ſeu per actus, dependenter à ſenſibus elicitos, iſti reliquerunt etiam ſpecies ſenſuales, ſeu phantaſticas, & ità quidem connexas cum ſpiritualibus, ut iſtæ excitari non ſoleant, niſi etiam excitentur ſpecies phantaſticæ: econtra, cùm ſcientia infuſa non ſit acquiſita per ſenſus, etiam non debet operari dependenter à ſenſibus. De his igitur tribus, vel quatuor ſcientiis, modò quæſtio eſt, an eas Chriſtus, adhuc viator in terris, habuerit; nam modò in cœlis eum frui viſione beatifica, atque eſſe præditum omni ſcientiæ plenitudine, eſt manifeſtiſſimum.

541. Dico 1. Chriſtus ùt homo, adhuc in terris degens, jam habuit viſionem beatificam, ſeu ſic dictam ſcientiam viſionis beatificæ, adeóque ſimul fuit viator, & comprehenſor. Hæc concluſio, teſte Eximio Doctore *tom. 1. in 3. p. diſp. 25. ſec. 1. §. Sed quæres.* licèt non ſit omnino certa de fide, non poteſt tamen ſinè temeritate negari. Prob. 1. ex illo *Joan. 1. v. 18. DEUM nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit:* quaſi diceretur: *Unigenitus, qui vidit, ipſe enarravit.* Sicut autem unigenitus, ſeu Chriſtus, per humanitatem enarravit, ità etiam per humanitatem vidit: & ità explicant hunc locum SS. Auguſtinus *tr. 3. in Joan.* Cyrillus, Chryſoſtomus apud Suarez. *ſec. modò cit.*

Iterum *Joan. 3. v. 11.* ait Chriſtus: *Quod ſcimus, loquimur, & quod vidimus, teſtamur:* ubi apertè loquitur de ſe ùt homine, & loquitur inter alia etiam de myſterio SS. Trinitatis: ergo hoc myſterium vidit viſione beatifica; quia aliter propriè videri SS. Trinitas non poteſt. In eundem ſenſum ait Dominus *Joan. 8. v. 38. Ego, quod vidi apud Patrem meum, loquor.* Confir. Transfiguratio Domini juxta SS. Patres non fuit collatio novæ gloriæ: ſed tantùm exterior manifeſtatio gloriæ jam latentis in anima Chriſti: ergo jam tunc anima Chriſti fuit beata, adeóque viſione beatifica fruita. videatur Suarez *ſec. cit. per totam.*

542. Probatur 2. concluſio etiam à ratione. Primò. DEUS humanitati Chriſti ſe totum dedit per intimam conjunctionem: ergo non negavit ei ſuum intuitivum aſpectum, in quo ſtat viſio beatifica. Secundò. Hic homo erat Filius DEI naturalis: atqui filius naturalis innocens non debet arceri à conſpectu patris: ergo. Tertiò. Filio naturali debetur hæreditas, & quidem ſtatim, ſi pater nunquam ſit moriturus, & filius jam ſit ætate maturus, ùt contingit in noſtro caſu; nam DEUS Pater non moritur, & Chriſtus jam in utero Virginis, ſeu in primo inſtanti ſuæ conceptionis, fuit quoad uſum rationis vir; hinc *Jerem. 31. v. 22.* dicitur: *Fœmina circumdabit virum:* ergo jam in primo inſtanti conceptionis habuit viſionem beatificam.

Quar-

Quartò. Chriſtus etiam in vita mortali, fuit caput hominum, & Angelorum, atque auctor omnis gratiæ, & gloriæ: ergo non decuit, ut ab Angelis jam beatis ſuperaretur ſapientiâ, & gloriâ: ſed, cùm Angeli, poſt breviſſimam viam, acceperint gloriam, decuit, ut Chriſtus eam ſtatim haberet, non ùt præmium, ſed ùt proprietatem. Quintò. Animæ purgantes, impeditæ ab aſpectu DEI, cruciantur vehementiſſimè: ſed talis cruciatus, & violentia non convenit Chriſto: ergo. Sextò. Si Chriſtus non habuiſſet ſtatim viſionem beatificam, multa de DEO ignorâſſet, & profeciſſet in ſcientia ità, ut multa de novo didiciſſet: hoc autem negant SS. Patres apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 25. ſec. 1. §. Dico ergo ſecundò. ſub finem.* ergo. Denique, ſi Adam, ùt auctor naturalis, fuit ſtatim perfectus in donis naturalibus, etiam Chriſtus, ùt auctor ſupernaturalis, gratiæ, & gloriæ, debuit in donis ſupernaturalibus, inter quæ vel maxime eſt viſio beatifica, ſtatim eſſe perfectus, adeóque ſtatim habere viſionem illam.

543. Dico 2. Chriſtus etiam habuit ſcientiam infuſam, tam naturalem, quàm ſupernaturalem, hoc eſt, tam eam, quæ tendit in objecta, quorum cognitio debetur naturaliter homini, quàm eam, quæ tendit in objecta, quorum cognitio ab homine tantùm habetur ſupernaturaliter. ità teſte Lugone *de incarn. diſp. 20. ſec. 1. n. 3.* communior, & probabilior Theologorum cum S. Tho-

Digitized by Google

Thoma *3. p. q. 11. a. 1. in corp.* Probatur autem concluſio. *Iſaiæ 11. v. 2.* dicitur de Chriſto: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ, & intellectûs, ſpiritus conſilii, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ &c.* ergo Chriſtus habuit ſcientiam infuſam omnem.

Hanc conſequentiam infert ex his textibus S. Thomas *loc. modò cit.* nam, ùt ait S. Doctor ſub iſtis *comprehenduntur omnia cognoſcibilia; nam ad ſapientiam pertinet cognitio omnium Divinorum: ad intellectum autem pertinet cognitio omnium immaterialium: ad ſcientiam autem pertinet cognitio omnium concluſionum: ad conſilium autem cognitio omnium agibilium.* Rurſus *Joan. 1. v. 14.* dicitur de Chriſto: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis:* quæ verba interpretes communiter exponunt, de donis intellectualibus Spiritûs Sancti, & de multiplici ſcientia Chriſti, diſtincta à viſione beatifica, adeóque de ſcientia infuſa, itémque de acquiſita, ſeu experimentali, de qua paulò poſt.

Prob. concluſio etiam ratione. Nulla Chriſto neganda eſt perfectio, quæ convenienter ei poteſt attribui, & quæ cum ſtatu merendi compoſſibilis eſt, ac utilis ad finem incarnationis: ſed talis etiam eſt ſcientia per ſe infuſa: ergo. Confirm. Angeli præter cognitionem creaturarum in Verbo, quam S. Auguſtinus *l. 11. de civit. DEI. c. 7.* ſcribit poſſe dici *mane*, ſeu cognitionem matutinam

nam, etiam habent cognitionem creaturarum in ſe ipſis, quam idem S. Auguſtinus *ibidem* docet poſſe *veſperam* vocari: quæ ſcilicet cognitio habetur à ſcientia infuſa: ergo hæc ſcientia neque Chriſto eſt neganda.

544. Dico 3. Chriſtus etiam habuit ſcientiam acquiſitam, & experimentalem. ità rurſus communis. *Scientia experimentalis* dicitur, quæ dependenter ab actibus experimentalibus ſenſuum acquiritur, & pro ſuo objecto formali habet ipſam experientiam, præſentem, vel præteritam, ſenſibus externis hauſtam, adeóque verſatur ſolùm circa eas res, quæ ſub experientiam ſenſuum cadunt. Hæc etiam poteſt aliquo modo dici ſcientia acquiſita: quamvis hîc *ſcientia acquiſita*, tanquam diſtincta ab experimentali, dicatur, ſeu intelligatur illa, quæ acquirur, dum intellectus, ùt vocant, à phantaſmatis abſtrahit ſpecies, ſive illis juvatur ad eliciendas cognitiones abſtractivas, ſeu ænigmaticas, cognoſcendo univerſalia, rerum eſſentias, itémque res ſpirituales ad modum corporearum.

Probo autem, utramque hanc ſcientiam dari in Chriſto. Uterque hic modus cognoſcendi inprimis ex una parte non repugnat dignitati Chriſti Domini, neque aliis ejus ſcientiis: ex altera verò parte eſt proprius, & naturalis animæ, adhuc corpori unitæ: ergo, ſicut Chriſtus juxta Concilia, & Patres, aſſumpſit naturam humanam cum omnibus proprietatibus ſuis, ità, ut humano modo

modo creverit, ſenſerit, locutus fuerit, fatigatus, & motus &c. ità etiam aſſumpſit modum intelligendi humanum, ſcilicet per experientiam ſenſuum, & ſpecies à phantaſmatis abſtractas. Sed adhuc quæri poteſt, an hæc ſcientia fuerit Chriſto per accidens infuſa: an verò ipſemet ſucceſſivè ex propriis actibus eam acquiſiverit. Itaque.

545. Dico 4. Has ſcientias, nempe acquiſitam, & experimentalem, ſaltem integras, non accepit Chriſtus ſtatim ſub initium vitæ: ſed ſucceſſivè mediis actibus ſuis eas comparavit. ità communior cum S. Thoma *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* ubi expreſsè retractat, quod alibi dixerat, ſcilicet *in 3. diſt. 14. q. 1. a. 3. quæſtiunc. 4.* Prob. Chriſtus ſcientiam aliquam experimentalem acquiſivit, quando ſingularia per ſenſationes cognovit; tunc enim eadem naturaliter cognovit, etiam per intellectiones: ergo, ſicut ſenſatio reliquit ſpeciem ſui in ſenſu interno, ſic intellectio reliquit ſpeciem ſui in mente, ſeu intellectu, ex qua ſpecie dein nata eſt memoria intellectiva, quæ eſt ipſa ſcientia experimentalis: & de hoc teſte Haunoldo *l. 4. tract. 1. controv. 3. n. 371.* nemo dubitat.

546. Jam loquendo etiam de ſcentia acquiſita (prout hæc non eſt tantùm rerum ſub ſenſus cadentium, ſed etiam aliarum) etiam iſta fuit à Chriſto ſucceſſivè obtenta, nec ſtatim ſub initium vitæ totaliter habita. ità Haunoldus *l. 4. tr. 1. controv. 3. n. 372.* & alii ab eo *n. 371.* citati. Prob. 1. De Chriſto dicitur *Luc. 2. v. 52. Proficiebat ſa-*

ſapientiâ, & ætate, & gratiâ: quem textum Acta Concilii Epheſini *apud Binium in appendice 3. ad tom. 4. ſeu in ſcholio Cyrilli c. 12.* explicant de vero profectu Chriſti ſecundùm humanitatem in ſapientia; ſic enim ibi habetur: *Et ſi dicatur proficere JESUS, & ſapientiâ, & gratiâ, diſpenſationis hic ratio eſt; DEUS enim Verbum humanitatem more ſuo proficere permittebat..... Corporale quidem eſt augmentum: & profectus gratiæ, & ſapientiæ, humanitatis magis menſuræ convenit.*

In eundem ſenſum hæc verba accipit S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* dicens. *Sed contra eſt, quod dicitur Luc. 2. quòd JESUS proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ apud DEUM, & homines. Et Ambroſius dicit, quòd proficiebat ſecundùm ſapientiam humanam, Humana autem ſapientia eſt, quæ humano modo acquiritur, ſcilicet per lumen intellectûs agentis: ergo Chriſtus ſecundùm hanc ſcientiam profecit.* Similiter eadem Evangelii verba exponunt alii SS. Patres, Athanaſius, Epiphanius, Cyrillus, Fulgentius, Beda, apud Maldonatum *in c. 2. Luc. v. 40.*

Jam ſic. Profectus Chriſti non fuit in viſione beatifica, nec in ſcientia infuſa, ùt fatentur adverſarij ipſi; hæ enim ſcientiæ ſimul initiò infuſæ ſunt totæ (ſaltem quoad habitum, & numerum objectorum finitum, de quo paulò plura *infrà à n. 567. & 571.*) ùt expreſsè docet S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* nec etiam fuit tantùm profectus ſci-

entiæ

entiæ experimentalis, quæ non videtur poſſe ſtrictè dici ſapientia: ergo fuit profectus ſcientiæ acquiſitæ, quatenus Chriſtus ſucceſſivè effectus etiam immateriales per ſupremas cauſas evidenter, ſed abſtractivè cognovit. Sic etiam explicari poteſt convenienter illud Apoſtoli de Chriſto *ad Hebr. 5. v. 8. Didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam*; cùm enim obedientia ſpiritualis ſit, per experimentalem ſcientiam diſci non potuit: ergo eam didicit Chriſtus per ſcientiam acquiſitam, quæ in Chriſto, ùt ait S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp. per hujusmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari*, & per quam ipſe potuit evidenter inferre alia, etiam obedientiam. Addit Haunoldus, ſic poſſe optimè explicari confortationem Chriſti in horto, ab Angelo factam, de qua vide ipſum *l. 4. tr. 1. n. 377. & ſeq.*

547. Probatur 2. concluſ. ratione S. Thomæ *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* ubi ſic ait: *Cùm extrahere ſpecies intelligibiles à phantaſmatibus ſit quædam naturalis actio hominis ſecundùm intellectum agentem, conveniens videtur, hanc etiam actionem in Chriſto ponere. Et ex hoc ſequitur, quòd in anima Chriſti aliquis habitus ſcientiæ fuerit, qui per hujusmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari.* Nempe cognoſcere per ſpecies, virtute intellectûs agentis abſtractas, univerſalia, res ſpirituales, eſſentias, ac ſubſtantias rerum, & ſic progreſſu temporis acquirere ſcientiam abſtractivam, eſt proprium homini, præſertim adhuc mortali

tali: ergo etiam hanc proprietatem habuit Chriſtus. Confirm. Potiſſima ratio aſſerendi utramque ſcientiam eſt; quia Chriſtus more noſtro uſus eſt ſenſibus, per quos objecta cauſârunt ſpecies ſenſitivas, & iſtæ mediante phantaſia cauſârunt ſpecies intellectuales: conſequenter potuit Chriſtus reflexè cognoſcere ſenſationes, & objecta earum, atque abſtrahere etiam ſpecies abſtractivas: hæc autem ratio probat, utramque ſcientiam iſtam à Chriſto eſſe acquiſitam more noſtro: ergo. Neque eſt ulla ratio confugiendi ad miraculum, quo hæc ſcientia Divinitus fuerit infuſa; nec enim dedecet Chriſtum hic modus ſucceſſivè acquirendi ſcientias: nec talis ſcientia ſtatim ab initio fuit dèbita Chriſto: certè hoc nec ex Scripturis, nec ex ratione poteſt probari: uti tamen *à n. 541.* probatum eſt, ſtatim ei debitam fuiſſe viſionem beatificam.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

548. OB. 1. contra 1. concl. Chriſtus viator non habuit gloriam corporis: ergo nec habuit gloriam animæ, ſeu viſionem beatificam. Confirm. *Luc. 24. v. 26.* dicitur: *Oportuit pati Chriſtum, & ità intrare in gloriam ſuam:* ergo ante paſſionem non habuit gloriam. Reſp. neg. conſeq. Subtractio gloriæ animæ non erat conveniens Fi-

lio DEI, ùt probatum *n. 542.* nec erat neceſſaria ad finem redemptionis noſtræ: fuit tamen conveniens, & utilis ſubtractio gloriæ corporis, & neceſſaria, ad ſuſtinendos dolores, & ærumnas, ac dandum nobis in his patientiæ exemplum.

Nec dicas, plus meriturum fuiſſe Chriſtum, ſi non habuiſſet viſionem beatificam; eoquòd magis tunc fuiſſet liber; nam merita Chriſti in concreto omnia ſunt æqualia, ùt fusè probatum *n. 352.* ſi autem loquamur de actione in abſtracto, tunc, quantum viſio beatifica tollit merito in ratione libertatis, tantùm poteſt ei addere in ratione intenſionis: vel quia clariùs proponit motiva, vel quia conſtantiùs affigit ſuo objecto. Ad confirm. diſt. conſeq. Chriſtus ante paſſionem non habuit gloriam accidentalem. conc. conſeq. non habuit eſſentialem. neg. conſeq. ità intelligitur hic textus communiter. vide *n. 494.*

549. Ob. 2. Juſtis aliis, etſi ſint filij adoptivi DEI, differtur tamen gloria, ſeu hæreditas usque poſt mortem: ergo etiam ità dilata eſt Chriſto. Confir. Chriſtus ſimul cum viſione beatifica non potuiſſet triſtari in horto: ergo tunc non habuit viſionem beatificam. Reſp. neg. conſeq. Juſtis tantùm debetur gloria remotè, & conditionatè, ſub conditione perſeverantiæ, quam conditionem utique potuit DEUS apponere, dum eos adoptavit; non enim eodem modo debetur hæreditas filio adoptivo, ſicut naturali; nam filio naturali, qualis eſt Chriſtus, debetur

betur hæreditas, id eſt, gloria proximè, & abſolutè, ratione unionis hypoſtaticæ. Adde, alias rationes allatas *n. 542.* quæ non militant pro aliis juſtis.

Ad confirm. neg. ant. licèt enim non ſit compoſſibilis viſio beatifica, aut gloria, cum dolore perpetuo, (nam videtur difficile captu, quòd dolor poſſit eſſe perpetuò conjunctus cum beatitudine) eſt tamen compoſſibilis cum aliquo dolore. 1. ſi hic tantùm ſit temporalis 2. ſi dolor ſerviat ad meritum, qualiter ſerviebat in Chriſto ad meritum pro alijs, & etiam pro ſe, ſaltem in ordine ad gloriam accidentalem: quin imò etiam ſerviebat ad dandum nobis exemplum patientiæ, & conformitatis cum voluntate DEI. 3. ſi dolor ſit de alio objecto materiali, quàm de quo eſt gaudium, ex beatifica viſione ortum: gaudium autem Chriſti erat de bonis DEI intrinſecis vel etiam de ſua beatitudine: at verò dolor, & triſtitia ejus, erant de malis DEI extrinſecis, ſeu illius offenſis, de tormentis propriis, in corpore ſuſtinendis, de ruina etiam, & perditione hominum, quibus redemptio non erat profutura &c, quæ non erant objecta gaudii.

550. Ob. 3. contra 2. concluſ. Scientia infuſa, item acquiſita, & experimentalis, eſt in Chriſto ſuperflua; cùm ipſe habeat viſionem beatificam: ergo non debent admitti. Confirm. DEUS non cognoſcit creaturas in ſe ipſis: ergo neque Chriſtus, adeóque non cognoſcit per ſcientiam infuſam. Reſp. neg. ant. etſi enim Chriſtus omnia,

Digitized by Google

quæ cognoſcit per ſcientias alias, jam priùs cognoſceret per viſionem beatificam (quod tamen multi negant) non ideo eſſent ſuperfluæ illæ ſcientiæ aliæ; quia per illas alio modo objecta cognoſceret: quod ſufficit in hominibus, & Angelis, ad admittendas diverſas ſcientias. Sed neque obeſt, quòd creaturæ jam perfectiùs videantur in DEO; nam non eſt excludendus à Chriſto modus cognoſcendi tantùm negativè imperfectior, ſicut non excluditur ab Angelis cognitio veſpertina, de qua *n. 543.* Quamvis autem hæ ſcientiæ, in Chriſto non ſpectent ad beatitudinem eſſentialem, tamen poſſunt afferre gaudium accidentale. Ad confirm. neg. ant. cujus oppoſitum multis probavi *in tr. de DEO n. 323.*

551. Ob. 4. Conjunctio animæ cum corpore repugnat modo cognoſcendi proprio ſcientiæ infuſæ: ergo hanc non potuit habere Chriſtus in ſtatu viæ. prob. ant. anima unita corpori dependet in operando à phantaſmatis: atqui ſcientia per ſe infuſa, & modus cognoſcendi per illam, ab his non dependet: ergo. Confirm. 1. Ideo hæc ſcientia admittitur in Angelis; quia non dependent à phantaſmatis: ergo non debet admitti in Chriſto viatore. Confirm. 2. Viſio beatifica excludit fidem: ergo etiam ſcientiam abſtractivam.

Reſp. 1. Juxta multos, teſte Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 370.* Chriſtus in via habuit corpus, non quidem glorioſum, ſed tamen ità diſpoſitum, ut non impediret cognitionem,

nem, independenter à phantaſmatis eliciendam, ſive talem, quæ eſſet propria ſcientiæ infuſæ, utpote, quæ non exigit applicationem objectorum, mediantibus ſenſibus faciendam. Poterant tamen nihilominus ſtare ſimul cum ea ſcientia ſenſationes, ità tamen, ut non concurrerent ad actus illius, ſed tantùm concomitanter ſe haberent: adeóque, ùt ait Haunoldus, Chriſto ad exercendam ſcientiam infuſam opus non fuit extaſi, aut raptu.

Imò Antonius Perez apud Haunoldum *loc. modò cit.* putat, dependentiam à phantaſmatis in nobis oriri ex rebellione carnis contra animam, quæ faciat, ut anima non poſſit pro libitu vincere corpus: quæ rebellio utique in Chriſtó locum non habuit. His præmiſſis diſt. ant. conjunctio animæ cum corpore repugnat modo cognoſcendi proprio ſcientiæ infuſæ, ſi corpus non ſit ritè diſpoſitum, ùt requiritur ad actus illius ſcientiæ. conc. ant. ſecus. neg. ant. & conſeq. ad prob. diſt. ma. anima dependet à phantaſmatibus, in corpore non diſpoſito pro ſcientia infuſa. conc. ma. in corpore diſpoſito. neg. ma. & conc. mi. neg. conſeq. Si autem iſta ſententia Perezii, vel aliorum, hîc adducta, non ſupponatur vera. Reſp. 2. diſt. ant. conjunctio illa repugnat ſcientiæ infuſæ naturaliter. om. ant. de potentia abſoluta. neg. ant. & conſeq. Cùm ipſa ſcientia ſit ſupernaturaliter infuſa, poteſt etiam modus eâ utendi eſſe ſupernaturalis; unde ad prob. diſt. ma. anima unita corpori dependet à phantaſma-

bent; quia vel antecedenter in vita eas ſibi comparârunt, quando nondum fuêre beatificati: vel certè, ſi in infantia, vel antequam eas ſcientias acquiſiverunt, mortui ſunt, per ſe ipſos acquirere non potuerunt, adeóque infuſas recipere debuerunt: quæ rationes non urgent pro primo inſtanti conceptionis Chriſti. Nihilominus tamen veriſſimum eſt, Chriſtum fuiſſe *plenum gratiæ & veritatis. Joan. 1. v. 14.* quia jam à primo conceptionis inſtanti habuit viſionem beatificam, & ſcientiam infuſam.

Ad 2. confirm. neg. antec. Non eſt opus, ad acquirendas ſpecies abſtractivas, perpetuo ſenſuum externorum uſu, & omnium ſenſibilium perceptione, aut applicatione; nam multi ſenſibus pauca percipiunt, & tamen, aſſidua rerum conſideratione, longè perfectiores ſcientias comparant, quàm alii, qui ſenſibus per omnia vagantur.

Addit Haunoldus. *l. 4. tr. 1. n. 381.* Chriſtum ex providentia DEI habuiſſe objecta, ſibi occurrentia tali ordine, & diſpoſitione, ut commodiſſimè potuerit ſpeciebus inde acceptis uti, ad generandas alias, & alias ſpecies abſtractivas, magis univerſales, & ſcientificas, ut tandem acquiſiverit ſcientias in perfectiori gradu, quàm Adamus. Addit S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* habitum ſcientiæ (non per ſe infuſæ, quod *ibidem* expreſsè negat S. Doctor; ſed acquiſitæ, vel experimentalis) potuiſſe in Chriſto *augmentari, ex hoc ſcilicet, quòd*

intel-

intellectus agens, poſt primas ſpecies, intelligibiles abſtractas à phantaſmatibus, poterat etiam alias, & alias abſtrahere.

554. Ob. 6. Proficere in ſcientia eſt imperfectio: ergo non convenit Chriſto. Confirm. 1. Chriſtus non profecit in viſione beatifica, aut ſcientia infuſa: ergo neque profecit in ſcientia acquiſita, ſeu abſtractiva. Confirm. 2. S. Damaſcenus. *l. 3. orthodox. fidei c. 22.* ait: *Qui autem eum progreſſus in ſapientia, & gratia perinde feciſſe ajunt, acſi earum incrementum acciperet, non à primo illo carnis ortu factam eſſe unionem aſſerunt, nec perſonalem unionem tuentur* (ità textum exhibet editio Pariſina *a. 1577.* licèt apud S. Thomam *3. p. q. 12. a. 2. arg. 3.* paulò aliter verba ſonent, quamvis quoad ſenſum conveniant) ergo Chriſtus in nulla ſcientia profecit.

Reſp. S. Thomas *loco modò citato* hæc tria ſibi objecit, ac jam diſſolvit. Dein eodem modo videri poſſet, quòd creſcere ætate, & corpore, ſit imperfectio; cùm tamen hoc incrementum certò datum fuerit in Chriſto. in form. diſt. ant. eſt imperfectio (intellige poſitivè talis) proficere in ſcientia, ità, ut proficiens non habeat perfectionem ſcientiæ, ſibi pro eo tempore congruentem. conc. ant. aliter quomodocunque proficere in ſcientia. neg. ant. & conſ. Habuit autem Chriſtus ſemper perfectionem cujuscunque ſcientiæ, proportionatam ſuæ ætati; unde S. Thomas *loc. modò cit. ad 2.* ait: *Hæc etiam ſcientia in Chriſto ſemper*

 fuit

entiæ experimentalis, quæ non videtur poſſe ſtrictè dici ſapientia: ergo fuit profectus ſcientiæ acquiſitæ, quatenus Chriſtus ſucceſſivè effectus etiam immateriales per ſupremas cauſas evidenter, ſed abſtractivè cognovit. Sic etiam explicari poteſt convenienter illud Apoſtoli de Chriſto *ad Hebr. 5. v. 8. Didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam;* cùm enim obedientia ſpiritualis ſit, per experimentalem ſcientiam diſci non potuit: ergo eam didicit Chriſtus per ſcientiam acquiſitam, quæ in Chriſto, ùt ait S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp. per hujusmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari*, & per quam ipſe potuit evidenter inferre alia, etiam obedientiam. Addit Haunoldus, ſic poſſe optimè explicari confortationem Chriſti in horto, ab Angelo factam, de qua vide ipſum *l. 4. tr. 1. n. 377. & ſeq.*

547. Probatur 2. concluſ. ratione S. Thomæ *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* ubi ſic ait: *Cùm extrahere ſpecies intelligibiles à phantaſmatibus ſit quadam naturalis actio hominis ſecundùm intellectum agentem, conveniens videtur, hanc etiam actionem in Chriſto ponere. Et ex hoc ſequitur, quòd in anima Chriſti aliquis habitus ſcientiæ fuerit, qui per hujusmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari.* Nempe cognoſcere per ſpecies, virtute intellectûs agentis abſtractas, univerſalia, res ſpirituales, eſſentias, ac ſubſtantias rerum, & ſic progreſſu temporis acquirere ſcientiam abſtractivam, eſt proprium homini, præſertim adhuc mor-

tali

tali: ergo etiam hanc proprietatem habuit Chriſtus. Confirm. Potiſſima ratio aſſerendi utramque ſcientiam eſt; quia Chriſtus more noſtro uſus eſt ſenſibus, per quos objecta cauſârunt ſpecies ſenſitivas, & iſtæ mediante phantaſia cauſârunt ſpecies intellectuales: conſequenter potuit Chriſtus reflexè cognoſcere ſenſationes, & objecta earum, atque abſtrahere etiam ſpecies abſtractivas: hæc autem ratio probat, utramque ſcientiam iſtam à Chriſto eſſe acquiſitam more noſtro: ergo. Neque eſt ulla ratio confugiendi ad miraculum, quo hæc ſcientia Divinitus fuerit infuſa; nec enim dedecet Chriſtum hic modus ſucceſſivè acquirendi ſcientias: nec talis ſcientia ſtatim ab initio fuit debita Chriſto: certè hoc nec ex Scripturis, nec ex ratione poteſt probari: uti tamen *à n. 541.* probatum eſt, ſtatim ei debitam fuiſſe viſionem beatificam.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

548. OB. 1. contra 1. concl. Chriſtus viator non habuit gloriam corporis: ergo nec habuit gloriam animæ, ſeu viſionem beatificam. Confirm. *Luc. 24. v. 26.* dicitur: *Oportuit pati Chriſtum, & ità intrare in gloriam ſuam:* ergo ante paſſionem non habuit gloriam. Reſp. neg. conſeq. Subtractio gloriæ animæ non erat conveniens Fi-

lio DEI, ùt probatum *n. 542.* nec erat neceſſaria ad finem redemptionis noſtræ: fuit tamen conveniens, & utilis ſubtractio gloriæ corporis, & neceſſaria, ad ſuſtinendos dolores, & ærumnas, ac dandum nobis in his patientiæ exemplum.

Nec dicas, plus meriturum fuiſſe Chriſtum, ſi non habuiſſet viſionem beatificam; eoquòd magis tunc fuiſſet liber; nam merita Chriſti in concreto omnia ſunt æqualia, ùt fusè probatum *n. 352.* ſi autem loquamur de actione in abſtracto, tunc, quantum viſio beatifica tollit merito in ratione libertatis, tantùm poteſt ei addere in ratione intenſionis: vel quia clariùs proponit motiva, vel quia conſtantiùs affigit ſuo objecto. Ad confirm. diſt. conſeq. Chriſtus ante paſſionem non habuit gloriam accidentalem. conc. conſeq. non habuit eſſentialem. neg. conſeq. ità intelligitur hic textus communiter. vide *n. 494.*

549. Ob. 2. Juſtis aliis, etſi ſint filij adoptivi DEI, differtur tamen gloria, ſeu hæreditas usque poſt mortem: ergo etiam ità dilata eſt Chriſto. Confir. Chriſtus ſimul cùm viſione beatifica non potuiſſet triſtari in horto: ergo tunc non habuit viſionem beatificam. Reſp. neg. conſeq. Juſtis tantùm debetur gloria remotè, & conditionatè, ſub conditione perſeverantiæ, quam conditionem utique potuit DEUS apponere, dum eos adoptavit; non enim eodem modo debetur hæreditas filio adoptivo, ſicut naturali; nam filio naturali, qualis eſt Chriſtus, debetur

betur hæreditas, id eſt, gloria proximè, & abſolutè, ratione unionis hypoſtaticæ. Adde, alias rationes allatas *n. 542.* quæ non militant pro aliis juſtis.

Ad confirm. neg. ant. licèt enim non ſit compoſſibilis viſio beatifica, aut gloria, cum dolore perpetuo, (nam videtur difficile captu, quòd dolor poſſit eſſe perpetuò conjunctus cum beatitudine) eſt tamen compoſſibilis cum aliquo dolore. 1. ſi hic tantùm ſit temporalis 2. ſi dolor ſerviat ad meritum, qualiter ſerviebat in Chriſto ad meritum pro alijs, & etiam pro ſe, ſaltem in ordine ad gloriam accidentalem: quin imò etiam ſerviebat ad dandum nobis exemplum patientiæ, & conformitatis cum voluntate DEI. 3. ſi dolor ſit de alio objecto materiali, quàm de quo eſt gaudium, ex beatifica viſione ortum: gaudium autem Chriſti erat de bonis DEI intrinſecis vel etiam de ſua beatitudine: at verò dolor, & triſtitia ejus, erant de malis DEI extrinſecis, ſeu illius offenſis, de tormentis propriis, in corpore ſuſtinendis, de ruina etiam, & perditione hominum, quibus redemptio non erat profutura &c, quæ non erant objecta gaudii.

550. Ob. 3. contra 2. concluſ. Scientia infuſa, item acquiſita, & experimentalis, eſt in Chriſto ſuperflua; cùm ipſe habeat viſionem beatificam: ergo non debent admitti. Confirm. DEUS non cognoſcit creaturas in ſe ipſis: ergo neque Chriſtus, adeóque non cognoſcit per ſcientiam infuſam. Reſp. neg. ant. etſi enim Chriſtus omnia,

quæ cognoſcit per ſcientias alias, jam priùs cognoſceret per viſionem beatificam (quod tamen multi negant) non ideo eſſent ſuperfluæ illæ ſcientiæ aliæ; quia per illas alio modo objecta cognoſceret: quod ſufficit in hominibus, & Angelis, ad admittendas diverſas ſcientias. Sed neque obeſt, quòd creaturæ jam perfectiùs videantur in DEO; nam non eſt excludendus à Chriſto modus cognoſcendi tantùm negativè imperfectior, ſicut non excluditur ab Angelis cognitio veſpertina, de qua *n. 543.* Quamvis autem hæ ſcientiæ, in Chriſto non ſpectent ad beatitudinem eſſentialem, tamen poſſunt afferre gaudium accidentale. Ad confirm. neg. ant. cujus oppoſitum multis probavi *in tr. de DEO n. 323.*

551. Ob. 4. Conjunctio animæ cum corpore repugnat modo cognoſcendi proprio ſcientiæ infuſæ: ergo hanc non potuit habere Chriſtus in ſtatu viæ. prob. ant. anima unita corpori dependet in operando à phantaſmatis: atqui ſcientia per ſe infuſa, & modus cognoſcendi per illam, ab his non dependet: ergo. Confirm. 1. Ideo hæc ſcientia admittitur in Angelis; quia non dependent à phantaſmatis: ergo non debet admitti in Chriſto viatore. Confirm. 2. Viſio beatifica excludit fidem: ergo etiam ſcientiam abſtractivam.

Reſp. 1. Juxta multos, teſte Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 370.* Chriſtus in via habuit corpus, non quidem glorioſum, ſed tamen ità diſpoſitum, ut non impediret cognitionem,

nem, independenter à phantaſmatis eliciendam, ſive talem, quæ eſſet propria ſcientiæ infuſæ, utpote, quæ non exigit applicationem objectorum, mediantibus ſenſibus faciendam. Poterant tamen nihilominus ſtare ſimul cum ea ſcientia ſenſationes, ità tamen, ut non concurrerent ad actus illius, ſed tantùm concomitanter ſe haberent: adeóque, ùt ait Haunoldus, Chriſto ad exercendam ſcientiam infuſam opus non fuit extaſi, aut raptu.

Imò Antonius Perez apud Haunoldum *loc. modò cit.* putat, dependentiam à phantaſmatis in nobis oriri ex rebellione carnis contra animam, quæ faciat, ut anima non poſſit pro libitu vincere corpus: quæ rebellio utique in Chriſtó locum non habuit. His præmiſſis diſt. ant. conjunctio animæ cum corpore repugnat modo cognoſcendi proprio ſcientiæ infuſæ, ſi corpus non ſit ritè diſpoſitum, ùt requiritur ad actus illius ſcientiæ. conc. ant. ſecus. neg. ant. & conſeq. ad prob. diſt. ma. anima dependet à phantaſmatibus, in corpore non diſpoſito pro ſcientia infuſa. conc. ma. in corpore diſpoſito. neg. ma. & conc. mi. neg. conſeq. Si autem iſta ſententia Perezii, vel aliorum, hîc adducta, non ſupponatur vera. Reſp. 2. diſt. ant. conjunctio illa repugnat ſcientiæ infuſæ naturaliter. om. ant. de potentia abſoluta. neg. ant. & conſeq. Cùm ipſa ſcientia ſit ſupernaturaliter infuſa, poteſt etiam modus eâ utendi eſſe ſupernaturalis; unde ad prob. diſt. ma. anima unita corpori dependet à phantaſma-

tis naturaliter. conc. ma. abſolutè, & indiſpenſabiliter. neg. ma. & conç. mi. neg. conſeq.

552. Ad 1. confirm. neg. conſeq. quia anima Chriſti, vel ob ſupernaturalem modum agendi, vel ob diſpoſitionem extraordinariam corporis (qualis ſcilicet diſpoſitio in Beatis erit poſt diem judicii, & juxta multos, teſte Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 370.* fuit jam in Chriſto viatore) non neceſſariò in omnibus cognitionibus dependebat à phantaſmatis; aliàs Chriſtus neque potuiſſet habere viſionem beatificam, quod eſt falſum. Ad 2. confirm. neg. conſeq. Scientia infuſa non eſt obſcura: fides autem à Beatis excluditur propter obſcuritatem; nam DEUS, ſaltem in hac providentia nihil amicis ſuis, jam in cælum admiſſis, revelat obſcurè, ùt docet nos Apoſtolus.

An autem non poſſit, ſaltem de abſoluta potentia, fides ſtare cum viſione beatifica, ità, ut aliqua ſaltem objecta credantur, hîc non eſt locus diſputandi. Plures id fieri poſſe cenſent, nec videtur ſtatim poſſe oſtendi implicantia. Unde negandum etiam eſt, quod quidam dicunt, imperfectam poſſeſſionem excludi à perfecta; non enim ſemper à perfectiori excluditur minus perfectum.

553. Ob. 5. contra 4. concluſ. Adam, & Salomon habuerunt ſcientiam acquiſitam, & experimentalem, per accidens infuſas: ergo multò magis eas ſcientias infuſas habuit Chriſtus. Confirm. 1. Beati ſimul habent

bent viſionem beatificam, & ſcientias ſupernaturales, ac naturales: ergo etiam Chriſtus in inſtanti conceptionis iſtas omnes habuit. Confirm. 2. Saltem debuit Chriſtus habere eas ſpecies infuſas, quas non potuit habere ab objectis; eoquòd iſta in ejus ſenſus non incurrerint: ergo ſaltem habuit eas ſcientias partialiter infuſas. Reſp. neg. conſeq. Adam ſtatim creatus eſt in ætate virili, debuitque ſtatim præeſſe toti mundo; unde debuit ſtatim habere ſcientias iſtas: nec etiam potuit expectari, donec per ſenſus eas acquireret; eoquòd non habuerit ſcientiam aliam. Econtra Chriſtus habuit duplicem aliam ſcientiam, ſcilicet viſionem beatificam, & ſcientiam per ſe infuſam: inſuper Chriſtus natus eſt infans, potuitque ante neceſſarium uſum ſcientiæ acquiſitæ, & experimentalis, per experientiam ſenſuum iſtas ſcientias acquirere. De Salomone quoque ſufficit dicere, eum debuiſſe tunc ſtatim gubernare regnum, & quidem juxta providentiam DEI ſpecialiter benevolam, cum ſpeciali laude ſapientiæ; unde, cùm etiam ipſe non habuerit tunc aliam ſcientiam, ad regnum ità gubernandum ſufficientem, debuit acquiſita, vel experimentalis, per accidens ei infundi.

Ad 1. confirm. conc. ant. neg. conſeq. Chriſtus etiam non habuit ſtatim in conceptione corpus glorioſum, quod tamen habent Beati, ſtatim poſt reunionem; ergo etiam non debuit, ſtatim initiò habere ſcientias naturales. Dein has ſcientias Beati ha-

bent; quia vel antecedenter in vita eas ſibi comparârunt, quando nondum fuêre beatificati: vel certè, ſi in infantia, vel antequam eas ſcientias acquiſiverunt, mortui ſunt, per ſe ipſos acquirere non potuerunt, adeóque infuſas recipere debuerunt: quæ rationes non urgent pro primo inſtanti conceptionis Chriſti. Nihilominus tamen veriſſimum eſt, Chriſtum fuiſſe *plenum gratiæ & veritatis. Joan. 1. v. 14.* quia jam à primo conceptionis inſtanti habuit viſionem beatificam, & ſcientiam infuſam.

Ad 2. confirm. neg. antec. Non eſt opus, ad acquirendas ſpecies abſtractivas, perpetuo ſenſuum externorum uſu, & omnium ſenſibilium perceptione, aut applicatione; nam multi ſenſibus pauca percipiunt, & tamen, aſſidua rerum conſideratione, longè perfectiores ſcientias comparant, quàm alii, qui ſenſibus per omnia vagantur.

Addit Haunoldus. *l. 4. tr. 1. n. 381.* Chriſtum ex providentia DEI habuiſſe objecta, ſibi occurrentia tali ordine, & diſpoſitione, ut commodiſſimè potuerit ſpeciebus inde acceptis uti, ad generandas alias, & alias ſpecies abſtractivas, magis univerſales, & ſcientificas, ut tandem acquiſiverit ſcientias in perfectiori gradu, quàm Adamus. Addit S. Thomas *3. p. q. 12. a. 2. in corp.* habitum ſcientiæ (non per ſe infuſæ, quod *ibidem* expreſsè negat S. Doctor; ſed acquiſitæ, vel experimentalis) potuiſſe in Chriſto *augmentari, ex hoc ſcilicet, quòd*

intel-

intellectus agens, poſt primas ſpecies, intelligibiles abſtractas à phantaſmatibus, poterat etiam alias, & alias abſtrahere.

554. Ob. 6. Proficere in ſcientia eſt imperfectio: ergo non convenit Chriſto. Confirm. 1. Chriſtus non profecit in viſione beatifica, aut ſcientia infuſa: ergo neque profecit in ſcientia acquiſita, ſeu abſtractiva. Confirm. 2. S. Damaſcenus. *l. 3. orthodox. fidei c. 22.* ait: *Qui autem eum progreſſus in ſapientia, & gratia perinde feciſſe ajunt, acſi earum incrementum acciperet, non à primo illo carnis ortu factam eſſe unionem aſſerunt, nec perſonalem unionem tuentur* (ità textum exhibet editio Pariſina *a. 1577.* licèt apud S. Thomam *3. p. q. 12. a. 2. arg. 3.* paulò aliter verba ſonent, quamvis quoad ſenſum conveniant) ergo Chriſtus in nulla ſcientia profecit.

Reſp. S. Thomas *loco modò citato* hæc tria ſibi objecit, ac jam diſſolvit. Dein eodem modo videri poſſet, quòd creſcere ætate, & corpore, ſit imperfectio; cùm tamen hoc incrementum certò datum fuerit in Chriſto. in form. diſt. ant. eſt imperfectio (intellige poſitivè talis) proficere in ſcientia, ità, ut proficiens non habeat perfectionem ſcientiæ, ſibi pro eo tempore congruentem. conc. ant. aliter quomodocunque proficere in ſcientia. neg. ant. & conſ. Habuit autem Chriſtus ſemper perfectionem cujuſcunque ſcientiæ, proportionatam ſuæ ætati; unde S. Thomas *loc. modò cit. ad 2.* ait: *Hæc etiam ſcientia in Chriſto ſemper*

Digitized by Google

fuit perfecta ſecundùm tempus : licèt non ſemper fuerit perfecta ſimpliciter, & ſecundùm naturam. Dixi ſuprà, intelligendam eſſe imperfectionem poſitivè talem ; neque enim à Chriſto excludenda eſt omnis imperfectio negativa ; aliàs non eſſet homo.

Ad 1. confirm. neg. conſ. Viſionem beatificam, & ſcientiam infuſam, Chriſtus non acquiſivit humano modo: ſed ſupernaturaliter à DEO immediatè, tanquam effectum *agentis infinitæ virtutis*, ùt Angelicus loquitur *cit. a. ad 1.* atque adeò accepit ſimul totas : ſcientiam autem acquiſitam, & experimentalem acquiſivit Chriſtus per ſuum intellectum creatum finitæ tantùm virtutis, & quidem modo humano : adeóque eſt magna diſparitas. Ad 2. confir. S. Thomas *cit. a. ad 3.* ait, explicandum eſſe S. Damaſcenum de iis tantùm, qui dicunt, Chriſtum in omni prorſus ſcientia profeciſſe, etiam in infuſa, & beatifica, quæ cauſatur ex unione ad Verbum : non autem intelligendum eſſe de iis, qui tantùm dicunt, Chriſtum profeciſſe in ſcientia illa, *quæ ex naturali agente cauſatur.* in forma neg. conſeq.

555. Ob. 7. Chriſtus juxta nos debuiſſet plura diſcere, e. g. audiendo ea ab hominibus : ſed hoc eum dedecet ; cùm ipſe ſit Doctor, & Magiſter omnium : ergo. Confirm. Chriſtus ſtatim potuit uti ratione : ergo debuit etiam habere ſtatim ſcientias, quibus inſtructus perfectè ratiocinaretur. Reſp. neg. ma. Diſcere, rigorosè loquendo, eſt acquirere ſcientiam, vel notitiam de re, quam

quam quis priùs omnimodè ignoravit: quod non verificatur in Chriſto, qui jam omnia longè perfectiùs noverat, quàm alii homines, ſive per viſionem beatificam, ſive per ſcientiam infuſam. In ſenſu autem minùs rigoroſo poteſt dici, Chriſtum aliqua didiciſſe; ſic enim ait S. Paulus de Chriſto *ad Hebr. 5. v. 8. Didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam.* Ad confirm. neg. conſ. potuit enim Chriſtus perfectiſſimè uti ratione, & ratiocinari, ratione aliarum ſcientiarum: ratiocinatio autem ex ſcientia acquiſita, juxta ordinem providentiæ Divinæ, tunc necdum videbatur congrua Chriſto, volenti propter nos aſſumere conditionem ſtatûs infantilis, ſaltem quoad ea, quæ non aliunde probantur, ab ipſo ex illo ſtatu non fuiſſe aſſumpta.

556. Ob. 8. *Luc. 2. v. 52.* dicitur de Chriſto: *Proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ, apud DEUM, & homines:* ergo non aliter profecit ſapientiâ, quàm gratiâ: ſed iſtâ non profecit, niſi apparenter; nam ſtatim in conceptione omnem ſimul gratiam Divinitus accepit: ergo etiam, non niſi apparenter, profecit ſapientiâ, ſeu ſcientiâ, & hanc quoque ſtatim omnem in conceptione accepit. Confirm. 1. Chriſto ſtatim ſub initium fuerunt infuſi habitus naturales virtutum moralium: ergo etiam ei fuêre infuſæ virtutes intellectuales naturales.

Confir. 2. Prudentia, tanquam reliquarum virtutum regula, ſupponit notitiam prin-

principiorum ſpeculativorum : ſed Chriſtus ſtatim habuit infuſam prudentiam naturalem: ergo habuit etiam infuſam notitiam illorum principiorum, ſeu habitus intellectuales. Reſp. 1. neg. mi. ſubſumpt. Gormaz *de incarn. n. 960.* vult per gratiam ibi intelligi pulchritudinem corporis juxta illud *Prov. 31. v. 30. Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo*: in hac pulchritudine autem potuit Chriſtus re ipſa proficere. Alii per gratiam ibi intelligunt benevolentiam apud DEUM, & homines, quam Chriſtus operationibus ſuis adeptus eſt, quæque etiam accidentaliter potuit aliquo modo creſcere.

Si hoc dicere non placet, Reſp. cum Maldonato *in Luc. 2. v. 40.* neg. 1. conſeq. qua negata nullam vim ampliùs habet argumentum. Non ſemper in Scripturis verba, etiam quando immediatè junguntur, ſumuntur in eodem ſenſu: ſic, dum Chriſtus ait *Matth. 8. v. 22. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos*: prima vice intelligit mortuos ſpiritualiter, ſeu moraliter: ſecunda vice intelligit mortuos phyſicè: ſic *Joan. 20. v. 17.* idem Dominus ait: *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum*: quin DEUS eodem modo ſit Pater noſter, quo modo eſt Pater Chriſti: ſic *Luc. 2. v. 41.* per *parentes ejus*, ſeu Chriſti, intelligitur tam B. Virgo, quàm S. Joſephus; quin hic eadem ratione, ac B. Virgo, ſit parens Chriſti. Unde, licèt Chriſtus dicatur eo textu profeciſſe ſapientiâ, & ætate, & gratiâ, tamen non eodem modo debet accipi illud *proficiebat* reſpectu

ſapien-

ſapientiæ, & gratiæ, ac ætatis; nam in ætate profecit, ſeu crevit phyſicè: in ſapientia, ſeu ſcientia, profecit partim phyſicè, & realiter, nempe in ſcientia acquiſita, & experimentali: partim profecit apparenter, ſcilicet in viſione beatifica, & ſcientia infuſa.

557. Similiter quoad gratiam (ſi per hanc intelligas gratiam ſupernaturalem habitualem) crevit Chriſtus ſolùm apparenter; quia eam hominibus ſucceſſivè magis oſtendit. Licèt autem dicatur Chriſtus etiam creviſſe gratiâ *apud DEUM*, non refert; quia, ùt advertit Maldonatus *in c. 2. Luc. v. 40.* verba *apud DEUM* ſignificant idem, ac *verè*: revera autem, ſeu in veritate, Chriſtus etiam in conſpectu DEI, ſeu coram DEO, magis ſemper oſtendit ſuam gratiam. In ipſa autem gratia habituali Chriſtus nullum phyſicum augmentum accepit; quia ea tota ſtatim in inſtanti conceptionis ipſi fuit infuſa, tanquam principium, ſaltem mediatum, operationum ſupernaturalium, & menſura viſionis beatificæ, quæ in Chriſto maxima fuit. Addit Gormaz *de incarnat. n. 961.* Chriſtum non creviſſe in gratia habituali; quia jam erat beatus: ſicut non creſcunt alii Beati. Longè aliter autem ſe res habet in ſcientia acquiſita, & experimentali naturali, quæ non fuerant Chriſto ſub initium vitæ connaturales, nec neceſſariæ ad operationes.

Ad 1. confir. Quidam negant antec. maximè, qui defendunt, habitus naturales iden-

identificari cum ſpeciebus experimentalibus. Alii negant, Chriſtum elicuiſſe actus virtutum tantùm naturalium; unde ajunt, non fuiſſe ei neceſſarios habitus naturales. Ego om. antec. neg. conſeq. Si Chriſtus ſtatim habuit habitus naturales virtutum moralium infuſos, tunc ideo eos habuit, ut faciliùs eliceret eorum actus: at ad actus intellectuales, ſeu ad cognoſcendum, non fuerunt ei neceſſarii habitus naturales intellectuales; cùm initio ſuffecerit ſcientia infuſa. Ad 2. confir. neg. mi. non enim Chriſto ſtatim neceſſaria fuit prudentia naturalis acquiſita; cùm jam habuerit ſupernaturalem infuſam: brevi autem etiam obtinuit acquiſitam naturalem ob ſummam ingenii perſpicaciam.

558. Ob. 9. SS. Patres, qui nobis favent, poſſunt exponi de ſcientia tantùm experimentali: alii autem nobis refragantur: ergo noſtra ſententia non ſubſiſtit. Confir. Species, à phantaſmatis abſtractæ, ſæpe tantùm probabiliter, aut fallaciter, objectum repræſentant: ergo vel fuiſſent otioſæ in Chriſto, vel hic tantùm opinativè, aut fallaciter, objectum cognoviſſet: neutrum poteſt dici: ergo. Reſp. neg. antec. quod non probatur: quamvis autem Patres aliqui refragari nobis videantur, plures, & majoris ferè authoritatis, nobis favent, quos citavimus *n. 546*. Ad confirm. om. antec. neg. conſeq. Vel Chriſtus, ſcientiâ infuſâ jam præilluſtratus, non abſtrahebat ſpecies tantùm probabiles, & fallaces: vel iis non ute-

utebatur ad aſſenſum abſolutum, ſed tantùm ad modalem, vi cujus ſolùm aſſentiebatur in tantum, ut affirmaret, quòd vi talis apparentiæ, hominibus hoc, vel illud, probabile ſit; nam lubens concedo, quòd aſſenſus tantùm probabilis, aut fallibilis, ſicut & error, Chriſtum non deceat.

ARTICULUS IV.

Quænam Objecta per has Scientias Chriſtus cognoverit.

559. SUpponendum 1. quòd humanitas Chriſti longè clariore viſione beatifica fuerit prædita, quàm omnes alii Beati ſimul ſumpti; nam longè ampliori gratia, cui tamen viſio beatifica correſpondet, fuit donata: & nos ipſi omnem noſtram gloriam, ex meritis Chriſti, tanquam de plenitudine capitis noſtri, accepimus, ſicut rivi aquas ex mari accipiunt. Certè incomparabiliter majorem gloriam habuit Chriſtus quà homo, quàm omnes alii Beati: hæc autem, ſaltem partialiter, ſtat in viſione beatifica, adeóque Chriſtus quà homo etiam habuit majorem, & perfectiorem viſionem beatificam. Interim tamen viſio illa non fuit comprehenſiva DEI; nequit enim DEUS ab ulla creatura comprehendi; quia non poteſt intellectus creatus, & hoc ipſo finitus, ulla ſua cognitione, adæquare

quare infinitam cognoſcibilitatem Divinam, ùt eſt per ſe clarum.

560. Supponendum 2. quòd, ſicut Beati, ità & Chriſtus, per viſionem beatificam, videat in Verbo, hoc eſt, in DEO, non tantùm DEUM, ſed etiam alias res creatas, quas DEUS, qui eſt eminenter ſpecies intelligibilis omnium rerum, repræſentat tanquam ſpeculum, ſed voluntarium; quia ſcilicet, quando vult, quomodo vult, & quantum vult, repræſentat.

Ubi ex occaſione noto, quòd juxta eos, qui dicunt, volitiones, & cognitiones DEI contingentes, non eſſe adæquatè identificatas cum DEO, non poſſint in DEO videri res creatæ ùt exiſtentes pro ulla differentia temporis; nam prædicata DEI neceſſaria non habent connexionem cum creaturis exiſtentibus, ùt eſt clarum; unde tantùm videri poſſunt res ùt poſſibiles: ex quo tamen ipſo poteſt fors impugnari ea opinio; nam ſequitur, quòd neque DEUS, formaliter in ſe ipſo, tanquam in ſpeculo, poſſit videre rem ullam creatam exiſtentem, adeóque creaturas exiſtentes non poſſit videre in ſe ipſo, ſed tantùm in ſe ipſis, vel certè in complemento extrinſeco ſui decreti: quod ſanè videtur difficile. In noſtra autem ſententia, quæ aſſerit, actus contingentes DEI eſſe realiter ipſi identificatos (quanquam virtualiter ab eſſentia Divina diſtinctos) poſſunt in Verbo realiter ſumpto videri omnia creata, tum poſſibilia, tum exiſtentia pro quocunque tempore.

561.

Digitized by Google

561. Ulteriùs advertendum ex Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 367.* quòd, ſi viſio beatifica fuerit directiva actuum liberorum Chriſti (quod videtur hic auctor velle probare ex eo, quòd viſio beatifica ſummè moverit Chriſtum ad amorem DEI, & aliarum virtutum) tunc non potuerit Chriſtus eos actus ùt abſolutè futuros prævidere in viſione beatifica. Ratio eſt; quia aliàs actus illi non ampliùs fuiſſent liberi; nam viſio illa eſt eſſentialiter cum ipſis actibus connexa; quia eſt eſſentialiter vera: ſi jam inſuper eſſet directiva, eſſet inimpedibilis, ſaltem, niſi ſimul tolleretur directio actuum, ſeu cognitio, illuminans ad actus eliciendos; qua tamen ratione impediretur ipſe actus primus proximus, ſeu libertas ad eos actus, adeóque ea viſio non eſſet impedibilis ſtante libertate.

Ex quo conſequitur, quòd non poſſent illi actus liberè elici; quia, quod eſt eſſentialiter connexum cum actu, & ſimul inimpedibile, ſtante libertate, ſeu actu primo libero, tollit libertatem, ùt probatum *in tract. de DEO à n. 450. & 578.* & ratio clara eſt; quia in hac ſuppoſitione non datur poteſtas ad oppoſitum: nec in ſenſu compoſito, propter eſſentialem connexionem viſionis cum actu: nec in ſenſu diviſo; quia hic ipſe tollit actum primum liberum, hoc eſt, ipſam libertatem. Quare, ſuppoſita ea directione, debet Chriſtus ſuos actus liberos, ùt abſolutè futuros, videre per aliam viſionem, ſeu ſcientiam, non directivam eorundem actuum

liberorum, atque impedibilem per actus oppoſitos: & poſſunt tunc illi videri in ſe ipſis per ſcientiam infuſam.

562. Supponendum 3. Chriſtum etiam ùt hominem non habuiſſe ullam ignorantiam poſitivam; hæc enim non eſt tantùm qualiſcunque neſcientia: ſed eſt neſcientia earum rerum, quæ quis juxta conditionem ſui ſtatûs ſcire poſſet, ac deberet: talis autem neſcientia longè eſt à Chriſto; ab ipſo enim longè abeſt omnis imperfectio poſitiva, qualis utique eſt neſcire res ad ſuum ſtatum pertinentes. Sanè Chriſto tribuenda eſt omnis perfectio, quæ ipſi convenienter tribui poteſt, ùt fatentur omnes, & diximus ſuprà *n. 543.* Unde Chriſtus omnia ſcit, quæ ad ipſum, aut ejus ſtatum ſpectant: & hinc erraverunt graviter Agnoitæ, quando dixerunt Chriſtum ùt hominem neſcire diem, judicio extremo determinatum. Quomodo autem explicandus ſit textus *Marci 13. v. 32.* ubi Chriſtus dicit, Filium, ſive ſeipſum, neſcire illum diem, dixi fusè *tract. de virt. Theolog. n. 82.* ſcilicet, Chriſtus eum diem non ſcivit ſcientia communicabili, vel quâ faciat alios ſcire.. His ſuppoſitis

563. Dico 1. Chriſtus ùt homo in Verbo non vidit omnes creaturas poſſibiles. Ità communis Theologorum; quamvis enim Suarez, Tannerus, & alii dicant, ſi poſſibilis eſſet talis cognitio creata, eam etiam Chriſto tribuendam eſſe; eoquòd omnis perfectio, & ſcientia ei tribuenda ſit, tamen abſolutè putant, talem cognitionem

non

non eſſe poſſibilem. Probatur concluſio. Anima Chriſti per viſionem beatificam videt omnia, quæ ſunt formaliter in DEO: &, ſi videret etiam omnes creaturas poſſibiles, videret etiam omnia, quæ ſunt eminenter in DEO, ſive quæ DEUS poteſt cauſare: atqui intellectus creatus, qualis eſt Chriſti ut hominis, non poteſt videre omnia, quæ ſunt in DEO formaliter, & eminenter: ergo.

Prima pars majoris non negatur; quia hoc ſecum fert viſio beatifica, tanquam clara viſio DEI, ut videat eſſentiam DEI in ſe intuitivè, & quidditativè, ſaltem quoad prædicata primaria. Noto autem hîc, quòd illa vocentur *prædicata primaria DEI*, quæ formaliter exprimunt ſpecialem perfectionem: talia ſunt e. g. aſeitas, omniſcientia, omnipotentia: *prædicata ſecundaria* autem vocentur ea, quæ non exprimunt ſpecialem perfectionem, à perfectionibus prædicatorum primariorum diverſam, ſed aliquo modo in illis contentam: ſic potentia producendi homines continetur in omnipotentia; ſcientia de venturo Antichriſto in omniſcientia &c.

Altera pars majoris etiam patet; quia illud continet DEUS in ſe eminenter, quod poteſt cauſare, ſeu producere: & quidquid DEUS producere non poteſt, debet eſſe Chymæra, adeóque non poteſt eſſe perfectio: conſequenter non poteſt in DEO contineri, nec formaliter, nec eminenter (nam per *contineri eminenter* intelligitur *contineri*

ri demptis imperfectionibus) ergo ſciens omnia poſſibilia ſciret omnia, quæ poteſt DEUS cauſare, ſeu omnia, quæ DEUS in ſe continet eminenter.

564. Probatur etiam minor primi ſyllogiſmi. Quidquid ſit, an hæc cognitio dicenda ſit ſtrictè comprehenſiva DEI (de quo fusè Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 26. ſec. 2.*) ſaltem eſt aliquo modo extenſivè comprehenſiva, ità, ut penetret totum objectum, & omnia, quæ in illo quovis modo ſunt: ſed talis cognitio non competit intellectui creato: ergo. prob. mi. meo judicio optimè ex SS. Patribus, qui, quando negant, intellectui creato poſſibilem eſſe comprehenſionem DEI, negant ei poſſibilem eſſe omnem comprehenſionem, etiam latiùs dictam.

Sic S. Gregorius *l. 10. moral. c. 7.* (*in edit. Antverp. a. 1615. quàm habui: aliæ editiones dicuntur hæc verba habere c. 10.*) ait. *In retributionis autem culmine reperiri omnipotens per contemplationis ſpeciem poteſt, ſed tamen ad perfectum non poteſt; quia, etſi hunc in claritate ſua quandoque conſpicimus, non tamen ejus eſſentiam plenè contuemur; Angelica etenim, vel humana mens, cùm ad incircumſcriptum lumen inhiat, eo ipſo ſe, quo eſt creatura, coanguſtat, & ſuper ſe quidem per provectum tendit, ſed tamen ejus fulgorem comprehendere, nec dilata ſufficit, qui & tranſcendendo, & portando omnia, & implendo concludit.*

Ecce

Ecce rationem incomprehenſibilitatis DEI, etiam in retributionis gloria, ſeu beatitudine, ſtatuit S. Pontifex, ex una parte in ratione creaturæ, per illa verba: *eo ipſo, quo eſt creatura, quamvìs dilatata*, ſeu elevata: ex altera verò parte in infinitate perfectionum in DEO cognoſcibilium, per illa verba: *qui & tranſcendendo, & portando omnia, & implendo concludit*: non autem rationem incomprehenſibilitatis DEI ſtatuit in ratione intenſionis, aut claritatis.

S. Auguſtinus verò *in quæſtiunculis de Trinitate* ait: *Plenam verò Divinitatis naturam, nec Angelus quilibet, nec Sanctorum aliquis, perfectè intelligere poterit, ideo incomprehenſibilis dicitur DEUS.* Ecce tantùm plenitudinem perfectionum Divinarum affert: nihil de claritate, aut intenſione cognitionis dicit.

565. Ratione concluſionem hanc probare difficilius eſt. Quidam dicunt, talem cognitionem eſſe infinitam: ſed alii cum Tannero *tom. 4. diſp. 1. q. 5. n. 110.* id negant; & ſanè difficulter id probatur, ſuppoſitis dictis *n. 307.* Quidam ajunt, eam cognitionem fore comprehenſivam DEI: ſed negatur, eſſe ſtrictè comprehenſivam DEI; quia non eſſet tam intenſa, aut tam clara, quàm mereatur cognoſcibilitas DEI. Si autem dicatur, eſſe ſaltem latiùs dictam comprehenſionem DEI, negatur, iſtam repugnare: vel certè hoc vix probari poteſt, niſi ex SS. Patribus *num. præced.* allatis. Alii ajunt, quòd

quòd talis intellectus, qui videret omnia, quæ tam formaliter, quàm eminenter ſunt in DEO, extrahendus eſſet ex magiſterio DEI; eoquòd nihil ampliùs poſſet à DEO diſcere. Et quidem hoc verum eſt, ſi loquamur de extenſione notitiæ: at clariùs ſaltem poſſet talis intellectus multa percipere.

Probant aliqui etiam concluſionem ex quadam cenſura Directorii Inquiſitorum Tarraconenſium, damnantium ſimilem propoſitionem in Arnaldo de Villanova: ſed illa cenſura, neque ab ullo Concilio, neque ab ullo Papa, fuit confirmata: inſuper propoſitio Arnaldi non videtur damnata nudè ſumpta, ſed ùt deducta ex aliquo principio, quod Monothelitarum errorem ſapere videbatur, de qua re videri poteſt Tannerus *tom. 4. diſp. 1. q. 5. n. 101.* & Lugo *de incarn. diſp. 19. ſec. 2. n. 46.* unde nec ego eam cenſuram pro noſtra ſententia adducere velim: ſed ſufficit mihi ratio prima ab auctoritate SS. Patrum.

566. Dico 2. Chriſtus ùt homo, vel anima Chriſti, videt in Verbo omnia præterita, præſentia, & futura, ſaltem ea, quæ finita ſunt, & quorum viſio in Verbo non habet ſpecialem repugnantiam. ità Theologi omnes. Probatur ratione S. Thomæ. *3. p. q. 10. a. 2. in corp.* Si omnes Beati vident in Verbo omnia, quæ pertinent ad ſtatum ipſorum, tunc certè etiam Chriſtus videt omnia, quæ pertinent ad ſtatum ipſius: id quod etiam probatum fuit *n. 562.* atqui omnia præterita, præſentia, & futura ſuprà dicta

dicta pertinent ad ſtatum Chriſti: ergo. prob. mi. 1. quia omnia iſta ſunt creata propter dignitatem ejus, & ad ejus honorem: omniáque ipſi ſubjecta ſunt. 2. quia ipſe eſt caput omnium hominum, & Angelorum, præſertim omnium prædeſtinatorum, ob quos tamen omnia alia creata ſunt. 3. quia ipſe eſt conſtitutus judex omnium; unde etiam debet nôſſe ſecreta cordium.

Dixi 1. *Quæ non habent repugnantiam;* nam aliqui volunt, quòd quorundam viſio habeat repugnantiam cum libertate Chriſti, de qua re vide *n. 561.* item fortè repugnat, quòd Chriſtus per ipſam viſionem in ſe reflexam videat hujus ipſius perpetuitatem; nam, cùm hæc viſio ſit eſſentialiter vera, ſi videretur per ipſam ipſa ejus perpetuitas, eſſet ipſa omnino indeſtruibilis, quod creaturæ repugnat: ergo, vel Chriſtus per eam viſionem tantùm videt, quòd ſemper alia, & alia viſio ſit ſucceſſura: vel, ſi eadem maneat, debet hujus perpetuitatem videre per aliam ſcientiam. vide dicta etiam *à n. 98. de beatitudine.*

567. Dixi 2. *Saltem finita;* nam inprimis Chriſtus non videt ſubſtantias ſyncategorematicè infinitas; quia ceſſabunt aliquando generationes, & non ampliùs dabuntur novæ ſubſtantiæ: at verò, quia accidentia, e. g. cognitiones, volitiones, & alii accidentales effectus ſubſtantiarum, nunquam ceſſabunt, ſed multiplicabuntur in infinitum, controverſum eſt, an Chriſtus tales cognitiones, volitiones &c. videat ſyncategore-

maticè infinitas. Equidem S. Thomas *3. p. q. 10. a. 3. in corp.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 26. ſec. 3. §. Dico ſecundò.* Rhodes *de incarn. diſp. 3. q. 2. ſec. 1. §. 3.* Tannerus *tom. 4. diſp. 1. q. 5. n. 109.* & alii plures admittunt, animam Chriſti videre in Verbo infinita, vel, ùt ait Lugo *de incarnat. diſp. 19. ſec. 1. n. 5.* videre omnia, quæcunque DEUS videt ſcientiâ viſionis, adeóque ſaltem ſyncategorematicè infinita, eáque videre diſtinctè, & clarè.

Negant tamen hi auctores, hanc cognitionem eſſe infinitam, dicúntque eſſe tantùm individualiter perfectiorem aliis, pauciora repræſentantibus, aut eſſe in linea ſuperiori: addunt, perfectionem cognitionis ratione multitudinis objectorum non creſcere arithmeticè, ſed tantùm geometricè: ſicut etiam cognitio tantum creſcit geometricè ratione perfectionis objecti: de quo vide *n. 303.* (vide etiam de infinitudine ſimilium rerum indiviſibilium *n. 307.*) & ſi hoc verum eſt, utique libentiſſimè concedo, Chriſtum cognoſcere ſyncategorematicè infinita. At verò cognitionem infinitam Chriſto ùt homini auctores etiam iſti non concedunt.

568. Difficulter autem datur ratio, quare cognitio, clarè, & diſtinctè, repræſentans ſyncategorematicè infinita, non ſit infinita: non quidem ſimpliciter, & in omni genere (quia utique poſſet creſcere in claritate, & intenſione &c.) ſed tamen in repræſentando; quia æquivalet infinitis aliis cognitionibus, quarum quælibet duntaxat repræſentat unum

unum objectum: adeóque æquivalet infinitis æqualibus uni certæ.

Certè talis cognitio videtur ſe habere ſicut duratio aliqua indiviſibilis, per quam creatura aliqua duràſſet ab æterno: hæc autem duratio eſſet infinita; quia æquivaleret infinitis durationibus ſucceſſivis, & æqualibus uni certæ: quin etiam non videtur excogitabilis major quaſi extenſio cognitionis, quàm ejus, quæ cognoſcit ſyncategorematicè infinita (vide tamen etiam, quæ de infinitudine diximus *n. 307.*) nam etiam cognitio, cognoſcens omnia poſſibilia, tantùm cognoſcit ſyncategorematicè infinita, & unum infinitum objectorum non poteſt eſſe majus altero. Sanè, ùt verum fatear, in his rebus, quæ non ſunt DEUS, nec ponuntur realiter diſtincta, difficulter explicatur, quando tandem ſint infinita in aliquo genere, vel ſpecie.

Fortè tamen poteſt dari diſparitas, inter eam durationem, & hanc cognitionem, ac dici, talem durationem continere in ſe omnem perfectionem formalem, & æſtimabilem omnium durationum, & ità, ut in genere durationis non poſſet dari perfectior: at verò cognitionem, cognoſcentem ſyncategorematicè infinita, non continere omnem formalem perfectionem omnium cognitionum; quia poſſet dari aliqua clarior, vel intenſior, adeóque perfectior in genere cognitionis: quæ diſparitas, ſi ſufficit, & dici poteſt, quòd, etſi talis duratio ſit infinita, tamen non ſit ſimpliciter infinita talis

cognitio, ſed tantùm ſit, ùt ajunt, infinita aliquo modo objectivè, quatenus tendit in objecta ſyncategorematicè infinita, dicam, animam Chriſti videre omnia, quæ DEUS per ſcientiam viſionis videt, exceptis fortè iis, quorum viſio aliunde repugnat, ùt jam advertimus *n.* 566.

569. Recentior quidam ait, ex ratione probabilius eſſe, animam Chriſti non cognoſcere ſyncategorematicè infinita: & quando ei objicitur, quòd infinita ſpectent ad ſtatum Chriſti, reſpondet, Chriſtum ſpectantia ad ſuum ſtatum cognoſcere in tantum, in quantum potentia finita animæ ipſius eſt capax: non verò cognoſcere ea, ſupra capacitatem animæ finitam.

Quamvis autem aliquis cum hoc auctore velit negare animæ Chriſti cognitionem objectorum, ſyncategorematicè infinitorum, tamen debet concedere 1. quòd anima Chriſti cognoſcat infinita ſyncategorematicè ſecundùm rationes communes, non tantùm ſicut aliæ creaturæ, quando ſecundùm rationes communes, ſeu univerſales, cognoſcunt infinitum confuſiſſimè: ſed ſecundùm rationes minùs communes. 2. quòd eadem anima cognoſcat habitu infinita, hoc eſt, quòd pro libitu poſſit, quælibet ex infinitis cognoſcere, ſi velit, non quidem, ut tandem pertingat ad cognoſcendum infinitum (nam per finitas cognitiones non poteſt infinitum exhauriri) ſed, ut quodlibet objectum, diſtributivè ſumptum, pro libitu poſſit cognoſcere.

570.

570. Hac tamen ratione, ſeu habitu, probabiliùs non poteſt Chriſtus cognoſcere objecta per viſionem beatificam; quia hæc ſaltem quoad ſpeciem, ſeu perfectionem, immutabilis eſt (quidquid ſit, an mutabilis ſit quoad individuum), nec per eam aliquando poteſt plus videri, aliquando minus. Ratio eſt; quia aliàs poſſet quis nunc eſſe beatior, quàm fuerit antè (ùt probat Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 26. ſec. 2. §. Dico 2.*) quod nequit fieri. Nec dici poteſt 1. hac ratione beatitudinem tantùm variari quoad objectum ſecundarium; nam eſt imperceptibile, variari viſionem creaturarum in DEO, quin varietur viſio ipſius DEI, à Beato per viſionem beatificam viſi; ut enim rectè ait Lugo *de incarnat. diſp. 19. n. 7.* objecta ſecundaria in tantum apparent in primario, in quantum iſtud magis penetratur, & clariùs, ac diſtinctiùs penetratur ordo, quem objectum primarium habet ad ſecundaria: ergo, ſi videantur alia objecta ſecundaria, debet etiam objectum primarium aliter penetrari, atque ejus ordo ad ſecundaria aliter cognoſci.

571. Nec dici poteſt 2. nunquam plus videndum à Beato, ſed tantùm aliud, ità, ut viſio ſemper ſit æqualiter perfecta, & tantùm uni objecto, ſuccedat aliud pro libitu Beati; hæc enim ipſa mutabilitas, ùt ait Eximius, *loc. modò cit. §. Neque enim.* eſſet magna imperfectio: dein, ſi ſic poſſet viſio beatifica variari, non eſſet ratio, quare non poſſet etiam remitti, & intendi, ità, ut nunc Beatus aliquanto minus, quàm ei debeatur, vide ac-

deat, poſtea aliquanto plus; cur enim unum ſubiiciatur voluntati videntis, & non aliud, ùt ait citatus Suarez? Accedit authoritas S. Auguſtini *l. 15. de Trin. c. 16.* de viſione beatifica ſic loquentis: *Fortaſſis etiam volubiles non erunt noſtra cogitationes, ab aliis in alias euntes, atque redeuntes, ſed omnem ſcientiam noſtram uno ſimul conſpectu videbimus.* videatur etiam Lugo *de incarn. diſp. 19. ſec. 1. n. 7.*

Unde juxta hanc ſententiam, aſſerentem, Chriſtum habitu cognoſcere infinita, debet Chriſtus res novas cognoſcere per ſcientiam infuſam: ſicut etiam Arriaga *in 1. p. de DEO diſp. 9. ſec. 8. n. 49.* & alii dicunt, Beatos in cælo res novas cognoſcere per ſcientiam infuſam. Si quis autem fors vellet hæc impugnare ex eo, quòd omnis ſcientia infuſa Chriſto ſimul collata ſit, reſponderetur, quòd non ſit collata ſimul prorſus omnis ſcientia, quæ vocatur infuſa: ſed quòd DEUS Chriſto, & Beatis, infundat quandoque novas revelationes. Quomodo autem tunc non eliciant actum fidei, dicam inferiùs *n. 582.* eſt enim communis difficultas cum ea, quomodo Chriſtus poſſit videre abſolutè futura per ſcientiam infuſam.

572. Dico 3. Chriſtus ùt homo, ſeu humanitas, ſive anima Chriſti, videt in Verbo, licèt non omnia, plurima tamen poſſibilia. ità S. Thomas *3. p. q. 10. a. 2. in corp.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp, 26. ſec. 3. §. Dico tertio.* & alij communiter. Probatur. Chriſtus revelavit aliqua purè poſſibilia: ergo ante-

antecedenter ea ſcivit. prob. ant. ex *Matth.* *11. v. 21.* & *Luc. 10. v. 13.* ubi Chriſtus prædixit, poſſibilem pœnitentiam Tyriorum. item *Matth. 26. v. 53.* ubi ait, poſſibile eſſe, ut Pater mittat duodecim legiones Angelorum. Et quamvis ex his textibus non habeatur, Chriſtum hæc vidiſſe potiùs per ſcientiam viſionis beatificæ, quàm per aliam, e. g. infuſam, tamen utique veroſimiliùs dicitur, ipſum ea vidiſſe potiùs per ſcientiam perfectiſſimam, ſeu viſionem beatificam, quàm tantùm per aliam; cùm nulla ſit ratio, cur potiùs per aliam tantùm viderit. Accedit, quòd etiam alij Beati probabiliter quædam poſſibilia videant in Verbo: unde hoc multò magis concedendum eſt Chriſto.

573. Dico 4. Per ſcientiam infuſam anima Chriſti ſcivit omnia exiſtentia, præterita, & futura, naturalia, & ſupernaturalia, præterea etiam aliqua poſſibilia. ità S. Thomas *3. p. q. 11. a. 1. in corp.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 27. ſec. 1. & 2. & 3.* ac alij. Prob. Angeli, ùt communiter conceditur, per ſcientiam infuſam cognoverunt naturalia: ergo etiam anima Chriſti per illam eadem cognovit, & longè plura, quæ ſcilicet ad ejus ſtatum ſpectabant. Quòd autem Chriſtus per eandem ſcientiam cognoverit ſupernaturalia, teſte Suarez *modò cit. diſp. ſec. 3. §. Dicendum.* nemo contradicit: & ratio etiam eſt; quia ſupernaturalia poſſunt cognoſci per ſcientiam infuſam, ſive, quod idem eſt, per infuſas ſpecies proprias, & in ſe ipſis: inſuper ea ità cognoſcere eſt perfectio, quæ Chri-

Chriſto negari non debet: præſertim cùm ipſe fuerit author omnis gratiæ ſupernaturalis.

Quòd autem Chriſtus per hanc ſcientiam etiam cognoverit præterita, & futura, probatur ex eo; quia iſta ſcire, & quidem per ſpecies proprias, ac in ſeipſis, eſt perfectio, quæ poteſt Chriſto ſinè omni inconvenienti tribui, adeóque tribui debet. Huc referri etiam debent omnes probationes *n. 543.* allatæ. An autem Chriſtus per hanc ſcientiam infinita cognoverit, an non, pendet ex eo, an infinita cognoverit per viſionem beatificam (de qua re egimus *à n. 567.*) ſi enim infinita cognovit per illam, etiam per hanc infinita cognovit; nec enim eſt ſpecialis difficultas in hac ſcientia præ illa.

574. Addit recentior quidam, animam Chriſti, intuitivè cognoſcendo viſionem beatificam, cognoſcere per hanc ſcientiam etiam abſtractivè myſterium SS. Trinitatis, quatenus viſio beatifica, quam cognoſcit, eſt repræſentatio DEI unius, & trini. Sed Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 27. ſec. 5. §. Secundus modus.* id videtur negare; nam ait, viſionem per ſe primò terminari ad DEUM ut ſic, & tantùm conſequenter ad Perſonas, adeóque, cognita illa viſione, tantùm cognoſci, eam eſſe viſionem DEI: non tamen per illam cognoſci, quomodo DEUS ſit, an tantùm ſit unus, vel etiam trinus: præſertim cùm illa viſio comprehendi non poſſit per aliam ſcientiam extra viſionem beatificam.

Quid

Quidquid tamen de hoc ſit, ſaltem cognovit anima Chriſti per hanc ſcientiam myſterium incarnationis, metaphyſicè acceptum, de quo *n. 3.* quatenus cognovit unionem hypoſtaticam, quæ eſt aliquid creatum.

Negat tamen iterum Suarez *ibidem* ex unione hypoſtatica, per ſcientiam infuſam cognita, poſſe cognoſci myſterium SS. Trinitatis; quia ex vi unionis ſolùm cognoſcitur, in DEO eſſe ſubſiſtentiam aliquam, quæ poſſit terminare illam unionem: non autem cognoſcitur, an ſubſiſtentia illa ſit relativa, an abſoluta. Vult igitur Eximius, myſterium hoc cognoſci per ſcientiam infuſam, ad eum modum, quo cognoſcit anima Chriſti futura contingentia libera, de qua re inferiùs agemus in objectionibus *n. 580. & ſeq.* Rhodes tamen *diſp. 3. de incarnat. q. 2. ſec. 2. §. 3.* ait, cognoſci myſterium SS. Trinitatis (& eadem eſt ratio de myſterio Incarnationis) abſtractivè per ſcientiam infuſam, in actibus fidei ſupernaturalis, de hoc myſterio elicitis, quos intuitivè Chriſtus per hanc ſcientiam cognoſcit.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

575. OB. 1. contra 1. concluſ. *Ad Coloſs. 2. v. 3.* dicitur de Chriſto: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ DEI abſconditi:* ergo Chriſtus etiam omnia poſſibilia ſcivit.

ſcivit. Confir. Non implicat, hanc ſcientiam animæ Chriſti communicatam fuiſſe: ergo non debemus eam ipſi negare. Reſp. cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 26. ſec. 2. §. Ad fundamentum magiſtri.* neg. conſeq. Textus objectus ſignificat tantùm, quòd in Chriſto fuerint illi theſauri ſcientiæ, qui ſecundùm potentiam ordinatam, hoc eſt, ſecundùm menſuram ordinatam, & determinatam à DEO, communicantur alicui intellectui creato, ut ſcilicet ſciat omnia, quæ ad ſuum ſtatum pertinent, & non habeat ullam ignorantiam poſitivam.

Eodem modo exponendus eſt S. Chryſoſtomus *homil. 5. in c. 2. epiſt. ad Coloſs. ante medium*, ubi in hæc verba Apoſtoli: *In quo ſunt omnes theſauri &c.* ſic ſcribit de Chriſto: *Ipſe novit omnia .... dicendò ergo theſaurum, oſtendit multitudinem: dicendo verò omnes, eum nihil ignorare: dicendo autem abſconditi, quòd ſolus ſciat: intellige: oſtendit.* Ratio autem ità exponendi S. Chryſoſtomum eſt, quòd, cùm ipſa vox *ignorare* opponatur tantùm ſcientiæ rerum, ad ſtatum proprium pertinentium, ſatis innuat S. Pater, ſe tantùm loqui de ſcientia rerum, ad ſtatum Chriſti pertinentium. Similiter exponendi ſunt etiam alii SS. Patres, ſi quando animæ Chriſti ſcientiam immenſæ ſimilem videntur tribuere; quia tantam ſcientiam in ſenſu omnino ſtrictiſſimo, creaturæ tribuere, nec admittit ratio, nec aliorum SS. Patrum authoritas.

576. Ob. 2. contra 3. concluſ. Poſſibilis

bilia non poſſunt videri in DEO: ergo Chriſtus ùt homo, ſeu anima Chriſti, non vidit in DEO, vel Verbo ulla poſſibilia. prob. ant. DEUS non eſt cauſa adæquata poſſibilium: ergo non poſſunt videri in ipſo, tanquam in cauſa. prob. conſeq. hæc eſt ratio, cur non poſſint videri plures effectus in creatura: ergo etiam debet eſſe ratio, cur non poſſint videri in DEO. Reſp. neg. ant. ad prob. diſt. ant. DEUS non eſt cauſa adæquata poſſibilium plurimorum. neg. ant. prorſus omnium. ſubdiſt. & tamen eſt cauſa adæquata, ſaltem in actu primo, alterius concauſæ. conc. ant. non eſt cauſa adæquata alterius concauſæ. neg. ant. & conſ. ad prob. ult. conſeq. ſub eadem diſtinctione conc. vel. neg. ant. & abſolutè neg. conſeq.

Inprimis ratio iſta addita, cur in creaturis non poſſint videri plures effectus, tunc tantùm eſt vera, quando cauſa inadæquata non exigit determinatè concurſum alterius concauſæ: e. g. in homine (qui tantùm eſt cauſa inadæquata cognitionis; cùm ad iſtam requirantur inſuper etiam ſpecies objecti) non poteſt determinatè videri hæc in ſpecie cognitio; quia concurſus ſpeciei ad hanc determinatè cognitionem non eſt homini determinatè debitus. At verò in igne poteſt videri alius ignis in ſpecie; quia concurſus DEI, ad alium ignem producendum, eſt cuilibet igni determinatè debitus. DEO autem debitæ, vel ſubordinatæ ſunt omnes cauſæ creatæ: quæ, ſi DEUS velit produci effe-

ctum, neceſſariò concurrunt, ſaltem neceſſitate conſequente ad decretum DEI.

Dein, quamvis DEUS ſe ſolo non poſſit producere aliqua entia, e. g. modalia, quæ eſſentialiter exigunt produci, ſaltem partialiter, à creatura (quod plures etiam concedunt de actibus vitalibus) poteſt tamen DEUS earum cauſas, hoc eſt, hominem, vel animal vivens, pro libitu producere, & quidem ſe ſolo: adeóque eſt in actu primo cauſa adæquata ſuæ concauſæ: quamvis non neceſſariò ſit in actu ſecundo; quia non neceſſariò actu eam concauſam producit.

577. Ob. 3. contra 4. concluſ. Si Chriſtus ùt homo, per ſcientiam infuſam vidit omnia præterita, præſentia, & futura, quæ ſunt infinita, debuit habere ſpecies infinitas: ſed iſtæ dari non poſſunt: ergo. Confir. Scientia infuſa non poteſt repræſentare naturalia, & ſupernaturalia: ergo non poſſunt iſta per illam ſcientiam videri. Reſp. me non decidere, an Chriſtus ùt homo infinita cognoverit. Auctores, id defendentes, negant ma. & dicunt, nec malè, quòd, ſicut una cognitio, ſeu ſpecies expreſſa, poteſt repræſentare innumera, vel infinita objecta, ità etiam una ſpecies impreſſa poſſit repræſentare innumera, vel infinita. Ad confirm. neg. ant. cum Suarez; nam ſcientia ordinis ſuperioris poteſt habere univerſale objectum, quo complectatur res ordinis ſuperioris, & inferioris. Sic mihi dubium non eſt, per fidem credi ſupernaturaliter non tantùm ſupernaturalia, ſed etiam naturalia. Poteſt etiam dici, Chriſto fuiſſe infuſam dupli-

plicem ſcientiam, naturalem unam; alteram ſupernaturalem, ùt diximus *n. 543*.

578. Ob. 4. Gratia eſt participatio Divinæ naturæ: ergo non poteſt clarè cognoſci, non clarè cognitâ Divinâ naturâ: ſed hæc non poteſt clarè cognoſci extra viſionem beatificam: ergo gratia non poteſt clarè cognoſci per ſcientiam infuſam. Confirm. Saltem viſio beatifica, quamvis ſit aliquid creatum, non poteſt clarè cognoſci per ſcientiam infuſam: ergo. prob. ant. viſio terminatur immediatè ad DEUM: ergo non poteſt clarè cognoſci, non clarè cognito DEO. Reſp. diſt. ant. gratia eſt moralis aliqua participatio Divinæ naturæ conc. ant. eſt participatio phyſica. neg. ant. & conſeq. Quælibet creatura eſt aliqua moralis participatio eſſentiæ Divinæ, quatenus ab ea, tanquam cauſa phyſica, & exemplari, procedit, quamvis dein una majorem ſimilitudinem habeat, quàm alia: ad creaturam autem perfectè cognoſcendam nullatenus eſt neceſſe, clarè cognoſcere DEUM.

579. Ad confirm. Poteſt hîc quæſtio fieri, vel de viſione beatifica propria Chriſti, vel de viſionibus aliorum Beatorum. Quod ſpectat ad iſtas, ſeu ad viſiones aliorum Beatorum, humanitas, vel anima Chriſti, poteſt eas videre per ſpecies proprias: nec debet in ijs videri intuitivè, clarè DEUS, ſed tantùm abſtractivè: ſicut, ſi video imaginem perfectam Cæſaris, video in ea abſtractivè Cæſarem. Nec dicas, illas viſiones facere, ut intellectus videat DEUM; hoc enim tantùm

eſt verum de intellectu, quem informant, & formaliter reddunt videntem: non autem eſt etiam verum de intellectu illo, cujus ſunt duntaxat objectum.

Quod autem ſpectat ad viſionem propriam Chriſti, exiſtimat Eximius *tom. 1. in 3. p. diſp. 27. ſec. 3. §. Secundò quoad.* eam potuiſſe à Chriſto cognoſci per ipſammet, tanquam reflexam in ſe: quanquam autem ſic anima Chriſti per ſuam viſionem viderit etiam DEUM, non tamen iſtum vidit per eam, ùt eſt reflexio in ſeipſam. Habet tamen hæc reflexio viſionis in ſeipſam, ſi ipſamet viſio in individuo perpetua ſit, aliquam difficultatem, præſertim, ſi etiam hæc perpetuitas reflexè videri deberet, de qua re vide *n. 566.* Sed quidquid de hoc ſit, potuit anima Chriſti, ſive ejus humanitas, etiam ſuam viſionem videre per ſcientiam infuſam; non enim debuit per eandem ſcientiam infuſam in ſua viſione videre DEUM intuitivè, ſed tantùm abſtractivè, prout modò diximus, potuiſſe per ſcientiam infuſam videri viſiones beatificas aliorum Beatorum, quin in ipſis debuerit intuitivè videri DEUS.

580. Ob. 5. Anima Chriſti per ſcientiam infuſam non potuit cognoſcere futura: ergo concluſio non ſubſiſtit. prob. ant. anima Chriſti non potuit futura per eam ſcientiam cognoſcere obſcurè, nec potuit, ea cognoſcere clarè: ergo nullo modo potuit ea cognoſcere. prob. 1. p. ant. ſi anima Chriſti potuiſſet futura cognoſcere obſcurè, potuiſſet etiam habere fidem: atqui fides non potuit

dari

dari in Chriſto: ergo. prob. etiam 2. p. ant. nondum exiſtentia non poſſunt clarè, ſeu intuitivè cognoſci à creatura: ſed futura ſunt nondum exiſtentia: ergo. prob. ma. cognitio intuitiva debet fieri per ſpecies proprias: atqui anima Chriſti, etſi fors habuerit infuſas ſpecies proprias rei futuræ, quæ talis, non habuit, quà talis, ſeu etiam ipſius futuritionis: ergo. prob. mi. non videtur explicabile, quomodo ſpecies futuritionis haberi poſſint, præſertim ſpecies negationis, quam includit futuritio: præcisè autem ratione ſpecierum infuſarum rei futuræ, quæ talis, non poteſt res cognoſci ùt futura; quia ſpecies illæ indifferenter repræſentant objectum præteritum, præſens, & futurum: ergo. Sed neque etiam anima Chriſti potuit futura cognoſcere per ſpecies alienas, ſeu abſtractivè; quia cognitio abſtractiva evidens (qualis ſola Chriſto, etiam ùt homini, convenit) non poteſt dari, niſi detur aliquod medium evidenter connexum cum re cognita: tale autem medium reſpectu futurorum oſtendi non poteſt: ergo. Hæc objectio eandem etiam habet difficultatem in reliquis Beatis, quomodo ſcilicet iſti cognoſcant aliqua futura, quæ non vident in viſione beatifica, ùt jam notatum *n. 571.*

581. Rem hanc fusè examinat Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 27. ſec. 2. §. Solùm ergo ſupereſt. & ſeq.* Et inprimis *§. Hæc difficultas.* affert Cajetanum, qui videtur dicere, quòd Chriſtus ùt homo cognoſcat, vel intueatur futura contingentia in ſe ipſis, cum ſuis durationibus, ſicut ſcilicet DEUS ea co-

gnoſcit, de quo fusè *tract. de DEO n. 354.* Et Suarez quidem *ſec. cit. §. Et hic modus dicendi.* ait, non poſſe directè probari, hunc modum cognoſcendi eſſe impoſſibilem creaturæ. Quia tamen hic ipſe modus cognoſcendi eſt tam altus, ut mens humana eum non capiat, ſed tantùm credat, propter infinitam vim intellectûs Divini, non videtur hic modus cognoſcendi competere intellectui creato.

Meliùs igitur videtur dici, per hanc ſcientiam infuſam videri futura tantùm abſtractivè: ad quam viſionem, vel cognitionem, præter ſpecies rerum (quæ ſolæ potiùs ſerviunt ad apprehenſionem, quàm ad judicium) neceſſarium eſt aliud adhuc medium, quod res futuras evidenter oſtendat: hoc autem non poteſt eſſe cauſa; quia hæc eſt indifferens: aliud autem non ſuppetit præter aliquam revelationem Divinam, evidenter per lumen ſcientiæ infuſæ manifeſtatam: ſicut diximus *n. 571.* Beatos futura videre: & hoc etiam modo oſtenduntur futura lumine prophetico: adeóque videtur talis revelatio eſſe reſpectu Chriſti, & Beatorum admittenda.

582. Dices 1. Cognitio per revelationem DEI, non viſa auctoritate revelantis, eſt actus fidei: ſed hic locum non habet in Chriſto, aut Beatis: ergo. Nec dici poteſt, fidem non ſtare cum revelatione evidenti; nam, ùt dictum *in tract. de virt. Theol. n. 459.* fides ſtat cum evidentia in atteſtante. Reſp. neg. ſuppoſitum ma. nam in noſtro caſu Chriſtus, & Beati vident auctoritatem revelantis per viſio-

viſionem beatificam, quanquam eam non videant per ſcientiam infuſam: actus fidei autem debet niti auctoritate dicentis, nullo modo viſa: & hoc vel ideo, quòd omnes ſupponant, non ſtare fidem cum viſione beatifica. Nec hoc eſt tantùm aliquid extrinſecum actui, ſed eſt eatenus ſaltem intrinſecum, quatenus ipſum privat ſuo objecto, ſcilicet authoritate non viſa: ſicut poſſeſſio rei per unum actum excludit actum ſpei etiam per alium; quia non habetur ampliùs objectum cum ea conditione, cum qua requiritur ad ſpem.

Verbo: requiritur ad fidem prævia apprehenſio auctoritatis, non viſæ per ullum actum, ſeu ullam viſionem (ſicut ſcilicet ad ſpem requiritur, bonum non eſſe poſſeſſum, etiam per ullum actum) alias non habetur obſcuritas requiſita ad fidem, ùt dictum *n. 465. & 469. de virt. Theol.* hoc autem non invenitur in actibus Chriſti, aut Beatorum. Quod attinet ad evidentiam in atteſtante, ea nunquam debet eſſe clara viſio DEI loquentis, ſed alia evidentia inferior.

583. Dices 2. Non poteſt eſſe evidens, DEUM loqui, quin DEUS clarè videatur. Reſp. neg. illat. In humanis etiam poſſum cognoſcere vocem alicujus, quin eum videam, ſi ſcilicet ſæpius antea eum audivi, & aſſuevi illius ſono: & poteſt utique DEUS, quin ſe intuitivè oſtendat, vel ſpecies evidentes rei cujuſcunque infundere, ſimúlque intellectum movere, ut utatur ijs ſpeciebus, ad formandum talem conceptum: vel etiam poteſt

immediatè ipſe ſupplere defectum ſpeciei, & cum intellectu producere talem conceptum: hoc autem eſt loqui; nam ſic DEUS loquitur Angelis. Ut autem hæc locutio cognoſcatur eſſe locutio DEI, poteſt DEUS inſuper dare animæ lumen ſupernaturale, ut quidditativè intueatur, & cognoſcat, quæ, & qualis ſit iſta locutio; quo poſito, anima intelligit evidenter, illam locutionem eſſe talis rationis, ut non poſſit non eſſe à DEO immutante intellectum: ſicut, ſi quis videret ſupernaturaliter quidditativè, & intuitivè habitum fidei, videret, eum eſſe ſupernaturalem, nec ab alio, quàm à DEO potuiſſe infundi.

Sicut autem dictum eſt, quòd Chriſtus cognoſcat per ſcientiam infuſam futura, ità etiam dicendum, quòd cognoſcat præterita, maximè ea, quæ priùs non cognovit præſentia, ità, ut non habeat defacto ſpecies rememorativas de illis; tunc enim ea poteſt etiam cognoſcere per tales revelationes, ſicut poteſt cognoſcere futura; ſunt enim quoad hoc ſimilia; cùm præterita tam parùm habeant exiſtentiam de præſenti, quàm parùm eam habent futura.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De Voluntate Creata Chriſti Domini.

ARTICULUS I.

An, & à qua Forma Subſtantiali ſanctificetur Voluntas Creata, ſeu Humanitas Chriſti Domini.

584. DIximus jam plura de voluntate creata Chriſti Domini, nempe eam eſſe diſtinctam à voluntate Divina *n. 533.* eam non fuiſſe contrariam voluntati Divinæ *n. 537.* eam fuiſſe impeccabilem *n. 415. & ſeq.* fuiſſe tamen liberam *n. 427.* etiam ad moriendum *n. 429.* item ad actum minùs perfectum præ perfectiori *n. 449.* non tamen ad implenda præcepta naturalia, ſaltem quoad eorum ſubſtantiam *n. 442.* Reſtat modò maximè quærendum, à qua tandem forma fuerit voluntas creata Chriſti, ſeu ejus ſanctiſſima humanitas, ſanctificata. Dico *voluntas creata*, vel *humanitas*; nam non hîc quæritur de Chriſto in concreto, de quo dubium utique eſſe non poteſt, fuiſſe ſanctum ab ipſo conceptionis inſtanti, & quidem ſanctitate Divina infinitè ſanctum.

Quæritur autem, an humanitas Chriſti fuerit ſanctificata à Verbo, vel natura Divina, tanquam à quaſi forma, vel ab unione hypoſtatica, tanquam à vera forma: & quidem

dem quæritur, an ab his humanitas Chriſti fuerit ſanctificata ſubſtantialiter; cùm natura Divina, & unio ſint ſubſtantiales: & de his agemus articulo præſenti: articulo autem ſequenti agemus de forma accidentaliter ſanctificante, ſeu de gratia habituali, & quæremus, an iſta etiam fuerit in humanitate Chriſti.

585. Dico 1. Humanitas Chriſti verè ſanctificatur per ſanctitatem increatam Verbi. ità communiter Thomiſtæ, & noſtri cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 1.* contra Scotiſtas. Prob. concluſio omnibus illis teſtimoniis S. Scripturæ, quibus Chriſtus dicitur *unctus*. ſic dicitur *pſal. 44. v. 8. Unxit te DEUS, DEUS tuus, oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.* & *Iſa. 61. v. 1. Spiritus Domini ſuper me, eoquòd unxerit Dominus me:* quod teſtimonium de ſe ipſo legit Chriſtus Dominus ex Iſaia in ſynagoga Nazarethana, ùt habetur *Luc. 4. v. 18.* item *Daniel. 9. v. 24. Et ungatur Sanctus Sanctorum.* & *Actor. 4. v. 27. Convenerunt enim verè in civitate iſta adverſùs ſanctum puerum tuum JESUM, quem unxiſti.* item *Actor. 10. v. 38. Unxit eum DEUS Spiritu Sancto, & virtute:* quos textus SS. Patres explicant de unctione per Divinitatem, ſeu per Verbum, per cujus unionem humanitas ſanctificatur.

Sic S. Cyrillus Alexandrinus *in declarat. 12. cap. ſeu anathematiſm. ad anathem. 7.* ait: *Ipſum itaque unigenitum DEI Verbum caro factus Chriſtus vocatum eſt:* Chriſtus autem ſignificat idem, ac *unctus.*

Idem

Idem *l. de recta fide ad Theodoſium ſub finem.* de Verbo, ſeu Filio DEI ait: *Factus ſecundùm carnem, & humanitatem, in noviſſimis ſæculi temporibus, & inunctus à DEO Patre in hunc mundum Apoſtolus; nominatus enim eſt, non alterius rei gratiâ, ſed propter hoc Chriſtus &c.* S. Auguſtinus *l. 15. de Trinit. c. 26.* ait: *Iſta myſtica, & inviſibili unctione, tunc intelligendus eſt unctus, quando Verbum DEI caro factum eſt, id eſt, quando humana natura, ſinè ullis præcedentibus bonorum operum meritis, DEI Verbo eſt in utero Virginis copulata.* S. Anſelmus *in cap. 1. ad Hebræos in illa verba v. 9. Propterea unxit te DEUS.* ait: *Ibi ab eodem ſpiritu unctus eſt, ubi conceptus. Nec antè conceptus, & poſtmodum unctus eſt: ſed hoc ipſum de Spiritu Sancto, & carne Virginis concipi, à Spiritu Sancto ungi fuit:* quæ verba ſumpta ſunt ex S. Gregorio *l. 9. regiſt. epiſt. 61.*

S. Hilarius Pictavienſis. *l. 7. de Trinitate poſt medium,* explicans illud Chriſti Domini dictum *Joan 10. v. 36. Quem Pater ſanctificavit &c.* pluribus probat, Chriſtum Dominum ibi oſtendiſſe, ſe jure præ aliis, qui in lege, ſeu in Sacra Scriptura, Dii vocantur, DEUM dicendum eſſe: *Per id, quòd ſanctificatus eſt in Filium:* hoc eſt, per illam ſanctificationem, per quam conſtitutus eſt Filius DEI, quæ eſt ipſa filiatio: adeòque hæc eſt aliqua ſanctitas increata, ſanctificans humanitatem, & hanc aſſumens ad Perſonam Filii DEI. Plures textus SS. Patrum vide apud Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18.*

18. ſect. 1. præſertim §. Dico ergo primò. & *§. Dicet aliquis*

586. Nec dicas 1. SS. Patres tantùm loqui in ſenſu cauſali, ſive, quòd unita Divinitas fuerit cauſa, & radix ſanctificationis, non autem formalis unctio, aut ſanctificatio; nam ſic planè eorum verba detorquerentur in ſenſum improprium: certè tam clarè indicant Patres cauſam formalem, ut non videantur potuiſſe clarioribus terminis hanc ſuam mentem exprimere; cùm expreſſè dicant, per ipſam unionem cum Divina natura fieri Chriſtum, ſeu unctum:

Nec dicas 2. hæc teſtimonia Scripturæ, & SS. Patrum, intelligenda eſſe ità, ut humanitas Chriſti uncta ſit, non ut per unctionem illam ſit ſancta, ſed tantùm, ut per eam ſit excellens, & maxima dignitate aucta, atque adeò, ſaltem in complexo cum Verbo, adorabilis cultu latriæ; contra enim eſt. Per unctionem juxta phraſin Scripturæ intelligitur ſanctitas: & per unctum intelligitur ſanctus. Sic illud *Daniel. 9. v. 24. Et ungatur ſanctus ſanctorum.* & illud *1. Joan. 2. v. 20. Vos unctionem habetis à ſancto:* communiſſimè exponitur de Sancto, & ſanctitate.

587. Prob. concluſ. 2. Plura Concilia, & Patres docent, humanitatem Chriſti eſſe à Deitate, ſeu natura Divina Deificatam; ſic enim loquitur Synodus VI. Conſtantinopoli celebrata *actione 17. in definitione fidei: Quemadmodum enim ſanctiſſima, atque immaculata, animata ejus caro deificata eſt:* quæ

quæ ipſiſſima verba repetit Concilium Florentinum *ſeſſ. ultim. in Decreto Eugenii pro Armenis* : ergo caro Chriſti animata, ſive ejus humana natura, à Divinitate ſanctificata eſt. prob. conſeq. Deificari eſt fieri incompoſſibilem cùm peccato, habere jus ad hæreditatem beatitudinis æternæ, eſſe amicum DEI &c. hæc autem formaliter idem ſunt, ac ſanctificari: ergò.

Confir. 1. Sanctitas increata, ſeu Verbum, conſtituit Chriſtum naturalem Filium DEI, ità, ut neque quà homo ſit tantùm filius adoptivus: ergo perfectiùs ſanctificat humanitatem, quàm gratia habitualis, quæ ſanctificat ideo; quia conſtituit filium adoptivum DEI. Confirm. 2. Sanctitas increata eſt unita humanitati Chriſti: & iſta eſt capax, ut denominetur ſancta: ergo hæc ab illa accipit hanc denominationem.

Confir. 3. Sanctitas increata, unita humanitati Chriſti, facit, ut iſta humanitas ſummè diligatur à DEO: item nullam patitur in humanitate peccati maculam: rurſùs ratione illius humanitati debentur omnes ſupernaturales perfectiones, conducentes ad vitam beatam, & rectè operandum: quin etiam propter ſanctitatem illam, ùt ſibi unitam, humanitas Chriſti habet jus ad gloriam ſupernam: ulteriùs iſta ſanctitas eſt incomparabiliter major participatio naturæ Divinæ, quàm ſit gratia habitualis accidentalis: & tamen gratia habitualis, unita animæ humanæ, ideo iſtam

iſtam ſanctificat; quia eſt aliquo modo, licèt longè inferiore, participatio naturæ Divinæ, & præſtat animæ ſuo modo dictos effectus: ergo multò magis ſanctitas increata ſanctificat, & quidem formaliſſimè, humanitatem Chriſti.

Alia hîc poſſet fieri quæſtio, an ipſa perſonalitas Verbi, ùt virtualiter diſtincta à natura Divina, humanitatem ſanctificet: ſed de hac re, quantum ſufficit, dictum eſt *in tract. de DEO n. 819.* in objectionibus contra noſtram ibi ſtatutam aſſertionem, qua dicebamus, quòd perſonalitates Divinæ non ſint perfectiones virtualiter diſtinctæ ab eſſentia: ubi etiam diximus, perſonalitatem non eſſe aliam, aut diverſam ſanctitatem, à ſanctitate eſſentiali naturæ.

588. Dico 2. Ipſa etiam unio hypoſtatica ſanctificat humanitatem Chriſti, non tantùm ùt quo, ſed etiam ùt quod: hoc eſt: unio non tantùm eſt nexus ſanctitatis increatæ (ſicut unio albedinis eſt tantùm nexus iſtius, & non propriè dealbat, tanquam aliqua albedo) ſed ipſa unio etiam eſt aliqua ſanctitas, ſeu forma, ratione ſui denominans Chriſtum ſanctum. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 1. §. Quod ità declaro.* ubi ait: *Illa unio præciſè per ſeipſam reddit illam naturam* humanam Chriſti *maximè DEO gratam, & dilectam:* & tandem concludit: *ergo veriſſimum eſt, hunc hominem conſtitui juſtum, & ſanctum formaliter ex vi ipſius gratiæ unionis.* item Gormaz. *de in-*

incarnat. n. 901. Aldrete, Amicus, & Bernal, ac alii.

Prob. Unio hypoſtatica eſt in ſe ipſa ſupernaturalis, longè perfectior gratia habituali, & major conjunctio cum DEO, adeóque major moraliter participatio naturæ Divinæ, & non tantùm vinculum majoris participationis: inſuper eſt radix aliqua exigitiva virtutum, & habituum ſupernorum: eſt incompoſſibilis cum peccato &c. quæ *loco citato* proſequitur Eximius: ergo eſt ſanctitas formalis: cúmque ſit vel maximè unita humanitati per ſe ipſam, & humanitas poſſit recipere denominationem *ſancta*, utique eam huic tribuit. Confir. 1. Teſte Amico apud Gormaz *de incarnat. n. 903.* SS. Patres non raró tribuunt rationem ſanctificandi ipſi unioni hypoſtaticæ: ergo. Confir. 2. Unioni hypoſtaticæ (quia intrinſecè conſtituit Chriſtum) non debet negari perfectio, quæ poteſt ei tribui, conſentaneè cum principiis fidei, & Theologiæ: ſed perfectio formalis ſanctitatis poteſt ei tribui conſentaneè cum principiis fidei, & Theologiæ: ergo.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

589. OB. 1. contra 1. concluſ. Nullum prædicatum increatum, ſeu Di-

Divinum, poteſt tribuere creaturæ aliquam denominationem ùt quo: ergo nullum poteſt denominare humanitatem, ſed tantùm conſtituere ſanctum compoſitum totum, quod eſt Chriſtus. Confirm. Effectus unius formæ non poteſt tribui per aliam: ergo denominatio ſancti, quæ in creatura habetur per gratiam habitualem, non poteſt tribui ab aliquo increato. Reſp. 1. neg. ſuppoſitum; quia ſanctitas increata potiùs tribuit denominationem ſancti, vel ſanctæ ùt quod; quia non eſt tantùm unio, vel nexus ſanctitatis, ſed eſt ipſa formalis ſanctitas, ſeu quaſi forma denominans humanitatem ſanctam: hoc autem eſt tribuere denominationem ùt quod.

Ad evitandam tamen hanc quæſtionem de nomine, quæro, quid intelligatur per *denominare ùt quo*. Si intelligitur ità denominare, ut ſimul ſit nexus ſui cum creatura. conc. ant. nam *n. 184.* diximus, ad uniendum Verbum neceſſariam fuiſſe unionem aliquam modalem. Si intelligitur tantùm denominare ità, ut ſit forma, vel potiùs quaſi forma. neg. ant. certè eſt innegabile, quòd Verbum denominet humanitatem ſubſiſtentem: conſequenter, quòd tribuat aliquam denominationem tanquam quaſi forma. Si intelligitur, quòd aliquid increatum non poſſit denominare ſubjectum, vel quaſi ſubjectum, quod non conſtituit intrinſecè, iterum negatur ant. nam e. g. ſicut albedo non conſtituit hominem, qui eſt ejus ſubjectum & tamen eum denominat al-

album: ità etiam Verbum, ſeu aliud prædicatum Divinum, quamvis non conſtituat humanitatem, (quæ eſt quaſi ſubjectum) tamen poteſt iſtam denominare ſanctam.

Certè Verbum denominat ſubſiſtentem, non tantùm Chriſtum, quem conſtituit, ſed etiam ejus humanitatem, quam non conſtituit; nam omnes debent admittere, quòd humanitas ſubſiſtat in Verbo. Aliud eſt, quòd Verbum non faciat, ſimpliciter loquendo, perſonam humanam; quia ad hoc requireretur, ut humanitas eſſet ſui juris, & per ſe ſubſiſteret. in forma diſt. juxta modò dicta antec. & neg. conſ. Ad confirm. diſt. ant. effectus unius formæ non poteſt tribui per aliam, ſi effectus ſit ſingularis, ac omnino huic formæ annexus. conc. antec. ſi effectus ſit tantùm genericus, neg. antec. & conſeq. Certè albedo, & nigredo, poſſunt denominare *coloratum*: & anima rationalis, & irrationalis, poteſt denominare *ſenſitivum*: adeóque etiam increata, & creata ſanctitas, poſſunt denominare humanitatem ſanctam.

590. Ob. 2. Verbum, aut natura Divina, ſi aſſumpſiſſet naturam irrationalem, eam non ſanctificâſſet, ùt diximus *n. 245.* ergo neque ſanctificat humanitatem. Reſp. retorqueo argum. in gratia habituali, quæ etiam naturam irrationalem non ſanctificâſſet, etiamſi ei infuſa fuiſſet: dein neg. conſeq. rationem jam dedimus *n. cit.* quia ſcilicet natura illa non fuiſſet capax hujus denominationis, ſeu, ùt dicatur ſancta, in eo

ſenſu, in quo hîc ſumitur ſanctitas. At ſi tantùm intelligatur ſanctitas in alio ſenſu, prout dicuntur ſancta vaſa, ſancta crux, id eſt, veneratione digna: in hoc ſenſu talis natura irrationalis aſſumpta utique denominaretur ſancta. vide *n. 245.*

591. Ob. 4. Sanctitas increata non poteſt humanitatem ſanctificare infinitè, neque finitè: ergo nullo modo. prob. antec. non poteſt eam ſanctificare infinitè; quia ſubjectum finitum non eſt capax formæ, aut denominationis infinitæ: non finitè; quia forma infinita non poteſt habere effectum, niſi infinitum: ergo. Confirm. Formæ accidentales tribuunt ſubjecto totum effectum formalem, quem continent: ergo etiam forma, vel quaſi forma ſubſtantialis, deberet tribuere totum effectum, quem continet: adeóque forma, ſeu quaſi forma infinita, deberet tribuere ſubjecto effectum infinitum: ſed hunc non poteſt tribuere: ergo nullum.

Reſp. neg. antec. & dico, quòd ſanctitas increata Chriſtum quidem in concreto ſanctificet infinitè; quia per identitatem eum conſtituit: at verò humanitatem in abſtracto, quam non conſtituit, ſed cui tantùm unitur, ſanctificet finitè; unde ad prob. ſecundæ partis neg. antec. Sicut omnipotentia Divina, quamvis infinita, habet effectum tantùm finitum, ità etiam ſanctitas reſpectu illius ſubjecti, quod non conſtituit, ſed cui duntaxat unitur, poteſt habere effectum tantùm finitum, ſive poteſt ei tribuere

re denominationem tantùm finitam; nam, cùm ipſa unio, in qua ſtat ratio communicandi ſanctitatem increatam humanitati, tantùm finita ſit, etiam ipſa ſanctitas, quamvis in ſe infinita, finito tantùm modo communicatur. Sic etiam eadem diſplicentia DEI, quæ eſt actus voluntatis Divinæ infinitus, magis denominat diſplicentem culpam mortalem, quàm tantùm venialem, vel imperfectionem moralem; quia ſcilicet unam magis afficit, quàm alteram, ſeu communicatur, ùt ità loquar, juxta capacitatem ſubjecti.

Ad confirm. neg. conſeq. Formæ accidentales magis ſunt propter ſubſtantiam, quàm propter ſe, & plerumque magis perficiunt ſubjectum, quàm ſeipſas. Sic gratia habitualis facit ſubjectum amicum DEO, non autem ſeipſam: & viſio beatifica facit, non ſe, ſed alium beatum. At verò formæ ſubſtantiales ſunt propter ſeipſas, & non tantùm gratiâ ſubjecti; unde poſſunt magis perficere, formaliter loquendo, ſeipſas, quàm alia. Sic anima rationalis non omnes perfectiones communicat ſubjecto; non enim facit corpus ſpirituale, nec tam perfectè vivens, ac vivit ipſa: quæ multò magis vera ſunt de DEO, qui utique magis eſt gratiâ ſui, quàm creaturarum.

592. Ob. 4. Natura Divina ùt contradiſtincta à perſonalitate, ſeu ſanctitas increata eſſentialis, non unitur realiter, & propriè humanitati: ergo non ſanctificat eam. Reſp. diſt. antec. natura Divina non

unitur immediatè, & ratione ſui. conc. antec. non unitur mediatè. neg. antec. & conſeq. Diſtinctio virtualis, perſonalitatis à natura, non tollit realem identitatem inter ipſas, ſed potiùs eam ſupponit, aut includit: cúmque natura aliunde non ſit incapax hujus denominationis, poteſt ratione hujus identitatis realis, dici mediatè unita: & ità loquuntur SS. Patres, ùt diximus *n.* 210. ad ſanctificationem autem ſufficit unio mediata.

Dices 1. Anima non denominatur alba, vel longa, aut quanta, ab accidentibus ei mediatè unitis: ergo neque humanitas denominatur ſancta à ſanctitate increata, mediatè tantùm unita. Reſp. neg. conſ. Quòd anima non denominetur alba &c. ratio non eſt defectus unionis immediatæ, ſed defectus capacitatis in anima ad hanc denominationem; anima enim non eſt capax hujus denominationis purè materialis: & hinc, ſi albedo etiam eſſet immediatè unita animæ, tamen eam non denominaret albam: at verò, ſi ſubjectum ſit capax denominationis, ſufficit unio mediata. Sic in ſententia eorum, qui potentias diſtinguunt ab anima, accidentia ſpiritualia, quæ recipiuntur juxta eam opinionem immediatè in potentiis, tamen denominant animam. Quodſi etiam illa unio mediata accidentium non ſufficeret, ad dandam denominationem, tamen ſufficeret unio mediata naturæ Divinæ; nam hæc unio eſt tantùm mediata, ratione mediantis diſtinctionis virtualis, quæ eſt ipſiſ-

ſima

ſima realis identitas: at unio accidentium eſt mediata, ratione mediantis diſtinctionis realis, quæ eſt longè major. Et certè, cùm SS. Patres recurrant ad naturam Divinam, quando agunt de ſanctificatione Chriſti, debet iſta unio mediata naturæ Divinæ cum humana juxta ipſos ſufficere, ad ſanctificandam Chriſti humanitatem.

593. Dices 2. Si uniretur ſubſiſtentia Angeli ſancti, e.g. S. Michaëlis, alicui humanitati, hæc non ſanctificaretur per illam: ergo neque humanitas ſanctificatur per ſubſiſtentiam Verbi. ità Lugo apud Gormaz de *incarn. n. 896.* ſed ipſe Gormaz *ibidem* ait, hunc caſum eſſe impoſſibilem: & reverà impoſſibilis eſt; quia Angeli ſubſiſtentia etiam ſtat in negatione, ùt ſubſiſtentia hominis, adeóque Angelus ſecundùm ſubſiſtentiam homini uniri non poteſt: ſi tamen, ſive per poſſibile, ſive per impoſſibile, uniretur ſubſiſtentia, vel natura Angeli ſancti, cum natura humana, non propterea ſequeretur, debere naturam humanam ſanctificari à ſanctitate Angeli.

Ratio eſt. Angelus (ùt rectè obſervat Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 1. §. Dices. Etiamſi humana natura.*) non eſt ſanctus per ſuam naturam; unde, licèt uniretur humanitati ea natura, non uniretur ipſi ſanctitas, nec mediatè, eo modo, quo unitur ſanctitas increata humanitati Chriſti, nempe mediante tantum diſtinctione virtuali, & exiſtente identitate reali; non enim ſanctitas Angeli eſt realiter identificata ejus na-

 turæ,

turæ, & tantùm virtualiter diſtincta; unde eſt lata diſparitas. Neque nos dicimus, ſufficere quamlibet unionem mediatam: ſed tantùm loquimur de unione mediata, ratione mediantis diſtinctionis virtualis, cum identitate reali, qualis datur inter naturam Divinam, & humanam Chriſti. Addo, quoſdam, ùt Aldrete, Bernal, & Martinum Perez apud Gormaz *loco modò citato* negare aſſumptum Lugonis.

594. Ob. 5. Si humanitas redderetur ſancta ab eſſentia Divina, ſeu natura, etiam redderetur omnipotens, & immenſa, ac æterna, imò omniſcia: ſed hoc eſt falſum; cùm fides doceat, humanitatem Chriſti non eſſe æternam, nec ubique &c. ergo. Reſp. neg. ma. Sæpe diximus, ad denominationem non requiri tantùm formam unitam, ſed etiam capacitatem ſubjecti: at natura humana non eſt capax iſtarum denominationum (de qua re vide *in tract. de DEO. n. 790. & 800.*) capacitas enim ad has denominationes omnipotentis, omniſcij &c. requirit non tantùm, ut ſubjectum, vel quaſi ſubjectum, poſſit illis formis, ſeu quaſi formis, uniri, ſed ut poſſit ijs identificari, & actu identificetur: neque iſtæ perfectiones, prædicata, vel attributa DEI, omnipotentia, omniſcientia &c. poſſunt ſuas denominationes tribuere ad extra.

Unde in DEO aliqua prædicata tantùm poſſunt denominare ad intra, ùt omnipotentia, aſeitas &c. alia verò etiam poſſunt denominare ad extrà. Sic eſt de fide, quòd ſubſiſten-

ſiſtentia Divina denominet ad extrà naturam humanam ſubſiſtentem: & certè ab excellentia DEI, unita humanitati, denominatur etiam humanitas excellens, quanquam excellentia minore; hoc enim eſt lumine naturæ clarum; quare ab una ſpecie talium prædicatorum non poteſt argui ad alteram.

595. Quænam autem prædicata Divina poſſint denominare ad extrà, quænam tantùm ad intrà, partim inferendum eſt ex principiis fidei, partim ex ratione naturali. Ex fide diſcimus, Chriſti humanitatem non eſſe redditam immenſam, impaſſibilem, immortalem, immutabilem: ergo ea prædicata Divina non denominant ad extrà; aliàs humanitatem hanc intimè unitam denominarent. Ex fide, & ratione colligimus, non poſſe denominare ad extrà aſeitatem, omnipotentiam, & æternitatem, itemque intellectionem Divinam; nam eſſe à ſe, eſt non eſſe creaturam, ſed DEUM; aſeitas enim eſt metaphyſica eſſentia Deitatis. Similiter eſſe omnipotentem eſt omnia poſſe producere: atqui humanitas producta, ſicut quælibet alia res producta, ſaltem non potuit producere ſeipſam, adeóque non omnia: conſequenter nulla res producta, poteſt eſſe, aut denominari omnipotens.

Ulteriùs, eſſe æternum eſt coëxiſtere omni durationi, & non poſſe dari durationem, cui ipſum non coëxiſtat: at hæc denominatio certè non habetur per unionem cum æterno; nam certè datæ ſunt multæ durationes, quibus non coëxtitit humanitas Chriſti, quam-

vis fuerit unita perſonalitati æternæ, & DEO æterno, ùt fides docet. Quod attinet ad intellectionem Divinam, cùm ea ſit actus vitalis, adeóque immanens, non denominat intelligentem, niſi eum, qui per illam vivit, & cui ex intrinſecis ſuis petit immanere: atqui creatura non poteſt vivere per vitam DEI, nec actio vitalis DEI exigit immanere creaturæ: ergo. Nihil autem ſimile opponi poteſt ſanctitati Divinæ, ne humanitatem ad extrà denominet ſanctam: ſicut nihil poteſt opponi ſubſiſtentiæ Divinæ, ne ad extra denominet ſubſiſtentem, aut excellentiæ Divinæ, ne ad extrà denominet excellentem, aut dignam cultu, & veneratione eandem humanitatem.

596. Ob. 6. contra 2. concluſ. Unio hypoſtatica cum natura irrationali non fuiſſet ſanctitas: ergo nec unio cum natura rationali. prob. conſeq. omnis perfectio unionis etiam tunc haberetur ab altero termino, ſcilicet à Verbo, quod æquè adeſſet: atqui tunc non haberetur ſanctitas; quia non poſſet ſanctificari natura irrationalis: ergo ſanctitas non eſt perfectio unionis. Confirm. Unio hypoſtatica ſe habet tantùm ùt quo: ergo non eſt ſanctitas ùt quod, ſed tantùm ut quo, ſive eſt nexus ſanctitatis. Reſp. conc. ant. neg. conſeq. ad prob. diſt. ma. omnis perfectio unionis cum natura irrationali etiam tunc haberetur. om. ma. omnis perfectio unionis cum natura rationali. neg. ma. & conc. mi. diſt. conſeq. ſanctitas non eſt

per-

perfectio unionis hypoſtaticæ cum natura irrationali. conc. conſeq. unionis cum natura rationali. neg. conſeq.

597. In illo caſu eſſet illa unio alterius ſpeciei, & non eſſet ſanctitas. Ratio eſt; quia ſanctitas creata debet poſſe ſubjectum ſuum connaturale ſanctificare; omnis enim forma creata exigit, ſubjecto ſuo connaturali, tribuere denominationem; & ſic etiam gratia ſanctificans exigit ſubjectum ſuum connaturale ſanctificare: ſi autem gratia, ſive per poſſibile, ſive per impoſſibile, uniretur naturæ irrationali, eam quidem non ſanctificaret: at talis natura non eſſet ſubjectum connaturale gratiæ. Econtra natura irrationalis eſſet ſubjectum connaturale, imò eſſentialiter requiſitum illius unionis hypoſtaticæ, unientis illam naturam DEO, & iſta unio eſſet eſſentialiter affixa naturæ irrationali, & tamen non poſſet eam ſanctificare; quia natura illa eſt incapax ſanctitatis: ergo non poſſet eſſe ſanctitas: & hinc iſta unio etiam non poſſet tribuere jus ad gloriam, aut ad amicitiam DEI. Quamvis igitur etiam in hoc caſu unus terminus eſſet Verbum, quia tamen alter terminus excluderet eam denominationem, illa unio non eſſet ſanctitas, ſaltem talis, qualem hîc intelligimus: quamvis eſſet ſanctitas aliqua qualiscunque Deificationis, ſeu dignitatis, exigens ſpecialem cultum, ùt explicatum *n. 245. & 590.*

Ad confirm. neg. ant. Unio hypoſtatica habet ſe ùt quod, & ùt quo, reſpectu diverſarum denominationum, quod non eſt impoſſi-

poſſibile; ſicut enim unio naturalis inter animam, & corpus Chriſti, habet ſe ùt quo, reſpectu animæ, & corporis, quæ unit: & habet ſe ùt quod, reſpectu unionis partialis hypoſtaticæ, quæ ipſam nectit cum Verbo, ùt dictum *n. 192.* & ſicut etiam actiones vitales, quæ probabiliter per ſe ipſas uniuntur viventi, quatenus ſunt unio ſui ipſarum, habent ſe ùt quo: quatenus autem denominant, e. g. videntem, audientem, habent ſe ùt quod: ità etiam ipſa unio hypoſtatica, quatenus unit Verbum cum humanitate, habet ſe ùt quo: quatenus autem eſt moralis participatio Divinæ naturæ, & ſanctitas, habet ſe ùt quod.

598. Ob 7. Unio albedinis non eſt participatio albedinis: ergo neque unio naturæ Divinæ eſt participatio ejuſdem. Confir. 1. Unio gratiæ, ſeu ſanctitatis accidentalis, non eſt ſanctitas: ergo neque unio Verbi, ſeu ſanctitatis ſubſtantialis increatæ, erit ſanctitas. Confirm. 2. Actio productiva unionis hypoſtaticæ non eſt ſanctitas ùt quod: ergo neque ipſa unio. prob. conſeq. ideo actio non eſt ſanctitas ùt quod; quia tantùm eſt participatio naturæ Divinæ eatenus, quatenus terminus, ab ea actione productus, participat naturam Divinam, & ſic tantùm ſe habet ùt quò: ſed ità quoque ſe habet ipſa unio hypoſtatica: ergo. Reſp. neg. conſ. Licèt unioni accidentis, quæ eſt valde imperfecta, non debeat concedi prædicatum aliud, quàm, quòd ſit nexus, non ſequitur, quòd etiam unioni perſonalitatis Divinæ, quæ eſt perfectiſſima, non poſſit, aut debeat, præter prædicatum unien-

unientis, ſeu nexûs, tribui etiam aliud, ſcilicèt participationis naturæ Divinæ: præterquam quòd ſatis probatum ſit *à n. 588.* unioni hypoſtaticæ prædicatum iſtud convenire: econtra nulla ratione probari poſſit, quòd unioni albedinis conveniat prædicatum dealbantis; cùm non ſit color, nec diſgregativa visûs.

599. Ad 1. confirm. conc. ant. neg. conſeq. Gratia ſanctificans non eſt Divina natura; quare ejus unio, vel etiam actio productiva, non eſt participatio naturæ Divinæ: ſed tantùm participatio participationis. Neque ea unio eſt tam perfecta, ſicut unio hypoſtatica, ut ei ratione perfectionis tribui debeat hoc prædicatum: nec etiam ex alia ratione probatur, ei iſtud convenire. Ad 2. confirm. neg. conſeq. ad prob. inprimis mi. eſt falſa; nam unio hypoſtatica immediatè participat naturam Divinam: at verò, ſicut actio productiva, vel unio gratiæ accidentalis (ùt modò dictum) tantùm eſt participatio participationis naturæ Divinæ, ità etiam actio productiva unionis hypoſtaticæ, immediatè tantùm eſt participatio participationis naturæ Divinæ; nam unio hypoſtatica non eſt natura Divina. Dein negari poteſt etiam ma. non enim ideo ſolùm illa actio non eſt ſanctitas, ſed etiam propterea; quia illa actio non conſtituit Chriſtum; unde non debet ei tanta perfectio concedi, quanta conceditur ipſi unioni hypoſtaticæ, quæ conſtituit Chriſtum, qua de cauſa hæc perfectio, vel hoc prædicatum, ei congruentiſſimè tribuitur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Quam Gratiam Habitualem habuerit Chriſtus, & B. Virgo.

600. QUæſtio hîc eſt de gratia creata, accidentali, habituali, & ſanctificante; nam agimus de formis ſanctificantibus Chriſtum: qui cupit ſcire, an Chriſtus etiam habuerit gratias actuales, in ordine ad actus ſupernaturales eliciendos, adeat Suarezium *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 4.* ubi *§. Dico ergo primò.* ait, gratias actuales æquè Chriſto fuiſſe neceſſarias, accommodatas tamen ſtatui, in quo verſabatur; cùm Verbum unitum non præſtiterit ſpecialem influxum in operationes Chriſti, in abſtracto ſumptas. Addit tamen *§. Dico ſecundò.* viſionem beatificam, & amorem beatificum, potuiſſe hæc officia præſtare. Ulteriùs *ſub finem ſectionis citatæ* ait, auxilia iſta, quamvis non ſint debita puro homini, tamen Chriſto, ratione unionis, ità fuiſſe debita, ut nec de abſoluta potentia potuerint ei negari. Verùm, ùt dixi, de his gratiis non loquimur: ſed de gratia habituali, ſeu ſanctificante: & de hac quærimus, an etiam ſanctificaverit humanitatem Chriſti; licèt hæc jam pro priori fuerit ſanctificata per ſanctitatem increatam.

601. Dico 1. Humanitas Chriſti etiam ſanctificata eſt per gratiam habitualem, ſeu accidentalem. ità teſte Suarez *tom. 1. in 3. p.*

diſp.

diſp. 18. ſec. 2. §. Dico primò. omnes, adeò, ut ipſe Eximius *ibidem §. Dico ſecundò.* dicat, ſe putare, hanc ſententiam eſſe ſecundùm fidem certam. Prob. 1. *Iſa. 61. v. 1.* dicitur: *Spiritus Domini ſuper me; eoquòd unxerit Dominus me:* quæ verba de ſe expoſuit Chriſtus *Luc. 4. v. 21.* & juxta communem, ùt ait Gormaz *de incarnat. n. 928.* exponuntur, quòd ideo Spiritus S. habitet in Chriſto per gratiam habitualem; eoquòd unctus ſit, ſive unione hypoſtatica ſanctificatus. Imò Suarez *modo cit. §. Dico primò.* docet, plures textus, dicentes, Chriſtum unctum fuiſſe, non tantùm velle, eum fuiſſe unctum Divinitate, ſed etiam gratia creata accidentali.

Idem docent SS. Patres. S. Hieronymus *in c. 3. Habacuc v. 13. Egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſalutem cum Chriſto tuo;* ſic ait: *Super omnia unguentorum genera eſt unguentum ſpirituale, quod vocatur oleum exultationis, quo ungitur Salvator, & dicitur ad eum: Propterea unxit te DEUS, DEUS tuus, oleo exultationis præ participibus tuis. Participes autem eos puto, ad quos loquitur & Joannes: Et vos unguentum habetis à Sancto ..... Ac, ne fortè, qui chriſma baptiſmi perdiderunt, deſperent de chriſmate reparando &c.* ergo hic S. Doctor ſentit, quòd olei exultationis, quo Salvator unctus fuit, participes etiam ſint homines, ejùsque unctio detur in baptiſmo: ergo Chriſtus habuit gratiam accidentalem, cujus participes fiunt homines in baptiſmo: qui ſenſus adhuc magis patebit legenti totum contextum.

Idem

Idem S. Doctor in illud *Iſa. 61. v. 1. Spiritus Domini ſuper me; eoquòd unxerit Dominus me* (ubi etiam adducit illud *Pſal. 44. v. 8. Propterea unxit te DEUS, DEUS tuus, præ conſortibus tuis*) ſic ſcribit: *Et quia erat unctio ſpiritualis.... idcirco præ conſortibus, id eſt, cæteris Sanctis, unctus eſſe memoratur:* ergo ſupponit, eadem unctione etiam conſortes, ſeu cæteros Sanctos, unctos fuiſſe: atqui iſti ſunt tantùm uncti gratiâ habituali: ergo etiam iſtâ unctus eſt Chriſtus. S. Bernardus *homil. 4. ſuper Miſſus. ante medium* ait: *Quod Virgo genuit, ſanctum procul dubio, ac ſingulariter ſanctum fuit, & per Spiritûs ſanctificationem, & per Verbi aſſumptionem:* ergo per duplicem rationem ſanctificationis, ſcilicet creatam, & increatam.

602. Probatur concluſio 2. Anima Chriſti operata eſt actiones ſupernaturales modo convenientiſſimo, ſeu ùt inſtructa habitibus ſupernaturalibus: ſed iſti habitus ſupponunt tanquam radicem, & quaſi naturam, gratiam ſanctificantem, ùt hîc ſuppono: ergo. Confirmatur 1. Chriſtus eſt caput Angelorum, & hominum: ergo habuit aliquam naturam communem cum Angelis, & hominibus: atqui nulla datur communis cum Angelis, niſi gratia ſanctificans, quæ eſt quaſi natura in ordine ſuperno (de quo vide plura *tract. de grat. à n. 263.*) ergo. prob. conſ. ex S. Auguſtino, qui videtur ſupponere, ad rationem capitis ſpectare communionem, vel convenientiam aliquam naturæ; nam *tr. 80. in Joan.* ſic ſcribit: *Ubi ſe dicit Dominus*

nus

nus vitem, & diſcipulos ſuos palmites, ſecundùm hoc dicit, quod eſt caput Eccleſiæ, nóſque membra ejus, mediator DEI, & hominum, homo Chriſtus JESUS; unius quippe naturæ ſunt vitis, & palmites: propter quod, cùm eſſet DEUS, cujus natura non ſumus, factus eſt homo, ut in illo eſſet vitis humana natura, cujus & nos homines palmites eſſe poſſemus.

603. Dico 2. Gratia habitualis in Chriſto fuit ejusdem ſpeciei cum noſtra. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 2. §. Ex quibus colligo.* Gormaz *de incarnat. n. 942.* cum pluribus aliis noſtris: & Gonetus *tom. 4. p. 3. clypei tr. 1. de incarnat. diſp. 12. a. 1. n. 27.* cum pluribus Thomiſtis. Probatur. Chriſtus *Joan. 15. v. 5.* dicit: *Ego ſum vitis, vos palmites:* ex quo infert S. Auguſtinus, *num. præced.* citatus, vitem eſſe unius naturæ cum palmitibus: & hinc Chriſtum eſſe hominem, ut ſit unius naturæ nobiscum: atqui etiam Angeli ſunt palmites: ergo Chriſtus debet etiam habere naturam aliquo modo unam cum ipſis: hæc non poteſt eſſe alia, quàm gratia ſanctificans: ergo hæc debet eſſe ejusdem ſpeciei cum ea, quam habent Angeli, & homines.

Confirm. Non eſt ulla prorſus ratio adſtruendi differentiam ſpecificam, inter gratiam Chriſti, & noſtram; non enim ſimilitudo gratiæ Chriſti cum noſtra repugnat unioni hypoſtaticæ, non viſioni beatificæ, non muneribus Chriſti, Capitis, Pontificis, Redemptoris &c. de reliquo S. Paulus *ad Hebr.*

2. v. 17.

2. v. 17. ait de Chriſto: *Debuit per omnia fratribus ſimilari:* ergo etiam debuit ſimilis eſſe in gratia ſanctificante; nam *ead. epiſt. c. 4. v. 15.* Apoſtolus ſolum peccatum excipit, in quo Chriſtus non fuerit ſimilis nobis.

604. Dico 3. Hæc gratia ſanctificans in Chriſto non fuit infinita in ſua entitate, vel intenſione: ſed tamen fuit ſumma inter omnes productas. ità S. Thomas *3. p. q. 7. a. 11. in corp.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 22. ſec. 1. §. Dico ergo primò.* Gormaz *de incarnat. n. 932.* & communis. Prob. 1. pars concluſionis. Nihil creatum eſt actu infinitum: ergo neque hæc gratia. ant. ſuppono ex philoſophia, ubi ſolet probari. Nec dicas, gratiam, etſi eſſet infinita, tantùm fore in una linea infinitam; & conſequenter tamen non adæquaturam DEUM; nam creatura non tantùm non poteſt, ſimpliciter in omni linea adæquare DEUM, ſed debet in omni linea eſſe inferior DEO, & finita.

Prob. hoc aſſumptum. Si creatura non debet eſſe inferior DEO in omni linea, difficulter datur ratio, quare non ſit poſſibilis creatura, eſſentialiter exigens, produci ab æterno, deſtruibilis tamen in tempore; quia etiam iſta eſſet ſub DEO in multis lineis: & tamen, cùm de fide certum ſit, nullam creaturam eſſe productam ab æterno, etiam eſt certum, quòd nulla eſſentialiter exigat, ab æterno produci. Confirmatur. Cùm iſta gratia ſit ejusdem rationis cum noſtra, ſi eſſet infinita, deberet eſſe infinita in intenſione, adeóque habere actu infinitos gradus, numericè diſtinctos:

ctos: infinitum autem in numero multò clariùs implicat, quàm tantùm infinitum indiviſibile, ùt patet conſideranti rationes philoſophicas, quibus probatur implicantia infiniti in numero: ergo.

605. Prob. jam 2. pars concluſionis, ſive quòd gratia Chriſti ſit maxima inter omnes productas. In hac providentia gratia major, vel minor, datur proportionaliter ad dignitatem ſubjecti, aut ſuppoſiti, vel præſtantiam muneris, ad quod quis deſtinatur: ſed dignitas Chriſti eſt infinita, & munus ejus ſupremum; cùm ipſe ſit caput Angelorum, & hominum: ergo debuit ipſi gratia conferri major, quàm cuilibet alteri creaturæ collata ſit, ſeu unquam producta ſit; cùm nulla creatura ad tantam dignitatem, vel tam altum munus unquam exaltata ſit.

Quia autem Chriſto non potuit dari gratia ad menſuram dignitatis ipſius, ſive gratia, quæ dignitatem ejus æquaret (cùm enim dignitas ejus infinita ſit, infinita etiam gratia dari debuiſſet, ſi adæquanda illa fuiſſet, quod fieri non potuit) debuit DEUS determinare menſuram gratiæ: ſicut debuit determinare præmium meritis Chriſti, itémque effectus omnipotentiæ, quæ utpote infinita, etiam nullo effectu adæquari poteſt. Hinc gratia iſta non potuit habere menſuram ex parte dignitatis Chriſti, quæ infinita eſt: ſed habuit menſuram, tum ex parte animæ Chriſti, tanquam ſubjecti, eatenus, quatenus anima Chriſti, tanquam ſubjectum finitum, non potuit recipere gratiam infinitam, ùt expreſsè docet

Angelicus *3. p. q. 7. a. 11. in corp.* tum ex parte ipſius gratiæ, quæ utpote ens creatum non potuit eſſe infinita. Quantam autem menſuram DEUS determinaverit, ipſe noverit; nam hoc totum pendebat ex voluntate DEI; tanta enim gratia Chriſto collata fuit, quantam DEUS dare voluit: de qua tamen quantitate in indiviſibili nobis non conſtat.

606. Fuit tamen hæc gratia, ùt dictum, ſumma inter omnes productas; quia DEUS dedit Chriſto gratiam majorem, quàm omnibus Angelis, & hominibus ſimul ſumptis; cùm dignitas Chriſti adhuc infinitè major ſit omnibus horum dignitatibus ſimul ſumptis, & talis gratia adhuc ſit finita. Unde, quando *Joan. 1. v. 14.* dicitur, Chriſtum eſſe *plenum gratiæ, & veritatis*, intelligendus eſt Chriſtus Dominus longè aliter plenus gratiâ, quàm B. Virgo, S. Stephanus, vel alij Sancti, qui etiam dicti ſunt gratiâ pleni; cùm enim Chriſtus ratione dignitatis ſuæ longè capacior fuerit, ad recipiendam gratiam, etiam longè plus gratiæ accepit; nam, ſicut dolium parvum poteſt eſſe plenum, æquè ac dolium maximum; quin tamen illud tantum contineat, quantum iſtud, ità etiam Chriſtus, & B. Virgo, ac alij Sancti, potuerunt eſſe pleni, & tamen Chriſtus incomparabiliter plus gratiæ habere.

P. Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 22. ſec. 1. §. Dico ſecundò. juncto §. Sed in hoc.* aſſerit, gratiam Chriſti, licèt entitativè in ſe finita ſit, dici tamen poſſe aliquo modo infinitam, propter conjunctionem cum gratia increata, ſeu qua-

Digitized by Google

quatenus conjuncta eſt Perſonæ Divinæ: atque, ex hac conjunctione gratiam acquirere dignitatem, vel æſtimabilitatem aliquam infinitam, uti meritum Chriſti. Sed fors per hoc non oſtenditur, gratiam eſſe infinitam: ſed tantùm complexum, ex gratia, & dignitate Verbi, eſſe infinitum: ſicut actio ipſa creata Chriſti in ſe non eſt infinitè digna, ſed tantùm complexum ex illa, & dignitate Verbi, in quo complexo ſtat ratio meriti. Quidquid autem de hoc ſit, quod videtur ſpectare ad modum loquendi, nihil eſt contra nos, qui tantùm dicimus, gratiam Chriſti entitativè, vel intenſivè ſumptam, non eſſe propriè loquendo infinitam.

607. Dico 4. Hæc gratia accidentalis creata, fuit Chriſto tota collata ſimul, in primo inſtanti ſuæ conceptionis. ità teſte Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 3. §. Dico primò.* communis cum S. Thoma *3. p. q. 7. a. 12. in corp.* ubi ait: *Chriſtus, ſecundùm quod homo, à primo inſtanti ſuæ conceptionis, fuit verus, & plenus comprehenſor; unde in eo non potuit eſſe gratiæ augmentum:* adeóque ad mentem Angelici Chriſtus ſtatim totam gratiam accepit. Prob. 1. Gratia tota data eſt Chriſto ratione unionis hypoſtaticæ: ſed hanc habuit jam in primo inſtanti conceptionis, ùt dictum eſt *n. 223.* ergo.

Nec dici poteſt, tantùm aliquam partem gratiæ tunc Chriſto fuiſſe datam; quia, cùm ab eo momento jam habuerit viſionem beatificam *ex n. 541.* jam habuit gratiam conſummatam, ùt docet S. Thomas modò citatus,

Digitized by Google

& Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 18. ſec. 3. §. Ratio verò.* Huc etiam ſpectat textus S. Damaſceni, citati *n. 554.* ubi ait, non aſſerere unionem perſonalem, vel unionem hypoſtaticam eos, qui dicunt, Chriſtum in gratiâ profeciſſe: quod vel maximè videtur dici de ijs, qui aſſerunt, Chriſtum in gratiâ habituali profeciſſe: quomodo autem in aliqua alia gratia dicatur Chriſtus profeciſſe *Luc. 2. v. 52.* vide *n. 556. & ſeq.* Quare Chriſtus ſimul tempore accepit gratiam unionis ſubſtantialem, & gratiam creatam accidentalem: quamvis eas non acceperit ſimul naturâ; nam Divinitas unita, ac unio hypoſtatica, fuerunt priores naturâ ad gratiam accidentalem, & hæc fuit data Chriſto, tanquam proprietas unionis.

Non tamen propterea gratia accidentalis in Chriſto producta fuit ſpeciali influxu Verbi (cùm nullus detur influxus ad extra, qui non ſit communis toti Trinitati *ex n. 193*) ſed tantùm ad exigentiam unionis cum Verbo, producta eſt illa gratia ab omnipotentia, omnibus tribus Perſonis Divinis communi. Neque ex eo, quòd illa gratia dicatur eſſe connaturalis Chriſti proprietas, ſequitur, quòd debuerit à Chriſto per ſpecialem influxum produci; nam etiam in naturalibus non ſemper proprietas neceſſariò debet, præſertim ſpecialiter, produci ab eo, cujus proprietas eſt: ſic e. g. ſpecies infuſæ Angelis, in principio creationis eorum, non ità producuntur: & tamen dicuntur, & ſunt eorum proprietates.

608. Ex occaſione hîc affero, quæ Suarez

rez *tom. 2. in 3. p. diſp. 18. ſec. 4.* circa gratiam B. Virginis, ſaltem in inſtanti mortis ab ipſa habitam, tradit. Docet igitur, B. Virginem perveniſſe ad fermè immenſam gratiæ intenſionem; nam ità SS. Patres loquuntur. S. Damaſcenus *orat. 1. de dormit. SS. DEI Genitric. ante medium, in verba Angeli: Inveniſti gratiam.* ait: *Gratia abyſſum invenit.* S. Anſelmus *l. de excellentia glorioſæ Virginis. c. 4.* ait: *Erigite, obſecro, fratres mei, erigite aciem mentis veſtræ, ad contemplandum tam ineffabilem, & ſtupendam omni ſæculo, hujus mulieris gratiam, & exaltationem.* item *c. 8.* alloquens B. Virginem ait: *Immenſitatem quippe gratiæ, & gloriæ, & felicitatis tuæ, conſiderare cupienti ſenſus deficit, lingua fatiſcit.* Similia habent SS. Bernardus, Bernardinus, Ephrem, Andreas Cretenſis, & alij ab Eximio *ibidem* adducti.

Ratio etiam eſt. B. Virgo in primo inſtanti plus gratiæ ſanctificantis accepit, quàm ſupremus Angelorum: ſupremus autem Angelorum per unum, aut alterum actum, quem in via ſua breviſſima elicuit, acquiſivit gratiam, & gloriam, quantam nullus hominum, excepto Chriſto, & ejus Matre, acquiſivit: quantam igitur acquiſiverit B. Virgo per innumeros actus, quos per viam ſuam ſexaginta, vel etiam ſeptuaginta, & aliquot annorum, intenſiſſimos elicuit?

Si inſuper verum ſit, quod Suarez *eadem ſect. §. Tertio conſiderandum.* tradit, nempe actus, ſaltem perfectiſſimos charitatis, & totis viribus, ſeu toti intenſioni habi-

tûs commenſuratos, mereri ſemper tantum augmentum gratiæ, quantus prior habitus fuit, e. g. eum, qui habuit charitatem ùt quatuor, mereri per primum actum intenſiſſimum charitatis quatuor gradus gratiæ, per ſecundum octo, per tertium ſexdecim, & ſic ulteriùs: ſi, inquam, hoc verum ſit, cumulus gratiarum fiet in B. Virgine immenſus; quia ipſa ſemper juxta vires habitûs operata eſt; quod tamen, cùm alij juſti raró faciant, non etiam ipſi tantum augmentum gratiæ recipiunt.

609. Ulteriùs addit Suarez *cit. ſect.* §. *Dico 2.* Beatiſſimam Virginem in morte plures gradus gratiæ habuiſſe, quàm habeant omnes Angeli, & Sancti, collectivè ſumpti. Probat id ex SS. Patribus, qui loquentes de gratia Virginis, ejúſque gloria, quæ gratiæ correſpondet, majorem adhuc perfectionem ei attribuere velle videntur. S. Ephrem. *ſerm. de laudibus Virginis* ſcribit, quòd B. Virgo ſit *incomparabiliter reliquis omnibus ſupernis exercitibus glorioſior ..... omniúmque Sanctorum, ac Virginum corona, ob immenſum fulgorem, atque ſplendorem inacceſſa:* & infrà, quòd ſit *præſtantiſſimum univerſi orbis terræ miraculum.*

S. Petrus Damiani *ſerm. de aſſumpt. B. Virginis circa medium*, comparans Chriſtum ſoli, & B. Virginem lunæ ait: *Quid luna pulchrius? ... Conſidera, quàm ſtellaris, & ſerena vibratio, quàm luminoſus fulgor circularem orbem tanti ſideris ſuperfundat, ut aliorum luminum claritatem non mediocriter offuſcet. Sic & Virgo inter animas Sanctorum.*

ctorum, & Angelorum choros ſupereminens, & evecta, merita ſingulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet aliæ ſtellæ reluceant, luna tamen, & magnitudine præeminet, & ſplendore. Sic utramque naturam Virgo ſingularis exuperat, & immenſitate gratiæ, & fulgore virtutum. Sicut ergo luna plus ſplendoris, & lucis præbet, quàm omnes aliæ ſtellæ ſimul, ità juxta hunc S. Patrem B. Virgo omnes ſimul Sanctos meritis, & gratiâ, exuperat: id quod etiam ſignificant voces *ſingulorum, omnium;* prior enim ſignificat omnes diſtributivè, altera omnes collectivè. Similia plura vide apud Eximium *loco citato.*

610. Et poteſt hoc etiam ex eo probari, quòd dignitas matris DEI, ſaltem moraliter accepta (de qua dictum *n. 529.*) ſit quaſi infinita: inſuper DEUS plus amet B. Virginem, quàm omnes reliquos Sanctos; nam matrem plus amat, quàm omnes ſervos. Unde, quod ait Abulenſis, Chriſtum diligere plus Eccleſiam, quàm matrem ſuam, intelligendum eſt de Eccleſia ùt includente matrem; intellectum enim de Eccleſia ſumpta pro reliquo corpore, excluſa Beata Virgine, non eſſet verum; quia Chriſtus incomparabiliter matrem plus diligit. Addit demum Suarez, huic ſententiæ obiici nil poſſe, niſi apparentem novitatem; cùm revera nova non ſit; eoquòd à SS. Patribus jam dudum fuerit inſinuata. Tandem ait, hanc ſententiam etiam aliis doctiſſimis viris Academiæ Salman-

 ticen-

ticenſis, à ſe conſultis, piam, ac probabilem viſam fuiſſe.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

611. OB. 1. contra 1. concluſ. Capacitas humanitatis Chriſti ad ſanctificationem jam abundantiſſimè completur, imò plus, quàm completur, per ſanctitatem increatam Verbi; ergo non poteſt recipere adhuc gratiam accidentalem. Confirm. Juxta nos Verbum non perfectiſſimè ſanctificaret humanitatem: hoc eſt abſurdum; ergo. Reſp. neg. ant. Capacitas humanitatis ad gratiam unionis non eſt naturalis, ſed tantùm obedientialis; hæc autem non expletur, quamdiu DEUS poteſt aliquid gratiæ adhuc producere in ea.

Quare, ſicut illa humanitas, ùt diximus *n. 239.* potuiſſet adhuc aſſumi ab alia Perſona, per novam unionem hypoſtaticam, adeóque recipere novam gratiam unionis, ità potuit multò magis recipere gratiam accidentalem. Adde, quòd ſanctificatio, per ſanctitatem creatam habitualem, ſit alterius ordinis, quàm ſanctificatio per ſanctitatem increatam; unde humanitas, ſanctificata per iſtam, adhuc obedientialiter capax eſt, ad illam alterius ordinis: ſicut ſuo modo natura Divina, jam ſubſiſtens per ſubſiſtentiam Patris, poteſt adhuc ſubſiſtere per ſubſiſtentiam Filij.

Ad

Ad confirm. diſt. ma. Verbum non ſanctificaret humanitatem perfectiſſimè in ſua linea, neg. ma, in alia linea, ſubdiſt. non ſanctificaret formaliter, conc. ma, eminenter, neg. ma. & ſic diſt. mi.neg.conſeq.Senſus diſtinctionis eſt, Verbum Divinum non ſanctificat formaliter in linea gratiæ accidentalis, (hoc enim utique non poteſt; cùm ſit ſubſtantia) ſed tamen in ea linea ſanctificat eminenter, quatenus eminenter continetur in Verbo omnis perfectio gratiæ accidentalis. Quia tamen Verbum non ſanctificat in linea accidentali formaliter, poteſt alia accidentalis gratia accedere, & formaliter in linea accidentali, vel accidentaliter humanitatem ſanctificare.

612. Dices, Ergo humanitas Chriſti eſt magis ſancta, quàm Verbum; nam hoc non habet gratiam accidentalem. Reſp. neg. illatum. Sicut complexum, ex Verbo, & humanitate, non eſt aliquid majus, quàm ſolum Verbum, ità complexum, ex ſanctitate increata, & creata, non eſt aliquid majus, quàm ſola gratia increata; finitum enim additum infinito non facit majus: adeóque etiam Chriſtus in complexo non eſt ſanctior ſolo Verbo.

Unde gratia accidentalis non facit Chriſtum (idem dicendum de humanitate Chriſti) magis ſanctum, quàm faciat ſola gratia increata, & ſubſtantialis: ſed tantùm facit eum ſanctum alio modo, ſcilicet accidentaliter: ſicut, qui habet jam infinitam obligationem ad aliquid, non poteſt magis obli-

gari, ſed tamen alio modo: & ſicut tales obligationes, ſi darentur, non eſſent oppoſitæ, ità etiam tales ſanctificationes. Multò autem minùs ſanctior eſt humanitas Chriſti, quàm Verbum; quia, licèt humanitas habeat eandem ſanctitatem, quam habet Verbum: non tamen habet eam eodem modo, in quo eſt infinitum diſcrimen; Verbum enim habet ſanctitatem Divinam, ſeu increatam, per identitatem: humanitas autem eam tantùm habet per unionem.

Si quæras, an igitur humanitas ſanctificetur infinitè, vel non. Reſp. Gormaz *de incarnat. n. 925.* ait, humanitatem non ſanctificari ſimpliciter infinitè: attamen addit *n. 931.* eam non poſſe eſſe intrinſecè magis ſanctam. Dici etiam poteſt, quòd humanitas Chriſti ſanctificetur infinitè ex parte formæ; non verò ex parte modi. Sanctificatur infinitè ex parte formæ; quia forma, vel quaſi forma ſanctificans, phyſicè unita, eſt infinita; hinc, quamvis addantur aliæ formæ, non magis ſanctificabunt ex parte ſua; quia jam omnes eminenter continentur in ſanctitate increata. At humanitas non ſanctificatur infinitè ex parte modi; quia modus ſanctificandi, vel communicandi ſanctitatem, non eſt infinitus; eſt enim ipſa unio hypoſtatica creata, & finita: econtra modus, quo ſanctificatur Verbum, eſt ipſa identitas cum Divina ſanctitate, quæ eſt infinita.

613. Ob. 2. Quod in aliquo ente, vel ſubjecto, continetur eminenter, non poteſt in

Digitized by Google

in eodem contineri formaliter: ergo ſanctificatio accidentalis, quæ in humanitate Chriſti continetur eminenter, ratione unitæ ſanctitatis increatæ, non poteſt etiam contineri formaliter. Confirm. 1. Verbum ipſum potuit ſupplere in Chriſto habitus ſupernaturales, & alia requiſita, ad eliciendos actus ſupernaturales: ergo ratio noſtra adducta *n. 602.* non ſubſiſtit. Confirm. 2. Gratia accidentalis deberet Chriſtum denominare filium adoptivum: hoc eſt falſum: ergo.

Reſp. neg. antec. Licèt hoc in quibusdam rebus, eminenter aliquid continentibus, contingat, e. g. in DEO, reſpectu perfectionum mixtarum, tamen hoc non fit præcisè ratione continentiæ eminentialis in genere, ſed ob ſpecialem rationem; nam DEUS non poteſt formaliter continere perfectionem mixtam imperfectione, non præcisè, quia eminenter eam perfectionem continet; ſed, quia ens perfectiſſimum neceſſariò à ſe excludit omnem imperfectionem, quamvis mixtam perfectione. Dein, licèt admittatur, quòd aliquid, continens eminenter alterum, ratione alicujus perfectionis ſibi identificatæ, non poſſit illud alterum continere formaliter, tamen non debet admitti, quòd etiam illud, quod tantùm alterum continet eminenter, ratione alicujus perfectionis ſibi unitæ, non poſſit etiam formaliter continere illud alterum; aliàs humanitas Chriſti nihil creatum poſſet continere formaliter; cùm ratione Divini-
tatis

cātis ſibi unitæ, omnia creata eminenter contineat.

614. Ad 1. confirm. neg. antec. Inprimis Verbum ùt tale, non poteſt ſupplere phyſicè concurſum habituum; quia actio ad extrà debet provenire à tota SS. Trinitate. Sed neque DEUS voluit, phyſicè ſupplere in Chriſto hos habitus, per omnipotentiam extrinſecè applicatam; eoquòd modus operandi per habitus ſit convenientior. Multò minus Verbum potuit ſupplere formaliter habitus; nam debuiſſet informare humanitatem Chriſti, & ſupplere effectum formalem, quod nec DEUS poteſt; nam DEUS poteſt quidem producere ſe ſolo albedinem, & ſupplere cauſam productivam albedinis: at non poteſt ſine albedine formaliter dealbare, e.g. murum.

Ulteriùs, neque Verbum potuit exigere humanitati eos habitus, niſi per decretum Divinum, volens humanitati extraordinariè conferre eos habitus ſinè gratia: quod ſi quis factum diceret, prorſus gratis, & contra auctoritatem Patrum, & Theologorum, id fingeret. Neque etiam unio hypoſtatica potuit exigere illos habitus ſinè gratia habituali; quia ipſa unio non eſt immediata radix eorum habituum: ſed tantùm eſt radix mediata, quatenus immediatè exigit gratiam, quæ eſt quaſi natura in ordine ſuperno, immediatè exigens eos habitus, tanquam ſuas potentias: & poteſt quidem unio mediante gratia illos habitus exigere: non verò id poteſt immediatè ratione ſui; talis enim

enim exigentia immediata gratis omnino fingeretur in unione. Ad ſecundam confirm. neg. antec. datur enim in Chriſto impedimentum, vel incapacitas ad denominationem filii adoptivi, de qua re jam aliquid dictum *n.* 594. & de ea iterum inferiùs redibit ſermo *n.* 627.

615. Ob. 3. contra 2. concluſ. Gratia, quæ poteſt augeri, differt ſpecie ab illa, quæ non poteſt augeri: ſed gratia Chriſti non poteſt augeri, poteſt autem augeri noſtra: ergo illa differt ſpecie ab iſta. prob. mi. ſingulæ qualitates habent certum terminum, ultra quem non poſſunt augeri: ergo etiam gratia Chriſti habet talem terminum, adeóque non poteſt augeri. Reſp. om. ma. quæ negatur ab iis, qui admittunt, poſſibile eſſe infinitum. neg. mi. ad prob. diſt. antec. ſingulæ qualitates habent aliquem terminum ratione ſui, & quidem talem, qui nec ſupernaturaliter excedi poſſit. neg. ant. habent terminum ratione ſubjecti, qui naturaliter non poſſit excedi. conc. ant. & neg. conſ.

Non poſſunt ſemper plures, & plures gradus e. g. caloris, naturaliter produci, aut recipi in ſubjecto: non quòd abſolutè improducibiles ſint, ſed quòd ſubjectum finitum habeat limitatam naturalem capacitatem, nec ſemper plures, & plures gradus naturaliter recipere poſſit: at verò qualitates ſupernaturales, quæ non dantur juxta capacitatem naturalem ſubjecti, ſed tantùm juxta ejus capacitatem obedientialem, poſſunt ſemper augeri.

Hinc

Hinc etiam gratia Chriſti per ſe ſemper poſſet augeri: ſed quia DEUS determinavit certam ejus menſuram, ùt dictum eſt *n. 605.* conſequenter ad hoc DEI decretum augeri non poteſt. Quando autem S. Thomas. *3. p. q. 7. a. 12. in corp.* negat, gratiam Chriſti poſſe augeri, non vult, eam abſolutè non poſſe augeri, ſed tantùm ſuppoſita hac determinatione DEI, qua, juxta ordinem Divinæ ſapientiæ, omnia in numero, pondere, & menſura diſponentis, tanta gratiæ quantitas Chriſto determinata eſt: quod patebit legenti contextum, & vel ex eo clarum eſt, quòd S. Doctor dicat, quòd gratia Chriſti augeri non poſſit, ſicut nec gratia Beatorum in cælis; eoquòd etiam Chriſtus ſit comprehenſor: atqui clarum eſt, gratiam Beatorum antecedenter abſolutè poſſe augeri, & tantùm non poſſe augeri conſequenter, ſeu ex ſuppoſitione decreti Divini, nolentis, eam augeri in comprehenſoribus: quin *eod. art. ad 2.* admittit Angelicus, quòd virtus Divina poſſit *facere aliquid majus, & melius, quàm ſit habitualis gratia Chriſti.*

616. Ob. 4. contra 3. concluſ. S. Thomas *3. p. q. 7. a. 11. in corp.* ait: *Alio modo poteſt conſiderari* gratia *ſecundùm propriam rationem gratiæ: & ſic gratia Chriſti poteſt dici infinita:* ergo hæc fuit infinita. Confir. 1. Dicitur *Joan. 3. v. 34. Non enim ad menſuram dat DEUS Spiritum:* intellige Filio ſuo, de quo ibi eſt ſermo: ergo gratia Chriſto data eſt ſinè menſura, aut limitatio-

ratione. Confirm. 2. Si gratia Chriſti non eſt infinita, potuiſſet Chriſtus eſſe magis DEO gratus: atqui non potuit eſſe magis DEO gratus: ergo. Reſp. 1. huic textui Angelici oppono ejus doctrinam *num. præced.* allatam. Dein S. Doctor *cit. q. 7. a. 11. in corp.* ait de gratia Chriſti habituali: *Neceſſe eſt, quòd ſit ens finitum.* in forma neg. conſeq.

Per gratiam infinitam *ibi* S. Thomas tantùm intelligit gratiam, quæ non eſt data ad aliquam menſuram, niſi quam determinat DEUS, nobis incomprehenſibilem, & quæ gratia tam magna eſt, ut ſit univerſale principium omnis gratiæ; explicat enim S. Thomas ſua dicta exemplo, quod *ead. q. 7. a. 11. in corp* affert, ſic dicens: *Sicut ſi dicamus, lucem ſolis eſſe infinitam, non quidem ſecundùm ſuum eſſe, ſed ſecundùm rationem lucis; quia habet, quidquid ad rationem lucis pertinere poteſt;* igitur, ſicut lux ſolis in ſe non eſt ſtrictè infinita, ità neque gratia Chriſti. Aliqui dicunt, gratiam Chriſti eſſe extrinſecè aliquo modo infinitam, ratione dignitatis infinitæ in Chriſto, ad cujus non quidem menſuram, ſed tamen congruentiam illa datur, de quo vide ſuprà *n. 606.*

617. Ad 1. confirm. neg. conſeq. Gratia Chriſti eſt in ſe limitata: dicitur autem data non ad menſuram, hoc eſt, ùt explicat Cornelius *in c. 3. Joan. v. 34.* abundantiſſimè: & ſanè ſolet de liberaliſſimè, & abundantiſſimè dantibus dici, eos dare abſque

que menſura: interim tamen reipſa DEUS dedit gratiam Chriſto juxta aliquam menſuram, ſeu determinationem voluntatis ſuæ. Tantam autem DEUS Chriſto quantitatem gratiæ determinavit, ut in hac providentia nulla pura creatura tantam habere poſſit: quòd ſi autem in altera providentia DEUS tantam dare vellet puræ creaturæ, ſeu membro, majorem etiam deſignaret Chriſto ùt capiti; quia deceret, ut caput morale majus eſſet in gratia, quàm membra; quamvis enim caput phyſicum debeat eſſe minus, quàm reliqua membra ſimul ſumpta, non debet eſſe minus caput morale, quod poteſt eſſe perfectius, quàm omnia membra ſimul ſumpta.

Si quis autem contendat, verba illa *non ad menſuram* ſignificare, *abſque omni menſura*, intelligenda erunt ea verba de Chriſto ùt DEO, quatenus per æternam generationem accepit ſanctitatem infinitam. ità Gormaz *de incarn. n. 952.* & ſanè Gloſſa interlinearis ait, ideo in numero ſingulari dici *Filio*, ut non intelligantur adoptivi: & rationem ſpiritûs abſque menſura dati addit: *Ut tantus ſit Filius, quantus & Pater; æqualem enim ſibi genuit:* quod tantùm de Chriſto ùt DEO eſt verum. Ad 2. confir. neg. antec. quia gratia increata ipſum jam reddit DEO tam gratum, ut eminenter faciat, quidquid gratia creata facit: & ſicut diximus *n. 612.* non fieri Chriſtum per gratiam creatam magis ſanctum, ſic dicendum eſt, eum quoque non fieri DEO magis gratum.

618.

Digitized by Google

618. Ob. 5. Gratiæ habituali Chriſti convenit ex conjunctione cum Verbo, poſſe mereri aliis majorem, & majorem gratiam in infinitum: ergo etiam ipſa eſt infinita. prob. antec. calor conjunctus cum igne poteſt producere tantum calorem, quantum poteſt ignis: ergo etiam gratia habitualis, conjuncta cum gratia unionis, vel cum Verbo, poteſt producere, vel mereri tantam gratiam, quantam Verbum, adeóque majorem, & majorem in infinitum.

Reſp. om. ant. neg. conſ. ſi enim etiam gratia habitualis, ùt dignificans aliquo modo merita Chriſti, habet in conjunctione Verbi virtutem, ut poſſit unâ cum dignitate Verbi tribuere ſuo modo meritis Chriſti vim, merendi aliis gratiam majorem, & majorem in infinitum, tunc hæc virtus, ei non convenit ratione ſui, & per ſe, ſed tantùm per accidens, & ratione dignificationis infinitæ, provenientis à Verbo in merita Chriſti: adeóque gratia habitualis poteſt ſemper manere finita: ferè ſicut pauper ſemper manet pauper, etſi conjunctus ditiſſimo poſſit plurimas expenſas facere.

Ad prob. ant. dico, inprimis potiùs debuiſſe probari conſequens: addo, quòd, etſi calor unâ cum igne poſſet omnes eos effectus producere, non tamen propterea haberet tantam virtutem, quantam habet ſubſtantia ignis: adeóque ex ea paritate non probatur, quòd gratia habitualis Chriſti habeat virtutem infinitam, vel ſit infinita. Dein neg. ant. ignis enim poteſt producere

octavum gradum: hic autem octavus gradus, juxta communem philoſophorum, non poteſt producere alium octavum ad extra; quia non poteſt ſibi aſſimilare paſſum extrinſecum: neque ad intrà; quia non poteſt ſuum ſubjectum intendere, ùt ſuppono ex philoſophia. Thomiſtæ, qui negant ſubſtantiis virtutem agendi, concedent antec. ſed ſimul dicent, calorem eſſe totam virtutem activam ignis: at gratia ſanctificans non eſt tota virtus activa Verbi.

619. Ob. 6. contra 4. concluſ. Chriſtus in primo inſtanti non habuit actum tam intenſum, ut ſuperaverit intenſionem omnium actuum creatorum: ergo in primo inſtanti nondum ei collata fuit tota gratia, quam DEUS ei dare decrevit. prob. conſeq. gratia Chriſti tota, fuit tam intenſa, ut ſuperaverit intenſionem omnium gratiarum, omnibus creaturis collatarum, etiam ſimul ſumptarum *ex n. 606.* ergo, cùm Chriſtus ſemper operatus fuerit ex tota intenſione gratiæ, quam habuit, ſi jam in primo inſtanti totam gratiam habuiſſet, elicuiſſet actum tam intenſum, ut ſuperâſſet intenſionem omnium actuum creatorum.

Reſp. neg. antec. quia ardentiſſima Chriſti charitas erga DEUM, & lumen gloriæ, ac viſio beatifica, juxta Lugonem, & alios (ùt dictum *n. 449.*) neceſſitârunt ipſum, ſi non phyſicè, ſaltem moraliter, ad actum perfectiſſimum, ſecundùm totam intenſionem gratiæ receptæ, de qua re vide dicta *eod. n. 449.* Cæterùm neque conſequentia eſt cer-

ta

ta; quia, cùm Chriſtus, ſaltem antecedenter, fuerit phyſicè liber, ad actum negativè minùs perfectum (ùt dictum *eod. n. 449.*) potuiſſet abſolutè elicere actum etiam minùs intenſum, quàm fuerit gratia: ergo, quamvis elicuiſſet actum minùs intenſum, potuiſſet tamen gratia eſſe intenſior.

620. Ob. 7. Spiritus S. primùm deſcendit ſuper Chriſtum in baptiſmo *Matth. 3. v. 16.* ergo tunc primùm Chriſtus recepit aliquam gratiam. conſ. prob. S. Hieronymus *in c. 61. Iſa. v. 1.* docet, prophetiam de Chriſto ungendo, hoc eſt, ſanctificando, impletam eſſe in ejus baptiſmo: ergo. Confirm. De Chriſto *Luc. 2. v. 52.* dicitur: *Proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ*: ergo Chriſtus crevit in gratia. Reſp. neg. conſ. ad prob. diſt. ant. S. Hieronymus docet, eam prophetiam tunc eſſe impletam, ſeu unctionem Chriſti fuiſſe in baptiſmo factam formaliter, ſive ipſam unctionem, ſeu ſanctificationem tunc fuiſſe quaſi novo additamento completam. neg. ant. docet, eam unctionem eſſe factam, aut completam finaliter, ſeu finem aliquem unctionis tunc eſſe completum. conc. ant. & neg. conſeq.

Finis illius unctionis etiam fuit, quem aſſignat ibi S. Hieronymus, dicens: *Unctus eſt igitur Spiritu S. ut annunciaret pauperibus, ſive manſuetis &c.* vel, ùt ipſe Chriſtus Dominus legit *Luc. 4. v. 18. Propter quod unxit me: evangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde &c.* Et hoc completum eſt quaſi in baptiſmo, ſeu ſtatim

 poſt

poſt baptiſmum; quia tunc Chriſtus incepit prædicare, & paulò poſt venit in Nazareth, ibique in ſynagoga legit hanc ipſam prophetiam Iſaiæ, & eâ lectâ dixit: *Quia hodie impleta eſt hæc Scriptura in auribus veſtris*: ex quibus ipſis verbis Domini roboratur explicatio noſtra; neque enim ullus dicit, tunc primùm in ſynagoga Chriſtum formaliter unctum fuiſſe.

Toletus *in c. 1. Joan. annot. 71.* ait, unctionem fuiſſe in baptiſmo à Spiritu S. declaratam, ùt mox exercendam per doctrinæ, & miraculorum manifeſtationem. Sic quoque, dum *Danjel. 9. v. 25.* prædicitur adventus Chriſti poſt ſeptuaginta hebdomades, docent interpretes, ſignificari tempus baptiſmi Chriſti, quando ſcilicet Chriſtus eſt declaratus mundo, de quo vide dicta *à n. 77.* Ad confirm. reſponſum eſt *n. 556. & 557.*

ARTICULUS V.

An Gratia Habitualis denominet Chriſtum Filium DEI Adoptivum.

621. Triplex poteſt, & debet diſtingui filiatio DEI. Prima, & maximè propria, eſt filiatio naturalis perſonalis, ratione generationis æternæ, qua ſecunda Perſona SS. Trinitatis conſtituitur Filius DEI; hac autem ratione certum eſt, Chriſtum ùt hominem, ſeu

ſeu in natura humana, non eſſe Filium DEI. Secunda filiatio eſt, quæ fundatur in gratia unionis hypoſtaticæ, ratione cujus Chriſtus etiam ùt homo, eſt Filius DEI. Tertia filiatio fundatur in gratia accidentali, ſeu habituali, quæ in puris hominibus dicitur filiatio adoptiva, & hos reddit filios adoptivos DEI. Cùm autem, ùt dictum eſt, iſtam gratiam accidentalem etiam habeat Chriſtus, & quidem copioſiſſimam, quæritur, an ipſe quoque ùt homo, dici poſſit filius adoptivus DEI; an verò etiam ùt homo dici debeat filius naturalis DEI.

622. Dico 1. Chriſtus non tantùm non poteſt, ſimpliciter ſinè addito, dici filius adoptivus DEI, ſed neque cum addito *in quantum homo.* ità S. Thomas *3. p. q. 23. a. 4. in corp.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 2. §. Dicendum tamen.* Tannerus *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 88.* imò Theologi communiſſimè omnes. Prob. Inprimis, quòd Chriſtus non poſſit dici ſimpliciter filius DEI adoptivus, eſt extra controverſiam; nam, ſicut non poteſt dici creatura, minor Patre &c. ità nec poteſt dici filius adoptivus; ſonant enim hæc verba ſimpliciter prolata, Chriſtum non eſſe filium naturalem.

Quòd autem etiam Chriſtus ùt homo, ſeu in quantum homo, non poſſit dici filius adoptivus, probatur. Adrianus I. Papa *in epiſtola ad Epiſcopos Galliciæ, & Hiſpaniarum (quæ habetur apud Binium tom. 3. Concilior. p. 1. initio Concilii Francofordienſis) non longè à principio,* ſic ait: *Materia autem*

Digitized by Google

cauſalis perfidiæ, inter cætera rejicienda, de adoptione JESU Chriſti Filii DEI ſecundùm carnem, falſis argumentationibus digeſta perfidorum verborum ibi ſtramina, incompoſito calamo legebantur. & poſt aliquod intervallum ſic ſcribit: *Hinc Paulus electionis vas ait: (ad Rom. 8. v. 32.) Proprio Filio ſuo non pepercit DEUS: ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus enim; quia non eſt traditus ſecundùm Divinitatem, ſed ſecundùm id, quod homo verus erat: illum nimirum, qui traditus eſt, id eſt, hominem, ipſum Apoſtolus proprium DEI filium proteſtatur.*

Concilium etiam Francofordienſe, quod ejusdem Adriani auctoritate celebratum eſt, contra Elipandum Epiſcopum Toletanum, qui cum Felice Epiſcopo Urgelitano volebat defendere, Chriſtum eſſe filium adoptivum DEI (de quorum errore vide Tannerum *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 100.* & Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 2. §. Dico tamen.*) hoc, inquam, Concilium *in epiſtola ſua*, (*quæ habetur apud Binium tom. 3. Concil. p. 1. in Concil. Francofordienſi*) *longè ante medium* ſic ſcribit: *Quam adoptionem praviſſimo ſenſu, qui ſcripſit epiſtolam, ad Chriſti voluit transferre humanitatem.* & poſt intervallum: *Hæc teſtimonia ideo poſuimus, ut cognoſcatis, DEUM, & Dominum noſtrum JEſum Chriſtum, in utraque natura eſſe unigenitum, & primogenitum, non adoptivum.*

623. Ratio autem concluſionis hujus eſt. De ratione filii adoptivi eſt, ut ſit per-

ſona

ſona aliena, ſeu extranea: ſed Chriſtus, etiam in quantum homo, non eſt perſona aliena, ſeu extranea reſpectu DEI: ergo. ma. conſtat ex communi ſenſu ſapientum, qui dicunt, adoptionem eſſe, alienæ, & extraneæ perſonæ gratuitam aſſumptionem in filium: ſanè à S. Thoma *in 4. diſt. 42. q. 2. a. 1.* ſic definitur adoptio: *Eſt extraneæ perſonæ in filium, vel nepotem, vel deinceps, legitima aſſumptio.* Non autem dicas, hanc definitionem tantùm ab Angelico poni in argumento, ſeu objectione prima; nam reſpondetur, quòd eam dein *in corpore* articuli defendat, & vindicet.

Prob. etiam mi. Chriſtus ùt homo, vel conſideratur in concreto: & non habet aliam perſonalitatem, etiam ùt homo, quàm Divinam, quæ non eſt aliena, vel extranea reſpectu DEI: vel conſideratur in abſtracto, ſive præcisè ſecundùm humanitatem: & non eſt perſona; quia humanitas non eſt perſona: atque ideo etiam non eſt filia, vel filius; hæc enim denominatio tantùm datur ſuppoſito, vel perſonæ, ùt expreſsè tradit Angelicus *3. p. q. 23. a. 4. in corp.* ajens: *Dicendum, quòd filiatio propriè convenit hypoſtaſi, vel perſonæ, non autem naturæ:* ergo, quomodocunque conſideretur Chriſtus ùt homo, non eſt filius adoptivus DEI.

624. Dico 2. Chriſtus ùt homo eſt filius DEI naturalis, non tantùm in ſenſu reduplicativo ſuper perſonam, ſed etiam ſuper humanitatem, ùt unitam Verbo. ità Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 1. §. Dico primo,*

 aſſe-

aſſerens, hanc concluſionem ſibi videri certam: & teſte Lugone *de incarnat. diſp. 31. ſec. 2. n. 6.* in eam conveniunt ferè recentiores Theologi: Tannerus autem *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 97.* omnino dicit, ità habere communem doctorum. Prob. concluſio. Chriſtus ùt homo eſt Filius DEI, non tantùm propter communicationem idiomatum, & ratione perſonalitatis, ſed etiam ratione humanitatis, non quidem in ſe præcisè ſpectatæ, ſed ùt unitæ: ergo etiam ùt homo eſt Filius DEI naturalis.

Prob. ant. Humanitas ùt unita Verbo non eſt natura aliena, vel extranea, ſed eſt ſubſtantialiter propria DEI, & intimè conjuncta filiationi naturali, non tantùm affectu, ſed nexu phyſico, ratione cujus ipſa humanitas habet jus ad hæreditatem, ſeu gloriam: ergo Chriſtus ratione humanitatis, ùt unitæ Verbo, eſt Filius DEI, ac hæres, & non tantùm nequit cenſeri alienus, vel extraneus ratione perſonalitatis, ſed etiam ratione humanitatis ùt unitæ: & ipſa etiam humanitas, ùt affecta unione, non poteſt dici adoptata: adeòque Chriſtus, etiam ratione humanitatis ſuæ ùt unitæ, non poteſt dici filius adoptatus, vel adoptivus: ergo debet dici naturalis; quia non datur medium inter has denominationes: neque hucuſque agnita eſt alia filiatio, quàm naturalis, & adoptiva: neque ullus agnitus eſt filius, quin agnoſceretur, vel tanquam naturalis, vel tanquam adoptivus.

625.

625. Notat tamen rectè Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 1. §. Ad argumenta.* Chriſtum ut hominem, ratione humanitatis unitæ, non eſſe Filium DEI per eſſentiam, ſicut eſt ratione perſonalitatis Divinæ; potuiſſet enim unio hypoſtatica humanitati illi non concedi; unde hæc ipſa unio eſt gratia reſpectu humanitatis Chriſti, cui gratis conceditur. Sed neque ullo modo ipſi humanitati, ùt præciſæ ab unione hypoſtatica, competit naturalis filiatio DEI, ſed hæc per ſe primò convenit Perſonæ Verbi, quæ reddit ſubſiſtentem eam humanitatem: & ratione Perſonæ Verbi dein convenit humanitati ùt unitæ, ac ratione unionis ſubſiſtenti in Verbo, atque ac iſto, ſuo modo ſuſtentatæ. Naturalis tamen eſt hæc filiatio reſpectu Chriſti, cujus intrinſeca, & ſubſtantialia conſtitutiva ſunt unio, & Verbum, ac humanitas unita. Eſt igitur hæc filiatio naturalis, competens Chriſto ratione humanitatis ùt unitæ, quaſi media inter filiationem naturalem per eſſentiam, & filiationem adoptivam per gratiam accidentalem.

626. Hæ filiationes autem, ſcilicet naturalis per eſſentiam, & adoptiva per gratiam accidentalem, comparari poſſunt cum filiatione media, de qua loquimur, vel quoad formam, aut quaſi formam, quæ tribuit jus ad hæreditatem: vel quoad modum obtinendi, aut participandi hæreditatem. Quantum ad formam, vel quaſi formam attinet, filiatio iſta media, ſeu naturalis, com-

Digitized by Google

petens Chriſto ùt homini, magis accedit ad filiationem per eſſentiam; quia forma, aut quaſi forma, ſeu ratio, tribuens Chriſto homini jus ad hæreditatem, eſt filiatio increata, ſeu Verbum, non quidem identificatum humanitati, ſed tamen unitum.

Quoad modum autem obtinendi, vel participandi hæreditatem, filiatio iſta media, competens Chriſto ùt homini, accedit magis ad filiationem adoptivam; quia poſſeſſio hæreditatis, vel beatitudinis, quam habet Chriſtus ùt homo, ſeu in ſua humanitate, incomparabiliter magis convenit cum poſſeſſione beatitudinis, quam habent alij juſti ratione gratiæ accidentalis, quàm conveniat cum poſſeſſione beatitudinis, quam habet DEUS, quæ eſt infinitè major. Cùm autem ratio, an aliqua filiatio dicenda ſit naturalis, an adoptiva, maximè ſumatur ex forma, vel quaſi forma, in qua fundatur, & ex intrinſeca connexione, unione, vel identitate, quam habet talis perſona cum forma, vel quaſi forma, hinc iſta filiatio, Chriſti ùt hominis, rectè dicitur naturalis; quia forma, vel quaſi forma, eſt perſonæ Chriſti vel maximè connaturalis, & non tantùm ei convenit per adoptionem, ſeu extrinſecam benevolentiam. Qui plura de hac quæſtione tota deſiderat, adeat Tannerum *tom. 4. diſp. 1. q. 7. dub. 5. à n. 83.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

627. OB. 1. Chriſtus habet gratiam ſanctificantem ejusdem ſpeciei cum noſtra: ſed gratia ſanctificans denominat ſubjectum ſuum filium adoptivum: ergo etiam Chriſtum ùt hominem denominat filium adoptivum. Confirm. Chriſtus ùt homo poteſt dici ſervus: ergo etiam poteſt dici filius adoptivus. Reſp. diſt. mi. gratia ſanctificans ità denominat ſubjectum capax hujus denominationis. conc. mi. ſubjectum incapax. neg. mi. & conſeq. vide *n. 594.* Capacitas autem ad denominationem filij adoptivi requirit, ut ſubjectum ſit perſona aliena, vel extranea, prout dictum eſt *n. 623.* Quidam apud Tannerum *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 93.* dicunt, Chriſtum etiam ratione gratiæ accidentalis eſſe filium naturalem; eoquòd, ſuppoſita unione, gratia hæc ei connaturaliter debeatur. At Suarez, & Vaſquez *apud eundem Tannerum* putant, quòd Chriſtus ſecundùm hanc gratiam non poſſit dici filius; non enim adoptivus, ùt dictum: non naturalis; quia per hanc gratiam humanitas non conjungitur Divinitati ſubſtantialiter quoad naturam.

628. Ad confirm. Hac in quæſtione auctores graves ſunt ſibi oppoſiti. Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 8. per plura capita.*

Lugo

Lugo *de incarnat. diſp. 28. per plures ſectiones*, & alij, negant, Chriſtum etiam ùt hominem poſſe dici ſervum: & quidem Lugo contendit, omnes textus, quibus Chriſtus, vel à Scriptura, vel à Patribus, ſervus dicitur, eſſe in ſenſu allegorico accipiendos, idque vult probare ex epiſtolis Adriani, & Concilij Francofordienſis, citatis *n. 622.* in quibus apertè negatur Chriſtus eſſe ſervus, & teſtimonia Patrum, Chriſtum ſervum dicentium, allegoricè explicantur. Hinc *ſec. 5. n. 44.* concludit, Chriſtum neque ùt hominem poſſe dici ſervum, ſicut non poteſt dici filius adoptivus. Rationem autem dat *n. 45.* quòd, ſicut ad filium adoptivum requiritur natura èxtranea, ità ad ſervum requiratur inæqualitas cum domino, in jure ad honorem, vel cultum; cùm tamen Chriſtus habeat æquale jus ad parem honorem cum Patre.

Econtra Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 44. ſec. 1. §. Ad dirimendam.* diſtinguit duplicem ſervitutem. Prima eſt *ſervitus quaſi legalis*, orta vel ex delicto, in cujus pœnam aliquis ad ſervitutem damnatus eſt: vel ex alia cauſa, ob quam quis ad vilem talem conditionem detruſus eſt; nam ex natura rei non eſt unus homo ſervus alterius. Altera autem eſt *ſervitus naturalis* reſpectu DEI, quæ non eſt conditio vilis, ſed naturalis hominis. In primo ſenſu negat Eximius, Chriſtum eſſe ſervum, aitque, de hoc ſenſu intelligendum quoque eſſe Adrianum, & Concilium Francofordienſe; cùm potiſſimùm agant

gant de ſervitute orta ex peccato: in altero autem ſenſu ait *loco cit. §. Dico verò ſecundo,* Chriſtum eſſe ſervum; cùm præſertim à plurimis SS. Patribus (qui *cit. ſect. 1.* copiosè adducuntur) ſervus appelletur, & præſertim à S. Auguſtino *ep. 178. ſub finem* ubi ſic ſcribit. *In qua eum* Chriſtum *infirmitate carnis non ſolùm ſubditum, ſed & ſervum evidentiſſimè confitemur, ipſo dicente in prophetia ad Patrem: O Domine ego ſervus tuus, ego ſervus tuus, & filius ancillæ tuæ! Patet ergo, in quo ſit æqualis Patri Filius, in quo ſit non ſolùm ſubditus, aut inferior, ſed etiam humillimus ſervus.*

Unde & S. Thomas *3. p. q. 20. a. 1. ad. 2.* ait: *Quamvis non propriè dicatur, quòd natura ſit domina, vel ſerva, poteſt tamen propriè dici, quòd qualibet hypoſtaſis, vel perſona, ſit domina vel ſerva, ſecundùm hanc, vel illam naturam Et ſecundùm hoc nihil prohibet, Chriſtum dicere Patri ſubjectum, vel ſervum ſecundùm humanam naturam.* Eximio conſentit Tannerus *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 17.* ubi citat plures alios. Equidem Vaſquez, & Lugo contendunt, à ſibi contrarijs auctoribus non ſatisfieri Concilio Francofordienſi: at Eximius *loc. cit.* & Tannerus *cit. q. 7. n. 22.* putant, illi Concilio ſatisfieri per diſtinctionem duplicis ſervitutis, de qua paulò antè *hoc numero* dictum eſt. Non vacat diutiùs his immorari. videri poterunt auctores citati.

In forma reſp. om. ant. neg. conſeq. Diſparitas inter filium adoptivum, & ſervum, juxta

Digitized by Google

juxta auctores, qui Chriſtum poſſe dici ſervum aſſerunt, eſt, quòd ad ſervum non requiratur perſona, aut natura aliena, ſeu extranea, ſicut requiritur ad filium adoptivum; nam etiam in humanis poteſt dari ſimul filius naturalis, & ſervus: ſed ſicut ad denominationem mortalis, aut paſſibilis requiritur, & ſufficit natura aliqua mortalis, vel paſſibilis, itâ juxta iſtos auctores ad denominationem ſervi requiritur, & ſufficit natura aliqua ſubjecta: qualis eſt natura humana etiam in Chriſto: ſive requiritur, ut detur in natura aſſumpta eſſentialis dependentia à DEO, & ſubordinatio ad ipſum, ratione cujus ea natura plenariè ſubdatur poteſtati Divinæ: quæ omnia inveniuntur in natura humana Chriſti.

629. Ob. 2. Non dicitur quis filius naturalis, niſi reſpectu illius, ex quo naturaliter generatur: ſed Chriſtus ùt homo, & ſecundùm humanitatem, non naturaliter generatur ex DEO; ergo ſecundùm humanitatem non eſt naturalis filius DEI. Confirm. 1. SS. Patres tantùm agnoſcunt duas generationes Chriſti, unam ab æterno Divinam ex Patre, alteram in tempore humanam ex matre: atqui juxta nos deberet dari tertia, ſcilicet, qua Chriſtus, etiam ſecundùm humanitatem, eſſet generatus ex Patre: ergo. Confir. 2. Chriſtus ùt homo non eſt DEUS: ergo neque eſt naturalis Filius DEI. Reſp. neg. ma. poteſt enim etiam aliquis dici naturalis filius patris, reſpectu cujus non habet naturam extraneam: ſive poteſt etiam dici filius naturalis ille, cui à natura ſeu prima origine congeni-

tum

Digitized by Google

tum eſt, eſſe filium: atqui Chriſto à natura, ſive prima origine, congenitum fuit, eſſe filium DEI, ſive non habere naturam humanam extraneam, & alienam, ſed potiùs habere jus in natura, etiam humana ùt unita, ad hæreditatem Patris Divini: ergo.

Chriſtus nempe à prima conceptione jam habuit unionem hypoſtaticam, quæ ei tribuit jus ad hæreditatem DEI, & naturam ejus humanam ſubſtantialiter Deitati copulavit. Neque tantùm ab origine ſua habuit jus ad gloriam eo modo, quo B. Virgo, & Angeli; nam iſti habuerunt illud jus, ex aliquo accidentali dono, quod non conſtituit compoſita eorum ſubſtantialia; non enim B. Virgo, aut Angeli habuêre realem, vel perſonalem unionem cum DEO: ſed manſerunt ſemper perſonæ alienæ, ſeu extraneæ: at Chriſtus Dominus habuit illud jus per unionem ſubſtantialem, quæ intrinſecè conſtituit ipſum compoſitum *Chriſtus*, & tollit rationem perſonæ alienæ.

630. Verum quidem eſt, hunc modum filiationis naturalis utique non eſſe tam perfectum, quàm ſit ille, qui eſt per generationem æternam: eſt tamen etiam hic modus ſufficienter naturalis in ſenſu Theologico, & ab Eccleſia recepto. Licèt autem in hoc ſenſu Chriſtus non omni eadem proprietate, aut rigore, dicatur filius naturalis DEI, qua proprietate, vel rigore dicitur filius naturalis ùt Verbum, tamen dicitur propriè filius naturalis, in quantum denominatio filij naturalis etiam tribuitur illi, qui jus filij accipit ob aliquod

quod ſuum conſtitutivum, ſibi intrinſecum.

Chriſtus enim hoc jus accepit per conſtitutivum aliquod ſuum intrinſecum, & quidem ratione ejusdem formæ, vel quaſi formæ, ratione cujus eſt Filius DEI per generationem æternam, ſcilicet ratione Verbi, à quo Chriſtus etiam ùt homo ſanctificatur, & accipit jus ad Beatitudinem, ex dictis *à n. 585. & 587.* quanquam utique hæc forma perfectiùs afficiat Chriſtum ùt DEUM, nempe per identitatem, quàm Chriſtum ùt hominem, tantùm per unionem, in quo eſt ingens diſcrimen, ùt explicatum *n. 626.*

631. Ad 1. confirm. neg. mi. nam eadem generatio paſſiva, ſeu filiatio Divina æterna, denominat Chriſtum duplici ratione filium naturalem: unâ, quatenus Chriſtum ùt DEUM, ratione identitatis, denominat Filium DEI naturalem per eſſentiam: alterâ, quatenus eum ùt hominem, ratione unionis, denominat Filium DEI naturalem per unionem intrinſecam. Ad 2. confir. diſt. conſeq. Chriſtus ùt homo non eſt Filius DEI naturalis per eſſentiam, ſive per identitatem. conc. conſeq. non eſt Filius DEI naturalis per unionem, modo primùm explicato. neg. conſ. Ad id autem, quod quidam objiciunt. hanc filiationem per unionem magis diſtare ab ea, quæ eſt per eſſentiam, quàm ab illa, quæ eſt per adoptionem, jam ſatis reſponſum eſt *n. 626.*

632. Ob. 3. Filiatio iſta naturalis, quæ tribuitur Chriſto ſecundùm humanitatem, deberet ei convenire reſpectu totius SS. Trinitatis, ità, ut eſſet filius naturalis totius SS.

Tri-

Trinitatis: ſed hoc dici non poteſt: ergo. prob. ma. 1. hæc filiatio non poteſt convenire Chriſto, præcisè reſpectu Patris æterni; quia ſecundùm humanitatem non eſt filius DEI, præcisè vi generationis æternæ, ſed vi unionis, vel communicationis, vi cujus filiatio, quam habuit per generationem æternam, communicata eſt humanitati: ſed hæc unio, ſeu communicatio, utpote opus ad extra, non reſpicit ſolum Patrem, ſed totam ſimul SS-Trinitatem, ùt dictum eſt *n. 193.* ergo filiatio Divina ſecundùm humanitatem convenit Chriſto, reſpectu totius SS. Trinitatis.

Prob. eadem major 2. Hæc relatio filij in Chriſto, ſecundùm humanitatem ad DEUM, eſt temporalis, & fundatur in temporali productione myſterij incarnationis: ſed omnis relatio temporalis, fundata in actione, vel productione temporali, reſpicit totam SS. Trinitatem: ergo. Prob. eadem ma. 3. Chriſtus ùt homo à tota SS. Trinitate habet ſuam beatitudinem, imò etiam jus ad beatitudinem, ſive ad hæreditatem: ergo etiam à tota SS. Trinitate habet filiationem. vide Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 1. §. Ad ſecundum argumentum.* Probatur jam etiam minor ſuperior. Si Chriſtus eſſet filius totius SS. Trinitatis, eſſet etiam filius Spiritûs S. imò & Verbi, ſeu ſui ipſius ùt DEI: ſed hoc eſt abſurdum, & contra S. Thomam *3. p. q. 32. a. 3. in corp.* ergo.

633. Reſp. conc. ma. in hoc præcisè ſenſu, in quo hîc ſumitur filiatio. & neg. mi.

ad ejus probationem iterum neg. mi. Non eſt abſurdum dicere, quòd Chriſtus ſecundùm humanitatem, in iſto tantùm ſenſu, ſeu ratione unionis hypoſtaticæ, à tota SS. Trinitate productæ, ſit filius totius SS. Trinitatis, ſeu Spiritûs S. vel etiam ſui ipſius ùt DEI; hoc enim rationes allatæ bene probant; quia accipiendo filium in hoc ſenſu, non debet filius eſſe perſona diſtincta à patre, modò naturæ ſint diſtinctæ. Aliud eſt de patre, ſtrictè generante, & filio ſtrictè generato, per generationem æternam.

Quod attinet ad S. Thomam, in objectione adductum, is quidem *eo loco* negat, Chriſtum dicendum eſſe filium Spiritûs S. aut SS. Trinitatis: ſed hujus ſuæ aſſertionis rationem dat, quòd id, quod alicui convenit ſecundùm perfectam rationem, non debeat eidem etiam tribui ſecundùm rationem imperfectam: adeóque videtur admittere, quòd in aliquo ſenſu minùs perfecto, ſeu minùs ſtricto, Chriſtus ùt homo poſſit dici filius Spiritûs S. licèt non in ſenſu tam ſtricto, in quo Chriſtus ùt Verbum dici poteſt filius DEI. Quòd autem S. Doctor dicat, Chriſtum nullo modo dicendum eſſe filium Spiritûs S. aut SS. Trinitatis, inde eſt, quòd Chriſtus ſimpliciter ſinè addito, talis vocari non debeat, ex ratione, quam modò ſubjungemus, atque ex S. Auguſtini authoritate, quam mox adducemus, & in qua Angelicus ſuam aſſertionem fundat.

634. Notant hîc bene Tannerus *tom. 4. diſp. 1. q. 7. n. 103.* Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp.*

diſp. 49. ſec. 1. §. Ad ſecundum argumentum. & Vaſquez *tom. 1. in 3. p. diſp. 89. c. 14. n. 88. & 89.* Chriſtum ùt hominem non eſſe ſimpliciter, ſinè addito limitante, dicendum filium SS. Trinitatis, aut Spiritûs S. tum, ne ſignificetur diſtinctio ſuppoſitorum, ità, ut Chriſtus tanquam filius videatur eſſe ſuppoſitum diſtinctum à tota SS. Trinitate: tum, ne videatur eſſe ſermo de generatione, ſeu filiatione Divina æterna, vel de generatione humana, quaſi Spiritus S. ratione generationis humanæ ſit pater Chriſti, ſicut B. Virgo eſt ejus mater; hoc enim eſſet omnino falſum.

635. Sic enim loquitur Concilium Toletanum XI. *in profeſs. fidei circa medium: Non tamen Spiritus Sanctus Pater eſſe credendus eſt Filii, pro eo, quòd Maria eodem Spiritu Sancto obumbrante concepit, ne duos Patres Filij videamur aſſerere, quod utique nefas eſt dici.* Scilicet nefas eſt dicere, Chriſtum habuiſſe Patrem unum naturalem, ratione generationis æternæ increatæ, & alterum ratione generationis temporalis humanæ, quæ Spiritu S. obumbrante perfecta eſt. Non autem loquitur Concilium de generatione temporali per gratiam unionis, de qua nobis eſt ſermo. De eadem generatione humana apertè loquitur S. Auguſtinus *in enchiridio c. 38.* ubi negat, Chriſtum eſſe filium Spiritûs Sancti; ſic enim ſcribit: *Nunquid tamen ideo dicturi ſumus, patrem hominis Chriſti eſſe Spiritum Sanctum, ut DEUS Pater Verbum genuerit, Spiritus*

Sanctus hominem, ex qua utraque ſubſtantia Chriſtus unus eſſet, & DEI Patris Filius ſecundùm Verbum, & Spiritûs Sancti filius ſecundùm hominem, quòd quaſi eum Spiritus Sanctus, tanquam pater ejus, de matre Virgine genuiſſet? quis hoc dicere audebit?

636. Ob. 3. Si Pater, aut Spiritus S. fuiſſent incarnati, non fuiſſent filij DEI naturales: ergo neque Chriſtus ùt homo eſt filius DEI naturalis. prob. ant. unio illa hypoſtatica non uniret humanitatibus illis filiationem, ſed paternitatem, aut ſpirationem paſſivam: ergo. Reſpondent aliqui 1. ipſam probationem antecedentis dare diſparitatem. Sed non eſt verum, quòd filiatio Divina quà talis denominet Chriſtum, ſecundùm humanitatem acceptum, filium DEI naturalem; aliàs enim, ſi incarnaretur Pater, denominaret paternitas illum hominem, etiam ſecundùm humanitatem acceptum, Patrem DEI, adeóque tunc Verbum eſſet filius Patris, ſecundùm humanitatem accepti, quod eſt abſurdum, & falſum. Unde meliùs cum Suarez *tom. 1. in 3. p. diſp. 49. ſec. 1. §. Ad argumenta.* Reſp. 2. neg. ant. ad prob. neg. conſeq. non enim Chriſtus ſecundùm humanitatem dicitur filius DEI naturalis; quia unitam habet filiationem Divinam æternam formaliter talem, & ſub ratione filiationis: ſed quia habet ſibi unitam aliquam ſubſiſtentiam Divinam, quæ facit, ut natura illa non ſit extranea, ſed habeat, ratione alicujus ſibi per unionem intrinſeci, jus ad hæreditatem &c. quæ non minùs conveni-

rent

rent perſonalitatibus Patris, & Spiritûs S. quàm modò conveniant perſonalitati Filij.

637. Nec dicas, Patrem, & Spiritum Sanctum, ſecundùm humanitatem acceptos, in eo caſu non habituros beatitudinem ùt hæreditatem, ſed tantùm ùt aliquam proprietatem, ſicut Chriſtus habet defacto ſcientiam infuſam; hæc enim eſt quæſtio de voce: & videtur in eo caſu non minùs beatitudo poſſe dici hæreditas reſpectu Patris ùt hominis, quàm modò poſſit dici hæreditas reſpectu Filij ùt hominis. Quidquid autem ſit de quæſtione nominis, reipſa ad filium, in ſenſu concluſionis noſtræ naturalem, ſufficit, quòd habeat jus intrinſecum ad bona paterna: atqui in eo caſu Pater, & Spiritus S. haberent idem jus, quod nunc habet Filius, ſeu Chriſtus, & eodem modo, atque ex eadem ratione, ſcilicet per gratiam unionis: nec videtur ulla ratio, cur Chriſtus magis dicatur hæres, quàm in eo caſu Pater, aut Spiritus S. incarnatus: ergo. Iterum tamen hic rectè monent auctores, cautè eſſe loquendum, ne tribuendo Patri, vel Spiritui S. nomen Filij, videamur Perſonas confundere: quod evitabitur, ſi addatur: *per gratiam unionis.*

ARTICULUS VII.

An, & quomodo conveniat Chriſto ratio Capitis.

638. QUando quæritur, an Chriſtus ſit caput creaturarum, utique non eſt quæſtio, an

Chriſtus ſit caput phyſicum: ſed, an ſit caput morale, ſeu princeps, & quidem non qualiſcunque, ſed talis, ut tanquam caput ſuo influxu membra ſua conſervet; imò etiam efficiat, ſibique uniat: quod facere non poteſt caput phyſicum. Hic autem influxus Chriſti aliud non eſt, quàm influxus gratiæ, tum auxiliantis, tum ſanctificantis, quam utrámque gratiam Chriſtus nobis meritus eſt, atque infundi fecit. Per membrum autem morale, (de quo hîc etiam loquimur) intelligitur pars aliqua corporis moralis, vel communitatis, quæ influxum recipit, quales partes ſunt communiter ſubditi reſpectu principis.

639. In communitatibus politicis terrenis (ſicut etiam in corporibus phyſicis) caput quoque, ſeu princeps, eſt ſtrictè membrum; quia viciſſim etiam recipit influxum, ſeu ſuſtentationem à membris, ſive ſubditis: at in corpore morali, ſeu myſtico Chriſti, res non ità ſe habet; nam Chriſtus eſt ità caput, ut non ſit in ſenſu ſtricto membrum, quia tantùm communicat ſuum influxum alijs membris: non autem recipit ullum influxum, à membris. Unde, quando S. Paulus 1. *Cor.* 12. *v.* 27. dicit, fideles eſſe *membra de membro*, explicat id S. Thomas *lect.* 3. *in* 1. *Cor.* 12. his verbis: *Ità diſtinguimini, & ordinamini ad invicem, ſicut unum membrum ad aliud:* & ſic etiam ea verba explicat Cornelius *in hunc locum:* quòd ſcilicet per ea ſignificetur, fideles eſſe viciſſim membra, & compartes ejuſdem corporis; ſicut ait

ait idem Apoſtolus *ad Rom. 12. v. 5. Singuli autem alter alterius membra:* non quòd intelligat, quemvis eſſe partem alterius, ſed tantùm, eſſe compartem, ſeu commembrum cum altero; unde illud *de membro*, non neceſſariò intelligitur de Chriſto: certè non intelligitur de ipſo ità, ut influxum recipiat à membris.

640. Dico jam 1. Ratio capitis competit Chriſto ùt DEO homini. ità communis. Prob. concluſio 1. S. Paulus *ad Epheſ. 1.* loquitur clarè de Chriſto ùt DEO-homine; nam *v. 7.* ait: *In quo habemus redemptionem per ſanguinem ejus, remiſſionem peccatorum:* quæ nec de ſolo DEO, nec de ſolo homine poſſunt dici, ùt patebit magis *ex n. 642.* poſtea autem idem Apoſtolus *v. 22.* de eodem Chriſto ſubjungit: *Et omnia ſubjecit ſub pedibus ejus: & ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam.* Pariter *ad Coloſs. 1. v. 14.* idem Apoſtolus de Chriſto ſcribit: *In quo habemus redemptionem per ſanguinem ejus, remiſſionem peccatorum:* & *v. 18. Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis:* ergo juxta S. Paulum, Chriſto ùt DEO-homini, competit ratio capitis Eccleſiæ.

641. Prob. concluſio 2. Chriſtus dicitur caput, non tantùm, prout eſt dominus; non enim dicitur caput aquarum, vel arborum: nec etiam dicitur caput, tantùm, ùt eſt præcisè quomodocunque dans gratias; nam dicitur caput in aliquo ſpeciali ſenſu, in quo nec Pater Divinus, nec Spiritus S.

(qui ex S. Thoma *3. p. q. 8. a. 1. ad 3.* dicitur cor Eccleſiæ) dicitur caput; ſcilicet dicitur Chriſtus caput, ùt influens gratias ex meritis ſuis, ſive ùt redemptor, aut præſervativus, aut reparativus; atqui eſſe talem redemptorem, & mereri aliis, maximè peccatoribus, gratiam, & juſtitiam, convenit Chriſto, nec ùt DEO ſolùm, nec ùt homini ſolùm, ſed ùt DEO-homini ſimul: ergo.

642. Major negari non poteſt; nam vocem capitis ſic accipiunt ubique Patres, atque doctores. mi. conſtat ex jam ſæpe dictis; nam Chriſtus ùt tantùm DEUS non potuit mereri; quia non potuit obſequium præſtare: neque etiam ùt purus homo potuit aliis mereri juſtitiam &c. ùt conſtat *ex n. 317. & 320.* ergo debuit mereri ùt DEUS-homo ſimul. Hinc illud S. Leonis *ſerm. 1. de nativ. Domini. Niſi enim eſſet verus DEUS, non adferret remedium: niſi eſſet homo verus, non præberet exemplum.*

643. Confir. Virtus influendi, ex meritis ſuis, gratiam in alios, convenit Chriſto, partim ſecundùm gratiam accidentalem creatam, partim ſecundùm ſubſtantialem increatam: ergo convenit ipſi ùt DEO-homini. prob. antec. ab accidentali gratia habet ùt homo principia intrinſeca, quibus elicere potuit operationes meritorias: à gratia ſubſtantiali ùt DEUS habet formam condignificantem, ex quibus conſurgit meritum Chriſti infinitum, ex dictis *n. 350.* ergo.

644.

644. Dico 2. Chriſtus eſt caput omnium hominum viatorum: item exiſtentium in purgatorio; atque etiam Beatorum: non verò damnatorum. ità S. Thomas, & communis Theologorum. Refero verba Angelici *3. p. q. 8. a. 3. in corp.* ſic ait: *Chriſtus eſt caput omnium hominum, ſed ſecundùm diverſos gradus; primò enim, & principaliter eſt caput eorum, qui actu uniuntur ſibi per gloriam: ſecundò eorum, qui actu uniuntur ſibi per charitatem: tertiò eorum, qui actu uniuntur ſibi per fidem: quartò verò eorum, qui ſibi uniuntur ſolùm in potentia, nondum reducta ad actum, quæ tamen eſt ad actum reducenda ſecundùm Divinam prædeſtinationem: quintò verò eorum, qui in potentia ſunt ſibi uniti, quæ nunquam reducetur ad actum: ſicut homines in hoc mundo viventes, qui non ſunt prædeſtinati: qui tamen ex hoc ſæculo recedentes totaliter deſinunt eſſe membra Chriſti; quia jam nec ſunt in potentia, ut Chriſto uniantur.* Hucuſque Angelicus, ubi rationem membri conſtituit in unione morali cum Chriſto, quæ unio ſtat in aliquo influxu alicujus boni, ſeu gratiæ.

645. Prob. jam concluſio. Chriſtus eſt caput illorum, tanquam membrorum, in quos habet influxum, ùt conſtat *ex n. 641. & ſeq.* ſed in omnes homines, tam viatores, quàm in purgatorio detentos, aut in cœlo beatos, Chriſtus habet influxum: ergo. mi. prob. Chriſtus his omnibus tribuit per ſua merita, aut gloriam, aut gratias, in ordine

ad fidem, & charitatem, ſaltem tales, quibus poſſent, ſi vellent, venire ad fidem; nam, ùt probatum *n. 496.* meritus eſt omnibus hominibus omnem gratiam, & gloriam, quamcunque acceperunt: & præſertim ùt probatum eſt *n. 406.* meritus eſt omnibus gratiam ſaltem ſufficientem: ergo.

In damnatos autem Chriſtus nullam ampliùs influit gratiam, nec ſufficientem; unde eorum non eſt ampliùs caput in hoc ſenſu: quamvis eorum caput ſit in alio ſenſu latiori, quo per caput præcisè ſignificatur dominus. Quia tamen influxus Chriſti diverſus eſt, & major in quoſdam, quàm in alios; hinc Chriſtus magis dicitur caput eorum, in quos plus influit: & magis dicuntur etiam iſti membra, qui magis ei ſunt uniti, e. g. magis, & in ſtrictiore ſenſu dicitur membrum Chriſti, qui eſt intra Eccleſiam per baptiſmum, & fidem, quàm qui extra illam adhuc exiſtens, tantùm habet potentiam eam intrandi: & hinc in uno ſenſu poteſt negari, tales eſſe membra Chriſti, non verò in omni.

646. Dico 3. Chriſtus etiam eſt caput SS. Angelorum. Dixi *Sanctorum*; quia damnatorum, ſeu dæmonum, non amplius eſt caput, niſi in ſenſu latiori, in quo caput ſignificat dominum: fuit tamen etiam in ſenſu ſtrictiori caput eorum, dum erant in via; quia & ipſis meritus eſt gratiam, qua potuiſſent à lapſu præſervari. ità Theologi communiter, quanquam non ex eadem ratione. Prob. concluſio 1. ex S. Auguſtino

enar-

enarrat. in pſalm. 36. concione 3. non valde longè à principio, ubi ſic ſcribit: *Caput noſtrum Chriſtus eſt: corpus capitis illius nos ſumus: nunquid ſoli nos, & non etiam illi, qui fuerunt ante nos? Omnes, qui ab initio ſæculi fuerunt juſti, caput Chriſtum habent..... adjunctis etiam legionibus, & exercitibus Angelorum.*

Prob. concluſio 2. ratione. Chriſtus ùt DEUS-homo meritus eſt ſanctis Angelis omnem gratiam, & gloriam, accidentalem, & eſſentialem, eóſque etiam præſervavit à lapſu: ergo quoque eſt caput eorum, etiam relatè ad gratiam, & gloriam eſſentialem. conſequentia eſt clara. antec. etiam fuit probatum *à n. 495.* & quæ huic concluſioni objici poſſunt, jam ſoluta ſunt *à n. 508.*

647. Ob. 1. contra 1. concluſ. S. Paulus *ad Epheſ. 1.* quem locum citavimus *n. 640.* loquitur de Chriſto tantùm ùt homine ergo Chriſtus tantùm ùt homo, & non ùt ſimul DEUS, eſt caput omnium, ſaltem hominum. prob. antec. S. Thomas *lect. 8. in epiſt. ad Epheſ. c. 1. v. 22.* ait, eum textum explicandum eſſe de Chriſto ùt homine; nam ait Angelicus, illa verba *ſub pedibus*, ſignificare humanitatem Chriſti: & hinc S. Doctor ità infert: *Eſt ergo ſenſus, quòd omnia creata non ſolùm ſubjecit Pater Chriſto, in quantum eſt DEUS, cui ab æterno omnia ſunt ſubjecta, ſed etiam humanitati ejus:* ergo. Confir. Soli humanitati conveniunt omnia, quæ ſpectant ad rationem capitis: ergo.

Reſp.

Reſp. Ex capite primo *epiſt. ad Epheſios*, utique aliqua non conveniunt Chriſto ùt tantùm DEO, e. g. quando dicitur *v. 19.* ſuſcitatus à mortuis, vel *v. 7.* habere ſanguinem &c. Concedi etiam poteſt, quòd Chriſtus acceptus ùt tantùm homo, ſit caput in eo ſenſu, in quo caput ſignificat dominum; hoc enim ad ſummum vult S. Thomas. At non conveniunt Chriſto, ùt tantùm homini, omnia in eo capite contenta: neque Angelicus ullibi dicit, ea omnia convenire Chriſto ùt tantùm homini. Et ſanè nunquam poterit probari, quòd Chriſto ùt tantùm homini conveniat ratio capitis in ſenſu, in quo nos loquimur, hoc eſt, ratio influentis, vi meritorum ſuorum, gratiam, & juſtitiam in peccatores, ut in ipſo habeamus *redemptionem per ſanguinem ejus, remiſſionem peccatorum.*

648. In forma. neg. ant. nam, ùt patet ex modò dictis, verba Apoſtoli non conveniunt ſoli homini, uti nec ſoli DEO, ſed DEO-homini. Et hinc neque convenit Chriſto, ùt tantùm homini, ratio capitis, ſi caput ſumatur in noſtro ſenſu. ad prob. diſt. ant. S. Thomas ait, aliqua verba Apoſtoli, nempe illa: *Et omnia ſubjecit ſub pedibus ejus:* eſſe explicanda etiam de Chriſto, ùt tantùm homine. conc. ant. ait, eſſe de Chriſto ùt homine explicanda omnia dicta, & quidem, ut tamen vox *caput* ſumatur in noſtro ſenſu. neg. ant. & conſ. Ad ſummum S. Doctor vult, Chriſtum ùt tantùm hominem poſſe dici caput, prout hoc ſignificat dominum.

num. Ad confirm. neg. antec. licèt enim ſoli humanitati conveniant aliqua ſpectantia ad rationem capitis, e. g. eſſe ejusdem naturæ cum membris: non tamen conveniunt omnia alia, ùt patet ex probationibus noſtris.

649. Ob. 2. contra 2. concluſ. Chriſtus non eſt caput eorum, qui non ſunt membra Eccleſiæ: ſed plurimi viatores non ſunt membra Eccleſiæ: ergo non eſt eorum, adeóque neque omnium caput. Confir. Peccatores non vivunt vitâ gratiæ: ergo non ſunt membra viva: ſed Chriſtus tantùm eſt caput membrorum vivorum: ergo. Reſp. neg. ma. Licèt Chriſtus non ſit caput eorum, qui ſunt extra Eccleſiam, ſub omni ea ratione, ſive tam perfectè, quàm perfectè eſt caput eorum, qui ſunt membra Eccleſiæ (non ex aliqua imperfectione, ſeu defectu, ſe tenente ex parte Chriſti, ſed ex parte ipſorum, qui habent defectum fidei) eſt tamen etiam caput eorum, & vel maximè ideo; quia etiam in ipſos influit gratiam, qua, ſi velint, poſſint fieri membra Eccleſiæ. Quare etiamſi peccatores, ùt aliqui hæretici volunt, non eſſent membra Eccleſiæ (quod tamen eſſe falſum, probatum eſt *in tr. de virtut. Theolog. n. 296.*) tamen Chriſtus eſſet eorum caput; hinc etiam damnata eſt propoſitio 77. Queſnelli: *Qui non ducit vitam dignam filio DEI, & membro Chriſti, ceſſat interiùs habere DEUM pro Patre, & Chriſtum pro capite.*

650. Ad confirm. neg. ſubſumptum.

Chri-

Chriſtus eſt caput, non qualecunque, ſed tale, & tanta virtute influens, ut etiam poſſit membra ſimpliciter mortua vivificare, per influxum ſuæ gratiæ. Poteſt etiam diſt. 1. conſeq. peccatores non ſunt membra ſimpliciter viva. conc. conſeq. non ſunt membra viva ſecundùm quid. neg. conſeq. & diſtincto proportionaliter ſubſumpto, iterum neg. 2. conſeq. Vita animæ, ſimpliciter dicta, eſt vita gratiæ, qua utique carent peccatores: vita ſecundùm quid videtur poſſe dici capacitas omnis, & potentia acquirendi gratiam, atque receptio aliquorum influxuum ſupernaturalium: & hæc capacitas, atque potentia, reperitur etiam in peccatoribus.

Attamen hæc vita ſecundùm quid, patítur latitudinem, ità, ut aliqui plus de ea participent, alii minus, e. g. peccatores Catholici plus participant de illa, quàm infideles, qui non habent vitam fidei, quam tamen habent Catholici. Sed de his, & ſimilibus, vide plura *in tract. de virt. Theol. à n. 296.* ubi explicatum invenies, quomodo peccatores ſint membra Eccleſiæ: ubi etiam *n. 299.* invenies, quomodo membrum debeat eſſe ſimile capiti: ſcilicet non omnimoda ſimilitudine, quam certè, nec in corpore phyſico, habet manus cum capite: ſed tantùm aliqua ſimilitudine in natura, ùt ex S. Auguſtino diximus *n. 603.*

Supereſt, ut enixè ſtudeamus, huic Capiti noſtro arctiſſima charitate eſſe conjuncti in via; & ſperare poterimus, nos eidem ali-

aliquando, feliciſſimo æterni amoris nexu, jungendos in patria; ad hanc enim fiduciam excitat nos S. Leo *ſerm. 1. de aſcenſ. Domini.* ſic ſcribens: *Chriſti aſcenſio noſtra provectio eſt, & quò præceſſit gloria Capitis, eò ſpes vocatur & corporis.*

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

MAG 200617

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google